

EIGERSUND KOMMUNE

Felles brukerutvalg

INNKALLING

Utvalg: Felles brukerutvalg
Møtested: Formannskapssalen
Dato: 15.03.2017 **Tidspunkt:** Kl. 09:00

ORIENTERINGER:		
kl	09.00	Orientering om måltider ved sykehjem og bo- og servicesentere v/senterleder Ingunn Helland Nilsen
kl	09.20	Orientering om helsesøsterdekning i skolene v/ledende helsesøster Tina Rosenblad
Kl	09.40	Orientering om Fylkesrådet for funksjonshemmedes arbeid v/Invhild Vanglo

Saksliste:

Sak nr.	Sakstittel	Åpen/Lukket
013/17	Eigerøy skole, reduksjon av areal og kostnader	Åpen
014/17	Rutiner og retningslinjer for middagsombringning.	Åpen
015/17	Godkjenning av møteprotokoll fra Felles brukerutvalgs møte 08.02.17	Åpen
016/17	Årsmelding Felles brukerutvalg 2016	Åpen
017/17	Referatsaker til Felles brukerutvalgs møte 15.03.17	Åpen
018/17	Spørsmål og orienteringer i Felles brukerutvalgs møte 15.03.17	Åpen

Eigersund, 8. mars 2017

Åshild Bakken
Utvalgsleder

Randi Haugstad
Utvalgsekretær

Administrative meldinger – Innkalling av varamedlemmer:

Vær oppmerksom på at den enkelte representant selv er ansvarlig for å følge med på eventuell inhabilitetsproblematikk i den enkelte sak. Den enkelte representant må selv kontrollere om det foreligger inhabilitet i noen saker og eventuelt varsle om dette til møtesekretæren. Dette uavhengig av om det har vært inhabilitet ved tidligere behandlinger av saken(e).

- Eventuelle forfall meldes til tlf. 51 46 80 24/99396623 til Randi Haugstad

Følgende vararepresentant kalles inn for fast medlem med forfall:

- Ingen

35T

Møtet er åpent for publikum og holdes i formannskapssalen. Enkelte saker kan imidlertid, helt eller delvis, være unntatt offentlighet på grunn av lovbestemt taushetsplikt. Dette vil i så fall fremgå av sakslisten. Publikum som ønsker å følge en sak må beregne å være tilstede fra møtets start, da saksrekkefølgen kan bli endret uten varsel.

Komplette saksdokumentene er utlagt i ekspedisjonen i Rådhusets 4 etasje, biblioteket og på kommunens nettsider www.eigersund.kommune.no/politisk. Kopi av saksdokumentene kan fås ved henvendelse til Politisk **sekretariat** i rådhusets 4. etasje.

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 07.03.2017
Arkiv: : FE - 614, FA - A20, TI -
&46
Arkivsaksnr.: 13/1358
Journalpostløpenr.: 17/5637

Avdeling: Teknisk avdeling
Enhet: Teknisk stab
Saksbehandler: Thor Einar Langeland
Stilling: Prosjektleder
Telefon:
E-post: Thor.Einar.Langeland@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
013/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017
	Levek�rsutvalg	
047/17	Planteknisk utvalg	21.03.2017
030/17	Formannskapet	22.03.2017
028/17	Kommunestyret	27.03.2017

Eigerøy skole, reduksjon av areal og kostnader

Sammendrag:

KS-132/16 besluttet kommunestyret «*Saken sendes tilbake til r dmand for ny gjennomgang for å redusere kostnader og areal.*»

Oppdraget med reduksjon av arealer og kostnader er l st i to trinn:

1. Kommunestyret besluttet i KS-014/17 endret beliggenhet for skolen. Besparelse kalkulert til 22 mill.
2. I følgende er det fremsatt forslag til nytt justert romprogram, hvor arealet er redusert med ca 695 m² BTA. Besparelse kalkulert til kr 24,6 mill.
3. Usikkerhetsmargin er økt grunnet at bygget er flyttet og må planlegges på ny. Ekstra kostnad knyttet til større usikkerhetsmarginer satt til kr 8.3 mill.

Romprogrammet har v ert på høring, både personalet på skolen og SFO-leder har sendt inn høringssvar. Begge høringssvarene har kommet med innsigelser på arealreduksjonene. Begge uttalelsene påpeker viktigheten med et ekstra rom som base for SFO. Noe av innspillene er innarbeidet i det fremlagte forslaget til romprogram.

Det presiseres at alle kostnader er basert på kjente forhold på dette tidspunkt. Det nye prosjektet er ikke tegnet og forhold som avdekkes under planleggingen vil kunne føre til justeringer. Usikkerheten vil reduseres med økende grad av planlegging og ferdigstilling av prosjektet. Slike justeringer er ikke spesielt for dette prosjektet, men er naturlig å forvente for ethvert prosjekt som er under utvikling.

- a. I budsjett og økonomiplan 2017-2020 er det avsatt kr 200 mill. til Ny Eigerøy skole. I tillegg er det i budsjett 2013 avsatt 1,5 mill., totalt kr 201,5 mill.
- b. Ny kalkyle inklusiv gymsal angir en kostnadsramme på kr. 225,9 mill. Ulike tilskudd er i det fremlagte prosjektet beregnet til kr. 4,7 mill. Tilskuddet, på lik linje med momskompensasjon, vil være en del av finansieringen. Differansen mellom kalkylen og økonomiplan er derfor kr 221,2- kr 201,5 = kr 19,7 mill.

- c. Ny kalkyle eksklusiv gymsal angir en kostnadsramme på kr. 211,8 mill. Ulike tilskudd er i det fremlagte prosjektet beregnet til kr. 1,2 mill. Differansen mellom kalkylen og økonomiplan er derfor kr 210,6 - kr 201,5 = kr 10,1 mill. Til dette alternativet vil det komme vesentlige økte driftsutgifter i tillegg. Dette er vist nederst i saksfremlegget.
- d. Rådmannens anbefaling er å beholde gymsal pga. at daglig fysisk aktivitet er viktig i et folkehelseperspektiv. Egen gymsal på skolen vil å gi større fleksibilitet og bedre utnyttelse av den menneskelige ressursen skolen til enhver tid disponerer.

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Ny Eigerøy skole planlegges ihht vedlagte romprogram.
2. Kostnadsramme for prosjektet (bruttoutgift inkl. moms) settes til:
 1. Ny Eigerøy skole med sambruk SFO, ihht vedlagte romprogram kr 225,9 mill. Inndekning av kr 24,4 mill utover vedtatte budsjett i ØP 2017-2020, inkl. busjettmidler fra 2013, totalt kr 201,5 mill., finansieres som følger:
 - i. tilskudd kr 4,7 mill.
 - ii. momskompensasjon kr 4,9 mill.
 - iii. investeringsfond kr 14,8 mill.
 3. Rådmannen får fullmakt til å gjennomføre prosjektet ihht rammeverket PLP metodikken. Plankomiteen blir referansegruppe.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Saksgang:

BRU gir uttalelse til Formannskapet
LKU gir uttalelse til Formannskapet
PTU gir uttalelse til Formannskapet
FS innstiller til kommunestyret
KS fatter vedtak

Eventuell tidligere politisk behandling:

KS-135/15 vedrørende prosjektorganisering.
KS-022/16 vedrørende ny Eigerøy skole nordøst for dagens skole.
KS-132/16 vedrørende ny Eigerøy skole, kostnadsreduksjoner og samarbeid med idrettsanlegget.
KS-014/17 vedrørende flytting av skolen fra myren og til samme plassering som skolen ligger i dag.

Vedtak som bearbeides videre, klippet fra KS-022/16:

1. *Skolen lyses ut som en totalentreprise etter vedlagt romprogram. Kostnadene vedrørende gymsal spesifiseres. Anbudsfristen er 10 uker.*

Vedtak som bearbeides videre, klippet fra KS-132/16:

2. Det utlyses anbud på utarbeidelse av nye tegninger.
3. Det fremlegges en helhetlig vurdering av hvordan skolen og idrettsanlegget kan utnytte hverandres potensiale til det beste for innbyggerne (opplæring, fritid og møteplass).
4. Nærmiljøanlegg utformes som en opsjon til skolens uteområde.

Vedtak som bearbeides videre, klippet fra KS-014/17:

5. Det bygges ny Eigerøy skole på samme sted som dagens skole er plassert.
6. Reguleringsplan justeres i tråd med ny plassering, hvor også planene til Eiger FK om bygging av idrettshall hensyntas.

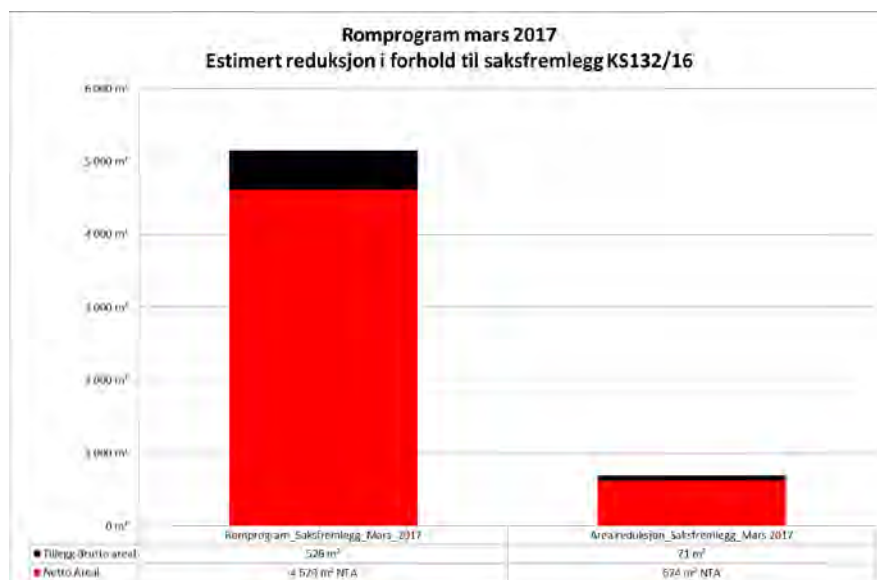
Andre opplysninger / fakta i saken:

Romprogram:

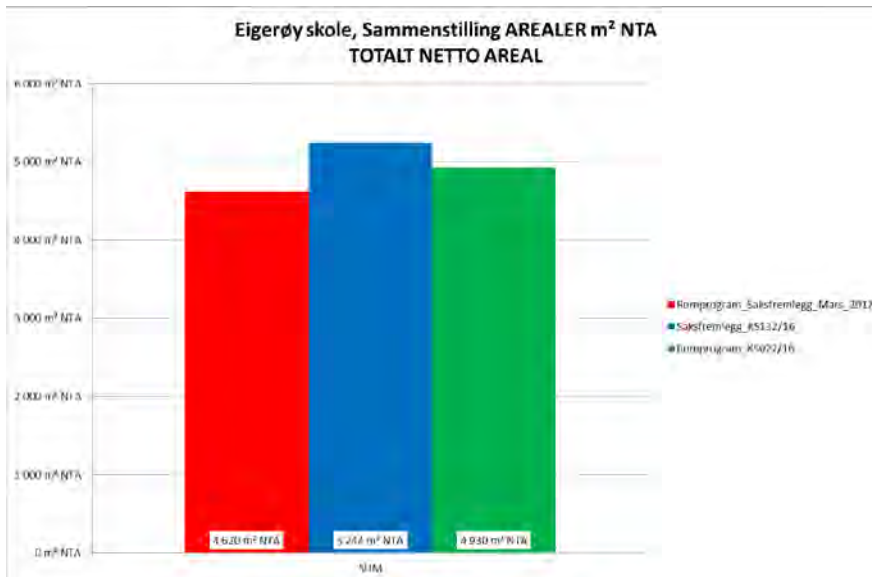
Forslaget er utarbeidet av administrasjonen i samarbeid med rektor på Eigerøy skole. Forslaget har vært på høring hos både skole og SFO. Innspill som er fremkommet under høringen er delvis tatt inn i forslaget som nå foreligger. Høringsinnspillene ligger vedlagt saken. I tillegg ligger også rektors utdyping og presisering av innspillene vedlagt.

I det følgende vil rådmannen belyse hovedgrepene som er gjort med romprogrammet. For ytterligere detaljer vises til vedlegg hvor romprogrammet fremkommer både i tabellform og diagramform.

Romprogram utarbeides med grunnlag i arealet som skal benyttes, såkalte funksjonsareal. Disse er derfor angitt som netto areal (NTA). Når man kalkulerer kostnadene på bygget tas det utgangspunkt i brutto areal (BTA).

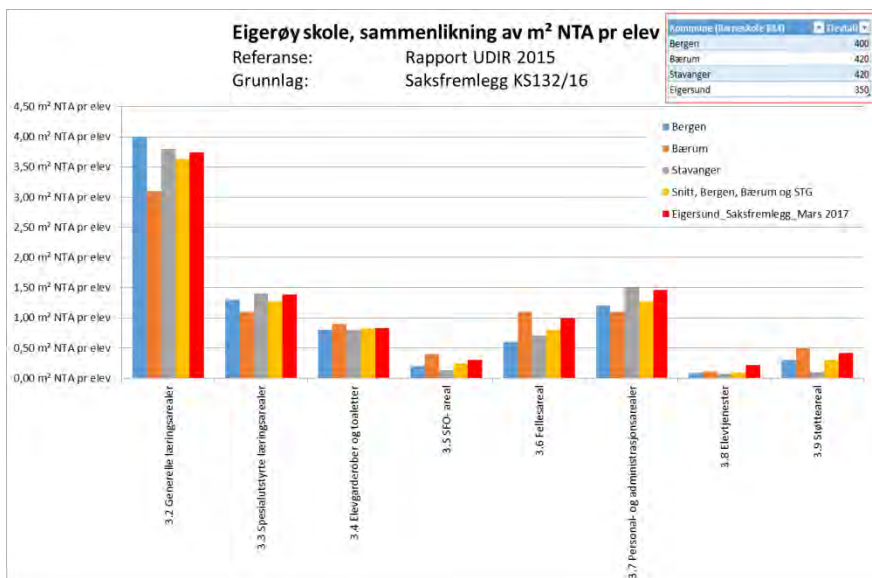

Romprogrammet er foreslått redusert med 695 m² BTA i forhold til saksfremlegget i KS-132/16. Brutto areal i det fremlagte forslaget til romprogram er 5.148m² BTA. Diagrammet inkluderer arealer for gymsal/liten flerbrukshall.

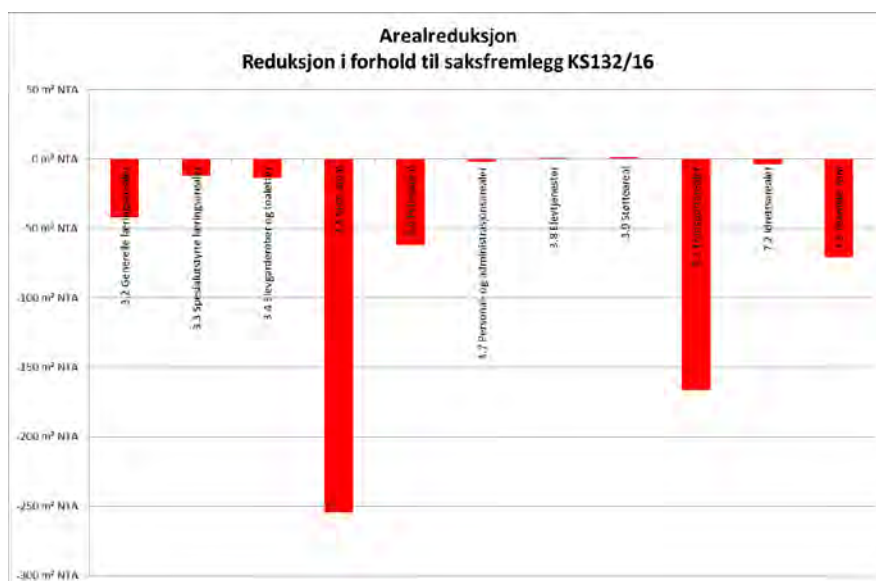

Romprogrammet viser at arealene er redusert både i forhold til romprogrammet som ble vedtatt i KS-022/16 og i forhold til saksfremlegget i KS-132/16.

Romprogram og sammelikning med Utdanningsdirektoratet (Rapport fra Norconsult 2015):
UDIR har fått utarbeidet et notat (Se vedlegg) hvor man sammenligner arealnormer for nye grunnskolebygg i fem kommuner: Bergen, Bærum, Oslo, Stavanger og Trondheim. Dette dokumentet er benyttet som sammenlikningsgrunnlag for å sammenligne med arealene for ny Eigerøy skole. Sammenlikningen er presentert i diagrammet under. I rapporten fra Norconsult er de ulike rommene kategorisert på ulike funksjoner. Rådmannen har gjort samme kategorisering når det gjelder Eigerøy skole, og sammenliknet de ulike kategoriene. I fremstillingen er det vist til Bergen, Bærum og Stavanger. Trondheim og Oslo er holdt utenfor pga. av at de skolene som er tatt med fra de to kommunene har et elevtall på over 550.

Sammenstillingen viser at Eigerøy skole nå i denne saken ligger omtrent på nivå eller marginalt over nivået for gjennomsnittet av skolene i Norconsult sin rapport. Hovedårsaken til at tallene for Eigerøy ligger marginalt over gjennomsnittet av de øvrige skolene er at elevtallet er 350, mot 420 for de andre skolene. Det er mer arealeffektivt å bygge for 420 enn 350 elever.

AMFI og arealer:

I forslaget til romprogram er Amfi redusert med 65 m² NTA. I tillegg er arealet i Skolegata utenfor Amfi redusert med 81 m².

Amfi er foreslått til 120 m² NTA og er med dette tilpasset samling for ca 200 elever, for eksempel 1. til 4. klasse. I løpet av skoleåret vil hyppigheten av denne typen samling være større enn at hele skolen samles. Rådmannen vurderer og at det er lite kostnadseffektivt å ha et amfi som skal romme hele skolen. Samtidig vil rådmannen i anbudet stille krav til at amfiet legges i tilknytning til andre fellesareal, slik at behovet for å samle hele skolen kan ivaretas. Alternativt vil skolen kunne samles i gymsalen de gangene det er behov for å samle hele skolen. Dette kan medføre at en skole uten gymsal må ha et større amfi.

Oppsummert reduseres Amfi og fellesområder som følge av dette grepet med 146 m² NTA.

GYMSAL og arealer:

Dersom det besluttes å bygge skolen uten gymsal og man skal oppfylle krav til samlingsplass for hele skolen, slik det er angitt i skolebruksplanen, må man trolig justere opp størrelse på Amfi med 146 m² NTA, som nevnt over.

Nettoareal Gymsal er i romprogrammet angitt til 539 m² NTA. Behov for teknisk rom for gymsalen er i romprogrammet satt til 50 m² NTA. Ved fjerning av gymsal fra romprogrammet vil være denne representere en arealreduksjon på 443 m² NTA. Årsaken er gjennomgått ovenfor, i avsnittet vedrørende amfi og arealer.

I romprogrammet fremlagt i KS-022/16 er gymsal angitt til 413 m² NTA. Teknisk rom for gymsalen var ikke medtatt. Årsaken til at teknisk rom ikke var trukket ut, var at Plankomiteen valgte å legge til rette for en videre utbygging på et senere tidspunkt. Arealet for teknisk rom til gymsal var en del av teknisk rom for de øvrige arealene på skolen, og ble derfor beholdt i påvente av senere utbygging.

Arbeidsgruppen har vurdert om det vil være noe å spare på investeringen ved å redusere størrelsen på gymsalen, slik de fremkommer i romprogram KS-022/16. Totalvurderingen til rådmannener at dette vil føre til en økning i nettokostnadene for kommunen. Årsaken til denne vurderingen er blant annet at forventet spillemiddelstønning på 3,5 mill bortfaller.

Scene på 30 m² NTA i gymsal er ikke tatt inn i romprogrammet. Årsaken er at dette forutsettes løst ved sambruk av øvrige lokaler, når arealene på ny planlegges. Dersom planleggingen mot formodning

skulle vise at det ikke er hensiktsmessig med en slik sambruksløsning, vil rommet vurderes tatt inn.

Framtidens skole, trender fremlagt av OECD Education (pr. januar 2017) 2030:

OECD har i sin langsiktige plan for utdanning listet opp de trendene de mener vil være viktige framover. Dette er, slik OECD ser det, globale trender. En av disse trendene kaller de sunnhet blant befolkningen. Dette samme gjenspeiles i de nasjonale føringene som kommer fram gjennom Ludvigsenutvalget sin rapport om framtidens skole.

Lavere driftskostnader med egen gymsal på grunn av følgende kostnadsdrivere:

Eigerøy skole vil bygges som en skole med ren og skitten sone. Det betyr at når elevene skal gå fra undervisning i klasserommet til undervisning i andre rom, trenger de ikke gå ut, krysse skitten sone. Dette er kostnadseffektivt ift. renhold og vil skape et godt innemiljø for elever og tilsette på skolen.

En annen kostnadsdriver er hvordan den daglige driften på skolen organiseres. Ved å ha en gymsal lett tilgjengelig vil det være lettere å ha en fleksibel bruk av de voksne på skolen.

En gymsal utenfor skolen vil også kunne påvirke driftsutgiftene på SFO negativt. Hvis SFO skal legge til rette for organisert og uorganisert aktivitet, og det skal skje i en hall ca 600 meter fra skolen, vil det føre til større bemanning i SFO. I tillegg vil fleksibiliteten være mindre. Rådmannen kan ikke si hvordan dette vil slå ut, men kan slå fast at det vil være bedre ressursutnytting å ha mulighet til organisert og uorganisert aktivitet med egen gymsal.

Kostnad med leie av alternative lokaler.

Rådmannen har fått skriftlig tilbud fra Eiger FK om årlig leiepris i deres anlegg inkludert hall og garderober på 225.000,- pr år. I tillegg vil det komme noe investering som ikke er beregnet i denne saken.

Total kapasitet på halltid i Eigersund kommune.

Selv om nå Lagårdshallen realiseres vil det fortsatt være behov for lag og organisasjoner å ha tilgang på halltid i tidsrommet fra 16.00-21.00 i ukedagene. Behovet dekkes tilfredsstillende på Hellvik og Helleland, men er en utfordring for Eigersund og for Eigerøy.

Innspill, høring vedrørende arealprogram.

Romprogrammet har vært på høring, både personalet på skolen og SFO-leder har sendt inn høringssvar. I tillegg har rektor, på vegne av personalet sendt inn en uttalelse vedrørende gymsal. Begge høringssvarene har kommet med innsigelser på arealreduksjonene. Begge uttalelsene påpeker viktigheten med et ekstra rom som base for SFO, på størrelse med et klasserom. Dette rommet er innarbeidet i romprogrammet.

Klippet fra personalets uttalelse vedrørende gymsal.:

«... Gymsal er viktig for klubben på Eigerøy skole. Vi trenger en plass for å samle hele skolen, med scene.

Gymsalen er det rommet på skolen som er mest i bruk, hele skoledagen, ettermiddagene og i helgene...»

«... De ansatte vet hvor skoen trykker og kjenner godt skolens behov. Deres stemme bør tas hensyn til. FAU har også enstemmig gitt støtte til skolens ønske om egen gymsal...»

(Se vedlegg, 3 stk)

Utover disse tre uttalelsene som høringssvar på arealprogrammet er det kommet innspill fra Eigersund Idrettsråd som følger: «Eigersund idrettsråd ønsker at skolen på Eigerøy i fremtiden skal bruke Håla til undervisning i fysisk...» *(Se vedlegg).*

Rådmannen ønsker å presisere at grunnskole er en lovpålagt oppgave som det stilles større og større krav til både i forhold til kvalitet og økonomi. Ressursbruk og hvordan vi løser oppdraget vårt får stor betydning i forhold til effekt av vår felles innsats. Fysisk aktivitet vil være en del av løsningen, for å øke læringsutbytte og læringsmiljøet totalt sett.

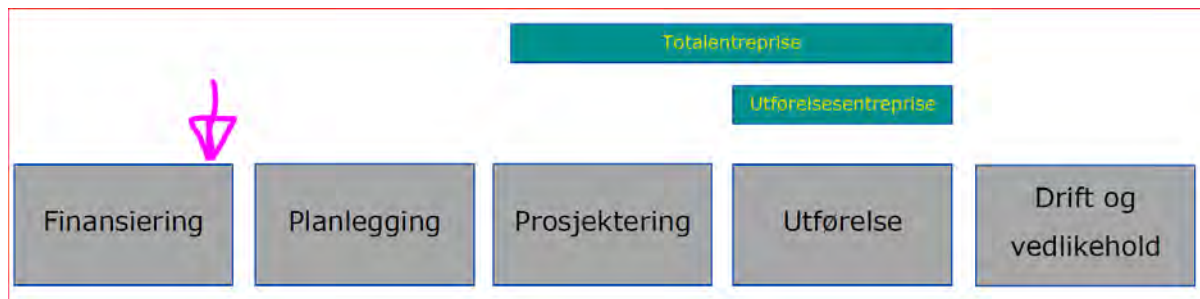
Prosjektgjennomføring:

I gjeldende reglement for prosjektgjennomføring «Regler for organisering og gjennomføring av kommunale bygge- og anleggsprosjekter:» fra 2003 er følgende angitt:

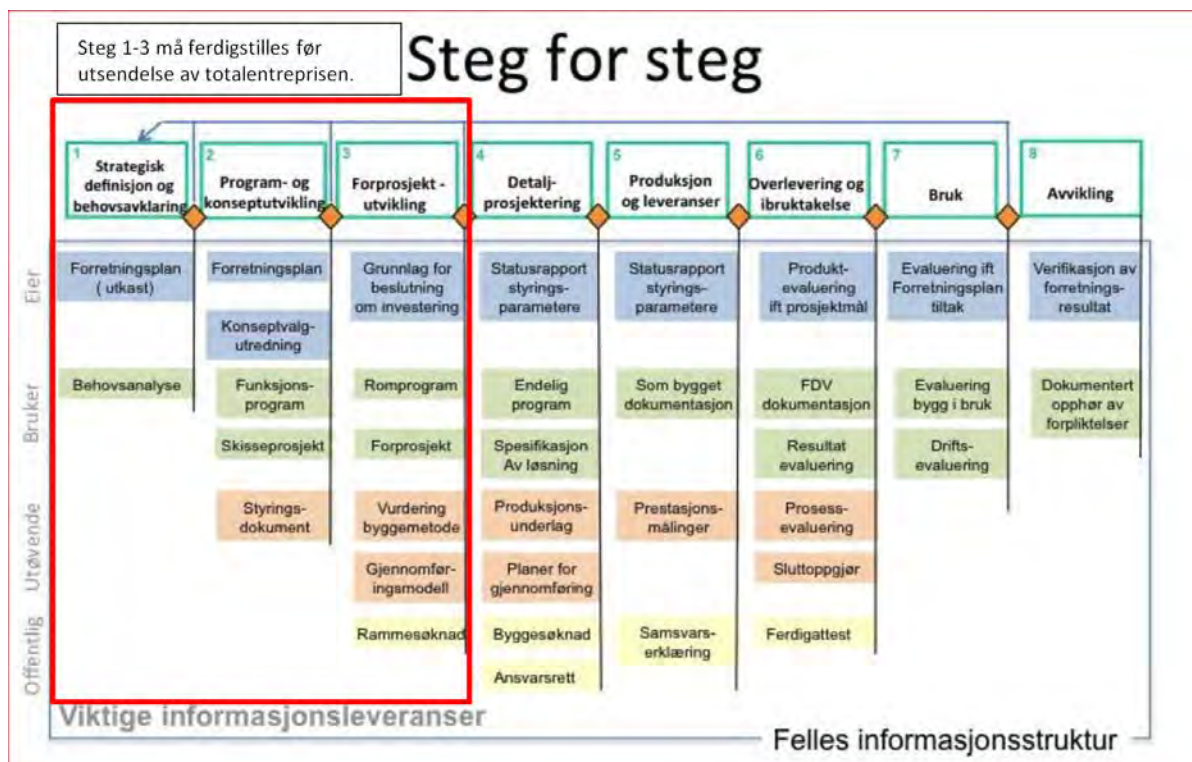
1. Ved oppstart på utredning av et nytt større byggeprosjekt skal det utarbeides en prosjektorganiseringsplan som skal inneholde administrativ- og politisk organisering, bruk av rådgivere/konsulenter, valg av hovedfaser/underfaser og beslutningspunktene for vedtak i formannskap og kommunestyre. Formannskapet godkjenner prosjektorganiseringsplanen.

Plan for prosjektorganisering har for dette prosjektet vært framlagt for kommunestyret i følgende saker: KS-135/15 og KS-132/16. Vedtaket i disse nevnte møtene omhandler ikke i tilstrekkelig grad vedtatt plan for prosjektorganisering og blir derfor tatt opp på ny. Vedtaket i KS-135/15 initierte et arbeid med revidering av gjeldende regelverk. Dette arbeidet er pt ikke ferdigstillt. I påvente av denne saken ønsker Rådmannen å legge til grunn PLP-metodikken, eller tilsvarende metodikk for prosjektgjennomføring i byggebransjen, for eksempel fasenormen.

I figuren under vises de ulike fasene i et byggeprosjekt. Figuren viser på en enkel måte hva som bør gjøres før det legges ut på anbud i en totalentreprise. Dette er hentet fra presentasjon holdt i formannskapssalen av WSP pr. onsdag 5. oktober 2016.

En annen modell som viser det samme, men mere detaljert er «Neste steg» modellen. Dette er et felles rammeverk for norske byggeprosesser, utarbeidet av Bygg 21. Målt opp mot fasenormen er vi pr dd på steg 2, bortsett fra romprogrammet som er definert til steg 3. Til saksframlegget KS-132/16 var steg 3 på det nærmeste ferdigstillt. Usikkerheten er større jo tidligere i prosessen en er i denne modellen og det er hovedgrunnen til at rådmannen øker denne faktoren fra 10-15%

Rådmannens vurderinger:

Kalkyler og usikkerhet:

Kalkyler er basert på prisenivå august 2016. Det er lagt inn 3% prisstigning i kalkylen. Rådmannen mener dette er et optimistisk anslag, men gitt markedssituasjonen vurderes anslaget forsvarlig.

Usikkerhet er i tidligere kalkyle satt til 10%, der var kalkylen satt på bakgrunn av tegninger, ferdigstilt til forprosjektnivå. Vi er nå i gang med et nytt prosjekt, på skissestadiet. Normalt vil usikkerheten på dette nivået være 15-20%, nå settes det til 15% som utgjør kr 8,3 mill ekstra i usikkerhet.

Usikkerhetene vil bli nærmere bestemt ettersom planleggingen skrider frem.

Rådmannens vurderinger knyttet til gymsal:

1. Størrelse på gymsalen

Gymsalen som nå er medtatt i justert romprogram har økt noe i størrelse i forhold til romprogram i KS-022/16. Dette er gjort for å utløse tilskuddet av spillemidler, kr 3,5 mill. Totalt sett vil man med denne endringen spare 1,6 mill. i investering, opp imot å bygge gymsal etter romprogram KS-022/16. Løsningen som er valgt gjør anlegget mer fleksibelt og omfanget av potensielle brukergrupper øker.

2. Ressursutnyttelse

For en skole, særlig barneskole som har SFO, vil tilgjengeligheten til ulike aktivitetsflater være en faktor som vil spille positivt inn på befolkningens folkehelse. Rådmannen vil og gjenta og forsterke momentet med hvordan Eigerøy skole kan ha en fleksibel bruk av ressursene. Dette vil bli ei større utfordring med å ikke ha egen gymsal tilgjengelig.

Videre vurderer rådmannen at det er dårlig ressursutnyttelse at alle elevene hver gang de skal ha kroppsøving skal ut av skolen og inn i et bygg som er over 500 meter fra skolen. Det er vanskelig å slå fast hvor mye dette utgjør i økte driftskostnader, men hvis alle klassene skal ha alle timene med

kroppsøving, må det i utgangspunktet være minst to voksne med å gå de 5-600 meterne til og fra alle kroppsøvingstimene.

3. Større kapasitet totalt for Eigersund kommune

Ved å bygge en gymsal på Eigerøy skole med en spilleflate på 384 kvadratmeter vil dette være med på å legge enda bedre til rette for større aktivitet på ettermiddag og kveldstid. Dette gjelder i første omgang organisert aktivitet, men vil og være gjeldende for uorganisert aktivitet. I et folkehelseperspektiv for hele befolkningen er det viktig med god tilgang på halltid. Sammen med Eiger FK sitt anlegg vil da Eigersund kommune kunne legge til rette for mye aktivitet både inne og ute for alle innbyggerne på Eigerøya og andre i Eigersund kommune.

4. Helhetlig vurdering

Rådmannen vil ut fra en helhetlig vurdering gå inn for at det at Eigerøy skole bygges med gymsal i direkte tilknytning til skolen. Basert på fakta knyttet til folkehelse både for elevene og for hele befolkningen vil en gymsal være forebyggende. Et annet viktig moment for å ha egen gymsal er den daglige driften av skolen og fleksibiliteten knyttet til bruk av de voksne på skolen. Dette gjelder både i ordinær skoletid og i SFO.

Organisering av prosjektgjennomføring

Det pågår et arbeid med prosjektorganisering. Pr dd er det ikke vedtatt plan for prosjektorganisering. Gjennom den politiske prosessen som har vært i denne saken er det etter Rådmannens vurdering likevel tydelig at det foreligger en fullmakt til å kontrahere arkitekt for å planlegge ny skole på eksisterende tomt. Når romprogrammet er vedtatt har Rådmannen intensjon om å gå til anskaffelse av ARK for å tegne ny skole etter nytt justert romprogram. Videre vil plan for prosjektorganisering fremlegges til politisk behandling, ventelig før sommerferie 2017.

Universell utforming:

Universell utforming, både innendørs og utendørs vil bli ivaretatt gjennom planleggingsprosessen.

Økonomiske konsekvenser:

Driftsmessige forhold	Inneværende år	Neste år	År 3
Det er ikke avdekket økonomiske konsekvenser for drift i årene som angitt her. Det vil derimot være endringer i driftskostnader når nybygget tas i bruk.			
Sum			

Energikostnader i det nye bygget vil være betydelig lavere enn eksisterende skole, på tross av at bygningen er betydelig større.

Det vil i planleggingen bli vektlagt livssyklus kostnader (LCC) for de ulike bygningslementene

Investeringsmessige forhold	Inneværende år	Neste år	År 3
Fordelig av investering. Gjenstående beløp påløper i 2020.	34 mill	112 mill	57 mill
Sum			

Alternativ 1, Investeringskalkyle	Brutto kostnad	Tilskudd	«Netto» kostnad
Kostnadsramme utomhus	kr 29,10 mill	-kr 1,20 mill	kr 27,90 mill
Kostnadsramme bygg, inklusiv gymsal	kr 183,00 mill	-kr 3,50 mill	kr 179,50 mill
Påløpte kostnader pr 2017-01-01	kr 7,29 mill	kr 0,00 mill	kr 7,29 mill
Estimert gjenbruksverdi påløpte kostnader	-kr 1,80 mill	kr 0,00 mill	-kr 1,80 mill
Usikkerhetsmargin økt fra 10% til 15%	kr 8,30 mill	kr 0,00 mill	kr 8,30 mill
Sum kostnadsramme i prosjektkalkylen	kr 225,89 mill	-kr 4,70 mill	kr 221,19 mill

Alternativ 1, Avvik mellom budsjett og prosjektkostnad	Brutto kostnad	Tilskudd	«Netto» kostnad
Vedtatt i Budsjett og økonomiplan 2017 - 2020, inkl. budsjettmidler fra B2013.	kr 201,50 mill	kr 0,00 mill	kr 201,50 mill
Sum kostnadsramme i prosjektkalkylen	kr 225,89 mill	-kr 4,70 mill	kr 221,19 mill
Budsjett 2017-2020 - kostnadsramme:	-kr 24,39 mill		-kr 19,69 mill

Alternativ 1, Finansiering av merkostnad, utover budsjett 2017-2020	Brutto kostnad	Merknad
Tilskudd	-kr 4,70 mill	
Momskompensasjon	-kr 4,90 mill	
Investeringsfond (2019)	-kr 14,79 mill	
	-kr 24,39 mill	

Forutsetninger for estimert gjenbruksverdi er at deler av arbeidene som pr nå er utført kan gjenbrukes slik at disse kostnadene ikke påløper prosjektet på ny. Det er usikkerhet knyttet til estimatet.

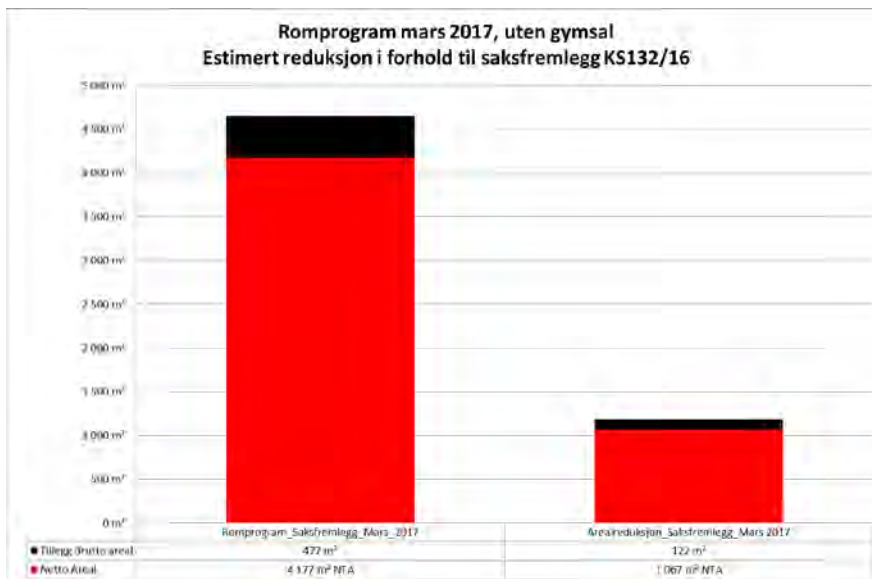
Alternative løsninger:

1. Kostnadsramme for prosjektet (bruttoutgift inkl. moms) settes til:

Alternativ 2: Ny Eigerøy skole med sambruk SFO og utan egen gymsal/liten flerbrukshall. ihht romprogram med oppjustert Amfi, kr 211,8 mill. Inndekning av kr 10,3 mill utover vedtatte budsjett i ØP 2017-2020, inkl. budsjettmidler fra 2013, totalt kr 201,5 mill., finansieres som følger:

- i. tilskudd kr 1,2 mill.
- ii. momskompensasjon kr 2,1 mill.
- iii. investeringsfond kr 7 mill.

Dersom prosjektet besluttes uten gymsal vil arealene i romprogrammet være som følger:

Romprogrammet er foreslått redusert med 695 m² BTA i forhold til saksfremlegget i KS-132/16. Fjerning av gymsal/liten flerbrukshall resulterer i et ytterligere fradrag på 494 m² BTA. Total arealreduksjon 695 + 494 = 1.189 m² BTA i forhold til saksfremlegget i KS-132/16. Brutto areal i det fremlagte forslaget til romprogram er 4.654 m² BTA.

Dersom det planlegges uten gymsal kan arealreduksjonen for denne oppsummeres slik:

1. Gymsal tas ut: -539 m² NTA
2. Teknisk rom for gymsal tas ut: -50 m² NTA
3. Fradrag gymsal og teknisk rom: 589 m² NTA

4. Amfi må bygges større: +65 m² NTA
5. Fellesareal utenfor amfi bygges større: +81 m² NTA
6. Tillegg Fellesarealer: 146 m² NTA

Samlet reduksjon av areal ved å ta gymsal ut av prosjektet: 589 – 146 = 443 m² NTA.

Dette tilsvarer 494 m² BTA.

Kalkyle, besparelse ved å fjerne Gymsal fra prosjektet.

1. Arealreduksjon 494 m² BTA.
2. Brutto kostnad kr 13,5 mill.
3. Stønads spillemidler som bortfaller kr 3,5 mill.
4. Sparepotensialet for denne reduksjonen er beregnet til kr 10 mill.

Alternativ 2, Investeringskalkyle	Brutto kostnad	Tilskudd	«Netto» kostnad
Kostnadsramme utomhus	kr 29,10 mill	-kr 1,20 mill	kr 27,90 mill
Kostnadsramme bygg, inklusiv gymsal	kr 183,00 mill	-kr 3,50 mill	kr 179,50 mill
Sparepotensiale 527 m ² BTA Gymsal	-kr 13,50 mill	kr 3,50 mill	-kr 10,00 mill
Påløpte kostnader pr 2017-01-01	kr 7,29 mill	kr 0,00 mill	kr 7,29 mill
Estimert gjenbruksverdi påløpte kostnader	-kr 1,80 mill	kr 0,00 mill	-kr 1,80 mill
Usikkerhetsmargin økt fra 10% til 15%	kr 7,70 mill	kr 0,00 mill	kr 7,70 mill
Investeringer i Hållå (Ukjent)			
Sum kostnadsramme i prosjektkalkylen	kr 211,79 mill	-kr 1,20 mill	kr 210,59 mill

Alternativ 2, Avvik mellom budsjett og prosjektkostnad	Brutto kostnad	Tilskudd	«Netto» kostnad
Vedtatt i Budsjett og økonomiplan 2017 - 2020, inkl. budsjettmidler fra B2013.	kr 201,50 mill	kr 0,00 mill	kr 201,50 mill
Sum kostnadsramme i prosjektkalkylen	kr 211,79 mill	-kr 1,20 mill	kr 210,59 mill
Budsjett 2017-2020 - kostnadsramme:	-kr 10,29 mill		-kr 9,09 mill

Alternativ 2, Finansiering av merkostnad, utover budsjett 2017-2020	Brutto kostnad	Merknad
Tilskudd	-kr 1,20 mill	
Momskompensasjon	-kr 2,10 mill	
Investeringsfond (2019)	-kr 6,99 mill	
Sum finansiering	-kr 10,29 mill	

Alternativ 2, Økte driftskostnader ved dette alternativet.	Brutto kostnad	Tilskudd	«Netto» kostnad
Leie av lokaler i Hållå gjennom byggets levetid, 40 år. (Uten prisstigning)	kr 11,25 mill	kr 0,00 mill	kr 11,25 mill
Merkostnad for økt ressursbruk, Lærere og SFO. (Ikke kalkulert)			kr 0,00 mill
	kr 11,25 mill		kr 11,25 mill

Dokumenter vedlagt saken

DokID	Tittel
520542	Eigerøy skole - hørings svar på romprogrammet, fra pedagogisk personale
524640	Høringsuttalelse - tilleggsuttalelse fra personalet vedr. gymsal
520659	Eigerøy SFO, Hørings svar på romprogrammet
525457	2017-02-28_Romprogram_Arealer_Diagram
525458	2017-02-28_Romprogram_Arealer_Liste
515171	Innspill fra Eigersund Idrettsråd - svømmehall og gymsal på Eigerøy skole
524591	UDIR_Sammenligning_grunnskoleareal2015
524795	plp-brosjyre-2015
524796	veileder-for-fasenormen-neste-steg

From: mona.haugen@eigersundskolen.no
Sent: mandag 13. februar 2017 15.08
To: Thor Einar Langeland
Subject: Høringssvar på romprogrammet

Hei!

Klubben på Eigerøy skole har diskutert det nye romprogrammet. Vi er skeptisk til at det nå ikke er mulig å ha en tredeling på noen trinn. Vi har ingen rom som kan brukes til en tredeling hvis vi får elevkull på over

50 elever. Er det mulig å redusere på noen rom slik at vi kan ha et trinn som kan deles i tre. Det gir dårlige arbeidsforhold for elever og lærere hvis vi skal ha førsteklasser med 25-27 elever i hvert rom. Kullet som starter 2018 blir så stort!

Amfi er noe som vil bli lite brukt og er noe vi ser kan reduseres. Det er flott med et amfi, men en dårlig utnyttelse av ressurser på grunn av begrenset bruk. Finnes det løsninger i dag som er uttrekkbare og enkle? En av våre lærere har undervist på skole i USA der de bare trakk ut benkene, hendig og enkelt. Fins det noe slikt her i landet? Ikke som på Rundevoll skole for det er for tidkrevende og avansert.

Gymsal er viktig for klubben på Eigerøy skole. Vi trenger en plass for å samle hele skolen, med scene. Gymsalen er det rommet på skolen som er mest i bruk, hele skoledagen, ettermiddagene og i helgene. Flere sammenligner vår situasjon med Husabø barneskole, men å leie hos et idrettslag er ikke det samme som å ha en kommunal hall. Kan skolen og SFO bruke hallen like mye som vi bruker gymsalen, på dagtid og kveldstid? En av våre lærere har jobbet på skoler som leier hos idrettslag og det er ikke uproblematisk. Mye krangel og uenigheter om bruk, hvem som har ødelagt hva osv.

Klubben ønsker egne lokaler for SFO, men må vi velge mellom SFO og gymsal så har vi større behov for en gymsal. Å sambruke alle klasserom på 1-3.trinn med SFO betyr at vi må rydde klasserommene hver morgen. Det er dårlig utnyttelse av vår tid. Kan vi ha tekstil, musikk, amfi, bibliotek og andre spesialrom i nærheten av hverandre slik at SFO kan benytte disse rommene i stede for klasserom?

For klubben på Eigerøy skole
Mona Haugen
Tillitsvalgt

From: John Arild Helgheim
Sent: torsdag 2. mars 2017 11.34
To: Thor Einar Langeland; Eivind Galtvik
Subject: gymsal

Tillegg til hørings svar fra Eigerøy skole 13.02.17

Hvorfor så viktig med egen gymsal?

- Folkehelseperspektivet

Gode lokaler: En gymsal skal gi rom for varierte og allsidige aktiviteter som fremmer glede og mestring i faget. Kompetansemålene i kroppsøvingsfaget i Kunnskapsløftet er omfattende og stiller store krav til gymsalens utforming og innhold/utstyr.

En gymsal må ha støtdempende gulv, gode lyd-, lys- og temperaturforhold, ha fastmontert utstyr som ribbevegger, bommer, tau, basketballkorger, stativ for volleyballspill, lett tilgjengelig musikkanlegg osv. Kan Håla som mer fotballhall innfri disse kravene?

Tilgjengelighet: Det er nasjonale føringer på at elevene bør få mer fysisk aktivitet. Mer fysisk aktivitet gir bedre læring. Elevene bør ha minst 1 time fysisk aktivitet daglig er tilrådingen. Utenom friminuttene bør det være rom for å kunne bruke gymsal i kortere økter daglig, både i skole og sfo.

Nærheten er her svært viktig. Ved bygging av skolen på dagens tomt blir gåavstand enda lengre. Går vekk 10-15 minutt hver vei til av- og påkledning og gangtid for de minste. Skolen bruker allerede i dag mye tid på reising til og fra svømmeundervisning på Slettebø og i Egersundshallen.

- Gymsal til andre aktiviteter

Skolen bruker gymsalen til Kor arti, samlingsstunder 1 g/mnd med øvinger i forkant, sirkus for 7. trinn. SFO bruker også gymsalen mye, og dette blir vanskelig med Håla. Elevene blir hentet til ulik tid, og det binder mye personale. Det blir rett og slett for tungvint.

Skolen har også et sterkt ønske om en scene i gymsalen slik at vi kan samle hele skolen til større arrangement som samlingsstunder. Skolen har samlingsstund for alle skolens elever 1 gang i måneden, og da blir også foreldre invitert. Dette tar plass. I romprogrammet har vi redusert arealet i amfiet, og da trenger vi et større lokale for alle skolens elever og foreldre.

- Utleie

Ved skolen er det mye utleie på kveldstid. Mange lag og foreninger (inkludert Eiger) med forskjellige aktiviteter. Skal all denne utleien legges til Håla, tror vi lett det kan bli konflikt med Eigers aktiviteter.

- Brukermedvirkning

De ansatte vet hvor skoen trykker og kjenner godt skolens behov. Deres stemme bør tas hensyn til. FAU har også enstemmig gitt støtte til skolens ønske om egen gymsal.

- Fremtidens skole

Kanskje blir fremtidens skole heldagsskole? En gymsal vil være en nødvendig og svært viktig del av en eventuell heldagsskole.

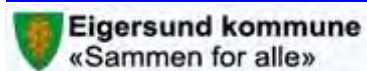
Hilsen
Personalet ved Eigerøy skole

Med vennlig hilsen

John Arild Helgheim, rektor
Eigerøy skole

Direkte telefon: 51 46 50 32

www.eigersund.kommune.no <<http://www.eigersund.kommune.no/>> - Facebook.no/eigersund - @EigersundK

Det er ikke tillatt å bruke e-post til taushetsbelagt informasjon jf. forvaltningslovens § 13 og/eller sensitive personopplysninger jf. personopplysningsloven. All e-post til og fra Eigersund kommune er i utgangspunktet journalpliktig etter arkivloven og vil også kunne være et offentlig saksdokument som andre vil kunne få innsyn i etter offentleglovas regler.

From: Linda Garibaldi
Sent: tirsdag 14. februar 2017 08.41
To: Thor Einar Langeland
Subject: Eigerøy SFO

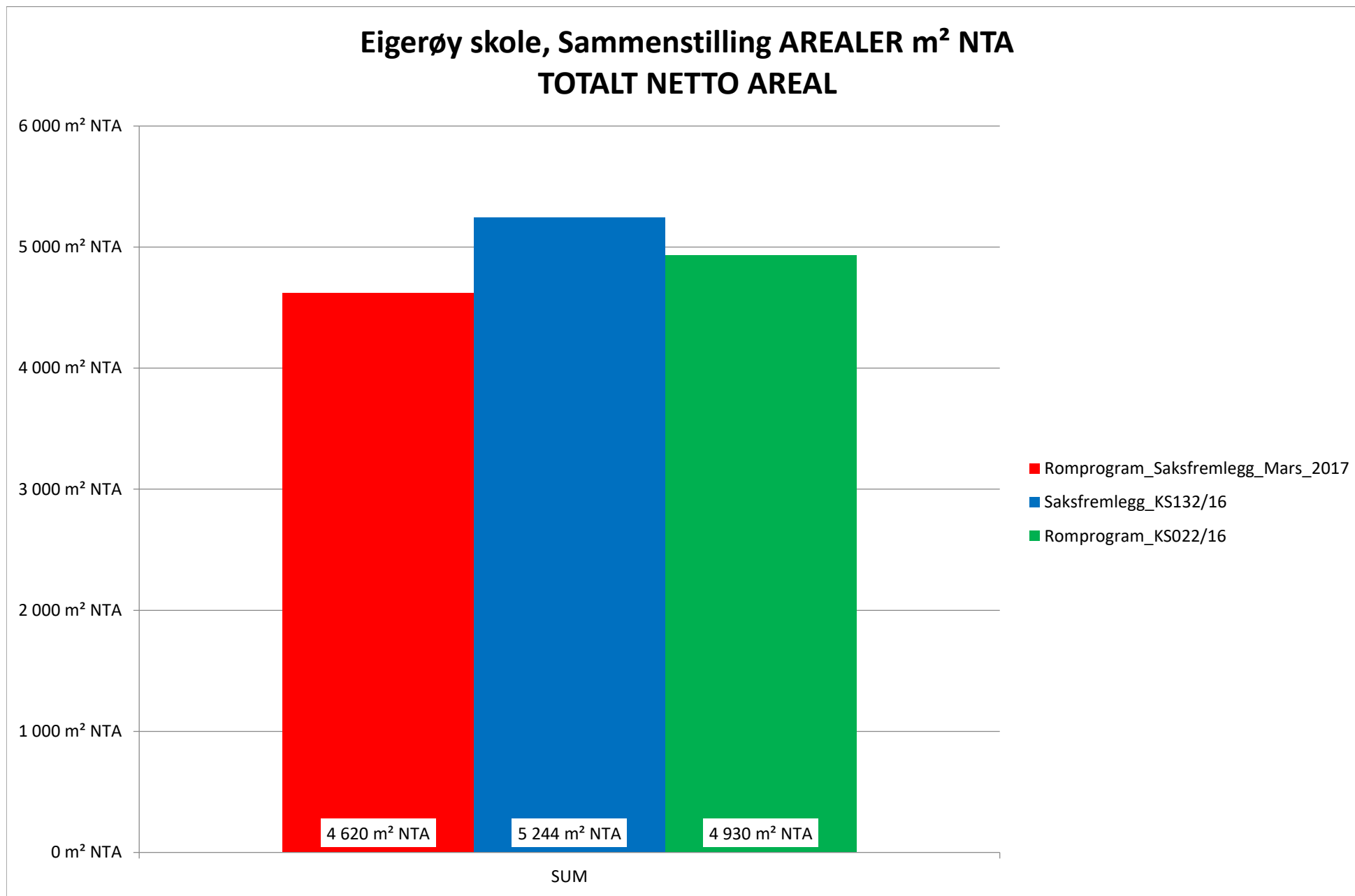
Hei og god morgen.

Ser jo at vi ikke får noen kvadratmeter til SFO i den nye skolen...jo et lager. Vil med dette fortelle dere at jeg ønsker sterkt noen kvadratmeter.

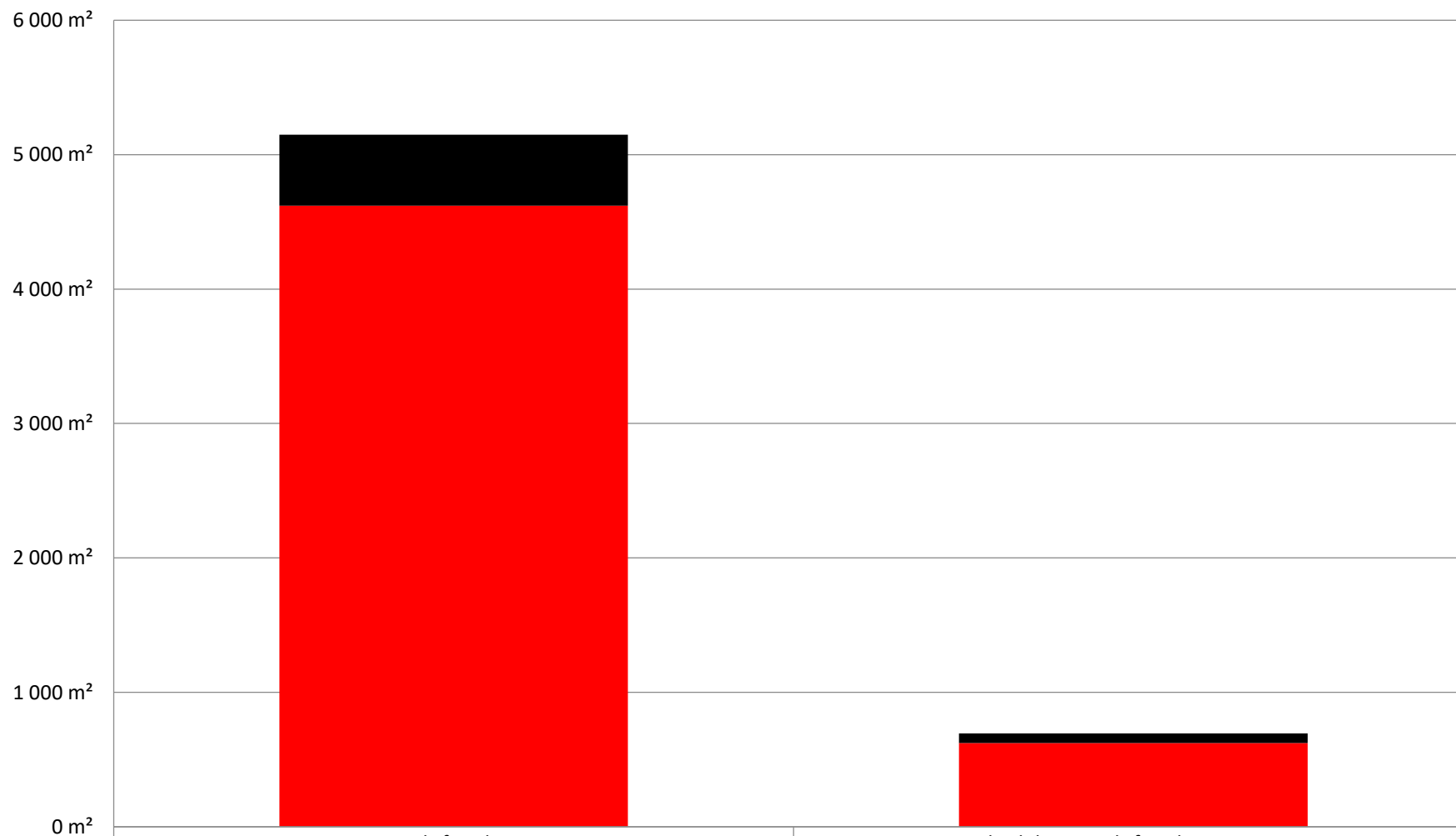
Hvorfor behov for eget SFO lokale.

1. Vi ønsker at vi kan få et rom på ca 50 kvadratmeter og et rom på ca 10 kvadratmeter til lager. Vi ønsker at vi kan få et stort rom der barna har mulighet til å arbeide med forskjellige formingsaktiviteter , bygge prosjekter o.s.v. Mulighet for å kunne gå fra formingsarbeid og gjøre det mulig for foreldrene til å kunne se hva barna holder på med. Plass for utstilling. Plass til og ha en egen tavle der foreldre kan lese informasjon. Viktig for å styrke foreldre/sfo samarbeidet , sikre at brukermedvirkning står i sentrum.
2. Viktig at vi har noe eget , ikke akseptabelt at vi skal bruke klasserom, ikke greit for verken lærere eller barn. De for heller ikke følelsen av at de går til SFO.
Dette er VIKTIG, la oss få noe eget, som vi kan være stolt av og som fungerer.

Linda Garibaldi
SFO leder.

Romprogram mars 2017 Estimert reduksjon i forhold til saksfremlegg KS132/16

■ Tillegg Brutto areal	528 m²	71 m²
■ Netto Areal	4 620 m² NTA	624 m² NTA

Eigerøy skole, sammenlikning av m² NTA pr elev

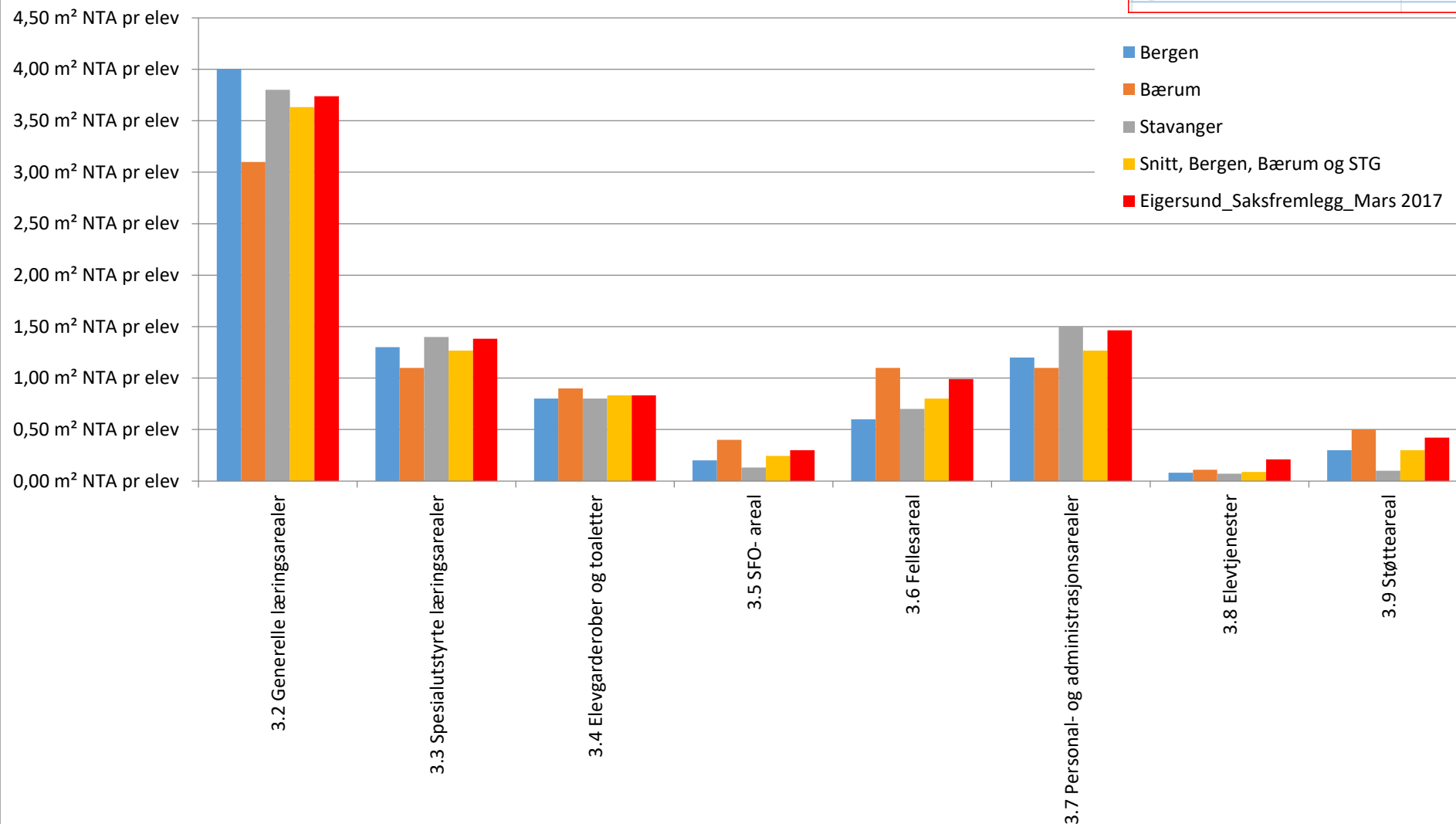
Referanse:

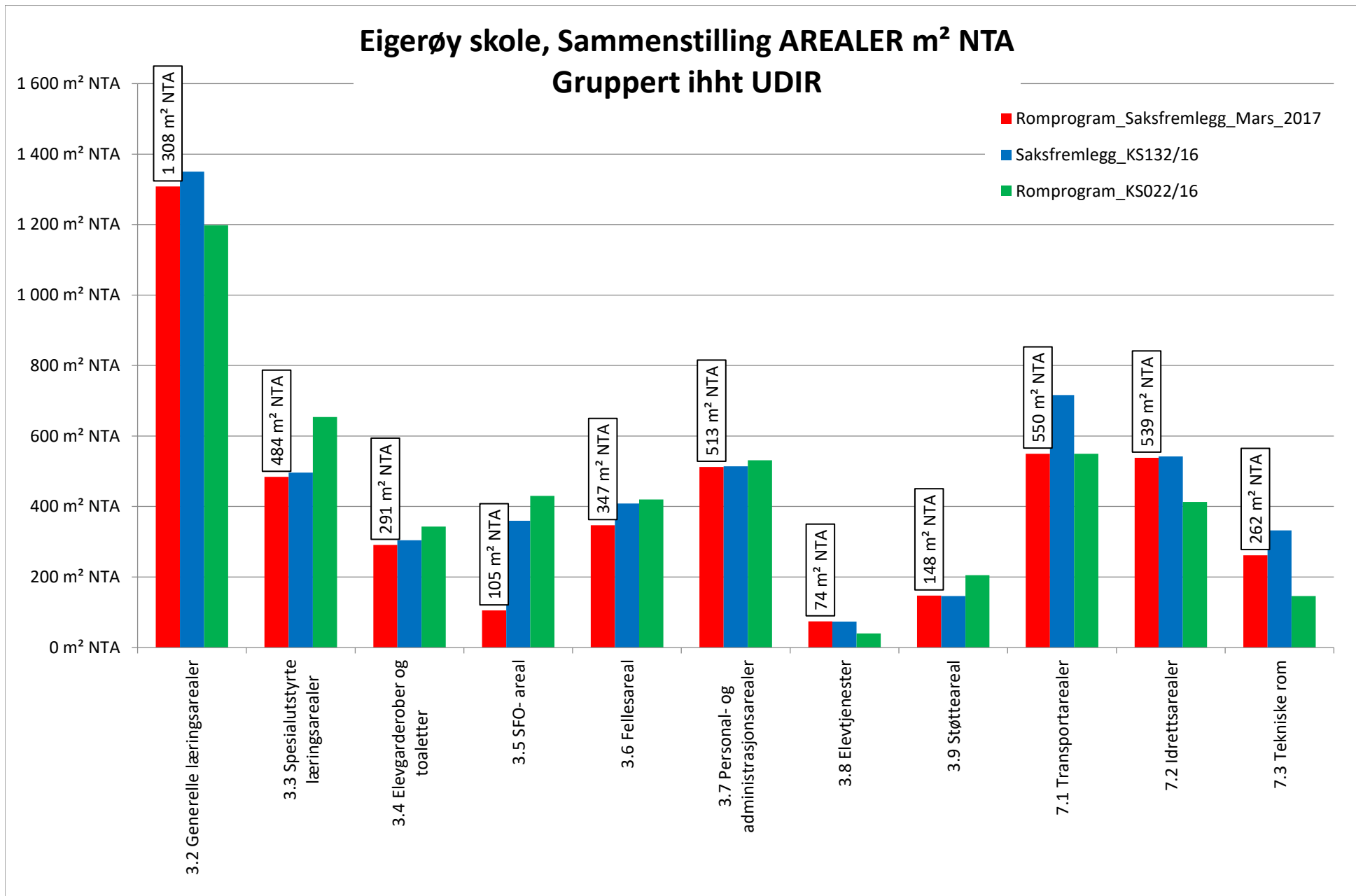
Rapport UDIR 2015

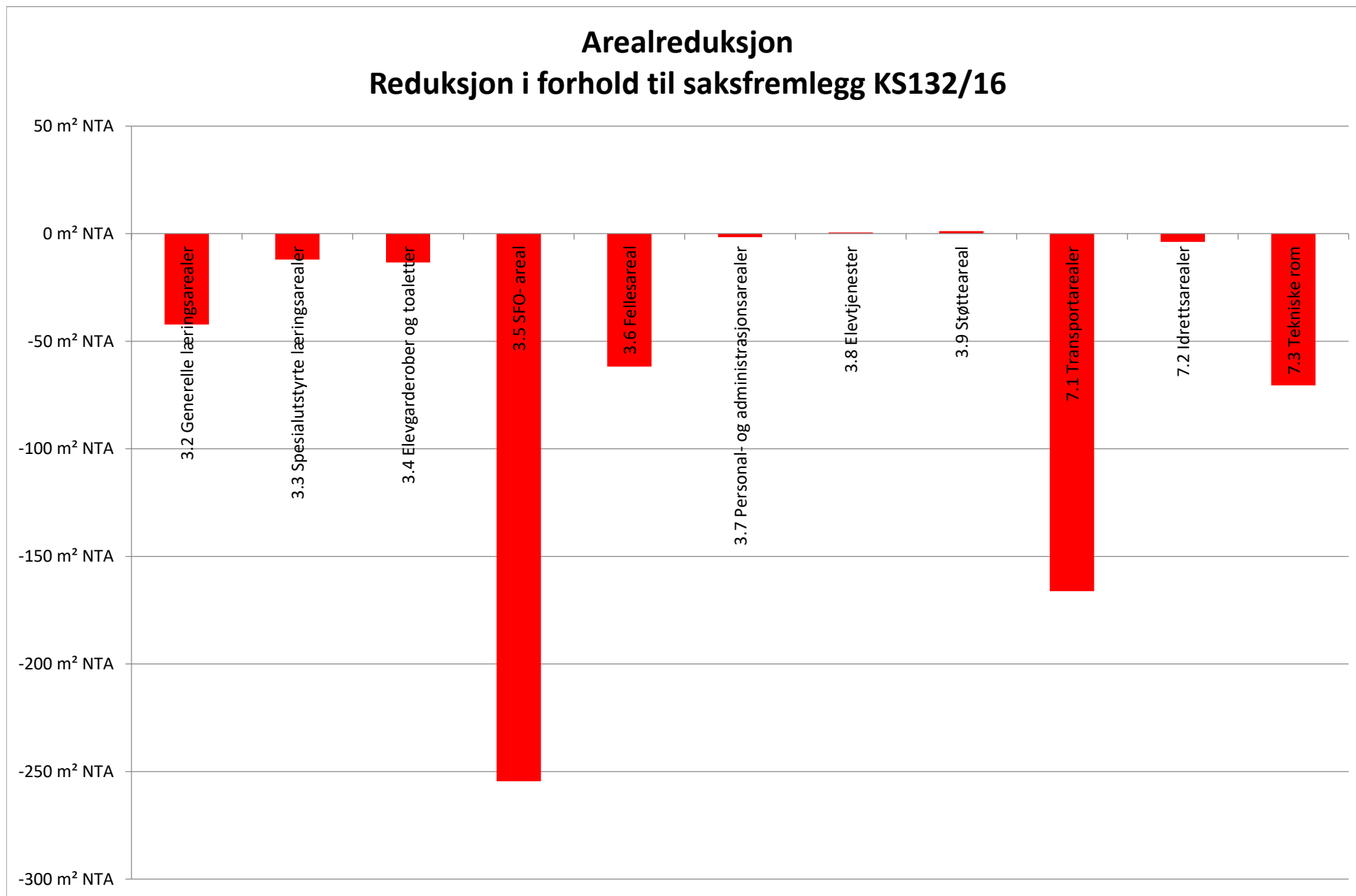
Grunnlag:

Saksfremlegg KS132/16

Kommune (Barneskole B14)	Elevtall
Bergen	400
Bærum	420
Stavanger	420
Eigersund	350

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer	
1-Fellesareal	11-KANTINE	kantine	E117	25,00 m ² NTA	23,50 m ² NTA	7,20 m ² NTA	1,50 m ² NTA	
		Kantineandel i romprogram	G101	115,00 m ² NTA	115,00 m ² NTA	115,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	
		Kjølt søppelrom	(blank)	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	10,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	
		lager	E109	5,00 m ² NTA	5,00 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	
		melk	E108	6,00 m ² NTA	5,70 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,30 m ² NTA	
		oppvask	E116	13,00 m ² NTA	12,80 m ² NTA	12,80 m ² NTA	0,20 m ² NTA	
		11-KANTINE Total			164,00 m² NTA	162,00 m² NTA	150,00 m² NTA	2,00 m² NTA
	12-AMFI m/tilhørende funksjoner	AMFI, Nedre del	lager	E101	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
				B103	12,00 m ² NTA	11,70 m ² NTA	30,00 m ² NTA	0,30 m ² NTA
				C103	12,00 m ² NTA	11,70 m ² NTA	30,00 m ² NTA	0,30 m ² NTA
				D204	25,00 m ² NTA	23,10 m ² NTA	25,00 m ² NTA	1,90 m ² NTA
		øvre del amfi	E201	120,00 m ² NTA	184,60 m ² NTA	185,00 m ² NTA	-64,60 m ² NTA	
	12-AMFI m/tilhørende funksjoner Total			169,00 m² NTA	231,10 m² NTA	270,00 m² NTA	-62,10 m² NTA	
13-Toaletter		hwc	E127	6,00 m ² NTA	5,90 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,10 m ² NTA	
			wc	B121	0,00 m ² NTA	1,70 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,70 m ² NTA
			B122	0,00 m ² NTA	1,70 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,70 m ² NTA	
			C121	2,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	
			C122	2,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	
			E129	2,00 m ² NTA	3,10 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,10 m ² NTA	
			E135	2,00 m ² NTA	3,30 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,30 m ² NTA	
			13-Toaletter Total			14,00 m² NTA	15,70 m² NTA	0,00 m² NTA
1-Fellesareal Total				347,00 m² NTA	408,80 m² NTA	420,00 m² NTA	-61,80 m² NTA	

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer		
2-Generelle læringsareal	21-Baserom/Klasserom/Formidlingsrom	1.klasse	A103	70,00 m ² NTA	74,30 m ² NTA	79,00 m ² NTA	-4,30 m ² NTA		
			A125	70,00 m ² NTA	73,20 m ² NTA	79,00 m ² NTA	-3,20 m ² NTA		
		2.klasse	A109	70,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	0,70 m ² NTA		
			A110	70,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	0,70 m ² NTA		
		3.klasse	A119	65,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,30 m ² NTA		
			A120	65,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,30 m ² NTA		
		4.klasse	B117	65,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,30 m ² NTA		
			B118	65,00 m ² NTA	69,60 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,60 m ² NTA		
		5.klasse	B107	65,00 m ² NTA	69,60 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,60 m ² NTA		
			B108	65,00 m ² NTA	69,30 m ² NTA	65,00 m ² NTA	-4,30 m ² NTA		
		6.klasse	C117	65,00 m ² NTA	62,40 m ² NTA	65,00 m ² NTA	2,60 m ² NTA		
			C118	65,00 m ² NTA	62,40 m ² NTA	65,00 m ² NTA	2,60 m ² NTA		
		7.klasse	C107	65,00 m ² NTA	62,40 m ² NTA	65,00 m ² NTA	2,60 m ² NTA		
			C108	65,00 m ² NTA	62,40 m ² NTA	65,00 m ² NTA	2,60 m ² NTA		
		21-Baserom/Klasserom/Formidlingsrom Total				930,00 m² NTA	952,10 m² NTA	938,00 m² NTA	-22,10 m² NTA
		22-Grupperom/Møterom	22-Grupperom/Møterom	grupperom	A107	12,00 m ² NTA	9,70 m ² NTA	16,67 m ² NTA	2,30 m ² NTA
					A108	12,00 m ² NTA	9,50 m ² NTA	16,67 m ² NTA	2,50 m ² NTA
					A111	12,00 m ² NTA	13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA
					A118	12,00 m ² NTA	13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA
					A121	12,00 m ² NTA	9,60 m ² NTA	15,00 m ² NTA	2,40 m ² NTA
					A122	12,00 m ² NTA	9,60 m ² NTA	16,67 m ² NTA	2,40 m ² NTA
					B105	12,00 m ² NTA	11,60 m ² NTA	15,00 m ² NTA	0,40 m ² NTA
					B106	12,00 m ² NTA	11,70 m ² NTA	15,00 m ² NTA	0,30 m ² NTA
B109	12,00 m ² NTA				13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA		
B116	12,00 m ² NTA				13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA		
C105	12,00 m ² NTA				11,60 m ² NTA	15,00 m ² NTA	0,40 m ² NTA		
C106	12,00 m ² NTA				11,60 m ² NTA	15,00 m ² NTA	0,40 m ² NTA		
C109	12,00 m ² NTA				13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA		
C116	12,00 m ² NTA				13,90 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,90 m ² NTA		
22-Grupperom/Møterom Total					168,00 m² NTA	168,30 m² NTA	215,00 m² NTA	-0,30 m² NTA	
23-Nærlager	23-Nærlager	nærlager	A123	10,00 m ² NTA	10,40 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-0,40 m ² NTA		
			B127	10,00 m ² NTA	11,50 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,50 m ² NTA		
			C127	10,00 m ² NTA	7,20 m ² NTA	15,00 m ² NTA	2,80 m ² NTA		
23-Nærlager Total				30,00 m² NTA	29,10 m² NTA	45,00 m² NTA	0,90 m² NTA		

Areal_Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer
	24-Elev-garderobes og -toaletter	gard	A104	35,00 m ² NTA	36,60 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-1,60 m ² NTA
			A114	35,00 m ² NTA	37,20 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-2,20 m ² NTA
			A115	35,00 m ² NTA	37,20 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-2,20 m ² NTA
			B112	35,00 m ² NTA	37,30 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-2,30 m ² NTA
			B113	35,00 m ² NTA	37,30 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-2,30 m ² NTA
			C112	35,00 m ² NTA	36,00 m ² NTA	50,00 m ² NTA	-1,00 m ² NTA
			C113	35,00 m ² NTA	36,00 m ² NTA	50,00 m ² NTA	-1,00 m ² NTA
		hwc	A132	6,00 m ² NTA	6,00 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
			B124	6,00 m ² NTA	5,20 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,80 m ² NTA
			C124	6,00 m ² NTA	5,20 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,80 m ² NTA
		wc	A105	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
			A106	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
			A112	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			A113	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			A116	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			A117	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			B110	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			B111	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			B114	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			B115	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			C110	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			C111	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			C114	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
			C115	2,00 m ² NTA	2,20 m ² NTA	2,00 m ² NTA	-0,20 m ² NTA
	24-Elev-garderobes og -toaletter Total			291,00 m² NTA	304,40 m² NTA	343,00 m² NTA	-13,40 m² NTA
	25-Fellesrom/ Transportareal	Trinntorg	A102	60,00 m ² NTA	82,20 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-22,20 m ² NTA
			B102	60,00 m ² NTA	61,50 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,50 m ² NTA
			C102	60,00 m ² NTA	57,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	3,00 m ² NTA
	25-Fellesrom/ Transportareal Total			180,00 m² NTA	200,70 m² NTA	0,00 m² NTA	-20,70 m² NTA
2-Generelle læringsareal Total				1 599,00 m² NTA	1 654,60 m² NTA	1 541,00 m² NTA	-55,60 m² NTA

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer
3-Spesialutstyrt læringsareal	31-BIBLIOTEK / MEDIATEK	bibliotek	E202	95,00 m ² NTA	95,40 m ² NTA	110,00 m ² NTA	-0,40 m ² NTA
		datarom	E203	0,00 m ² NTA	19,60 m ² NTA	60,00 m ² NTA	-19,60 m ² NTA
	31-BIBLIOTEK / MEDIATEK Total			95,00 m² NTA	115,00 m² NTA	170,00 m² NTA	-20,00 m² NTA
	32-MUSIKK, DANS OG DRAMA	kostymelager	E107	10,00 m ² NTA	12,60 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-2,60 m ² NTA
		musikk	E104	65,00 m ² NTA	66,70 m ² NTA	80,00 m ² NTA	-1,70 m ² NTA
		øve	E105	15,00 m ² NTA	13,20 m ² NTA	15,00 m ² NTA	1,80 m ² NTA
	32-MUSIKK, DANS OG DRAMA Total			90,00 m² NTA	92,50 m² NTA	110,00 m² NTA	-2,50 m² NTA
	33-KUNST- OG HÅNDTVÆRK	avsug	E207	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	2,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
		keramikk	E208	12,00 m ² NTA	11,20 m ² NTA	30,00 m ² NTA	0,80 m ² NTA
		lager	E212	12,00 m ² NTA	12,30 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-0,30 m ² NTA
		maskin	E209	12,00 m ² NTA	12,60 m ² NTA	12,60 m ² NTA	-0,60 m ² NTA
		materiallager	E210	10,00 m ² NTA	10,00 m ² NTA	10,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
		tekstilrom	E205	55,00 m ² NTA	52,50 m ² NTA	80,00 m ² NTA	2,50 m ² NTA
		treforming	E206	65,00 m ² NTA	65,70 m ² NTA	70,40 m ² NTA	-0,70 m ² NTA
	33-KUNST- OG HÅNDTVÆRK Total			168,00 m² NTA	166,30 m² NTA	220,00 m² NTA	1,70 m² NTA
	35-MAT OG HELSE	heimkunn	E114	65,00 m ² NTA	65,30 m ² NTA	86,90 m ² NTA	-0,30 m ² NTA
		kjøøl	E113	7,00 m ² NTA	6,60 m ² NTA	6,60 m ² NTA	0,40 m ² NTA
		lager	E115	7,00 m ² NTA	6,50 m ² NTA	6,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA
	35-MAT OG HELSE Total			79,00 m² NTA	78,40 m² NTA	100,00 m² NTA	0,60 m² NTA
	36-Spes. Ped. Rom	bad	E134	12,00 m ² NTA	10,40 m ² NTA	14,00 m ² NTA	1,60 m ² NTA
		spes-ped	E123	20,00 m ² NTA	16,70 m ² NTA	20,00 m ² NTA	3,30 m ² NTA
			E124	20,00 m ² NTA	16,70 m ² NTA	20,00 m ² NTA	3,30 m ² NTA
	36-Spes. Ped. Rom Total			52,00 m² NTA	43,80 m² NTA	54,00 m² NTA	8,20 m² NTA
3-Spesialutstyrt læringsareal Total				484,00 m² NTA	496,00 m² NTA	654,00 m² NTA	-12,00 m² NTA

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer		
4-Personal- og administrasjonsareal	41-ADMINISTRASJONSAREAL	arkiv	F103	10,00 m ² NTA	8,50 m ² NTA	14,00 m ² NTA	1,50 m ² NTA		
		inspektør	F108	15,00 m ² NTA	15,80 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-0,80 m ² NTA		
		kopi	A131	5,00 m ² NTA	6,40 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-1,40 m ² NTA		
			B120	5,00 m ² NTA	4,80 m ² NTA	15,00 m ² NTA	0,20 m ² NTA		
			C120	5,00 m ² NTA	12,30 m ² NTA	15,00 m ² NTA	-7,30 m ² NTA		
			F111	15,00 m ² NTA	12,50 m ² NTA	0,00 m ² NTA	2,50 m ² NTA		
		rektor	F109	25,00 m ² NTA	24,50 m ² NTA	25,00 m ² NTA	0,50 m ² NTA		
		sekretær	F110	25,00 m ² NTA	24,30 m ² NTA	40,00 m ² NTA	0,70 m ² NTA		
		41-ADMINISTRASJONSAREAL Total			105,00 m² NTA	109,10 m² NTA	139,00 m² NTA	-4,10 m² NTA	
		42-LÆRERARBEIDSPLASSE	arb.plass (10 lærer)		B119	50,00 m ² NTA	46,50 m ² NTA	46,50 m ² NTA	3,50 m ² NTA
					C119	50,00 m ² NTA	48,70 m ² NTA	60,00 m ² NTA	1,30 m ² NTA
				A129	75,00 m ² NTA	73,50 m ² NTA	73,50 m ² NTA	1,50 m ² NTA	
	42-LÆRERARBEIDSPLASSE Total			175,00 m² NTA	168,70 m² NTA	180,00 m² NTA	6,30 m² NTA		
	43-MØTEROM	møterom		F106	25,00 m ² NTA	24,80 m ² NTA	20,00 m ² NTA	0,20 m ² NTA	
				B104	10,00 m ² NTA	12,20 m ² NTA	10,00 m ² NTA	-2,20 m ² NTA	
				C104	10,00 m ² NTA	12,40 m ² NTA	10,00 m ² NTA	-2,40 m ² NTA	
				A126	15,00 m ² NTA	18,60 m ² NTA	10,00 m ² NTA	-3,60 m ² NTA	
	43-MØTEROM Total			60,00 m² NTA	68,00 m² NTA	50,00 m² NTA	-8,00 m² NTA		
	44-PERSONALROM	personalrom	E204	90,00 m ² NTA	87,10 m ² NTA	90,00 m ² NTA	2,90 m ² NTA		
	44-PERSONALROM Total			90,00 m² NTA	87,10 m² NTA	90,00 m² NTA	2,90 m² NTA		
	45-PERSONALGARDEROBER OG TOALETTER	gard		A128	15,00 m ² NTA	15,10 m ² NTA	15,10 m ² NTA	-0,10 m ² NTA	
			B125	10,00 m ² NTA	9,50 m ² NTA	9,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA		
			C125	10,00 m ² NTA	9,50 m ² NTA	9,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA		
			E213	15,00 m ² NTA	13,10 m ² NTA	15,90 m ² NTA	1,90 m ² NTA		
hwc			A133	6,00 m ² NTA	6,00 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA		
			B123	6,00 m ² NTA	5,20 m ² NTA	5,00 m ² NTA	0,80 m ² NTA		
			C123	6,00 m ² NTA	5,20 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,80 m ² NTA		
hwc + dusj			E219	8,50 m ² NTA	8,50 m ² NTA	5,80 m ² NTA	0,00 m ² NTA		
wc			E216	2,00 m ² NTA	3,10 m ² NTA	3,10 m ² NTA	-1,10 m ² NTA		
			E217	2,00 m ² NTA	3,10 m ² NTA	3,10 m ² NTA	-1,10 m ² NTA		
			F105	2,00 m ² NTA	2,90 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-0,90 m ² NTA		
45-PERSONALGARDEROBER OG TOALETTER Total					82,50 m² NTA	81,20 m² NTA	72,00 m² NTA	1,30 m² NTA	
4-Personal- og administrasjonsareal Total					512,50 m² NTA	514,10 m² NTA	531,00 m² NTA	-1,60 m² NTA	

Areal_Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer
5-Støtteareal, Drift	51-VAKTMESTER	lager	E102	15,00 m ² NTA	14,90 m ² NTA	45,00 m ² NTA	0,10 m ² NTA
		vaktmester	E136	25,00 m ² NTA	22,50 m ² NTA	30,00 m ² NTA	2,50 m ² NTA
	51-VAKTMESTER Total			40,00 m² NTA	37,40 m² NTA	75,00 m² NTA	2,60 m² NTA
	52-RENHOLDSSENTRAL	bk	A124	4,00 m ² NTA	2,90 m ² NTA	2,20 m ² NTA	1,10 m ² NTA
B126			4,00 m ² NTA	3,20 m ² NTA	3,20 m ² NTA	0,80 m ² NTA	
C126			4,00 m ² NTA	3,50 m ² NTA	3,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA	
E215			4,00 m ² NTA	3,10 m ² NTA	3,10 m ² NTA	0,90 m ² NTA	
E128			29,00 m ² NTA	33,20 m ² NTA	35,00 m ² NTA	-4,20 m ² NTA	
	52-RENHOLDSSENTRAL Total			45,00 m² NTA	45,90 m² NTA	47,00 m² NTA	-0,90 m² NTA
	54-STOL OG PULTLAGER	stollager	F102	40,00 m ² NTA	40,50 m ² NTA	45,00 m ² NTA	-0,50 m ² NTA
	54-STOL OG PULTLAGER Total			40,00 m² NTA	40,50 m² NTA	45,00 m² NTA	-0,50 m² NTA
	55-UTSTYRSLAGER, UTEAKTIVITET	ute-lager (Grovlager)	F104	22,50 m ² NTA	22,50 m ² NTA	38,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
	55-UTSTYRSLAGER, UTEAKTIVITET Total			22,50 m² NTA	22,50 m² NTA	38,00 m² NTA	0,00 m² NTA
5-Støtteareal, Drift Total				147,50 m² NTA	146,30 m² NTA	205,00 m² NTA	1,20 m² NTA

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer	
6-Elevtjenester	61-SKOLEHELSETJENESTE	helsesøster	E121	20,00 m ² NTA	19,80 m ² NTA	14,00 m ² NTA	0,20 m ² NTA	
		hwc	E132	6,00 m ² NTA	7,30 m ² NTA	6,00 m ² NTA	-1,30 m ² NTA	
		legekant/møterom	E120	18,00 m ² NTA	17,60 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,40 m ² NTA	
		vente+ VF	E122	30,00 m ² NTA	28,70 m ² NTA	20,00 m ² NTA	1,30 m ² NTA	
	61-SKOLEHELSETJENESTE Total				74,00 m² NTA	73,40 m² NTA	40,00 m² NTA	0,60 m² NTA
	62-SFO	62-SFO	gang	F206	0,00 m ² NTA	47,80 m ² NTA	47,80 m ² NTA	-47,80 m ² NTA
			gard	F201	0,00 m ² NTA	30,60 m ² NTA	37,00 m ² NTA	-30,60 m ² NTA
				F210	0,00 m ² NTA	30,60 m ² NTA	30,60 m ² NTA	-30,60 m ² NTA
			hwc	F208	0,00 m ² NTA	5,30 m ² NTA	5,30 m ² NTA	-5,30 m ² NTA
			sfo	F214	0,00 m ² NTA	53,80 m ² NTA	86,50 m ² NTA	-53,80 m ² NTA
				F215	0,00 m ² NTA	51,10 m ² NTA	51,10 m ² NTA	-51,10 m ² NTA
			SFO - Base (Naturfag)	F216	65,00 m ² NTA	64,60 m ² NTA	64,60 m ² NTA	0,40 m ² NTA
			SFO - Gard Ansatte	F205	10,00 m ² NTA	7,60 m ² NTA	25,00 m ² NTA	2,40 m ² NTA
			SFO leder	F107	15,00 m ² NTA	15,80 m ² NTA	24,00 m ² NTA	-0,80 m ² NTA
			SFO-Lager (Grupperom)	F213	15,00 m ² NTA	22,20 m ² NTA	28,00 m ² NTA	-7,20 m ² NTA
			vf	F207	0,00 m ² NTA	13,40 m ² NTA	13,40 m ² NTA	-13,40 m ² NTA
			wc	F202	0,00 m ² NTA	2,70 m ² NTA	2,70 m ² NTA	-2,70 m ² NTA
				F203	0,00 m ² NTA	2,70 m ² NTA	2,70 m ² NTA	-2,70 m ² NTA
				F204	0,00 m ² NTA	3,00 m ² NTA	3,00 m ² NTA	-3,00 m ² NTA
				F209	0,00 m ² NTA	2,90 m ² NTA	2,90 m ² NTA	-2,90 m ² NTA
			F211	0,00 m ² NTA	2,70 m ² NTA	2,70 m ² NTA	-2,70 m ² NTA	
	F212	0,00 m ² NTA	2,70 m ² NTA	2,70 m ² NTA	-2,70 m ² NTA			
62-SFO Total				105,00 m² NTA	359,50 m² NTA	430,00 m² NTA	-254,50 m² NTA	
6-Elevtjenester Total				179,00 m² NTA	432,90 m² NTA	470,00 m² NTA	-253,90 m² NTA	

Areal Kategori	Romfunksjon	Rom Navn	Rom Nummer	Sum of NTA_FORSLAG	Sum of NTA_2016-11-18	Sum of NTA_Romprogram	Sum of Endringer		
7-Andre	71-Transportarealer	gang	A101	40,00 m ² NTA	46,30 m ² NTA	46,30 m ² NTA	-6,30 m ² NTA		
			B101	20,00 m ² NTA	20,30 m ² NTA	20,30 m ² NTA	-0,30 m ² NTA		
			C101	20,00 m ² NTA	17,80 m ² NTA	17,80 m ² NTA	2,20 m ² NTA		
			E211	115,00 m ² NTA	115,20 m ² NTA	115,20 m ² NTA	-0,20 m ² NTA		
			F101	37,00 m ² NTA	39,10 m ² NTA	39,10 m ² NTA	-2,10 m ² NTA		
			G103	35,00 m ² NTA	35,40 m ² NTA	35,40 m ² NTA	-0,40 m ² NTA		
			G106	49,00 m ² NTA	75,40 m ² NTA	75,40 m ² NTA	-26,40 m ² NTA		
			gard	E112	18,00 m ² NTA	18,00 m ² NTA	18,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	
			HEIS	E100	6,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	6,00 m ² NTA	
			skolegaten (Eks Kantinedel)	G101	150,00 m ² NTA	310,30 m ² NTA	174,80 m ² NTA	-160,30 m ² NTA	
		sluse	E106	10,00 m ² NTA	7,70 m ² NTA	7,70 m ² NTA	2,30 m ² NTA		
		TRAPP	E200	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	20,00 m ² NTA		
		vf	E220	10,00 m ² NTA	8,90 m ² NTA	0,00 m ² NTA	1,10 m ² NTA		
			G100	10,00 m ² NTA	10,30 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-0,30 m ² NTA		
			G102	10,00 m ² NTA	11,40 m ² NTA	0,00 m ² NTA	-1,40 m ² NTA		
					550,00 m² NTA	716,10 m² NTA	550,00 m² NTA	-166,10 m² NTA	
			71-Transportarealer Total						
			72-Idrettsareal	bk	D112	4,00 m ² NTA	8,70 m ² NTA	8,70 m ² NTA	-4,70 m ² NTA
				dusj	D106	15,00 m ² NTA	14,60 m ² NTA	14,60 m ² NTA	0,40 m ² NTA
					D113	15,00 m ² NTA	14,60 m ² NTA	14,60 m ² NTA	0,40 m ² NTA
				gard.gutter	D103	30,00 m ² NTA	31,10 m ² NTA	40,00 m ² NTA	-1,10 m ² NTA
				gard.jenter	D110	30,00 m ² NTA	31,10 m ² NTA	31,10 m ² NTA	-1,10 m ² NTA
				gymsal	D101	384,00 m ² NTA	384,00 m ² NTA	240,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA
		hwc	D107	6,00 m ² NTA	5,50 m ² NTA	5,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA		
			D109	6,00 m ² NTA	5,50 m ² NTA	5,50 m ² NTA	0,50 m ² NTA		
		lager	D102	40,00 m ² NTA	40,00 m ² NTA	35,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA		
		lærer gard	D108	8,50 m ² NTA	7,20 m ² NTA	18,00 m ² NTA	1,30 m ² NTA		
	72-Idrettsareal Total			538,50 m² NTA	542,30 m² NTA	413,00 m² NTA	-3,80 m² NTA		
	73-TEKNISKE ROM	hovedtavle/disp	E118	12,00 m ² NTA	11,60 m ² NTA	10,00 m ² NTA	0,40 m ² NTA		
		serverrom	E119	10,00 m ² NTA	10,40 m ² NTA	6,00 m ² NTA	-0,40 m ² NTA		
		teknisk rom	E103	50,00 m ² NTA	59,70 m ² NTA	30,00 m ² NTA	-9,70 m ² NTA		
		vent.rom	F112	0,00 m ² NTA	60,00 m ² NTA	50,00 m ² NTA	-60,00 m ² NTA		
		vent.rom (Andel Gybygg)	D202	50,00 m ² NTA	50,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA	0,00 m ² NTA		
		vent.rom (Andel Hovedbygg)	D202	140,00 m ² NTA	140,80 m ² NTA	50,00 m ² NTA	-0,80 m ² NTA		
	73-TEKNISKE ROM Total			262,00 m² NTA	332,50 m² NTA	146,00 m² NTA	-70,50 m² NTA		
7-Andre Total				1 350,50 m² NTA	1 590,90 m² NTA	1 109,00 m² NTA	-240,40 m² NTA		
Grand Total				4 619,50 m² NTA	5 243,60 m² NTA	4 930,00 m² NTA	-624,10 m² NTA		

Fra: Sem Hadland
Sendt: 20. januar 2017 13:15
Til: Post Eigersund kommune; Odd Stangeland; Eivind Galtvik
Kopi: svein@advokatene-egersund.no; pete.seglem@dalane-energi.no
Emne: Innspill fra idrettsrådet

Etter møte 18. januar ønsker Eigersund idrettsråd å komme med to innspill. Ett på svømmehall, og ett på gymsal på Eigerøy skole. Referat fra møtet kan lastes ned her

<http://www.eigersund.kommune.no/eigersund-idrettsraad.4661472-152094.html>

Svømmeanlegg Eigerøy

«Eigersund idrettsråd ser et stort behov for en ekstra svømmehall i Eigersund kommune og ønsker at denne plasseres på Eigerøy».

Eigerøy skole

«Eigersund idrettsråd ønsker at skolen på Eigerøy i fremtiden skal bruke Hållå til undervisning i fysisk. Her er det rom for både ute og innaktiviteter. Det bør være unødvendig å bygge en gymsal like i nærheten av en tom idrettshall».

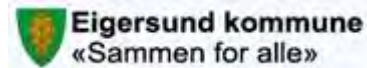
Med vennlig hilsen

Sem Hadland, Webredaktør

Web og informasjon

Mobil: 416 11 432 - sentralbord: 51 46 80 00

www.eigersund.kommune.no <<http://www.eigersund.kommune.no/>> - Facebook.no/eigersund - @EigersundK

Det er ikke tillatt å bruke e-post til taushetsbelagt informasjon jf. forvaltningslovens § 13 og/eller sensitive personopplysninger jf. personopplysningsloven. All e-post til og fra Eigersund kommune er i utgangspunktet journalpliktig etter arkivloven og vil også kunne være et offentlig saksdokument som andre vil kunne få innsyn i etter offentleglovas regler.

Presentasjon av arealnormer for grunnskoler i fem kommuner

Notat 2015

Norconsult v/ Julie Norsted og Harald Høgh

Foto forside: Søreide skole i Bergen. Bildet er hentet fra www.bygg.no.

	2015-09-25		Julie Norsted	Harald Høgh	Siv Stavem
Rev.	Dato:	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontroll	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Innhold

1	Innledning	5
1.1	Føringer for areal i skoleanlegg	5
2	Metodiske avklaringer	7
2.1	Om datamaterialet	7
2.2	Begrepsavklaring nettoareal	7
2.3	Kategorisering av arealer	8
3	Presentasjon og sammenligning av areal per elev	9
3.1	Det totale nettoarealet	9
3.2	Generelle læringsarealer	11
3.3	Spesialutstyrte læringsarealer	13
3.4	Elevgarderober og toaletter	14
3.5	SFO- areal	16
3.6	Fellesareal	17
3.7	Personal- og administrasjonsarealer	19
3.8	Elevtjenester	21
3.9	Støtteareal	22
4	Fordeling av areal til ulike funksjoner i skoleanlegget	24
4.1	Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 1.-7. trinn	24
4.2	Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 8.-10. trinn	25
4.3	Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 1.-10. trinn	27
5	Gjennomsnittsskolene	28

Sammendrag

Dette notatet sammenligner arealnormer for nye grunnskolebygg i fem kommuner: Bergen, Bærum, Oslo, Stavanger og Trondheim. Arealnormene er angitt som kvadratmeter nettoareal per elev, forkortet "m²/elev". Det skilles mellom barneskole, ungdomsskole og kombinert skole.

Oppsummering av totalt nettoareal per elev:

- **Barneskole:** Stavanger og Bærum planlegger med mest areal per elev, med henholdsvis 8,5 m²/ elev og 8,4 m²/ elev ved skoler for 420 elever. Når Bergen planlegger barneskoler med 400 elever, benyttes 8,3 m²/ elev. Ved skoler med rundt 600 elever, ligger både Bergen, Trondheim og Stavanger på rundt 7,8- 7,9 m²/ elev, mens Bærum har 7,3 m²/ elev. For skolene med høyest elevtall (840 elever) ser man en liten forskjell mellom kommunene når det gjelder areal per elev. Ved skoler med 840 elever har Oslo lavest areal per elev med 6,1 m²/ elev, der Bærum har 7,1 m²/ elev og Stavanger 7,6 m²/ elev.
- **Kombinert skole:** Bergen planlegger med mest areal per elev, med 8,0 m²/ elev ved skoler med 600 elever. Når skolestørrelsen øker til 800 elever, synker arealet per elev til 7,6 m²/ elev i Bergen. Dette er høyere enn Oslo, som har 6,2 m²/ elev ved skoler med 840 elever. Bærum har 7,0 m²/ elev ved skoler med 900 elever. Trondheim planlegger ikke for kombinerte skoler.
- **Ungdomsskole:** Trondheim planlegger med mest areal per elev ved ungdomsskoler for 480 elever, med 10,5 m²/ elev¹. Skolene i Stavanger og Bærum med 450 elever, har hhv. 9,1 m²/ elev og 8,1 m²/ elev. Lavest areal per elev har Oslo med 7,0 m²/ elev ved en skole med 540 elever.

I skoleanlegget er det arealkategoriene generelle læringsarealer og spesialiserte læringsarealer som er de mest dominerende arealkategoriene. Bergen kommune planlegger med størst generelt læringsareal per elev (4 m²/elev), mens Oslo med minst (2,7 m²/elev).

¹ Arealskjemaet fra Trondheim kommune gjelder en konkret skole, Rosenborg ungdomsskole. Rosenborg fikk etter politisk vedtak en større aula enn standard og dette gir utslag på nettoarealet ved at det øker. I realiteten er derfor nettoarealet trolig lavere i Trondheim enn det som gis uttrykk for her.

1 Innledning

Notatet er skrevet av Norconsult på vegne av Utdanningsdirektoratets rådgivningstjeneste for barnehage- og skoleanlegg.

Dette notatet sammenligner arealnormer for tre skoleslag i kommunene Bergen, Bærum, Oslo, Stavanger og Trondheim. Hensikten med notatet er å gi et sammenligningsgrunnlag ved planlegging av arealbehov for grunnskoler. I utredningen gjøres det et skille mellom arealnormer for barneskole (1.-7. trinn), ungdomsskole (8.-10.trinn) og kombinertskole (1.-10. trinn). Det dimensjonerende elevtallet varierer mellom 400 og 900 elever. Kommunene i denne utredningen er valgt på bakgrunn av at de er store utbyggere av skolebygg og at de har utarbeidet arealskjemaer for nye skolebygg.

En kommunal arealnorm angir hvor stort areal de ulike funksjonene i skoleanlegget bør ha. De forskjellige kommunenes arealnormer er mer eller mindre detaljert i hvordan arealet skal brukes innenfor den enkelte funksjon i skoleanlegget, og en bør derfor se arealomfanget sammen med beskrivelsen av funksjonen for å danne seg et riktig bilde av den. I oversikten presenteres arealet som areal/elev ved skolen, og ikke som areal/elev i rommet. For spesialromsfunksjoner kan en derfor få inntrykk av at store skoler har mindre areal til funksjonen enn mindre skoler. En må derfor ta med i vurderingen at det er hvor mange elever som skal oppholde seg i rommet som er viktig, ikke hvor mange elever skolen samlet sett har. For å kunne sammenligne arealbruken må en derfor se på skoler av relativt lik størrelse.

1.1 FØRINGER FOR AREAL I SKOLEANLEGG

Det foreligger ikke statlige arealkrav for skoleanlegg, slik som det f.eks. gjør for barnehager. Arealnormer for grunnskoler vedtas av den enkelte kommune, men skal være i henhold til lover og forskrifter. Sentralt i denne sammenheng er forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, forskrifter vedrørende byggetekniske krav (TEK 10) og krav til universell utforming, samt opplæringsloven og arbeidsmiljøloven.

I veileder til forskrift om miljørettet helsevern er størrelsen på innearealene til grunnskoler og videregående skoler presisert (Helsedirektoratet 2014²):

«Undervisningsrom/Klasserom: Ved beregning av maksimale elevtall i et undervisningsrom, bør det tas hensyn til hele læringsarealet som klassen/elevgruppen disponerer. Det må også tas hensyn til rommenes utforming, innhold og ventilasjonsforhold. Læringsarealet til en klasse/elevgruppe skal legges til rette for varierte arbeidsformer og tilhørende utstyr.

² Helsedirektoratet (2014). *Miljø og helse i skolen*. Hentet fra <http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/miljo-og-helse-i-skolen/Publikasjoner/IS-2073-Veileder.pdf>

Når en klasse/elevgruppe disponerer tilleggsarealer (grupperom, formidlingsrom eller andre rom) i nærheten av klasserommet/hovedrommet, må klasserommet/hovedrommet planlegges etter en arealnorm på minimum 2 m² per elev. Så lenge inneklimate er tilfredsstillende og aktiviteten i rommet er tilpasset, kan elevtallet i enkeltrom (som f.eks. formidlingsrom og auditorier) gjerne være høyere enn normen på 2 m² per elev tilsier. Dersom klassen/elevgruppen ikke disponerer tilleggsarealer i nærhet til klasserommet/hovedrommet, bør arealet være større, helst opp mot 2,5 m² per elev. Areal for ansatte kommer i tillegg til arealnormen.

Spesialiserte læringsareal: Spesialiserte læringsarealer er rom som er innredet med tanke på andre aktiviteter enn de det er lagt til rette for i klasserommet eller hovedrommet til en klasse eller elevgruppe, og som disponeres av flere klasser/elevgrupper. Eksempel på slike rom er rom til naturfag, musikk, kroppsøving, kunst og håndverk og mat og helse. I videregående skole vil spesialiserte læringsarealer også omfatte verksteder og spesialutstyrte rom for ulike utdanningsprogram.

Det kan ikke settes et bestemt arealkrav til slike rom fordi det vil variere etter hvilket utstyr og inventar som er nødvendig og hvilke aktiviteter som skal foregå.

Vurderingene av disse arealene må basere seg på om sikkerheten og krav til inneklimate som luft, lys og akustikk er ivarettatt (jf. § 14).» (Helsedirektoratet 2014, s. 18-19).

1.2 DISPOSISJON

Kapittel 2 beskriver hvordan dataene er innhentet, analysert, kategorisert og presentert. I kapittel 3 presenteres arealkategorier enkeltvis som kvadratmeter per elev for den enkelte skoletype i hver kommune. En oversikt over den prosentvise fordelingen av arealkategoriene presenteres i kapittel 4. Til sist presenteres det i kapittel 5 areal/elev og prosentvisfordeling av kategoriene for "gjennomsnittsskolene". Gjennomsnittsskolene er basert på et gjennomsnitt av arealnормene i de fem kommunene.

2 Metodiske avklaringer

2.1 OM DATAMATERIALET

Datamaterialet som denne sammenligningen bygger på, består av arealskjemaer som er vedtatt som norm for den enkelte kommune. Areal skjemaene er inndelt etter skoletype: barneskole, ungdomsskole og/ eller kombinert skole.

For **Oslo kommune** og **Stavanger kommune** er arealnormene for nye skolebygg standard for størrelsen på framtidige skoler. Arealnormene for nye skolebygg i Oslo kommune er hentet fra dokumentet "*Felles kravspesifikasjon for Oslo kommune – Skoleanlegg 2012, del 1 virksomhetskrav*" og arealnormene for Stavanger kommune er hentet fra "*Arealnormer for nye skolebygg 2014*". I både Oslo og Stavanger bygges nye skoleanlegg i henhold til arealnormene. Ved rehabilitering av skoleanlegg er arealnormene kun veiledende, og legges til grunn for nøktern rehabilitering så langt det lar seg gjøre. Begge kommunene oppgir arealnormer for barneskole og ungdomsskole. Oslo oppgir i tillegg arealnormer for kombinert skole.

For **Bergen kommune** og **Bærum kommune** er arealnormene veiledende både for nye skoler og ved rehabiliteringer, og brukes som utgangspunkt for dimensjonering i den tidlige planleggingsfasen i et byggeprosjekt. For hvert skolebygg gjøres det konkrete vurderinger før det endelige arealprogram besluttes, noe som fører til at skoler i større eller mindre grad kan avvike fra arealnormen. For Bergen kommune er det imidlertid viktig at den totale arealrammen ikke overskrides. Arealnormene for Bergen kommune er hentet fra "*Skolebruksplan 2010-2024. Høringsutkast*" og det benyttes arealnormer for barneskole, ungdomsskole og kombinertskole. Bærum kommune har også tre ulike arealprogram for disse skoletypene, der tallene sist ble oppdatert i november 2013.

Trondheim kommune arbeider for tiden med et utkast til standard rom- og funksjonsprogram og kommunen har oversendt rom- og funksjonsprogrammene for Ranheim barneskole og Rosenborg ungdomsskole. Trondheim kommune bygger ikke nye kombinerte skoler og har derfor ikke arealtall for denne skoletypen. Arealtallene som presenteres for Trondheim kommune er i stor grad planlagt etter lokale behov og ønsker (innenfor en arealramme), og noen funksjoner vil avvike fra det som er vanlig å bygge i Trondheim.

2.2 BEGREPSAVKLARING NETTOAREAL OG AREAL/ ELEV

I dette notatet er arealnormene angitt som kvadratmeter nettoareal per elev, forkortet "m²/elev". Nettoareal defineres som det arealet som svarer til bygningens formål og bruk (funksjonsareal, NS 3940). Tekniske rom, trafikkareal og veggtykkelser inkluderes ikke i nettoarealet.

Ved utregning av antall kvadratmeter per elev er det benyttet vektet gjennomsnitt.

2.3 KATEGORISERING AV AREALER

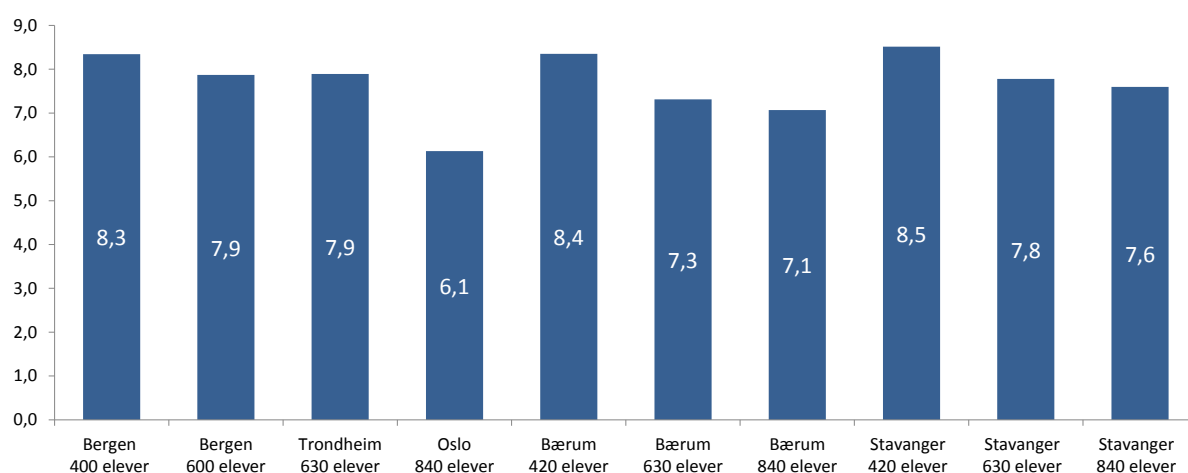
Arealnormene i denne utredningen gjelder grunnskolebygg, fratrukket areal for kroppsøving og uteområder. For å gjøre arealbruken i de fem kommunene sammenlignbar, har det vært nødvendig å sortere funksjonene etter et felles begrepsapparat. I hvert arealskjema er arealer blitt inndelt i kategorier som presenteres i tabell 1. Enhver kategorisering og sortering blir en forenkling av virkeligheten hvor bakgrunnsinformasjon forsvinner. I vår kategorisering har vi ikke tatt hensyn til hvorvidt det avsatte arealet er tiltenkt sambruk med andre funksjoner eller aktører i skolen, som for eksempel om musikkarealet er planlagt å ha plass til kulturskole eller skal være arena for lokale kulturarrangement. Vi har heller ikke gått i dybden på om det er planlagt at alle undervisningstimer i faget skal gjennomføres i spesialrom eller om deler skal skje i de generelle arealene, noe som for eksempel er aktuelt for naturfag.

Tabell 1 Arealkategorier i skoleanlegget

Arealkategori	Beskrivelse
Generelle læringsareal	Generelle læringsarealer er arealer som er generelle i utformingen slik som grupperom, klasserom og baser. Klasserom eller baser er som regel elevenes faste tilholdssted i skolen. Kategorien inkluderer også arealer for særskilt tilrettelagt opplæring, der disse er generelle i utformingen.
Spesialutstyrt læringsareal	Med spesialutstyrte læringsarealer menes arealer som krever en særskilt tilpasning på grunn av faglige aktiviteter. Dette er for eksempel arealer for naturfag, musikk, mat og helse og kunst og håndverk.
Elevgarderober og toaletter	Dette er en kategori som kun inkluderer garderober og toaletter som er tiltenkt elevene. Garderober og toaletter for ansatte eller besøkende holdes utenom denne kategorien og inngår hhv. i kategorien for personal- og administrasjonsarealer eller fellesarealer.
SFO- areal	Kategorien inkluderer alt av areal som er avsatt særskilt til skolefritidsordningen (SFO). For eksempel SFO-base, lager, arbeidsplass o.l.
Støtteareal	I kategorien "støtteareal" inngår alt av arealer for renhold- og vaktmesterfunksjoner, samt lagerrom for stoler og pult. Lagerrom som er tilknyttet undervisningen inngår i funksjonene generelle læringsarealer eller spesialutstyrte læringsarealer.
Elevtjenester	Elevtjenester inkl. kontorer for helsesøster/lege, venterom, etc.
Personal- og administrasjonsareal	Areal til personale for arbeidsplasser, møtevirksomhet, pause/bespisning, toalett og garderober.
Fellesareal	Eksempler på funksjoner som inngår i kategorien Fellesareal er: <ul style="list-style-type: none"> • Kantine/ allrom/festsal • Bibliotek • Datarom/ IKT-rom • Auditorium • Tilstøtende lagerrom

3 Presentasjon og sammenligning av areal per elev

3.1 DET TOTALE NETTOAREALET

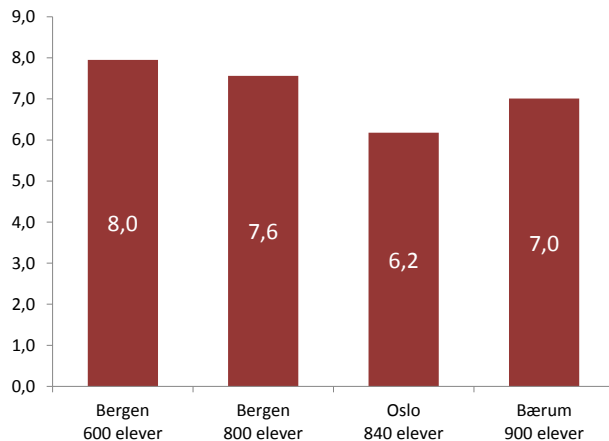

Figur 1 Totalt nettoareal (m² NTA) per elev, barneskoler

Figur 1 Barneskoler: Skoler med ca. 400 elever planlegges med et nettoareal per elev som varierer mellom 8,3 m² (Bergen) og 8,5 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør 80 – 85 m² av det totale nettoarealet.

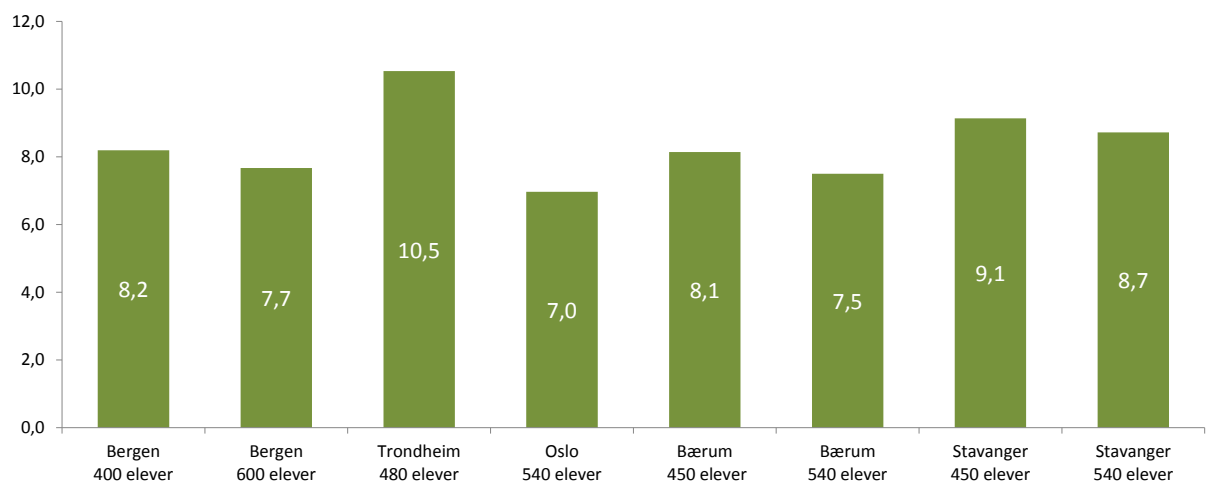
Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 7,3 m² (Bærum) og 7,9 m² (Trondheim og Bergen). Det betyr en forskjell på 360 – 380 m² av det totale nettoarealet.

Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 6,1 m² (Oslo) og 7,6 m² (Stavanger), noe som gir en differanse i nettoarealet på ca. 1200 m².

Figur 2 Totalt nettoareal (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1. – 10. trinn

Figur 2 Kombinert skoler: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal per elev er satt til 8,0 m² ved skoler med 600 elever. I de to skolene for ca. 800 elever varierer areal/elev fra 6,2 m² (Oslo) til 7,6 m² (Bergen). Forskjellen utgjør 1100 – 1200 m² av det totale nettoarealet. Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 7,0 m² per elev.

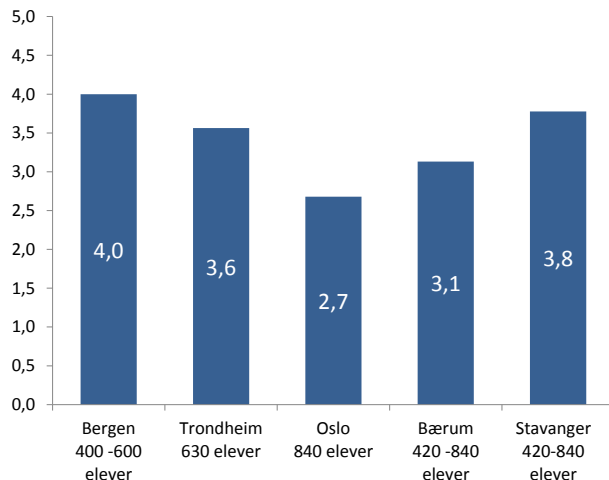

Figur 3 Totalt nettoareal (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8. – 10. trinn

Figur 3 Ungdomsskoler: Skoler med 450 elever planlegges med et nettoareal per elev som varierer mellom 8,1 m² (Bærum) og 9,1 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør ca. 450 m² av det totale nettoarealet. Tallene fra Trondheim er hentet fra et konkret prosjekt med økte fellesareal og er derfor ikke lagt til grunn for sammenligningen.

Skoler med 540 elever planlegges med mellom 7,0 m² (Oslo) og 8,7 m² (Stavanger). Det betyr en forskjell på ca. 900 m² av det totale nettoarealet.

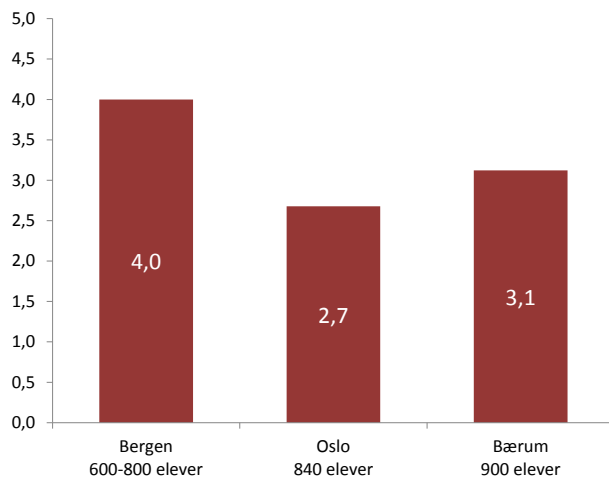
3.2 GENERELLE LÆRINGSAREALER

Figur 4 Generelle læringsarealer (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7. trinn

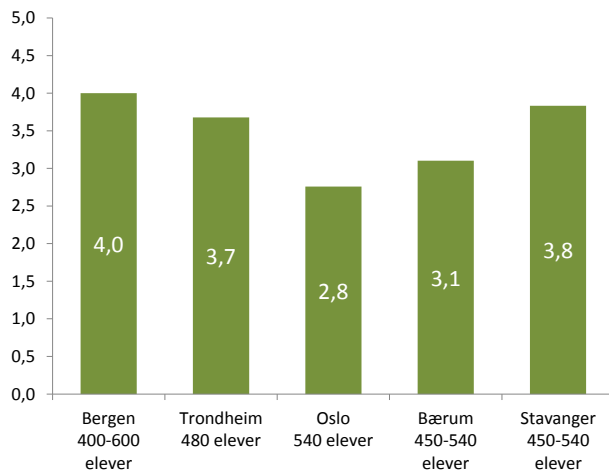
Figur 4 Barneskoler: Skoler med ca. 400 elever og skoler med 600 planlegges med generelle læringsarealer per elev som varierer mellom 3,1 m² (Bærum) og 4,0 m² (Bergen). Forskjellen utgjør 360 – 380 m² av det generelle læringsarealet for skoler med 400 elever, og ca. 540 m² for skoler med ca. 600 elever.

Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 2,7 m² (Oslo) og 3,8 m² (Stavanger), noe som gir en differanse i generelt læringsareal på ca. 920 m².

Figur 5 Generelle læringsarealer (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1. – 10. trinn

Figur 5 Kombinert skoler: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal til generelt læringsareal per elev er satt til 4,0 m² ved skoler med 600 elever. I de to skolene for ca. 800 elever variere areal/elev fra 2,7 m² (Oslo) til 4,0 m² (Bergen). Forskjellen utgjør 1050 – 1100 m². Bærum er eneste kommune med arealprogram for kombinertskoler med 900 elever og setter av 3,1 m² per elev.

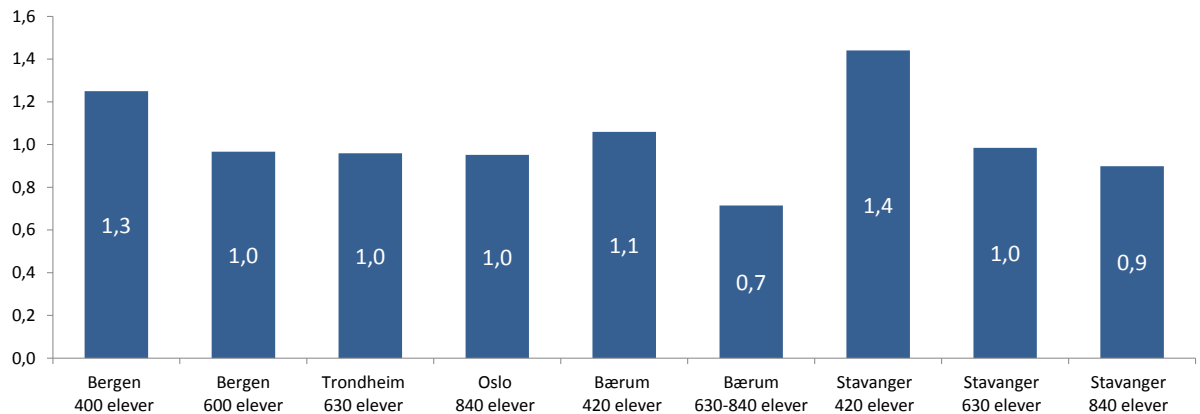
Figur 6 Generelle læringsarealer (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10. trinn

Figur 6 Ungdomsskoler: Skoler med 450 elever planlegges med et generelt læringsareal per elev som varierer mellom 3,1 m² (Bærum) og 3,8 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør ca. 310 m² av det generelle læringsarealet.

Skoler med 540 elever planlegges med mellom 2,8 m² (Oslo) og 3,8 m² (Stavanger). Det betyr en forskjell på ca. 540 m² av det totale generelle læringsarealet.

3.3 SPESIALUTSTYRTE LÆRINGSAREALER

Figur 7-9 viser areal per elev ved spesialutstyrte arealer. Grunnlagsmaterialet som er benyttet til sammenligningen sier ingenting om hvor mange elever hvert spesialrom er planlagt for eller hvor mange elevgrupper det er plass til samtidig. Spesialutstyrte arealer dimensjoneres ikke med utgangspunkt i at alle elever på skolen skal bruke dem på samme tid, slik det som ofte gjøres for klasserom/generelt læringsareal.

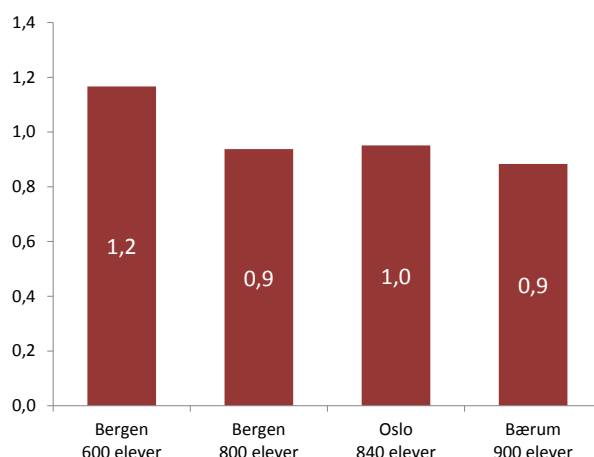

Figur 7 Spesialutstyrte læringsarealer (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7. trinn

Figur 7 Barneskoler: Skoler med ca. 400 elever planlegges med et areal i spesialrom per elev som varierer mellom 1,1 m² (Bærum) og 1,4 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør ca. 120 m² i det totale spesialiserte arealet.

Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 0,7 m² (Bærum) og 1,0 m² (Trondheim og Bergen). Det betyr en forskjell på ca. 180 m² i det totale spesialiserte arealet.

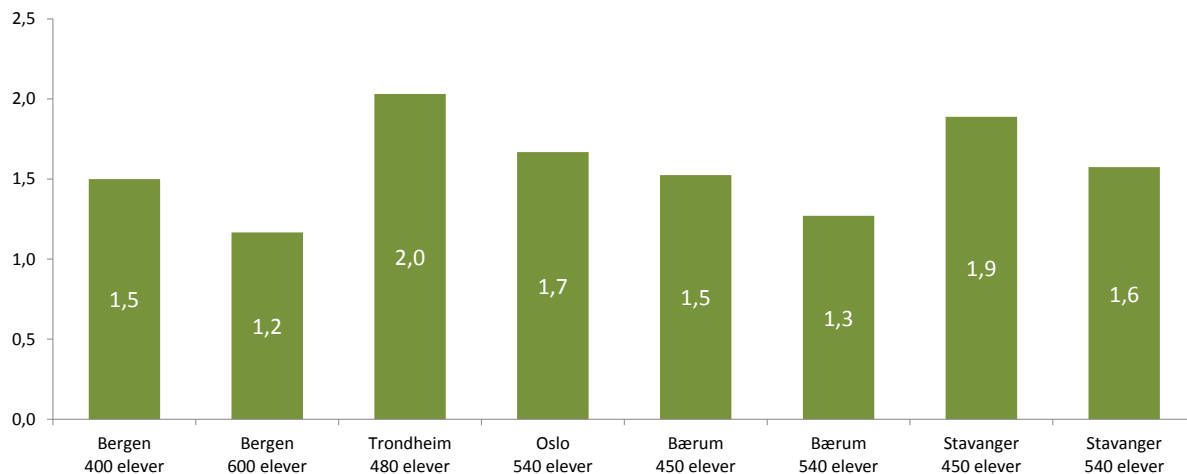
Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 0,7 m² (Bærum) og 1 m² (Oslo), noe som gir en differanse i det spesialiserte arealet på ca. 250 m².

Figur 8 Spesialutstyrte læringsarealer (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10. trinn

Figur 8 Kombinert skoler: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal per elev til spesialiserte funksjoner er satt til 1,2 m²

ved skoler med 600 elever. I de to skolene for ca. 800 elever variere areal/elev fra 0,9 m² (Bergen) til 1,0 m² (Oslo). Forskjellen utgjør ca. 80 m² i det spesialiserte arealet. Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 0,9 m² per elev.

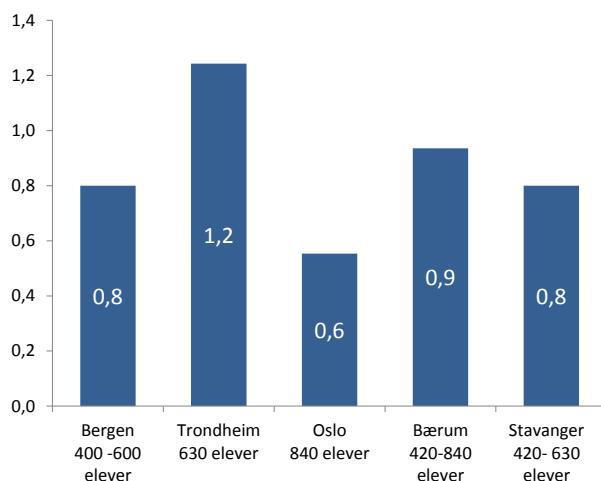

Figur 9 Spesialutstyrte læringsarealer (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10. trinn

Figur 9 Ungdomsskoler: Skoler med 450 elever planlegges med et nettoareal per elev som varierer mellom 1,5 m² (Bærum) og 2,0 m² (Trondheim). Forskjellen utgjør 225 m² i det spesialiserte arealet.

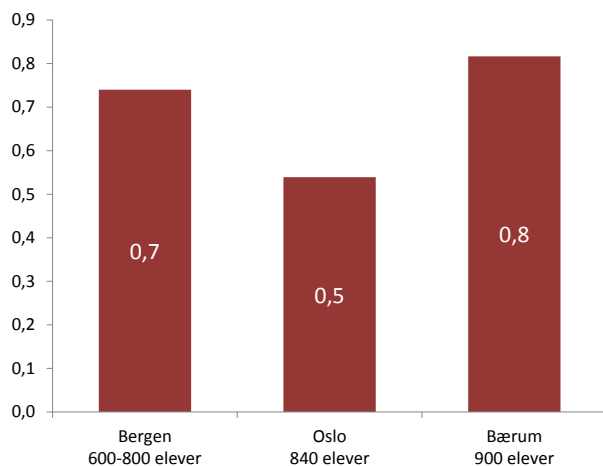
Skoler med 540 elever planlegges med mellom 1,3 m² (Bærum) og 1,7 m² (Oslo). Det betyr en forskjell på ca. 215 m² i spesialisert læringsareal.

3.4 ELEVGARDEROBER OG TOALETTER

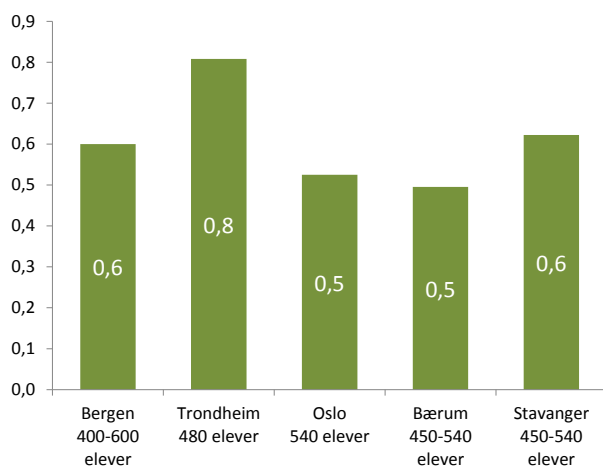
Figur 10 Elevgarderober og toaletter (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7.trinn

Figur 10 Barneskole: Oversikten viser at kommuner med arealprogram for flere ulike barneskolestørrelser setter av likt areal per elev til elevgarderober og toalett uavhengig av skolestørrelse. Det settes av mellom 0,6 m² (Oslo) og 1,2 m² (Trondheim) til garderober og toalett.

Figur 11 Elevgarderober og toaletter (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10.trinn

Figur 11 Kombinerte skoler: Oversikten viser at kommuner med arealprogram for flere ulike kombinertskolestørrelser setter av likt areal per elev til elevgarderober og toalett uavhengig av skolestørrelse. Det settes av mellom 0,5 m² (Oslo) og 0,8 m² (Bærum) til garderober og toalett.

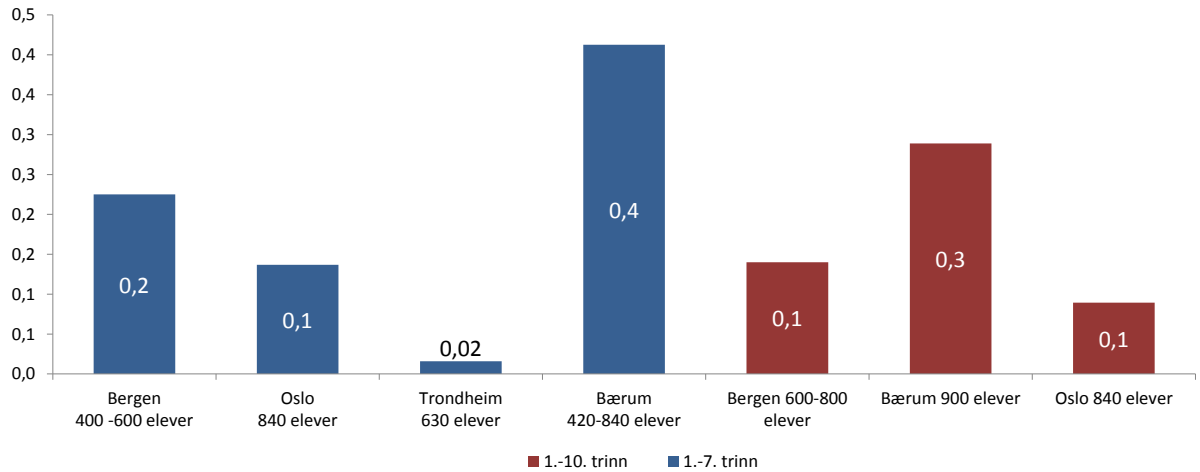

Figur 12 Elevgarderober og toaletter (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10.trinn

Figur 12 Ungdomsskoler: Oversikten viser at kommuner med arealprogram for flere ulike ungdomsskolestørrelser setter av likt areal per elev til elevgarderober og toalett uavhengig av skolestørrelse. Det settes av mellom 0,5 m² (Oslo og Bærum) og 0,8 m² (Trondheim) til garderober og toalett.

3.5 SFO- AREAL

De fleste kommunene legger opp til at SFO skal basere sine aktiviteter på sambruk med resten av skolen. Alle kommunene, med unntak av Trondheim og Stavanger, avsetter noe areal til egne SFO-baser. Trondheim avsetter vanligvis areal til SFO-base, men i arealprogrammet for Ranheim skole ble denne funksjonen erstattet med festsal. I Stavanger avsetter man areal til lager og kontorplass for SFO, men Stavanger er ikke tatt med i sammenligningen av SFO-areal.

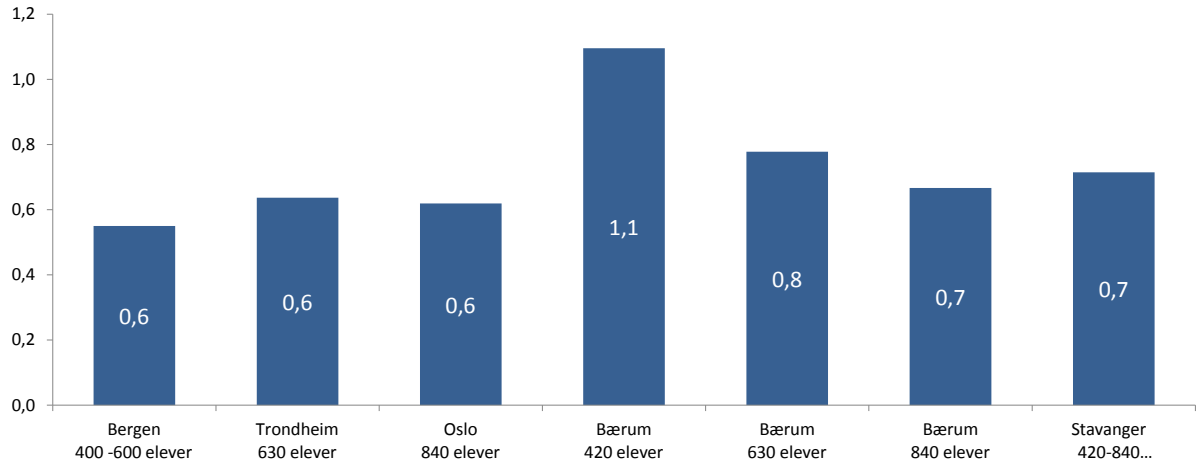

Figur 13 SFO-areal (m² NTA) per elev, 1.-7. trinn og 1.-10. trinn

Figur 13 Barneskoler og kombinert skoler: Oversikten viser at kommuner med arealprogram for flere ulike barne- og kombinertskolestørrelser setter av likt areal per elev til SFO uavhengig av skolestørrelse. I barneskoler settes det av mellom 0,1 m² (Oslo) og 0,4 m² (Bærum) til SFO, mens det i kombinertskoler settes av mellom 0,1 m² (Bergen og Oslo) og 0,3 m² (Bærum) til SFO. Skolen i Trondheim er holdt utenfor fordi den har redusert areal til SFO til fordel for areal i en festsal.

3.6 FELLESAREAL

I Bergen kommune inngår ikke fellesareal som vrangleareal/møteplasser i funksjonsarealet, men forutsettes løst i bruttoarealet. Dette betyr at Bergen kommune i realiteten har litt høyere arealnorm for fellesareal enn det som er oppgitt her.

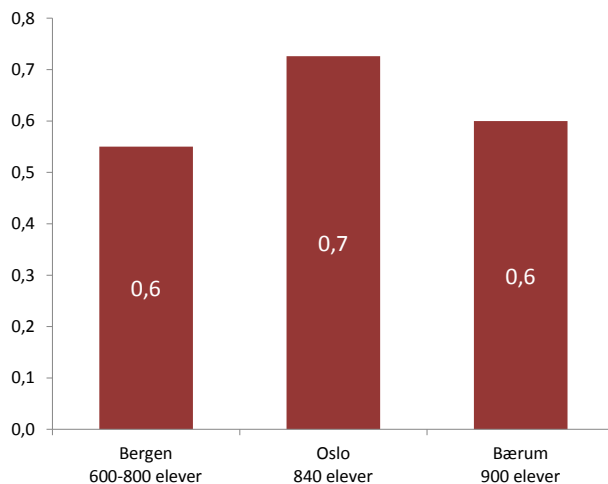

Figur 14 Fellesareal (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7. trinn

Figur 14 Barneskoler: Skoler med ca. 400 elever planlegges med et fellesareal per elev som varierer mellom 0,6 m² (Bergen) og 1,1 m² (Bærum). Forskjellen utgjør ca. 200 m² i fellesareal.

Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 0,6 m² (Bergen og Trondheim) og 0,8 m² (Bærum). Det betyr en forskjell på ca. 120 m² i fellesareal.

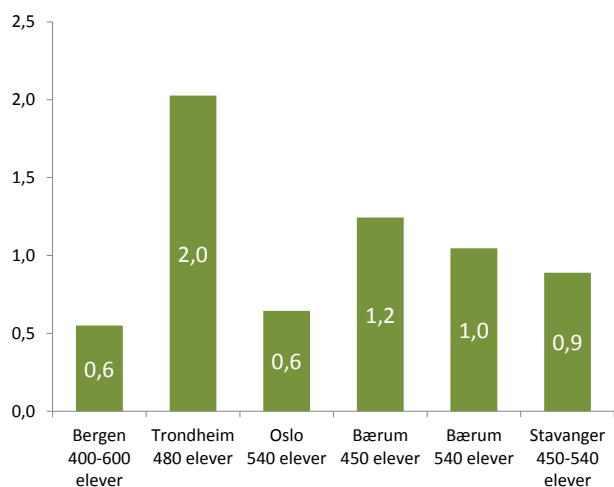
Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 0,6 m² (Oslo) og 0,7 m² (Bærum og Stavanger), noe som gir en differanse i fellesarealet på ca. 80 m².

Figur 15 Fellesareal (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10. trinn

Figur 15 Kombinert skoler: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever, og det settes av 0,6 m² til fellesareal. I de to skolene for ca. 800 elever variere areal/elev fra 0,6 m² (Bergen) til 0,7 m² (Oslo). Forskjellen utgjør 80 m² i

fellesareal. Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 0,6 m² per elev.

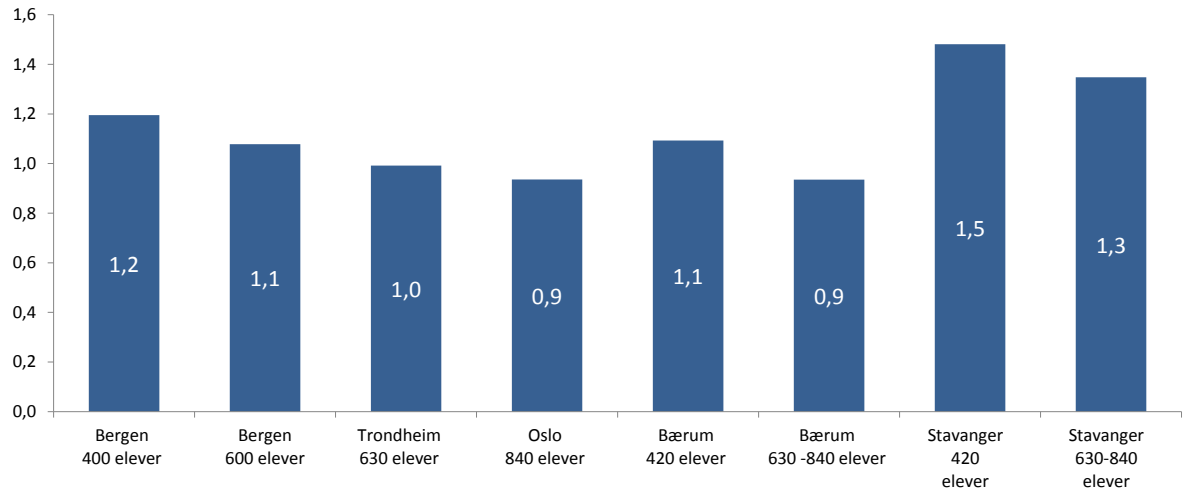
Figur 16 Fellesareal (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10. trinn

Figur 16 Ungdomsskoler: Skoler med 450 elever planlegges med fellesareal per elev som varierer mellom 0,6 m² (Bergen) og 1,2 m² (Bærum). Forskjellen utgjør mellom 240 - 270 m² i fellesareal. Tallene fra Trondheim er hentet fra et konkret prosjekt med økte fellesareal og er derfor ikke lagt til grunn for sammenligningen.

Skoler med 540 elever planlegges med mellom 0,6 m² (Oslo) og 1,0 m² (Bærum). Det betyr en forskjell på ca. 210 m² av i fellesareal.

3.7 PERSONAL- OG ADMINISTRASJONSAREALER

I og med at det beregnes antall kvadratmeter per elev og at det i arealskjemaene ikke er oppgitt personaltall, kan vi ikke lese av figurene hvor stor plass det er per ansatt i skolenes personal- og administrasjonsarealer eller hvor store kontorarbeidsplassene for lærerne er.

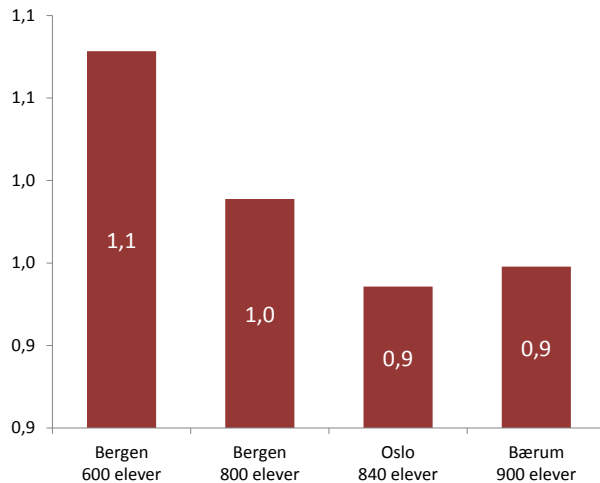
Figur 17 Personal- og administrasjonsarealer (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7.trinn

Figur 17 Barneskole: Skoler med ca. 400 elever planlegges med personalareal per elev som varierer mellom 1,1 m² (Bærum) og 1,5 m² (Stavanger³). Forskjellen utgjør ca. 165 m² i personalarealet.

Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 0,9 m² (Bærum) og 1,3 m² (Stavanger⁴). Det betyr en forskjell på 240 - 250 m² av det totale nettoarealet.

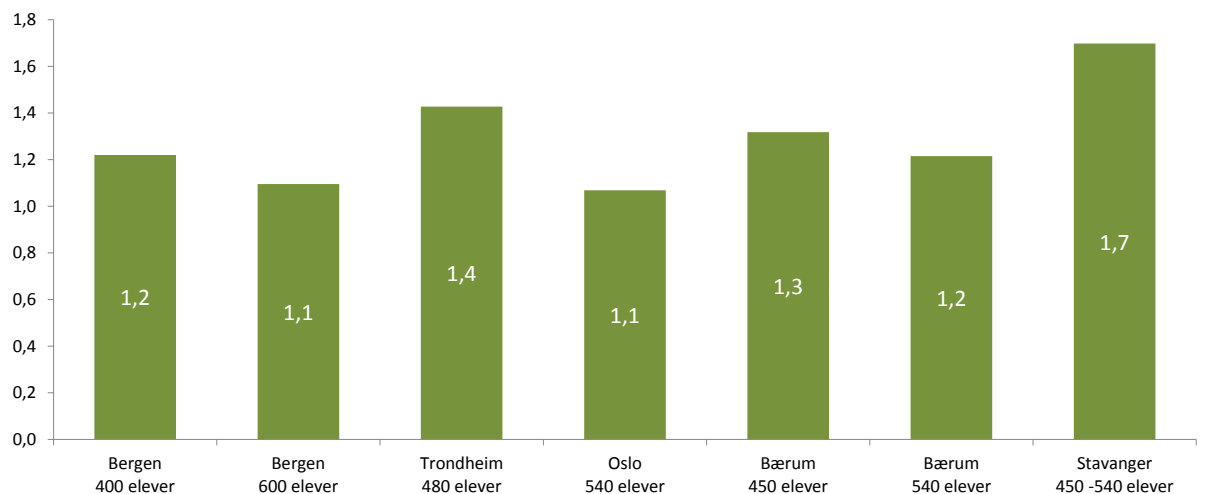
Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 0,9 m² (Oslo og Bærum) og 1,3 m² (Stavanger), noe som gir en differanse i personalarealet på ca. 330 m².

³ I arealnomen for barneskolen i Stavanger kommune, inngår også kontor plass for SFO- leder. For de andre kommunene er eventuelle kontorplasser for SFO- leder lagt til SFO- kategorien, og dermed tatt vekk fra kategorien personal- og administrasjonsarealer. Arealnormen for Stavanger kommune er dermed litt lavere enn oppgitt her, men av ubetydelig størrelse.

Figur 18 Personal- og administrasjonsarealer (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10. trinn

Figur 18 Kombinerte skoler: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal per elev som er satt av til personal og administrasjon er 1,1 m². I de to skolene for ca. 800 elever variere areal/elev fra 0,9 m² (Oslo) til 1,0 m² (Bergen). Forskjellen utgjør ca. 80 m² av personal- og administrasjonsarealet. Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 0,9 m² per elev.

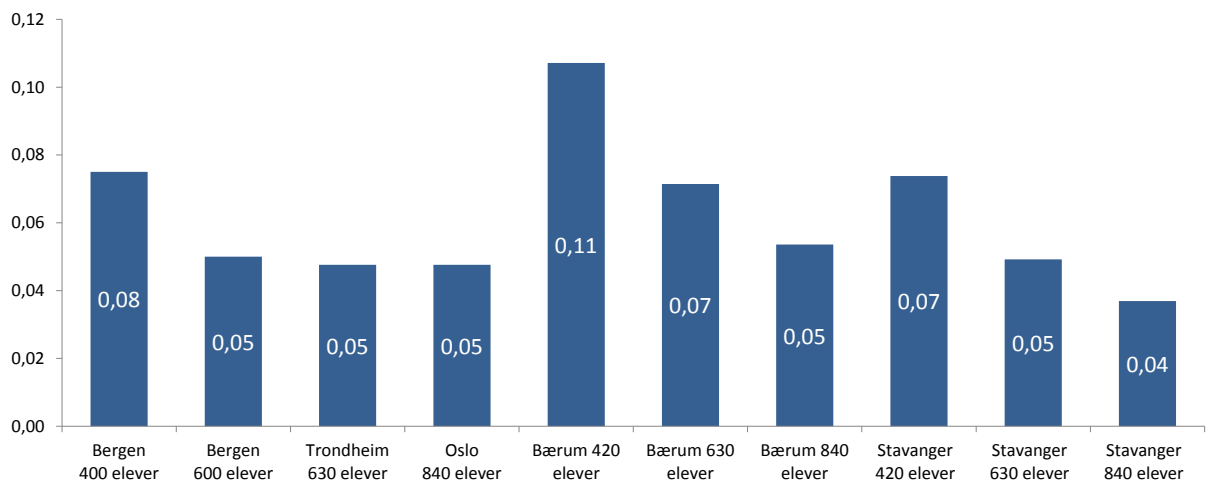

Figur 19 Personal- og administrasjonsarealer (m² NTA) per elev, 8.-10. trinn

Figur 19 Ungdomsskoler: Skoler med 450 elever planlegges med administrasjons- og personalareal per elev som varierer mellom 1,3 m² (Bærum) og 1,7 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør ca. 180 m² i personal- og administrasjonsareal.

Skoler med 540 elever planlegges med mellom 1,1 m² (Oslo) og 1,7 m² (Stavanger). Det betyr en forskjell på ca. 325 m² i det personal- og administrasjons arealet.

3.8 ELEV TJENESTER

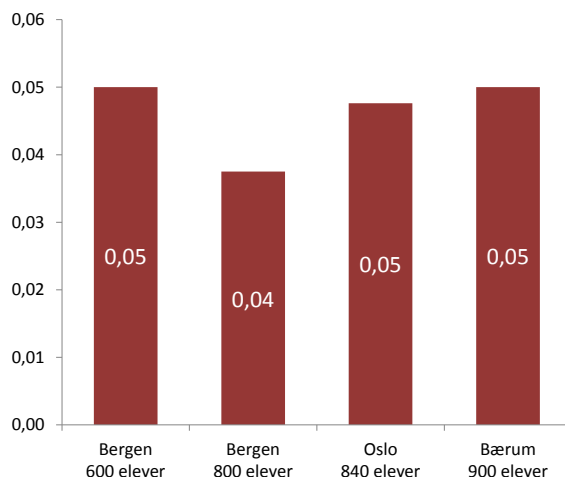

Figur 20 Elevtjenester areal (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7. trinn

Figur 20 Barneskoler: Skoler med ca. 400 elever planlegges med et nettoareal per elev som varierer mellom 0,08 m² (Bergen) og 0,11 m² (Stavanger). Forskjellen utgjør om lag 12 m².

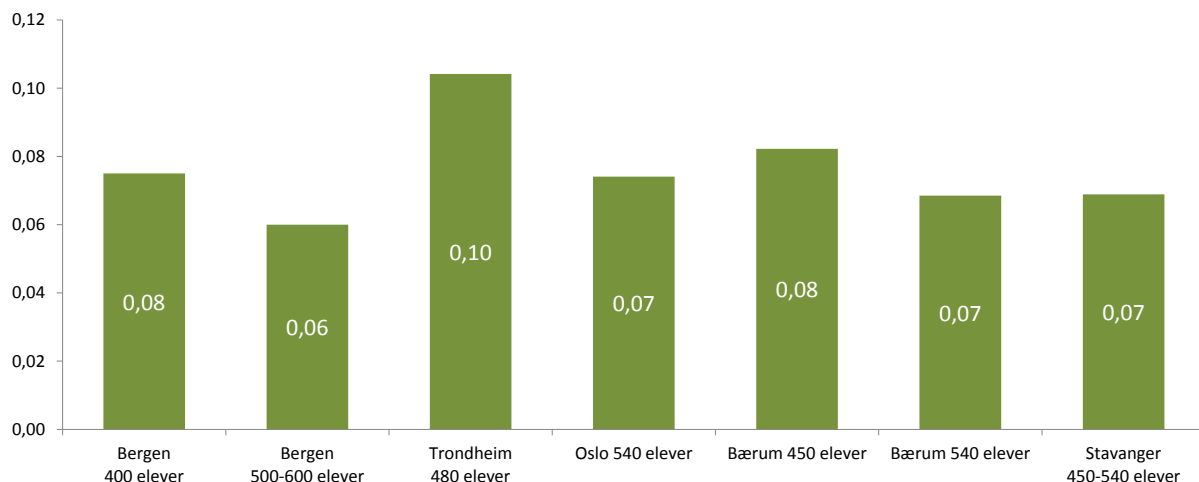
Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 0,05 m² (Stavanger, Bergen og Trondheim) og 0,07 m² (Bærum). Det betyr en forskjell på ca. 12 m².

Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 0,04 m² (Stavanger) og 0,05 m² (Bærum og Oslo), noe som gir en differanse i areal til elevtjenester på ca. 8 m².

Figur 21 Elevtjenester areal (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10. trinn

Figur 2 Kombinert skole: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal per elev er satt til 0,05 m² ved skoler med 600 elever. I de to skolene for ca. 800 elever variere areal/elev fra 0,04 m² (Bergen) til 0,05 m² (Oslo). Forskjellen utgjør 8 m² av det totale nettoarealet. Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 0,05 m² per elev.

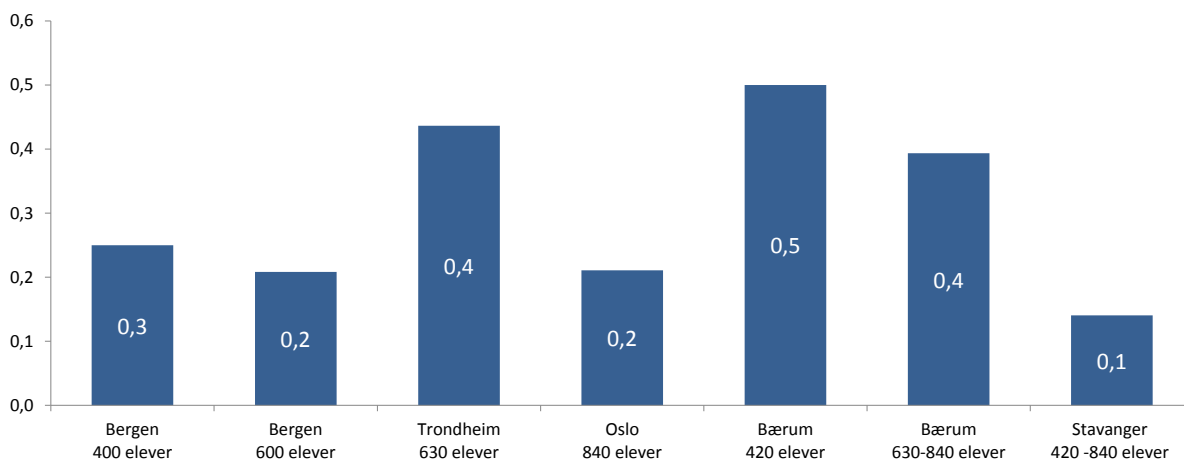
Figur 22 Elevtjenester areal (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10. trinn

Figur 3 Ungdomsskole: Skoler med 450 elever planlegges med elevtjenester per elev som varierer mellom 0,07 m² (Stavanger) og 0,1 m² (Trondheim). Forskjellen utgjør ca. 14 m².

Skoler med 540 elever planlegges alle med 0,07 m² per elev til elevtjenester.

3.9 STØTTEAREAL

For Bergen kommune er både nærlager (til undervisningsmateriell) og fjernlager i kategorien støtteareal. I dette notatet gjøres det i utgangspunktet et skille mellom nærlager og fjernlager, og dette betyr at normen for støtteareal i Bergen kommune egentlig burde vært litt redusert mens generelle læringsarealer burde hatt en tilsvarende økning.

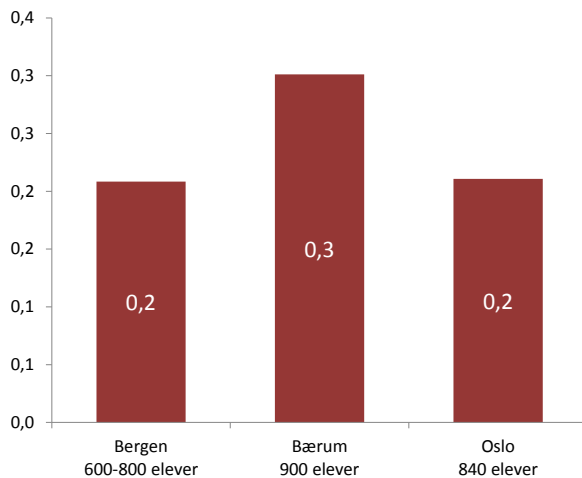

Figur 23 Støtteareal (m² NTA) per elev, barneskoler med 1.-7. trinn

Figur 23 Barneskole: Skoler med ca. 400 elever planlegges med støtteareal per elev som varierer mellom 0,1 m² (Stavanger) og 0,5 m² (Bærum). Forskjellen utgjør ca. 200 m².

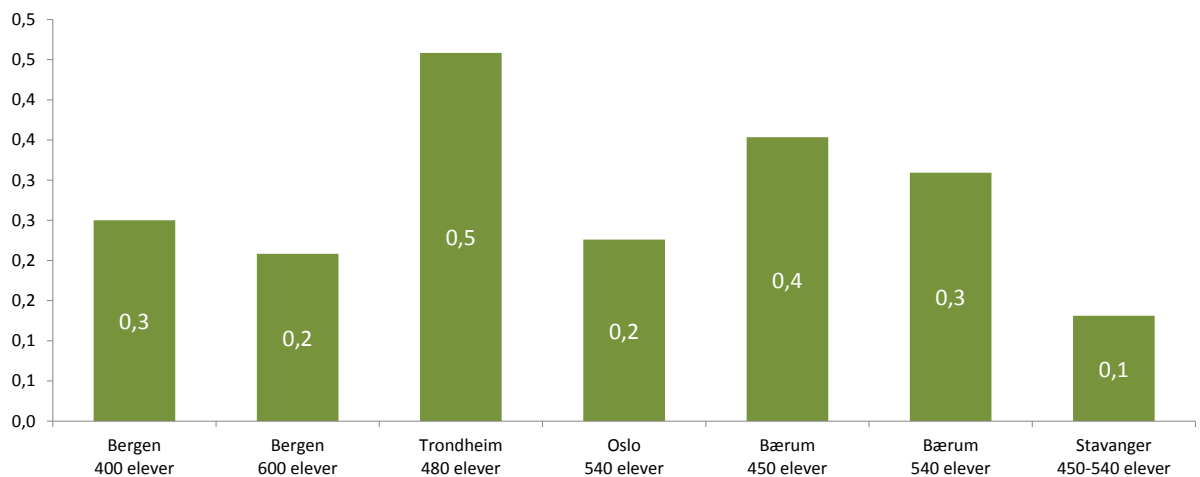
Skoler med ca. 600 elever planlegges med mellom 0,1 m² (Stavanger) og 0,4 m² (Trondheim og Bærum). Det betyr en forskjell på 180 – 190 m² i støtteareal.

Skoler med ca. 840 elever planlegges med mellom 0,1 m² (Stavanger) og 0,4 m² (Bærum), noe som gir en differanse i støtteareal på ca. 250 m².

Figur 24 Støtteareal (m² NTA) per elev, kombinertskoler med 1.-10. trinn

Figur 24 Kombinert skole: Bergen har som eneste av kommunene i sammenligningen kombinertskoler for 600 elever. Areal per elev er satt til 0,2 m² ved skoler med 600 elever. De to skolene for ca. 800 elever planlegges med et areal/elev på 0,2 m² (Oslo og Bergen). Bærum er eneste kommune med arealprogram for skoler med 900 elever og setter av 0,3 m² per elev.

Figur 25 Støtteareal (m² NTA) per elev, ungdomsskoler med 8.-10. trinn

Figur 25 Ungdomsskole: Skoler med 450 elever planlegges med et støtteareal per elev som varierer mellom 0,1 m² (Stavanger) og 0,5 m² (Trondheim). Forskjellen utgjør ca. 160 m² i det totale støttearealet.

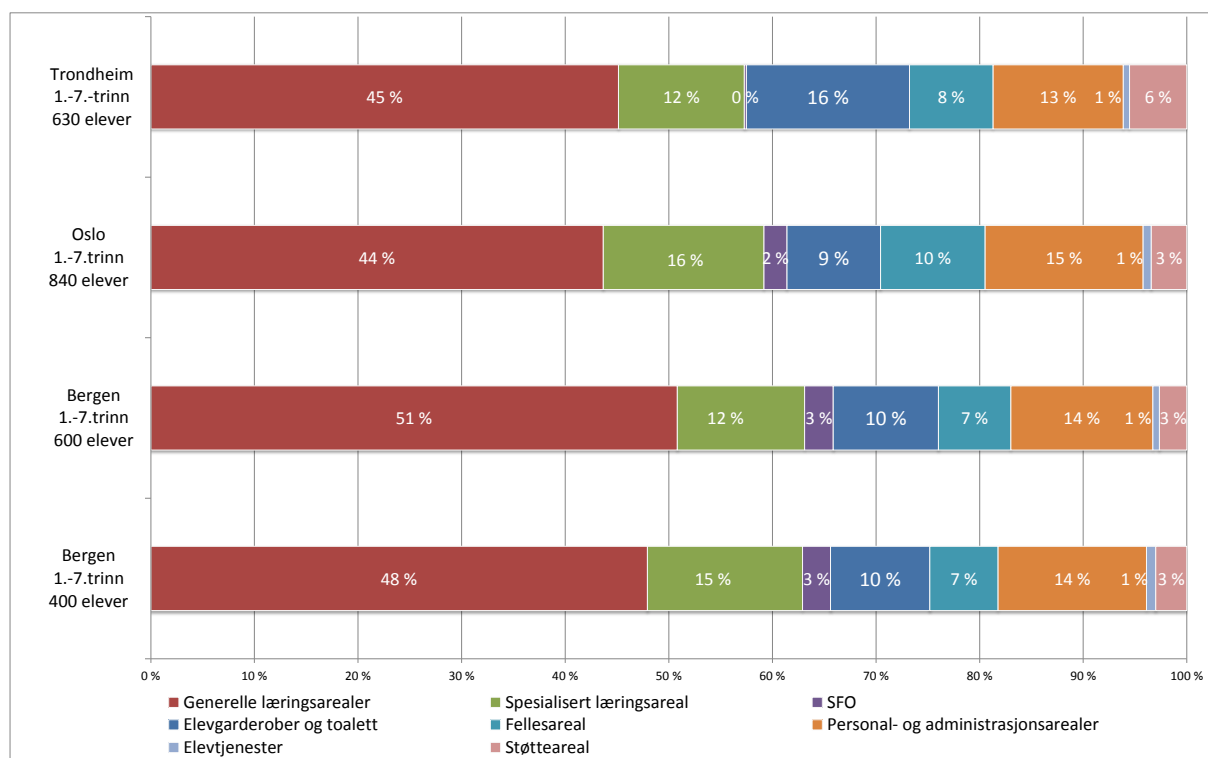
Skoler med 540 elever planlegges med mellom 0,1 m² (Stavanger) og 0,3 m² (Bærum). Det betyr en forskjell på ca. 110 m² av det totale støttearealet.

4 Fordeling av areal til ulike funksjoner i skoleanlegget

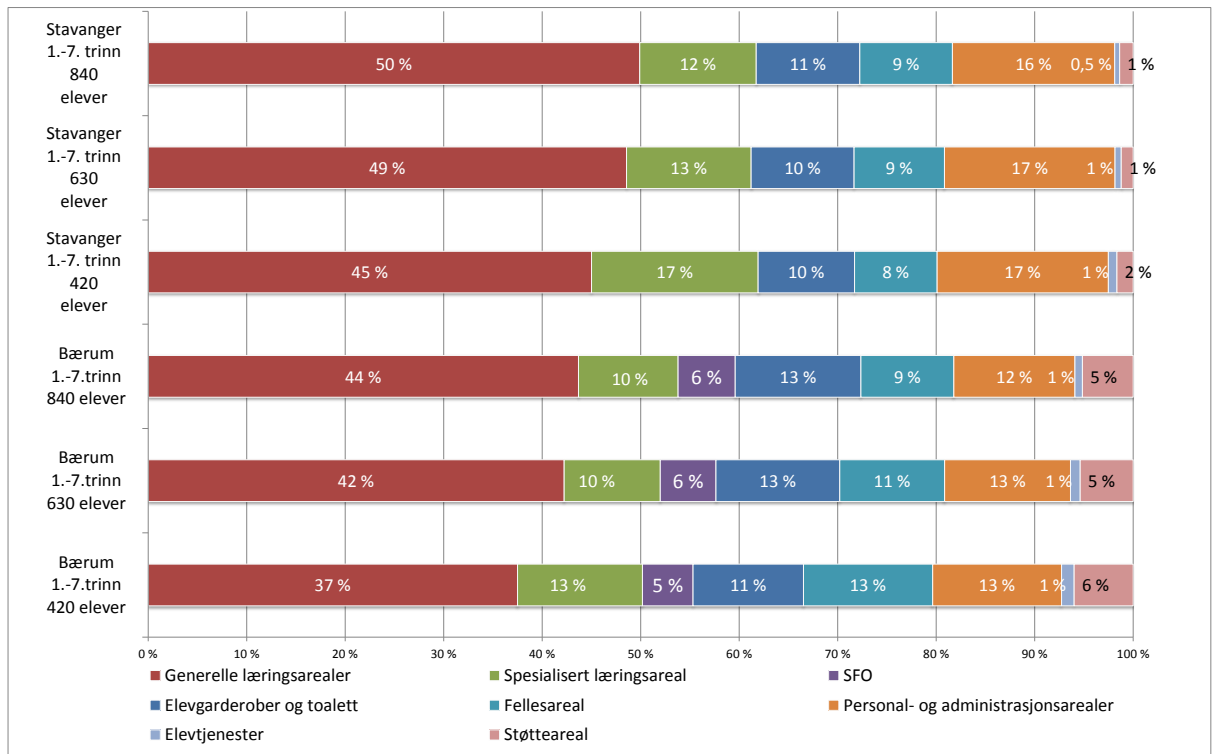
4.1 PROSENTVIS FORDELING AV AREAL I SKOLEANLEGG 1.-7. TRINN

Figur 26 og 27 viser den prosentvise fordelingen av areal til ulike funksjoner i skoleanlegg for 1.-7. trinn. Bergen kommune og Stavanger kommune setter av 61- 63 prosent av nettoarealet til generelle- og spesialiserte læringsarealer, og dette er den største andelen blant denne skoletypen. Minst andel til læringsarealer har skolen med 420 elever i Bærum kommune, som setter av 50 prosent av nettoarealet til læringsarealer. Andelen av læringsarealer i Oslo og Trondheim er henholdsvis 59 prosent og 57 prosent av nettoareal.

Det varierer relativt mye mellom skolene om hva de setter av til SFO- arealer, elevgarderober og toalett, fellesareal og støtteareal. For elevtjenester er det ganske lik fordeling mellom skolene. Når det gjelder personal- og administrasjonsarealer har Stavanger kommune en større andel personal- og administrasjonsarealer enn de andre kommunene.

Figur 26 Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 1.-7. trinn for Trondheim, Oslo og Bergen

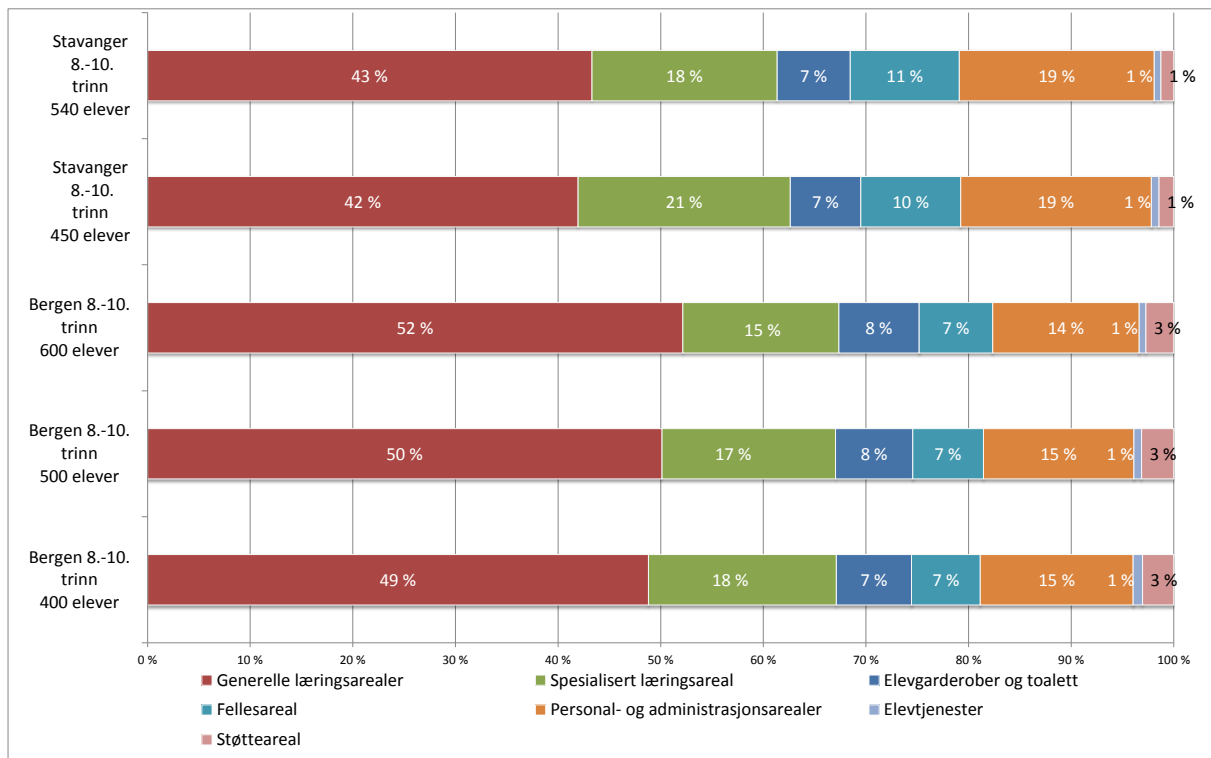
Figur 27 Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 1.-7. trinn for Stavanger og Bærum

4.2 PROSENTVIS FORDELING AV AREAL I SKOLEANLEGG 8.-10. TRINN

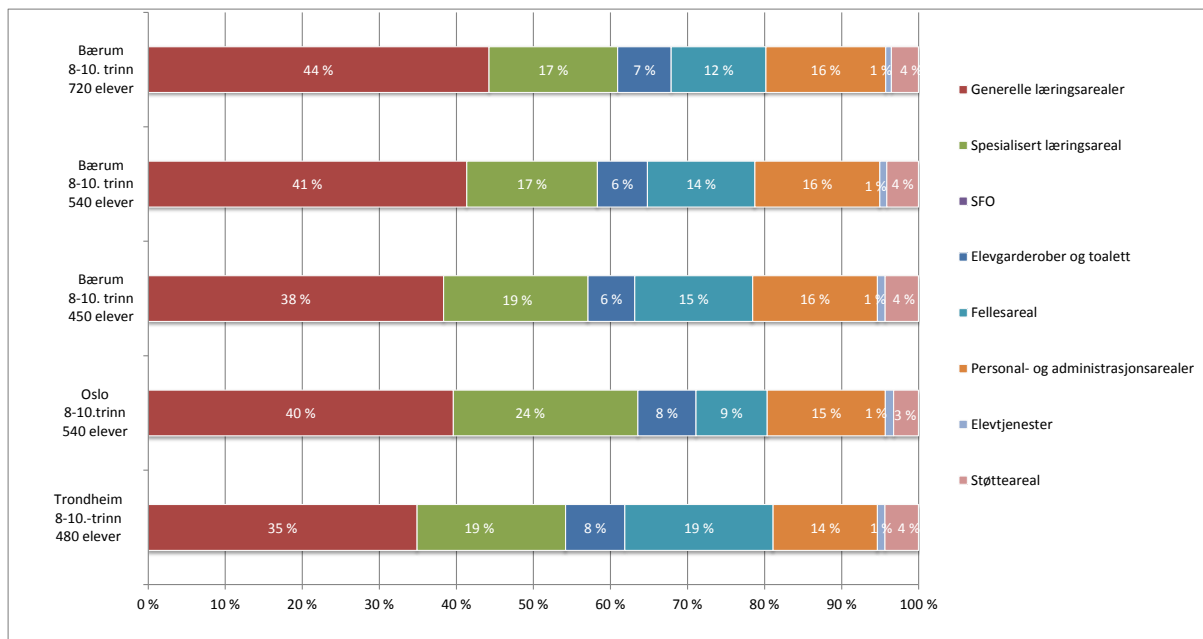
Figur 28 og 29 viser den prosentvise fordelingen av areal i skoleanlegg for ungdomsskoler.

Bergen kommune setter av mest til generelle- og spesialiserte læringsarealer for denne skoletypen, der 67 prosent av nettoarealet går til læringsareal. Trondheim kommune setter av minst til disse funksjonene (54 prosent av nettoarealet) sammenlignet med de andre kommunene.

Den prosentvise fordelingen av areal til elevgarderober og toaletter, elevtjenester og støtteareal, fremtrer ganske lik mellom skolene. Det er derimot større variasjon mellom skolene når det gjelder hvor mye av nettoarealet som avsettes til fellesareal. Størst forskjell er det mellom Trondheim og Bergen, der fellesareal i Trondheim utgjør 19 prosent av nettoarealet mens i Bergen utgjør andelen fellesareal 7 prosent.

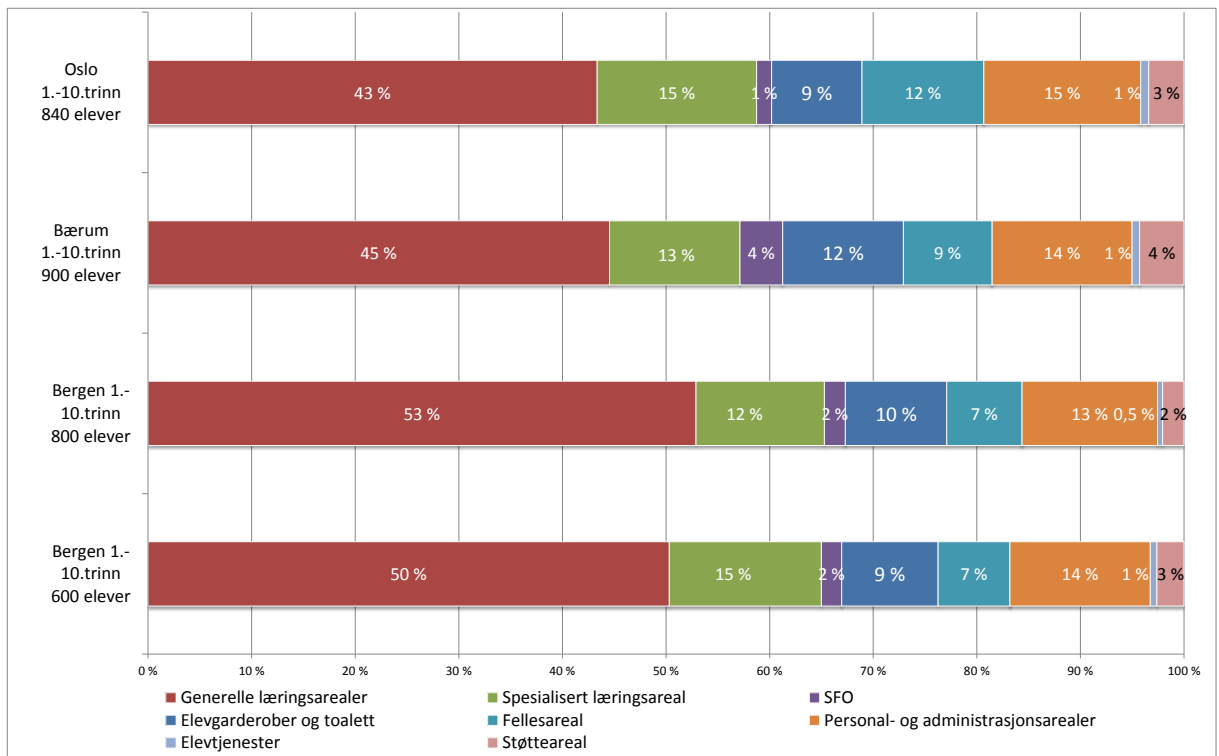

Figur 28 Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 8.-10. trinn for Stavanger og Bergen

Figur 29 Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 8.-10. trinn for Bærum, Oslo og Trondheim

4.3 PROSENTVIS FORDELING AV AREAL I SKOLEANLEGG 1.-10. TRINN

Figur 30 Prosentvis fordeling av areal i skoleanlegg 1.-10. trinn

Figur 30 viser den prosentvise fordelingen av areal i skoleanlegg for kombinerte barne- og ungdomsskoler.

Bergen kommune setter av den høyeste andelen av areal til generelle- og spesialiserte læringsarealer sammenlignet med de andre kommunene, med 65 prosent av nettoarealet til disse funksjonene. Deretter kommer Oslo med 59 prosent og Bærum med 57 prosent.

Av figur 30 ser man at Oslo setter av mindre areal til garderobe- og toalettfunksjoner enn til fellesareal, mens for de andre kommunene er dette motsatt. De setter av mer til garderobe og toaletter enn til fellesareal.

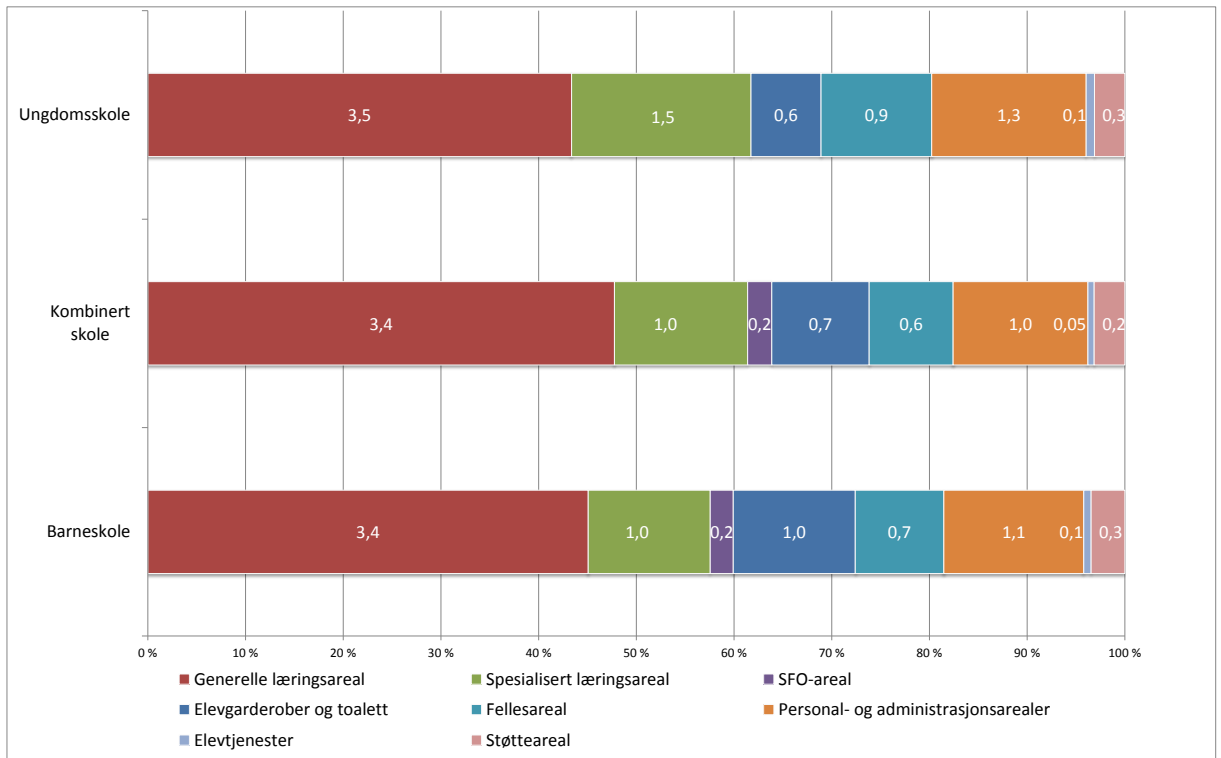
5 Gjennomsnittsskolene

«Gjennomsnittsskolene» beregnes ut fra gjennomsnittet av elevtallene og arealnormene til den enkelte skoletype i de fem kommunene⁴:

- Den gjennomsnittlige ungdomsskolen har et elevtall på 522 elever og et nettoareal på 4223 m², tilsvarende 8,1 m²/elev.
- Den gjennomsnittlige kombinertskolen har et elevtall på 785 elever og et nettoareal på 5580 m², tilsvarende 7,1 m² per elev.
- Den gjennomsnittlige barneskolen har et elevtall på 625 elever og et nettoareal på 4710 m², tilsvarende 7,5 m²/elev.

Figur 31 illustrerer m²/elev for ulike funksjoner i de tre gjennomsnittsskolene. Her kan man også se den prosentvise fordelingen av areal til ulike funksjoner i anlegget. Man ser for eksempel at i barneskoler settes det av litt mindre areal til læringsarealer sett i forhold til ungdomsskole og kombinert skole.

⁴ Det er benyttet vektet gjennomsnitt.

Figur 31 Areal per elev og prosentvis fordeling i gjennomsnittskolene

Fra idé til resultat

PLP Prosjektlederprosessen

Side 62 av 429

PLP

– et virkemiddel for utvikling

Organisasjoner opererer i dag under kontinuerlig påtrykk for endring, både fra omgivelsene og innenfra organisasjonen selv. Ledelsen må i stadig større grad håndtere endringer og lede endringsprosesser. Prosjekt som arbeidsform egner seg godt når strategier og målsettinger krever at organisasjonen må gjøre noe vesentlig nytt eller annerledes, utover normal drift. Det kan være innovative prosesser, strategiprosesser eller utvelgingsprosesser. Slike prosesser kan omfatte enkeltbedrifter eller de kan være utviklingssamarbeid der flere virksomheter deltar.

Prosjektstyringsmetodikken PLP (ProsjektLeder-Prosessen) definerer et prosjekt til å være «en tidsavgrenset oppgave med en definert målsetting, avtalt budsjettamme og ressursbruk. For hvert prosjekt opprettes en prosjektorganisasjon som er ansvarlig for prosjektets gjennomføring og leveranser».

Prosjekter gjennomføres ofte parallelt med løpende drift. Mange prosjektdeltakere har både prosjektoppgaver og driftsoppgaver samtidig. Da kan det være utfordrende å få ressurskabelen til å gå opp. I slike tilfeller er god planlegging og forankring viktig; prosjektet må ha klare roller for deltakere både i og utenfor prosjektorganisasjonen. Prosjektmetodikken beskrevet her, ivaretar dette.

For å lykkes med prosjektarbeid, må de sentrale personene både i og utenfor prosjektorganisasjonen ha nødvendig prosjektkompetanse. Det er også viktig at alle involverte er enige om en konkret prosjektmetodikk for prosjektet. PLP beskriver en prosjektmetodikk som har vist seg anvendbar i en rekke typer prosjekter.

Viktige prinsipper for et godt prosjekt er:

- Ledelsen i basisorganisasjonen er tydelige bestillere
- Resultatfokus
- Personlig ansvar
- Forpliktende og avtalt samspill både i prosjektet og med prosjekteier(ne)
- En felles og standardisert metodikk som er godt kjent i prosjektorganisasjonen og basisorganisasjonen(e), og som sikrer kvalitet i planlegging, organisering, bemanning, oppfølging og rapportering

I denne brosjyren

Denne brosjyren presenterer og beskriver de sentrale elementene i PLP:

- Faseinndelt utvikling i tre faser:
 1. Forstudie, 2. Forprosjekt og 3. Hovedprosjekt.Hver fase gjennomføres som et selvstendig prosjekt
- Administrativ organisering med tydelig definerte roller og ansvar både i basis- og i prosjektorganisasjonen
- Prosjekteier(e) utnevner en prosjektansvarlig og gir denne et mandat. Dette sikrer forankring hos eierne og oppfølging av resultater i hver enkelt fase
- Oppfølging og kvalitetssikring gjennom målformulering, beslutningspunkter, milepæler og identifisering av kritiske risikofaktorer.

Brosjyren beskriver også viktig prosjektdokumentasjon.

Prosjektlederprosessen

De tre prosjektfasene

Rett fase velges ut fra modenhet i prosjektet. Enkelte ganger er det behov for å gjennomføre en forstudie for å få bedre beslutningsgrunnlag, andre ganger kan man gå i gang med et forprosjekt direkte; dersom vurderingen er at forstudieprosessen allerede er gjennomført.

Når hver enkelt fase behandles som et eget prosjekt, må prosjekteier(ne) ved hver fases slutt vurdere om det er riktig å videreføre prosjektet, og i så fall etablere en ny prosjektfase. Denne organiseringen bidrar til å sikre eierskap og gjør at prosjekter som ikke er realiserbare, kan avsluttes. Slik konsentreres ressursene om de gode prosjektene. Det er like legitimt å avslutte et prosjekt underveis som å gjennomføre alle faser.

Hovedinnholdet i de enkelte fasene er:

- 1. Forstudiefasen:** Skal analysere og avklare realistiske muligheter for videreføring. Risiko, økonomi og forventet resultat kartlegges.
- 2. Forprosjektfasen:** Skal spesifisere og planlegge hvordan hovedprosjektet skal realiseres. Resultat, økonomi, tid/fremdrift og hvilke kritiske risikofaktorer som er til stede, vurderes. Et typisk forprosjekt kan være utarbeidelse av en forretningsplan.
- 3. Hovedprosjektfasen:** Er gjennomføring/realisering av prosjektet. Her vil størstedelen av prosjektets kostnader påløpe.

1 Fase 1: Forstudie (FS)

Utgangspunktet for forstudien er ofte en prosjektidé med tilhørende mandat. Forstudien skal avklare om idéen har et interessant utviklingspotensial. Med utgangspunkt i prosjektmandatet som prosjekteier(e)/oppdragsgiver utarbeider, besluttes det om forstudien skal settes i gang. Deretter får prosjektansvarlig i oppdrag å utnevne en prosjektleder. Prosjektlederen skal utarbeide en prosjektplan for forstudien. (Mer om prosjektplan: se eget kapittel om dokumentasjon.) Prosjektplanen gjennomgås med prosjektansvarlig og signeres deretter av både prosjektansvarlig og prosjektleder.

Selve forstudien er en overordnet analyse av kritiske faktorer som markedsbehov, ressurstilgang, herunder lokal kompetanse osv. Analysen krever tung fagkompetanse hos prosjektleder. Dersom prosjektansvarlig foreslår at prosjektet skal videreføres, utarbeides det et utkast til et mandat og en prosjektplan for neste prosjektfase. Prosjektet (forstudien) avsluttes når eier/oppdragsgiver har akseptert leveransen.

2 Fase 2: Forprosjekt (FP)

Forprosjektet skal gi svar på om prosjektidéen skal realiseres, utsettes og gjennomgå videre utprøving eller avsluttes.

Dersom prosjektidéen allerede er godt gjennomarbeidet, og eksisterende dokumentasjon gir svar på det en forstudie skal avklare, kan en gå i gang med et forprosjekt direkte, uten å gjennomføre en forstudie. Uansett starter forprosjektet med en gjennomgang og evaluering av hva som foreligger som resultat av forstudien eller tilsvarende dokumentasjon.

Med utgangspunkt i prosjektmandatet som prosjekteier(e)/oppdragsgiver har utarbeidet, besluttes det om forprosjektet skal settes i gang. Prosjektansvarlig får så i oppdrag å utnevne en prosjektleder som skal utarbeide en endelig prosjektplan. Prosjektplanen gjennomgås med prosjektansvarlig og signeres både av prosjektansvarlig og prosjektleder (se eget kapittel om dokumentasjon).

Deretter videreutvikles forprosjektet gjennom nærmere analyser av marked, produksjon, kompetanse/organisasjon, økonomi osv. Et forprosjekt for en bedrift kan for eksempel være å utvikle en forretningsmodell

med tilhørende forretningsplan basert på en ny forretningsidé.

Dersom prosjektansvarlig foreslår videreføring, utarbeides det et forslag til mandat og prosjektplan for neste prosjektfase. Forprosjektet avsluttes når eier/oppdragsgiver har akseptert leveransen.

3 Fase 3: Hovedprosjekt (HP)

Hovedprosjektet skal iverksette planene fra forprosjektet. Basisorganisasjonen må vurdere om hovedprosjekt skal settes i gang. I så fall må prosjekteier(e)/oppdragsgiver utarbeide et prosjektmandat. Deretter får prosjektansvarlig i oppdrag å utnevne en prosjektleder som skal ferdigstille en prosjektplan. Prosjektplanen gjennomgås med prosjektansvarlig og signeres deretter både av prosjektansvarlig og prosjektleder (se eget kapittel om dokumentasjon).

Hovedprosjektfasen begynner med å etterprøve konklusjonen og anbefalingen fra forprosjektet. Hovedprosjektet avsluttes når prosjektet er satt i drift/akseptert av oppdragsgiver som en tilfredsstillende leveranse.

Gevinstrealisering

I de fleste prosjekter vil det ligge forventninger om realisering av gevinster etter at hovedprosjektet er avsluttet. Eksempler kan være ressursbesparelser, kvalitetsforbedringer, økt driftsresultat, eller lignende for virksomheten, brukerne og samfunnet for øvrig. Gevinstrealisering krever at basisorganisasjonen systematisk følger opp prosjektet gjennom alle fasene i form av gode analyser i forkant, og konkrete planer for realisering og oppfølging av gevinster underveis og i etterkant.

Det er viktig at prosjekteier(e)/oppdragsgiver er bevisst på at effektivitet/produktivitet er noe som skapes etter at prosjektet er avsluttet, og at realiseringen av dette er selve årsaken til at prosjektet ble etablert. Grad av måloppnåelse må derfor følges opp og dokumenteres/synliggjøres. Hvordan gevinstrealiseringen skal skje, må avklares gjennom forprosjektet og hovedprosjektet. For større prosjekter kan gevinstrealiseringsprosessen også være del av et evalueringsopplegg.

Gjennomføring av prosjektfasene

Konkrete mål, beslutningspunkter, milepæler og kritiske risikofaktorer er sentrale elementer i planleggingen, gjennomføringen og oppfølgingen av prosjekter. De er en del av kvalitetssikringen og må identifiseres og innarbeides i alle prosjektfasene.

Måldefinering

Et prosjekt er et virkemiddel basisorganisasjonen benytter for å oppnå sine mål. Målstrukturen i PLP omfatter to typer mål: resultatmål og effektmål.

Resultatmål

Beskriver hva som skal oppnås i den aktuelle prosjektfasen. Resultatmålet er knyttet til prosjektets resultater og leveranser og skal utarbeides for hver fase som iverksettes.

Gode målformuleringer: Smartmål

Et resultatmål bør være

- S** **Spesifisert:** beskriv det resultatet/ den leveransen som skal foreligge
- M** **Målbart:** det må være mulig å måle hvor langt man er kommet og hva som gjenstår
- A** **Akseptert:** de involverte må ha akseptert målet som mulig å oppnå
- R** **Realistisk:** men noe å strebe etter!
- T** **Tids- og kostnadsbestemt:** når skal målet være nådd og innenfor hvilke rammer

Effektmål

Beskriver hvorfor prosjektet er etablert, og angir ofte en ønsket fremtidig situasjon som skal realiseres etter at hovedprosjektet er gjennomført. Ofte må basisorganisasjonen gjennomføre flere prosjekter for å oppnå ønsket effekt. Effektmål kan knyttes både til basisorganisasjonen(e)s overordnede mål og til samfunnsmessige effekter.

Effektmål utarbeides sammen med resultatmål for hver fase som iverksettes, og tydeliggjøres gjennom hele prosessen fra forstudie til hovedprosjekt.

Avhengig av størrelsen på prosjektet kan resultatmål og effektmål deles opp i delmål.

Beslutningspunkt (BP)

Et beslutningspunkt er et definert, overordnet og formelt møte i prosjektet ledet av prosjektansvarlig; her skal det tas en prinsipiell beslutning om prosjektet skal avsluttes eller videreføres.

Det er to obligatoriske planlagte beslutningspunkter i hver prosjektfase:

- når prosjektplanen er godkjent og det operative arbeidet i prosjektfasen starter
- på overgangen fra operativt arbeid til avslutning og evaluering av fasen

Dersom prosjektet/prosjektfasen er svært kompleks, det hersker stor usikkerhet eller gjennomføringen er svært ressurskrevende, kan det også oppstå behov for å gjennomføre beslutningspunkter underveis i prosjektfasen. Det må imidlertid ikke være for mange av dem. I alle prosjekter blir det selvsagt tatt mange beslutninger mellom de definerte beslutningspunktene.

Milepæl

En milepæl beskriver hva som skal være oppnådd til en bestemt tid. Som f.eks. at en viktig beslutning er tatt, et delmål er nådd, beslutningspunkt møte er avholdt. Milepæler etableres for å sikre fremdriften i prosjektet.

En milepæl kan sammenlignes med en flaggdag i almanakken: den er tidsbestemt og den sier hvorfor det flagges.

Det må ikke etableres for mange milepæler i et prosjekt. De skal være «naturlige» punkter på veien mot målet. Milepælene må kunne kontrolleres, dvs. være dokumenterbare og/eller observerbare. Det bør ikke gå mer enn maksimum to måneder mellom hver milepæl, og det bør ikke være for mange forskjellige hovedaktiviteter/ aktiviteter mellom hver.

Kritiske risikofaktorer

En kritisk risikofaktor er en faktor som, dersom den inntreffer, vil hindre prosjektet i å lykkes. Kritiske risikofaktorer skal kartlegges fordi de utgjør potensielle fallgruver i prosessen og kan ødelegge for en vellykket prosjektgjennomføring. Kartleggingen omfatter en analyse av risikofaktorer i prosjektet, for å avdekke hvilke av dem som kan være kritiske.

En analyse av risikofaktorer kan gjennomføres slik:

1. Kartlegg mulige risikofaktorer i prosjektfasen
2. Hva er sannsynligheten for at faktorene vil inntreffe?
3. Hvis den/de inntreffer, hvilken konsekvens har det for gjennomføringen av prosjektfasen?
4. Gjennom å analysere punktene 1–3 over, og vurdere tiltak for å møte de aktuelle truslene, kan man få frem

de kritiske risikofaktorene. Dette er de faktorene som, til tross for mottiltak, kan få alvorlige konsekvenser for prosjektutviklingen.

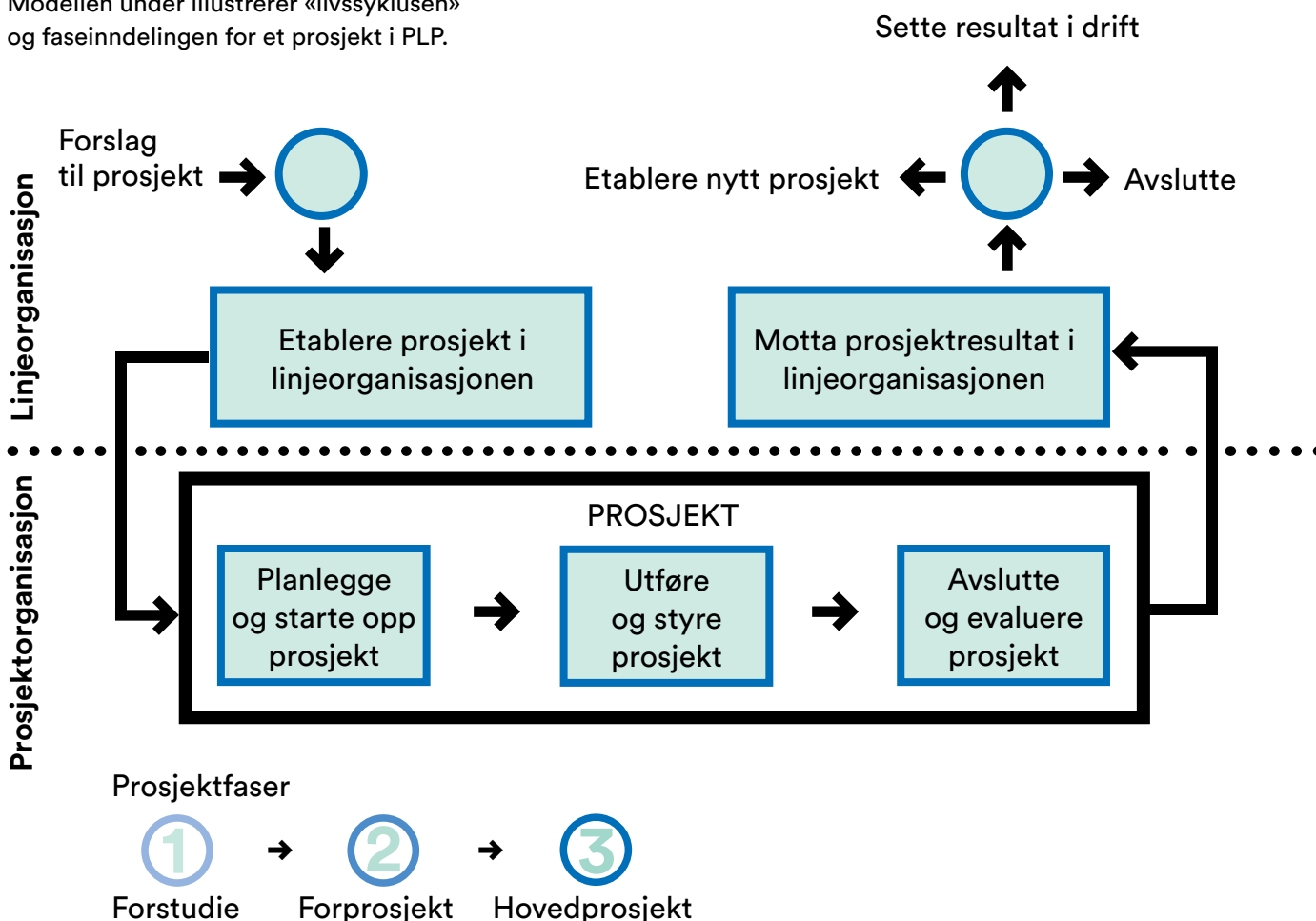
Identifisering av prosjektets kritiske risikofaktorer er et hovedelement i risikoanalysen. Avdekkede kritiske risikofaktorer må følges opp, og eventuelle nye som kommer til, må identifiseres i løpet av prosjektet. I praksis gjør man dette gjennom arbeidet med statusrapportene underveis i prosjektgjennomføringen.

Statusmøter

Faste statusmøter holdes for å sikre fremdrift og fokus på ressursbruk og resultatoppnåelse. Dette er formelle møter fastsatt i prosjektplanen. Statusmøter er en del av den operative, prosjektinterne oppfølgingen og må ikke forveksles med et beslutningspunkt.

Modell: Prosjektutvikling

Modellen under illustrerer «livssyklusen» og faseinndelingen for et prosjekt i PLP.

Prosjektorganisering

God prosjektorganisering er avgjørende for en vellykket gjennomføring av prosjektfasene. Roller og ansvar må være avklart og tydelig definert, og de må være ivaretatt av folk med relevant kompetanse og engasjement.

Eksterne roller (utenfor prosjektet)

Initiativtaker:

Den personen eller organisasjonen som fremmer prosjektet

Prosjekteier(e):

Den/de som har et eierforhold til prosjektet. Et prosjekt kan ha eiere med ulike interesser i prosjektet:

- A-eier: Eier/oppdragsgiver som bidrar med betydelige midler, og stiller klare krav til fremdrift, til beslutningsprosessen i prosjektet og til resultatet
- B-eier: Aktør som bidrar med betydelige midler, og som stiller krav til bruken av midlene og prosjektresultatet
- C-eier: Aktør som bidrar med midler eller «moralsk» støtte (kan ofte sammenlignes med en sponsor)

Oppdragsgiver:

Den som selv eller på vegne av andre prosjekteiere, gir oppdrag (prosjektmandat) til prosjektansvarlig. Oppdragsgiver vil alltid være en A-eier.

Ressurseier(e):

Den eller de som stiller ressurser (menneskelige, økonomiske, materielle) til rådighet for prosjektet

Premissgiver(e):

De som setter rammebetingelser for prosjektet. Det kan være Kommunal- og moderniseringsdepartementet og andre departement, Innovasjon Norge, fylkeskommuner, bedrifter eller offentlige etater osv.

Interne roller (i prosjektorganisasjonen)

I prosjektet er det to obligatoriske funksjoner/roller som alltid må etableres: prosjektansvarlig og prosjektleder. Disse to rollene må innehas av forskjellige personer.

I tillegg til disse to obligatoriske funksjonene, kan prosjektet omfatte følgende:

- Styringsgruppe
- Referansegruppe
- Prosjektgruppe

Nedenfor følger en kort beskrivelse av rollene:

Prosjektansvarlig (PA)

Prosjektansvarlig utnevnes av oppdragsgiver og er eiernes felles representant i prosjektet. Det er PA som får mandatet av oppdragsgiver.

Prosjektansvarlig utnevner prosjektleder og deltar aktivt i sammensetningen av en eventuell styringsgruppe. Prosjektansvarlig er styringsgruppens leder.

Prosjektansvarlig har det totale prosjektansvaret. Prosjektansvarlig er den som setter i gang, endrer retning på eller avbryter prosjektet dersom målene ikke nås, eller forutsetningene endrer seg.

Prosjektansvarlig tar beslutninger knyttet til beslutningspunkter, og er ansvarlig for at prosjektet blir gjennomført innenfor tildelt ramme.

Det er den prosjektansvarliges ansvar at prosjektplanen er i overensstemmelse med prosjektmandatet.

Prosjektansvarlig har det overordnede ansvaret for fremdrift og resultater, og er prosjektlederens overordnede i prosjektorganisasjonen.

Prosjektleder (PL)

Prosjektleder har det operative ansvaret for prosjektet og for gjennomføring av beslutninger som er tatt i beslutningspunkt møter og eventuelle styringsgruppemøter.

Prosjektleder må være en person som klart identifiserer seg med oppgaven, og som har relevant erfaring i forhold til prosjektet. Prosjektlederens evne til å samordne og motivere medarbeiderne er avgjørende for et vellykket

prosjekt. Prosjektleder har ansvar for å utarbeide en prosjektplan i tråd med beskrivelsen i kapitlet om dokumentasjon nedenfor.

Gjennom styring og oppfølging av prosjektet, skal prosjektleder sørge for at prosjektet utvikler seg i tråd med prosjektplanen. Prosjektleder skal også sørge for at prosjektansvarlig er orientert om fremdrift og resultater og har det nødvendige beslutningsgrunnlaget til enhver tid. Kvalitetssikring er prosjektleders ansvar, i samarbeid med prosjektansvarlig.

Styringsgruppe

En styringsgruppe er en formell gruppe som kan etableres etter ønske fra prosjektansvarlig, oppdragsgiver, ressurseiere eller premissgivere. Styringsgruppen arbeider i formelle styringsgruppemøter, som avholdes med sakliste, dokumentasjon og referat.

Styringsgruppens viktigste oppgaver er å bidra til at prosjektet får de ressursene det trenger, gi råd i problemstillinger prosjektansvarlig tar opp, gi aktiv støtte til prosjektleder, følge med i prosjektets fremdrift og kommunisere og følge opp egne beslutninger.

Referansegruppe

Referansegruppen består av ressurspersoner som har sagt seg villig til å gi råd til prosjektorganisasjonen. Prosjektleder eller andre prosjektdeltakere kan drøfte problemstillinger med en eller flere ressurspersoner samt få råd og veiledning. Gruppen har ingen formell myndighet i prosjektet.

Prosjektgruppe

Prosjektgruppen består av de til enhver tid aktive prosjektmedlemmene. Prosjektmedlemmene engasjeres av prosjektleder og utfører faktisk arbeid i prosjektet. Prosjektgruppen ledes av prosjektleder.

Gode råd til prosjektansvarlig

Prosjektansvarlig er prosjekteiernes felles representant i prosjektet og må ha deres tillit. I dette ligger at prosjektansvarlig både må kjenne det området som prosjektet skal dekke, og at han/hun vet hva prosjekteiernes behov er. Prosjektansvarlig må altså:

- Kjenne prosjekteiernes behov – både strategisk og operativt
- Sikre at prosjektplanen beskriver hvordan mandatet skal gjennomføres, og at planen er realistisk og gjennomførbar
- Aktivt kommunisere med prosjekteierne underveis, sikre forankring og se til at de er innforstått med utviklingen i prosjektet
- Ha kontroll på tildelte midler og følge opp fremdriften i prosjektet
- Sikre at prosjektleder har nødvendig kompetanse og støtte prosjektleder i arbeidet
- Lede og gjennomføre beslutningspunkt møter
- Avslutte prosjektet på en ryddig måte

Gode råd til prosjektleder

En prosjektleder må ha erfaring fra og kjenne kravene som stilles til godt utviklingsarbeid; samtidig må prosjektleder kunne jobbe gjennom andre mennesker som han/hun ikke har linjeansvar for.

- Sørg for å ha en gjennomarbeidet prosjektplan, at denne er drøftet med prosjektansvarlig og signert
- Er du uerfaren på viktige områder i prosjektet, søk råd
- Tap ikke tempo. Å forskyve milepæler er absolutt siste utvei
- Vær leder. Styr gjennom andre, varier lederstil etter hva situasjonen krever
- Vær synlig som prosjektleder. Vær bevisst rollen, men overspill ikke
- Sørg for en åpen og konstruktiv dialog med oppdragsgiver, andre prosjekteiere, prosjektansvarlig, ressurseiere, premissgivere og brukere
- Ta opp og løs problemer og konflikter så snart som mulig
- Vær fleksibel og forandring villig, men ha alltid målet i sikte

Prosjektdokumentasjon

I hver prosjektfase er det to typer dokumentasjon:

- Fagdokumentasjon: Beskriver resultatet (prosjektleveransen) i henhold til mål og resultat
- Administrativ dokumentasjon: Omhandler planlegging, styring og kontroll av prosjektet

1. Fagdokumentasjon

Fagrapporten er prosjektorganisasjonens svar på prosjektmandatet med anbefaling om videre arbeid. Fagrapportens innhold og omfang vil avhenge av prosjektoppdraget. Det kan derfor ikke lages noen mal.

2. Administrativ dokumentasjon

Prosjektlederprosessen stiller krav til den prosjektadministrative dokumentasjonen. Omfanget avhenger av prosjektfasens kompleksitet og størrelse.

Uansett prosjektstørrelse og kompleksitet skal imidlertid følgende administrative dokumentasjon være på plass:

1. **Prosjektmandat**
2. **Prosjektplan**
3. **Statusrapport**
4. **Sluttrapport**

Disse dokumentene skal utarbeides for hver fase av prosjektet. Nedenfor følger en kort beskrivelse av dokumenttypene. Struktur og innhold i hver av dem beskrives nærmere i malene på etterfølgende sider.

1. Prosjektmandat

Prosjektmandatet er prosjekteiernes oppdrag til prosjektansvarlig. Mandatet undertegnes av oppdragsgiver som alltid er en A-eier. Dersom det er flere A-eiere, må eierne enes om hvem som skal være oppdragsgiver. Mandatet bør være kort og omfatte hvorfor prosjektet etableres, mål, krav til prosjektorganisering og fremdrift samt ressursramme.

2. Prosjektplan

Prosjektplanen er det overordnede ledelsesdokumentet for prosjektet. Planen skal blant annet gi en oversikt over prosjektet med mål, milepæler, beslutningspunkter, kritiske risikofaktorer, ressurser og organisering.

Planen skal settes opp som skissert i malen, men omfanget vil variere avhengig av hvilken fase planen omhandler, og hvor stort og komplekst prosjektet er. Dersom noen av avsnittene i strukturen/malen ikke er relevant for ditt prosjekt, kan avsnittene merkes som «uten betydning».

Før prosjektfasen iverksettes, må prosjektansvarlig og prosjektleder drøfte planen og avgjøre om den kan gjennomføres etter fastsatt tidsskjema, innenfor gjeldende økonomiske rammer og med tilfredsstillende kvalitet.

Etter at en slik drøfting har funnet sted, undertegner begge prosjektplanen som tegn på at begge parter har godkjent denne.

3. Statusrapport

Statusrapporten påpeker avvik fra prosjektplanen og omfatter en vurdering av status, sannsynlighet for måloppnåelse og foreslåtte tiltak. Statusrapporten skal være kort og konsis.

4. Sluttrapport

Sluttrapporten skal kun omhandle de administrative forholdene i prosjektet og skal ikke være en del av fagrapporten. Prosjektleder skal i sluttrapporten samle og dokumentere de erfaringer som er gjort i prosjektarbeidet med vekt på grad av måloppnåelse i henhold til prosjektplanen. I tillegg skal prosjektregnskapet legges ved.

Maler for prosjekt- dokumentasjon

Prosjektmandat

PROSJEKTNAMN OG FASE

Bør være kort og presist

1. STATUS

Gi en kort oppsummering av hvorfor prosjektet er vedtatt gjennomført

2. MÅL OG RAMMER

Effekt mål (Hvorfor?)

Beskriv de effekter eller gevinster prosjekteierne forventer å oppnå ved å gjennomføre hovedprosjektet. Effekt målet vil ofte være knyttet til virksomhetens strategiske mål.

Resultat mål for hovedprosjektet

Resultat mål for den aktuelle fasen

Beskriv forventet leveranse fra den prosjektfasen som nå skal settes i gang. Hvis den aktuelle fasen er et forprosjekt må resultat målet for hovedprosjektet også beskrives.

3. ORGANISASJON

Hvem er prosjekteier(e) og hvem er oppdragsgiver? Hvilke krav har de til prosjektorganisasjon? Hvem skal være prosjektansvarlig?

4. FREMDRIFT OG RAPPORTERING

Hvilke krav har prosjekteier/oppdragsgiver til rapportering? Når skal prosjektet være ferdig?

5. RESSURSBRUK

Hvilke ressurser stiller prosjekteierne til disposisjon for prosjektet og hvor kommer de fra? Før oppstart av prosjektet må endelig ramme være avklart gjennom prosjektplanen.

Prosjektmandatet dateres og underskrives av oppdragsgiver.

Prosjektplan

1. MÅL OG RAMMER

1.1 Bakgrunn

Gi en kort beskrivelse av hvorfor prosjektet iverksettes. Referer til prosjektmandatet, aktuell dokumentasjon og de beslutningene som ligger til grunn for prosjektet.

1.2 Effekt mål (Hvorfor?)

Beskriv de effektene eller gevinstene som prosjekteierne forventer å oppnå ved å gjennomføre hovedprosjektet. Ofte vil slike effekter først inntreffe en stund etter at hovedprosjektet er gjennomført og avsluttet. Effekt målet bør være knyttet til virksomhetens strategiske mål.

1.3 Resultat mål for hovedprosjektet

Beskriv hva som skal foreligge når hovedprosjektet er ferdig (leveranser, tid og kostnad).

1.4 Resultat mål for den aktuelle fasen

Beskriv hva som skal foreligge når prosjektfasen som nå settes i gang, er avsluttet (leveranser, tid og kostnad for fasen).

1.5 Rammer og avgrensning

Beskriv prosjektets uttalte forutsetninger og rammer slik de er gitt av oppdragsgiver og/eller premissgiver, for eksempel vedrørende total tidsramme, tidsfrister, kostnader, ressursbruk, osv. Konkretiser hva som ikke skal inngå i prosjektet.

2. PROSJEKTORGANISASJON

Her beskrives prosjektorganisasjonen: hvem som er prosjektansvarlig og prosjektleder, eventuelle styringsgruppemedlemmer og referansegruppemedlemmer og deltakerne i prosjektgruppen.

3. PROSJEKTOPPFØLGING

3.1 Planlagte beslutningspunkt

Er det behov for beslutningspunkter utover de to obligatoriske? Hva skal i så fall vurderes og hvilken dokumentasjon/informasjon må være tilgjengelig.

Sett opp liste over beslutningspunkt møter med dato og hvilket beslutningsgrunnlag (dokumentasjon) som må være tilstede.

3.2 STATUSRAPPORTERING

Er det behov for/krav til faste statusmøter i prosjektet? Hvilke krav til rapportering til og fra statusmøtene foreligger?

3.3 MILEPÆLER

List opp viktige milepæler med dato og navn på oppgaver/resultater som skal være utført/oppnådd.

4. MÅLGRUPPER, INTERESSENER OG KOMMUNIKASJONSSTRATEGI

Lag en enkel interessentanalyse og en kortfattet kommunikasjonsstrategi. Prosjektansvarlig er ansvarlig for ekstern kommunikasjon (kan delegeres i konkrete tilfeller) mens prosjektleder er ansvarlig for intern kommunikasjon i prosjektorganisasjonen.

4.1 Interessenter/målgrupper

En interessent er en aktør som kan påvirke, eller som blir påvirket av, prosjektet. Aktiviteter som skal bidra til å håndtere interessenter og ivareta deres behov, bør inngå i prosjektplanen.

4.2 Kommunikasjonsstrategi

Beskriv hvordan prosjektet skal kommunisere med de viktigste interessentene. Beskriv målet med kommunikasjonen, de mest sentrale budskapene, de best egnede kommunikasjonsformene og hvem som er ansvarlig for å gjennomføre de enkelte tiltakene.

5. RISIKOVURDERING

Beskriv de kritiske risikofaktorene.

Gi en kort vurdering av sannsynligheten for at de kritiske risikofaktorene vil inntreffe, og hvilken konsekvens dette vil kunne få for måloppnåelsen i prosjektet.

5.1 Risikofaktorer

List opp de risikofaktorene som oppfattes om viktige for gjennomføringen av den aktuelle fasen

5.2 Risikohåndtering

Konkretiser mulige kritiske risikofaktorer i listen over. Beskriv tiltak for oppfølging av risikofaktorene slik at sannsynligheten for at de inntreffer reduseres eller kontrolleres/ følges opp bedre.

6. GJENNOMFØRING

I dette kapittelet skal aktiviteter, ressurser og fremdrift beskrives. Dersom dette er et større prosjekt, kan man her henvise til egen fremdriftsplan.

6.1 Hovedaktiviteter

Beskriv prosjektets hovedaktiviteter med hensikt, viktige oppgaver og resultat.

6.2 Tids- og ressursplaner

Sett hovedaktivitetene inn i et gantt-skjema med angivelse av ressursforbruk pr hovedaktivitet.

6.3 Ressurs- og kompetanseplan

Her anføres navn på prosjektdeltakere. Det anvises hvilke hovedaktiviteter de skal delta i.

7. ØKONOMI

Stipuler kostnadstyper og størrelser. Sett opp ett budsjett og en finansieringsplan.

8. KONTRAKTER OG AVTALER

Det kan være viktig å inngå avtaler med arbeidsgiverne til de som er involvert i prosjektet (både interne og eksterne), om hvilke ressurser de skal stille med, når og hvor lenge. Her anføres hvilke avtaler som er inngått.

Avtaler med leverandører av produkter og tjenester skal alltid være skriftlige kontrakter. Slike kontrakter skal legges ved.

Statusrapport

En statusrapport skal være kort, presis og rett på sak. Innholdet skal konsentreres om følgende:

- Status i forhold til planlagte aktiviteter og fremdrift: hva er avvik i forhold til planen og hvordan vurderes forholdene rundt de kritiske risikofaktorene?
- Forslag/tiltak
- Forventet måloppnåelse

Sluttrapport

Sluttrapporten er den «administrative utkvittering» for prosjektfasen og skal inneholde følgende:

- Vurdering av fasens måloppnåelse (henvise til fagrapport)
- Gjennomføring i forhold til prosjektplanen (hovedaktiviteter og fremdrift)
- Har prosjektorganisasjonen og ressursdisponeringen fungert?
- Kostnader og finansiering (prosjektregnskap)
- Viktige erfaringer til bruk i fremtidige prosjekter

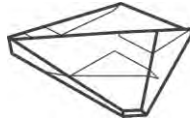
Ved forslag om videreføring skal utkast til prosjektmandat og prosjektplan vedlegges.

Definisjoner

PLP	PLP Prosjektlederprosessen: Et begrepsapparat og en metode som beskriver en faseinndelt utvikling fra idé til et ferdig utviklet produkt/tjenesteprodukt.
Oppdragsgiver	Den personen/organisasjonen/bedriften som prosjektet utføres for. Har ansvar for prosjektmandatet (se definisjon).
Prosjekteier	Den personen/organisasjonen/bedriften som har eller tar til seg prosjektideen, ofte den/de som skal profitere på resultatet av prosjektet.
Prosjektansvarlig	Personen som har hovedansvaret for at prosjektet gjennomføres innenfor tildelte rammer. Prosjektansvarlig oppnevnes av oppdragsgiver og representerer prosjekteierne i prosjektet. Leder av styringsgruppen.
Prosjektleder	Leder det operative arbeidet i prosjektet. Vanligvis engasjert av prosjektansvarlig eller oppdragsgiver. Prosjektleder er sekretær i styringsgruppen.
Styringsgruppe	En formell gruppe som representerer prosjekteierne og tar overordnede beslutninger i prosjektet. Prosjektansvarlig er leder av styringsgruppen.
Referansegruppe	En samling av individuelle ressurspersoner som har sagt seg villig til å bistå prosjektet med råd. Referansegruppen har ingen formell rolle i prosjektorganisasjonen.
Ressurseier	Organisasjon/person som eier/har arbeidsgiveransvaret for prosjektpressur
Prosjektgruppe	Gruppe av personer som gjennomfører arbeidsoppgavene i prosjektet
Prosjekt	En tidsavgrenset oppgave med en definert målsetting, avtalt budsjetttramme og ressursbruk. For hvert prosjekt opprettes en prosjektorganisasjon som er ansvarlig for prosjektets gjennomføring og leveranser.
Forstudie	Et prosjekt som har til formål å avklare alternative gjennomføringsmuligheter for å nå prosjektets endelige mål, vurdere realismen i prosjektet og avgrense og definere oppgaven. Ender opp med et beslutningsgrunnlag for eventuell videreføring av prosjektet.
Forprosjekt	Et prosjekt for utvikling av planer og utredninger som er nødvendig for å kunne ta en beslutning om iverksetting av et hovedprosjekt, f.eks. utarbeidelse av forretningsplan.

Hovedprosjekt	Realisering av prosjektet gjennom utvikling og innføring til en driftssituasjon
Resultatmål	Beskriver hva som skal oppnås i aktuell prosjektfase og er derfor knyttet til prosjektets resultater og leveranser.
Effekt mål	Beskriver de effektene eller gevinstene som prosjekteierne forventer å oppnå ved å gjennomføre hovedprosjektet. Ofte vil slike effekter først inntreffe en stund etter at hovedprosjektet er gjennomført og avsluttet. Effektmålet bør være knyttet til virksomhetens strategiske mål.
Milepæl	En milepæl beskriver hva som skal være oppnådd til en bestemt tid. Som f.eks. at en viktig beslutning er tatt, et delmål er nådd, beslutningspunkt møte er avholdt. Milepæler etableres for å sikre fremdriften i prosjektet.
Beslutningspunkt	Et definert, overordnet og formelt møte i prosjektet ledet av prosjektansvarlig; her skal det tas en prinsipiell beslutning om prosjektet skal avsluttes eller videreføres.
Kritisk risikofaktor	En definert kritisk faktor som med rimelig sannsynlighet kan inntreffe, og, dersom den inntreffer, kan føre til at prosjektet ikke når sitt mål. Det er ikke mulig å gjennomføre tiltak innenfor prosjektet som nøytraliserer denne faktoren.
Fag-dokumentasjon	Svarer på prosjektmandatet. Omfatter faglige beskrivelser, og vil være avhengig av prosjekttype.
Administrativ dokumentasjon	Dokumentasjon knyttet til planlegging, bemanning, organisering, styring og kontroll av prosjektet. I PLP omfatter dette: prosjektplan, statusrapport og sluttrapport
Statusrapport	Rapport som viser hvor langt prosjektet er kommet i forhold til plan. Statusrapporten beskriver avvik med eventuelle konsekvenser, hvilken kvalitetssikring som er gjort og forslag til korrektive tiltak.
Sluttrapport	Utarbeides ved prosjektslutt. Oppsummerer om prosjektplanen er fulgt og om målene nådd. Forhold rundt kostnader og finansiering samt viktige erfaringer som kan komme til nytte i andre prosjekter, skal beskrives.
Prosjektplan	En overordnet oversikt over mål, organisering og gjennomføring av et prosjekt. Se mal.
Prosjektmandat	Oppdragsgivers oppdrag til prosjektansvarlig. Se mal.

Innovasjon Norge
Akersgata 13
Postboks 448 Sentrum
0104 Oslo
Tlf: 22 00 25 00
post@innovasjon Norge.no
www.innovasjon Norge.no
www.facebook.com/innovasjon Norge

Veileder for fasenormen «Neste Steg»»

-Et felles rammeverk for norske byggeprosesser.

November, 2015

- Formålet med fasenormen «Neste Steg» er å samkjøre aktørene i BAE-næringen. Den er et felles rammeverk til støtte for gjennomføringen av byggeprosjekter.» Sverre Tiltnes, Bygg21

INNHOOLD

SAMMENDRAG - «NESTE STEG»	3
1 GENERELL OVERSIKT.....	4
1.1 Hva er «Neste Steg»?	4
1.2 Hensikten med «Neste Steg»	5
2 UTDYPNING AV UTVALGTE TEMA	6
2.1 Perspektiver.....	6
2.1.1 Eierperspektivet:	6
2.1.2 Brukerperspektivet:.....	7
2.1.3 Det utøvende perspektivet:.....	8
2.1.4 Det offentlige perspektivet:	8
2.2 Prosesser	9
2.2.1 Kjerneprosesser:.....	9
2.2.2 Ledelsesprosesser:.....	9
2.3 Roller	10
2.4 Informasjonsflyt	12
3 STEGENE I «NESTE STEG» - I DETALJ.....	14
STEG 1 – Strategisk definisjon	15
STEG 2 – Program og konseptutvikling.....	16
STEG 3 – Bearbeiding av valgt konsept	17
STEG 4 – Detaljprosjektering	18
STEG 5 – Produksjon og leveranser	19
STEG 6 – Overlevering og ibruktakelse.....	20
STEG 7 – Bruk og forvaltning	21
STEG 8 – Avvikling	22
4 BRUK AV «NESTE STEG»	23
5 BAKGRUNN OG VIDERE UTVIKLING.....	26
6 Vedlegg.....	28
6.1 VEDLEGG 1 - Ord og uttrykk, forkortelser	28
6.2 VEDLEGG 2 - Rolledefinisjoner i Neste Steg	31
6.3 VEDLEGG 3 - Samvirke av roller i verdikjeden.....	33

SAMMENDRAG - «NESTE STEG»

Hvorfor trenger vi et felles rammeverk?

Et bygg kan bygges på 100 forskjellige måter, men hvordan gjør man det mest effektivt? Det er problemstillingen vi adresserer i det påfølgende.

Norges Bygg-, anlegg- og eiendomsbransje (BAE) er i dag svært fragmentert. I en byggeprosess skal mange ulike parter samarbeide om å lage et produkt. Samtidig ønsker aktørene å jobbe hver for seg på sine egne premisser. Produktiviteten er derfor hemmet av mangelfull og dårlig samhandling. Forskning fra andre land dokumenterer at verdibasert samhandling gir bedre bygg og lavere kostnader. Derfor benytter så godt som alle aktører i dag en standardisert inndeling av prosjektfaser og roller i en byggeprosess. Problemet er at disse rammeverkene er ulike, og skaper kommunikasjonsproblemer på byggeplassen. Bygg21 har derfor laget et felles rammeverk, og språk, for byggeprosesser i Norge. «Neste Steg».

Hva er «Neste Steg»?

«Neste Steg» er et rammeverk som beskriver byggeprosessen over tid, i **åtte steg** fra start til avvikling. Hensikten er å utvikle en felles norm for faseinndeling av byggeprosjekter, og slik utvikle et effektivt, felles språk for bransjen. Mellom stegene er det ulike beslutninger som må bli tatt, basert på den riktige informasjonen. Disse beslutningene avgjør om vi skal gå videre, tilbake til start, eller utføre mer arbeid. Videre synliggjør «Neste Steg» fire ulike **perspektiver**, for å forstå hvilken informasjon vi trenger i hvert steg. Disse er eier-, bruker-, det utførende- og det offentlige perspektivet.

Hvordan bruke «Neste Steg»?

«Neste Steg» skal benyttes for å beskrive bedriftens prosjektmodell og gjennomføring. Den kan også brukes som en felles referanse for flere organisasjoner som samarbeider i et prosjekt. «Neste Steg» og de tilhørende begrepene kan brukes når man diskuterer oppgaver, ansvar og roller i prosjektgjennomføring. Målet er å gjøre det lettere å avklare hvilken kompetanse som skal fases inn til hvilken tid i byggeprosessen, og slik spare både tid og penger. Rammeverket er ment som en veiledning, ingen fasit.

Fordeler med «Neste Steg»

«Neste Steg» tvinger oss til å tenke langsiktig sammen. Byggeprosessen beskrives fra «vugge til grav», ved å se på prosessen fra behovet oppstår til bygget avvikles. Den store fordelen er at vi får et felles språk. Partene vet dermed hvordan de skal kommunisere, involvere seg og utføre oppgavene. Dersom alle forholder seg til felles beslutninger og definerte roller, vil det redusere antall misforståelser og øke produktiviteten. Aktører fases inn på riktig tidspunkt, premisser bli klarere og leveranser komme til rett tid. Da oppnår vi et bedre samspill, lønnsomhet og resultater, og færre feil.

Dette er en første utgave som nå må prøves ut i praksis før den kan finne sin endelige form. Hensikten med første utgave er å gi næringen et startpunkt og hjelpe aktørene i gang med utprøvingen.

1 GENERELL OVERSIKT

1.1 HVA ER «NESTE STEG»?

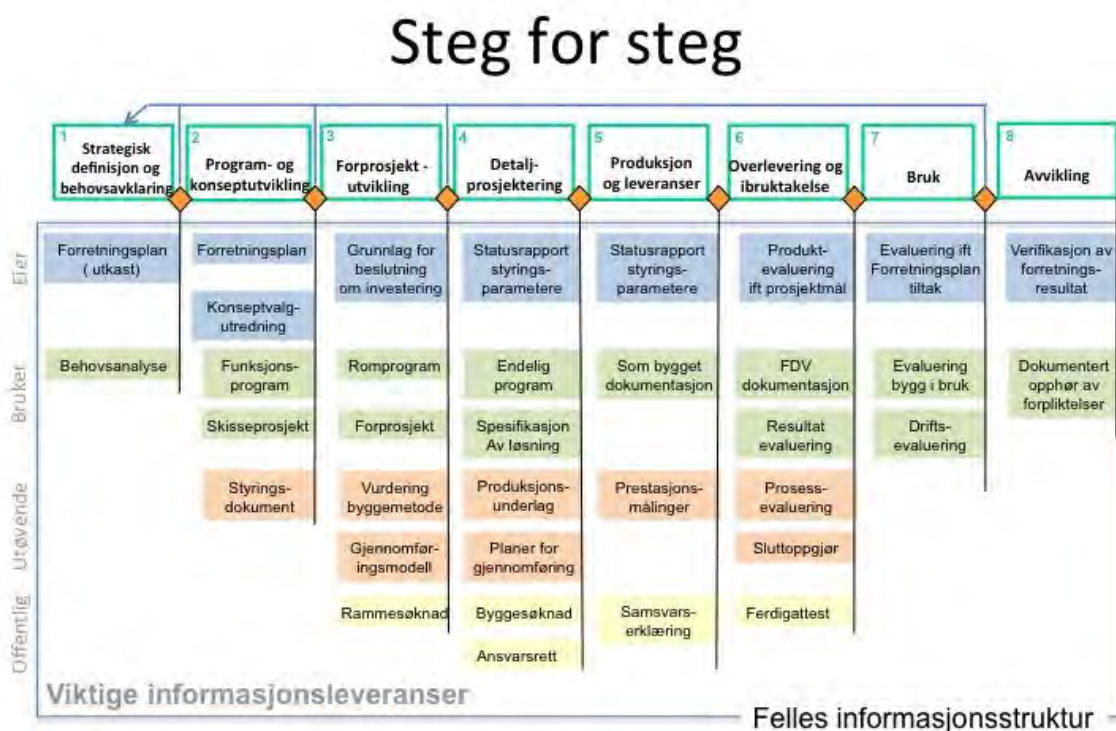
«Neste Steg» er et rammeverk som beskriver gjennomføringen av et bygge- og anleggsprosjekt. Prosessen foregår i åtte steg fra start til avvikling. «Neste Steg» skal belyse hvilken informasjon og beslutninger som er nødvendige i hvert steg. Den beskriver overganger og informasjonsleveranser mellom aktørene i verdikjeden.

Rammeverket åpner for bruk av alle mulige gjennomføringsmodeller. Derfor benyttes ordet steg i istedenfor fase. Stegene kan tas ett eller flere i slengen, og kan deles mer inn. De kan i prinsippet tas i den rekkefølge som er mest hensiktsmessig.

«Neste Steg» skal gi økt forståelse for de ulike perspektivene som aktørene har når de tar sine beslutninger. Fire perspektiver er representert ved ulike farger i figuren under: eier-, bruker-, utøvende- og offentlig perspektiv.

Figur 1 viser hovedtrekkene i «Neste Steg». En mer detaljert versjon finnes i hoveddokumentet «Gjennomføring av bygg- og anleggsprosjekter». En mer detaljert versjon finnes i hoveddokumentet «Gjennomføring av bygg- og anleggsprosjekter» datert 25.09.2015 (Excel regneark).

Figur 1 – Hovedtrekk i «Neste Steg».

1.2 HENSIKTEN MED «NESTE STEG»

«Neste Steg» skal øke forståelsen av byggeprosessene og effektivisere disse. Dette skal den gjøre ved å klargjøre hvilke steg byggeprosessen må gjennom, og hvilken informasjon som må være tilgjengelig i overgangen mellom stegene. Rammeverket skal lede til:

- Bedre informasjonsflyt mellom aktørene.
- Øke produktivitet og verdiskaping.
- Øke forståelsen for ulike perspektiver og helheten.
- Felles begrepsbruk for bygg- og anleggsprosjekter.

«Neste Steg» skal fungere som en felles referanse for å unngå misforståelser i byggeprosessene. Den er ment som en veiledning til aktørene i byggeprosessen. «Neste Steg» er derfor ingen fasit på hvilke gjennomføringsformer, faseinndelinger, eller roller som skal benyttes i BAE-næringen.

«Neste Steg» skal sikre at den totale verdiskapingen i byggeprosessen fanges opp, og at levedyktigheten blir tatt hensyn til i alle steg. For å oppnå en bærekraftig prosess må alle aktører tenke langsiktig. Derfor er byggets siste livsfase, avvikling, tatt med, enten det er rivning, ombygging eller salg som er utfallet.

2 UTDYPNING AV UTVALGTE TEMA

Fire temaer er spesielt viktige for forståelsen av «Neste Steg»; De fire *perspektivene* som er bygget inn i «Neste Steg», *prosessene* som inngår, *rollene* som «Neste Steg» setter fokus på, og *informasjonsflyten* som «Neste Steg» skal effektivisere.

2.1 PERSPEKTIVER

Fire perspektiver er bygget inn i Byggestigen. Det første er *eierperspektivet*, som nødvendigjgjøres av at byggeprosessen er et investeringstiltak og skal tjene sin hensikt. Det andre er *brukerperspektivet*, som påpeker at investeringen skal løse et problem eller tilfredsstille et behov. Den må derfor være hensiktsmessig for de som skal leve med og av den. Det tredje er det *utøvende perspektivet*. For å sikre at prosjektet gjennomføres med best mulig produktivitet og effektivitet, er de som styrer og utfører oppgavene helt avhengig av informasjon. Det siste er det *offentlige perspektivet*, som sikrer at prosjektet utføres innenfor lovene og grensene som er definert.

Figur 2 – Oversikt Perspektivene og prosessene

Steg:	1	2	3	4	5	6	7	8
Eierperspektivet:	Fokus: Hensikten med tiltaket – overordnede beslutninger Prosess: Fra markedspotensiale til inntjening Dokumentasjon: Forretningsplan							
Brukerperspektivet:	Fokus: Effekten av tiltaket – løsningens egenskaper Prosess: Fra behov til effekt Dokumentasjon: Løsnings- og produktdokumentasjon							
Utøvende perspektiv:	Fokus: Gjennomføring av prosjektet – produksjonsapparatet Prosess: Fra mobilisering til avslutning Dokumentasjon: Planer og prosessdokumentasjon							
Offentlig perspektiv:	Fokus: Fellesskapets interesser i forhold til tiltaket Prosess: Rammer for tiltaket – tilsyn Dokumentasjon: Samsvarsdokumentasjon							

Under følger en forklaring til hvert av perspektivene i «Neste Steg»:

2.1.1 Eierperspektivet:

Eieren er den som formelt initierer tiltaket og anerkjenner dets eksistens. Eieren tar de overordnede forretningsmessige beslutningene, og bestemmer om tiltaket skal iverksettes som et prosjekt eller avsluttes etter en utredning. Det er eierens ansvar å skaffe finansiering til investeringen. Eieren er ansvarlig for prosjektet, og representeres av en tiltakshaver i offentlige prosesser, byggherre i forhold til prosjektets aktører og oppdragsgiver til prosjektledelsen. Det resultatet som prosjektet produserer blir eierens eiendel.

Eieren har ulike oppgaver. Eieren kan delegere de fleste oppgaver til andre, men noen beslutninger må eieren alltid ta selv. De innebærer overordnede beslutninger om å starte prosjektet, definere omfanget og endringer av leveransen, hvem som får ansvar for utførelsen, og godkjenne resultatet. Eierskap innebærer disponering av ressursen, og ansvar for de kostnader og inntekter som følger av dens eksistens og utnyttelse. Eksempelvis i steg 7, bruk, er eieren representert ved en forvalterrolle.

Eieren har dermed behov for informasjon som gjør det mulig å treffe de riktige forretningsmessige beslutningene for å sikre at prosjektet er bærekraftig; nemlig økonomi, miljø og sosiale hensyn.

Eierperspektivet kan være kort- eller langsiktig. En *kortsiktig* eier vil kun være interessert i tiltaket som en finansiell investering. Eieren vil da typisk tenke salg av resultatet for å hente ut gevinsten og gå videre til neste prosjekt. Så lenge alle bærekraftdimensjonene ivaretas er dette en legitim forretningsmodell. I en slik forretningsmodell blir bruk, reduseres steg 7 (*bruk*) i «Neste Steg» kraftig, eller blir helt borte. Derimot vil en *langsiktig* eier eie resultatet lenge og derfor ha stor interesse i steget *bruk*. I noen tilfeller er eieren også bruker, i andre tilfeller utleier. Eieren skal kanskje ha et forhold til bygget lenger enn brukerne, og må derfor tenke fleksibilitet på en annen måte enn en kortsiktig eier. Dette stiller andre krav til informasjon for å ta de riktige beslutningene.

«Neste Steg» omhandler de beslutninger og oppgaver som skal fremskaffe informasjonen eieren trenger fra prosjektet i rett tid. «Neste Steg» sier ingenting om hvordan eieren skal drive sin forretning, men er i utgangspunktet åpen for alle forretningsmodeller.

2.1.2 Brukerperspektivet:

Brukeren er den som skal leve med og kanskje leve av resultatet som prosjektet gir. Begrepet bruker dekker mange ulike grupper: først og fremst *sluttbrukere*, men også de som drifter bygget eller eiendommen, utfører forvaltningsoppgaver, underviser eller blir undervist, pleier eller blir pleiet, jobber eller handler i bygget.

Brukerens kjernevirksomhet er å drive sunn forretning med sine ressurser. Funksjonaliteten og disponeringen av bygget eller eiendommen er blant de ressursene som avgjør hvor sunn denne forretningsdriften kan bli. Det avhenger om bygget faktisk egner seg til det formålet brukeren har, og om driftsøkonomien blir god. Sunn forretningsdrift er også for brukeren avhengig av å ivareta alle de tre bærekraftdimensjonene.

Bruksretten er i utgangspunktet eieren. Brukeren må dermed ha en avtale med eieren for å kunne disponere ressursen. De to er altså i et formelt eller uformelt kundeforhold. Formaliteten kan for eksempel være en leieavtale, eller indirekte ved at eier og bruker er del av samme organisasjon. «Neste Steg» er generisk, det betyr at den ikke gjør forskjell på om enkelte oppgaver i en leieavtale kan være ivaretatt av eieren ved forvalteren av bygget. Alle varianter av ansvarsdeling mellom forvalter og bruker skal kunne passe inn. Også alle oppgaver som tilhører brukerperspektivet, uavhengig av hvem som utfører dem, er plassert i dette perspektivet.

Brukere som driver forretningsdrift opptrer i et konkurransutsatt og stadig endret marked, og teknologi utvikler seg raskt. Bruken av bygget endrer seg derfor over tid. Brukeren har gjerne et *mellomlangt perspektiv* på bygget. Det er viktig for en virksomhet å ha gode, forutsigbare rammebetingelser og dette taler for et ganske langt tidsperspektiv. På den andre siden er omstillingstakten så stor at overlevelse faktisk krever et ganske kort tidsperspektiv, i den grad bygget ikke lenger er en velegnet ressurs. Brukere i boligmarkedet har tradisjonelt vært langsiktige, men i stadig større grad synes de også å betrakte boligen som midlertidig. Når behovet endrer seg bygger de om eller flytter til en annen mer egnet bolig.

Brukerne som aktører er tradisjonelt involvert i tidlig fase for å identifisere behovet og finne riktig løsning. Deretter forsvinner de vanligvis ut av prosjektet til de overtar resultatet. «Neste Steg» åpner for medvirkning fra brukere i alt fra ett til alle steg. «Neste Steg» er ikke opptatt av hvem som utfører oppgavene eller skaffer informasjonen. Det viktige er at den relevante informasjonen om prosjektets resultat kommer frem til rett tid, og er tilgjengelig for de viktige beslutningene. Derfor er dette perspektivet helt sentralt i alle steg uavhengig av organisering av byggeprosjektet.

2.1.3 Det utøvende perspektivet:

De utøvende er de som utfører produksjonsoppgavene i utredning, prosjektering eller bygging. I utøvendeperspektivet ser en på tiltaket som et produksjonsapparat; en organisasjon som skal gjøre ressursene om til resultat på en effektiv måte. Prosjektledelse er sentralt for å bygge opp, vedlikeholde og utvikle, men også for senere å bygge ned og løse opp dette produksjonsapparatet. Dette perspektivet er spesielt avhengig av å lykkes med å skape god informasjonsflyt, og et godt samspill mellom partene. Prosessen skal ivareta alle bærekraftdimensjonene; økonomi, miljø og sosiale hensyn.

De utøvende hyres inn av eieren for å utvikle og skape det resultatet som er riktig for deres forretningsmodell. Det riktige resultatet er det som har rett funksjonalitet for brukerne, som dermed vil inngå leie- eller kjøpsavtale. Dette illustrerer verdiskapingen som skjer i stegene fra behovsanalyse til sunn drift.

De utøvende er tradisjonelt prosjekterende (arkitekter, tekniske rådgivere, spesialrådgivere) eller leverandører (entreprenører, underentreprenører, leverandører). Også tjenesteleverandører, samt produsenter av byggevarer og byggelementer, er eksempler på utøvende. Å gi et helt utfyllende bilde er vanskelig, da kompleksiteten har vokst med spesialisering og fremveksten av mange spesialteknologier. «Neste Steg» er bevisst fremstilt uten detaljer på dette punktet.

Temaet for det utøvende perspektivet er hvordan et byggeprosjekt skal gjennomføres. «Neste Steg» er åpen for en hvilken som helst gjennomføringsform eller entreprisemodell. Rammeverket sier med vilje ingenting om hvem som skal gjøre hva. Oppgavene og informasjonsproduksjonen utføres av den parten som blir vurdert som mest egnet i hvert tilfelle. Dermed kan aktørene fritt videreutvikle sine spesialmodeller, og være innovative og skape nye modeller i framtiden. Aktørene må ha rom for å dyrke sine forretningsmessige fortrinn, men samtidig være levedyktige sammen i prosjektet.

I et prosjekt har de utøvende aktørene tradisjonelt et *kort tidsperspektiv* som slutter med overlevering av resultatet til eieren. Det er derimot ingenting i veien for å definere gjennomføringsmodeller som har et langsiktig perspektiv, eksempelvis i OPS eller kontrakter med driftsansvar for en kortere eller lenger periode. For å oppnå en bærekraftig prosess, må alle aktørene vi assosierer med det utøvende perspektivet ta ansvar for å tenke langsiktig om prosjektets resultat. Kun da kan prosjektet bli vellykket. Nettopp dette er direkte årsaken til at det siste steget, avvikling, er så sentralt i «Neste Steg».

2.1.4 Det offentlige perspektivet:

Dette perspektivet representerer samfunnets behov for å ivareta fellesskapets interesser. Dette konkretiseres hovedsakelig i de offentlige planprosessene i henhold til Plan- og bygningsloven, godkjenningprosesser og tekniske regelverk og konsesjonsprosesser. Disse prosessene definerer rammebetingelser for investeringstiltaket og prosjektgjennomføringen.

Generelt påligger det alle roller og aktører å ta tilbørlig hensyn til naboer, omgivelser og bærekraftig samfunnsutvikling, uavhengig av «Neste Steg». Men for å sikre et ris bak speilet i tilfelle dette ikke skjer, er det offentlige perspektivet med sin tilsynsrolle viktig.

Dette perspektivet rommer altså aktører som ikke er en del av prosjektet, men som likevel har avgjørende betydning for utfallet. Deres beslutninger påvirker suksessen for hver enkelt aktør og prosjektet som helhet. Disse offentlige aktørene tar beslutninger som prosjektet er avhengig av, og gir viktige føringer. Med tanke på informasjonsflyt er de derfor like viktige aktører som de som er på innsiden av prosjektet. De er derfor tatt med i «Neste Steg» med et eget perspektiv, selv om dette er noe mer summarisk behandlet enn de andre perspektivene.

2.2 PROSESSER

«Neste Steg» inneholder to typer prosesser: Kjerneprosesser og Ledelsesprosesser. Kjerneprosessene omhandler *utviklingen* av investeringstiltaket fra behov til effekt, mens ledelsesprosessene er nødvendige for å kunne *gjennomføre* tiltaket eller prosjektet.

2.2.1 Kjerneprosesser:

Kjerneprosesser er hovedoppgaver og viktige hjelpeoppgaver som inngår i hvert steg. Kjerneprosessene beskriver faglige bidrag innenfor hvert av de fire perspektivene. I tillegg beskrives for hvert steg hvilke leveranser vi trenger for å starte steget, og hvilke leveranser som kommer ut av det (se kapittelet om **informasjonsflyt** for mer informasjon).

Eksempler på kjerneprosesser:

- Eierperspektivet: utvikling og videreføring av forretningsplanen for tiltaket.
- Brukerperspektivet: utvikling av behov og krav, samt omsetting av disse i en spesifisert løsning.
- Utøvendeperspektivet: oppbygging, vedlikehold og nedbygging av en velfungerende prosjektorganisasjon.

2.2.2 Ledelsesprosesser:

Ledelsesprosesser er planleggings-, koordinerings- og styringsoppgaver som må ivaretas profesjonelt for å løse kjerneprosessene på en god måte. De er en del av utøvendeperspektivet og benyttes i «Neste Steg» til å sette fokus på noen helt avgjørende temaer for en vellykket byggeprosess. Vi har fremhevet et lite utvalg av de viktigste ledelsesprosessene i denne sammenhengen, som går på tvers av alle stegene:

- **Planleggingsprosesser:** Ingen tiltak eller prosjekter kan bli vellykkede uten god planlegging. «Neste Steg» fremhever behovet for skikkelig planlegging, både på overordnet nivå, for hvert steg og ikke minst de operative detaljene.
- **Anskaffelsesprosesser:** BAE-prosessen er en stor anskaffelsesprosess. Innkjøpsstrategier, kontraheringsformer og kontrakter preger og styrer det meste av oppgaveløsningen.
- **Informasjonsprosesser:** Utvikling og utveksling av informasjon er det aller viktigste elementet i arbeidet med å skape god samhandling. I bunnen av hele «Neste Steg» ligger dette som et fundament. Denne normen er likevel begrenset til overordnede prinsipper.
- **Utsjekk av levedyktighet:** For å sikre levedyktige prosjekter (både løsninger og produksjon) må alle aktørene ta ansvar for at både løsningen som utvikles og produksjonen av den er levedyktig. Levedyktighetsbegrepet må sees i tre ulike dimensjoner: økonomisk, miljømessig og sosialt.

2.3 ROLLER

Bak prosessene og oppgavene i «Neste Steg» ligger *informasjonsflyten*. Den er selve ryggraden i en felles informasjonsstruktur, som avgjør både produktivitet (tempo) og effektivitet (kvalitet) i resultatutviklingen. Rollene skal støtte opp om dette.

Effektiv informasjonsflyt krever klarhet i hvem som har ansvar for hvilken informasjon. Riktig informasjon skal komme frem til rett aktør i rett tid, slik at gode beslutninger kan tas uten unødvendige forsinkelser. Derfor må det spesifiseres hvem som fyller disse rollene.

«Neste Steg» definerer ikke gjennomføringsmodellen, prosjektorganiseringen eller hvem som utfører hvilke oppgaver. Den skal derimot sikre at disse rollene blir ivaretatt i alle prosjekter. Hva rollene kalles i hvert tilfelle, og hvordan de organiseres, er opp til den enkelte prosjektleder. Eksempelvis kan flere av rollene bli utført av en og samme person i små og mellomstore prosjekter. Tradisjonelle roller (eksempelvis ingeniører eller rådgivere) og navn på disse kan benyttes, så lenge funksjonen i informasjonsflyten er ivaretatt.

Det kan i noen tilfeller virke uklart hvilke roller som tilhører «oppdragsgiver» eller «leverandør». Dette er med hensikt holdt åpent for å kunne tilpasses nye innovative gjennomføringsmodeller, slik at formell plassering i et hierarki har mindre betydning. Denne veilederen skal ikke dekke alle roller i en byggeprosess. Det er imidlertid utarbeidet en summarisk oversikt over roller i et byggeprosjekt (last ned på hjemmesidene til BAE-programmet i Prosjekt Norge.).

Oppsummert er rollene i «Neste Steg»:

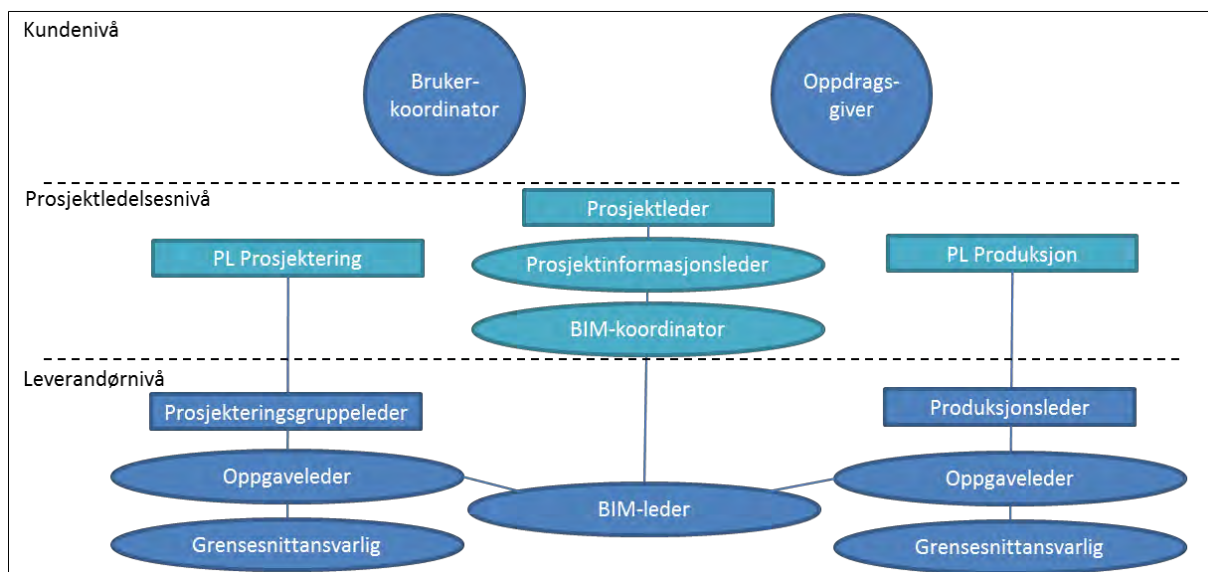
- Generiske – skal passe uansett gjennomføringsform
- Nødvendige – må fylles i hvert prosjekt
- Fleksible – kan samles på færre eller deles på flere individ etter behov

Vedlegg 2 inneholder en tabell med definisjon og beskrivelser av roller knyttet direkte til informasjonsflyten i BAE-prosjekter.

Det er en viss grad av hierarkisk ansvarsdeling i rollene, som kan forstås i tre ulike nivåer:

1. Oppdragsgivernivå (representerer og forplikter eiere og brukere)
2. Prosjektledernivå (tar ansvar for helheten på tvers av leverandørgrupper)
3. Leverandørnivå (teamene som i praksis utøver sine fag)

Nivådeling i roller er illustrert i figur 3, men er ikke en modell for prosjektorganisering. Rollene skal plasseres hos en identifisert enkeltperson.

Rollene skal samvirke i verdikjeder som til sammen utgjør planleggings- og produksjonsapparatet i BAE-prosjekter. Dette er nærmere beskrevet i Vedlegg 3.

2.4 INFORMASJONSFLYT

Informasjonsflyt er essensielt for å bevege seg mellom stegene i byggeprosessen. «Neste Steg» bruker derfor en systemtankegang, som vektlegger riktig informasjon i hvert steg. Riktig input fra forrige steg må derfor være på plass før neste steg kan starte. Videre må riktig output være fastslått for å kunne avslutte steget. «Neste Steg» benytter dermed en *input-output logikk* (illustrert i **figur 4**).

At riktig output fra steget er fastslått er en premiss for å kunne avslutte steget. Slik kontroll og samsvar må dokumenteres (ref samsvarsdokumentasjon¹).

Figur 1: Oppbygging av informasjonslogikk for hvert steg i matrisen.

Leveranser i informasjonsflyten

For å kunne bevege seg mellom stegene må riktig **leveranse** være på plass. Leveransen i de ulike stegene er en informasjonsbærer, eksempelvis et dokument, modell eller dokumentasjon av det fysiske resultatet (se del 3 for konkrete eksempler på leveranser i hvert steg). Leveransen, eller output, fra det aktuelle steget er samtidig input til det neste. Utviklingen av leveranser mellom stegene er illustrert i **figur 5**.

«Neste Steg» angir dermed hvilken informasjon som bør finnes ved avslutningen av et steg, og oppstarten av neste steg. Eksakt hvilken informasjon dette er kan derimot ikke beskrives generelt på tvers av hele BAE-næringen, da organisasjoner og prosjekter har ulike formål og innhold. Omfanget av informasjon tilpasses størrelsen og type av prosjekt.

De fire perspektivene i «Neste Steg» har ulike krav til leveranser i stegene, eksempelvis:

- **Eierperspektivet:** Hvilken informasjon trenger vi for å kunne ta forretningsmessige beslutninger i enden av dette steget, eller starte neste steg?
- **Brukerperspektivet:** Hvilken informasjon trenger vi for å ta det neste steget mot et ferdig produkt som ivaretar brukernes behov?
- **Utøvendeperspektivet:** Hvilken informasjon trenger vi i neste steg for å tilrettelegge produksjonsprosessen, og mobilisere og organisere ressurser?
- **Offentlig perspektiv:** Hvilken informasjon trenger vi for å fastslå at tiltaket er i samsvar med premissene som er gitt fra det offentlige?

Figur 2 Utvikling av informasjon gjennom stegene, eksempel.

¹ Samsvarsdokumentasjon må ikke forveksles med samsvarserklæring som er et spesifikt dokument i byggesak knyttet til det offentlige perspektivet. En erklæring er en parts utsagn om at det er samsvar – samsvarsdokumentasjon viser at samsvar er konstatert av en kontrollerende part.

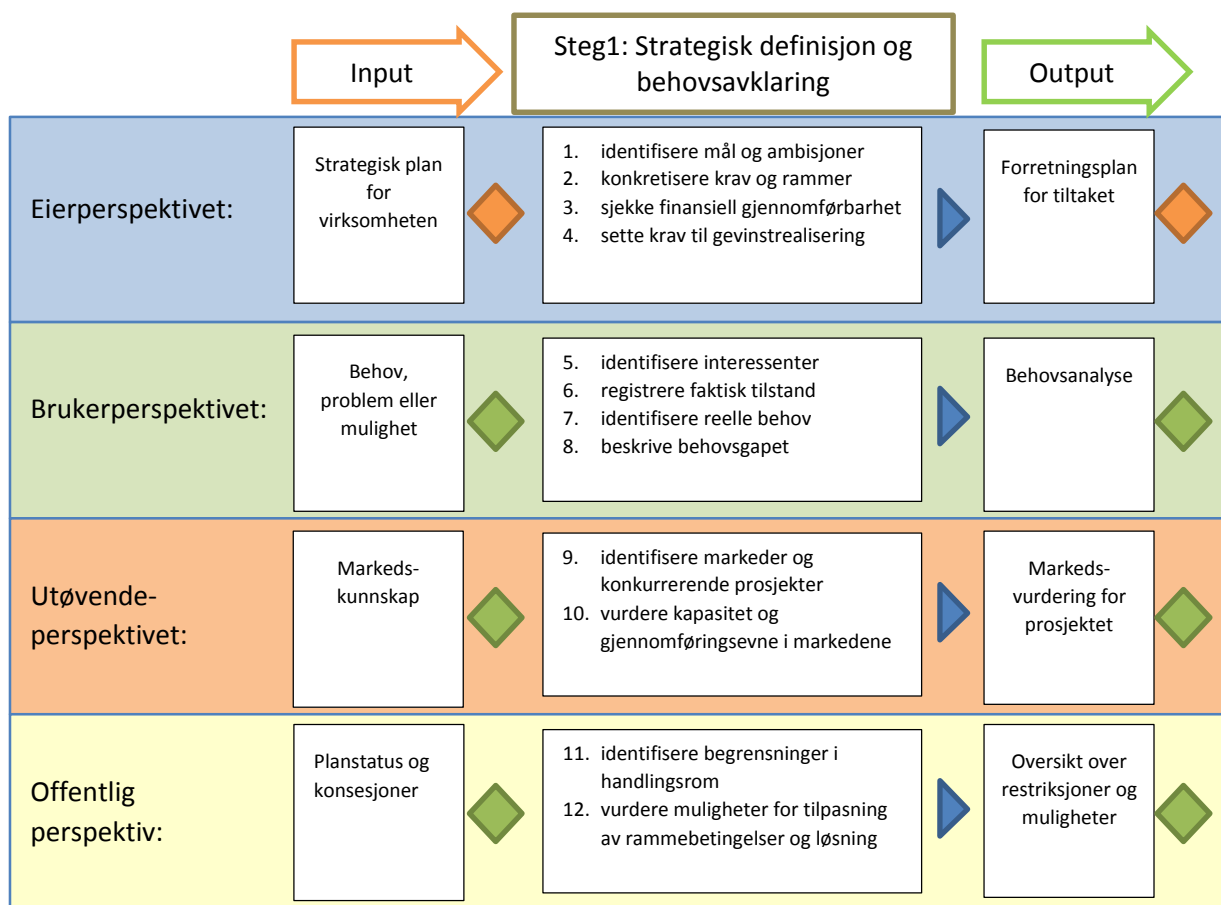
Framtiden er digital og «Neste Steg» forutsetter at det legges til rette for digitale modeller og integrert digital informasjonsproduksjon og -distribusjon.

Eksempel på bearbeidelse av informasjon i steg 1

Overgangen fra et steg til det neste er et avgjørende punkt. Selv om alt arbeid skal kvalitetssikres fortløpende, anbefales en spesifikk kvalitetssikring av informasjonen før avslutning av steget. I denne kvalitetssikringen skal også samsvar dokumenteres før aktørene kan gå videre med neste steg. Sjekklistene kan være et nyttig hjelpemiddel for en slik kvalitetssikring, men kjernen i kvalitetssikringen er uansett en uavhengig² faglig kompetent vurdering.

Figur 3 Eksempel på transformasjon av informasjon gjennom et steg.

² Uavhengig kan, men trenger ikke, bety ekstern kvalitetssikring. Også intern utenfor prosjektet, eller likemannskontroll kan være velegnet. Dette må vurderes i hvert tilfelle.

Beslutning om rammer og forutsetninger for løsningen og neste steg

Milepæl som markerer at en definert tilstand er oppnådd: fullført oppgave, godkjent leveranse, innvilget tillatelse

Informasjon gjøres tilgjengelig i digital form slik at beslutningstakere og de som skal overta i neste steg kan hente den informasjonen de trenger

3 STEGENE I «NESTE STEG» - I DETALJ

Dette kapittelet er en praktisk anvendelse av de åtte stegene i «Neste Steg». Vi vil nå presentere hvert enkelt steg, og gi konkrete eksempler på leveranser. Vi minner om at fremstillingen i disse tabellene beskriver hvilke perspektiver en må tenke gjennom, men ikke hvem som utfører hvilke oppgaver.

STEG 1 – STRATEGISK DEFINISJON

Formål: Identifisere begrunnelse, overordnede mål og rammer for tiltaket.

Typisk input:

Idé eller problem som skal løses (bruker). Forretningsmessig strategi og forretningsplan for virksomheten (eier).

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Identifisere eierens mål og ambisjoner, forretningsmessige rammer - utarbeidelse av forretningsplan (Business case) for tiltaket.
Leveranser	Forretningsplan for tiltaket er etablert.
Brukerperspektivet	Identifisere gapet mellom behov og tilstand.
Leveranser	Behovsanalyse
Utøvendeperspektivet	Prioritering av markeder, prosjekter og gjennomføringsevne
Leveranser	Markedsvurderinger
Offentlig perspektiv	Planstatus og andre føringer (vern etc.)
Leveranser	Relevante planer tilgjengelig.

Viktige hjelpeprosesser:

Hente inn erfaringer fra tidligere tilsvarende tiltak (prosjektevalueringer).

Ledelsesprosesser

Planlegging	Etablere overordnet prosjektplan og mer detaljert plan for neste fase
Anskaffelser	De første betraktningene rundt sammensetningen av prosjektteamet. Kontrahere eventuelt rådgivere for steg 1.
Kommunikasjon	Interessentanalyse. Etablere strategi for å styre forventninger.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Sjekke status med tanke på økonomi og investeringskapasitet.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sjekk at en levedyktighetsvurdering av kundens behov og tomt er gjennomført. Inkludere gjenbruk av bygg og materialer.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Vurdere tiltakets etiske sider og konsekvenser av disse.

Typisk output:

Anerkjennelse av brukerens behov for et tiltak. En begrunnet vurdering av om det er forretningsmessig fornuftig å utrede tiltaket med tanke på gjennomføring. Hvilke muligheter har vi?

Kommentar: I dette steget konstateres det om en idé er ønskelig å forfølge eller om det er avdekket et problem som må avklares og utredes. Steget kan være initiert av eier selv, eller ved at en bruker som har et behov for endring tar kontakt med eieren. Handlingsrommet må identifiseres og vurderes, inkludert om det finnes økonomisk forsvarlige tiltak. Typiske spørsmål er: Trenger vi dette? Bidrar tiltaket til forbedring? Er det gjennomførbart? Får vi lov? De første vurderingene rundt et mulig prosjekt gjøres ut fra eierens strategiske plan og ambisjonsnivå. Mange eiere har ikke kompetanse til å gjennomføre disse analysene selv og ofte vil de første rådgiverne bli kontrahert for å bidra til utredninger. Gjennomføringsstrategi eller entreprisereform er ennå ikke avgjort.

STEG 2 – PROGRAM OG KONSEPTUTVIKLING

Formål: Konstatere om tiltaket er gjennomførbart og avgjøre hvilken prinsipløsning som er mest hensiktsmessig.

Typisk input: Forretningsplan for virksomheten. Foreløpig forretningsplan for tiltaket (begrunnelse og strategiske mål – Business case) og behovsanalyse knyttet til tiltaket.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Utrede muligheter og forutsetninger. Leie eller eie? Konkretisere mål, rammer og suksesskriterier for prosjektet.
Leveranser	Alternativanalyser. Finansiell ramme. Overordnet gjennomføringsmodell. Eventuell konseptvalgutredning (KVU). Oppdatert forretningsplan.
Brukerperspektivet	Utarbeide program (funksjons- og/eller romprogram). Utrede alternative handlinger og deres konsekvenser, inkludert nullalternativet. Skisseprosjekt (illustrert program). Avklare prinsippvalg (konseptvalg).
Leveranser	Funksjonsprogram. Konseptdokumentasjon. Skisser og illustrasjoner.
Utøvendeperspektivet	Utarbeide grov definisjon av omfang. Utvikle første rammeplan for gjennomføring.
Leveranser	Foreløpige styringsdokumenter
Offentlig perspektiv	Gjennomgang av arealplaner. Tidlig avklaring og vurdering av myndighetskrav. Eventuelt konseptvalg-utredning (KVU) og KS1 før avslutning.
Leveranser	Store offentlige prosjekter: KVU og KS1-rapport.

Viktige hjelpeprosesser: Utvikle prosjektmål (samfunns mål, effektmål og resultatmål). Omsette behovet i et program og kostnadsestimat. Utrede alternative konsepter. Nytte/kostnadsvurderinger. Vurdere lokalisering og tomt. Forberede gjennomføringsstrategi, inkludert overleverings- og risikohåndteringsstrategi. Utforme ytelses-beskrivelser, ansvar- og ytelses-matriser, og teknisk- og kommunikasjons-strategi.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Oppdatere og detaljere overordnet prosjektplan. Eventuelt planprogram.
Anskaffelser	Etablere en foreløpig innkjøpstrategi av tjenester og gjennomføringsmodell. Evt. OPS velges nå. Forberede kontraktstruktur (KNS) og organisasjonsstruktur (ONS). Fortsette med å samle prosjektteamet, for eksempel kontrahere arkitekt og rådgivere etter behov.
Kommunikasjon	Etablere en plan for kommunikasjon og informasjonshåndtering. Etablere foreløpig BIM-strategi og krav. Bruke BIM til å visualisere mulige alternativer
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Grove kostnadsestimat og nyttevurderinger. Bruk av LCC/LCA til å understøtte viktige valg mellom alternativer. Forberede en FDV (Forvaltning-Drift-Vedlikehold) strategi
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sjekk at levedyktighet er med i mulighetsstudiet, med vurderinger som energi og klimapåvirkninger. Vurdere eventuelt bruk av BREEAM eller andre sertifiseringsordninger. Forberede en miljøstrategi
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Vurdere positive og negative fordelings effekter av tiltaket og kartlegge interessenters posisjoner og påvirkning til/fra prosjektet. Involvere relevante interessenter. SHA-målsetting og ambisjoner.

Typisk output: Konklusjon på om tiltaket er gjennomførbart. Vurdering av hvilket konsept (prinsipløsning) som best tilfredsstillere eierens forretningsplan og brukernes behov. Konklusjon om hvorvidt en går videre og hvilket konsept som skal utvikles.

Kommentar: Basert på behov utredes forskjellige konsepter og programmer som tilfredsstillere behovet. I dette steget skal det gjennomføres forskjellige analyser og konseptutredninger slik at den beste prinsipløsningen identifiseres og det besluttes om man vil gå videre med prosjektet, med foreløpige konkretiseringer av omfang, pris og kvalitet. Typisk vil flere rådgivere komme inn her. Alternative løsninger skisseres og presenteres for valg av konsept. I dette steget fastlegges overordnet gjennomføringsstrategi inkludert anskaffelsesstrategi. Eventuell OPS modell må nå være bestemt. Eventuell samspillsentreprise bør også vurderes i dette steget. Underlaget fra Steg 2 blir underlag for samhandling med eieren. Handlingsrommet må identifiseres og vurderes, inkludert om det finnes økonomisk forsvarlige tiltak. Typiske spørsmål er: Trenger vi dette? Bidrar tiltaket til forbedring? Er det gjennomførbart? Får vi lov? De første vurderingene rundt et mulig prosjekt gjøres ut fra eierens strategiske plan og ambisjonsnivå. Mange eiere har ikke kompetanse til å gjennomføre disse analysene selv og ofte vil de første rådgiverne bli kontrahert for å bidra til utredninger. Gjennomføringsstrategi eller entrepriseform er ennå ikke avgjort.

STEG 3 – BEARBEIDING AV VALGT KONSEPT

Formål: Utvikle prinsippene for teknisk løsning og realistiske strategier og planer for tiltaket slik at endelig beslutning om iverksetting kan tas på et riktig grunnlag.

Typisk input:

Konseptdokumenter (valgt prinsipp-løsning), programmet (hva som skal utvikles), skisser og illustrasjoner, funksjonsprosjekt (kapasiteter), styringsdokumenter (foreløpig gjennomføringsstrategi).

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Klarlegging av konsekvenser av tiltaket. Bekreftelse av forretningsplan – valg og prioritering av styringsparametere.
Leveranser	Grunnlag for endelig beslutning om investering, kostnadskalkyle, finansieringsplan, kontrakts- og organisasjonsstruktur. Oppdatert forretningsplan.
Brukerperspektivet	Konkretisering og verifisering av krav og behov. Gjennomføre utredning av funksjoner og løsninger med nødvendig detaljeringsgrad.
Leveranser	Romprogram. Forprosjektdokument.
Utøvendeperspektivet	Konkretisere og verifisere rammer og planer for gjennomføring.
Leveranser	Gjennomføringsmodell med planer for gjennomføring, skissert løsning for byggemetode, tekniske føringer.
Offentlig perspektiv	Gjennomføre evt. reguleringsprosess og konsekvensutredning. Lage rammesøknad. Eventuelt KS2 før avslutning.
Leveranser	Reguleringsplan, rammesøknad. Evt. konsekvensutredning. Større offentlige prosjekter: KS2

Viktige hjelpeprosesser: Stille krav som legger til rette for funksjonstesting. Oppdatere gjennomførings-strategi inkludert overleverings- og risikohåndterings-strategier. Kontrahere eventuelle 3. parts konsulenter, og vurdere forsknings- og utviklings muligheter. Vurdere byggestrategi (eventuelt prefabrikasjon) og byggbarhet.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Oppdatere prosjektplanen. Utvikle en prosjekteringsplan og gevinstrealiseringsplan.
Anskaffelser	Oppdatere innkjøpsstrategien i henhold til gjennomføringsmodellen. Fortsette å samle prosjektteamet, eventuelt kontrahere supplerende spesialrådgivere. Hvis samspillsentreprise eller totalentreprise kontraheres også entreprenør i dette steget. Kontraktsoppfølging.
Kommunikasjon	Videreutvikle strategien for kommunikasjon og informasjonshåndtering, samt å definere roller i forhold til dette. Verifisere BIM-strategi og etablere modell for prosjektering, bygging og drift.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Mer detaljert kostnadsestimat for investering og drift. Sørge for at prøvedrift etc kommer med i kontraktene. Verifisert lønnsomhetsanalyse og årskostnadsberegning.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sjekk at en preanalyse av levedyktighet er gjennomført i henhold til krav og at eventuelle avvik er meldt inn. Lage miljøoppfølgingsprogram.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Følge opp relevante interessenter. Planlegge for sikker og etisk produksjon. Utvikle SHA-plan.

Typisk output: Endelig omfang for løsning (funksjoner og rom). Konkret gjennomføringsplan og kostnadsoverslag (periodisert budsjett). Endelig beslutning om å finansiere og gjennomføre prosjektet.

Kommentar/eksempler: I forprosjektet detaljerer man det valgte konseptet. Programmet detaljeres til romnivå, løsninger kontrolleres slik at man er trygg på at prosjekt kan realiseres. Kalkylene detaljeres og kvalitetssikres. Det lages modeller/tegninger som representerer de viktigste valgene for prosjektet. I tilfelle totalentreprise blir entreprenør kontrahert på grunnlaget av resultatet fra dette steget. I en samspillsentreprise blir dette steget brukt til å utvikle prosjektet i fellesskap. Leveransen fra dette steget danner grunnlaget for å fortsette samhandlingen eventuelt som en totalentreprise eller utførelsesentreprise (kontraktsform besluttet ved utgangen av steget). Slutten av dette steget er normalt siste mulige tidspunkt for å avlyse prosjektet.

STEG 4 – DETALJPROSJEKTERING

Formål: Utvikle tilstrekkelig detaljert og kvalitetssikret arbeidsunderlag slik at sikker og rett utførelse er mulig.

Typisk input:

Vedtatt løsning (omfang) og gjennomføringsstrategi med tilhørende kostnad, tidsplan, kvalitet og usikkerhet. Leverandørers detaljerte system- og produktinformasjon.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Sørge for at nødvendige ressurser og kompetanse er på plass for å sikre at prosjektet kan utvikles i henhold til forretningsplan og sikre at gevinstene kan realiseres. Ta nødvendige beslutninger undervegs.
Leveranser	Prosjektplan for produksjon, overlevering og ibruktakelse. Oppdatert forretningsplan.
Brukerperspektivet	Sikre at krav og behov er ivaretatt i prosjekteringen.
Leveranser	Spesifikasjon av løsning (arbeidsunderlag)
Utøvendeperspektivet	Klargjøre hva som skal utføres og hvordan (utføres mobiliseringsfase). Sikre ressurstilgang.
Leveranser	Produksjonsunderlag, planer for kvalitet, tid og gjennomføring.
Offentlig perspektiv	Avklare ansvar og sikre samsvar mellom prosjektert løsning og premisser.
Leveranser	Ansvarsrett, byggesøknad, samsvarserklæring (Prosjektering)

Viktige hjelpeprosesser:

Oppdatere gjennomførings-strategi inkludert strategi for overlevering og risikohåndtering. Oppdatere prosjektets gjennomføringsplan, byggestrategi inkludert rekkefølge og SHA-plan. Utarbeide byggesøknader og gjennomføre 3. parts kontroller.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Oppdatere prosjektplanen. Følge opp prosjekteringsplanen. Etablere en produksjonsplan.
Anskaffelser	Oppdatere innkjøpsstrategien. Planlegge og etablere produksjons- og leveranseteamet. Kontraktsoppfølging.
Kommunikasjon	Bruke strategien for kommunikasjon og informasjonshåndtering, med revisjoner etter behov. Komplet BIM for koordinering, kollisjonskontroll, fremdriftssimulering (4D) og kostnadskontroll (5D).
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Detaljert kostnadsestimat investering og drift basert på konkrete avklaringer.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Lage avfallsplan for prosjektet. Sjekk at detaljer vedrørende bygningsfysikk er gjennomgått med hensyn til lufttetthet, kuldebroer og lignende.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Prosjektere inn sikkerhet for bygging og drift i løsningene. Sørge for universell utforming.

Typisk output:

Riktig og omforent underlag for å produsere tiltaket til rett kvalitet og tid. Tilstrekkelig detaljert plan for gjennomføring.

Kommentar/eksempler:

I dette steget skal det produseres underlag for produksjon. Dette gjøres av rådgivere og/eller leverandører. I en utførelsesentreprise lages underlaget ferdig som BIM eller beskrivelse og tegninger som entreprenørene priser. Ideelt sett er disse tegningene så komplett at de kan bygges etter, men vanligvis må de justeres slik at de stemmer med entreprenørens valg av utstyr. I en totalentreprise eller en samspillsentreprise lages produksjonsunderlaget i tett samarbeid med underentreprenørene og leverandørene. I totalentrepriser overlates ansvaret for dette til totalentreprenøren.

STEG 5 – PRODUKSJON OG LEVERANSER

Formål: Gjennomføre leveransen i henhold til planer og intensjoner, sikkert og med rett utførelse første gang.

Typisk input:

Produksjonsunderlag og planer for gjennomføring.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Sørge for at nødvendige ressurser og kompetanse er på plass for å sikre at prosjektet er i henhold til forretningsplan. Ta nødvendige beslutninger undervegs.
Leveranser	Statusrapport i henhold til styringsparametere. Oppdatert forretningsplan.
Brukerperspektivet	Sikre at krav og behov ivaretas under bygging. Testing av komponenter og systemer – godkjenning av tester. Planlegge driften.
Leveranser	"Som bygget"-dokumentasjon - spesifikasjon av bygget løsning
Utøvendeperspektivet	Administrere prosjekterings-, produksjons- og leveranseteamet, inkludert byggeplassbesøk og fremdriftsoppfølging. Styre fysisk produksjon og montasje. Leverer i henhold til mål og rammer.
Leveranser	Leveranse av fysisk utførelse og dokumentasjon. Prestasjonsmålinger
Offentlig perspektiv	Avklare ansvar og sikre samsvar mellom premissdokumenter og faktisk produserte løsninger.
Leveranser	Søknad om ferdigattest

Viktige hjelpeprosesser:

Oppdatere miljøstrategi, byggestrategi og SHA-plan. Implementere overleveringsstrategien inkludert en avtale om underlag for opplæring, drift og vedlikehold, og fremtidige driftsavtaler.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Følge opp prosjekteringsplanen og produksjonsplanen. Oppdatere og detaljere plan for overlevering og prøvedrift.
Anskaffelser	Kontrahere produksjons- og leveranseteamet i tilfelle utførelsesentrepriser. Kontraktsoppfølging.
Kommunikasjon	Bruke strategien for kommunikasjon og informasjonshåndtering, med revisjoner etter behov. Oppdatere BIM med endringer og informasjon fra leverandører.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Produksjonskalkyle - sjekke samsvar med forutsetninger og antakelser fra tidligere steg. Følge opp prosjektøkonomi undervegs.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sikre at viktige momenter vedrørende levedyktighet er gjennomgått med entreprenørene. Sørge for gode systemer for å følge opp lufttetthet, kuldebroer og bygningsdetaljer.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Sikre en prosess som gir sikker og etisk råvareleveranse og produksjon.

Typisk output:

Produksjonen gjennomføres i henhold til planer og avtalte kvaliteter. Som byggets dokumentasjon og FDV-dokumentasjon.

Kommentar/eksempler:

Prosjektet gjennomføres på bakgrunn av underlaget produsert av rådgivere – enten underlagt byggherren eller totalentreprenøren. I dette steget er det viktig å sikre at det blir produsert FDV-dokumentasjon (forvaltning, drift og vedlikehold) for løsningen, og at driftsorganisasjonen mobiliserer for å ta imot leveransen når steget er ferdig.

STEG 6 – OVERLEVERING OG IBRUKTAKELSE

Formål: Overlevere feilfritt prosjekt og sikre at alle systemer er riktig innstilt til den tilsiktede bruken.

Typisk input:

Dokumentasjon på at leveransen er komplett, testet og at rett kvalitet er oppnådd.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Vurdere om bygget tilfredsstillende forretningsplanen. Aksept av tester og prøvedrift.
Leveranser	Produktevaluering i henhold til prosjektmål. Verifisering av Forretningsplan. Overta ansvar for forvaltning.
Brukerperspektivet	Opplæring av brukere (både driftspersonell og sluttbrukere). Fase inn bygget i virksomheten. Prøvedrift. Evaluering av resultatet.
Leveranser	FDV dokumentasjon inkludert FVD-plan, Gjennomført opplæring. Overta ansvar for drift.
Utøvendeperspektivet	Iverksette korrigerende tiltak ved avvik/mangel på aksept. Kontraktavslutning.
Leveranser	Prosessevaluering. Sluttoppgjør.
Offentlig perspektiv	Sende inn dokumentasjon
Leveranser	Ferdigattest mottatt.

Viktige hjelpeprosesser:

Gjennomføre aktivitetene i overleveringsstrategien. Opplæring.
Funksjonstesting, bruksevaluering.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Følge opp plan for overlevering og prøvedrift. Oppdatere plan for gevinstrealisering.
Anskaffelser	Avslutte prosjektkontrakten(e). Viktig å være nøye i kontraktavslutningen, dokumentere samsvar, ikke ta over for tidlig.
Kommunikasjon	Sikre overføring av informasjon til brukere. Komplette "som bygget" modell.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Slutføring av prosjektøkonomien, ferdigkalkyle.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sikre at alle viktige momenter om levedyktighet er gjennomført og dokumentert.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Veldokumentert, sikker og etisk overlevering og ibruktakelse.

Typisk output:

Produksjonen er ferdig og kvaliteten sjekkes ut ved funksjonstester, prøvedrift og kontroller. Brukere tar resultatet i bruk og får sine første erfaringer med å bruke det. Det store spørsmålet besvares: ble det slik som intensjonen var i forprosjektet?

Kommentar/eksempler: Prosjektet er ferdig bygd og skal overleveres til eier og brukere. Brukere flytter inn og tilpasser sin virksomhet i bygget. FDV-dokumentasjonen sammen med opplæring skal gjøre driftsorganisasjonen i stand til å forvalte bygget på en god måte. En må sikre at FDV-dokumentasjonen er en brukerhåndbok, ikke en stabel produktark. Sørg for samspill mellom driftssystem og forvaltningssystem. Noen eiere forlanger at bygget skal dokumenteres via prøvedrift før de endelig tar over ansvaret. Slutten av dette steget er ofte for dårlig definert. Dette må ha fokus i arbeidet når kontrakt inngås.

STEG 7 – BRUK OG FORVALTNING

Formål: Sikre teknisk god og økonomisk drift som tilfredsstillende behøverne til bruker av prosjektet og gir tilsiktet effekt.

Typisk input:

Komplett FDV dokumentasjon. Testresultater og verifikasjoner. Erfaringer fra bruk.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Realisere gevinst på investeringen i form av utnyttelse (forbedrede tjenester) og/eller leieinntekter. Forvaltning av bygget eller anlegget. Eventuelt etter-evaluering samfunnsøkonomi (evt. nytte/kost beregninger).
Leveranser	Etter-evaluering av forretningsplan. Etablering av finansiell dekning for investeringen.
Brukerperspektivet	Ivareta brukskvalitet. Evaluere og måle forbedringer, bruksegenskaper og brukertilfredshet.
Leveranser	Bruksevalueringer (Post Occupancy Evaluation). Måleresultat. Driftsevalueringer.
Utøvendeperspektivet	Sikre optimal drift. Testing og kontroll i henhold til kontrakt.
Leveranser	Avslutning av garantiansvar.
Offentlig perspektiv	Oppfølging av driftstillatelser, konsesjoner etc.
Leveranser	Evalueringsrapporter.

Viktige hjelpeprosesser:

Lukke eventuelle punkter i forhold til overleverings-strategien. Evaluering av resultatmål, effektmål og samfunns mål. Oppdatere "som-bygget", BIM og FDV-underlag i henhold til ombygginger og bruk av bygget. Dokumentere ytelse og effekt.

Ledelsesprosesser

Planlegging	Iverksette gevinstrealiseringsplan.
Anskaffelser	Følge opp eventuelle driftskontrakter og garantiperiode.
Kommunikasjon	BIM av bygget i bruk. Oppdatere BIM for ombygginger.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Følge opp driftsøkonomien, dokumentere nivå reell driftskostnad mot prosjektert nivå driftskostnad.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Dokumentere energiforbruket og CO ₂ -belastningen.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Sørge for etisk og sikker drift og bruk.

Typisk output:

FDV dokumentasjon oppdateres jevnlig. Dokumenterte bruks- og driftserfaringer.

Kommentar/eksempler: Bruken og den kommersielle driften av bygget er som forutsatt. Bygget vedlikeholdes periodisk, og det gjennomføres utskiftninger av teknisk utstyr i henhold til normal slitasje og levetid. Utvikling av virksomhetene gjør over tid at det igangsettes mindre og større ombygginger av bygget. Dette dokumenteres ved oppdatering av FDV-dokumentasjon og BIM.

Profesjonell forvaltning er en egen profesjon som er avgjørende for dette steget. Se egne standarder, f.eks. NS-EN 15221-serien, ISO 41000 Facilities Management integrated Management System - Requirements (with guidance for use). Dette er ikke dekket her.

Ved større endringer av virksomheten som påvirker det kommersielle aspektet av bygget for eiere og brukere bør det settes i gang en behovsanalyse, slik som beskrevet i Steg 1. Dette er starten på et nytt investeringstiltak. Dersom salg er det aktuelle forretningsformålet, eller behovet eller bæreevnen opphører, går en videre til Steg 8 Avvikling.

STEG 8 – AVVIKLING

Formål: Levedyktig og forsvarlig avslutning av eierskapet eller byggets bruksperiode.

Typisk input:

Endring i forretningsdrift (bortfall/ending av behov, bortfall av levedyktighet). Lønnsomhetsvurderinger vedrørende videre eierskap og drift.

Kjerneprosesser

Eierperspektivet	Føre sluttregnskap og utføre analyser.
Leveranser	ROI (Return on Investment). Endelig verifisering av forretningsplan for tiltaket.
Brukerperspektivet	Opphør av drift
Leveranser	Drift opphørt. Forpliktelser kvittert ut.
Utøvendeperspektivet	Avhending av bygg, eventuelt tomt, og opphør av forpliktelser.
Leveranser	Komplett dokumentasjon på avhending.
Offentlig perspektiv	
Leveranser	Tinglyst salg, dokumentavgift mm gjort opp.

Viktige hjelpeprosesser:

Engasjement av rivefirma. Planlegging av sikker og miljøriktig riving/resirkulering/gjenbruk.

Engasjere bistand til avhending. Planlegging av salg, markedsføring av eiendommen

Ledelsesprosesser

Planlegging	Planlegge salg eller rivning.
Anskaffelser	Kontrahere megler for avhending (salg), eller riveentreprenør for fjerning av eksisterende konstruksjoner.
Kommunikasjon	Overføring av BIM til eventuell ny eier.
Utsjekk for levedyktighet- Økonomi	Markedsvurdering, salgspris.
Utsjekk for levedyktighet- Miljø	Sikre miljøriktig rivning og resirkulering av materialer.
Utsjekk for levedyktighet- Sosialt	Sikre etisk og sikker rivning og/eller avhending av eiendommen.

Typisk output:

Ved salg skal all relevant dokumentasjon for å ivareta levedyktighet følge over til ny eier.

Ved avvikling (fjerning/rivning) er dokumentasjon på miljøeffekt nødvendig, samt dokumentasjon av tomtens beskaffenhet med tanke på fremtidig utnyttelse.

Kommentar/eksempler:

Den kommersielle virksomheten i bygget/anlegget (bruken) bortfaller og ny tilsvarende virksomhet er ikke aktuell. Eier vurderer ny investering i bygget/anlegget (Steg 1) som uaktuelt eller ulønnsomt for alternativ bruk/ny investering. Da peker utviklingen mot avvikling (rivning eller salg/avhending) *. Først da kan en konstatere sikkert hvor god den opprinnelige investeringen har vært.

*For eksempel kan den kommersielle virksomheten ha behov for større lokaler enn tomten tillater, eller konsesjon for driften kan gå ut, eller virksomheten gå konkurs etc. Eier/drifter finner at bygget/anlegget er i en forfatning som er for dyr å drifte videre/repasere slik at det må rives. Tomten kan brukes til et mer samfunnsnyttig/lønnsomt formål. Eier av bygget ønsker ikke å ha bygget i sin portefølje og selger dette til en annen aktør.

4 BRUK AV «NESTE STEG»

I denne delen av veilederen skal vi se nærmere på slektskapet med andre prosjektmodeller, og antyde hvordan «Neste Steg» er ment benyttet i den enkelte bedrift og prosjekt. Hovedregelen er imidlertid: Tenk sjøl!

Prosjektmodeller

Så godt som alle bedrifter og organisasjoner benytter en standardisert inndeling av prosjektfaser og inndeling i roller. Argumentene som vanligvis føres for å ha en standardisert modell er som følger:

- Innføre felles terminologi og begrepsbruk
- Øke kunnskap og bevissthet hos enkeltpersoner
- Veilede om hvordan byggeprosjekter skal gjennomføres og klargjøre prosedyrer
- Sikre at all nødvendige beslutninger tas i rett tid og av de riktige organene
- Støtte planleggingsarbeidet i hvert enkelt prosjekt og sikre at alle vesentlige oppgaver utføres
- Sikre god informasjonsflyt ved at aktørene har felles forståelse av informasjonsbehovet
- Sikre god styring og koordinering av prosjektdeltakerne med en felles referanseramme.

Hvorfor introduseres «Neste Steg»?

Behovet for felles referanseramme er størst der oppgaven skal løses i prosjekter eller samarbeid mellom individer fra ulike bedrifter. Dette er spesielt aktuelt i BAE-næringen, som er preget av stor grad av spesialisering og samarbeid i prosjekter mellom ulike aktører. «Neste Steg» er en felles referansmodell som kan brukes på tvers av hele bransjen.

Felles fasenorm og individuelle prosjektmodeller

Hver bedrift og organisasjon har i utgangspunktet ulike behov og preferanser. Derfor blir prosjektmodellene ulike. I figur 7 nedenfor er et lite utvalg av ulike modeller for byggeprosesser. Noen av disse modellene gjelder innenfor en enkelt organisasjon, mens andre er felles for næringen eller flere organisasjoner som samarbeider. Figuren illustrere noen viktige poeng:

- Det er allerede stor grad av felles struktur i de mange ulike modellene, men graden av inndeling varierer.
- Ulike organisasjoner setter ulike navn på fasene/beslutningene/dokumentene uten nødvendigvis å legge ulike ting i det.
- Noen velger å bruke samme navn på ulike fenomener og bidrar dermed til misforståelser.

Uten en felles referanseramme er det helt naturlig at det blir mange misforståelser og vanskelige diskusjoner i BAE-næringen. Dette er en del av bakgrunnen for bransjenormer som RIBA Plan of Work og internasjonale standarder som ISO 92481-1.

	1. Strategisk Definisjon		2. Programutvikling og Konseptutvikling		3. Forprosjektutvikling		4. Detaljprosjektering			5. Produksjon og Leveranse		6. Overlevering/ Ibruktakelse	7. Bruk	8. Avvikling		
Bygg21/ NE	Identifisere behov, mål, ambisjoner og forretningsmessige rammer.		Definere krav, behov og rammer for prosjektet. Avklare overordnet prinsipper og konsepter. Vurdere ulike alternativer og gjennomførbarhet.		Klargjøring av konsekvenser. Konkretisere prosjektet ifht. krav, behov, og rammer for gjennomføring.		Nedvending detaljering og konkretisering av prosjektet for å sikre at krav og behov er ivarett i produksjonsgrunnlaget.			Utføreprosjektet ifht produksjonsgrunnlaget.		Sikre at prosjektet er gjennomført i fht bestilling og klargjøre for ibruttakelse.	Sikre at prosjektet tilfredstiller rammer som virksomheten krever (Strategisk definisjon) og sørge for nødvendige tilpassninger og utvikling gjennom byggets levetid.	Sørge for at bygget avhendes (salg, virksomhetsopphør el. riving) på en bærekraftig måte.		
RIBA PoW	0. Strategic definition		1. Preperation and Brief		2. Concept design		3. Developed design & 4. Technical design			5. Construction		6. Handover & Close out	7. In Use			
Building Smart Norge / ISO29481-1	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06.1	S06.2	S07	S08.1	S08.2	S08.3	S09	S10		
	Portfolio requirements	Conception of need	Outline feasibility	Substantive feasibility	Outline conceptual design	Full conceptual design	Coordinated design	Procurement	Production information	Construction	Construction pre-fab	FM/Operation information handover	Operation and maintenance	Disposal		
Arkitektfaglig ytelsesbeskrivelse	Utredningsfasen		Skisseprosjektfasen		Forprosjektfasen		detaljprosjektfasen			Utførelsesfasen		Driftsfasen				
Startsbygg	Initiering		Programmering		Forprosjekt		Detaljprosjekt			Bygging		Reklamasjon				
RIF			Programmering		Prosjektering			Produksjon		Overtakelse Reklamasjonstid		Forvaltning, drift og vedlikehold				
PMI	Feasibility study		developments of concepts		Pre-engineering		Detailed engineering			Construction		Completion		Operation		
The Information Delivery Circle	Brief		Concept		Definition		Design			Build & Commision		Handover & Close out		In use/ Operation		
DIFI BYGGEPROSJEKT	Tidligfase				Prosjekteringsfase				Utførelsesfase		FDV					
SAM_BIM	Programmering				Prosjektering				Produksjon				Drift			

Figur 4 Sammenstilling av ulike fasemodeller.

Ettersom mye er felles i de ulike prosjektmodellene bør det være mulig å bli enige om en felles referanseramme med noen prinsipper og begreper. «Neste Steg» vektlegger følgende overordnede prinsipper:

- Prosjektet må sees i et helhetsperspektiv. Dette betyr at hele livsløpet til resultatet (produktet/løsningen) skal være tatt hensyn til i utredninger og beslutninger. Det betyr også at alle de fire perspektivene skal være representert i vurderingene; eier-, bruker-, utøvende- og offentlig perspektiv.
- De overordnede stegene skal benyttes som referanseramme i beskrivelse av overordnede beslutningsprosesser, definisjon av prosjekter, gjennomføringsmodeller, prosjektorganisasjoner og oppgavebeskrivelser.
- Informasjonsflyten er det bærende elementet i en god beslutnings- eller prosjektprosess. Derfor skal informasjonsleveransene og koordineringsrollene som er identifisert i normen sikres i alle beslutningsprosesser og prosjekter.
- Fremtiden er digital og alle definisjoner av informasjonselementer, dokumenter etc. må ta utgangspunkt i digital utarbeidelse og distribusjon.
- God koordinering og effektivt samarbeid forutsetter at alle partene i et BAE-prosjekt forstår og bruker den felles referanserammen, og de definisjoner og betegnelser som blir avtalt som felles i enkeltprosjekter.

Hvordan bruke en fasenorm?

«Neste Steg» skal benyttes som utgangspunkt for å definere bedriftens prosjektmodell, og beskrive prosjektets gjennomføringsmodell. «Neste Steg» kan også brukes som en felles referanse for flere organisasjoner som samarbeider i et prosjekt.

Fordi det er forskjell på prosjekter og bedrifter vil det være behov for tilpassninger. «Neste Steg» åpner altså for at aktørene skal kunne:

- Velge å detaljere mer (eller mindre) så lenge de prinsipielle overgangene kan kjennes igjen
- Legge til egen forklarende tekst til elementene i prosessen
- Legge til egne definisjoner av roller for de som er involvert i prosjektene

- Legge til egne definisjoner av hvilken dokumentasjon som kreves for de enkelte beslutninger, godkjenninger, oppgaver som inngår i prosjektmodeller, prosedyrer, planverk og prosjektgjennomføring
- Skalere opp eller ned til den aktuelle størrelse og kompleksitet i situasjonen. Noen eksempler: Én person kan inneha flere roller, eller flere personer kan dele på en rolle. Et dokument kan dekke flere informasjonsbehov, eller et informasjonsbehov kan dekkes av flere dokumenter.
- Utvikle en egen grafisk profil og visuell framstilling av egen prosjektmodell

«Neste Steg» kan ikke erstatte god planlegging og styring, men gjør det lettere å oppnå god planlegging og styring.

Fordelene når en felles fasenorm er implementert

Å ha en felles referanseramme gir åpenbare fordeler i samarbeid. Dersom alle aktørene som er involvert i et byggeprosjekt forholder seg til samme beslutningspunkter på overordnet nivå og rollene som er definert i fasenomen vil dette:

- Redusere antall misforståelser og øke produktiviteten.
- Hjelp til å fase inn partene på riktig tidspunkt.
- Tydeliggjøre premisser og sørge for at leveranser kommer til rett tid.
- Redusere venting, feilretting og sløsing.
- Mer effektiv kommunikasjon og tilgjengelig informasjon, når den digitale informasjonsflyten som er forutsatt fungerer.
- Gjøre det enklere for BAE-næringen å ta i bruk og utnytte internasjonale standarder.

5 BAKGRUNN OG VIDERE UTVIKLING

Bakgrunn

En arbeidsgruppe ved NTNU tilknyttet BAE-programmet i Prosjekt Norge har på oppdrag fra Norsk Eiendom og Bygg21 laget et forslag til et *felles rammeverk for byggeprosesser*. Arbeidsgruppen har bestått av Ole Jonny Klakegg (Institutt for bygg, anlegg og transport), Vegard Knotten (Institutt for byggekunst, prosjektering og forvaltning), Nils Olsson (Institutt for produksjons- og kvalitetsteknikk), Geir Karsten Hansen (Institutt for byggekunst, prosjektering og forvaltning), Jardar Lohne (Institutt for bygg, anlegg og transport), og Anita Moum (Fakultet for arkitektur og billedkunst).

Norsk Eiendom, Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg, Statsbygg, Difi og Bygg21 har i fellesskap ønsket å få utviklet et rammeverk for bruk av investorer og entreprenører i sine bestillinger. Følgende beskrivelse oppsummerer bakgrunnen for initiativet (Kopiert inn fra bestillingen fra Bygg21, e-post 30.01.2015):

«Byggenæringens produktivitet er hemmet av mangelfull og dårlig samhandling. Norske byggekostnader er høye, og i utakt med internasjonal kostnadsutvikling innen bygg. Forskning og andre lands erfaringer dokumenterer at verdibasert samhandling fører til bedre bygg og lavere kostnad. Verdibasert samhandling kjennetegnes av at leverandørenes kompetanse verdsettes og anvendes på en måte som kan forbedre prosjektet uten unødig kostnadskonsekvens. Da er det viktig at utvikler og produsent kan fase inn rådgivere og leverandører i rett tid. Det er behov for å være presis i angivelsen av når den enkeltes bidrag skal fases inn i prosjektet, også i tilknytning til de konkurransene som utlyses for å kvalifisere leverandører. Til dette trengs en velegnet og allment bruk spesifisering av prosjektets ulike faser.»

Utviklingsprosessen og høringene i 2015

Utkast til Bygg21 Fasenormen ble presentert første gang på Byggedagene 17. mars 2015. Denne første betaversjonen ble samtidig lagt ut på Bygg21 og BAE-programmets hjemmesider på internett for å være tilgjengelig for alle som ønsket å ha innflytelse på utviklingen. I tiden etter Byggedagene kom det inn en rekke innspill og henvendelser fra enkeltpersoner med interesse for problematikken som en slik fasenorm løfter opp. I parallell med denne uformelle og åpne «høringen» tok arbeidsgruppen selv kontakt med sentrale aktører og gjennomførte egne møter med Building SMART, DiBK, SamBIM-prosjektet, BAE-rådet og Difi. Alle disse møtene ga viktige innspill og idéer til det videre arbeidet. Den første utviklingsperioden kulminerte med et åpent høringsmøte i Oslo 1. juni 2015.

Når alle disse mangfoldige innspillene var samlet tok arbeidsgruppen sommeren til hjelp for å komme frem til en ny versjon som hadde tatt opp i seg essensen av tilbakemeldingene. Ikke alle innspill var mulig å kombinere med fasenormens grunnleggende idé og det konseptet som var valgt, men de bidro likevel til modning av tanken og forståelsen av responsen på en slik felles referanseramme. Arbeidsgruppen leverte sitt nye utkast i månedsskiftet august-september 2015.

Referansegruppen, bestående av eierne: Bygg21, Norsk Eiendom, Difi og Entreprenørforeningen Bygg Anlegg (EBA), sammen med Statsbygg, fulgte utviklingen hele veien og flere referansegruppemøter ble avholdt i løpet av utviklingsperioden. Disse diskusjonene var meget nyttige for arbeidsgruppen og

bidro til å styrke kvaliteten i produktet. Samtidig har fasenormen vært presentert i flere møter og fora med debatt rundt prinsippene den legger til grunn. Noen endringer ble derfor implementert også etter overleveringen i august og det endelige produktet fra NTNU/Prosjekt Norge forelå i oktober 2015.

Forholdet til internasjonal utvikling

Norsk BAE-næring er på mange områder langt fremme, for eksempel teknologisk, både når det gjelder byggeteknikk og bruk av informasjonsteknologi. På andre områder er vi ikke like nær teten. Implementeringen av felles fasenormer som RIBA Plan of Work er et eksempel. Andre land har hatt større fokus på dette og mer ressurser til slik utvikling. Nå har vi derimot startet arbeidet, og det skal ikke så mye til for å ta inn på teten dersom BAE-næringen samarbeider.

Områder der Norge er langt fremme inkluderer utviklingen av BIM standarder, digitalisering av arbeidsprosesser og digital saksbehandling av byggesaker. Her har Norge kommet i posisjon til å kunne lede an i utviklingen. Aktører som BuildingSMART Norge, Standard Norge og Direktoratet for byggkvalitet har satt Norge på kartet og i front av utviklingen internasjonalt.

Her kommer fokuset på informasjonsflyt inn som det sentrale poenget. Et felles rammeverk samler en viktig del av strukturen som skal til for å lykkes med å bedre informasjonsflyten. Det som må komme i tillegg er enhetlige standarder for informasjonsledelse (information management). Det innebærer hvilken informasjon som skal utveksles og på hvilket format, slik at informasjonssikkerhet blir ivaretatt. I utviklingen av dette rammeverket har et viktig poeng vært å legge til rette for, og støtte denne utviklingen, uten å legge inn detaljer i «Neste Steg» som vil være til hinder for denne utviklingen.

Norge deltar i utviklingen av internasjonale standarder som skal løfte digitaliseringen av arbeidsprosesser til et nytt nivå. I Storbritannia har de allerede en serie standarder (BS 1192-serien) som dekker informasjonsbruk, forvaltning i utbyggingsprosjekter, overgang mellom bygging og drift, og informasjonssikkerhet. Denne serien utvikles nå til globale (ISO) standarder. De globale standardene kan bli adoptert som europeiske standarder (CEN) og dermed bli norske standarder.

Norsk BAE-næring burde benytte seg av muligheten og implementere et felles rammeverk for byggeprosesser, samtidig som de engasjerer seg i utvikling og implementering av standardene for informasjonsledelse. Da spår vi et løft for aktørene i norsk BAE-næring i form av økt produktivitet og internasjonal konkurranseevne.

6 VEDLEGG

6.1 VEDLEGG 1 - ORD OG UTTRYKK, FORKORTELSER

Ord	Forklaring
Aktør	En ansvarlig enhet (organisasjon, juridisk enhet) som tar på seg en aktiv rolle i et byggeprosjekt.
BAE-næringen	Bygg-, Anlegg- og Eiendomsnæringen. Alle aktører som inngår i byggeprosesser på profesjonelt grunnlag: eiere/investorer/byggherrer, utøvende arkitekter og rådgivere, produsenter og tjenesteleverandører til byggeprosjekter og montasjefirmaer, utstyrsutleiefirma, entreprenører.
Beslutningspunkt	Et definert tidspunkt da en viktig beslutning skal tas. Beslutningspunkter krever at nødvendig dokumentasjon om målene, løsningen og planene for gjennomføring er tilgjengelig. Beslutningspunkter er framoverskuende. Se også milepæl .
BIM	Building Information Model – Digital modell av den framtidige løsningen. Innholdet i en digital modell kan være alt fra begrenset til kun visuell informasjon (3D-tegninger) til altomfattende (komplett) informasjon om alle sider ved bygget og byggeprosessen, inklusive drift.
Byggeprosess	Proessen å begrunne, planlegge, prosjektere, bygge og ta i bruk et fysisk produkt (bygg eller anlegg) fra idéen er utløst av et behov til effekten av resultatet er innkassert.
Bærekraft	Å imøtekomme dagens forbruksbehov uten å forringe mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine. Tre bærekraftdimensjoner må alltid ivaretas: økonomi, miljø og sosiale hensyn. Dette er alles ansvar.
Effekt	Den tilsiktede virkningen som et tiltak har for brukerne.
Entreprisemodell	En prinsipiell deling av hovedoppgaver mellom sentrale aktører i gjennomføringen av et byggeprosjekt – f.eks. hovedentreprise, totalentreprise. Se også gjennomføringsform.
Fase	Se steg. Faser skiller seg fra steg ved å være låst i en fast sekvens.
Forretningsplan tiltak	Dette dokumentet konkretiserer begrunnelsen for å iverksette tiltaket og målsettingene med det. Det må underbygge hvorfor investeringen er i samsvar med eierens strategi (forretningsplan bedrift) og hvor ønskelig den er (uttrykt ved lønnsomhet eller andre suksesskriterier). Dette dokumentet kalles ofte Business Case.
Gjennomføringsform	Kombinasjon av angrepsmåte, kontraheringsform, entreprisemodell og bruk av kontrakter som uttrykker valgt strategi for gjennomføring av et prosjekt.
Gjennomføringsmodell	En prinsipiell fremstilling av prosjektets valgte gjennomføringsform.
Informasjon	Data som kan fortolkes meningsfylt ut fra den situasjon eller kontekst de settes i. For at informasjon skal være klar og entydig må regler for tolking og bruk av data være kjent.
Informasjonsflyt	Proessen å utveksle informasjon mellom aktørene etter behov. Moderne informasjonsflyt bygger på en logikk der data (informasjon) finnes og distribueres i digital form (modell) og må hentes av den som skal bruke den (pull-strategi) i stedet for at informasjonen sendes ut av noen (push-strategi).

Ord	Forklaring
Informasjonsledelse	Den totale løsningen for håndtering av informasjon i organisasjonen for å nyttiggjøre seg kunnskap på best mulig måte. Et sentralt tema er ledelsesmessige utfordringer og bruk av informasjonsteknologi og informasjonssystemer i en virksomhet.
Konsept	En tenkt løsning på et problem, en prinsipløsning. Ordet er flertydig og kan forekomme både på et svært overordnet nivå og på mer detaljert nivå.
Levedyktighet	Investeringstiltakets (prosjektets) evne til å tilfredsstille kravet om bærekraft.
Milepæl	Et definert tidspunkt da en definert tilstand er oppnådd, for eksempel en plan godkjent, en leveranse er fullført, en tillatelse oppnådd. Oppnådd tilstand og samsvar må dokumenteres. Milepæler er bakoverskuende. Se også beslutningspunkt.
Mål	Beskrivelse av hva prosjektet skal levere. Målet skal beskrive en oppnådd tilstand. Mål defineres på flere nivåer, typisk på eier- eller samfunnsnivå, på effektnivå og på resultatnivå.
Oppgave	En tidsmessig avgrenset oppgave som utføres innenfor et steg.
Produktivitet	Uttrykk for hvor effektivt ressurser omsettes til resultater. Kan måles på mange ulike måter.
Prosess	Med prosess peker vi på at det er nødvendig med iterasjoner, modning og revurdering av innholdet i dokumenter underveis slik at liknende oppgaver utføres flere ganger for å komme frem til det endelige resultatet. En byggeprosess er ikke en ren sekvensiell prosess, selv om ordet steg og bildet av stegene etter hverandre kan minne om det.
Prosjekt	Et tiltak som har karakter av et engangsforetagende med et gitt mål og avgrenset omfang, som gjennomføres av en temporær organisasjon innenfor en tids- og kostnadsramme. Prosjektgjennomføringen inkluderer steg 4, 5 og 6 i «Neste Steg».
Prosjektorganisasjon	De rollene som defineres og bemannes spesifikt for å gjennomføre et prosjekt. Inkluderer alle roller og ansvar som faller inn under prosjektleders ansvarsområde.
Resultat	Den løsningen som planleggingen eller utførelsen frembringer, enten digitalt, på papiret eller i fysisk form.
RIBA PoW	RIBA Plan of Work – en britisk bransjenorm utviklet spesielt for arkitektprofesjonen og generelt for byggeprosjekter. Har inntatt en dominerende posisjon i britisk byggenæring og har stor internasjonal innflytelse. Den norske «Neste Steg» er inspirert av RIBA PoW.
Rolle	En definert posisjon, kan kjennes igjen på ansvarsområdet, eller oppgavene som følger med. En aktør kan ha flere roller. «Neste Steg» omtaler roller på to nivå: overordnede roller på organisasjonsnivå er implisitt definert gjennom de ulike perspektivene. Rollene på personnivå defineres eksplisitt i del 2.
Steg	En sekvens av prosjektutviklingen – kan kjennes igjen ved sitt start- og slutt punkt (kjente beslutningspunkter), nivået på modning av resultatet (løsningen) og som tidsperiode i en overordnet framdriftsplan (milepæler).
Strategisk plan	Forretningsplan for bedriften som uttrykker hvordan eier skal drive sin virksomhet mot suksess på lang sikt. Ethvert investeringstiltak må forankres i dette strategiske perspektivet.

Ord	Forklaring
Suksess	Oppnåelse av et mål eller formål. Graden av suksess avhenger av hvordan tiltakets egenskaper måles opp mot de definerte suksesskriteriene.
Tidligfase	Utviklingen gjennom utrednings- og planleggingsfasene frem til endelig beslutning om å finansiere og gjennomføre prosjektet. Tidligfase inkluderer steg 1, 2 og 3 i «Neste Steg».
Tiltak	En inngripen som skal løse et problem eller utløse potensialet i en idé. Oftest en investering, og i denne sammenhengen typisk i form av et bygg eller et anlegg.
Virkning	Konsekvens av et tiltak. Samlet virkning inkluderer alle konsekvenser, ønskede eller ikke, for alle interessenter.

6.2 VEDLEGG 2 - ROLLEDEFINISJONER I NESTE STEG

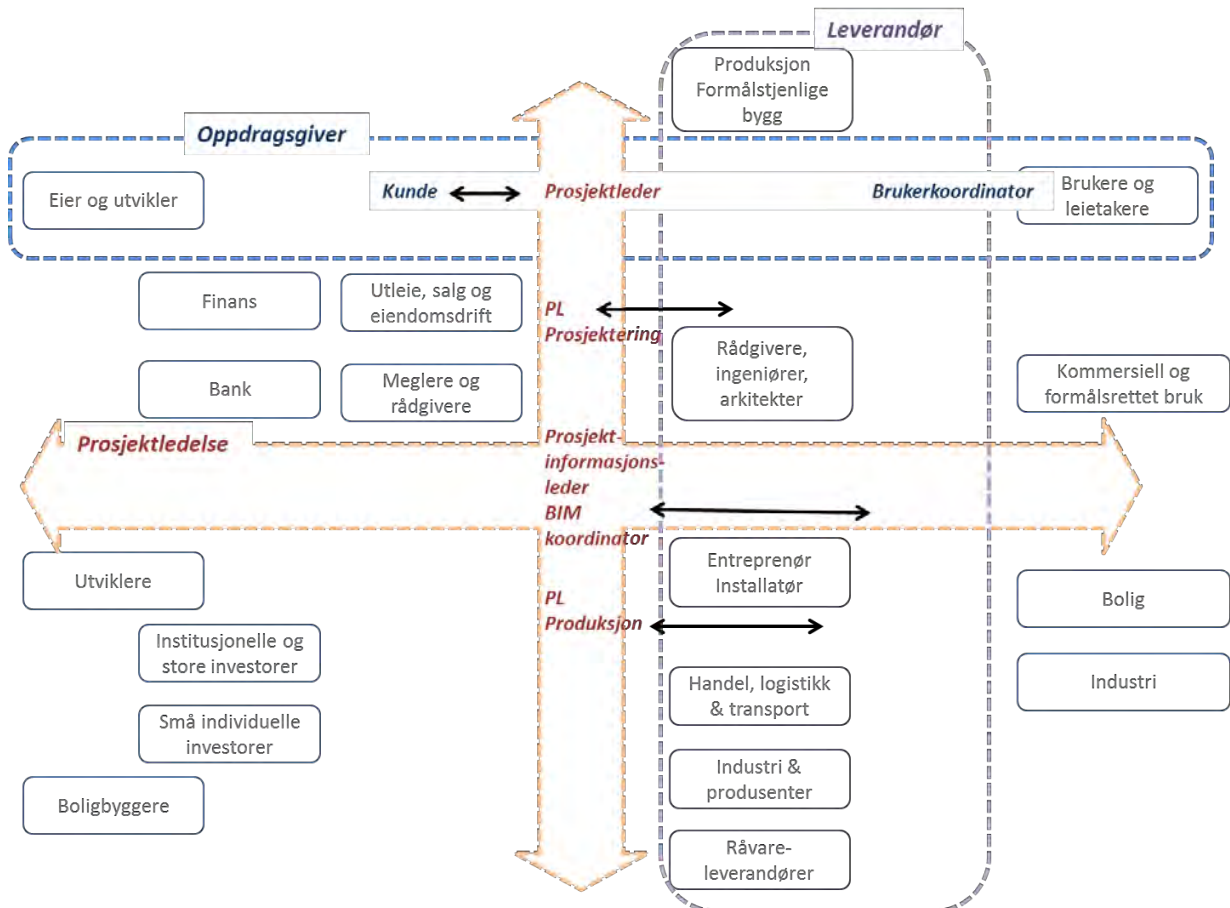
Rolle	Forklaring	Begrunnelse
Oppdragsgiver	Eiers representant, Byggherre, Tiltakshaver.	Entydig plassering av hvem som forplikter den som eier resultatet og sikrer finansieringen.
Brukerkoordinator	Bruker er en som skal bruke og/eller drifte resultatet som prosjektet utvikler og leverer. Brukerkoordinator er den som representerer brukerne.	Skal sikre at brukernes interesser og medvirkning blir ivaretatt i prosjektet.
Prosjektleder	Prosjektets operative leder. Sørger for at de definerte prosjektmålene nås i rett tid, til rett kostnad og med rett kvalitet, samtidig som resultatet er levedyktig.	Entydig plassering av ansvaret for å gjennomføre prosjektet. Ansvarlig for at både brukshensyn og produksjonshensyn blir tatt med i alle prosjektets faser
Prosjektleder prosjektering / Prosjekteringsansvarlig	Ivaretar byggherrens og brukerorganisasjonens interesser og mål i forhold til prosjekteringen som foregår i alle fasene i prosjektet, også utførelsesfasen.	Kort og godt ansvarlig for å finne den rette løsningen i et livsløpsperspektiv. Dette gjør vedkommende til en viktig koordinatorrolle mellom eier, bruker og utførende uansett gjennomføringsmodell.
Prosjektleder bygging / Byggeleder	Ivaretar byggherren og brukernes interesser og mål i produksjonen.	Organiserer nødvendig organisasjon av fagbyggeledere og kontrollører for oppfølging.
Prosjekteringsgruppeleder / Prosjekteringsgruppekoordinator (PGK)	En del av prosjekteringsgruppas organisasjon og har det overordnede ansvaret for at prosjekteringsleveransen er i henhold til kontraktens krav.	Koordinerer de ulike prosjekterende sin innsats slik at alle leveranser blir levert korrekte, komplette og i rett tid.
Grensesnittansvarlig	Grensesnittansvarlig skal ta tak i problemstillinger som ikke kan løses innenfor et team/oppgave. Må forhandle med de andre grensesnittansvarlige som blir berørt om konsekvensene.	Ansvarlig overfor prosjekteringsansvarlig for at løsning finnes på tvers av involverte team/oppgaver og at konsekvensen fanges opp i planer og gjennomføring. Kvalitetssikringsrolle internt i hvert team. Kan ivaretas av oppgaveleder i mange tilfeller.
Prosjektinformasjonsleder	Ansvarlig for avklaring av alle filhåndterings- og dokumentstyringstemaer i prosjektet. Han/Hun sikrer at all informasjon er i samsvar med standarder og at hver modell eller fil er godkjent som «egnet til formålet».	Premissgiver på tvers av alle involverte organisasjoner/team.
BIM koordinator	Ansvarlig for at det blir etablert en konsistent måte å utarbeide prosjektmodellering gjennom hele prosjektorganisasjonen. Hun/Han koordinerer prosjektets behov for IT-løsninger, BIM-standard og metode, oppdaterer prosedyrene for dette og er ansvarlig for samsvar med disse standardene og metodene.	Kvalitetssikringsrolle på tvers av alle involverte organisasjoner/team.
BIM-leder	Sikrer at alle modeller (BIM) og tegninger blir levert til prosjektet med de avtalte IT-løsninger, og i samsvar med de avtalte BIM-	Kvalitetssikringsrolle internt i hvert team.

Rolle	Forklaring	Begrunnelse
	standardene og metodene som er avtalt i prosjektet.	
Produksjonsleder	En del av produksjonsgruppas organisasjon (entreprenører og leverandører) og har det overordnede ansvaret for at den fysiske leveransen er i henhold til kontraktens krav.	Koordinerer de ulike produserende og leverandørers innsats slik at alle leveranser blir levert korrekte, komplette og i rett tid.
Oppgaveleder (oppdragsansvarlig/fagansvarlig/bas)	Ansvarlig for produksjonen av resultat som knytter seg til den aktuelle oppgaven i sitt team (prosjekterings- eller produksjonsteam).	Ansvarlig for den aktuelle oppgaven som skal løses. Ansvarlig rolle internt i hvert team.

6.3 VEDLEGG 3 - SAMVIRKE AV ROLLER I VERDIKJEDEN

Fasenormen er et rammeverk for verdiskapende og effektivt samspill. Det er et hierarkisk samvirke mellom verdikjedens deltakere og roller, som kan deles i 3 hovedgrupper:

1. Oppdragsgiver (representerer og forplikter eiere og brukere)
2. Prosjektledelse (tar ansvar for helheten på tvers av leverandørgrupper)
3. Leverandør (teamene som i praksis utøver sine fag)

Figuren over identifiserer de viktigste lederoppgavene som normalt forekommer.

Oppdragsgiver: Ethvert tiltak har en hensikt knyttet til bruk over tid, og har alltid en oppdragsgiver knyttet til eier og investorerollen. Oppdragsgiver er tiltakets primære kunde. Oppdragsgiver og bruker kan gjerne være samme person, slik det ofte er i boligsektoren og for næringsvirksomheter som eier egne lokaler. Oppdragsgiver er drevet av bruksverdier og økonomisk lønnsomhet. En rekke virksomheter, som bank, finans, advokater, megler og andre rådgivere har sterke knytninger til oppdragsgiver.

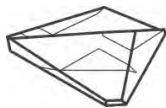
Prosjektledelse: Ethvert tiltak har en ledelse med ansvar for helheten. En rolle som ofte innehas av oppdragsgivers organisasjon, eller delegert til innleide ressurser. Prosjektledelsen har tatt på seg totalansvaret for prosjektets resultat, hvor prosjektleder er virksomhetsleder og resultatansvarlig. Ved bruk av totalansvarlige entreprisemodeller som OPS er det naturlig at totalansvarlig prosjektleder kommer fra OPS leverandørens organisasjon(er). De lederoppgavene som prosjektets ledelse skal dekke er sammensatt. Oppgaver som må dekke uavhengig av om ledelsen er én eller flere personer. Ledelsens delansvar delegeres ofte til en av leverandørene, for eksempel når ansvar som PL. Prosjektering er gitt prosjektets arkitekt og rådgivende ingeniører.

Leverandør: Ethvert tiltak skal planlegges, prosjekteres og produseres i tråd med oppdragsgivers bestilling og innenfor gjeldende lover og regler. Leverandøren(e) er drevet av prosjektets fortjenestemargin og produktivitet. Uavhengig av entreprisform må leverandørene samvirke på en rasjonell og verdiskapende måte.

Alle medvirkende i tiltaket har egen nytte av et verdiskapende og effektivt samspill i arbeidet med å realisere prosjektets mål og hensikt. Neste Steg er en felles referanse og veileder for å få til et verdiskapende samspill i praksis.

Vedlegget er utarbeidet av:

Sverre Tiltnes
Direktør
Bygg21

NORSK EIENDOM
Bransjeforening for ledende eiendomsaktører

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 06.03.2017
Arkiv: : FA - F26, T1 - &11
Arkivsaksnr.: 16/2179
Journalpostløpenr.: 17/8107

Avdeling:
Enhet:
Saksbehandler:
Stilling:
Telefon:
E-post:

Helse- og omsorgsavdelingen
Hjemmesykepleien distrikt 2
Lise Ravneberg
Leder
51 46 88 90
lise.ravneberg@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
014/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017
	Levekårsutvalg	
026/17	Formannskapet	22.03.2017
032/17	Kommunestyret	27.03.2017

Rutiner og retningslinjer for middagsombringning.

Sammendrag:

Dagens ordning med middagsutlevering til hjemmeboende i Eigersund kommune:

Hjemmesykepleien leverer ut middag 7 dager i uken til hjemmeboende brukere. Det er knyttet kriterier og enkeltvedtak til hvem som får middag levert hjem. Vedtaket følger ordinær saksbehandling og Iplos registrering (funksjonsvurdering) ut fra et helseanliggende. Brukere i ernæringsmessig risiko skal ha en ernæringsplan med dokumentasjon om ernæringsstatus, behov, matinntak og målrettede tiltak. Et av tiltakene kan innbefatte middagsutlevering fra hjemmesykepleien. Det er i hovedsak helsepersonell som leverer ut middag til brukerne.

Enkelte dager bistår/hjelper Frivilligheten med utkjøring av middag, mandag, onsdag og torsdag. Det er brukere i sentrumsnære strøk som i hovedsak får middagsutlevering.

Det er kommunens eget kjøkken ved Lagård sjukeheim som tilbereder og pakker middagsporsjoner daglig.

Det har blitt stilt spørsmål fra kommunens innbyggere til dagens ordning med et ønske om at flere burde fått middag levert hjem. En har sett til Klepp og Time kommune hvor ordningen med middagsutlevering praktiseres som et lavterskeltilbud og dermed inkluderer flere innbyggere uten at funksjonsevne/helse er et nødvendig kriterium/vilkår.

Saken kom opp i felles brukerutvalg i juni 2016 hvor en fattet et vedtak om at rådmannen bes legge frem en sak som omhandler nye rutiner og retningslinjer for middagsombringning, slik at flere kan ta del i ordningen.

Administrasjonens forslag til vedtak:

1. Middagsutlevering fra kjøkkenet ved Lagård praktiseres som et lavterskeltilbud. Gjelder innbyggere over 75 år.
2. Ordningen skal være selvfinansierende slik at bruker betaler selv for kostnader knyttet til transport/utlevering.
3. Avdelingen gis fullmakt til å organisere utlevering og transport av middager slik de vurderer det mest hensiktsmessig.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Saksgang:

Felles brukerutvalg får saken til uttalelse. Levekårsutvalget innstiller til formannskapet, og formannskapet innstiller til kommunestyret som fatter endelig vedtak

Eventuell tidligere politisk behandling:

Det ble fattet vedtak i felles brukerutvalg juni 2016, saksnummer 017/16, der utvalget ber Rådmannen legge frem en sak som omhandler nye rutiner/retningslinjer for matombringning. Ordningen skal være et lavterskeltilbud og være selvfinansierende.

Andre opplysninger / fakta i saken:

Hjemmesykepleien har i dag ordning med middagsutlevering til hjemmeboende. Ordningen har eksistert i mange år, og følger kriterier og vilkår ut fra en faglig vurdering knyttet til ernæringsrisiko/svikt. Det er i hovedsak helsefagarbeidere som leverer ut middag.

Per i dag er ca 50-60 brukere innvilget denne tjenesten i kommunen.

Hjemmesykepleien vil ikke ut fra dagens ressurser ha kapasitet til å levere ut middager utover dette antallet, men har et sterkt behov for å få frigjort kapasiteten som benyttes til middagsombring til andre lovpålagte helsetjenester.

Administrasjonens vurderinger:

Ut fra de ressursmessige rammene i hjemmesykepleien må en vurdere en omlegging av dagens transport ordning dersom tjenesten middagsutlevering skal innbefatte flere innbyggere. Det må være et mål å frigi helsepersonell fra middagsutlevering som transportoppdrag, slik at en kan benytte ressursene til andre, lovpålagte helsetjenester. Dette innebærer at hjemmesykepleien ikke skal transportere ut middag til hjemmeboende brukere.

Brukere som trenger ekstra oppfølging relatert til ernæring, skal fortsatt få dette som en del av en nødvendig helsetjeneste.

Omleggingen innebærer en alternativ transportordning, som enten utføres av den kommunale transporttjenesten eller valg av en privat tilbyder.

I dag betaler ikke brukerne for transportkostnader i forbindelse med middagsutlevering. Ved å velge alternativ organisering av transport til middagsutlevering, kan ordningen være selvfinansierende.

Dette er praksis i de kommuner hvor middagsutlevering inkluderer flere brukere og tjenesten praktiseres som et lavterskeltilbud. Kommunen ønsker fortsatt å benytte Frivilligheten til middagsutlevering som et viktig supplement.

Kjøkkenet ved Egersund sjukeheim har god kapasitet og kan tilberede middag til langt flere enn det som gjøres i dag. Ved å ta i bruk en vakumerings-maskin kan en tilberede og kjøle ned middager som transporteres ut inntil 3 dager per uke. Færre dager med utkjøring, innebærer mindre kostnader for brukerne. Holdbarheten er 3 dager etter tilberedning. På selve utkjøringsdagen vil en kunne tilby varm middag. Brukere bestiller det antall middager de ønsker for å dekke det ukentlige behovet. Utlevering av kald middag, innebærer at bruker må ha mikrobølgeovn.

Ordningen medfører stor grad av fleksibilitet ved at den enkelte kan velge antall middag ut fra sitt ukentlige behov.

God og riktig ernæring til innbyggere er et viktig og nødvendig forebyggende tiltak som kan bidra til bedre folkehelse, unngå sykehusinnleggelse og utsette behovet for øvrige kommunale helse og omsorgstjenester.

Et lavterskeltilbud anbefales fra det året innbyggerne fyller 75 år.

Universell utforming:

Ingen konsekvenser.

Folkehelse:

Se under administrasjonens vurderinger.

Økonomiske konsekvenser:

Driftsmessige forhold	Inneværende år (6mnd)	Neste år	År 3
Inntekter fra transport av mat	-175 000	-350 000	-350 000
Økte kostnader til transport av mat	175 000	350 000	350 000
Sum	0	0	0

Investeringsmessige forhold	Inneværende år	Neste år	År 3
	0	0	0
Sum			

I beregningene har vi tatt høyde for en pris på mellom kr 20,- og kr 25,- pr middag som utgjør kostnadene for transport og som vil bli tillagt middagsprisen. Prisen vil bli endelig fastsatt når det er bestemt organisering av middagsombringingen. Denne prisen vil måtte reguleres årlig i forhold til lønnsvekst /prisvekst og prinsippet om selvfinansiering.

Forhold som påvirker prisen:

- Det er usikkert hvor mange ekstra brukere som søker tjenesten etter omleggingen.
- Dersom man velger å benytte den kommunale transporttjenesten vil ekstra utgifter til lønn, drivstoff og vedlikehold av bil vil variere i forhold til antall utkjøringer totalt og i forhold til tidsbruken avhengig av hvor spredt brukerne er bosatt.
- Dersom det velges å benytte ekstern leverandør/privat tilbyder vil prisen pr. utlevert middag være avhengig av pris på anbudet.

Legg inn nye linjer/fjern tomme linjer ved behov. Detaljeringsnivå vil være avhengig av sakstype. Merk at samtlige saker som har økonomiske konsekvenser **skal** forelegges økonomisjefen **før** saken leveres til godkjenning/politisk sekretariat. Tabellene kan kun slettes dersom det er påført at det ikke er noen økonomiske konsekvenser.

Alternativt forslag til vedtak:

Dagens ordning med middagsutlevering der en knytter kriterier/vilkår for innvilgelse opprettholdes og videreføres.

Dokumenter vedlagt utsendelsen:

Dokumenter unntatt offentlighet vedlagt utsendelsen (Sendes kun til møtende medlemmer):

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 21.02.2017
Arkiv: : FE - 033
Arkivsaksnr.: 17/414
Journalpostløpenr.: 17/6222

Avdeling: Sentraladministrasjonen
Enhet: Politisk sekretariat
Saksbehandler: Randi Haugstad
Stilling: Politisk sekretær
Telefon: 51 46 80 24
E-post: randi.haugstad@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
015/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017

Godkjenning av møteprotokoll fra Felles brukerutvalgs møte 08.02.17

Protokoll fra forrige møte legges frem for endelig godkjenning.

Protokoll fra forrige møte godkjennes.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Dokumenter vedlagt saken

DokID	Tittel
520367	Protokoll - Felles brukerutvalg - 08.02.2017

EIGERSUND KOMMUNE

Felles brukerutvalg

MØTEPROTOKOLL

Utvalg:	Felles brukerutvalg		
Møtedato:	08.02.2017	Møtested:	Formannskapssalen
Tidspunkt:	Kl. 09:00 - 10:10		
Sak – fra / til:	007/17 – 012/17		

Følgende medlemmer møtte:

	Parti
Åshild Bakken	AP
Beate Kydland	bru
Bujar Shehi	bru
Marit Arnesen Mong	bru
May Rita Sleveland	bru
Hanne Christine Berg	FrP

Forfall	Parti	Følgende vara møtte	Parti
Mohamad Jamil Yasin	AP		AP
Arild Johnsen	bru		bru
Edmund Johan Iversen	bru		bru

Merknader til møtet:

Åshild Bakken
Utvalgsleder

Målfrid Espeland
Utvalgssekretær

Saksliste

Sak nr.	Sakstittel	Åpen/Lukket
007/17	Spørsmål og orienteringer i Felles brukerutvalgs møte 08.02.17	Åpen
008/17	Fase 2 av Husbankens kommuneprogram	Åpen
009/17	Boligprosjekt Hestnes - spørsmålet om kommunal eierandel i borettslag	Åpen
010/17	Eigerøy skole, Beliggenhet	Åpen
011/17	Godkjenning av møteprotokoll fra Felles brukerutvalgs møte 13.01.17	Åpen
012/17	Referatsaker til Felles brukerutvalgs møte 08.02.17	Åpen

Felles brukerutvalg i perioden 2015 - 2019	
Leder Åshild Bakken (AP) Nestleder Edmund Iversen (bru)	
Politisk oppnevnte medlemmer Åshild Bakken (AP) Hanne Christine Berg (FrP)	Varamedlemmer i rekkefølge 1. Rieko van Silfhout (KrF) 2. Lilly Remme Brunel (H)
Seniorrepresentanter May Rita Sleveland Marit Arnesen Mong Arild Johnsen	1. Olaug Noreide 2. Judith Pedersen 3. Inger Synnøve K. Karlsen
Representanter - brukere med nedsatt funksjonsevne Edmund Iversen Beate Kydland	1. Mette Wersland 2. Ommund Endresen
Representanter - flyktninger og innvandrere Mohammed Jamil Yasin Bujar Shehi	1. Akalp, Veli 2. Yrga Alem, Ghebreyohannes Habte

007/17 Spørsmål og orienteringer i Felles brukerutvalgs møte 08.02.17

Spørsmål og orienteringer:

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

Det fremkom ingen spørsmål/orienteringer

BRU- 007/17 Vedtak:

Det ble ikke fattet vedtak i saken.

008/17 Fase 2 av Husbankens kommuneprogram

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Eigersund kommune deltar i Husbankens kommuneprogram t.o.m. året 2020 innenfor de rammene som finnes i vedtatt budsjett og økonomiplan 2017-2020. Dette betyr at kommunal programlederstilling for Husbankens kommuneprogram erstattes av en tverrfaglig og tverretatlig programledelse.
2. Etter en testperiode vil ny driftsmodell komme til politisk behandling som en prinsipiell sak før behandling av budsjett og økonomiplan 2018-2021.

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

ÅHILD BAKKEN - orienterte om at Edmund Iversen ønsker å sitte som Felles brukerutvalgs representant i arbeidsgruppen, tverrfaglig og tverretatlig programledelse når denne opprettes.

Forøvrig tas saken til orientering.

VOTERING:

Bakkens forslag enstemmig vedtak.

BRU- 008/17 Vedtak:

1. *Saken tas til orientering.*
2. *Edmund Iversen velges som Felles brukerutvalgs representant i arbeidsgruppen, tverrfaglig og tverretatlig programledelse når denne opprettes.*

Vedtaket er enstemmig.

009/17 Boligprosjekt Hestnes - spørsmålet om kommunal eierandel i borettslag

Rådmannens forslag til vedtak:

Formannskapet innstiller til kommunestyret:

1. Vedtaket i kommunestyret, KS 111/15, justeres slik at kommunen åpner for erverv av en (en av totalt 5) andel i borettslaget i Hestnes, som tenkes etablert i regi av boligbyggelag.
2. Kommunens andel skal dekke personaldelen m.m. og således erstatte en langsiktig leieavtale, jfr. KS 111/15, pkt. 6.
3. Kostnadsdelen foreløpig beregnet til ca. 1,6 millioner dekkes av Investeringsfondet.
4. Det forutsettes at den enkelte bruker kjøper og finansierer sin andel selvstendig. Dvs. at det ikke legges inn felles gjeld i kommende borettslag.

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

- Beate Kydland stilte spørsmål om sin habilitet da hun er foresatt til en av leilighetene saken gjelder, jf. fvl. § 6, 2.ledd og fratradte.
Felles brukerutvalg, som fant Kydland enstemmig inhabil saken, jf. fvl. § 6, 2.ledd

Det var ikke vara for KYDLAND.

VOTERING:

Rådmannens forslag enstemmig vedtatt.

BRU- 009/17 Vedtak:

1. Vedtaket i kommunestyret, KS 111/15, justeres slik at kommunen åpner for erverv av en (en av totalt 5) andel i borettslaget i Hestnes, som tenkes etablert i regi av boligbyggelag.
2. Kommunens andel skal dekke personaldelen m.m. og således erstatte en langsiktig leieavtale, jfr. KS 111/15, pkt. 6.
3. Kostnadsdelen foreløpig beregnet til ca. 1,6 millioner dekkes av Investeringsfondet.
4. Det forutsettes at den enkelte bruker kjøper og finansierer sin andel selvstendig. Dvs. at det ikke legges inn felles gjeld i kommende borettslag.

Vedtaket er enstemmig.

Det var 5 medlemmer til stede under behandlingen.

010/17 Eigerøy skole, Beliggenhet

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Det bygges ny Eigerøy skole på samme sted som dagens skole er plassert.
2. Reguleringsplan justeres i tråd med ny plassering.

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

HANNE BERG foreslo:

"Saken tas til orientering.

Felles Brukerutvalg opprettholder tidligere vedtak der en forutsetter at gymsal blir bygget i den nye skolen."

VOTERING:

Bergs forslag enstemmig vedtatt.

BRU- 010/17 Vedtak:

1. Saken tas til orientering.
2. Felles Brukerutvalg opprettholder tidligere vedtak der en forutsetter at gymsal blir bygget i den nye skolen.

Vedtaket er enstemmig.

011/17 Godkjenning av møteprotokoll fra Felles brukerutvalgs møte 13.01.17

Protokoll fra forrige møte godkjennes.

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

BEATE KYDLAND orienterte om at gruppen - (International opplæringsgruppe) der hun ble oppnevnt som brukervalgets representant, ble lagt ned på første møtet hun deltok på.

BRU- 011/17 Vedtak:

Protokoll fra forrige møte godkjennes.

Vedtaket er enstemmig.

012/17 Referatsaker til Felles brukerutvalgs møte 08.02.17

De framlagte referatsakene tas til orientering.

35T

Saksnummer	Tittel
005/17	Oversikt og informasjon om tildelte startlån for 2016

08.02.2017 Behandling i Felles brukerutvalg

Det fremkom ingen merknader til referatsaken.

BRU- 012/17 Vedtak:

Det ble ikke fattet vedtak i saken.

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 02.03.2017
Arkiv: : FE - 033, TI - &70, TI -
&73, TI - &75
Arkivsaksnr.: 15/3209
Journalpostløpenr.: 17/7785

Avdeling: Teknisk avdeling
Enhet: Teknisk stab
Saksbehandler: Åshild Bakken
Stilling: Prosjektleder
Telefon: 51 46 83 14
E-post: aashild.bakken@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
016/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017

Årsmelding Felles brukerutvalg 2016

Sammendrag:

Årsmelding for 2016 legges frem for utvalget som behandler saken.

Administrasjonens forslag til vedtak:

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Saksgang:

Godkjennes av utvalget.

Alternativt forslag til vedtak:

Felles brukerutvalgs årsmelding for 2016 godkjennes med følgende endringer:

Dokumenter vedlagt saken

DokID	Tittel
524494	Årsmelding felles brukerutvalg 2016

Eigersund kommune
Sammen for alle

Felles brukerutvalg Årsmelding 2016

Årsmelding 2016

Utvalgets formål

Felles brukerutvalg er et rådgivende organ som skal stimulere til kreativitet og kvalitet på tjenester og bidra med engasjement og medvirkning. Brukerutvalget har et spesielt ansvar for å uttale seg i saker som gjelder personer med nedsatt funksjonsevne, seniorer og innvandrere/flyktninger. Eksempler på slike saker kan være tilgjengelighet, deltakelse og arbeid mot diskriminering. Utvalget kan også ta opp saker på eget initiativ.

Felles brukerutvalg følger kommunestyreperioden. Dagens utvalg ble satt sammen etter kommunevalget høsten 2015, og skal sitt til neste valg i 2019. Utvalget følger møteplanen for de fastsatte møtene i kommunen, og avholdes forut for møtene i Formannskapet, Levekårsutvalget, Planteknisk utvalg og Kommunestyret.

Medlemmer

Felles brukerutvalg har 9 faste medlemmer. To medlemmer er politisk oppnevnte, tre medlemmer er valgt blant kommunens pensjonistforeninger, to medlemmer er valgt blant foreningene for personer med nedsatt funksjonsevne, og to medlemmer er valgt blant innvandrere og flyktninger.

Utvalget har opprettet et arbeidsutvalg bestående av leder, nestleder, samt ett ytterligere medlem. Arbeidsutvalget trer sammen på kort varsel for å behandle saker (som oftest reguleringsaker) som har høringsfrist før ordinære møter.

Saker behandlet i 2016

I løpet av 2016 har Felles brukerutvalg hatt 8 ordinære møter. I tillegg til behandling av saker, har utvalget fått orientering fra ulike representanter vedrørende prosjekter og virksomhet i kommunen som er aktuelt for utvalget å få kunnskap om. I 2016 har utvalget fått orientering fra Eigersund kommunes pensjonistforening, Dalane Energis pensjonistforening og Pensjonistforbundet Rogaland.

Vi har fått informasjon om de kommunale byggene Lysgården og Tyrigården, kommunens satsning på velferdsteknologi, boligsosial handlingsplan og om arbeidet med flyktninger. Videre har vi fått orientering om mestringsenhetens arbeid, hverdagsrehabilitering, digitalisering og om det nye parkeringsselskapet, frisklivs- og folkehelsearbeidet i kommunen og syn- og hørselskontaktens arbeid. Ny Rådmann presenterte seg for utvalget. Bygg- og eiendomssjefen orienterte om salg av boliger på Bakkebø, og hvordan midlene fra salget brukes.

Vi fikk orientering om kriteriene for middagslevering i kommunen, og fattet følgende vedtak:

- Rådmannen bes legge frem en sak som omhandler nye rutiner og retningslinjer for matombringning. Ordningen skal være et lavterskeltilbud og drives etter selvkostprinsippet. Utkjøring av maten må inngå i tjenesten, på en måte som ikke går utover det øvrige tjenestetilbudet. Muligheten for å benytte Frivilligsentralen eller andre private bør vurderes. Kjøreordningen bør vurderes ift. praksisplasser, arbeidsledige osv.

Vedrørende gjenåpning av en avdeling ved Lundåne fattet FBU følgende vedtak:

- Felles brukerutvalg har blitt oppmerksom på at rådmannen vurderer å utsette åpning av en avdeling på Lundeåne bo- og servicesenter.

Felles brukerutvalg vil sterkt oppfordre til at avdelingen åpnes som forutsatt.

Følgende saker av stor betydning har utvalget behandlet i løpet av året:

- Bosetting av enslige, mindreårige flyktninger 2016-2017. FBU ba om å få en representant i den tverrfaglige arbeidsgruppen.
- Forslag til Integreringsplan for Eigersund kommune 2016 – 2019.
- Inkluderings- og integreringsplan for Eigersund kommune 2016 – 2019.
- Programplan for Eigersund kommune med årlig tiltaksplan - Husbankens boligsosiale velferdsprogram.
- Gjenåpning av bofellesskap på Lundeåne bo- og servicesenter - vurdering av aktuelle brukergrupper.
- Folkehelse - oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer.
- Kartlegging og vurdering av kommunale boliger for fremtidig forvaltning.
- Bosetting av flyktninger 2017.
- Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom.
- Alle planer til høring behandles i FBU.

I følgende saker har utvalget fremmet tilleggsforslag/endring til innstillingen:

- **Kontrakt mellom Eigersund kommune og Uninor AS - korttidslager for hjelpemidler:**

Felles brukerutvalg ber om at det vurderes en åpningstid ut over ordinær arbeidstid på korttidslagere på Uninor. Utvalget ønsker også at det gjøres en evaluering/brukerundersøkelse ang. de nye åpningstidene når det har gått en stund. Tilbakemelding på denne undersøkelsen ønskes til utvalget.

- **Lysgården/Tyrigården - bygningsmasse:**

Felles brukerutvalg er ikke komfortable med lokalitetene som benyttes til dagsenter/aktivitetssenter på Lysgården og Tyrigården. Dagens lokaler tilfredsstillende på ingen måte kravet til universell utforming. Det er positivt at

det planlegges nye lokaler på Lagård, men tidsperspektivet er alt for langt. Brukerutvalget vil be om at kommunen forsøker å finne andre egnede lokaler til dagsenter og aktivitetssenter i mellomtiden, evt. å leie lokaler dersom kommunale lokaler ikke er tilgjengelige.

- **Eigerøy skole - nybygg:**

Felles brukerutvalg støtter rådmannens innstilling, men vil poengtere at hensynet til universell utforming og elever med nedsatt funksjonsevne ivaretas ved valg av lokalisering. I tillegg vil utvalget foretrekke at svømmebasseng legges i skolebygget til Eigerøy skole.

- **Handlingsplan mot krenkelser og mobbing i Eigersundskolen:**

Felles brukerutvalg mener handlingsplanen er god med konkrete, målbare tiltak, og anbefaler at den vedtas. Utvalget ber om at det vurderes at planen tilpasses personer med språkutfordringer i det videre arbeidet.

- **Forespørsel om uttalelse og utsendelse av politisk vedtak - mobil levegg i glass samt markise - Hos Veli AS, Elvegaten 11**

Felles brukerutvalg forutsetter at uteområdet har tilstrekkelig plass for en elektrisk rullestol. Utvalget oppfordrer til at inngangspartiet blir røykfritt, av hensyn til allergikere og astmatikere.

- **Rundevoll og Husabø barnehage - sammenslåing:**

Felles brukerutvalg forutsetter at avdeling for funksjonshemmede blir ivaretatt i barnehagekretsen. I tillegg oppfordres det til at uteområdet tilrettelegges for alle grupper av funksjonsnivåer på den nye Rundevoll barnehage.

- **Videreføring av boligsosialt velferdsprogram:**

Nytt punkt i rådmannens innstilling:

1. Avgjørelse om forlengelse av prosjektet boligsosialt velferdsprogram utover 2018 vurderes ved budsjettbehandlingene for 2019.

Midler til programlederstillingen bevilges ut 2018, og legges inn i budsjett og økonomiplan for 2017.

- **Høring og offentlig ettersyn - detaljregulering for Eigerøy skole gnr. 7 bnr. 214, 341 mfl., Eigerøy:**

Felles brukerutvalg ønsker å minne om at universell utforming innebærer at hovedadkomst og andre løsninger skal være tilgjengelige for alle, og ikke en omvei eller alternative løsninger.

- **Kunngjøring - detaljreguleringsplan gnr. 45 bnr. 114 m.fl. - videre utbygging av sjukehus og sykehjem:**

Felles brukerutvalg ønsker 2 representanter i plankomiteen for utbygging av sjukehus/sjukeheim.

- **Eigerøy skole, Prosjektgjennomføring:**

Felles brukerutvalg mener det er uforsvarlig at gymsal velges bort.

- Bruk av Hållå blir en **tidstyv**.

- Det er heller ikke godt nok, i forhold til eventuelle uhell, at en lærer er alene med 20-30 elever.

- Gymnastikk i Hållå er ikke tilrettelagt med hensyn til universell utforming for syns-/hørsels- og forflytningshemmede.

- I et folkehelseperspektiv er det lite hensiktsmessig og fremtidsrettet, både med hensyn på fysisk og psykisk helse, å velge bort integrert gymsal.

- **Vertskommuneregnskapet for 2015 - Eigersund kommune:**

Ved fremlegging av neste års vertskommuneregnskap er det et ønske fra Felles brukerutvalg at også inntektssiden blir synliggjort i regnskapet, slik som husleie, strøm, betaling for utkjøring av middag, egenbetaling for kommunale tjenester. Også skatteinntekter fra beboere og ansatte må fremkomme.

- **Opplevelseskortet - veien videre:**

Eigersund kommune øker antallet Opplevelseskort de kan gi ut årlig fra 50 til 100. Felles brukerutvalg vil at det føres statistikk over hvilke aktiviteter opplevelseskortet brukes til, slik at aktivitetene kan tilpasses ønsker og behov.

Øvrig virksomhet

Rådets medlemmer er representert i ulike utvalg, blant disse er:

- Brukergruppe for universell utforming.
- Velferdsteknologi.
- Samhandlingsforum Dalane.
- Arbeidsgruppe for bosetting av mindreårige flyktninger.
- Plankomiteer for bygg og anlegg.
- Interkommunal opplæringsgruppe.
- Styret for frivilligsentralen

Kurs og konferanser

I april ble det holdt kurs i universell utforming ved Rogaland Fylkeskommune. Alle Dalanekommunen var invitert og stilte. I oktober inviterte FBU Eigersund de tre øvrige Dalanekommunene til en fagdag om Universell utforming, med ulike foredrag. Dessverre var det kun medlemmer fra Eigersund sitt brukerutvalg som møtte.

To av medlemmene deltok på seniorkonferansen i Stavanger i november, en veldig nyttig samling.

Seniorfest

I oktober avholdt seniorenene den årlige seniorfesten i Eigersund Arena, et svært vellykket arrangement med bespisning og underholdning.

Reguleringssaker

Felles brukerutvalg får samtlige reguleringssaker til uttalelse. For utvalget er det hensynet til våre brukere som får et særlig fokus i behandling av planene. Universell utforming av bygg og uteområder gjør at alle innbyggere i kommunen kan ferdes på like vilkår. Felles brukerutvalg er derfor spesielt

opptatt av at universell utforming blir ivaretatt i alle reguleringsplaner og temaplaner.

Budsjett og økonomiplan

Neste års budsjett og økonomiplanen for de neste fire årene er en av de viktigste sakene som behandles i politiske utvalg og i felles brukerutvalg. Budsjettbehandlingen er omfattende og omhandler en rekke tjenesteområder i kommunen. Felles brukerutvalg setter søkelyset på de sakene som har betydning for våre medlemmer i utvalget. I årets budsjettsak hadde utvalget følgende innspill:

Budsjett 2017 - økonomiplan 2017 - 2020 for Eigersund kommune tas til orientering med følgende:

Felles brukerutvalg er bekymret for utsettelsen av nytt helse- og omsorgssenter på Lagård, der også dagsenteret skal bli en del av bygningsmassen. Brukerutvalget vil derfor at det iverksettes strakstiltak for å utbedre lokalene som benyttes til dagsenter for psykisk utviklingshemmede, enten ved renovering av Lysgården/Tyrigården, eller ved leie av alternative lokaler.

Brukerutvalget vil påpeke at budsjettet sier lite om tiltak for eldre og uføre.

Rådets medlemmer 2015 – 2019

Fra seniorer:

- Marit Arnesen Mong
- May Rita Sleveland
- Arild Johnsen

Vara:

- Inger Synnøve Karlsen
- Judith Pedersen
- Olaug Noreide

Fra innvandrere/flyktninger:

- Mohammed Jamil Yasin
- Bujar Shehi

Vara:

- Veli Akalp
- Ghebreyohannes Habte Yrga Alem

Fra råd for funksjonshemmede:

- Edmund Iversen (nestleder)
- Beate Kydland

Vara:

- Mette Wersland
- Ommund Endresen

Politisk valgte representanter:

- Åshild Bakken – AP (leder)
- Hanne Christine Berg – FrP

Vara:

- Rieko van Silfhout (KrF)
- Lilly Remme Brunel (H)

Kontaktinformasjon

Adresse: Politisk sekretariat v/ sekretær Randi Haugstad
Postboks 580, 4379 Eigersund

Telefon: 51 46 80 24 – 993 96 623

Epost: randi.haugstad@eigersund.kommune.no

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 07.03.2017
Arkiv: : FE - 033
Arkivsaksnr.: 17/414
Journalpostløpenr.: 17/8365

Avdeling:
Enhet:
Saksbehandler:
Stilling:
Telefon:
E-post:

Sentraladministrasjonen
Politisk sekretariat
Randi Haugstad
Politisk sekretær
51 46 80 24
randi.haugstad@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
017/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017

Referatsaker til Felles brukerutvalgs møte 15.03.17

Kopi av ulike skriv/meldinger som legges frem for utvalget til orientering.
Dersom utvalget har merknader til det enkelte skriv/melding, må dette gjøres med vedtak etter forslag fra et eller flere medlemmer.

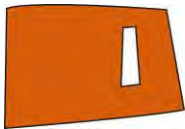
De framlagte referatsakene tas til orientering.

35T

Saksnummer	Tittel
006/17	Oppstartsvarsel reguleringsendring gnr. 7 bnr. 196 m.fl. plan id. 19990002-01 - Svanavågen
007/17	Reguleringsendring kryss Fv 44 Svåheia - intern varslingsrunde i kommunen
008/17	Klargjøring om innkalling av varamedlemmer
009/17	Vedtatt - planstrategi for Eigersund kommune 2016 - 2019
010/17	Tilskudd til universell utforming - RUM midler
011/17	Varsel om oppstart av revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune 2017 - 2030 (samfunnsdel og arealdel) og høring av planprogram
012/17	Protokoll fra Fylkets eldreråd - 1/17 av 07.02.17
013/17	Protokoll fra Fylkesrådet for funksjonshemmede - 1/17 av 06.02.17
014/17	Rapport fra Helsetilsynet 3/2016 Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse
015/17	Reguleringsendring for Svanavågen industriområde gnr. 7 bnr. 196 m.fl. - merknader til oppstartsvarsel
016/17	Høringsuttalelse fra Felles brukerutvalgs arbeidsutvalg vedr. detaljregulering for boliger gnr. 47 bnr. 14 m.fl. Lagård - Hestholan m.m
017/17	Høring og offentlig ettersyn. Detaljregulering for boliger gnr. 60 bnr. 8 - Kvidingsveien, Hellvik

018/17	Kunngjøring - reguleringsendring for småhusbebyggelse Trosavikveien 71, 73 og 75 - Hellvik
019/17	Kunngjøring - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286
020/17	Kunngjøring - reguleringsendring for del av gang- og sykkelvei Fv 65 Leidlandsfeltet - Leidlandshagen
021/17	Kunngjøring - detaljregulering og utbyggingsavtale for BI Lædre gnr. 24 bnr. 5 m.fl.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Offentlige instanser
Interesseorganisasjoner
Grunneiere

Sendes iht. adresseliste

Vår ref.: 2724/rkt

Dato: 15.02.17

Varsel om oppstart av planarbeid Reguleringsendring og forhandling av utbyggingsavtale

I medhold av plan- og bygningslovens §§ 12-8, 12-14 og 17-4 blir det med dette varsel om igangsettelse av planarbeid for:

REGULERINGSENDRING – SVANAVÅGEN INDUSTRIOMRÅDE GNR 7 BNR 196 MFL. EIGERSUND KOMMUNE PLANID 19990002-01

Planområdet

Planområdet ligger i Svanavågen på Søre Eigerøy, i Eigersund kommune. Planområdet er innenfor svart stiplet linje i kartutsnitt under.

Figur 1: Oversiktskart. Planområdet er innenfor svart stiplet linje (kartet er ikke i målestokk).

Kartkilde: www.eigersund.kommune.no

Flekkefjord

Avd. Lyngdal

Avd. Egersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Org.nr.: NO 968 392 131

Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

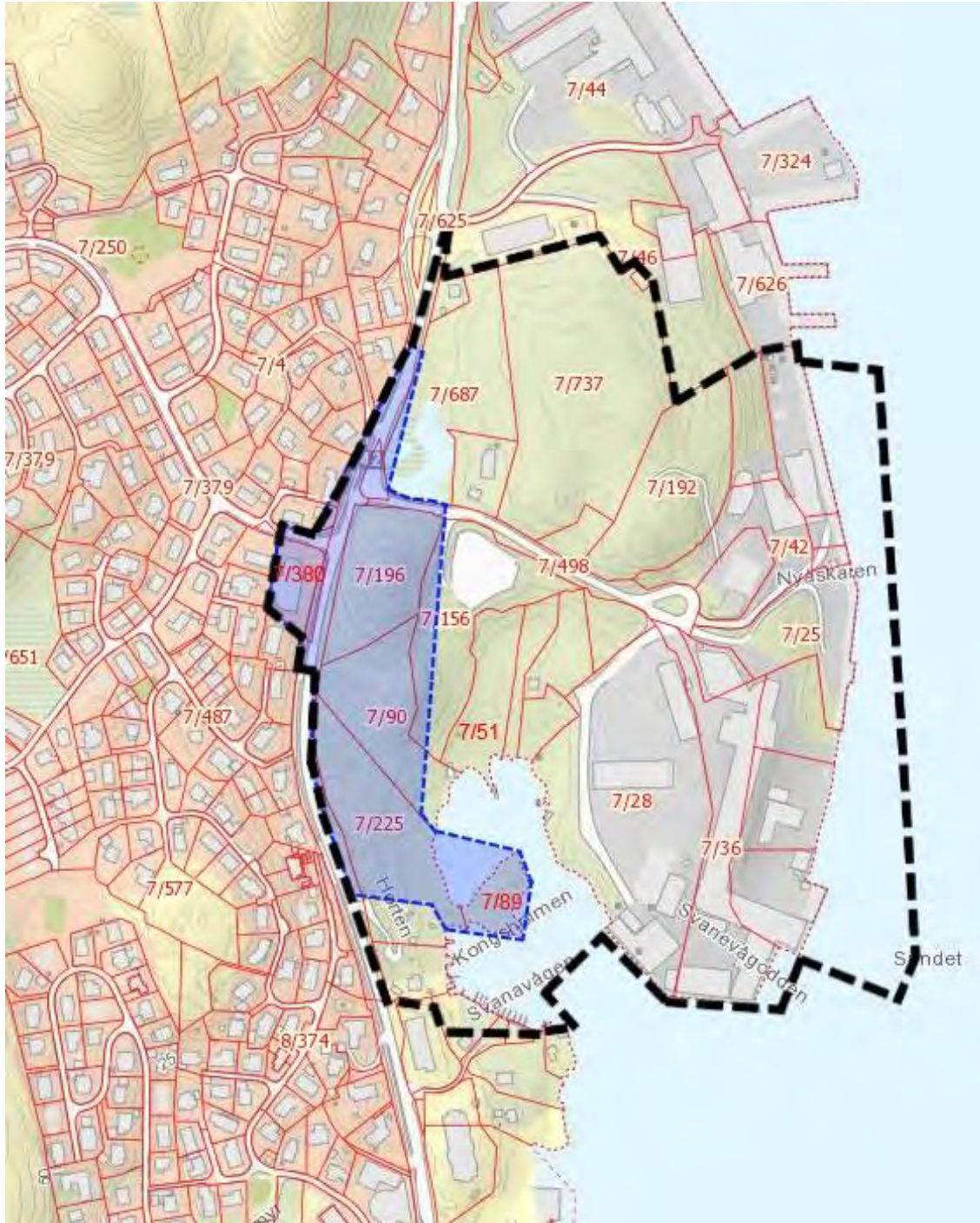
Elvegaten 2
4370 Egersund

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

MVA
Bankgiro: 3030 05 48845

Det totale planområdet utgjør et areal på ca. 216 daa (vist med svart stiplet linje i fig. 2), mens området det søkes reguleringsendring for utgjør ca. 34 daa (vist med blå stiplet linje i fig. 2). Det kan bli mindre justeringer av område for reguleringsendring med hensyn på tilpasninger til planlagte tiltak herunder atkomst, utfylling, utforming av kryss i Hovlandsveien mv.

Figur 2: Planens begrensning. Svart stiplet linje viser hele planområdet, mens blått området omfatter reguleringsendringen.

Flekkefjord

Avd. Lyngdal

Avd. Egersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Org.nr.: NO 968 392 131

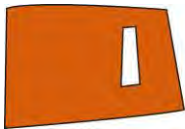
Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

Elvegaten 2
4370 Egersund

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

MVA
Bankgiro: 3030 05 48845

Hovedhensikten med planarbeidet er å tilrettelegge for etablering av ny dagligvareforretning på østsiden av Hovlandsveien. Dagens butikk er liten, gammel og slitt og det er ikke mulighet for utvidelse på nåværende tomt. Ny dagligvare planlegges på eiendom 7/196 og dels 7/90. Hovedatkomst blir fra Svanavågeveien, men det vil ses på mulighet for å åpne for gjennomkjøring med innkjøring fra Hovlandsveien for trafikk sørfra og utkjøring i Svanavågeveien. Parkering for ny dagligvare løses på egen tomt.

På samme tomt 7/90 sør for ny dagligvare, ønskes det å åpne for et nytt bygg med kombinert formål; forretning, tjenesteyting, næring, kontor og lager.

Det vil også bli sett på muligheter for etablering av en mini-bensinstasjon (selvbetjente bensinpumper) i nærhet til den nye dagligvareforretningen.

Eiendommene 7/225 og 7/89 medtas også i endringen for å sikre atkomst til disse eiendommer over 7/196 og 7/90. Eiendommene reguleres til kombinert formål kontor og næring i tråd med gjeldende reguleringsplan.

Dagens butikk på eiendom 7/380 medtas også i endringen og reguleres til kombinert formål bolig, kontor og næring.

I tillegg vil det i planarbeidet bli sett på utforming av kryss med Hovlandsveien, gangforbindelser, forskyvning av tidligere regulert busslomme mv.

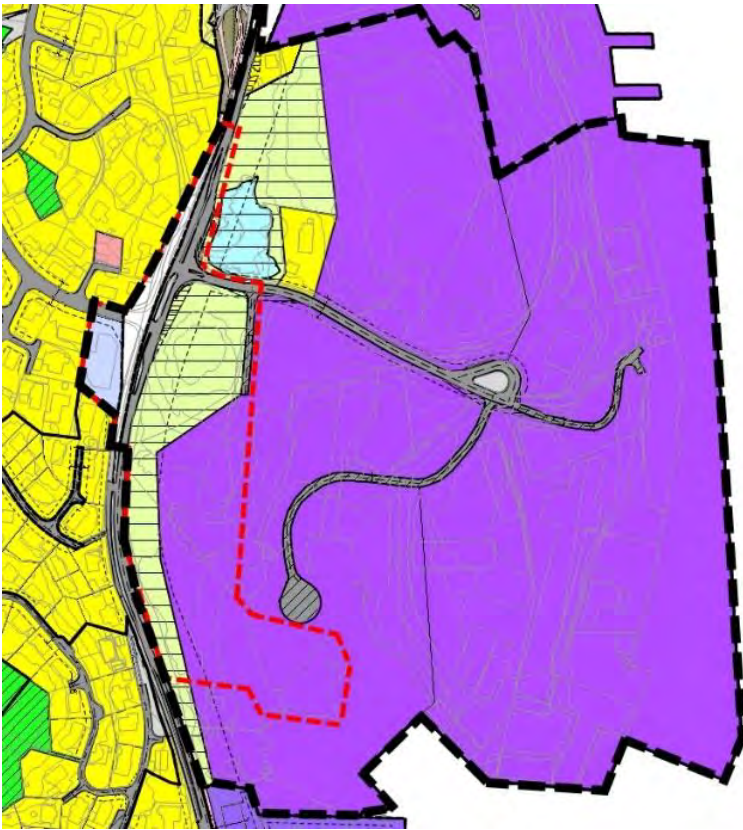
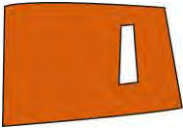
Reguleringsendringen omfatter eiendommene gnr 7 bnr 196, 90, 156, 225, 80, 380 mfl.

Forhåndskonferanse

Det er avholdt formelt oppstartsmøte med plankontoret den 23. september 2016.

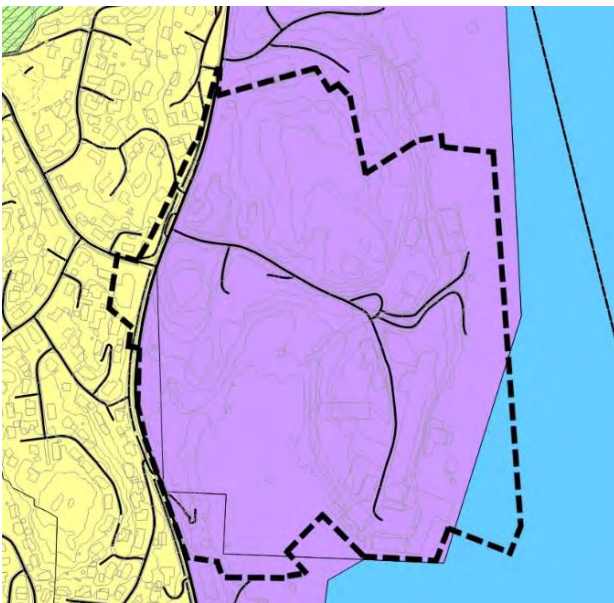
Gjeldende planer

Planområdet omfattes av hele reguleringsplan 19990002 – Svanavågen industriområde (7-12) og deler av reguleringsplan 19690001 – Boligområde vest for Hovlandsveien (16-1). Reguleringsendringen omfatter arealer innenfor rød stiplet linje i fig. 3. Øvrige arealer innenfor varslet plangrense reguleres til samme formål som i gjeldende planer.

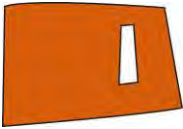

Figur 3: Gjeldende reguleringsplaner i området. Reguleringsendringen omfatter arealer innenfor rød stiplet linje.

I kommuneplanens arealdel for Eigersund kommune er planområdet vist som område for nåværende næringsvirksomhet. Dagens dagligvare er vist som boligformål.

Figur 4: Utsnitt av kommuneplanens arealdel. Plangrense er vist med svart stiplet linje.

Krav til konsekvensutredning

Planlagte tiltak er vurdert i forhold til forskrift om konsekvensutredninger § 2-4.

Forskriftens § 2d) fastsetter at detaljreguleringer på mer enn 15 daa som omfatter nye områder til utbyggingsformål alltid skal konsekvensutredes. Av området som omreguleres er ca. 18 daa allerede avsatt til utbyggingsformål, mens ca. 10 daa omdisponeres fra LNF-formål til utbyggingsformål. KU-plikt utløses dermed ikke.

Forskriftens § 2f) fastsetter at reguleringsplaner for tiltak i vedlegg I alltid skal konsekvensutredes. I følge vedlegg I, pkt. 24 utløses KU-plikten ved endringer som medfører over 15 000 m² nytt bruksareal til næring/tjenesteyting. Planforslaget vil legge opp til mindre enn 15 000 m² nytt bruksareal. KU-plikten utløses dermed ikke.

Forskriftens § 3b) omfatter detaljregulering på mer enn 15 daa som innebærer endring av kommuneplan, og reguleringsplaner for tiltak i vedlegg II. Kommuneplanen viser hele planområdet sør for Hovlandsveien som nåværende næringsområde. Planlagt tiltak omfattes ikke av tiltak i vedlegg II. KU-plikten utløses dermed ikke.

Ønsket arealbruksendring vurderes å ikke medføre vesentlige virkninger eller komme i konflikt med særskilt viktige miljø og samfunnsinteresser, herunder verdifulle naturtyper, naturområder for utøvelse av friluftsliv, verdifullt landskap/naturområde eller berøre arealer som har stor betydning for landbruksvirksomhet.

Da omsøkt arealbruksendring i liten grad berører viktige LNFR-områder eller anses som konfliktfullt i forhold til overordnede føringer og gjeldende reguleringsplan, er planarbeidet vurdert å ikke omfattes av forskriftens oppfangskriterier i §§ 2-4 (forskriftens vedlegg III) og utløser dermed ikke krav om konsekvensutredning.

Utbyggingsavtale

Med dette kunngjøres også oppstart av arbeid med utbyggingsavtale mellom Eigersund kommune og tiltakshaver.

Aktuelle reguleringsformål

Forretning, kontor, lager, annen offentlig eller privat tjenesteyting, parkering, kjøreveg, annen veggrunn, fortau, grønnstruktur mv. I tillegg kommer gjeldende planers reguleringsformål for de områder som ikke omfattes av endringen.

Tiltakshaver og utførende konsulent

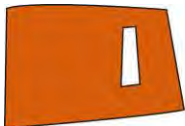
Tiltakshaver er Ekberg Eiendom AS.

Utførende konsulent for planleggingen er arkitektkontoret Kristiansen & Selmer-Olsen AS.

Merknader til oppstartsmeldingen

Eventuelle kommentarer eller merknader til planarbeidet kan rettes skriftlig til:

Kristiansen & Selmer-Olsen AS Sivilarkitekter, Strandgaten 32, 4400 Flekkefjord, eller på e-post: flekkefjord@arkkso.no.

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

medlem av

arkitektbedriftene

Kopi av innspill sendes *Eigersund kommune, Postboks 580, 4379 Eigersund*, eller e-post: post@eigersund.kommune.no.

Frist for merknader er satt til 22.03.17.

Annet

Varselet kan også ses på kommunens hjemmeside www.eigersund.kommune.no.

Aktuelle offentlige myndigheter, kommunens avdelinger/utvalg, energiverk, interesseorganisasjoner, berørte grunneiere og naboer m.fl. varsles i likelydende brev/e-post. Grunneiere bes underrette ev. leieboere/rettighetshavere.

Det gjøres oppmerksom på at det ikke vil bli sendt eget foreløpig svar til mottatte merknader/innspill. Innkomne merknader vil bli referert og kommentert i planforslaget. Det blir anledning til å uttale seg til planforslaget under offentlig ettersyn etter førstegangs politisk behandling, før planen vedtas i kommunestyret.

Med hilsen
Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter AS

Ragnhild Kaggestad Tamburstuen
Arealplanlegger – Landskapsarkitekt MNLA

Vedlegg:

Kopi av adresseliste for varslede naboer og offentlige instanser.

Flekkefjord

Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

Avd. Lyngdal

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

Avd. Eigersund

Elvegaten 2
4370 Eigersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

Org.nr.: NO 968 392 131

MVA

Bankgiro: 3030 05 48845

Fra: Kristiansen & Selmer-Olsen <flekkefjord@arkkso.no>
Sendt: 15. februar 2017 14:13
Til: Post Eigersund kommune; postmottak@fmro.no;
'firmapost-vest@vegvesen.no'; 'firmapost@dalane-energi.no';
'postmottak@fiskeridir.no'; 'post@kystverket.no'
Kopi: Ragnhild Tamburstuen; kjopmann.spar.eigerly@spar.no
Emne: Oppstartsvarsel reguleringsendring Svanavågen Eigersund kommune
Vedlegg: 2724 offentlige instanser.docx; 2724 varselbrev1.pdf; naboliste.pdf

Vedlagt følger oppstartsvarsel for reguleringsendring Svanavågen industriområde Eigersund kommune.

Adresseliste offentlige instanser og naboliste følger også vedlagt.

Varselet sendes kun elektronisk - vennligst gi en tilbakemelding dersom det er behov for sending pr. post i tillegg.

Eigersund kommune:

Vennligst for del til
Plankontoret
Vei- og utemiljø
Vann og avløp
Byantikvar
Barn og unges representant i plansaker
Felles brukerutvalg

Rogaland Fylkeskommune

Vennligst fordel til
Regionalutviklingsavdeling
Kulturseksjonen

Vennlig hilsen

Inger-Lise Kongevold
Administrasjonssekretær

Sentralbord: 38 32 76 00
Mobil: 45 86 98 10

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

LITT MER !

www.arkkso.no <<http://www.arkkso.no/>>

Sak 2724

Reguleringsendring Svanavågen Industriområde

Offentlige instanser - adresseliste

Melding om igangsetting av planarbeid sendes til:

- Eigersund kommune, Pb. 580, 4379 Egersund (post@eigersund.kommune.no), ved
 - Plankontoret
 - Vei- og utemiljø
 - Vann og avløp
 - Byantikvar
 - Barn og unges representant i plansaker
 - Felles brukerutvalg
- Fylkesmannen i Rogaland, Pb. 59 Sentrum, 4001 Stavanger (postmottak@fmro.no)
- Rogaland Fylkeskommune, Pb. 130 Sentrum, 4001 Stavanger (firmapost@rogfk.no), ved
 - Regionalutviklingsavdelingen
 - Kulturseksjonen
- Statens vegvesen, Region vest, Askedalen 4, 6863 Leikanger (firmapost-vest@vegvesen.no)
- Dalane energi, Pb. 400, 4379 Egersund (firmapost@dalane-energi.no)
- ~~Den Norske Kirke, Eigersund kirkelige fellesråd, Damsgårdsgaten 4A, 4370 Egersund (kirkekontoret@ekf.no)~~
- Dalane Friluftsråd, Eigersund kommune, Pb. 580, 4379 Egersund
- Fiskeridirektoratet Region Sør, Pb. 185 Sentrum, 5804 Bergen (postmottak@fiskeridir.no)
- Kystverket vest, Pb. 1502, 6025 Ålesund (post@kystverket.no)
- ~~Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE), Region sør, Pb. 2124, 3103 Tønsberg~~
- Eigersund Havnevesen, Pb. 117, 4379 Egersund
- ~~Jernbaneverket Region sør, Pb. 4350, 2308 Hamar~~
- Dalane Miljøverk IKS, Postboks 535, 4379 Egersund
- ~~Dalane Folkemuseum, Pb. 338, 4379 Egersund~~

Fra: Magne Eikanger
Sendt: torsdag 16. februar 2017 12.20
Til: Annbjoerg E.Skofteland; Trond Åsmund Karlsen; Espen Hyggen; Jone Omdal; Jarle Valle; Anne Grethe Woie; Eivind Galtvik; Åshild Bakken; Bjarne Lind Rosenblad; Kari Anne Bergøy; Eli Sævareid; Randi Haugstad; Hans Olav Østebrød
Emne: Reguleringsendring Kryss Fv. 44 Svåheia
Vedlegg: Svåheia reguleringsendring - varslings av oppstart (L)(799577).pdf; Varslingsgrense Svåheia (L)(799578).pdf

Hei!

Vi har mottatt varsel om oppstart av reguleringsendring for Fv. 44 ved kryss til Svåheia. Se vedlegg.

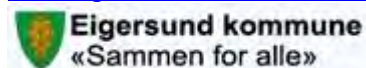
Merknader sendes til: Se vedlagt varslingsbrev, innen den 20.03.17.

Med vennlig hilsen

Magne Eikanger, rådgiver
Plankontoret

Direkte telefon: 51 46 83 24 - sentralbord: 51 46 80 00

www.eigersund.kommune.no <<http://www.eigersund.kommune.no/>> - Facebook.no/eigersund - @EigersundK

Det er ikke tillatt å bruke e-post til taushetsbelagt informasjon jf. forvaltningslovens § 13 og/eller sensitive personopplysninger jf. personopplysningsloven. All e-post til og fra Eigersund kommune er i utgangspunktet journalpliktig etter arkivloven og vil også kunne være et offentlig saksdokument som andre vil kunne få innsyn i etter offentleglovas regler.

Adressater etter liste

Sandnes, 13. februar 2017

MELDING OM OPPSTART AV REGULERINGSENDRING FOR AVKJØRSEL TIL SVÅHEIA I EIGERSUND KOMMUNE

Multiconsult AS gir med dette, på vegne av Svåheia Eiendom AS melding iht. plan- og bygningsloven § 12-8 om at vi i den nærmeste framtid vil ta opp arbeidet med reguleringsendring av plan ID 20100003 Svåheia vindpark (14-9).

Formålet med planarbeidet er å endre avkjørsel i gjeldende reguleringsplan. Tiltaket inkluderer justering av trase, breddeutvidelse og ivaretagelse av krav til sikt og fremkommelighet.

Planområdet omfatter ca. 118 daa på Svåheia i Eigersund kommune ca. 12 km langs fv. 44 mot Hauge i Dalane. Området er i gjeldende kommuneplan vist som friområde og veg.

Det varslede planområdet kan bli innskrenket i løpet av reguleringsplanarbeidet. Planforslaget vil bli utarbeidet som reguleringsendring i samsvar med plan- og bygningsloven §§ 12-9 og 4-1. Planen omfattes ikke av krav til konsekvensutredning iht. pbl. § 4-2.

Mottatte merknader til varsel om oppstart vil bli vurdert og kommentert når planforslaget legges frem til behandling. Det er Planteknisk utvalg som behandler saken og avgjør om planforslaget kan legges ut til offentlig ettersyn. Ved offentlig ettersyn vil De bli varslet og ha anledning til å gi uttale.

Eventuelle innspill og opplysninger som kan ha betydning for planarbeidet kan sendes som merknad til Multiconsult AS, Stokkamyrveien 13, 4313 Sandnes, ved Parul Khandelwal, evt. epost: park@multiconsult.no innen **20.03.2017**, med kopi til **Eigersund kommune**, postboks 580, 4379 Egersund, eller post@eigersund.kommune.no.

Med hilsen

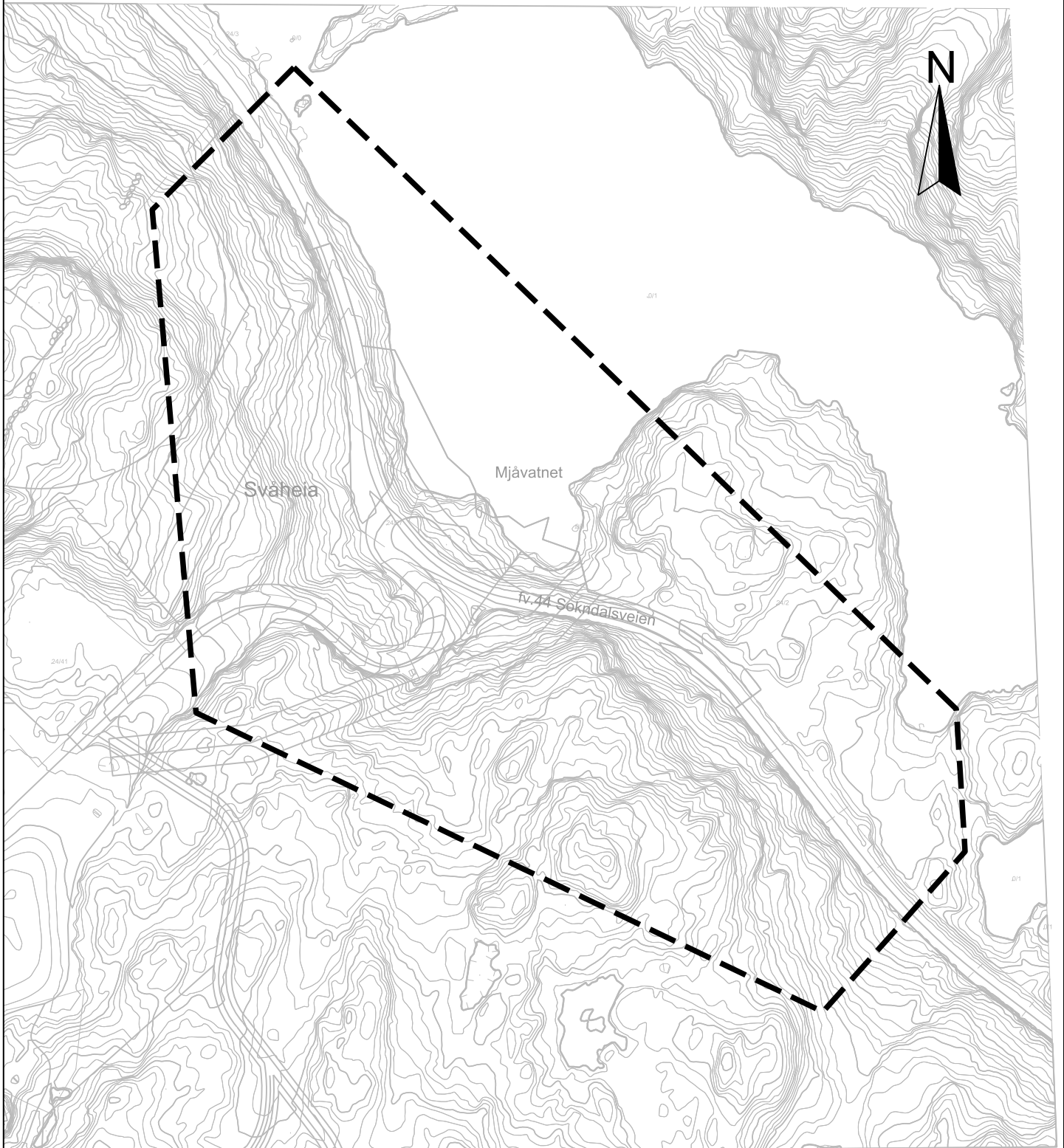
Parul Khandelwal
Arealplanlegger

Rune Ege
Senioringeniør

Vedlegg: Oversiktskart – planområdet, målestokk 1:3000

Reguleringsendring - avkjørsel Svåheia

Målestokk 1:3000

Klargjøring om innkalling av varamedlemmer

Artikkel | Sist oppdatert: 02.02.2017 | [Kommunal- og moderniseringsdepartementet](#)
(<http://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/id504/>)

Hvilke regler gjelder for innkalling av varamedlemmer, og hva skjer hvis et medlem endrer partitilhørighet i løpet av valgperioden? Lovens bestemmelser på dette er ikke helt klare, og departementet har registrert at det er ulike tolkninger om hvordan forholde seg til slike situasjoner. Departementet vil derfor redegjøre for vårt syn på hva som er gjeldende rett, og hvordan dette har blitt praktisert og tolket i ulike kilder.

Kommuneloven § 16 nr. 1 regulerer innkalling av varamedlemmer til både kommunestyret og andre folkevalgte organer. Varamedlemmer skal så vidt mulig innkalles i den nummerorden de er valgt, og de skal innkalles fra den gruppen hvor det er forfall. Ordlyden i bestemmelsen gir ingen entydig definisjon av hva som ligger i begrepet «gruppe». Når det skal hentes inn varamedlemmer til *andre organer enn kommunestyret*, skal «gruppe» i kommuneloven § 16 ved forholdsvalg forstås som den gruppen som fremmet liste ved valg til dette organet, og ikke gruppen/listen som stilte til kommunestyrevalget. Dette er forutsatt i forarbeidene, se Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) side 65, og framgår klart av Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-12/15 punkt 2.7. Denne forståelsen er også lagt til grunn i *Kommuneloven med kommentarer* (6. utg. 2014) av Overå/Bernt, side 133.

Det er ikke uvanlig ved valg til folkevalgte organer at flere partier går sammen og stiller fellesliste. Felleslisten er da «gruppen». Kommuneloven § 16 må forstås slik at når medlemmer valgt inn fra en fellesliste har forfall, skal varamedlemmene innkalles i den nummerordenen de er valgt på etter den aktuelle felleslisten, uten at det tas hensyn til partitilhørighet.

Dersom et medlem eller varamedlem melder seg ut av et parti, så skal vedkommende fremdeles regnes som del av sitt opprinnelige parti ved innkalling av varamedlemmer. Det er lagt til grunn i forarbeidene, langvarig praksis fra departementet og juridisk teori at nummerrekkefølgen blant varamedlemmer skal følges, selv om vararepresentanten har meldt seg ut av det partiet vedkommende er valgt inn for, se hhv. Ot.prp. nr. 42 (1991-1992) side 143, rundskriv H-12/15 punkt 2.9 og Overå/Bernt side 131. Dersom et fast medlem har meldt seg ut, skal det på tilsvarende måte kalles inn varamedlem fra den listen vedkommende var valgt inn for. Endring av en folkevalgts partitilhørighet i løpet av valgperioden har derfor etter departementets vurdering ingen betydning for hvem som skal innkalles som varamedlem ved forfall. Man må her følge listen slik den forelå etter valgoppgjøret, og eventuelle utmeldinger påvirker ikke dette.

Faste medlemmer og varamedlemmer av folkevalgte organer har i utgangspunktet både rett og plikt til å delta i møter i folkevalgte organer i den perioden de er valgt for. Vervet som folkevalgt er et personlig verv, og vervet består selv om man endrer partitilhørighet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

TEMA

Kommunalrett og kommunal inndeling

Regjeringen.no

Ansvarlig for [Kommunal- og moderniseringsdepartementets sider](#):

Ansvarlig redaktør: [Kjersti Bjørge](#)

Nettredaktør: [Ann Kristin Lindaas](#)

Tlf. 22 24 90 90

E-post: postmottak@kmd.dep.no

Ansatte i KMD: [Depkatalog](#)

Organisasjonsnummer: 972 417 858

«Folk skaper stedene!»

Planstrategi
for
Eigersund
kommune
2016-2019

HVEM ER VI TIL FOR OG HVORFOR?

HVA ER DET VIKTIGSTE VI KAN GJØRE?

HVORDAN FÅR VI DET TIL?

HVA TROR VI PÅ?

Side 145 av 429

Innhold

1. BAKGRUNN OG FORMÅL MED PLANSTRATEGI	3
1.1 Hvorfor planstrategi og hva skal den inneholde?	3
2. KOMMUNENS PLANSYSTEM	3
3. OVERORDNEDE FØRINGER SOM HAR BETYDNING FOR KOMMUNENS PLANBEHOV	4
3.1 Nasjonale forventninger relatert til Eigersund.....	4
3.1.1 Forventninger til kommunal planlegging	4
3.1.2 Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning.....	5
3.2 Regional planstrategi, Rogaland fylkeskommune	5
3.3 Kommunereformens betydning for planstrategien	6
4. UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER FOR EIGERSUND SAMFUNNET	6
4.1 Eigersund og Dalane sammenliknet med andre regioner i Rogaland	6
4.2 Utviklingstrekk og utfordringer: befolkning, levekår og folkehelse	9
4.3 Utviklingstrekk og utfordringer: kultur, nærmiljø, møteplasser og kulturvern	13
4.4 Utviklingstrekk og utfordringer: næringsliv, sysselsetting og verdiskaping	14
4.5 Utviklingstrekk og utfordringer: organisering av kommunale tjenester.....	16
4.6 Utviklingstrekk og utfordringer: infrastruktur, kommunikasjon, by og tettstedsutvikling ...	16
4.7 Utviklingstrekk og utfordringer: natur, miljø, landskap og klima	18
4.8 Utviklingstrekk og utfordringer: flyktningsituasjonen – integrering og inkludering.....	19
4.9 Utviklingstrekk og utfordringer: risiko og sårbarhet	19
4.10 Utviklingstrekk og utfordringer: identitet, omdømme og attraktivitet	19
5. PLANBEHOV OG PRIORITERINGER 2016 - 2019	21
5.1 Rullering av kommuneplanen	21
5.2 Prioritering av planoppgaver 2016 – 2019.....	22
5.3 Oversikt over planer som ikke skal revideres, vurderes slått sammen eller som utgår	24

1. BAKGRUNN OG FORMÅL MED PLANSTRATEGI

1.1 Hvorfor planstrategi og hva skal den inneholde?

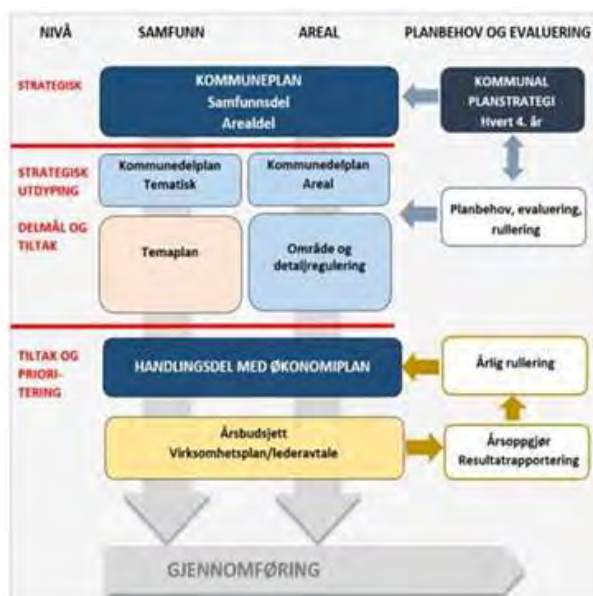
Planstrategi er hjemlet i plan- og bygningsloven og er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver. Planstrategi er altså ikke en plan, men en strategisk overveielse av hvilke planer og utredninger kommunestyret vil ha for å møte kommunens utfordringer. Planstrategien inngår i kommunens styringssystem og må sees i sammenheng med øvrig planlegging og rapportering. Planstrategien tar stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres eller videreføres uten endringer. Planstrategi vedtas hvert fjerde år.

Planlegging og utredning krever ressurser, og vil være avhengig av prioritering når økonomi- og handlingsplan og årsbudsjett behandles. Ikke all kommunal virksomhet er dermed omtalt i planstrategien, men vil like fullt være ivaretatt i øvrig planlegging og rapportering, drift og forvaltning.

Det legges vekt på at planleggingen skal «henge sammen» og ikke være mer omfattende enn nødvendig. Planstrategien har ingen rettsvirkning og er ikke formelt bindende for kommunen. Den kan revideres etter behov innenfor valgperioden. Gjennom planstrategien vil kommunestyret prioritere overordnet planarbeid og gi føringer for kommende kommuneplanrevisjon.

2. KOMMUNENS PLANSYSTEM

Kommunens plansystem består av overordnet kommuneplan med samfunnsdel og arealdel og tilhørende handlingsdel (økonomiplanen). Eigersund kommune gjennomfører planoppgaver innenfor en rekke områder, både lovpålagte og ikke lovpålagte.

Eigersund kommunes plansystem kan sies å være preget av relativt få kommunedelplaner og en stor andel tema- / fagplaner på ulike områder. Det er viktig å se disse som en del av det strategiske grunnlaget som danner utgangspunkt for handling og gjennomføring gjennom økonomiplan og årsbudsjett.

Hovedelementene i kommunens plansystem:

I tillegg til den overordnede kommuneplanen har Eigersund kommune også en planportefølje av kommunedelplaner (etter Plan- og bygningsloven) og tema / fagplaner. Hovedelementene i kommunens plansystem:

- **Kommunal planstrategi**

Kommunal planstrategi handler om å prioritere de viktigste utfordringene i

kommunen og hvilke kommunale planer som skal utarbeides de nærmeste årene for å møte disse. Den er det eneste obligatoriske plandokumentet for kommunen i henhold til Plan- og bygningsloven.

- **Kommuneplan**

Kommunens overordnede strategiske plandokument, består av en samfunnsdel og en arealdel. Planen skal ha et 12-årig perspektiv. En kommunedelplan om areal har samme juridiske virkning som en kommuneplan. Kommunedelplaner må følge plan- og bygningslovens krav om planprogram, medvirkning, høringsperiode og handlingsdel.

- **Tema- og fagplaner** – Lovpålagte og ikke lovpålagte

En plan for et avgrenset tematisk område. Temaplaner følger ikke plan- og bygningslovens krav. Fagplaner og temaplaner kan følge som et krav i særlovgivning.

- **Område og detaljreguleringsplaner**

En plan etter plan- og bygningsloven. Reguleringsplanen er et arealplankart med tilhørende bestemmelser om angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser. Reguleringsplan kan utformes som områderegulering eller detaljregulering.

3. OVERORDNEDE FØRINGER SOM HAR BETYDNING FOR KOMMUNENS PLANBEHOV

3.1 Nasjonale forventninger relatert til Eigersund

3.1.1 Forventninger til kommunal planlegging

I henhold til plan- og bygningsloven § 6-1. skal regjeringen hvert fjerde år utarbeide nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene samler mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at kommunene legger særlig vekt på i planleggingen i årene som kommer. Nasjonale forventningene for 2015-2019 legger til grunn følgende:

- **Gode og effektive planprosesser**

Regjeringen forventer at planforslag og beslutninger skal baseres på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag og ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Tidlig medvirkning og involvering må sikres. Det forventes at kommunene bruker regionalt planforum aktivt for tidlig avklaring i plansaker. Kommunene skal sikre effektiv planbehandling. Det forventes at det legges til rette for enkel tilgang til digitalt planregister og bruk av verktøy for digital plandialog.

Oppfølging i kommunen

Eigersund kommune legger i alle planer og prosesser opp til en medvirkning i tråd med lovvervet og har i forbindelse med siste kommuneplanrevisjon lagt vekt på en åpen prosess med aktivt medvirkning. Dette er gjort gjennom aktivt bruk av internett, innbyggerundersøkelser på nett, fulldistribusjon av informasjonsmaterieill, temamøter, folkermøter, åpen kontordag m.m. Eget medvirkningsopplegg er også gjennomført med barn og unge gjennom skolene. I større planprosesser har kommunen tett dialog med berørte myndigheter og har også benyttet regionalt planforum. Kommunen satser på digitalt planarkiv og planregistre, og systemer for å lette tilgang til planer og høringsuttaler via kommunens kartsystem på internett. I planstrategiarbeidet er det foretatt en vurdering av behov for både å revidere og slette planer.

- **Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling**

Regjeringen forventer at reduksjon av klimagassutslipp, energiomlegging og energieffektivisering vektlegges gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester. Klimaendringer, risiko og sårbarhet må tas hensyn til og viktige verdier som naturmangfold og landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, må identifiseres og ivaretas. Det forventes etablering av samarbeid om en bærekraftig næringsutvikling og innovasjon sammen med andre aktører. Jordbruksjord må sikres og det må legges til rette for nye og grønne næringer. Kommunene må også sørge for tilstrekkelig areal til fiskeri- og havbruksnæringen i kystsoneplanleggingen. Tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning avveies mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.

Oppfølging i kommunen

Utfordringer knyttet til tema som klima, energi, samfunnssikkerhet, naturmangfold, friluftsliv og landskap er viktig tema i Eigersund. Bærekraftig areal og samfunnsutvikling er bl.a. tematisert i energi og klimaplan for Dalane og i kommuneplanen. Kommunen ser på samarbeid med næringsliv, regionale og lokale aktører når det gjelder planlegging for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon som viktig. I en krevende tid for kommunen og regionen, er samarbeid, nytenking og fokus på verdiskaping sentralt. Kommunen tilrettelegger for nye næringsareal gjennom kommuneplanen. Når det gjelder forventninger knyttet til landbruk, fiskeri og foredling, mineralforekomster m.m. må dette ivaretas gjennom kommuneplanen og regionale planer bl.a. for byggeråstoff og regionalplan for havbruk og sjøareal.

- **Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder**

Regjeringen forventer at kommunene fastsetter utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekkene i transportsystemet, herunder knutepunkt for kollektivtrafikken. Det må legges til rette for variert og tilstrekkelig boligbygging, høy arealutnyttelse rundt kollektivknutepunkt, tilrettelegging for økt sykkel og gange. Samferdselstiltak, godsterminaler og havner skal prioriteres som effektive logistikknutepunkt. Videre legges det til grunn at transportveksten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange (nullvekstmål). Gjennom aktiv og helhetlig sentrumspolitikk skal det skapes gode og levende bymiljø med bolig, arbeidsplasser, service og sosiale møteplasser. Trygge og helsefremmede bomiljø, tilrettelagt for fysisk aktivitet og nærfriluftsliv, skal bidra til trivsel for hele befolkningen.

Oppfølging i kommunen

Fylkeskommunen spiller en viktig rolle i å overføre disse til lokale forhold, særlig gjennom utarbeidelse av Regionalplan for areal og transport i Dalane. En viktig oppgave for kommunen vil være å tilpasse nye føringer til en offensiv arealpolitikk og preferanser i befolkningen knyttet til reisemiddel og bolig. Det må også vektlegges at Eigersund er en sammensatt kommune med både bymessige og spredtbebygde områder. Det må legges til grunn at en skal ha fokus på gode bomiljø, livskvalitet og styrking av sentrum når særlig strategi for sentrumsutvikling vurderes. Eigersund kommune er iferd med å redulere et større havne og industriområde på Kaupanes som vil kunne bidra til å flytte gods over på skip.

3.1.2 Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning

I tillegg til konkrete nasjonale forventninger til kommunal planlegging, har staten også klare forventninger til øvrig tjenesteproduksjon. Disse er ikke samlet i ett dokument, men kommer gjerne som statlige føringer på sektorene. For eksempel kan en nevne Fremtidens skole som er regjeringens nettsted for skole, fire kompetanseområder. Et helsefremmede perspektiv med positivt fokus på folkehelse, barn og unge, forebyggende strategier, er andre eksempler på føringer som er styrende for måten kommunen legger opp sitt tjenestetilbud. Det knyttes også forventninger til at kommunene skal ta i bruk ny teknologi og digitaliseringsverktøy for å effektivere tjenester og ressursbruk.

3.2 Regional planstrategi, Rogaland fylkeskommune

Behov for rullering av Regionalplan for areal og transport i Dalane

«Dagens fylkesdelplan for areal og transport i Dalane ble vedtatt i 2005 og gjelder for perioden 2005-2015. Arealbruk og samordning mellom arealbruk og transport er viet lite plass i planen.. ...det er gitt sterke signaler fra regionen om at det ønskes en ny plan, og i forrige regional planstrategi ble det vedtatt at planen skulle revideres. ...Samlet sett vurderes det å være behov for en ny regionalplan og planprosess for Dalane. Dette kan gi et godt og omforent styringsverktøy for arealdisponeringer og en bedre samordning av areal og transport i regionen.»

3.3 Kommunereformens betydning for planstrategien

Eigersund kommunes planstrategi for 2016-2019 kommer til politisk behandling før sluttbehandlingen av kommunereformen, med mulige endringer i kommunestruktur. Dersom det blir vedtatt kommunesammenslåinger vil disse kunne tre i kraft tidligst 2017. Ved en kommunesammenslåing vil det bli behov for å se på kommuneplanene på nytt, og utarbeide felles plan. Dette er en prosess som vil måtte gå parallelt med arbeidet med å bygge en ny kommune.

I følge lovverket er det slik at den til enhver til gjeldende kommuneplan vil gjelde fram til en ny plan er vedtatt, selv om det skulle bli endringer i kommunestruktur. Planstrategi for 2016-2019 må til dels være et dynamisk dokument, og være tettere knyttet til handlingsplanen. Planstrategien kan også justeres underveis, hvis det blir behov for det, f.eks. på grunn av store endringer i utfordringsbildet. Det vil vurderes og tas opp i forbindelse med årsrapport og ev. arbeidet med handlingsprogram med økonomiplan.

4. UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER FOR EIGERSUND SAMFUNNET

4.1 Eigersund og Dalane sammenliknet med andre regioner i Rogaland

Rogaland er delt inn i fire regioner, Dalane, Haugesundregionen, Ryfylke og Stavangerregionen (Stavangerregionen er i en del plansammenhenger i Rogaland kalt for Jæren-regionen). I denne delen viser en utdrag fra rapporten «Reisen til Rogalands framtid - Regional analyse Attraktivitetsanalyse.

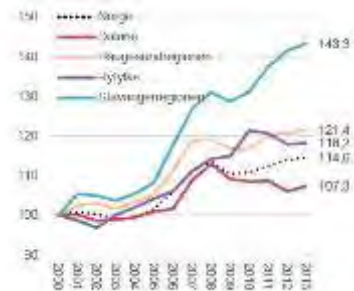
Befolkning																			
<p>Befolkningsutviklingen er nok den mest sentrale størrelsen i regional utvikling. Kommuner som ønsker å stimulere befolkningsveksten kan gjøre det ved å fokusere på å tiltrekke seg innflyttere og begrense utflyttingen. Det er derfor at det er flyttingen som det er behov for å forstå – og i neste omgang påvirke.</p>																			
<p>Stavangerregionen er befolkningsmessig størst, og den har også økt mest. Haugesundregionen er nest størst.</p>	<table border="1"> <caption>Population in thousands (2000-2015)</caption> <thead> <tr> <th>Region</th> <th>2000</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dalane</td> <td>243,076</td> <td>303,058</td> </tr> <tr> <td>Ryfylke</td> <td>80,419</td> <td>101,792</td> </tr> <tr> <td>Haugesundregionen</td> <td>77,391</td> <td>123,874</td> </tr> <tr> <td>Stavangerregionen</td> <td>22,415</td> <td>22,415</td> </tr> </tbody> </table>	Region	2000	2015	Dalane	243,076	303,058	Ryfylke	80,419	101,792	Haugesundregionen	77,391	123,874	Stavangerregionen	22,415	22,415			
Region	2000	2015																	
Dalane	243,076	303,058																	
Ryfylke	80,419	101,792																	
Haugesundregionen	77,391	123,874																	
Stavangerregionen	22,415	22,415																	
<p>Ryfylke og Dalane er små sammenliknet med Stavanger- og Haugesundregionen.</p>																			
<p>Stavangerregionen øker mest i perioden. Ryfylke og Dalane har vokst, men veksten har vært under den nasjonale veksten i perioden fra 2000 til 2014.</p>	<table border="1"> <caption>Population Index (2000=100) (2000-2014)</caption> <thead> <tr> <th>Region</th> <th>2000</th> <th>2014</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Norge</td> <td>100</td> <td>111,1</td> </tr> <tr> <td>Dalane</td> <td>100</td> <td>114,0</td> </tr> <tr> <td>Haugesundregionen</td> <td>100</td> <td>114,1</td> </tr> <tr> <td>Ryfylke</td> <td>100</td> <td>108,8</td> </tr> <tr> <td>Stavangerregionen</td> <td>100</td> <td>127,2</td> </tr> </tbody> </table>	Region	2000	2014	Norge	100	111,1	Dalane	100	114,0	Haugesundregionen	100	114,1	Ryfylke	100	108,8	Stavangerregionen	100	127,2
Region	2000	2014																	
Norge	100	111,1																	
Dalane	100	114,0																	
Haugesundregionen	100	114,1																	
Ryfylke	100	108,8																	
Stavangerregionen	100	127,2																	
<p>Det er først og fremst nettoflyttingen til Stavangerregionen som bidrar til Rogalands samlede høye nettoflytting. Bare Dalane har hatt en nettoflytting som ligger under snittet for landet som helhet. Selv om nettoflyttingen til Dalane er under landsgjennomsnittet, rangerer likevel Dalane over middels blant alle norske regioner med hensyn til nettoflytting. Norge er delt inn i 84 regioner, og Dalanes nettoflytting er rangert som nummer 37, dvs. over middels.</p>	<table border="1"> <caption>Ranking of Regions by Net Migration</caption> <thead> <tr> <th>Region</th> <th>Rank</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stavangerregionen</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>Ryfylke</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Rogaland</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Haugesundregionen</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>Norge</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Dalane</td> <td>37</td> </tr> </tbody> </table>	Region	Rank	Stavangerregionen	14	Ryfylke	16	Rogaland	4	Haugesundregionen	27	Norge	2	Dalane	37				
Region	Rank																		
Stavangerregionen	14																		
Ryfylke	16																		
Rogaland	4																		
Haugesundregionen	27																		
Norge	2																		
Dalane	37																		

Arbeidsplasser

Arbeidsplassutviklingen utgjør, sammen med befolkningsutviklingen, de to mest sentrale størrelsene for å forstå den regionale utviklingen. På kommune- og regionalnivå har egen næringsattraktivitet mer å si for veksten enn på fylkesnivå.

Stavangerregionen har hatt en vekst i antall ansatte i næringslivet på 43,3 prosent fra 2000 til 2013. Haugesundregionen og Ryfylke har begge hatt vekst godt over landsgjennomsnittet.

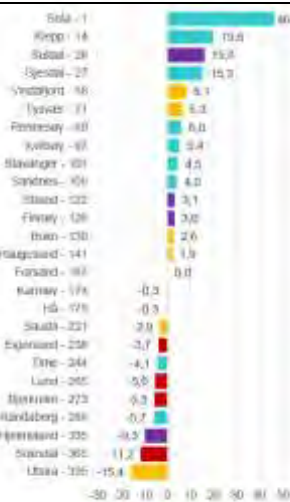
Dalane har hatt bare halvparten av veksten i landet, og har også hatt nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet fra 2008 til 2013.

Av fylkets kommuner har Sola hatt høyest vekst i antall ansatte i næringslivet siden 2008. I Sola har antall ansatte i næringslivet vokst med 46,5 prosent! Vi ser da også at Sola er rangert som nummer 1 av alle de 428 kommunene i landet. Tallet etter kommunenavnet viser rangering blant 428 norske kommuner. Ingen andre norske kommuner har med andre ord hatt så sterk arbeidsplassvekst i denne perioden.

Også Klepp, Suldal og Gjesdal har hatt sterk vekst, mellom 15 og 20 prosent etter 2008.

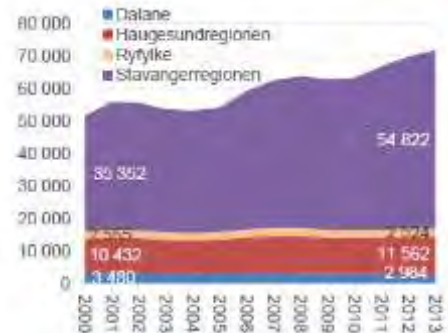
Men også enkelte kommuner i Rogaland har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet etter 2008. Størst nedgang hadde Utsira, Sokndal og Hjelmeland.

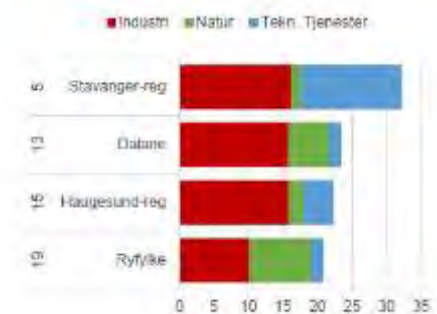
Figur 19: Prosentvis vekst i antall ansatte i næringslivet fra 2008 til 2013. Regionene er gruppert i farger som i grafen ovenfor.

Næringstyper

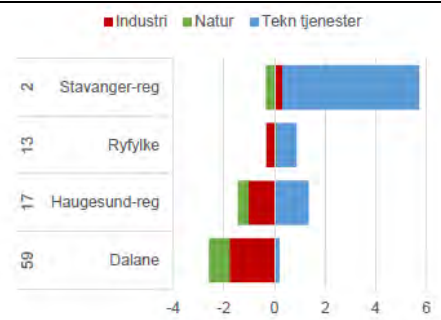
Basisnæringer er næringsliv som konkurrerer på et nasjonalt eller internasjonalt marked. Primærnæringer, som landbruk og gruver, samt industri, tilhører basisnæringene. Det er Rogalands høye sysselsetningsandel innen olje og gass som skiller fylket mest fra landet som helhet, og som har bidratt til gode strukturelle forhold for arbeidsplassvekst. Stavangerregionen har hatt en markant vekst i antall arbeidsplasser i basisnæringene. Utviklingen i de øvrige regionene har vært mer stabil.

Blant 84 regioner i Norge rangerer Stavangerregionen som nummer fem med hensyn til nivå på basisnæringene. Tallet lengst til venstre viser rangering blant regionene i Norge. De øvrige regionene i Rogaland har også forholdsvis store andeler av sysselsettingen knyttet til basisnæringene.

De sterke vekstimpulsene fra basisnæringene i Rogaland kommer først og fremst fra Stavangerregionen. Dalane har hatt en svak vekst, den er også under middels blant norske regioner. Innen de regionale næringene er det bare transportbransjen som har hatt nedgang, det gjelder både i Rogaland og på landsbasis. Stavangerregionen dominerer naturligvis med hensyn til antall arbeidsplasser i de regionale næringene i Rogaland. Det er få arbeidsplasser i de regionale næringene i Dalane.

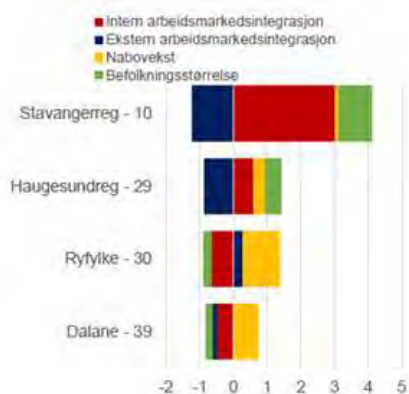
Næringsattraktivitet

Det er Stavangerregionen som har hatt de mest gunstige strukturelle betingelsene i fylket til nå. De andre regionene har faktisk hatt negative forutsetninger for næringslivsvekst. Ryfylke har den beste veksten etter at de strukturelle forholdene er trukket fra. Stavangerregionen og Haugesundregionen har begge over middels næringsattraktivitet. Dalane har de minst gunstige strukturelle forholdene av regionene i Rogaland. Regionen har i tillegg hatt svak egen næringsattraktivitet for alle de tre næringstypene.

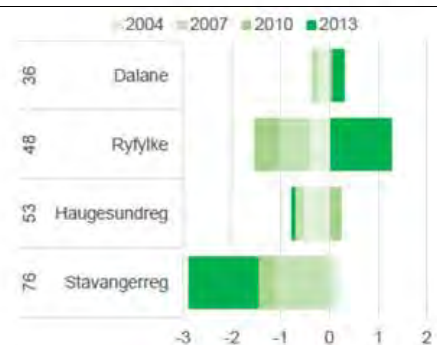

Bostedsattraktivitet

Det er en klar sammenheng mellom arbeidsplassvekst og nettoutflytting. Kommunene i Rogaland har stort sett holdt seg til en nettoutflytting som i høy grad er nær forventet verdi, gitt deres arbeidsplassutviklingen. De ligger nær forventningslinjen. Dette gjelder også Eigersund. Befolkningsrike og befolkningstette steder har systematisk bedre nettoutflytting enn steder med liten befolkning. Ryfylke og Dalane er små regioner, og taper litt nettoutflytting på det. Eigersund kommune har i større grad enn de andre Dalane kommunene en positiv befolkningsutvikling.

Stavangerregionen har høy intern arbeidsmarkedsintegrasjon. Det styrker regionenes tiltrekningskraft til innflyttere. Ryfylke og Dalane henger ikke så godt sammen internt, og taper innflytting på det. Ryfylke og Dalane har fått en positiv effekt på nettoutflyttingen gjennom at naboregionene har hatt arbeidsplassvekst. Eigersund ligger på 9 plass av kommunene i Rogaland når det gjelder «bostedsattraktivitet». I Dalane samlet er det er nabovekst og arbeidsmarkeds-integrasjonen som har mest forklaringskraft for nettoutflyttingen.

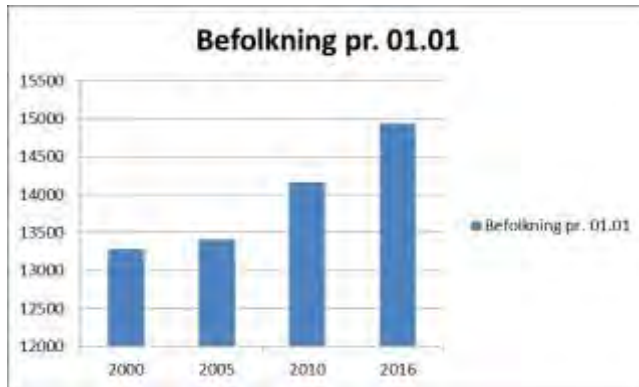

4.2 Utviklingstrekk og utfordringer: befolkning, levekår og folkehelse

Under følger litt om utfordringene innen befolkning, dernest innen levekår og folkehelse.

Befolkningsutviklingen i Eigersund frem mot år 2030 basert på befolkningsprognosen

Eigersund hadde ved siste årsskiftet 14942 innbyggere og har hatt en positiv befolkningsutvikling de siste årene. I en periode på midten av 80-tallet var det nedgang i folketallet i flere år etter hverandre. Fra 1986 og fram til 1999 varierte veksten mye fra år til år. Fra 2000 til 2005 var veksten svært lav før den i 2006 og fram til nå har vært betydelig større. Ingen andre perioder etter 1980 har hatt slik vekst i folketallet i flere år. Den sterke befolkningsveksten de siste årene både skyldes økt innflytting og økte fødselstall. Men det har også vært en økning i utflyttingen i denne perioden.

Befolkningsprognosen viser at det er en sammenheng mellom flytting og boligbygging i Eigersund kommune.

De senere års befolkningsvekst er muliggjort ved stor boligbygging i årene fra 2005 frem til nå. Netto flytting til Eigersund er en konsekvens av boligbyggingen. Årsaken til at det blir befolkningsvekst finner en som oftest i hvordan konjunktorene slår ut lokalt eller regionalt. Etter 2005 har det vært en periode

med høykonjunktur i landet samtidig som Aker har hatt godt med ordretilgang. Det ser også ut til at i oppgangsperioder øker utpendlingen fra Eigersund.

Utflyttingen fra Eigersund er sterkest i aldersgruppene 20 til 29 år og høyere for kvinner enn for menn. Denne tendensen har vedvart også etter 2005. Det forventes at befolkningsveksten fortsetter, men med en avtakende vekstrate i forhold til det som en har lagt til grunn i forrige befolkningsprognose. Det kan bli betydelig lavere vekst i et lengre tidsperspektiv, avhengig av hva som skjer i regionene rundt og nasjonalt. Usikkerheten om befolkningsprognosene er større, men en har basert seg på befolkningsprognosen som ble utarbeidet i 2014. Denne legger opp til en samlet vekst i befolkningstallet på 13% frem mot år 2030. På kortere sikt er det tilflyttingen samlet sett (fra andre kommuner og fra utlandet) som i all hovedsak vil bestemme størrelsen på befolkningsveksten i Eigersund. Det kan forventes en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst i perioden på omlag 0,7% pr. år.

Eigersund kommune har noen utfordringer og de viktigste er pekt på her:

1. Arbeidsmarkedet i Eigersund kan synes å være preget av stort skille mellom kjønnene. Det er flere tunge industriarbeidsplasser som er sterkt konjunkturutsatt og der mennene arbeider. Kvinnene arbeider i større grad i servicenæringer og i offentlig forvaltning som er mindre utsatt.
2. Yngre mennesker i 20 til 29 årsklassene flytter i stor grad ut av kommunen. Selv i tider med stor grad av samlet netto innflytting til Eigersund, flytter yngre kvinner ut. Dersom kvinnene flytter ut for å ta utdanning, kan det se ut som mange ikke flytter tilbake siden det er et lite arbeidsmarked for høyt utdannede i Eigersund.
3. Selv med boligbygging i tråd med prognosene er det ikke sikkert at barnetallet vokse i særlig grad fordi en kan forvente en vekst i de eldre aldersgrupper med nye boligbehov.
4. I de ytre deler av kommunen kan det bli betydelig nedgang i barnetallet.
5. Antall eldre over 90 år vil vokse sterkt de nærmeste årene. Det krever utbygging av omsorgen for denne gruppen. Etter noen år vil antall eldre over 90 år stabilisere seg. Om 12 – 15 år vil antall eldre i 80 til 89 år øke. Det vil igjen kunne føre til gradvis vekst i behovet for tyngre omsorg.

	<p>Selv om den samlede befolkningsutviklingen er positiv for kommunen samlet, varierer dette veldig for de ulike delene av kommunen, men hovedtyngden av befolkningsutviklingen i kommunen vil skje i tilknytning til Egersund by med bydelen av Eigerøy. Hellvik vil ha en liten økning, mens Helleland og Søre del vil ha en befolkningsnedgang frem mot 2030 i forhold til år 2000 dersom en ikke klarer å snu trenden.</p>
	<p>Egersund by inkl. Eigerøy vil ha hovedtyngden av befolkningsøkningene frem mot år 2030. Eigerøy er inne i en positiv vekstfase, fra å ha relativt stabilt befolkningstall fra 2000 og til 2006, har befolkningen økt for hvert år. Isolert vil en kunne forventet en en videre økning av befolkningen på bydelen av Eigerøy fra 2016 og frem til 2030 på om lag 40%. Mye av dette skyldes den store boligbyggingen i tilknytning til Leidlandshagen. Egersund by har hatt en jevn og positiv befolkningsøkning fra år 2000, og vil fra 2016 og frem mot år 2030 kunne forvente en befolkningsøkning på om lag 20%.</p>
	<p>Hellvik har hatt en relativt flat utvikling fra år 2000 og frem til nå, men er nå inne i en fase der befolkningen utifra fremskrivingene vil øke. Frem mot år 2030 vil befolkningene kunne øke med om lag 30%. Det er satt av mye boligareal på Hellvik, men det er behov for å etablere arbeidsplasser og privat servicetilbud for å bidra til å styrke lokalsamfunnet og gjøre dette mere robust. Det må også vurderes behov for ytterligere barnehageutbygging.</p>
	<p>Helleland har fra år 2000 og frem til nå hatt en realtvt kraftig nedgang i folketallet på om lag 20%, men der denne nedgangen ser ut til å ville flate de ut neste årene og det kan tyde på at befolkningstallet vil stabilisere seg rundt dagens nivå i fremtiden. Det er særlig nedgangen i barn og unge (0-19 år) som er årsaken til folketallsnedgangen i kretsen. I arealplanen bør en ha et særlig fokus på tettstedsutvikling i Helleland og vurdere en stedsanalyse. Det er satt av mye boligareal i kommuneplanen på Helleland, men utfordringen er å få disse tomtene byggeklare. Dette bør ha et særlig fokus.</p>
	<p>Søre del av kommunen vil kunne forvente en nedgang i folketallet frem mot 2030. Det er særlig nedgangen i barn og unge (0-19 år) som er årsaken til folketallsnedgangen i kretsen.</p>

Befolkningsvekst kan sikres ved to samtidige strategier:

1. Arbeide for attraktive arbeidsplasser i Eigersund – for ulike utdanningsnivåer og i ulike næringer. En må derfor sette i verk tiltak for å få regulert og utbygd arealene.

2. Legge til rette for at Eigersund kan være bostedskommune, men at en kan ha sitt arbeid utenfor kommunen – legge til rette for utpendling.

Noen trekk ved kommunens folkehelse – hentet fra folkehelseprofilen for Eigersund kommune

God folkehelse skapes gjennom god samfunnsutvikling. Samtidig er folkehelsen en viktig faktor for god utvikling. Lov om folkehelsearbeid stiller krav til kommunen om å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorene som kan virke inn på helsetilstanden. Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år og i tillegg gjøre et løpende oversiktsarbeid.

Helsetilstanden for innbyggerene i Eigersund kommune er god. Levealderen er høy og vil øke framover. Sett ut fra de innsamlede data for Eigersund kommune, ligger kommunen bedre an enn landsgjennomsnittet på områder som eksempelvis: færre barn av enslige forsørgere, mindre frafall i den videregående skole, mindre røyking blant kvinner, mindre diabetes type 2, god drikkevannsforsyning, mindre personskader behandlet i sykehus, grad av sosiale møteplasser er god og kommunen har et variert kulturtilbud. Når det gjelder helseutfordringer sett ut fra de innsamlede data for Eigersund kommune, registreres stigende arbeidsledighet, noen flere enn landsgjennomsnittet er uføretrygdet i alderen 18-44 år, plager knyttet til muskel og skjelettsystemet er høyere enn landsgjennomsnittet og det er et høyere antibiotikum forbruk, noe høyere andel overvekt blant kvinner, en del barn og unge er plaget av angst, depresjon og ensomhet samt andelen 10. klassinger som trives på skolen er lavere enn i landet som helhet.

Det arbeides med å slutføre et samlet oversiktsdokument med lokale statistikker og vurderinger. Dokumentet planlegges lagt frem til politisk orientering høsten 2016 i forbindelse med utlegging av planprogram for revidering av kommuneplanen.

Befolkning:

- Valgdeltakelsen i kommunen var lavere enn i landet som helhet.

Levekår:

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er lavere enn i landet som helhet. Lav inntekt defineres her som under 60 % av nasjonal medianinntekt.

Miljø:

- Andelen personer som får vann fra vannverk som både har tilfredsstillende resultater mht E.coli og stabil drikkevannsleveranse ser ut til å være høyere enn landsnivået.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er veldig eller ganske mye plaget av ensomhet, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. (UngData-undersøkelsen)
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Skole:

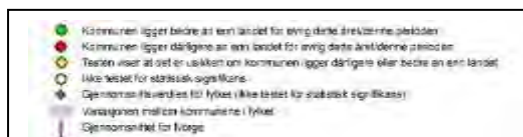
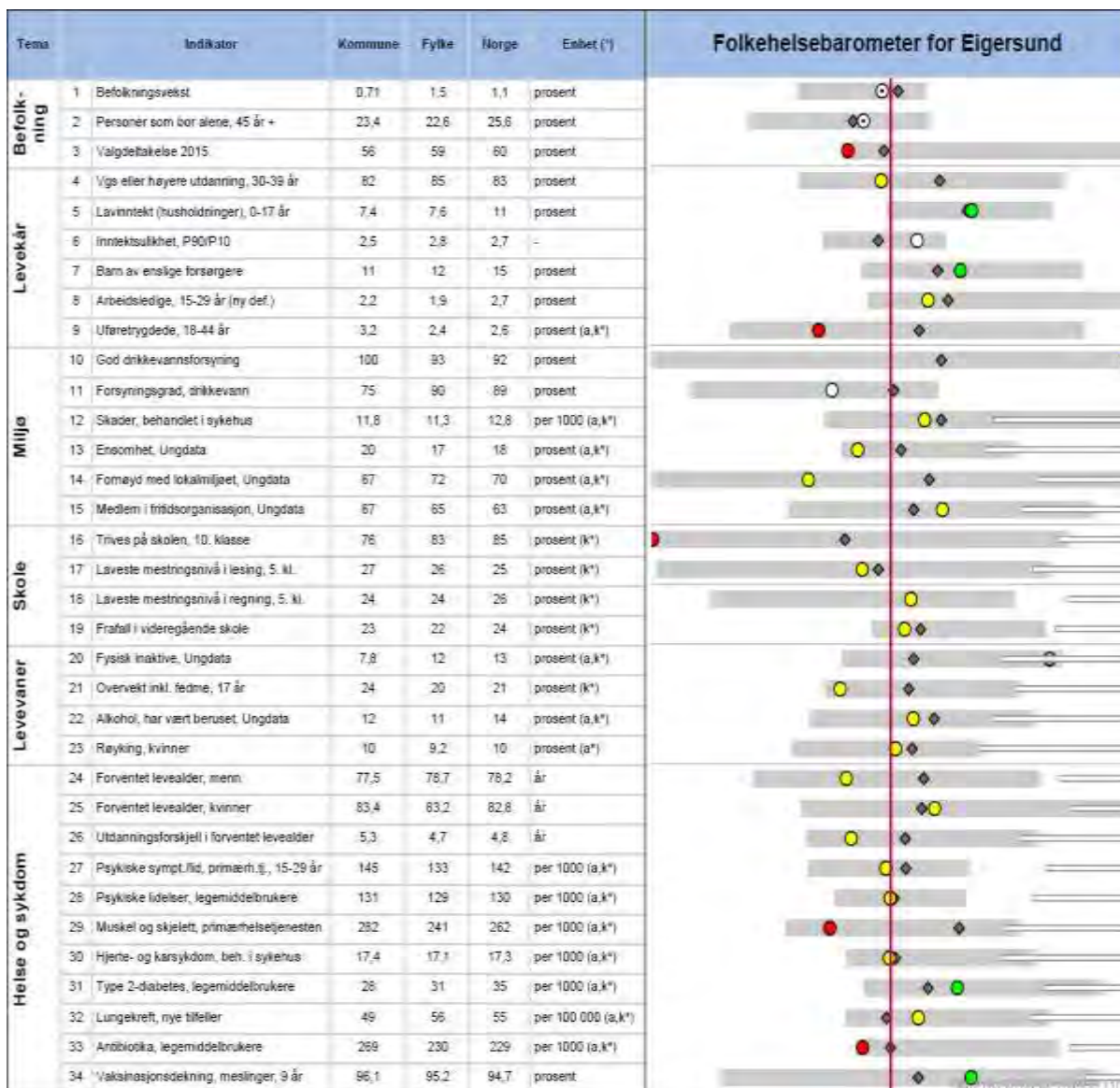
- Frafallet i videregående skole er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Frafall i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.
- Andelen 10. klassinger som trives på skolen er lavere enn i landet som helhet. Tallene er hentet fra Elevundersøkelsen

Levevaner:

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er fysisk inaktive (andpusten eller svett sjeldnere enn en gang i uka), er lavere enn i landet. Tallene er hentet fra UngData undersøkelsen.
- Andelen med overvekt inkludert fedme er ikke entydig forskjellig fra landet som helhet, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter (17 år).

Helse og sykdom:

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole som høyeste utdanning og de som har videregående eller høyere utdanning, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.

Barn og unge - oppsummering av noen tall fra Ungdata undersøkelsen 2016:

Lokalsamfunnet: 42% av ungdommene svarer at de har nok lokaler i nærmiljøet til å treffe andre unge, landsnittet er 48%(us) og 35%(vgs). 92% av ungdommene i ungdomsskolealder opplever at det er trygt å ferdes ute i nærmiljøet på kveldstid

Skole/utdanning: Rundt 90% svarer at de de trives på skolen. Landsgjennomsnittet er 93%(us)/94%(vgs) . 6% av ungdomsskoleelevene utsettes for plaging, trusler eller utfrysning minst ukentlig, Omregnet til antall elever betyr dette at 34 elever opplever å bli plaget/mobbet/fryst ut minst en gang i uka. 51% av ungdommene tror at de kommer til å ta utdanning på universitet eller høyskole. Dette er langt flere enn i 2014 (40%), men færre enn landsnittet (66%). Ser en på

kjønnsfordelingen viser det seg at 70% av jentene og 33% på VG1/VG2 tror de vil ta høyere utdanning, mens 72% av guttene og 44% av jentene tror de vil ta fagbrev.

Når det gjelder lekser er det jentene som gjør mest lekser –om lag 30 % av jentene gjør lekser mer enn to timer daglig – mens om lag 10% av guttene bruker mer enn to timer på lekser til dagen.

88% av ungdommene svarer at de trener en gang i uka eller oftere.

Psykisk helse: Om lag 15% av ungdommen har i gjennomsnitt den sist uken følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller ansent og bekymret deg for mye om ting. Denne gruppa ungdom vurderes å ha høy grad av depressivt stemningsleie. I 2013 svarte om lag 12% av ungdommene det samme. Jenter er markant overrepresentert blant de unge med depressivt stemningsleie.

Rus: 88% av ungdommene i ungdomsskolealder har aldri drukket alkohol, eller har kun smakt noen få ganger, 3% har brukt hasj/marihuana minst gang i løpet av det siste året. 86% av ungdommene har ikke lov å drikke av foreldrene sine, 3% har lov og 11% vet ikke om det har lov. I 2013 svarte 78% at de ikke hadde lov til å drikke, 6% hadde lov, og 16% var usikre. 40% av ungdommene på VG1 og VG2 har aldri drukket alkohol eller kun smakt noen få ganger, 7% har brukt hasj/marihuana i løpet av det siste året. Blant elever i både ungdomsskole og videregående skole rapporteres det om redusert tilgjengelighet ift hasj/marihuana.

4.3 Utviklingstrekk og utfordringer: kultur, nærmiljø, møteplasser og kulturvern

Eigersund har et rikt kulturliv og en unik kulturarv i form av den verneverdige trehusbebyggelsen. Kulturtilbudet er stort, men innbyggerne har høye forventninger til valg av opplevelser og deltakelse i aktiviteter. Det er nødvendig å sikre arrangementer som løfter fram lokale krefter og styrker fellesfølelse og tilhørighet Eigersund kommunen har mange aktive lag og foreninger som bidrar til positiv aktivitet for store og små. Ikke minst har Eigersund flere årlige anerkjente festivaler og arrangementer. Stadig flere dukker opp og byen har etter hvert fått status utad som en festivalby. De siste årene har vi sett en unik samarbeidsvilje i næringslivet, som har bidratt til å løfte kulturaktiviteten til nye høyder og dette skyldes bl.a. samarbeid med Sentrumsforeningen.

Kulturlivet utspiller seg i dag på en rekke spennende arenaer i kommunen, men det savnes en storstue hvor en kan serve hele bredden av befolkningen under ett tak. Dagens kulturhus fungerer i hovedsak som kino. I et nytt kulturhus vil kino, teater/konsertscene, bibliotek og en rekke andre funksjoner samles. Vi vil samtidig skape et pulserende møtested med aktivitet på både dag og kveldstid.

Kommunen er bevist på også å bidra til økt kulturaktivitet utenfor sentrum. Kommunen har ansvar for å tilby et godt kulturtilbud for hele befolkningen. Det vil si at vi skal sørge for en bredde i tilbudet. En legger vekt på at kulturtilbudet skal benytte seg av lokale kulturkrefter, samt involvere regionale, nasjonale og internasjonale aktører. Aktivitetene skal være av høy kvalitet. En søker å innhente og ta vare på muligheter som tilbys oss utenfra – for eksempel Riksteatret.

Det som er viktig fremover er bl.a. at kommunen stadig skal være kreativ og nyskapende i sin kulturprogrammering og våge å tenke annerledes. Det er også viktig å ta vare på de allerede eksisterende faste kulturarrangementene og fokusere på at de hele tiden skal videreutvikles til det bedre. Kommunen bør derfor sette utredning av et nytt kulturhus tilbake på dagsorden, gjerne i kombinasjon med et ev. nytt rådhus. Tiltrettelegging for fysisk aktivitet i ulike varianter, og et aktivt idretts- og friluftsliv, spesielt for barn og unge. Det er behov for en mer helhetlig og systematisk planlegging og prioritering – idrett-, kultur og anleggsplanen må revideres. Bevisst å nyttiggjøre muligheter for kulturbasert næring.

Barn og unge har det godt i Eigersund og Dalane. Dette er et fortrinn som en må ta vare på og utvikle. Vi trenger mer kunnskap om de unge voksnes verdier og forventninger til bylivet, og til kultur- og opplevelsestilbud. Kommunen ønsker å være attraktive for denne befolkningsgruppen. Det er behov for å videreutvikle lokalsamfunnsmodellen, og det er behov for å finne nye arbeidsmåter i forhold til lokalsamfunnsarbeid slik at vi lykkes med en enda større grad av involvering og medvirkning. Aktivisere velforeninger som formelle uttale og samarbeidspartnere i saker som berører deres lokalsamfunn. Det ligger en utfordring i å opprettholde en sterk frivillighet.

Det bør tilrettelegges for fysisk aktivitet i ulike varianter, og et aktivt idretts- og friluftsliv, spesielt for barn og unge. Det er behov for en mer helhetlig og systematisk planlegging og prioritering. Idrett-, kultur og anleggsplanen må revideres.

Det er utfordringer i å skape et attraktivt sentrum generelt, og attraktive møteplasser spesielt. Det er behov for å utvikle kulturarenaer etter dagens standarder hvor bredden av befolkningen kan møtes. Kulturtilbudet er stort, og vi er kravstore i valg av opplevelser og deltakelse i aktiviteter. Sikre arrangementer som løfter fram lokale krefter og styrker fellesfølelse og tilhørighet. Regjeringen har vedtatt sentrale mål om bevaring av kulturarv og bærekraft. For hvert år skal tapet av kulturarv reduseres. Bygningsarven og kulturminnemiljøer er ressurser i byutviklingen og må ivaretas. Eigersund er en av de best bevarte trehusbyene i Norge og det er viktig at alle byggetiltak bidrar til å bevare dette inntrykket. Ny bebyggelse skal underordne seg trehusbyens særpreg og arkitektoniske uttrykk samt skala og volum.

4.4 Utviklingstrekk og utfordringer: næringsliv, sysselsetting og verdiskaping

I Eigersund kommune er det særlig næringsmiddel og fiskerinæringen og aktivitet i og rundt hjørnesteinsbedriften Aker Solution som utgjør de sentrale delene av næringslivet. Det er Eigersunds sentrale plassering i Nordsjø-bassenget, med Norges beste naturlige havn, som gjør stedet så attraktivt. Havnen er hovedsakelig isfri og uten tidevannsforskjeller og er godt beskyttet mot vær og vind. I Eigersund er det en nær sammenheng mellom befolkningsutvikling og næringsutvikling.

Eigersund kommune har en stor næringsmiddelindustri i tilknytning til fiskeri og landbruk. Både målt i antall ansatte og omsetning er dette en viktig og sentral del av del lokale næringslivet. Det har i dag nesten ingen betydning hvor fiskeindustrien er lokalisert i forhold til fiskeflåten eller i forhold til lokalisering av oppdrettsnæringen jfr. leveringsstruktur. Det er en stadig utfordring å få til mer kontinuerlig produksjon for å jevne ut sesongvariasjoner m.h.t. råstoff. Tendensen er at mer og mer av råstoffet blir tilført med transport enten ved bil eller ved båt. Her vil områdereguleringen på Kaupanen kunne bidra med nye arealer.

Næringsmiddelindustrien spenner fra mindre gardsproduksjon til Gilde Vest som er Norges største storfeslakteri. Anlegget på Tengs produserer bl.a. 4 millioner kilo kjøttdeig hvert år. Det er viktig å sikre at denne type videreforedling får sikre arealmessige rammevilkår, samt at en må oppmuntre til knoppskytning.

Næringsområder

Ifra tidligere utredninger har en lagt til grunn at kommunen bør ha byggeklart om lag 50-80 daa. næringsområde i kommunen til enhver tid – videre bør det være en tomtereserve på betydelig mer. I gjeldende kommuneplan er det vist om lag 1000 daa. med næringsarealer for ulike typer næring. En bør her ha avsatt tilstrekkelig areal til å kunne bygge ut i etapper og med mulighet for senere utvidelse der det er mulig, da det er viktig å sikre forutsigbare rammevilkår. Det er verdt å merke seg at omlag 60% av det tilgjengelige næringsarealet er i tilknytning til eksisterende næringsområder i

Egersund havn samt Egersund næringspark på Eigestad ved E39. Den største utfordringen vil være å klare å aktivisere og starte utbygging i de ulike områdene.

Det er utfordringer spesielt knyttet til å bidra til å skape vekst i verdiskaping og vekst i antall arbeidsplasser. Det ligger et potensiale i å utvikle kulturbasert næring og opplevelsesnæringer. Ikke fordi de i seg selv er så lønnsomme, men fordi de gjør Egersund mer attraktiv å bo i og å besøke. Vi kan bli flinkere til å tiltrekke oss store arrangementer og utnytte deres kommersielle verdi. Det vil også i løpet av høsten 2016 startes opp arbeid med områderegulering for byutvikling for sentrumsområde på Eie og knutepunktsutvikling Egersund stasjon. I dette ligger også et fokus på strekningen sentrum – Eie.

Arbeidmarked og arbeidsledighet

Eigersund kommune er en del av en større bo- og arbeidsmarkedsregion – en region på tvers av kommune og fylkesgrenser. Rundt 1000 reiser til Eigersund på jobb hver dag, ca. 2000 har jobb i en

Eigersund, Rogaland og Norge. Andel helt ledige av arbeidsstyrken. April 2013 – april 2016

annen kommune. Samtidig er store deler av næringslivet konjunkturutsatt og kommunen og regionen opplever store utfordringer knyttet til økende arbeidsledighet. Dette er den største utfordringen vi står ovenfor i årene som kommer.

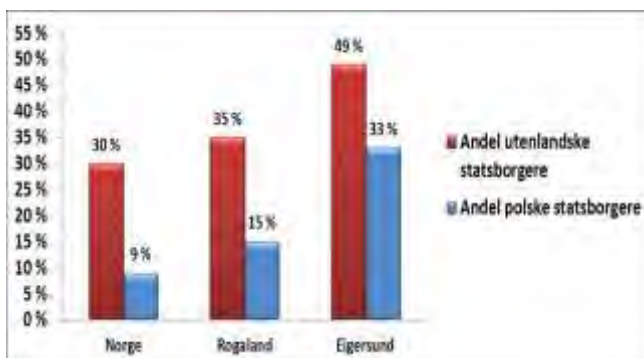
Kommunen bør derfor sammen med kommunens næringsforetak utarbeide en handlingsrettet og konkret tiltaksplan for å søke å møte noen av disse utfordringene.

Det er innen yrkesgruppene industri og bygg og anlegg en finner de fleste ledige.

Det har vært en økning i ledigheten i Eigersund på 72% fra april 15 til april 16. Dette er alvorlig og setter samfunnet under stort press.

Det er særlig bekymringsfullt at ledigheten blant de yngste øker. Det er fare for at en kan få personer som kan falle utenfor arbeidsmarkedet og aldri vil klare å komme inn i det.

Alder	Antall
19 år og under	6
20-24 år	54
25-29 år	59
30-39 år	127
40-49 år	117
50-59 år	55
60 år og over	25
Totalt	443

Det er bl.a. store utfordringer knyttet til å skaffe tilstrekkelig med lærlingeplasser.

Prognosene fra NAV viser at det forventes en ytterligere økning i arbeidsledigheten i løpet av 2016 på om lag 16% fra mar. 16 til des.16. Dette tilsvarer en økning fra 4,7% i mars 16 til 5,4% i desember 16.

Kommunens eierforvaltning

Utviklingen i kommunal sektor går retning av at det opprettes flere interkommunale selskap og samarbeid samt aksjeselskap. Hensikten bak slike selskap og samarbeid er å effektivisere og profesjonalisere driften av utvalgte kommunale oppgaver, både lovpålagte og ikkelovpålagte, for eksempel gjennom renovasjon, næring mfl..

Det blir fra omgivelene stilt klare og tydelige krav til hvordan kommunen, som offentlig organisasjon, bør forvalte sine eierinteresser. Det er sentralt å få eierskapsmelding for kommunen samt eierstrategier for selskapene som kommunen er medeier eller eier av.

Rogaland revisjon har foretatt en gjennomgang av eierskapsforvaltningen i Eigersund kommune – denne legges frem for politisk behandling i juni 16. Fra høsten må en starte gjennomgangen av de ulike eierstrategier/ eierskapsmeldinger.

4.5 Utviklingstrekk og utfordringer: organisering av kommunale tjenester

Eigersund kommune er blant de største arbeidsgiverne i kommunen og en viktig tjenestetilbyder til innbyggerne fra vuggen til grav. Dette gjør at Eigersund kommune er en stor kompetansebedrift som innehar stor kunnskap på en rekke felt. Samtidig er det viktig at denne kunnskapen vedlikeholdes og utvikles for at innbyggerne skal få en best mulig service. Dette må gjøres bl.a. gjennom en målrettet personal og kompetanseutvikling.

Eigersund kommune bruker, ifølge KOSTRA-tall, minst ressurser på administrasjon. Dette gjør administrasjonen driftsorientert og sårbar. Faren er at det kan redusere muligheten til helhetlig og langsiktig planlegging .

En må hele tiden søke å bli bedre på de tjenestene en yter publikum og måten dette skjer på. I dette ligger en fortsatt satsning på bruk av IKT, herunder utvikle digitale og nettbaserte tjenester. Videre vil en arbeide for etablering av et servicetorg for å lette tilgjengeligheten for publikum. En ønsker også å ha fokus på interkommunalt samarbeid der dette er naturlig.

Eigersund kommune har knappe ressurser, noe som er en kontinuerlig utfordring. En stor utfordring er å få til en dreining mot helsefremmende og forebyggende arbeid. I dette ligger også et aktivt folkehelsearbeid. Tjenester til befolkningen må og sees i sammenheng med utfordringene under befolkning, levekår og folkehelse.

Svært mye av kommunens virksomhet skjer i form av daglig drift, og denne typen oppgaver må nødvendigvis ikke forankres i egne plandokument. Driftsoppgaver og prosjekter av en mer overordnet og omfattende type fanges hovedsakelig opp i såkalte sektor- og temaplaner. Planbehovet for den enkelte sektor fremkommer i kaptittel 5.

4.6 Utviklingstrekk og utfordringer: infrastruktur, kommunikasjon, by og tettstedsutvikling

En stor del av samfunnsutviklingen i Eigersund kommune skjer i hovedsakelig innenfor en avstand på 1 km fra kystlinjen. I dette 1-kilometersbeltet bebygges stadig mer areal, mens arealene utenfor i større grad forblir uendret. Over lengre tid har boligbygging, vegbygging og næringsområder ekspandert på bekostning av naturområder eller jordbruksland i denne sonen. Dette gjelder særlig arealer som grenser opp mot eksisterende tettbebyggelse eller hovedvegnett. Hovedårsaken til dette er at Eigersund by og Hellvik ligger i denne sonen. I Eigersund by bor mellom 80-90% av

kommunens befolkning og det er også der en kan forvente den største befolkningsveksten i fremtiden. Det er her de sentrale havne- og næringsområdene ligger. Dette har også en historisk begrunnelse ved at sjøen er en grunnleggende faktor for byens tilblivelse og lokalisering og er med på å gi byen sin særpregede identitet.

I kommuneplanen må det settes fokus på Egersunds funksjon som regionsenter. Dette henger også nøye sammen med næringsutvikling. Kommuneplanen skal bidra til å styrke og videreutvikle Egersund som motor i regionen. Statlige retningslinjer for samordnet bolig- areal og transportplanlegging gir tydelige føringer, knyttet til utbyggingsmønster og utbyggingsrekkefølge. Det må gjennom kommunens planlegging settes fokus på å sikre langsiktighet og konsistens i valg, for å unngå utilsiktede virkninger, i form av ressurskrevende håndtering av "følgefeil", f.eks. med veisystemer.

Press på arealer sammen med økonomiske og tekniske rammebetingelser for utbyggere utfordrer andre viktige verdier. Eksempler på slike verdier er verneverdige trehusbebyggelse, landskapsrom og bybilde, felles offentlige rom, estetikk og arkitektur med gode kvaliteter både for brukere og omgivelser, grønnstruktur og kulturminner / kulturmiljøer. Når det gjelder fortettingsproblematikk i boligbygging må kommunens overordnede arealplaner gi klare og konkrete styringssignaler for utbygging og hvilke krav som skal stilles for å få fortetting med kvalitet og som skal bidra til gode bo- og oppvekstmiljø. Fortetting skal ikke forringe boforholdene for de som allerede bor i et område hverken i forhold til grøntområder, trafiksikkerhet m.m..

Plangrunnlaget for deler av byområdet er til dels gammelt og gjør det vanskelig å håndtere fortettingssaker på en god måte. Det er behov for analyser, med tanke på å ivareta byen og de enkelte områdenes egenart og samtidig kunne møte krav om fortetting i randsonen til den verneverdige trehusbebyggelsen i sentrum. Det må prioriteres å ferdigstille arbeidet med å sanere eldre reguleringsplaner som er over 40 år gammel.

Det er satt av relativt store arealer til næring i kommuneplanen, og mange er ferdig regulert, men den store utfordringen er å få disse byggeklare. Tilgjengelig areal for næringslivet fremheves ofte som en utfordring. Dette handler også om eksisterende arealers plassering og tilknytning til overordnet infrastruktur. Utfordrende arealer og manglende offentlig infrastruktur som gjør at det er dyrt og vanskelig å utnytte flere av de arealene som i dag er avsatt til industri- og næringsformål.

Det er ønskelig å øke andelen gående og syklende og det er viktig å legge til rette for for denne transportformene, bl.a. på strekninger som ikke har gang- og sykkelveger. Det skal utarbeides egen plan for dette. I Eigersund er det et betydelig vedlikeholdsetterslepet på kommunale veger. Dette fordi trafikkmengdene og slitasjen øker, det kommunale vegnettet utvides i antall km, mens bevilgningene til drift- og vedlikehold er forholdsvis stabile over tid. Om denne utviklingen fortsetter, er det svært sannsynlig at vedlikeholdsetterslepet øker i omfang.

Utviklingen over tid viser at trafiksikkerheten er gradvis forbedret: færre ulykker, færre personskader, samt at ulykkesalvørighetsgrad er generelt redusert. Selv om situasjonen blir forbedret, er likevel behov for et kontinuerlig arbeid med trafiksikkerhet. Kommunen har arbeidet systematisk for å følge opp tiltakene i trafiksikkerhetsplanen og alle tiltakene i gjeldende planer er nå gjennomført. Denne planen må revideres i planen, da den bl.a. er grunnlag for søknad om trafiksikkerhetsmidler.

Andre viktige forhold som kommunen må følge opp i perioden, men som i stor grad avgjøres av andre er dobbeltspor, ny E39, ny bru Eigerøy. Videre er det forhold som kommunen kan ta styring

over som områderegulering Eie og Eiekryssset herunder stasjonsutvikling. Det er viktig å følge opp føringene som allerede ligger i gjelende vedtak om utviklingsretning for Egersund by samt følge opp utbyggingsareal som allerede ligger sikret i kommuneplanen.

Det er utfordringer i å skape et attraktivt sentrum generelt, og attraktive møteplasser spesielt.. Bærekraftig byutvikling må sikre god forvaltning og utvikling av offentlige rom herunder tilgjengelighet for alle. Det vil være viktig å få en enhetlig og helhetlig utforming av uteplasser, uteservering m.m. slik at dette blir en del av en attraktiv og levende by. Regjeringen har vedtatt sentrale mål om bevaring av kulturarv og bærekraft. Bygningsarven og kulturminnemiljøer er ressurser i byutviklingen og må ivaretas. Egersund er en av de best bevarte trehusbyene i Norge og det er viktig at alle byggetiltak bidrar til å bevare dette inntrykket. Ny bebyggelse skal underordne seg trehusbyens særpreget og arkitektoniske uttrykk samt skala og volum.

4.7 Utviklingstrekk og utfordringer: natur, miljø, landskap og klima

Kommunen har en sentral lokal rolle når det gjelder å følge opp forhold knyttet til natur og miljø. Eigersund kommune har god tilgang på flotte naturområder, hvorav mange er sikret og gjort tilgjengelig for allmennheten. Samtidig opplever en at deler av strandsonen til dels er utsatt for et sterkt byggepress. Folk flest skal ha tilgang til sjøen og allmenne interesser skal gis fortrinn i 100-metersbeltet. En vil være forsiktig med å privatisere områder for noen få, på bekostning av resten av kommunens om lag 15000 innbyggere. Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og naturen. Markaområder og grønne lunger er viktige for utøvelsen av friluftsliv. I tillegg omfatter slike områder ofte verdifullt naturmangfold og kulturminner, og er derfor ekstra viktige å bevare. Friområdene skaper møteplasser og tilrettelegger for rekreasjonsaktivitet. Både friområder og områder for friluftsliv fyller en viktig funksjon, nemlig å bidra til gode bo- og oppvekstmiljø.

Hovedutfordringen knyttet til biologisk mangfold i Eigersund er knyttet til randsonene mellom utbyggingsarealer og utmark, og bevaring av tilstrekkelig areal med grønne lunger for framtiden. Å gjøre en god avveining mellom utbygging og bevaring sett i et langsiktig perspektiv er utfordrende, men kommunen har gode erfaringer med å avklare slike forhold gjennom kommuneplanen. Dette gjør at en ev. senere reguleringsplanprosess går lettere og blir mere effektiv. Samtidig er det kunnskapen om det biologiske mangfoldet mangelfullt, da kun deler av kommunen er kartlagt. Det bør prioriteres å få gjennomført ytterligere kartlegging av biologisk mangfold, for å øke kunnskapsgrunnlaget og gjøre kommunens planprosesser mere effektiv.

Den generelle utviklingen viser at klimaet blir mildere, våtere og mer voldsomt. Dette betyr høyere gjennomsnittstemperaturer, økte nedbørsmengder, hyppigere tilfeller av storm eller orkan samt havnivåendring. Dette øker sannsynlighet for materielle skader gjennom flom, vind, springflo og bølger. Konsekvensene kan derimot begrenses ved at særlig kommunens beredskaps- og samfunnssikkerhetsarbeid er på plass. Det er særlig planarbeid som kommuneplan og planer for vann og avløp m.m. som er viktige i denne sammenhengen. Gjennom denne type planer kan en vektlegge klimatilpasning gjennom bestemmelser til kommuneplan i tillegg til temaplanens forslag til tiltak og prioriteringer. Det er behov for ajourførte klimascenarier for Eigersund spesielt knyttet til havnivåstigning.

Eigersund har til tider utfordring knyttet til utbyggingspress på høy-produktive arealer i randsonen til Egersund by og Hellvik og Helleland. Kommunen har et ansvar for å ivareta arealer som er egna for matproduksjon og vil ikke åpne opp for utbygging på slike arealer.

Mange vannforekomster står i fare for og ikke nå målet om god økologisk kvalitet. Lokale tiltaksplaner skal utarbeides og gjennomføres. Hovedutfordringen blir å gjennomføre nødvendige tiltak som er

mest mulig kostnadseffektivt og som gjør det mulig å oppnå Vannforskriftens mål om god økologisk og kjemisk miljøtilstand for alt vassdrag og kystvann innenfor vannområdet. Det er særlig tiltak i forhold knyttet til avrenning fra landbruket, minstevannsføring, avløp fra spredt bebyggelse, sur nedbør, avrenning fra industrivirksomhet som går igjen for vassdragene. Eigersund kommune må i budsjette og økonomiplan følge opp tiltakene i tiltaksplan for Dalane Vannområde i perioden .

4.8 Utviklingstrekk og utfordringer: flyktningesituasjonen – integrering og inkludering

Flyktningestrømmen til Europa omtales som den største humanitære krisen på dette kontinentet siden andre verdenskrig. Samtidig er det en krise som er beheftet med svært mye usikkerhet, også i Norge. Hvor mange som vil komme hit, hvor mange som vil få innvilget opphold, og til sist hvor mange som vil komme til Eigersund kommune i løpet av hvor mange år, er det ingen som vet. Nettopp derfor er det nødvendig at kommunen har denne saken høyt på dagsorden de kommende år.

Behovet for bosetting er økt betydelig. For kommunene betyr dette at det må skaffes betydelig flere boliger, kapasiteten i tjenestene og ressurser i introduksjonsprogrammet må økes, plasser i barnehage, grunnskole og videregående skole økes og behovet for arbeidsplasser/ arbeidstreningsplasser øker. Håndteringen krever bredt samarbeid både mellom kommunene, men også med lokalt næringsliv, frivillig sektor og staten. I tillegg er det vesentlig at kommunene får mulighet til å planlegge langsiktig, dvs. å starte integreringsarbeid allerede mens folk bor i ordinært mottak. Dette utfordrer gjeldende regelverk. For Eigersunds nye befolkning vil hovedutfordringene ut over det å bosette seg være sammenfallende med de hovedutfordringene som er ellers i Eigersundssamfunnet. Arbeid, kompetanse og oppvekstvilkår for barn og ungdom. En viser til at Eigersund kommune har egen Inkluderings- og integreringsplan.

4.9 Utviklingstrekk og utfordringer: risiko og sårbarhet

Eigersund kommune er i ferd med å revidere beredskapsplanen, og den overordnede ROS-analysen skal gjennomgås i løpet av høsten 2016. ROS-analysen skal gjennomgås og oppdateres der det er nødvendig. Et fokus som bør vurderes er en mer helhetlig vurdering av konsekvenser av klimaendringene og behovet for klimatilpasning. Kommunen ghar i mange år arbeider systematisk med risiko og sårbarhet knyttet til arealplanlegging, drift og forvaltning. Hensynet til samfunnssikkerhet inngår i enhver plan og i øvrige større saker som skal til behandling.

4.10 Utviklingstrekk og utfordringer: identitet, omdømme og attraktivitet

Sterk identitet og godt omdømme er to sentrale faktorer som påvirker hvor attraktiv kommunen er som bosted, arbeidssted og besøkssted. En viktig oppgave for kommunen i årene fremover vil være å markedsføre og selge kommunen som bo- og arbeidssted. Identitet dreier seg om kommunesamfunnets egen oppfatning av seg selv, mens omdømme dreier seg om omverdenens kjennskap til og syn på kommunen og kommunesamfunnet. Identitet og omdømme påvirker hverandre. Attraktivitet er det som kan påvirkes lokalt, eller som er unikt ved det enkelte sted, og som påvirker flyttestrømmen til eller fra. Godt omdømme vil gjøre kommune og regionen mer attraktiv både for tilreisende, egne innbyggere og tilflyttere. Et godt omdømme skaper også større rom for næringsutvikling.

Omdømmet til et sted eller en region vurderes ut fra både hvordan stedet er for næringsdrivende, hvordan det er å besøke stedet, og hvordan det er å bo der, samt tilgang til areal og bygninger. For at et bosted skal være attraktivt, er fasiliteter som barnehage, skole og kommunale tjenester av stor

betydning. Den siste attraktivitetsfaktoren innen denne fortolkningsrammen er identitet og stedlig kultur.

Attraktivitet	Bedrift	Besøk	Bosted	
Attraktivitetsfaktorer	Omdømme	Omdømme som sted å drive næringsliv	Omdømme som sted å besøke	Omdømme som sted å bo
	Areal og bygninger	Næringsarealer Lokale næringshager	Areal til hytter Eksisterende hytter Overnattingskapasitet	Tomteareal Boliger Tilgjengelighet
	Fasiliteter	Tilgang til forretningstjenester Service i kommunen Føll og kompetanse- institusjoner	Naturerfaringer Tilrettelegging Fritidsliv Kulturtilbud Sport og fritidstilbud	Kommunens tjenester Barnehager, skoler etc. Natur, tilrettelegging Fritidsliv Kulturtilbud Sport og fritidstilbud
	Identitet og stedlig kultur	Nettverk mellom bedrifter Klynger Innovasjonsklina Samarbeid mellom næringsliv og kommune	Gjesterfrihet Serviceholdning Samarbeid mellom besøksnæringene Destinasjonsutvikling	Lokal identitet Gjesterfrihet Toleranse Samarbeidsånd Utviklingskultur

Når det gjelder bedriftsattraktivitet, skilles det mellom i) basisnæringer (bedrifter som konkurrerer på et nasjonalt eller internasjonalt marked); ii) besøksnæringer (for eksempel reiseliv, handel, personlig tjenesteyting); iii) regionale næringer (for eksempel bygg og anlegg, transport, forretningsmessig tjenesteyting).

I Rogaland har veksten i basisnæringene vært høyere enn forutsetningene skulle tilsi. Det er imidlertid store variasjoner i regionene i Rogaland (se Telemarksforskning -notat 4/2015). Oppsummert viser analysene at i perioden 2003-2013 har Rogaland vært attraktivt for bedrifter i de regionale næringene og i basisnæringene. Rogaland har ikke vært attraktivt for bedrifter i besøksnæringene i perioden 2010-2013.

Den sterke befolkningsveksten i Rogaland skyldes at besøksnæringene har vokst. Dersom det blir netto utflytting fra Rogaland på grunn av et dårlig arbeidsmarked og befolkningsveksten reduseres, kan veksten i besøksnæringene stagnere. Drivkraften til den høye befolkningsveksten i Rogaland er primært knyttet til forhold ved arbeidsmarkedet. Rogaland tiltrekker seg ikke innflytting av noen annen grunn enn arbeid og gunstige struktureffekter. Dette er en stor utfordring.

Hva skal til for å øke attraktiviteten?

Utfordringen for Eigersunds omdømme er ikke nødvendigvis at det er negativt, men kanskje først og fremst at det er anonymt? For folk utenfra har kanskje liten kunnskap om hva Eigersund har og by på. Det blir derfor viktig å markedsføre det vi har både internt og eksternt samt å utnytte og videreutvikle de mulighetene som finnes. Her vil Eigersund havn og næring KF kunne ha en sentral rolle.

- Det er et stort potensial for videreutvikling av de allerede sterke sider i kommunen herunder tendensen til økende etterspørsel etter opplevelser og aktiv fritid innen turistnæringen. Et viktig grep er å skape en tydelige og naturlige bykjerne som vil kunne bidra til at både tilreisende og innbyggerne finner det mer attraktivt og lettere tilgjengelig å benytte seg av kulturtilbud og kjøpe lokal produkt.
- I dag er 37 prosent av alle husholdninger i Rogaland enpersonshusholdninger og samtidig øker den eldste delen av befolkningen kraftig i de neste årene. Boligbygging og bomiljøer må tilpasses denne endringen i befolkningsstrukturen. Det er spesielt viktig å skape et miljø som bidrar til at unge vil foretrekke å bo i Eigersund kommune. Det må utvikles blandede og attraktive bomiljøer, og spesielt arbeide for at en kan studere desentralisert. Videre må samferdsel, bolig og arbeidsteder planlegges i sammenheng.

5. PLANBEHOV OG PRIORITERINGER 2016 - 2019

Vurdering og tildeling av administrative og økonomiske ressurser til gjennomføring av de aktuelle planoppgavene i planperioden tas i forbindelse med økonomiplan og budsjett. De fleste planene vil i all hovedsak kreve administrative ressurser da det er fagplaner der de som er berørt eller er skal "eie" planen er direkte involvert i fram av plangruppe og lignende.

Større planer som kommuneplan, kommunedelplaner, områdereguleringer og trafikksikkerhetsplan vil kreve avsetning av ressurser i budsjett og økonomiplan. Dersom det viser seg at det er andre planer som vil kreve ressurser, må dette spilles inn av den enkelte fagavdeling med ansvar for planen i forbindelse med ordinær utarbeiding og behandling av budsjett og økonomiplan eller som egne saker.

Det er foreslått å slå sammen en rekke planer for å forenkle plansystemet og å se planer i sammenheng med hverandre. Det er bl.a. foreslått å slå 9 planer innen HO sammen til en ny samlet plan for helse og omsorg med oppstart våren 2017. En vurderer at dette vil kunne bidra til økt samordning, bedre prioriteringer, ressursstyring og felles fokus.

En viser til at kommunen har begrenset ressursbemanningsmessig og en har derfor lagt vekt på å prioritere de planene som en vurderer som absolutt nødvendig utfira behovene i sektorene. En viser til at dette er til dels tunge og tidskrevende prosesser og dersom en skal klare å gjennomføre disse planprosessene, må en prioritere relativt hardt. Dersom en skal legge til planoppgaver må det enten tilføre mere ressurser eller så må andre planoppgaver tas ut av planstrategien.

5.1 Rullering av kommuneplanen

Kommuneplanen kan enten revideres helt eller delvis. Delvis revisjon innebærer at kun samfunnsdelen eller hele eller deler av arealdelen revideres. Fullstendig revisjon innebærer en revisjon av både samfunnsdelen og arealdelen.

I kommunestyreperioden 2011-2015 ble kommuneplanen fullstendig revidert. Kommuneplan for Eigersund kommune, samfunnsdelen ble revidert og endelig vedtatt av kommunestyret den 28.09.2015. Det vurderes derfor ikke som nødvendig å foreta en full ny revisjon av kommuneplanens samfunnsdel i innværende kommunestyreperiode. Det er svært tid og ressurskrevende å revidere samfunnsdelen. Samtidig har situasjonen i kommunen endret seg spesielt når det gjelder arbeidsmarkedet. En vil derfor legge opp til en lettere revidering for å vurdere den opp mot de nye rammebetingelsene herunder situasjonen på arbeidsmarkedet. Samtidig ønsker en å se på hvordan en kan få en klarere kopling mellom økonomiplan og handlingsprogram samt se på ev. justeringer og presiseringer av mål og strategier. Siden dette er en lett revidering, vil en vurdere å innarbeide dette som et eget kapittel i forbindelse med Planprogrammet for kommuneplanen, der en vil presisere hva revideringen vil omfatte. Dette vil være et arbeid hvor Kommuneplanutvalget vil være sentrale.

En viser her til at dette er svært ressurskrevende planarbeid og at en anbefaler å prioritere å revidere følgende kommuneplan/kommunedelplaner:

- Kommuneplanens arealdel, Eigersund by, ytre del med Hellvik og indre del med Helleland
- Kommuneplanens samfunnsdel – lett revidering
- Kommunedelplan for plan for kultur, idrettsanlegg og fysisk aktivitet
- kommunedelplan for flom i Eigersund kommune

Hvilke områder og tema som skal fokuseres på herunder avgrensning av planarbeidet vil bli redegjort for og fastsatt i forbindelse med behandling av planprogrammet.

5.2 Prioritering av planoppgaver 2016 – 2019

Planer	Plantype	Ansvar	Rulleres i perioden perioden	Oppstart i			
				2016	2017	2018	2019
PLANER OG PLANDOKUMENTER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN							
Kommuneplan - samfunnsdel	PBL	Plan	Ja, lett	H16			
Kommuneplan arealdel - kystdel	PBL	Plan	Ja	H16			
Kommuneplan arealdel - indre del	PBL	Plan		H16			
Kommuneplan arealdel - Egersund	PBL	Plan		H16			
Kommunal planstrategi	PBL	Plan	Ja	V16			
KOMMUNEDELPLANER							
Kommunedelplan for kultur, idrettsanlegg og fysisk aktivitet	PBL	Teknisk	Ja	H16			
Kommunedelplan for flom – sees i sammenheng med arealdel	PBL	Plan	Ja	H17			
STØRRE REGULERINGSPLANER OG UTREDNINGER I KOMMUNAL REGI							
Områderegulering Kaupanes	PBL	Plan	Ja	V16			
Områderegulering Eie og stasjonen	PBL	Plan	Ja	H16	V17		
Sanere eldre reguleringsplaner	PBL	Plan	Ja	16	17	18	19
PLANER OG STYRINGSKUMENT ETTER KOMMUNELOVEN							
Årsbudsjett	KL / PBL	Økonomi	Ja	x	x	x	x
Økonomiplan med handlingsprogram	KL / PBL	Økonomi	Ja	x	x	x	x
Årsmelding og regnskap	KL	Økonomi	Ja	x	x	x	x
TEMA OG SEKTORPLANER							
Handlingsplan for universell utforming	Fagplan	Plan/HO	Ja			H18	
Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	Fagplan	Beredskap	Ja		V17		
Beredskapsplan	Fagplan	Beredskap	Ja	V16			
IKT-strategiplan	Fagplan	Interne tj.	Ja		V17		
Plan for helse og sosial beredskap	Fagplan	Veredskap	Ja		H17		
Informasjonsplan	Temaplan	Interne tj.	Ja		V17		

Integrerings- og inkluderingsplan for Eigersund kommune	Fagplan	HO	Ja	V16			
Oppvekst							
Plan for barnehagene i Eigersund	Fagplan	KO	Ja		V17		
Oppvekstplan	Fagplan	KO	Ja		H17		
Handlingsplan for SLT-arbeidet	Temaplan	KO	Ja	x	x	x	x
Handlingsplan for vold i nære relasjoner	Temaplan	KO	Ja			V18	
Skoleplan	Fagplan	KO	Ja			V18	
Helse- og omsorg							
Helse og omsorgsplan – ny plan	Temaplan	HO	Ja		V17		
Programplan for Husbankens boligprogram	Fagplan	HO	Ja	V16			
Smittevernsplan for Eigersund kommune	Fagplan	HO	Ja		H17		
Årlig handlingsplan for folkehelse i Eigersund kommune	Fagplan	HO	Ja	x	x	x	x
Kompetanseplan for helse og omsorg	Fagplan	HO				V18	
Kultur, idrettsanlegg m.m							
Kulturminneplan for Eigersund kommune	Fagplan	KO	Ja	V16			
Kulturplan for Eigersund kommune	Fagplan	KO	Ja		H17		
Personal og kompetanse							
Overordnet arbeidsgiverdokument	Fagplan	Personal	Ja		V17		
Lønnspolitisk plan	Fagplan	Personal	Ja			V18	
Plan for likestilling og mangfold i Eigersund kommune (vurderes utvidet fra å være en intern administrativ plan til å gjelde hele kommunen)	Temaplan	Personal	Vurderes			H18	
Næring							
Handlingsprogram næring	Fagplan	Rådmann	Ja		V17		
Klima og miljø							
Energi- og klimaplan	Fagplan	Teknisk	Ja				H19
Infrastruktur og teknisk							

Sektorplan for vann- og avløp	Fagplan	V/A	Ja	V16			
Trafikksikkerhetsplan	Fagplan	V/U	Ja	H16			
Plan for lekeplasser og grøntstruktur	Fagplan	V/U	Ja		H17		
Plan for turveg, gang og sykkelveger i Eigersund kommune	Fagplan	V/U	Ja		V17		
ANDRE STYRINGSdokument HERUNDER STØRRE UTREDNINGER MM.							
Boligbyggeprogram og befolkningsprognose	Fagutredning	Plan	Ja	H16			H19
Kartlegge prioriterte områder i forhold til biologisk mangfold.	Fagutredning	Teknisk	Ja			V18	
Løpende oversikt folkehelse/ oversiktsdokument hvert fjerde år	Fagutredning	HO	Ja	x	x	x	x

5.3 Oversikt over planer som ikke skal revideres, vurderes slått sammen eller som utgår

Planer	Plantype	Ansvar	Rulleres i perioden perioden	Oppstart i			
				2016	2017	2018	2019
PLANER OG PLANDOKUMENTER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN							
TEMA OG SEKTORPLANER							
Arkivplan	Fagplan	Sekreteriatet	Nei				
Helse- og omsorg							
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	Fagplan	HO	Nei				
Plan for offentlig legetjenester i Eigersund - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Strategisk plan for utbygning av pleie og omsorgsboliger - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Folkehelseplan Eigersund kommune - utgår – erstattes av årlig handlingsplan	Fagplan	HO	Nei				
Handlingsplan for psykisk helsearbeid - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Rehabiliteringsplan - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				

Plan for fremtidens helse- og omsorgstjenester- utgår - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Plan for helsestasjonstjenester. - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Plan for personal i offentlige omsorgstjenester - utgår – erstattes med ny plan for HO	Fagplan	HO	Nei				
Plan for barne- og familiesenter i Eigersund	Fagplan	HO/KO	Nei				
Pandemiplan for Eigersund kommune– utgår – innarbeides i smittevernplanen	Fagplan	HO	Nei				
Boligsosial handlingsplan – erstattet av programplan i prosjektperioden	Fagplan	HO	Ja				
Plan for forebygging og bekjempelse av aviær influensa– utgår – innarbeides i smittevernplanen	Fagplan	HO	Nei				
PERSONAL OG KOMPETANSE							
Strategisk kompetanseplan	Fagplan	Personal	Nei				
LANDBRUK							
Landbruksplan – utgår – slått sammen med kommuneplanen	Fagplan	Landbruk	Nei				
4-årig SMIL plan	Fagplan	Landbruk	Nei				
INFRASTRUKTUR OG TEKNISK							
Brannsikringsplan for Eigersund sentrum/trehusbebyggelse.	Fagplan	Byggesak	Nei				
Plan for vannforsyning – utgår – slått sammen med vann og avløpsplanen	Fagplan	V/A	Nei				
Temaplan for flomsikringstiltak	Temaplan	Plan	Nei				

Fra: Linda Nilsen Ask <linda.nilsen.ask@rogfk.no>
Sendt: 31. januar 2017 10:22
Til: Bjerkreim Kommune; 'post@bokn.kommune.no (post@bokn.kommune.no)'; Post Eigersund kommune; 'post@finnoy.kommune.no (post@finnoy.kommune.no)'; Postmottak Forsand Kommune; 'postmottak@gjesdal.kommune.no (postmottak@gjesdal.kommune.no)'; 'postmottak@haugesund.kommune.no (postmottak@haugesund.kommune.no)'; 'postmottak@hjemland.kommune.no (postmottak@hjemland.kommune.no)'; 'post@ha.kommune.no (post@ha.kommune.no)'; Karmøy Kommune; 'postmottak@klepp.kommune.no (postmottak@klepp.kommune.no)'; 'post@kvitsoy.kommune.no (post@kvitsoy.kommune.no)'; 'post@randaberg.kommune.no (post@randaberg.kommune.no)'; Postmottak Lund Kommune; 'post@rennesoy.kommune.no (post@rennesoy.kommune.no)'; Bjerkelo, Ingunn; Garpestad, Anne; jkr@randaberg.kommune.no; kloster, Pål; Nordmark, Torbjørn; Olsen, Linda; strand, Kåre; Varlid, Jostein; Postmottak Sandnes kommune; 'post@sauda.kommune.no (post@sauda.kommune.no)'; Postmottak Sokndal Kommune; Postmottak Sola Kommune; Felles Servicetorget; 'postmottak@strand.kommune.no (postmottak@strand.kommune.no)'; Postmottak Suldal kommune; 'postmottak@time.kommune.no (postmottak@time.kommune.no)'; 'post@finnoy.kommune.no (post@finnoy.kommune.no)'; 'post@utsira.kommune.no (post@utsira.kommune.no)'; Postmottak Vindafjord Kommune; AnneElisabet.Askeland@bokn.kommune.no; britt.marit.haga@sola.kommune.no; hege.solvang@sandnes.kommune.no
Emne: Tilskudd til universell utforming

Hei

Fylkeskommunens stimuleringsmidler til universell utforming ble slått sammen med RUM-midlene for første gang i 2017. Vi beklager at informasjonen fra dette ble sendt ut med kort tidsfrist. Vi har derfor valgt å åpne Rum-portalen for søknader til universell utforming med frist 15. februar.

Rogaland fylkeskommune setter årlig av utviklingsmidler til tilskudd for regionale utviklingsprosjekter innenfor universell utforming. Fylkeskommunen arbeider kontinuerlig med oppfølging av Fylkesdelplan for universell utforming 2014-2017. Planen har seks prioriterte satsingsområder:

- Kunnskap og kompetanse
- Bygg og anlegg
- Uteområder, friluftsliv og kulturminner
- IKT
- Samferdsel
- Reiseliv, næringsutvikling og innovasjon.

Prosjekter som prioriteres med støtte må ha forankring i ett eller flere av satsingsområdene til Fylkesdelplanen, som kan lastes ned [her](#)
<<http://www.rogfk.no/Vaare-tjenester/Regionalplan/Regionale-utviklingsmidler/Regionale-utviklingsmidler-2017-soeknadsfrist-15.-januar>>

I 2017 vil fylkeskommunen prioritere kartlegging og tilrettelegging av viktige offentlige publikumsbygg i byer og tettsteder for tilskudd. Kartleggingsmetoden som er utviklet av Rogaland fylkeskommune skal benyttes i arbeidet, se registreringsskjemaet på www.tilgjengelighet.no <<http://www.tilgjengelighet.no>>

Søknaden må merkes «**universell utforming + tittel**»
Søknad skjer gjennom vår [Webportal](#)
<<http://rogaland.websoknad.no/Security/SignIn.aspx>> i Rum som erstatter tidligere ordning kalt "RUP".
Rammen for uu-midler er kr 1.100 000,-
Søknadsfrist: 15. februar

Med vennlig hilsen

Linda Nilsen Ask
Prosjektleder og rådgiver for universell utforming
Regionalplanavdelingen
Rogaland fylkeskommune
Tlf 51 51 68 20
Mob. 958 60 433
www.rogfk.no <<http://www.rogfk.no>>

Vår ref.: 17/4489 / 16/2548 / FE - 140

Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim

E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Dato: 08.02.2017

Direkte telefon: 51 46 83 21 /

Annbjørg Elve Skofteland	Vann- og avløpssjef	TVA/TEK
Anne Margrethe Herigstad	Leder PPT	
Anne-Grethe Woie	Kommunalsjef tekniske tjenester	Stab/TEK
Arnhild Ravnevang	Senterleder	
Astrid Elisabeth Jørgensborg	Prosjektleder sykkelbyen	
Astrid Kongshavn	Rektor	
Aud Harriet Sleveland Olsen	Styrer	
Bjarne Rosenblad	Kommuneoverlege	
Bjørge Elen Abrahamsen	Sjefsfysioterapeut	
Dag Kjetil Tonheim	Plansjef	SPK/SEN
Eivind Galtvik	Kommunalsjef kultur og oppvekst	Stab/KO
Eli Sævareid	Fagkonsulent	
Espen Hyggen	Rådgiver vei- og trafikksikkerhet	
Hans Olav Østebrød	Folkehelsekoordinator/leder frisklivssentral	
Ingeborg Havsø	Kommunalsjef helse og omsorg	Stab/HO
Inger Johanne Roaldsen Hove	Rektor	
Inger Mathisen Rake	Leder	
Ingunn Helland Nilsen	Senterleder	
Ingunn Myklevoll Sjøen	Kulturhusleder / Seksjon kulturformidling	
Irene Sæveland Rasmussen	Styrer	
Jane Hansen Rasmussen	Seksjonssjef	
Jarle Valle	Byggesakssjef	TBY/TEK
John Arild Helgheim	Rektor	
Johnny Bilstad	Leder	
Johnny Monsen	Oppmålingssjef / Seksjon kart og oppmåling	
Jone Christer Omdal	Vei og utemiljøsjef	TEK/TVU
Kari Anne Bergøy	Oppvekstkoordinator	
Kristin Bø Haugeland	Kommunalsjef Personal	SPE/SEN
Leif E. Broch	Kommunalsjef informasjon	INT/SEN
Lise Ravneberg	Leder	
Margit Åreskjold	Bygg- og eiendomssjef / Seksjon bygg- og eiendomsforvaltning	
Margrete Stokset	Leder	
Margrethe Askvik Håland	Senterleder	
Margrethe Seim	Styrer	
Marianne Skailand	Styrer	
Mats Nergård	Prosjektleder - vei og utemiljøprosjekter	

Merete Aadnøy	Rektor	
Nina Grure	Rektor	OVO/KO
Oddveig S. Skaara	Rektor	
Pat Berven	Biblioteksjef / Biblioteket	
Randi Haugstad	Politisk sekretær	SPO/INT/SEN
Randi Slettebø Bendiksen	Avdelingsleder	
Roger Tengsareid	Brannsjef	TBR/TEK
Solveig Strømstad	Leder	
Steinar Nordvoll	Jordbrukssjef	TLA/TEK
Svein Høyland	Rektor	
Svein Ivar Midbrød	Rektor	
Svein Ole Larssen	Leder	
Svein Tengesdal	Rektor	
Thor Einar Langeland	Prosjektleder	
Tina Brøndum Rosenblad	Ledende helsesøster	
Tonje Nomell	Rektor	
Tore L. Oliversen	Kommunalsjef økonomi	SØK/SEN
Torfinn Hansen	Skolefaglig ansvarlig	Stab/KO
Tove Grete Ørslund	Barnevernleder	
Trond Åsmund Karlsen	Overingeniør	
Wenche Haffnes Andersen	Avdelingspsykepleier 3 ABC	
Wenche Høghaug	Avdelingsleder	
Åshild Bakken	Prosjektleder	

Varsel om oppstart av revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune 2017 - 2030 (samfunnsdel og arealdel) og høring av planprogram

Kommuneplanutvalget vedtok i møte 20.01.2017 (sak 003/17) å legge forslag til planprogram ut på høring og samtidig varsle oppstart av planarbeid med å rullere kommuneplanen for Eigersund kommune. Varslingen skjer i samsvar med plan- og bygningsloven §§ 11-12 og 11-13.

Både samfunnsdelen og arealdelen skal rulleres. Formålet med planarbeidet er å få en oppdatert kommuneplan med føringer for videre utvikling for Eigersund kommune frem mot 2030.

Planprogrammet gir en oversikt over tema og problemstillinger som skal arbeides videre med i forbindelse med planarbeidet. Det er foreslått framdriftsplan med endelig vedtak av samfunnsdelen høsten 2017 og arealdelen våren i 2018. For nærmere opplysninger om planprogram og videre planarbeid, se forslag til planprogram.

Forslag til planprogram er utlagt til offentlig ettersyn i perioden **10.02.2017-24.03.2017**.

Det er følgende frister for innspill til kommuneplanarbeidet:

Planprogram:	24.03.2017
Samfunnsdelen:	24.03.2017
Arealdelen:	31.05.2017

Merknader til planprogrammet og innspill til planarbeidet sendes skriftlig til Eigersund kommune, postboks 580, 4379 Eigersund eller kommuneplan@eigersund.kommune.no. Uttaler merkes med henholdsvis «**Planprogram**», «**Samfunnsdel**» eller «**Arealdel**» avhengig av hva det gjelder.

Forslaget til planprogram med tilhørende dokumenter er lagt ut til offentlig ettersyn på plankontoret, Lerviksgården, Eigersund samt på Hovedbiblioteket på Amfi i Eigersund. Se

www.eigersund.kommune.no under Kommuneplan, hvor sakens dokumenter også er lagt ut og kan lastes ned. Innspill kan også leveres direkte på kommunens hjemmeside.

Dersom en har spørsmål eller lignende kan en ta kontakt med plankontoret på tlf. 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Dag Kjetil Tonheim

Plansjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Dok.nr.:	Tittel på vedlegg:
519424	Høringsutkast - Forslag tilplanprogram for revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune
519426	Saksutredning - planprogram - revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune 2017 - 2030
519425	Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Eigersund kommune 2016-2020

EIGERSUND PÅ VEI MOT 2030

FORSLAG TIL
PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLANEN 2017 - 2030
JANUAR 2017

KPU 20.01.2017 sak 033/17

«Folk skaper stedene!»

Innhold

1	BAKGRUNN OG FORMÅL MED PLANPROGRAMET	4
1.1	Formål og lovgrunnlag for planarbeidet	4
1.2	Kommunens plansystem	4
1.3	Oppbygging og avgrensning av planarbeidet	5
2	ORGANISERING, PLANPROSESS OG MEDVIRKNING	5
2.1	Planprosess og medvirkning	5
2.2	Organisering av kommuneplanarbeidet	7
2.3	Utarbeidelse og struktur i planprogram	7
2.4	Arealplaner - gjeldende planer og planer som skal endres/saneres	7
2.5	Barn og unge i planleggingen	7
2.6	Velforeninger og frivillige lag m.m	8
2.7	Konsekvensutredninger	8
3	NASJONALE MÅL OG RAMMER FOR PLANARBEIDET	8
3.1	Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning	10
3.2	Regional planstrategi, Rogaland fylkeskommune	10
3.3	Kommunereformens betydning for planstrategien	10
4	SKISSE FOR STRATEGI OG STRUKTUR	11
4.1	Foreløpige struktur og prinsipp, gjennomgående tema og fokusområder	11
4.2	Tolv prinsipp for godt styresett på lokalt nivå	12
5	KORT OM FOKUSOMRÅDER FOR PLANARBEIDET	13
5.1	Kommunen som samfunn	13
5.1.1	Verdiskaping og næringsutvikling	13
5.1.2	Bo og vokse opp i Eigersund	14
5.1.3	Et vekstkraftig regionalt senter - by og sentrumsutvikling	16
5.2	Kommunen som organisasjon	16
5.2.1	Vinn-vinn kultur	17
5.2.2	Kvalitet i alle ledd	17
5.2.3	Tidlig innsats som grunnleggende tanke for alt vi gjør	18
6	GJENNOMGÅENDE TEMA	19
6.1	Mangfold	19
6.2	Folkehelse	19
6.3	Innovasjon (smart city)	21

6.4	Samfunnssikkerhet	21
7	ANDRE TEMA OG FØRINGER FOR VURDERING AV AREAL	21
7.1	Befolkningsutvikling	21
7.2	Eigersund i en regional sammenheng	25
7.3	Tettstedsutvikling i Eigersund kommune	26
7.4	Spredt boligbygging – håndtering av innspill	26
7.5	Helse og omsorg -	26
7.6	Kultur og oppvekst	28
7.7	Arealbrukstema – føringer for vurdering av tema	29
7.7.1	Areal for offentlige og allmenntilgjengelig virksomhet	29
7.7.2	Kystlinje, havner og kaier i Eigersund.....	30
7.7.3	Generelt om planlegging i sjø.....	30
7.7.4	Fiskeri og fiskerinæring	31
7.7.5	Reiseliv.....	32
7.7.6	Fritidsbebyggelse.....	32
7.7.7	Områder for friluftsliv og rekreasjon.....	33
7.7.8	Kulturminner og kulturlandskap.....	34
7.7.9	Geologi og steinressurser	35
7.8	Samferdsel og infrastruktur	36
7.9	Landbruk.....	39
7.10	Klima og miljøutfordringer	41
7.10.1	Fornybar energiproduksjon.....	42
8	NØDVENDIGE UTREDNINGER	43
	VEDLEGG.....	44

1 BAKGRUNN OG FORMÅL MED PLANPROGRAMMET

1.1 Formål og lovgrunnlag for planarbeidet

Eigersund kommunes planstrategi for 2016-2019 viser et behov for å rullere kommuneplanen, samfunnsdel og arealdel. Dette er planprogram for både samfunns- og arealdelen.

Planprogram for kommuneplanen er nedfelt i plan- og bygningsloven:

§ 4-1. Planprogram

For alle regionale planer og kommuneplaner (...) skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.

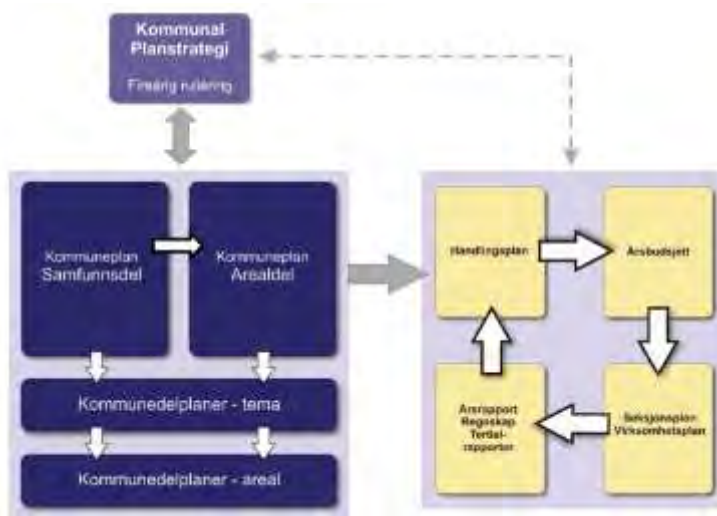
Og videre, om innholdet i planprogrammet:

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Planprogrammet legger rammer for det videre planarbeidet, samtidig som alle berørte gis mulighet til å komme med uttalelser, og forberede seg på den kommende planprosessen. Planstrategien skal blant annet ta stilling til om kommuneplanen skal rulleres. Kommuneplanen gir føringer for alt det øvrige planarbeidet i kommunen, slik at det blir en konsistens i planene og en sammenheng mellom overordnede planer, virksomhetenes planer og plan- og budsjettarbeidet. I samfunnsdelen legges politiske føringer for arealdelen.

1.2 Kommunens plansystem

Kommunens plansystem består av overordnet kommuneplan med samfunnsdel og arealdel og tilhørende handlingsdel (økonomiplanen). Eigersund kommune gjennomfører planoppgaver innenfor en rekke områder, både lovpålagte og ikke lovpålagte. Eigersund kommunes plansystem er preget av relativt få kommunedelplaner og en stor andel tema- / fagplaner på ulike områder. Det er viktig å se disse som en del av det strategiske grunnlaget som danner utgangspunkt for handling og gjennomføring gjennom økonomiplan og årsbudsjett.

1.3 Oppbygging og avgrensning av planarbeidet

Gjeldende kommuneplan har et tidsperspektiv på 12 år og er en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Ved denne revideringen er det arealdelen en skal revidere. En har avgrenset tematikken kraftig for å kunne holde den ønskede fremdriften. I tilknytning til hvert tema har en satt opp hva som skal gjøres ved denne revideringen ev. vurderingskriterier.

Samfunnsdelen

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og for kommunen som organisasjon. Tekstdelen til kommuneplanen skal revideres ved denne rulleringen.

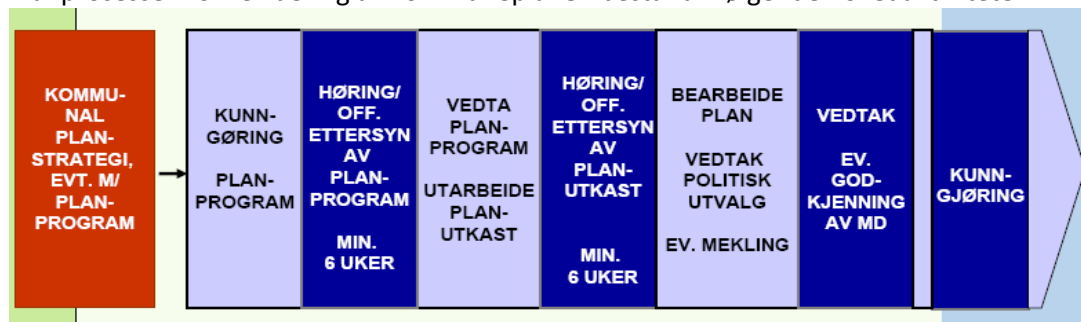
Arealdelen

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel) som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Arealdelen skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer for ny arealbruk. I planen skal viktige behov for både vern og utbygging samordnes, slik at det blir lettere å utarbeide detaljerte planer og raskere å fatte beslutninger i enkeltsaker. Kommuneplanens arealdel skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse. Arealdelen er rettslig bindende for alt arbeid og alle tiltak som omfattes av loven, dvs. at grunneiere, rettighetshavere og offentlige myndigheter er juridisk bundet av planen. Planen er et hoveddokument med tre plankart i M=1:25000 for indre del med Helleland og ytre del med Hellvik samt eget kart for Egersund by i M=1:10000.

2 ORGANISERING, PLANPROSESS OG MEDVIRKNING

2.1 Planprosess og medvirkning

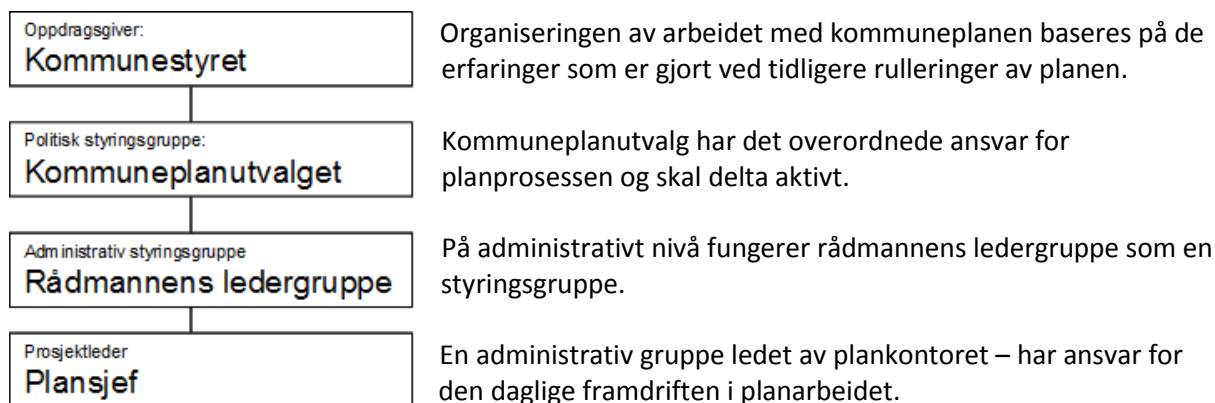
Planprosessen for revidering av kommuneplanen består av følgende hovedaktiviteter:

Nedenfor har en satt opp forslag til fremdriftsplan og aktiviteter:

KOMMUNEPLAN 2017-2030. FRAMDRIFTSPLAN - HOVEDAKTIVITETER																				
	2016					2017										2018				
	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J
Fase 1: Oppstart																				
Forslag til planprogram																				
Kommuneplanutvalget																				
Invitere til innspill via kommunens hjemmeside eget skjema samt epost til alle kommunale ledere og «Okkab by».																				
Frist for å komme med innspill til samfunnsdelen																				
Frist for å komme med innspill til arealdelen – annonsere på nytt før fristen																				
Annonserer høring av planprogram, varsle oppstart.																				
Varsle berørte statlige og regionale myndigheter/ nabokommuner																				
Varsle lag og organisasjoner, politiske partier m.m.																				
Varsle oppstart på kommunes hjemmeside, facebook m.m																				
Befolkningsprognose og boligbyggeprogram																				
Høring planprogram																				
Kunngjøre vedtatt planprogram i																				
Fase 2: Medvirkning																				
Kafedialog - HO																				
Kafedialog - KO																				
Kafedialog – felles – mulig dato 9.2.17																				
Kafedialog – teknisk, næring og publikumsservice																				
Kafedialog – kommunale ledere og tillitsvalgte																				
Temamøter																				
Innbyggedialog i form av f.eks. utekontor, åpen dag, folkemøter o.l.																				
Samlinger – kommuneplanutvalget samt gruppeledere og rådmannens ledergruppe																				
Omdømmeundersøkelse – vurderes gjennomført - quest back																				
Fase 3: Utredninger																				
Fase 4: Ferdigstillelse																				
Utarbeide forslag til samfunnsdelen og arealdel																				
Regionalt planforum eller separate møter med regionale myndigheter og nabokommuner - arealdel																				
Høring - kommuneplanens samfunnsdel og arealdel – aktiv bruk av nettsiden/facebook /annonsering, løpeseddel m.m																				
Justering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel																				
Endelig behandling i Kstyret																				

2.2 Organisering av kommuneplanarbeidet

2.3 Utarbeidelse og struktur i planprogram

Planprogrammet er delt i åtte deler og der:

Del 1 er en generell del som omhandler bakgrunn, lovgrunnlag og kommunens plansystem.

Del 2 omhandler organisering, planprosess og medvirkning. Del 3 tar for seg en del statlige føringer for planleggingen i form av nasjonale mål og retningslinjer. I Del 4 skisserer en opp prinsipp som en ønsker å legge til grunn for denne revideringen.

I Del 5 peker en på fokusområder som en ønsker å gå nærmere gjennom i den videre planprosessen.

I Del 6 går en kort gjennom tema som en vurderer skal være gjennomgående for planarbeidet.

I Del 7 går en gjennom en del generelle tema som vil gjelde hele kommunen og hvilke prinsipp/avgrensning av tema som vil bli lagt til grunn for arealbruken i kommuneplanen, samt peke på utfordringer som skal løses ved denne revideringen. I Del 8 er det pekt på nødvendige utredninger som en vurderer bør gjøres i forbindelse med revideringen.

2.4 Arealplaner - gjeldende planer og planer som skal endres/saneres

Eigersund kommune har i dag om lag 300 gjeldende reguleringsplaner, der hovedtyngden er private reguleringsplaner for hytter, boliger og kommunale planer for ulike offentlige formål med hovedtyngden i sentrumsområdene i Eigersund. Gjeldende kommuneplan er basert på at ved motstrid gjelder reguleringsplanene foran kommuneplanen dersom annet ikke er sagt. Dette ønsker en å videreføre.

Det er viktig at en gjennom kommuneplanen sanerer de reguleringsplanene som er helt uaktuelle, eller at kommuneplanen erstatter gamle reguleringsplaner helt eller delvis. Ved denne revideringen vil en vurdere å ta ut byggeområder som har ligget inne i flere kommuneplaner og der det ikke er startet opp regulering av før kommuneplanen går til høring. Kommunen skal i utgangspunktet ikke legge inn mere areal en det som skal bygges ut i planperioden.

2.5 Barn og unge i planleggingen

Barn og unges oppvekstmiljø omfatter barns fysiske, kulturelle, sosiale og psykososiale miljø og sammenhengene mellom disse. Med utgangspunkt i sin familietilknytning møter barn og unge et oppvekstmiljø som kan inndeles i tre kategorier; fysiske omgivelser - gater/veier, bygninger, leke- og friarealer, sosialt nettverk - frivillige tiltak, foreningsliv, jevnaldrende og naboer og offentlige service- og hjelpetiltak, -barnehager, skoler, helse, kultur og fritidstilbud.

Gjennom arbeidet med kommuneplanen vil en ta barn og unge med som en aktiv premissleverandør på bl.a. følgende måter:

- Utfordre skolene og barnehagene til å komme med innspill i forbindelse med oppstart.
- Engasjere Barnas representant i plansaker i planarbeidet .
- Kartlegge skoleveger, snarveier m.m. i samarbeid med skolene og elevene

Følgende premisser legges til grunn i forhold til barn og unges oppvekstmiljø og oppvekstvilkår i kommuneplanen og skal legges til grunn ved vurdering av innspill:

- All planlegging og alle tiltak overfor barn og unge må ta utgangspunkt i at familien er den basis som er viktigst for barn og unge.
- Barnehager og skoler er svært sentrale og viktige faktorer i barn og unges oppvekstmiljø. Disse må sikres tilstrekkelig areal ved denne revideringen. Det skal derfor utarbeides egen rapport «Skolebehov – arealregnskap og utvidelsesmuligheter» i forbindelse med revideringen.
- Ved vurdering av innspill skal en legge RPR for barn og unge til grunn.
- Når det gjelder oppvekstmiljø og oppvekstvilkår bør en stimulere til frivillig aktivitet og legge til rette for positiv samhandling og nettverksbygging i bomiljøene, for eksempel ved å vise areal til nærmiljøanlegg.

2.6 Velforeninger og frivillige lag m.m

Velforeninger og lignende er effektive organ for kommunal problemløsning på et "rett nivå", der det skapes økt trivsel og øker det lokale engasjement gjennom mobilisering. Disse er viktige samarbeidspartnere når det gjelder til å arrangere folkemøter samt få innspill som gjelder hele lokalsamfunnet de representerer.

2.7 Konsekvensutredninger

Kommuneplanen omfattes av reglene om konsekvensutredninger, jfr pbl § 4-2; *...kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og.. som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse - konsekvensutredning - av planens virkninger for miljø og samfunn.*

For hvert av områdene i arealplanen hvor det foreslås vesentlig endring i arealbruken, skal det gjennomføres en konsekvensutredning. Konsekvensutredningen skal gjøres med utgangspunkt i en vurdering av konfliktene tilknyttet endring av arealbruken. Vurderingen av konsekvenser skal baseres på kjente registreringer, faglig skjønn, befaringer i de ulike områdene og andre kjente opplysninger.

For å håndtere innspill fra private, organisasjoner og bedrifter mv., vil en utarbeide et eget skjema for innspill til kommuneplanen som vil være klar til planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn.

3 NASJONALE MÅL OG RAMMER FOR PLANARBEIDET

Lover og forskrifter

- Lov om planlegging og byggesaks-behandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) (01.07.09)
- Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) (01.01.09)
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) (i kraft 01.01.09)

- Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova) (01.08.06)
- Forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre (27. juni 2008) mfl.
- Naturmanfoldsloven

Stortingsmeldinger m.m

- Stortingsmelding nr 29 (1996-97) om regional planlegging og arealpolitikk

- Stortingsmelding nr 23 (2001-2002) om bedre miljø i byer og tettsteder
- Stortingsmelding nr 31 (1996-97) om distrikts- og regionalpolitikken
- Stortingsmelding nr 58 (1996-97) om miljøvernpolitikk for ei bærekraftig utvikling
- Stortingsmelding nr 28 (1997-98) Oppfølging HABITAT II
- Stortingsmelding nr 29 (1998-99) Om energipolitikken
- Stortingsmelding nr. 21 (2004-2005) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand"
- Stortingsmelding nr 48 (1994-95) Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring
- Stortingsmelding nr 16 (2002-2003) Resept for et sunnere Norge
- Stortingsmelding nr 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og
- St.meld. nr. 16 (2008-2009) *Nasjonal transportplan*
- St.meld. nr. 34 (2006-2007) *Norsk klimapolitikk*
- St.meld. nr. 22 (2007-2008) *Samfunnssikkerhet*
- St.meld. nr. 20 (2006-2007) *Nasjonal strategi for å utjevne sosiale forskjeller*
- St.meld. nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning
- St.meld. nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen
- St.meld. nr 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner*
- St.meld. nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring*
- St.meld. nr. 16 (2006-2007) *Tidlig innsats for livslang læring*
- St.meld. nr 9 (2006-2007) *Arbeid, velferd og inkludering*
- St.meld. nr. 25 (2005-2006) *Mestring, muligheter og mening*
- St.meld. nr. 25 (2005-2006) *Omsorgsplan 2015*
- St.meld. nr. 23 (2001-2002) *Bedre miljø i byer og tettsteder*
- St.meld. nr 39 (2000-2001) *Friluftsliv*
- NOU 2006-6 Når sikkerheten er viktigst
- Nasjonal helseplan (2007-2010)
- Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006-2010
- Nasjonal handlingsplan for trafiksikkerhet på veg 2006-2009
- Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne (01.12.2004).

- Retningslinje T-1442 Støy i arealplanlegging (26.01.2005)
- Rundskriv T-5/99 B om Tilgjengelighet for alle (29.12.99)
- Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene (04.09.09)

Rikspolitiske retningslinjer (RPR)

RPR er en måte å formidle den nasjonale politikken i kommune- og fylkesplanleggingen. RPR formidler den nasjonale politikken som premisser for planleggingen i kommuner og fylkeskommuner. Det er følgende relevante rikspolitiske retningslinjer som legger premisser for kommuneplanens arealdel:

- RPR for å ivareta barn og unge sine interesser i planleggingen T-2/08
- RPR for samordna areal- og transportplanlegging T-5/93
- RPR for verna vassdrag T-1078

Arealpolitiske føringer

Gjeldende arealpolitiske føringer fremgår bl.a av St.meld. nr. 26 (2006-2007)

Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand:

- Arealpolitikken skal legge til rette for redusert utslipp av klimagasser.
- Arealplanleggingen skal bidra til å redusere klimaendringenes trussel mot liv, helse og materielle verdier, samt samfunnsviktige funksjoner og infrastruktur.
- Transportpolitikken i byområdene skal bidra til reduserte klimagassutslipp, bedre bymiljø og helse og økt tilgjengelighet for alle.
- Byer og tettsteder skal utvikles slik at miljø, livskvalitet og helse fremmes gjennom god stedsforming og boligkvalitet, tilgjengelige utearealer med høy kvalitet og sammenhengende grønne strukturer med gode forbindelser til omkringliggende naturområder.
- Miljøkvaliteter i landskapet skal bevares og styrkes gjennom økt kunnskap om verdier og bevisst planlegging og arealpolitikk.
- Årlig omdisponering av de mest verdifulle jordressursene skal halveres innen 2010.

- Fritidsbebyggelse skal lokaliseres og utformes med vekt på landskap, miljøverdier, ressursbruk og estetikk.
- Strandsonen skal bevares som et natur- og friluftsområde tilgjengelig for alle.
- Vassdragene skal forvaltes gjennom helhetlig arealpolitikk som sikrer vassdragslandskap, vassdragsbelter og vannressurser.

Regionale planer

- Rogaland fylkeskommune har flere planer som er retningsgivende for kommunens planlegging, de mest sentrale er
- Fylkesdelplan for Friluftsliv, Idrett, Natur og Kultur (FINK)
 - Fylkesdelplan for areal og transport i Dalane.
 - Fylkesdelplan for vindkraft
 - Regional plan for energi og klima i Rogaland

3.1 Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning

I tillegg til konkrete nasjonale forventninger til kommunal planlegging, har staten også klare forventninger til øvrig tjenesteproduksjon. Disse er ikke samlet i ett dokument, men kommer gjerne som statlige føringer overfor sektorene. Et helsefremmende perspektiv med positivt fokus på folkehelse, barn og unge, forebyggende strategier, er andre eksempler på føringer som er styrende for måten kommunen legger opp sitt tjenestetilbud. Det knyttes også forventninger til at kommunene skal ta i bruk ny teknologi og digitaliseringsverktøy for å effektivisere tjenester og ressursbruk herunder omsorgsteknologi.

3.2 Regional planstrategi, Rogaland fylkeskommune

Behov for rullering av Regionalplan for areal og transport i Dalane – planstrategi for Rogaland;
«Dagens fylkesdelplan for areal og transport i Dalane ble vedtatt i 2005 og gjelder for perioden 2005-2015. Arealbruk og samordning mellom arealbruk og transport er viet lite plass i planen.. ...det er gitt sterke signaler fra regionen om at det ønskes en ny plan, og i forrige regional planstrategi ble det vedtatt at planen skulle revideres. ...Samlet sett vurderes det å være behov for en ny regionalplan og planprosess for Dalane. Dette kan gi et godt og omforent styringsverktøy for arealdisponeringer og en bedre samordning av areal og transport i regionen.»

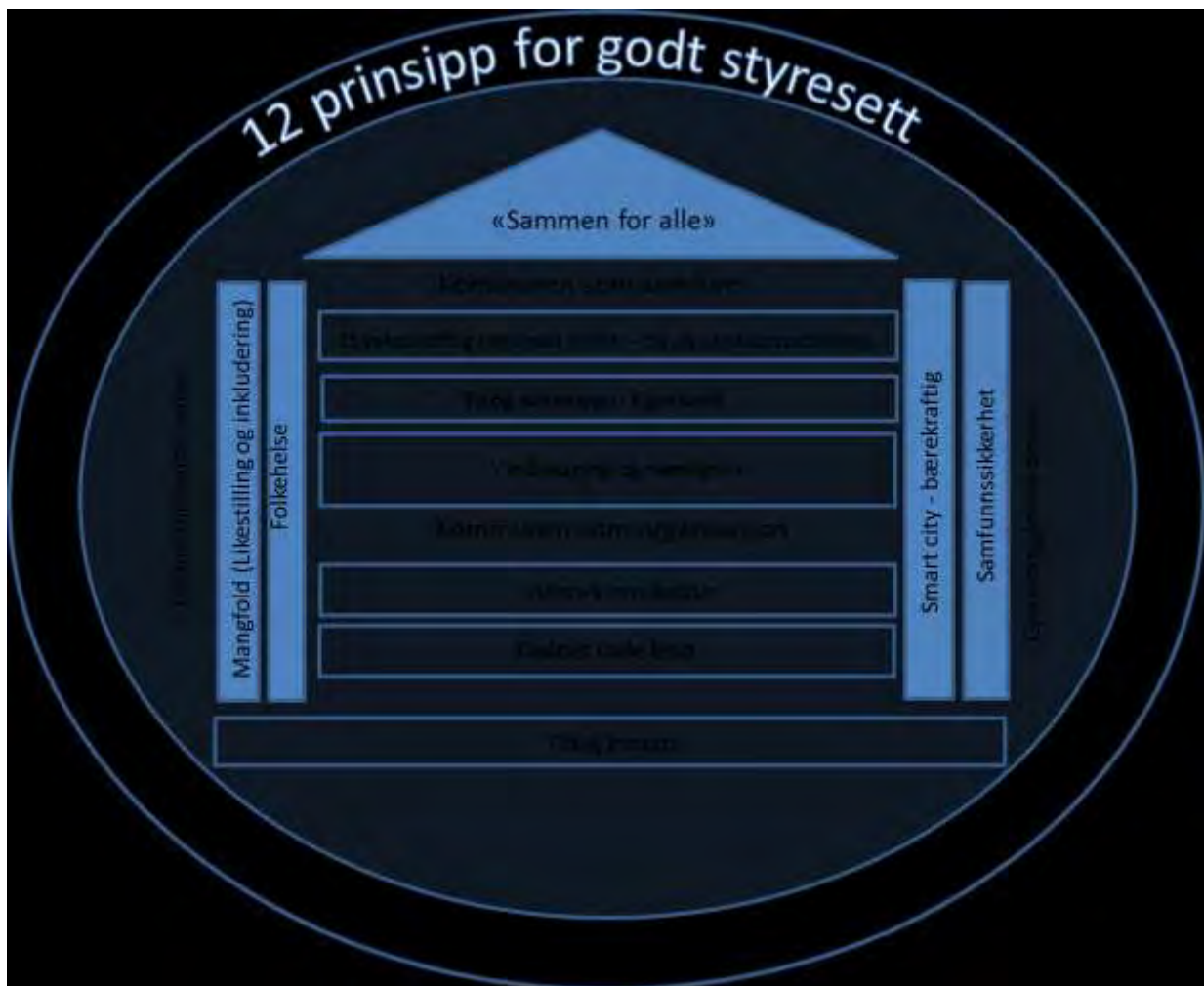
3.3 Kommunereformens betydning for planstrategien

Dersom det blir vedtatt kommunesammenslåinger vil disse kunne tre i kraft tidligst 2019. Ved en kommunesammenslåing vil det bli behov for å se på kommuneplanene på nytt, og utarbeide felles plan. Dette er en prosess som vil måtte gå parallelt med arbeidet med å «bygge» en ny kommune. I følge lovverket er det slik at den til enhver til gjeldende kommuneplan vil gjelde fram til en ny plan er vedtatt, selv om det skulle bli endringer i kommunestrukturen.

4 SKISSE FOR STRATEGI OG STRUKTUR

4.1 Foreløpige struktur og prinsipp, gjennomgående tema og fokusområder

En har laget en foreløpig skisse for struktur og ulike tema og fokusområder som en i utgangspunktet vurderer kan være aktuelle å arbeide med i den videre planprosessen. Den videre planprosessen vil avklare om og i hvilken grad disse vil temaene vil bli innarbeidet i det endelige forslaget til kommuneplan.

Kommunene er grunnmuren i det norske demokratiet. Eigersund kommune har «Sammen for alle» som visjon. I dette ligger at en ønsker å være en kommune som ivaretar alle sine innbyggere. I dette ligger også at den enkelte har et selvstendig ansvar for seg og sitt liv, og der summen av alle sin innsats bidrar til at vi får en kommune som er god for alle innbyggerne. Kommunen kan ikke gjøre dette alene, vi har alle et ansvar for at vi skal ha en god kommune å leve og bo i.

Lokal tilpasning bidrar til effektiv offentlig tjenesteproduksjon, og måten vi organiserer lokaldemokratiet i egen kommune er her viktig. Her har lokalpolitikere et vesentlig ansvar for å sikre effektiv politisk styring og sørge for at forholdet til innbyggerne ivaretas på en god måte. I forholdet mellom kommunen og innbyggerne er det viktig at det fra kommunens side legges til rette for åpenhet og innsyn. For de fleste av innbyggerne er det kvaliteten på tjenestene og om kommunen forvalter skattebetalernes penger på en effektiv måte som er viktig. For å få til dette, krever det god

styring. Derfor legges det til grunn 12 prinsipper for godt lokalt styresett som et egnet rammeverk rundt kommunens virksomhet og dermed også arbeidet med kommuneplanen og forestående omstilling. «Tidlig innsats» ligger som en grunnleggende tanke for de veivalgene kommunen gjør innen alle områder og skal være styrende for de valgene kommunen gjør. Dette henger igjen sammen med å få til en best mulig utnyttelse av de ressursene og den kompetansen kommunen har til enhver tid.

Kommunenes utøvelse av roller skal være forutsigbar og bygge opp tillitsforhold med aktører vi samhandler med. Vår virksomhet og samhandling med andre skal være gjenkjennbar ut fra våre verdier. Verdier definerer en grunnleggende plattform for oss, og i prosesser i organisasjonen er tre verdibegrep fokusert:

VENNLIGE – KOMPETENTE - LØSNINGSORIENTERTE

Med **vennlig** mener vi at vi er imøtekommende og positive. Vi har et gjennomgående godt humør og behandler folk med respekt. Vi møter verden med et positivt blikk – og har glimt i øyet.

Med **kompetent** mener vi dyktig og i stand til å utføre oppgaver på en kvalifisert måte. Vår kompetansemessige styrke gir innbyggerne kvalitativt gode tjenester – og vi kan styre samfunnsutviklingen i en positiv retning.

Med **løsningsorientert** mener vi å få ting til å skje på en måte som er i tråd med lover og regler og samtidig oppfattes som imøtekommende, effektive og smidige. Vi setter innbyggeren i sentrum for alt vi gjør. Vi ser på muligheter heller enn begrensninger.

Vi, og vår adferd, skal gjenkjennes og være forutsigbare ut fra vårt verdigrunnlag i samhandling både eksternt og internt.

4.2 Tolv prinsipper for godt styresett på lokalt nivå

Livskvaliteten til hver og en av oss er i stor grad avhengig av kvaliteten på de tjenestene som kommunene tilbyr. Kommunen er først og fremst til for innbyggerne, og det er derfor nødvendig å ha et effektivt, transparent og ansvarlig lokaldemokrati og administrasjon som utnytter ressursene best mulig. En kommune som hører på innbyggerne sine, som respekterer mangfoldet og som sørger for tjenester for de som trenger det, er samtidig en kommune som bryr seg om lokalsamfunnet, innbyggernes trivsel og de resultater som leveres.

Strategiens 12 prinsipper omfatter de grunnleggende verdiene i vårt demokrati og hvilke krav som må oppfylles for godt demokratisk styresett. Disse 12 prinsippene ligger som et fundament for den forestående revideringen av kommuneplanen:

1. Rettferdige valg, representasjon og deltakelse
2. Respons
3. Effektivitet
4. Åpenhet
5. Rettssikkerhet
6. Etikk
7. Kompetanse og kapasitet
8. Innovasjon og åpenhet for forandringer
9. Bærekraft og langsiktighet
10. Sunn finansiell styring
11. Menneskerettigheter, kulturelt mangfold og sosial samhörighet
12. Ansvarlighet

5 KORT OM FOKUSOMRÅDER FOR PLANARBEIDET

En har nedenfor kort gått gjennom fokusområdene som er pekt på, og først går en gjennom noen utviklingstrekk ved befolkningsutviklingen.

5.1 Kommunen som samfunn

Eigersund kommune er i hovedsak en god kommune å arbeide i, bo i og vokse opp i! Samtidig opplever deler av vårt samfunn store utfordringer knyttet til endringer i arbeidsmarkedet og nedgangstider i næringslivet. Det pekes foreløpig på følgende områder som en vurderer er sentrale i fremtiden for Eigersund kommune:

5.1.1 Verdiskaping og næringsutvikling

I Eigersund kommune er det særlig næringsmiddel- og fiskerinæringen og aktivitet i og rundt hjørnesteinsbedriften Aker Solution som utgjør de sentrale delene av næringslivet. Det er Eigersunds sentrale plassering i Nordsjø-bassenget, med Norges beste naturlige havn, som gjør stedet så attraktivt. Havnen er hovedsakelig isfri og uten tidevannsforskjeller og er godt beskyttet mot vær og vind. I Eigersund er det en nær sammenheng mellom befolkningsutvikling og næringsutvikling.

Den største utfordringen kommunen står ovenfor de nærmeste årene er arbeidsledighet har denne økt svært kraftig siden 2013 da samfunnsdelen i kommuneplanen ble vedtatt.

Ingen andre fylker har høyere arbeidsledighet enn Rogaland, målt i prosent av arbeidsstyrken, viser tall fra NAV. Arbeidsledigheten i Eigersund er nå den nest høyeste i Rogaland med 5,3 % ved utgangen av november 2016, men dette er fremdeles lavere enn toppmåneden i juli 2016. Da lå ledigheten lå på 5,9 %.

Det er nå 435 personer som er helt ledig. I tillegg er det 92 arbeidssøkere som er på tiltak i kommunen. Det som gir ekstra grunn til bekymring er at andelen unge arbeidsledige er høy, og dette vil i verste fall kunne føre til varig utestengelse fra arbeidsmarkedet med de alvorlige konsekvensene dette kan få både for den enkelte og samfunnet. Arbeidsledigheten blant kvinner og blant menn er svært ulike. Det forteller bl.a. at kvinner jobber i mer skjermede bransjer (offentlig) og i mindre grad melder seg ledig når de er arbeidsløse.

Det vil være viktig for Eigersund kommune å ha et særlig fokus på dette i 2017 både gjennom egne tiltak, samarbeid med andre og arbeid opp mot statlige og regionale myndigheter. En arbeidsledighet på over 5 % er svært alvorlig og gir store utfordringer både for den enkelte og dennes familie, men også for det lokale næringslivet og samfunnet ellers. Samtidig må en ikke glemme at nesten 95 % av arbeidsstyrken faktisk er i arbeid.

En annen utfordring er at det antallet som har vært ledige over 2 år, øker kraftig i Rogaland. Økningen fra 2015 er på 42 % i Rogaland og dette medfører økt press på kommunale tjenester som sosialhjelp m.m.

Ikke bare arbeidsplasser er her viktig, det er også viktig med aktivitet og mulighet for utdanning og kompetanseheving.

Industri og tilhørende sektorer.

Eigersund kommune har en stor industrisektor. Dette gjelder både mekanisk industri og næringsmiddelindustri. Både målt i antall ansatte og omsetning er dette en svært viktig og sentral del av del lokale næringslivet. Den mekaniske industrien spenner ifra Aker Solution som er hjørnesteinsbedrift i kommunen til mindre mekaniske verksteder. Samlet utgjør dette en stor og viktig del av næringslivet i Eigersund kommune. Næringsmiddelindustrien spenner fra mindre gardsproduksjon til Agro som er Norges største storfeslakteri. Anlegget på Tengs produserer bl.a. 4 millioner kilo kjøttdeig hvert år. Det er viktig å sikre at denne type videreføring får gode arealmessige rammevilkår, samt at en må oppmuntre til knoppskytning. Videre har Eigersund en ikke ubetydelig maritim high tech cluster som er av stor betydning og er i verdensklasse.

Noen av utfordringene kommunen står ovenfor og som en bør se nærmere på i forbindelse med denne revideringen er å følge opp hovedkonklusjonene i innbyggerundersøkelsen fra 2014:

- Jobb for begge i et parforhold
- Mangfoldig arbeidsmarked
- Jobbmuligheter for folk med høyere utdanning og ufaglærte
- Nok arbeidsplasser for ulike yrker, mulighet for å kunne etablere ny virksomhet
- Byggeklare næringsarealer til enhver tid tilpasset forskjellige behov.
- Tilrettelegg for utvikling av det eksisterende næringsliv i forbindelse med det «grønne» og «blå» matfatet

Kommunen bør fortsatt utvikle seg som tilrettelegger for næringsliv ved å være:

- Forutsigbar, rask og profesjonell med god service, veiledning og samarbeid
- Tilrettelegge areal for næring og tilby opparbeidede tomter
- Styrke det organiserte næringsarbeid (bedrifter, Eigersund kommune og Eigersund næring og havn KF)

5.1.2 Bo og vokse opp i Eigersund

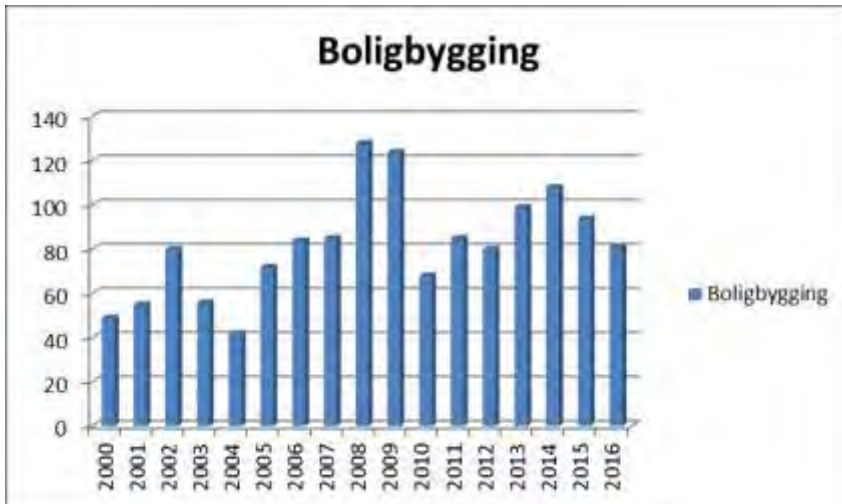
Status i dag er at gjeldende kommuneplan/kommunedelplaner legger opp til boligbygging ut fra 3 forskjellige grunnlag:

1. Fortetting av eksisterende byggeområder
2. Fremtidige byggeområder der en har vist nye byggeområder for boliger
3. Områder for spredt boligbygging inntil 3 enheter, uten krav til reguleringsplan.

Trygge og gode oppvekstmiljø for barn og unge blir fokusert på som et viktig element.

Attraktive boligområder er et viktig lokaliseringsfortrinn ved valg av bosted. Det bør derfor tidlig i planprosessen gjennomføres en grundig kartlegging av fremtidig utbyggingsmønster og barnetall for

å få et så godt grunnlag som mulig for å kunne styre utbyggingen i tråd med kapasiteten i det kommunale tjenestetilbudet. Dette skjer i form av befolkningsprognose og fastsetting av boligbyggeprogrammet. Kapasiteten innen skole og barnehage vil her være viktige faktorer for å kunne få en riktig utbyggingstakt.

Boligbyggeprogram for perioden må revideres. Følgende forhold vil være viktige når det gjelder vurdering av boligbebyggelse:

- Det vil med utbyggingstallet som har vært de siste årene, være behov for om lag 1200 nye boliger i planperioden på 12 år. Anslått arealbehov vil grovt være på om lag 5-800 daa. plus infrastruktur dersom en

legger til grunn en blanding av ulike typer boliger, men med hovedvekt på eneboliger.

- Det er i gjeldende kommuneplan vist i overkant av 1400 daa med nytt boligareal og om lag $\frac{3}{4}$ av dette er ferdig regulert og kan utbygges med om lag 7-800 boenheter. Videre er om lag 4-500 boliger i slutfasen av regulering.
- Det er derfor etter en planfaglig vurdering tilstrekkelig med boligområder i kommunen. Dersom en skal legge inn nye boligområder ved denne revideringen, vil en måtte ta ut andre boligområder som har ligget inne i kommuneplanen, men som ikke er regulert
- Før nye boligområder kan realiseres, må det være kapasitet på skole- og teknisk infrastruktur, og dette må legges inn som rekkefølgekrav .
- Det er behov for nytt boligområde på Helleland. En legger til grunn at en bør søke å bygge opp under eksisterende boligområder for ikke å bidra til fragmentering. Det bør være på om lag 30-40 boliger med mulighet for utvidelse.
- Eigersund er tradisjonelt en enebolig-kommune – 80 % av boligmassen er eneboliger. Samtidig er det en dreining mot tomannsboliger/tett småhusbebyggelse. De siste 4-5 årene har 75-80 % av nye boliger vært av denne typen.
- Nye boligområder som støtte opp om Jærbanen eller ligger til regionale trafikknutepunkt skal prioriteres.

1. Sikre tilstrekkelig areal for minimum 1200 boliger i kommuneplanen i planperioden.
2. Det er tilstrekkelig areal til boligbygging i gjeldende kommuneplan og det legges ikke opp til å legge inn ytterligere areal i planperioden, uten at tilsvarende areal blir tatt ut i samme område. En vil prioritere de allerede regulerte boligområdene for å få disse utbygd før en starter opp nye områder.
3. Hovedtyngden av boligbygging skal skje i regulerte strøk i tilknytning til Egersund, bydelen av Eigerøy, Hellvik og Helleland.
4. Boligbyggingen skal vurderes mot skolekapasitet og annen offentlig infrastruktur. Boligområder som ligger til skoler med kapasitet skal prioriteres før boligområder som ligger til skoler som vil få kapasitetsproblemer ved ytterligere utbygging.

5.1.3 Et vekstkraftig regionalt senter - by og sentrumsutvikling

Egersund har funksjon både som kommunesenter og regionsenter og det er derfor viktig å sette fokus på dette og se på tiltak som kan videreutvikle denne funksjonen. Sentrumsplanen legger premisser for utviklingen av bysentrumet i tilknytning til den bevaringsverdige trehusbebyggelsen.

Eie-området med jernbanestasjonen er pekt ut som et fremtidig utvidelsesområde for sentrum og en skal tilrettelegge dette som kollektivknutepunkt med boliger, service og annet med høy tetthet på boliger. Dette skal bygge opp under det regionale trafikk-knutepunktet på Eie. En av utfordringene er å se på utviklingen på akse fra dagens sentrum til Eie, der en kan legge til rette for mye ny næringsaktivitet som vil bidra til å knytte disse to delene bedre sammen. Denne strekningen må få en utforming med høy estetisk kvalitet og som oppleves som attraktivt og innbydende.

En legger til grunn at samfunnsdelen skal bidra til at:

1. Nye tiltak skal bidra til å styrke og utvikle Egersund som motor i regionen.
2. Kommuneplanen skal peke på fremtidige utbyggingssaker og utvidelsesretninger og legge føringer for videre planlegging av disse.

Planleggingen må ta utgangspunkt i byens egenart og estetiske verdier, for bare da kan en få til en helhetlig utforming av bykjernen med god tilgjengelighet, økt handel og et levende bymiljø.

En vil fremdeles arbeide for å åpne byen mot sjøen og gjøre havneområdet i Vågen til en levende og tilgjengelig del av byens sentrum. Dette er også i tråd med vedtatt sentrumsplan.

Følgende fokus og holdninger er sentrale når det gjelder sentrumsutvikling: «*Hovedprinsippet vil derfor fortsatt være vern gjennom bruk.*» I tilknytning til den verneverdige trehusbebyggelsen. I satsingen på Egersund sentrum ligger også at eventuelle nye kjøpesentre ikke skal legges utenfor byens sentrum. Det er ønskelig med mest mulig sammenhengende næringsarealer i sentrum for å forhindre fragmentering. Det bør vurderes om det er mulighet for relokalisering av eksisterende industrivirksomhet for å skape nytt sentrumsareal. Kulturlivet og handelen danner den viktigste rammen for å utvikle et sterkt og livskraftig sentrumsområde som trekker til seg folk fra hele regionen.

Et levende sentrum er viktig både for utviklingen av Eigersundsamfunnet, og for regionen. En levende by med handel, kultur og aktivitet hele året må være målet. Hvordan et sted oppleves og oppfattes er blitt stadig viktigere for valg av bosted. Omdømmearbeid, stedsutvikling, inkludering av innflyttere, variert boligtilbud samt næringsutvikling blir alle sentrale tema når en snakker om lyst til å bo et sted.

Egersund er regionsenter i Dalane og en vurderer at skal vår region utvikle seg, er en avhengig av samarbeid tettere med Stavanger regionen. Dette er selve motoren i den regionale utviklingen. Å knytte seg tettere opp mot Stavangerregionen vurderes både som nødvendig og positivt for Eigersund kommune og for Dalane som helhet. Dette gjelder både i forhold til innovasjon, kompetanse, mulighet for nye etableringer og arbeidsplasser.

5.2 Kommunen som organisasjon

Nytt arbeidsgiverdokument vil samkjøres parallelt med revideringen av kommuneplanen. For å sikre en rød tråd i styringsdokumentene, ser man for seg at arbeidsgiverdokumentet deles i 2. Del 1 inneholder strategisk retning og kan være identisk med kommuneplanens innhold for organisasjonen, mens del 2 inneholder konkrete strategiske tiltak som finnes igjen i handlingsplaner i økonomiplanen.

Større krav til kvalitet, økt brukerfokus og press i kommuneøkonomien krever et kontinuerlig fokus på utvikling og forbedring av de kommunale tjenestene. *Forebygging og tidlig innstas* vil være en viktig strategi, slik det bl.a. legges opp til i Samhandlingsreformen. Den ventede veksten i antall eldre gjør det nødvendig å fokusere spesielt på kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Den forestående omstillingen innebærer at vi skal løse behovet, som finnes i befolkningen på en annen måte enn i dag til en redusert pris. Knappe ressurser vil vi alltid ha, og prioriteringer må nødvendigvis gjøres også i en kommuneplan som er langsiktig.

Ved denne revideringen må en prioritere mål og strategier som bidrar til en mer effektiv drift, det vil si en drift som ivaretar behovet til en redusert pris.

En av hovedutfordringene til Eigersund kommune fremover som arbeidsgiver er å ha rett antall ansatte med rett kompetanse til enhver tid. Det er viktig at ungdommer i regionen ser på Eigersund kommune som en attraktiv **fremtidig arbeidsgiver** med behov for ansatte med ulik kompetanse. Eigersund kommune skal være representert på yrkesvalg dager ved Dalane videregående skole, samt på rekrutteringsmesser for aktuelle yrkesgrupper i regionen.

Det er viktig at ansatte har den **stillingsstørrelse som de ønsker**. Eigersund kommune har siden 2007 arbeidet målrettet for å redusere andelen av uønsket deltid, og er også med i et Heltidsprosjekt som ble finansiert av midler fra staten ut 2015. Med bakgrunn i dette har kommunen valgt å ha økt fokus på **Heltidskultur**. Dette vil bidra til bedre kvalitet og effektivitet i tjenestene.

Gode ledere er nødvendige for å videreføre kommunens arbeidsgiverpolitikk og få denne til å fungere i det daglige. I det videre vil det tas utgangspunkt i omstillingen og i lederutviklingsprogrammet fra 2015, der hensikten var å heve kompetansen innen ledelse for alle ledere med personalansvar i kommunen.

5.2.1 Vinn-vinn kultur

Eigersund kommune ønsker å ha en organisasjon som utnytter knappe ressurser best mulig, slik at det en gjør innen et felt også får positive effekter på andre områder. Det er derfor viktig å ha ledere som gir gode og konstruktive tilbakemeldinger som bidrar til å bygge en vinn-vinn kultur hvor alle heier på hverandre. På denne måten gjør vi hverandre gode og lærer av hverandre. Det skaper teamfølelse, motivasjon og lyst til å gjøre det enda bedre.

Ledere som gir gode tilbakemeldinger bidrar til et godt arbeidsmiljø hvor det er høyt under taket med mulighet for å innrømme feil. Det skaper trygghet og mulighet til ny læring. Å gi rom for å innrømme feil, ansvarliggjør den enkelte. Fokuset blir ansvar for egne handlinger, å lære av egne og andres feil og gi rom for forbedringer. Dette er spesielt viktig når medarbeiderne har våget seg utenfor egen komfortsone.

5.2.2 Kvalitet i alle ledd

Kommunen er en stor og kompleks organisasjon som leverer tjenester til alle kommunens innbyggere 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Et viktig ledd i å sikre kvalitet er at planhierarkiet til kommunen bidrar til å sikre sammenheng mellom strategiske planar og operasjonelle handlinger, der økonomiplanen gjenspeiler målene i kommuneplan og strategiske planer. I dette ligger også at kommunen må ha tjenestestandarder og serviceerklæringer for tjenestene som sikrer rett ressursbruk og bidrar til å avklare forventninger til hva en kan forvente som bruker av disse tjenestene. Gjennom bl.a. å ta i bruk brukerundersøkelser i større grad, vil dette kunne bidra til å gi informasjon om kommunen gir rett tjenester til rett tid og til rett målgruppe.

Eigersund kommune skal frem mot 2020 gjennom en kraftig omstilling. Et viktig ledd i dette er å ha fokus på å finne mere effektive arbeidsmetoder og samtidig sikre og bedre kvaliteten på de tjenestene kommunen yter til sine innbyggere. Dette gjøres ved å ha fokus på kontinuerlig forbedring og her vil innføring av f.eks. Lean være et av flere verktøy som kan bidra til å nå målene for omstillingsprosjektet. Det som er fordelene med Lean er at denne metoden ivaretar og har fokus både på brukere og ansatte. Ved å jobbe helhetlig og systematisk med kvalitetsforbedringer etter Lean-metoden vil man kunne få bedre tjenester og bedre arbeidsmiljø.

Det er viktig at vi som organisasjon har fokus på å arbeide mer effektivt. Det innebærer å gå systematisk til verks, for å løse arbeidsoppgavene på en smartere måte. Målet er at dette fører til en bedre tjeneste for innbyggeren og endring av praksis. Lean legger vekt på at det er arbeidstakerne som sitter med kunnskap om arbeidsoppgavene. Det er derfor også de som skal komme med løsningene. Derfor er kommunens ansatte avgjørende, når man jobber med denne type forbedringsverktøy.

Kommunen må være en attraktiv arbeidsgiver for å rekruttere og beholde rette personer med riktig kompetanse til rett tid, slik at det er mulig å levere riktig kvalitet til riktig tid til riktig pris.

5.2.3 Tidlig innsats som grunnleggende tanke for alt vi gjør

Ut ifra en tankegang om at det er bedre å forebygge enn å reparere, har en pekt på at «Tidlig innstas» skal være grunnmuren i den nye kommuneplanen. Det er ønskelig å dreie ressursinnsatsen fra reparering til forebygging. Dette har positive effekt både for den eller det dette gjelder og for kommunens ressursinnsats. Dette vil gjelde for alle kommunens aktiviteter, fra risikoutsatte barn til vedlikehold av bygg. Kommer en tidlig inn med tiltak, vil en kunne spare store beløp senere.

Eigersund kommune er kommet langt når det gjelder hverdagsrehabilitering og dette arbeidet må videreføres og forsterkes som en grunntanke innen helse og omsorgstjenestene. Hverdagsrehabilitering skiller seg fra ordinære pleie- og omsorgstjenester, ved at pleie eller praktisk bistand ikke gis før den det gjelder har fått en vurdering av sitt rehabiliteringspotensiale. Den enkeltes hverdagsmestring vektlegges før passive eller kompenserende tilbud.

Mestring er sentralt i hverdagsrehabilitering. Hverdagsmestring er et tankesett som vektlegger den enkeltes mestring uansett funksjonsnivå. Hverdagsmestring er både et rehabiliterende og et helsefremmende tankesett. Dette bidrar til å endre brukeren fra passiv til aktiv deltaker.

Dette vil også bidra til å øke stoltheten for egen kommune både som samfunn og som arbeidssted. Omdømme representerer ikke nødvendigvis hva vi mener eller hevder å være, men er summen av hvordan omverdenen oppfatter oss. Med andre ord er et omdømme mer avhengig av hva vi faktisk er og gjør enn hva vi gjennom slagord og symboler ønsker å være og gjøre. Følgende forutsetninger må være på plass for at en skal kunne lykkes i arbeidet med å bygge et positivt omdømme for en kommune/region:

- kommunene må erkjenne at et godt omdømme gir motiverte medarbeidere, lavere sykefravær, kvalifiserte jobbsøkere, fornøyde innbyggere og gode rammebetingelser fra storsamfunnet.
- kommunen må «finne seg sjøl» før den går ut og forteller hvem den er. Det er når kjerneverdiene gjenspeiles i handlingene til alle ansatte, at omdømmet virkelig forbedres.
- det må skapes en sterkere bevissthet mellom de gode tjenestene kommunen produserer og kommunenavnet. En må kommuniseres det en faktisk får til hver eneste dag hele året. En må bli flinkere til å vise fram de konkurransefortrinn kommunen har som arbeidsgiver. Et godt omdømme vil dermed bedre kommunens muligheter til å fylle rollen som arbeidsgiver, tjenesteyter, samfunnsutvikler og forvaltningsmyndighet.

Gjennom å arbeide med omdømme vil kommunen kunne øke attraktiviteten som bo- og arbeidskommune, posisjonering i forhold til andre sentra og byer, styrking av serviceleveranser i kommunen som tjenesteyter, demme opp for negativitet i tilknytning til omstilling/ nedbemanningstiltak m.m. En kan ikke beslutte hva en skal være, men dette kan kun endres gjennom å endre atferd over tid. Det er viktig at en holder det en lover og være ærlig på at vi er der vi er, samtidig som vi er i kontinuerlig forbedring.

6 GJENNOMGÅENDE TEMA

6.1 Mangfold

Eigersund kommunes arbeid med mangfold i bred forstand har som mål at alle skal ha like muligheter for samfunnsdeltakelse uavhengig av kjønn, etnisitet/religion, funksjonsevne og seksuell orientering, kjønnsidentitet og -uttrykk. Dette omfatter både likestilling og inkludering. Det er nettopp ulikheter mellom mennesker som er kilden til mangfold.

Likestilling i vidt perspektiv angår oss alle. Det samme gjelder kommunens arbeid. Alle innbyggerne vil ha behov for kommunens virksomhet en eller annen gang i løpet av livet. Alle skal ha samme tilgang og kvalitet på tjenester fra kommunen, uansett bakgrunn. Likestilling er rettferdig for det enkelte menneske, samtidig som det er grunnleggende for et demokratisk samfunn at mennesker med ulik bakgrunn deltar med sine ressurser.

Innbyggerne møter kommunen som forvaltningsmyndighet, samfunnsutvikler, tilbyder av tjenester, arbeidsgiver og tilrettelegger for frivillighet og næringsliv. Det er av stor betydning at kommunen i alle disse rollene møter befolkningen, brukerne og medarbeiderne med respekt, og som mennesker med sine unike forutsetninger, ressurser og behov, uansett hvilken bakgrunn de har.

Frivillige organisasjoner, folkevalgte forsamlinger og media er viktige arenaer for samfunnsdeltakelse og demokrati. Samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner er derfor svært viktig. En måte å måle dette på er å se om deltakelsen speiler samfunnet for øvrig. Kommuneorganisasjonen har først og fremst en rolle som tilrettelegger når det gjelder disse arenaene.

Det er viktig å snu fokuset mot hvordan våre nye landsmenn kan berike samfunnet. Kunnskapsrike innvandrere kan være en kilde til entreprenørskap og innovasjon. Dersom vi klarer å få kommunen til å bli en organisasjon, hvor kreativitet og nyskaping gir stor avkastning, vil man virkelig få resultater av mangfold. Da har vi også fått til en vellykket integrasjon og inkludering.

6.2 Folkehelse

Folkehelsearbeid er den totale innsatsen som gjøres i samfunnet for å opprettholde, bedre og fremme befolkningens helse. Det som kjennetegner folkehelsearbeidet er at det gjøres ved å styrke faktorer som bidrar til bedre helse og å svekke de faktorene som utgjør en helsesisiko. Dette innebærer også en viktig avgrensning: Folkehelseloven stiller krav til kommunene om å holde kontinuerlig oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Dette arbeidet avdekker positive og negative faktorer som skal fremmes eller reduseres relatert til:

- 1) Befolknings sammensetning,
- 2) oppvekst- og levekår,
- 3) miljø,
- 4) skader og ulykker,
- 5) helse relatert atferd

6) helsetilstand.

På denne måten er det tydeliggjort at folkehelsearbeid krever en tverrsektoriell fellesforståelse for at vi ønsker å fremme positive faktorer og redusere de negative faktorene, slik at befolkningen kan få best mulig forutsetninger for delaktighet, ansvar, mestring og kontroll over eget liv og situasjon. Det er opprettet en tverrfaglig kommunal arbeidsgruppe som skal holde løpende oversikt består av representanter fra alle sektorene i kommunen, og sammen med ansatte, folkevalgte og innbyggere i Eigersund kommune skal vi fremme folkehelsen.

I tillegg til det løpende oversiktsarbeidet er kommunen pålagt å utarbeide et skriftlig dokument som viser oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Første dokument av dette slag er gjeldende perioden 2016-2020, og vil bli utarbeidet hvert fjerde år fremover («Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer - Skriftlig oversiktsdokument 2016-2020», som du finner på Eigersund kommunes Internettside for folkehelse). Dokumentet er basert på ulike datakilder, både sentrale og lokale.

Over lang tid har det blitt gjort et bra arbeid for å styrke de positive faktorene i Eigersund kommune. Friluftsområdene forvaltes og utvikles til fordel for brukerne, flere store kulturelle arrangement har befestet sin posisjon i byen og regionen, satsing på sykkel gjennom Sykkelbyen Eigersund, et stort mangfold i lag og foreninger for barn og unge m.m. På samme måte har kommunen også arbeidet målrettet for å redusere flere negative faktorer: Mobbing i skolen, trafiksikkerhetstiltak utarbeides jevnlig, vannkvaliteten rapporteres som svært god m.m. Fysisk aktivitet forventes også blir en mer integret del av hvert fag i skolen, og at leken fortsatt får prege innholdet i barnehagen.

I en norsk kommune som Eigersund er helsetilstanden god. Levealderen er høy og vil øke fremover, og vi skårer høyt på trivsel og velferd. Samtidig har vi utfordringer knyttet til arbeidsledighet, andel uføretrygdede i alderen 18-44 år, sosiale helseutfordringer og psykiske plager og lidelser. Også blant barn og unge rapporteres det om psykiske plager som angst, depresjon og ensomhet samt lavere trivsel på 10. trinn enn landsgjennomsnittet, og UngData-undersøkelsen i både 2013 og 2016 viser at lokal ungdom ikke er helt tilfreds med tilgjengelige fritidstilbud og ungdomslokaler i kommunen. Nevnte utfordringer kan i verste fall underbygge seinere individuell risikoatferd, som også kan gi negative samfunnsøkonomiske konsekvenser.

Eigersund kommune vil derfor i tiden fremover ha et særskilt fokus på de som står utenfor arbeidsmarkedet, sette i gang tiltak for å bedre trivsel og psykisk helse blant barn og ungdom spesielt og voksne generelt. Tiltak som styrker barn og unge som sliter med faglige og sosiale vansker vil være effektive i forebygging av frafall i skolen. Videre er de vestlige levevanene en risikofaktor i seg selv med tanke på livsstilssykdommer. Kort sagt skal det satses på:

- Arbeidsledige/-uføre
- Barn og unge
- Psykisk helse
- Tiltak som støtter opp om livsstilsendringer (f.eks. Frisklivssentralen)

For å lykkes, vil det være hensiktsmessig å ha en videre satsing på tverrfaglig og tverretattlig samarbeid internt i kommunen, samt legge til rette for samarbeid med enkeltpersoner av frivillige og lag og foreninger. Det vil være nyttig å samarbeide på tvers av kommunegrensene om deler av arbeidet. Folkehelseprofilen for Eigersund kommune er gjengitt som vedlegg til planprogrammet.. Denne statistikken må ses i sammenheng med lokale data og lokal kunnskap for å få det riktige bildet.

6.3 Innovasjon (smart city)

Eigersund kommune skal gjennom en omfattende omstillingsprosess. Det å ha fokus på hvordan en kan arbeide smartere, få større effekt, få til bredere medvirkning, sikre rett kompetanse vil her være viktig. I den forbindelse bør en vurdere om Smart city konseptet kan brukes, for å utvikle kommunen til et sted for fremtiden. Dette henger også nøye sammen med tankegangen om forebygging, tidlig innsats og bærekraftig utvikling. Det er tre vesentlige hovedakser langs definisjonen av en Smart City.

- 1) Bærekraftig – der bærekraft blir brukt i sitt videste perspektiv;
 - a. at naturressursene forvaltes på en slik måte at fotavtrykket av vår ressursbruk har minimale konsekvenser i et globalt perspektiv
 - b. at løsninger og tjenester er markedsmessige og er i stand til å drive og videreutvikle seg selv.
- 2) Menneskene som lever og jobber i området opplever byen som enkel, effektiv, fleksibel og innovativ.
- 3) Området må kunne tiltrekke seg relevant arbeidskraft, utdanne riktig kompetanse og være lim på kapital og industri.

6.4 Samfunnssikkerhet

Beredskapsmessige hensyn i planleggingen er et tema som skal vurderes ved arealplanleggingen i alle kommuner. Det er en kommunal oppgave å se til at det ikke blir gitt tillatelse til fradeling eller bygging på areal som er truet av ras, flom og utgliding. Det har vært flere prosesser i rettsvesenet, der kommuner har blitt holdt ansvarlig for manglende tiltak i forbindelse med skader ved naturhendelser. Eigersund kommune vedtok i 2013 en helhetlig ROS-analyse. Arbeidet med å revidere denne pågår og forventes ferdig i 2017.

Kommunestyret har tidligere vedtatt at det skal utarbeides en egen kommunedelplan for flomsikring. Dette er et omfattende arbeid. Rådmannen anbefaler at dette arbeidet sees i sammenheng med denne revideringen, der en vil innarbeide hensynssoner for flom Q200 for alle vassdrag der dette er tilgjengelig, med tilhørende bestemmelser. Dette vil kombineres med andre type hensynssoner, for å få frem et best mulig risikobilde. Hensynssoner vil bli gjort tilgjengelig som et eget hefte med temakart samt i kommuneplanens kartdel. Som en oppfølging av vedtatt kommuneplan, vil en så utarbeide et handlingsprogram der konkrete flomsikringstiltak blir innarbeidet og politisk behandlet.

Følgende prinsipp legges til grunn for vurdering av nye tiltak:

1. Ved utlegging av nye byggeområder skal det vurderes i hvilken grad disse ligger i utsatte områder. Det skal ikke legges ut nye byggeområder i områder hvor det er kjent fare for flom, ras eller andre farer.
2. Det skal for alle tiltak/innsjutt bli gjennomført en ROS vurdering over kjente forhold på eget skjema.
3. Det skal kartlegges hvilke restriksjonssoner som skal gjelde når det gjelder Storulykkebedrifter og i nødvendig grad legge inn hensynssoner.
4. Førre-var prinsippet skal legges til grunn dvs. at for innsjutt hvor det er tvil, skal disse ikke legges inn uten at det er dokumentert av fagkyndige at det ikke er fare.

7 ANDRE TEMA OG FØRINGER FOR VURDERING AV AREAL

7.1 Befolkningsutvikling

Eigersund kommune hadde pr. 01.01.16 et innbyggertall på 14 942 og vil i løpet av de første årene i planperioden passere 15000 innbyggere.

Eigersund har de senere år hatt en jevn og stabil vekst i folketallet, og en legger til grunn at denne veksten vil fortsette i planperioden. Veksten har de siste 14 årene ligget på mellom 0,5-1,4 % pr. år. Tidligere har en hatt en målsetting om en befolkningsvekst på om lag 1 % i året, og dette vil bli vurdert på nytt i forbindelse med utarbeiding av ny befolkningsprognose. Det har siden forrige prognose ble utarbeidet skjedd store endringer innen oljenæringen som også har fått store konsekvenser for Eigersund kommune. En antar at dette vil få konsekvenser for vurderinger av befolkningsveksten, og en vil i forbindelse med denne revideringen utarbeide en ny befolkningsprognose. Befolkningsvekst kan sikres ved to samtidige strategier:

- Arbeide for attraktive arbeidsplasser i Eigersund – for ulike utdanningsnivåer og ulike næringer.
- Legge til rette for at Eigersund kan være bostedskommune, men at en kan ha sitt arbeid utenfor kommunen – legge til rette for pendling.

Det store flertall av befolkningen bor i tettbebygde strøk, hovedsakelig i Eigersund by, noe som gjør Eigersund til en bykommune. En kan forvente at mesteparten av veksten vil komme i tilknytning til Eigersund by. Naturlig tilvekst har i enkelte perioder vært på opp mot 80 til 90 personer pr år, men har mot slutten av 90-tallet vært nede på 50 til 60 personer. Dette skyldes at befolkningen blir eldre. Dette viser seg også igjen i befolkningspyramiden for 2025 der tyngdepunktet er i ferd med å forflytte seg ved at en får en kraftig økning i alderen 67+, en nedgang i alderen 6-15 år og stabilt i aldersgruppen 0-5 år.

Tabell 7-1: Utviklingen i folketall basert på forventet boligbygging (1%)

År	2010	2015	2020	2025	2027	2030	2035	2040
Folketall	14346	15187	16338	17249	17518	17921	18650	19408

Eldrebølgen vil representere en særlig utfordring også for Eigersund kommune:

Figur 4 -1: Utvikling i folketall for de eldste innbyggerne – de over 70 år.

Fra år 2000 og framover til 2012 har det vært beskjeden vekst i antall eldre. Fra 2013 har veksten i befolkningen over 70 år begynt å øke merkbart. Først vil antall innbyggere i 70 årene øke. Fra 2025 vil veksten særlig skje i gruppen over 80 år og mot 2035 også i gruppen over 90 år. Dette skyldes de store fødselskullene en hadde fra 1945 og i noen år.

På kort sikt vil eldrebølgen ikke være en stor utfordring for kommunen, siden det er antall 70 åringer som vokser sterkest de

nærmeste årene. Disse aldersgruppene trenger i liten grad kommunale tjenester. Men når antall eldre over 80 år etter hvert blir høyere, vil etterspørsel etter kommunale tjenester gradvis øke og mot 2030 - 2035 vil etterspørselen etter de mer ressurskrevende og arbeidsintensive tjenestene øke i omfang. Det er viktig å være tidlig ute med å planlegge dimensjonering- og utbygging av institusjonsplasser, slik at disse er klare når behovet er der.

- Bosetting og sysselsetting – pendling

Befolkningsveksten i Eigersund avhenger av flere faktorer; arbeidsplasser, muligheter for pendling og ikke minst om kommunen oppfattes som en god kommune å bo i. Innbyggerundersøkelsen i 2014 viser at eigersunderen særlig finner at kommunen er god å bo i for barn og familier med barn, mens unge voksne i minst grad finner alle sider ved kommunen attraktiv. Med gode kommunikasjoner

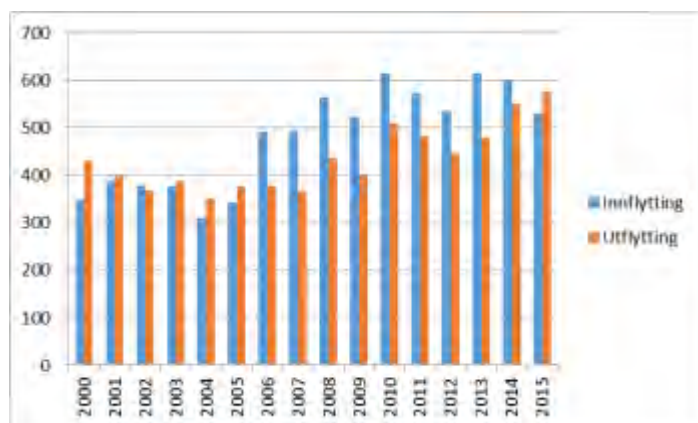
nordover er det mulig å bo i Eigersund og å ha sitt arbeidssted mot Sandnes og Stavanger:

Grovt sagt er det om lag dobbelt så mange som pendler ut av kommunen som pendler inn til kommunen. Pendling vil bety muligheter for mer varierte arbeidstilbud for den enkelte. Om dobbeltspor blir realisert, vil reisetida og frekvens mot Sandnes og Stavanger bli merkbart forkortet.

- Arbeidsplasser

Det er registrert om lag 6600 arbeidsplasser i Eigersund. Av disse dekkes nær 1100 ved innpendling, resten ved at eigersunderen arbeider i egen kommune.

Om vi tenker oss at en på sikt skal ha samme dekningsgrad av egne arbeidsplasser i framtida som i dag, bør veksten i antall arbeidsplasser tilsvare forventet vekst i antall innbyggere i de aldersgrupper som normalt ønsker å være i arbeid. Prognosen som ble utarbeidet i 2013 vil innebære en vekst i antall innbyggere i de yrkesaktive aldersgruppene på i alt 14 % fram til 2030 og ca. 22% fram til 2040. Det tilsvarer at en bør ha en tilsvarende prosentvekst i antall arbeidsplasser noe som gir et behov på 7500 arbeidsplasser i 2030 og nær 8000 i 2040. Det må ifølge den forrige befolkningsprognosen skapes ca. 1000 nye arbeidsplasser innen 2030 og ytterligere 500 innen 2040. I dette ligger også pendling. Erfaringsmessig vil en del av arbeidsplassene komme i offentlig sektor som følge av befolkningsveksten og innen bedrifter som betjener det lokale markedet, f.eks. handel og personlig tjenesteyting. Eksporterende næringer som har sitt kundegrunnlag utenfor egen kommune, vil være mer avhengig av marked

- Befolkningens bevegelse - netto innflytting og nasjonale oljeinvesteringer

Netto innflytting følger langt på veg nasjonale petroleumsrelaterte investeringer. For Eigersund betyr dette at det er en stor avhengighet til Aker, som er hjørnesteinsbedrift.

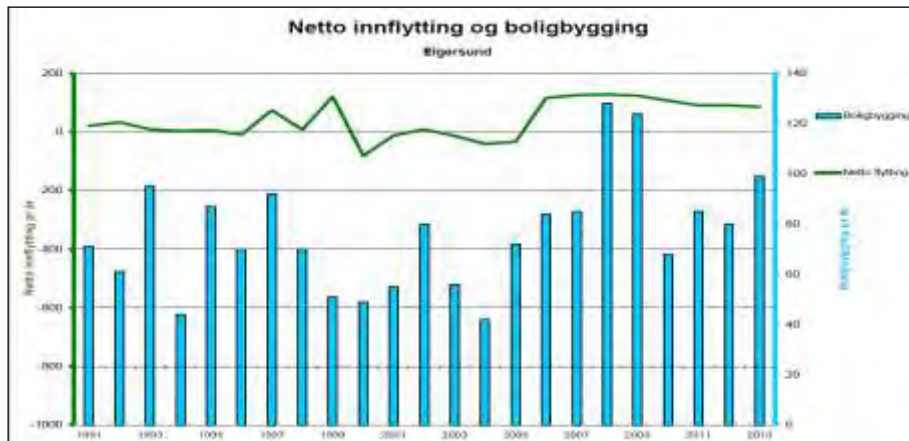
- Netto innflytting fordelt på aldersgrupper og kjønn

Generelt har det vært en tendens til at

unge mellom 20-29 år flytter ut. Det er flere kvinner enn menn i gruppen 20-29 år som melder utflytting. Ut i fra prognosen kan en forvente en avtakende utflytting (netto) blant kvinner i 20-årene på kort sikt. Ut ifra prognosen kan en forvente innflytting av familier med barn (der de voksne er i aldersgruppen 30-39 og 40-49 år). Det er i hele perioden større netto innflytting (=mindre utflytting) blant menn. For å få til den forventede innflyttingen av barnefamilier, må det bygges flere boliger samt etableres nye arbeidsplasser.

Sammenheng mellom innflytting og boligbygging

Diagrammet viser at det er en sammenheng mellom flytting og boligbygging. De senere år

De senere år befolkningsvekst er muliggjort ved stor boligbygging i årene fra 2005 og fremover. Denne sammenhengen er brukt i prognoseutarbeidelse n der en antar at netto flytting til Eigersund er en konsekvens av boligbyggingen.

Årsaken til at det blir befolkningsvekst finner en som oftest i hvordan konjunktorene slår ut lokalt eller regionalt. Etter 2005 har det vært en periode med høykonjunktur i landet samtidig som Aker har hatt godt med ordretilgang. Det ser også ut til at i oppgangsperioder øker utpendlingen fra Eigersund. Det har skjedd store endringer det siste 1,5 år og konsekvensen av dette vil bli synliggjort gjennom ny befolkningsprognose januar 2017.

- Utvikling i de yrkesaktive grupper

På 80-tallet var antallet innbyggere i aldersgruppen 24 - 44 minst en halv gang flere enn antallet i aldersgruppen 45 til 65 år. Nå er de to gruppene om lag like store - etter hvert vokser antallet eldre arbeidstakere, mens de yngste forblir like mange. Dette er ikke en heldig utvikling i aldersstruktur.

- Innvandrerbefolknings sammensetning ut fra opprinnelse

Den sterke innvandrerveksten kommer fra Europa - altså arbeidsinnvandring og i mindre grad asylsøkere og flyktninger. Det gjelder særlig fra 2006 og fremover. Denne gruppen utgjør om lag 1300 personer og en bør gjennom samfunnsdelen se på hvordan en bedre kan utnytte mulighetene som innvandringen gir oss. Klarer vi å lykkes med å utnytte innvandrerne som ressurs, så vil vi få et sterkt, åpent og tolerant samfunn

- Barne- og ungdomskullene

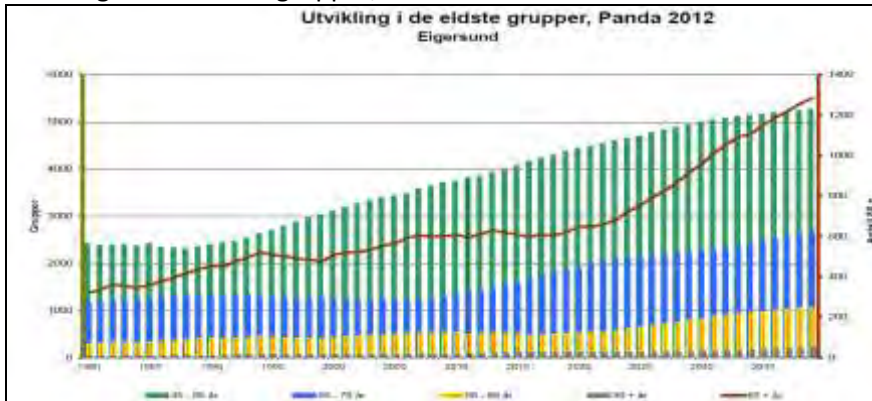
Årskullenes kjønns sammensetning varierer, men fra 16 år er gutter dominerende. Denne dominansen fortsetter fram til 26 år. En høy andel menn i 30-årene skyldes nok at mesteparten av arbeidsinnvandringen er menn. Jenter tar i stor grad tar utdanning og flytter i mindre grad tilbake etter fullført høyere utdanning. Næringslivet i Eigersund er til dels dominert av mannsdominerte bransjer.

Det vil være viktig å få etablert kompetansearbeidsplasser for kvinner som ikke er innen omsorg og utdanning. I tråd med en økende befolkning, vil også de yngste aldersgruppene (0-18 år) øke. En hadde i perioden fra 1984 og frem til rundt 2001 en nedgang i antall barn og unge. Fra 2001 har en hatt en økning og denne økningen i antall barn og unge vil fortsette fremover forutsatt av boligbyggingen slår til. Dette vil kunne gi utfordringer når det gjelder kapasitet på enkelte barnehager og skoler. Styring av boligbyggingen vil bli nødvendig for å klare å få best mulig utnyttelse av eksisterende kapasitet ved skolene.

- Antall menn og kvinner i alderen 20 til 39 år og indeks for kvinner pr 100 menn totalt

I aldersgruppene fra 20 til 39 år var det nær kjønnsbalanse i 2005. Nå vil summen av menn være 15 til 20 % flere enn antall kvinner. Denne trenden vil forsterke seg ut ifra prognosen.

Utviklingen i de eldste grupper, Panda 2012

I Eigersund er en nå i en periode nærmest uten vekst i antallet over 80, og dette vil vare frem til ca 2025 (Brun kurve). Fra ca 2020 vil antall eldre over 80 øke svært kraftig. Denne aldersgruppen vil dobles i løpet av 16 - 18 år.

- **Arbeidsmarkedsindeks, forholdet mellom antall som går inn i yrkesaktive aldersklasser og de som går ut av yrkesaktive aldersklasser**

Forholdet mellom antall "inn i yrkeslivet" og "ut av yrkeslivet" målt som antall innbyggere - ikke faktisk i arbeid. Eigersund var bedre stilt enn landet frem til om lag 2010. Eigersund vil ligge på landsgjennomsnittet frem til rundt 2025 for deretter å tape i forhold til gjennomsnittet i landet.

- **Omsorgsindeks, yrkesaktive 20 - 65 år i forhold til før og etter yrkesaktiv alder**

Eigersund har en dårligere balanse enn landet som helhet mellom de som jobber og de som er yngre eller eldre enn de yrkesaktive aldersklassene. Men prognosen fra 2014 viser at Eigersund gradvis vil nærme seg tallene for landet som helhet.

Utfordringer

Analysen av befolkningsutviklingen fra forrige revidering gir grunnlag for noen refleksjoner:

- Det kan ikke forventes høy befolkningsvekst i Eigersund i planperioden. Ikke minst sett i lys av utviklingen innen oljenæringen som har dirkte konsekvenser for vår kommune.
- Relativt sett er aldersgruppene mellom 25 og 30 år underrepresentert i Eigersund nå. Med mindre en får innflytting – særlig av kvinner – vil en kunne få betydelig nedgang i antall fødsler på kort sikt.
- For å ha befolkningsvekst i Eigersund er det nødvendig å ha en boligbygging på minst 55 boliger per år. De siste årene har boligbyggingen ligget på et snitt på 90 boliger pr. år.
- De eldste aldersgrupper vil gradvis utgjøre en stadig større andel av befolkningen i Eigersund – først blant de yngre eldre, men etter hvert også blant de eldste og mest pleiekrevende aldersgrupper.

7.2 Eigersund i en regional sammenheng

Eigersund har en strategisk plassering på sørvestlandet mellom de to store byene Kristiansand (88 000 innb) og Stavanger (132 000 innb). Stavanger er blant de områdene i Norge som har hatt sterkest vekst. Det som skaper attraktivitet, er først og fremst at kommunen oppleves som et godt sted å vokse opp, muligheter for å få interessante jobber og tilgang til natur. Globale, nasjonale og regionale utviklingstrekk påvirker i vesentlig grad utviklingen også i Eigersund. Når det gjelder pendling forholder Eigersund seg i dag i det alt vesentlige til Stavangerregionen.

Forbedret E39 og videre utvikling av Jærbanen vil bidra til å styrke dette forholdet.

Utfordringer og veivalg

- Hva er Eigersunds rolle i det regionale bildet? Skal Eigersund fortsette i sin posisjon eller skal Eigersund tydelig orientere seg i en annen retning?
- Hvilke muligheter og utfordringer skaper utbedring av E39 og utbygging av Jærbanen for Eigersund i et felles bo- og arbeidsmarked i sør Rogaland?
- Hva er de viktigste utfordringene i areal- og transportplanen for Dalane?
- Hvordan ønsker Eigersund å markedsføre seg i en regional sammenheng?

Valgene en gjør i forbindelse med revidering av arealdelen skal støtte opp om Eigersund som regionsenter.

7.3 Tettstedsutvikling i Eigersund kommune

Gjennom kommuneplanen skal en søke å sikre et utbyggingsmønster med en tettstedsstruktur som kan opprettholde bosettingen og tjenestetilbud. I Eigersund kommune gjelder dette Helleland og Hellvik. Det må avsettes tilstrekkelig areal i tilknytning til disse stedene for å bevare disse som livskraftige tettsteder.

Boligområder skal støtte opp under stedets lokalsenterfunksjon :

- Det må i tilknytning til Helleland tas et valg når det gjelder utbygging av enten Strømstad eller Ramsland. En delvis utbygging på Ramsland kan skje parallelt.
- En vil vurdere å gjennomføre en stedsanalyse for Helleland for å peke på arealmessige grep som en kan gjøre og som bygger opp under Helleland som lokalsenter. Dette må gjøres i samarbeid med grendelag/velforening.
- Det vurderes å være tilstrekkelig med boligområder i Hellvik i planperioden. Omregulering av Tua vil bli prioritert av kommunen.

7.4 Spredt boligbygging – håndtering av innspill

I gjeldende kommuneplan er det lagt inn områder som legger til rette for spredt boligbygging. Nye områder for spredt boligbygging skal kunne vurderes for indre del av kommunen i områder, der det er særlige bosettingshensyn og der det ikke er godkjent områder for boligbygging i nærheten. For å få en best mulig kartlegging av aktuelle områder vil en være avhengig av å få lokale innspill, og samarbeide med velforeninger, lag og organisasjoner.

Følgende kriterier bør oppfylles:

- bør være lokalisert i rimelig nærhet av elforsyningsnett
- må ikke være i konflikt med Rammeplan for avkjørsel
- ikke være i konflikt med 100-meters beltet og landskapsvern/tilpassing samt 50 m-beltet fra vassdrag.
- må ikke medføre nye jernbanekryssinger jfr. Jernbaneverket
- skal ikke komme i konflikt med kjerneområder for landbruk og skal ikke lokaliseres til dyrka mark
- bør være lokalisert slik at en i størst mulig grad kan benytte kollektivtilbudet
- bør søke å unngå lokalisering som krever etablering av ny offentlig skoleskysst utover det som er i dag.

1. En viderefører eksisterende bestemmelser med mindre justeringer som fanger opp eksisterende boligbebyggelse i LNF områder, slik at en reduserer antall dispensasjoner.

7.5 Helse og omsorg -

En trygg og god helsetjeneste skal bidra til god helse og utsette sykdom så lenge som mulig. Målet er flest mulig gode leveår for alle og reduserte sosiale helseforskjeller i befolkningen. Vi ønsker at

Eigersund kommune skal være en god og trygg kommune å bo i. Dette må gjelde alle innbyggere i alle livsfaser, der alle har like muligheter, rettigheter og plikter.

For å møte framtidens utfordringer og krav i helse- og omsorgstjenesten, arbeider Eigersund kommune med å forvalte tildelte ressurser på en bærekraftig måte. Det blir flere eldre og kronisk syke innbyggere med sammensatte behov. Kommunehelsetjenesten har blitt stadig mer spesialisert og kompleks. Pasientene som skrives ut fra sykehuset er sykere og trenger mer avansert behandling enn tidligere.

Pasienter med kroniske sykdommer har særlig behov for helhetlige tjenester. Dette gjelder særlig innenfor områder som rehabilitering, psykisk helse og rus.

Totalt sett innebærer dette økte krav til kompetanse. En av de store utfordringene vi vil stå ovenfor, vil være å rekruttere nok fagutdannede. Det arbeides systematisk med å rekruttere og beholde kvalifisert helsepersonell. Det må arbeides kontinuerlig for en Heltidskultur og kompetanseutvikling.

Kommunen har vært igjennom en prosjektperiode med innføring av Hverdagsrehabilitering. Denne måten å arbeide på, oppleves som svært vellykket. Kommunen kan vise til gode resultater. Dette arbeidet vil bli videreført i årene som kommer. Våre tjenester har fokus på å styrke den enkelte innbyggers evne til å mestre dagliglivet. Fokus flyttes fra «Hva er i veien med deg», til «Hva er viktig for deg». I tråd med dette tankesettet vil det være viktig å ha fokus på at innbyggerne skal bo hjemme lengst mulig i egen bolig.

- **Velferdsteknologi**

Velferdsteknologi defineres som:

«Teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologisk støtte til pårørende og ellers bidra til å forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon.» (NOU 2011:11)

Eigersund kommune har tro på at mer innovasjon og økt produktivitet i offentlig sektor kan bidra til at kommunen kan møte økt etterspørsel etter tjenester i en tid med begrensede ressurser.

Velferdsteknologi handler om løsninger som kan gi økt selvstendighet og mestring av eget liv og helse, basert på behovene til enkeltindividet. Utviklingen i samfunnet går i retning av større grad av digitalisering og utbredelse av teknologi (se Digitaliseringsstrategi 2013-2016 for kommuner og fylkeskommuner).

Velferdsteknologi omhandler også teknologi og løsninger som kan bidra til driftsendringer/foredling av pleie- og omsorgstjenester og effektivisering av arbeidsprosesser for å frigjøre ressurser til mer brukerrettede tjenester.

Eigersund kommune ønsker å øke kunnskap om innovasjon og utvikle en innovasjonskultur som vil gi handlingsrom til å tenke innovativt, innhøste erfaringer og implementere teknologiske løsninger. Eigersund kommune ønsker videre å gi trygghet til å ta i bruk digitale løsninger og oppleve nytteverdi ved å ta disse i bruk.

Arbeidet med velferdsteknologi retter seg mot å sikre at en jobber strategisk mot å levere stadig bedre og mer effektive tjenester til innbyggerne. Velferdsteknologi vil kunne forebygge funksjonsnedsettelse og skade, tilrettelegge for økt mestring for brukere / medarbeidere og effektivisere pleie og omsorgstjenester.

- **Frivilligsentralen og frivillig innsats**

Frivilligsentralen i Eigersund kommune ble opprettet i 1995. Frivilligsentralens arbeidsmål er å koordinere og bistå den frivillige innsatsen som privatpersoner og organisasjoner i kommunen utfører. Frivilligsentralen registrerer hjelpebehov i kommunen, og formidler kontakt mellom dem som ønsker bistand og frivillige hjelpere.

«Det gir en merverdi i å engasjere seg for andre, det gir glede ved å være engasjert og det skaper tillit mellom mennesker. Det at folk engasjerer seg og tar ansvar i nærmiljøet, forebygger ensomhet og bygger fellesskap.

Frivillighet har en egenverdi nettopp i kraft av at den er basert på menneskers empati, engasjement, initiativ og pågangsmot.» (<https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/frivillighet/innsiktsartikler/om-frivillighetspolitikken/id2076537/>)

Forskning dokumenterer at det er sammenheng mellom god psykisk og fysisk helse og deltakelse i aktiviteter i frivillige organisasjoner. Frivillig aktivitet antas å være av helsemessig betydning fordi det gir mulighet for personlig utfoldelse og kreativitet og en arena for læring og mestring

Eigersund kommune ønsker å ha fokus på samarbeid mellom kommunen og frivillige lag og foreninger videre i planperioden.

- **Boligsosialt velferdsprogram**

Eigersund kommune ble i desember 2013 tatt opp i Husbankens boligsosiale velferdsprogram. Deltakelse i programmet vil være i inntil 5 år. I løpet av programperioden arbeides det for at alle skal ha et trygt sted å bo. Alle med behov for tjenester skal få hjelp til å mestre boforholdet. Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv. Kommunen fortsetter med dette viktige arbeidet. For å oppnå målene i det boligsosiale arbeidet, er vi avhengige av at de ulike tjenesteområdene samarbeider på tvers. Som følge av at prosjektfinansieringen ikke fortsetter, vil det utvikles en ny driftsmodell fremover.

7.6 Kultur og oppvekst

- **Oppvekst i Eigersund**

Kunnskap og kompetanse er nødvendige forutsetninger for å finne løsningene på dagens og fremtidens samfunnsutfordringer. Fremtiden for kunnskapskommunen Eigersund skapes i barnehagene og i grunnskolen. Utdanningssystemet, er sammen med familien, samfunnets viktigste bidrag til utvikling av barn og unges kunnskaper, ferdigheter og holdninger som grunnlag for å mestre eget liv i et demokratisk og mangfoldig samfunn. Årene i barnehage og skole legger grunnlaget for sosial mobilitet, demokratisk forståelse og medvirkning. Den samlede kunnskapskapitalen er samfunnets viktigste ressurs. Det er avgjørende for arbeidslivet og det er avgjørende for å kunne håndtere de viktigste utfordringene samfunnet har, på kort og på lang sikt. Gjennom gode barnehager og gode skoler skal vi gi framtidens innbyggere og arbeidstakere faglige og sosiale ferdigheter og nødvendig kunnskap. De som trenger ekstra hjelp skal få dette så tidlig som mulig, gjennom systemrettet arbeid i PPT og barnevernet. Kulturskole og andre kulturaktiviteter skal gi barn og unge muligheter til opplevelse, mestring, deltakelse og innlevelse i sitt eget nærmiljø.

Det skal være en helhetlig tilnærming og forståelse av barn og unges interesser og behov. Dette innebærer at barn og unges interesser skal bli hørt og ivaretatt i kommunens samlede virksomhet, alt i fra arealplanlegging for gode fysiske oppvekstmiljø til tilrettelegging for fritidsaktiviteter og tjenesteyting for øvrig.

Eigersund kommune ønsker å forsterke den helhetlige og den samordnet innsatsen i kriminalitetsforebyggende arbeid, gjennom et tett samarbeid internt i kommunen og med det lokale politiet

- Barnehage

Hovedoppgaven for kommunen som barnehagemyndighet er å oppfylle lovens krav om rett til barnehageplass. Den retten kan oppfylles av kommunen som barnehageeier eller av private aktører. Dette gir en barnehagedekning på 89% (2015). Kommunen har gjennom egen plan for utbygging av barnehager tatt grep for å sikre full barnehagedekning. Det er viktig å fortsette utviklingen av rasjonelle høykvalitetsbarnehager der systematisk arbeid med tilknytning er en viktig del av tidlig innsats og det langsiktige arbeidet. Rasjonelle og gode kommunale barnehager er en god investering både på kort og lang sikt.

Befolkningsfremskrivninger fra 2014 viser at behovet for barnehageplasser vil stabiliseres i årene fremover. Det som vil kunne være en utfordring er endringer i antall timer barn oppholder seg i barnehagen. Kommunen legger opp til at barna i barnehagen skal få tilbud om full barnehageplass (5 dager). Utviklingen i kontantstøtte og arbeidsledighet vil påvirke etterspørselen etter barnehageplasser.

- Grunnskole

For grunnskolen ønsker vi at alle elever skal være inkludert i de ulike læringsarenaene på skolen. Det samme gjelder for elever på voksenopplæringen.

Strategien for å få til denne endringen vil være mye knyttet til holdninger. Eigersund kommune ønsker barnehager og skoler der kvalitet ikke blir knyttet til en rettighet, men til det som faktisk skjer i relasjonen mellom de ulike barna i barnehagen og på skolen, og i relasjonen mellom barn/elever og voksne.

Eigersund kommune vil fortsette å forsterke ressurstildelingen med vekt på grunnbemanning, for å kunne lykkes med inkludering.

Når det gjelder korrigerende brutto driftsutgifter pr. elev til grunnskole, ligger Eigersund høyere enn både kommunegruppe 10, Rogaland og landsgjennomsnittet. Dette kan deles opp i grunnbemanning og utgifter totalt. Eigersund kommune bruker omtrent like mye på grunnbemanning som andre kommuner, men vi bruker mer totalt. Selv om vi gjennom de siste årene har hatt en jevn nedgang i spesialundervisning, bruker vi fortsatt mer på dette området enn sammenlignbare kommuner.

Ved lokalisering av nye boligområder må det være kapasitet ved tilhørende skole. Kommunen vil revidere skolebruksplanen.

- Barnevern

Gjennom de siste to årene har Dalane barnevern gjort administrative endringer. Det er opprettet eget tiltaksteam og en har redusert avtaler med eksterne konsulenter. Dette har ført til en bedre økonomisk kontroll. Likevel er fortsatt netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, høyere enn sammenlignbare kommuner. Det vil bli en driftsgjennomgang av barnevernet i løpet av 2017 som del av omstilling 2020.

7.7 Arealbrukstema – føringer for vurdering av tema

7.7.1 Areal for offentlige og allmennyttig virksomhet

Det skal i nødvendig grad innarbeides areal for offentlig og allmennyttig formål. Dette må sees i sammenheng med behov for areal for teniske tjenester, areal for skole- og

barnehager, omsorgsboliger, institusjonsplasser, ungdomsboliger samt ehov som meldes fra lag og organisasjoner m.m.

7.7.2 Kystlinje, havner og kaier i Eigersund

Eigersund har en kystlinje på totalt 296 km, dette inkluderer også øyer og holmer. Fordi folk bor så nært sjøen har kommunen en helt annen havnestruktur enn nesten alle de andre kommunene på Jæren og i Dalane. Bedriftene med stort transportbehov er stort sett lokaliserte mot sjøen med til dels egne private anlegg. Eigersund havn er viktig både lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.

7.7.3 Generelt om planlegging i sjø

Lovens virkeområde utover i sjøen er avgrenset til grunnlinjen. Planleggingssystemet er det samme både på sjø og land. Tiltak et sted kan få konsekvenser for mulighetene for utnytting i andre områder, også over kommune- og fylkesgrenser.

Bedriftene med stort transportbehov er stort sett lokaliserte til sjøen med til dels egne private anlegg. Denne utbyggingsformen sikrer næringslivet billig og effektiv dør til dør transport også ved bruk av båt. Sjøtransport er av avgjørende betydning for kostnadsnivået i næringslivet i Eigersund kommune. Eigersund har en av de mest komplette havnene når det gjelder varer og tjenester til fiskeflåten. En legger til grunn at arealbruken i gjeldende Havneplan i hovedsak blir videreført – dette må sees i sammenheng med revidering av havneplanen.

- Havner

Eigersund havn tilbyr alle de tjenester og servicefunksjoner som moderne fiskeri og transport trenger, samt kort vei til de viktigste markedene på kontinentet. Havnene er det mest sentrale mål for godstransport i Dalane. Det er 3 områder i kommunen som har større kaianlegg, Nålaugviga, Eigersund og Hellvik, med en samlet kailengde på omlag 4,7 km. Denne utbyggingsmodellen sikrer mange bedrifter muligheten til billig sjøtransport internt i kommunen, men og regionalt.

Det bør og sees på muligheter for å etablere næringsaktivitet i tilknytning til havna som kan utnytte fortrinnet ved å ligge så nært de største og viktigste markedene i Europa. Dette medfører at det er en overordnet strategi for denne revideringen er ikke å gi slipp på industri og havneareal til andre formål. I Eigersund skjer det en god del lossing og lasting av båter. Det er tørrbolk som er den største type last som går over havna, fulgt av landing av fisk, stykkgoods og til sist våtbolk. En viktig forutsetning for å benytte sjøtransport er store volum. En sentral rolle kommunen har er å bygge ut infrastruktur som kaier m.m. samt sikre areal gjennom kommuneplanen f.eks. økende containerbruk i fremtiden vil føre til økte arealbehov i tilknytning til havna.

Det er viktig å ha fokus på den sentrale betydningen havna har for næringslivet både direkte, og indirekte gjennom avledet virksomhet. Deler av havna i Eigersund ligger i og ved sentrumsområdene i byen og en utviding kan derfor by på problem som krever at en legger til grunn klare prioriteringer for bruk av areal:

- Kommuneplanen skal prioritere næringsareal som ligger til sjø for havnevirksomhet og næringsvirksomhet som er direkte knyttet til havnevirksomheten primært fiskeri og næringsmiddel samt oljerelaterte næringer.
- Nyetablering og utviding av havnefunksjonene bør skje gjennom samlokalisering eller i områder som ikke kommer i direkte konflikt med andre arealbruksinteresser i Vågen.
- Eksisterende industri/havnearealer bør der det er mulig sikres utvidelsesmuligheter.
- En legger ikke opp til omdisponering av havne- og industriområder i havnen til andre formål.
- Det skal ikke legges andre arealformål til havne- og næringsarealene.
- Etablering og utviding av eksisterende boligområder skal ikke skje i direkte tilknytning til

havneaktivitet jfr. støykrav m.m. i forurensningsloven.

- ❑ Fiskerinæring er prioritert når det gjelder til lokalisering inn mot kaifront.

Det er i transportplan for Dalane satt et delmål om at ingen bolig skal ha innendørs støynivå >35 dBA. Det er derimot ingenting i veien for å etablere kontor, servering m.m. i tilknytning til havna.

- **Utfordringer og veivalg**

Infrastruktur og havner for fiskeri

Fiskeindustrien er konkurranseutsatt og i arealsammenheng er det særlig investering i havn, vei og tilgang til billige tomter som er mest avgjørende for den lokale fiskeindustrien. I tillegg er også tilgang til gode lokaliteter for oppbevaring av levende fisk et viktig konkurransefortrinn.

Lokalisering av fiskebedrifter og tilhørende infrastruktur er en stor utfordring med hensyn til å planlegge med utgangspunkt i store volum når det gjelder transport på land og sjø.

Det er ikke aktuelt å tildele nye konsesjoner for matfiskoppdrett for laks, sjøørret på kyststripen fra grensen mot Hå til Sokndal jfr. Nasjonale laksefjorder.

Areal i tilknytning til fiskerinæring og havbruk prioriteres foran areal for andre byggeområder for eksempel fritidsboliger i 100-meters beltet og sjønære områder.

7.7.4 Fiskeri og fiskerinæring

Fiskeri og havbruk er svært viktig for norsk økonomi. Det settes i dag store krav til flyten i verdikjedene fra fangst via foredling til marked. Eigersund har allerede et godt utbygd mottaksapparat for ferskfisk, men har frem til nå manglet aktører innen havbruk.

- **Kystfiskeflåten og Havfiskeflåten**

Det er særlig sild, brisling, makrell og lodde som tradisjonelt har skapt de største verdiene i Eigersund. Fiskeindustrien er helt avhengig av rammebetingelser som gjør at det er attraktivt for fiskeflåten å levere fangst til Eigersund. Det er viktig å bygge ut infrastruktur slik at havnen fremstår som attraktiv for alle typer fartøy samt å sikre og reservere areal.

- Gjennom arbeidet med kommuneplanen vil en legge vekt på at nye tiltak ikke kommer i konflikt med de høyest prioriterte kaste- og låssettingsplassene.
- Kommuneplanen må avmerke de viktigste trålfeltene, rekefelt, yngleplasser m.m. som informasjon uten rettsvirkning ev. som temakart.
- Nye tiltak skal ikke komme i konflikt med havner eller områder som er av viktighet for fiskeri og fiskerinæringene.

- **100 – meters beltet**

Strandsonen er blant de naturtypene i Norge med størst arts mangfold. I Eigersund er nettopp dette området spesielt utsatt, siden bosettingen og fritidsboliger i kommunen stort sett er lokalisert nær sjøen.

Bestemmelsen i PBL slår fast byggeforbudet i 100 meters beltet i strandsonen. Gjennom denne bestemmelsen er det lagt opp til at det ikke skal skje bygging i dette området. Dette på grunn av at strandsonen er svært viktig både ut fra hensynet til ferdsel og friluftsliv, landskapsverdier og natur- og kulturverdier.

- **Natur- og friluftsområder i kystsonen**

Arealplanlegging i sjø er for de fleste kystkommuner blitt en vesentlig del av arealplanleggingen. Flere av områdene som er kartlagt i forbindelse med arbeidet med marine verneverdige områder er kystnære områder. Det er ikke ønskelig med irreversible inngrep i områdene, som etablering av anlegg med store utslipp til sjø, faste installasjoner som moloer, kaianlegg og større industrietableringer. De viktigste natur- og friluftsområdene bør vises i kommuneplanen.

1. En legger til grunn å videreføre hovedtrekkene i arealbruken for sjøområdene i Eigersund kommune som i gjeldende plan.
2. Det stilles strengere krav ved fortetting innenfor 100 m-beltet enn utenfor.
3. Prioritere nye tiltak i 100-m beltet for fiskeri, havn og industri som er avhengig av adkomst til sjø.
4. I strandområder som er delvis utbygde, vil det bli vurdert å stille minstekrav til hvor mye strandline som skal forbli utbyggingsfrie.

7.7.5 Reiseliv

Naturen har alltid vært et grunnelement i det norske reiselivsproduktet, så også i Eigersund. Vår kommune har naturopplevelser som et stadig større reisende publikum setter pris på herunder Magma-geopark, Eigerøy fyr, turvei mellom Eigersund og Hellvik, Auglend, Ystebrød m.m. Et flertall av arbeidsplassene i hotell- og restaurantbransjen finnes i eller i nærheten av sentrum av Eigersund.

Det vil være viktig å tilrettelegge for aktivitets- og opplevelsestilbud i tilknytning til denne næringen. Her er også tiltak knyttet til "Nordsjøvegen" viktig. Det er ikke ønskelig med hytter innen området som i dag omfattes av kommunedelplan for Eigersund by, her er det lagt opp til etablering av større reiselivsbedrifter i form av hotell og lignende.

I deler av kommunen, for eksempel store deler av Eigerøy, området langs Nordasundet og Hellvik, der aktiviteten er størst, nærmer en seg et metningspunkt for hva som er mulig av utbygging. Nye søknader om etablering og utviding av reiselivsbasert næring i slike områder må vurderes ikke bare ut i fra den enkelte eiendom, men må sees på i en større sammenheng.

Reiseliv omfatter ikke bare selve overnattingsstedet. Minst like viktig er det å legge forholdene til rette for opplevelsestilbud og friområder som en del av et totalt reiselivskonsept f.eks. golfbane m.m.

1. Kommuneplanen skal legge til rette for ny reiselivsvirksomhet i form av reiselivsbygg, hotell eller lignende.
2. Kommuneplanen skal ikke åpne opp for å omdisponere eksisterende friluftsområder /friområder da disse er viktig for opplevelse og rekreasjon for bl.a. reiselivsnæring, og befolkningen i Eigersund kommune.

7.7.6 Fritidsbebyggelse

Eigersund kommune er en stor og viktig hyttekommune og en har i dag om lag 100 byggeområder for fritidsbebyggelse i kommuneplanen og det er samlet 1205 fritidsboliger i kommunen. I tillegg kommer et ukjent antall andre bygninger som brukes som fritidsboliger uten å være registrert for eksempel sjøbuer, bolighus m.m.. Eigersund kommune er en av de 5 største hyttekommune i Rogaland. Eigersund har hatt den 3. største prosentvise veksten i antall fritidsboliger i perioden 2000-

2016 dersom en ser på de 10 største hyttekommunene i Rogaland. Eigersund har om 60 % flere hytter i kommunen enn gjennomsnittet i Rogaland.

Det er en reserve i eksisterende byggeområder/reguleringsplaner på mellom 250-300 fritidsboliger som ikke er bygd enda. Disse er lokalisert i store deler av kommunen, fra kysten og til innlandet

Enkelte områder i kystsonen har nådd et metningspunkt for hva det kan tåle av hyttebygging. En bør være forsiktig med å privatisere områder i kommunen for noen få, på bekostning av kommunens 15000 innbyggere og tilreisende. Det vil i kommuneplanen bli en sentral utfordring å legge vekt på angi de områdene hvor en ønsker hyttebygging, samt hvor fortetting i eksisterende områder er ønskelig/mulig. Eksisterende regulerte hytteområder bør vurderes for å se hvor det er mulig/ønskelig med fortetting for om mulig å utnytte disse på en bedre måte.

Av hensyn til landbruket vil en prioritere innspill om utleiehytter og annen tilleggsnæring i landbruksområdene i tilknytning til aktive bruk foran ordinære hyttefelt. Det må også vurderes om det står driftsbygninger m.v hvor en kan åpne opp for bruksendring til bygg for turistvirksomhet.

Innspillene knyttet til hyttebygging vil bli vurdert ut fra følgende kriterier:

- må ikke være i konflikt med 100-meters beltet eller ubebygde kystnære områder herunder INON områder (inngrepsfrie områder).
- må ikke være i konflikt med 50m beltet langs sjø og vassdrag
- prioritere områder der en legger opp til fortetting eller utviding av eksisterende områder istedenfor nye områder.
- Ikke åpne opp for bygging av fritidshus i strandområde/kystnære områder vest for Fv. 44 .
- god landskapstilpasning, ikke for bratt terreng, på høydedrag m.m. der en legger vekt på at utbyggingen kan skje med minst mulige inngrep.
- prioritere prosjekt der hytter er tilleggsnæring (utleie/reiseliv)
- ikke i konflikt med jordvern hensyn
- arealøkonomisering dvs. kompakte, ikke store og arealkrevende
- prioritere områder som har eksisterende infrastruktur (strøm, avkjørsel, veg, vann og kloakk)

7.7.7 Områder for friluftsliv og rekreasjon

- Områder for friluftsliv og rekreasjon

Eigersund har en skjærgård som i hovedsak består av Nordra-Sundet og Søra-Sundet. På sommerstid er dette et mye brukt område for rekreasjon og båtliv. Det er viktig å sikre og bygge ut fasiliteter (kai, toalett etc.) ytterligere for å øke kapasiteten, som i sommerhalvåret er presset flere steder.

Det er også mange friområder/friluftsområder som har stor betydning for kommunens innbyggere og bidrar til at det er attraktivt å bo i kommunen.

I Eigersund er det mange småbåter og det er i gjeldende kommuneplan lagt ut følgende områder for småbåthavn som ikke er utbygd:

- Lygre
- Kattaviga

Samlet har disse et potensiale for om lag 200 nye båtplasser utover det som er i kommunen i dag. Forslag til nye byggeområder skal ikke komme i konflikt med eksisterende friområder/friluftsområder eller kjente utfartsområder.

1. En legger opp til å beholde de områdene som ligger som småbåthavner i gjeldende kommuneplan.
2. Etablering av småbåthavner må ikke komme i konflikt med havneareal /farleder/næringsareal eller eksisterende friluftsområder.

-
3. Det legges ikke ut ytterligere områder før de 4 områdene som allerede er lagt inn er ferdig bygd ut, men en kan åpne opp for mindre justeringer av eksisterende småbåthavner der dette ikke kommer i konflikt med farleder og allmenne hensyn.

7.7.8 Kulturminner og kulturlandskap

Kulturminner er alle spor etter menneskelig virksomhet i det fysiske miljøet vårt, her også steder det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Kulturmiljø er områder der kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng. Det er således kulturminnene som utgjør det primære kildematerialet om bosetting for de om lag 10.000 åra det har levd folk i kommunen.

- **Automatisk fredede kulturminner**

I kommunen er det registrert 408 automatisk fredede kulturminner.

- Kommuneplanen skal vise automatisk fredede kulturminner på kartet.

Fredede bygninger og anlegg

Kommunen har 6 enkeltbygninger/anlegg fredet i medhold av Lov om kulturminner. Dette omfatter i hovedsak etter-reformatoriske hus fra bondekulturen og fra embetsmannstanden. Det siste er i "Nasjonal verneplan for fyrstasjonar" der Eigerøy fyr er vedtaksfredet.

- **Kulturminner fra nyere tid**

Storparten av kulturminnene i kommunen er fra tiden etter reformasjonen og er i utgangspunktet ikke fredede. En svært viktig gruppe er bygningene. Det er til sammen registrert 972 objekter, fordelt på 47 A-objekter, 335 B-objekter og 573 C-objekter i SEFRAK- registeret..

- De viktigste kulturminnene fra nyere tid søkes avmerket i kommuneplanen.

- **Kulturminner i sjø**

Det er mest kjennskap til kulturminner i sjø selv om det også kjent kulturminner i vann og vanndrag. Lov om kulturminner gjelder også i sjøen og ut til territorialgrensa.

- Tiltak i kommuneplanen må ikke komme i konflikt med kjente kulturminner.

- **Vassdrag**

Eigersund kommune har flere viktige og særpregede vassdrag som f.eks deler av Bjerkreimsvassdraget og deler av Hellelandsvassdraget. Disse vassdragene har en flerbruksverdi både som viktige landskapselement og ressurser for rekreasjon/friluftsliv, energiproduksjon, vannforsyning, reiseliv og biologisk mangfold.

Det vil i arbeidet med revisjon av kommuneplanen være viktig å ta hensyn til inngrep i/ eller fjerning av kantsoner på grunn av verdi for landskap, friluftsliv, biologisk mangfold, erosjon og flomdemping.

1. Verna vassdrag/vannkilder med nedbørsfelt avmerkes på plankart.
2. Flomsone i Hellelandsvassdraget/ Lundeåna/Eieåna/Slettebø vises som hensynssoner i planen meg egen bestemmelse.
3. Byggeforbudssone differensieres når det gjelder Bjerkreimselva og andre sjø og vassdrag i kommunen. Disse beholdes som i gjeldende plan.
4. En legger til grunn forskrift om rammer for vannforvaltningen som trådte i kraft 1. januar 2007 (Vannforskriften).

- **Naturmanfold**

Eigersund kommune, med sin beliggenhet og kystlinje gjør at de naturgitte forutsetningene for rikt biologisk mangfold og store kvaliteter for friluftsliv er veldig gode. Viktige forekomster av edelløvsskog, et høyt antall rødlistearter og rike marine områder er kvaliteter kommunen har særlig ansvar for å ivareta. Gjennom kartlegging av naturtyper på land har Eigersund ganske god

oversikt over verdiene i kommunen. Disse grønne og blå strukturer er i denne sammenheng veven av sjø og vassdrag, utmark i innland og med holmer og skjær som er viktig for opplevelsen av naturen i Eigersund kommune. Ny lov om naturmangfold vil innføre nye begreper og forvaltningsprinsipper som vil få betydning for kommunen. I kommuneplanrevisjonen må det derfor tas stilling til hvordan kommunen skal møte disse oppgavene, herunder hvordan dette har konsekvens for arealdelen. En viser her bl.a. til FINK.

Ved vurdering av tiltak/byggeområder m.m. skal en legge vekt på at en ikke foretar disposisjoner som kommer i konflikt med Naturmangfoldsloven. En vil før planen går til behandling gjennomføre dialogmøte for å gå gjennom dette.

- **Kulturlandskap**

Kulturlandskapet i kommunen er delt inn i kyst-, dal- og fjellkulturlandskap.

Rogaland fylkeskommune har pekt ut 8 områder i Eigersund som har landskapsverdier av høy nasjonal eller regional verdi (Auglend, Eigerøy fyr m.m.). Gjennom kommuneplanen må en sette fokus på å få en tilpassing mellom nye tiltak som for eksempel utbygging, dyrking, veier m.m. og kulturlandskaps verdiene i landskapet.

- **Tettsteder og kulturminner**

Eigersund er en særpreget by med lange tradisjoner som havneby. Sentrum består av en unik samling med vernet bygningsmiljø, der helheten i bygningene gjør sentrum spesiell i nasjonal sammenheng. Det har i kommunen blitt vektlagt at den vernede bygningsmassen utgjør viktige økonomiske ressurser for samfunnet. Viktige utfordringer for spesielt bygningsvern i Eigersund er å finne nye bruksområder for bygninger der den opphavlige funksjonen ikke lenger er aktuell. Det er gjennomført et eget brannsikringsprosjekt i sentrum.

- **Estetikk i landskapsforvaltningen**

I Eigersund har vi svært mange særegne og inntrykkssterke landskapsbilder som plasserer kommunen i en god posisjon i reiselivssammenheng. Dette er unike natur- og kulturlandskap som vi oppfatter som felleseie vi ønsker å ta vare på.

Det dreier seg ikke bare om å verne eller hindre utbygging eller utnytting. Det er like viktig å sikre at nye tiltak er lokalisert og utformet på en måte som styrker særpreget. Som grunnlag vil det blir brukt Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap og Vakre landskap i Rogaland.

Ved vurdering av nye byggeområder i kommuneplanen vil det bli lagt avgjørende vekt på å få til en god landskapstilpassing og at disse ikke kommer i konflikt med viktige landskapsbilder f. eks vakre landskap.

7.7.9 Geologi og steinressurser

- **Landskap**

Landskapet i Eigersund er preget av bergartssoner. I motsetning til kysten nordover langs Jæren, er det dårlig utviklede strandflater i kystområdene, unntatt for deler av Eigerøy. Jevnt over er det klippekyst som dominerer i kommunen.

- **Løsmasser**

Mesteparten av kommunen består av fjell med lite eller ingen løsmassedekning. I dalene finnes det bre- og breelvavsatt materiale i form av morenejord, sand- og grus. Under marin grense finnes det havavsatt leire og i elvemunningene er det deltaoppbygde sand og grusavsetninger. I fjellskråningene er løsmassene dominert av rasvifter og urmasser. I Eigersund finner en både verneverdige og drivbare grusforekomster. Det er områder med kvikkleire og disse vil vurderes vist som hensynssone samt som egne temakart.

- **Geologi og næringsutvikling**

I Eigersund har en hatt en kartlegging av berggrunnsgeologien innenfor "Eigersundfeltet". Hoveddelen av den drivverdige delen har beliggenhet nær kysten. Dette gjelder områder ved Hellviksonen.

- En viderefører gjeldende bestemmelser når det gjelder masseuttak i kommuneplanen.
- En vil legge vekt på å hindre at områder med potensielt drivverdige forekomster blir lagt ut til arealbruksformål som er til hinder for en fremtidig utnyttelse (for eksempel byggeområder m.m.)

- **Bergverk og mineralressurser**

Bergverk er en fellesbenevnelse for all virksomhet som gjelder uttak av mineralressurser fra fjell og løsmasser. Det er registrert tre pukkverk som driver med hvit anortositt, og som er ettertraktet som vegdekketilslag i Europa. Omlag 98 % av denne produksjonen blir transportert til andre deler av landet eller eksportert i hovedsak til Danmark og Tyskland.

- **Sand- og grusuttak**

Det er til sammen registrert 19 sand- og grusforekomster med 16 massetak i kommunen. 5 av massetaken hadde sporadisk virksomhet, mens 5 var lagt ned. Det samlede anslått volum på 1,8 mill. m³ fordeler seg på 5 konsesjoner. Utviklingen går nå i retning av mer bruk av knust fjell som tilslagsmaterial. Sand og grus tatt ut i Eigersund forsyner i første rekke det lokale markedet. Sand- og grusforekomstene representerer ofte også landskapskvaliteter med hensyn til visuelle opplevelser og lokalklimatiske forhold.

- **Grunnvann**

Grunnvann kan være et nyttig alternativ som vannforsyningskilde til husholdninger. De største grunnvannskildene finner en i løsavsetninger. Grunnvann er generelt en sikrere vannkilde enn overflatevann når det gjeld forurensing. I forbindelse med beredskap vil også grunnvann være det beste alternativet.

7.8 Samferdsel og infrastruktur

I Eigersund bor nærmere 90 % av befolkningen mindre enn 10 km fra sjøen målt i luftline, og dette vil være styrende for valg av transportteknologi og bosettingsstruktur.

- **Godstransport**

Utbyggingsmønster må tilrettelegges for billig sjøtransport. Når godstransport på sjøen kan utføres "dør til dør" er dette som regel den billigste og minst ressurskrevende transportformen selv på korte distanser når varemengden er store. Dersom omlasting må til øker transportkostnadene ved sjøtransporten mye. Dette er et konkurransefortrinn Eigersund kommune må ta hensyn til i sin nærings- og arealplanlegging gjennom kommuneplanen.

Ved lokalisering av transportkrevende næringsliv bør kommunen ta hensyn til vegstandarden ved vurdering av egnede områder. Gjennom kommuneplanen vil en legge vekt på å belaste kommunale veger og deler av de eldre fylkesveger minst mulig med store mengder tungtransport, også dette bør en ta hensyn til ved etablering av ny aktivitet som har store transportbehov.

Nye næringsarealer bør primært lokaliseres i tilknytning til europavei og riksveger samt de tidligere riksvegene nå fylkesveg 44 og 42 i kommunen.

- **Persontransport**

Kollektivtransport

Eigersund omfatter relativt store geografiske områder, men har likevel en relativt konsentrert befolkning. I tillegg til tradisjonell bygging i tilknytning til Eigersund by, Hellvik og Helleland, vil en i kommuneplanen kunne finne rom for desentralisert stripebosetting og spredt bosetting langs hovedveiene i Eigersund. Denne bosettingsformen vil kunne fanges opp av kollektivtransporten.

Dette krever at en i kommuneplanen tar hensyn til vegnettets utforming ved etablering av nye boligfelt eller områder for spredt boligbygging.

Personbiltransport

I Norge blir omlag 80 % av persontransporten utført med personbil. Eigersund har like mange biler p.r. innbygger som resten av fylket og hver personbil blir kjørt like mye og stort sett brukt til samme transportformål. Ved en bevist bruk av mulighetene som ligger i kommuneplanen kan kommunen legge opp til utbyggingsmønster som kan redusere bruken av personbil. Generelt har folk lang reisevei til arbeid, barnehage og butikker for å nevne mål for mye av den daglige personbiltransporten.

- **Vegtransport**

Veger i Eigersund kommune

Det er veitransport og sjøtransport som er de viktigste måtene å transportere personer og gods på i Eigersund. Gjennom Eigersund kommune går flere av de større kommunikasjonslinjene som er en del av viktige nasjonale kommunikasjonslinjer, slik som E39 (Kystamveien) og hovedleden langs kysten. Det er gunstig for kommunen at deler av vegnettet i Eigersund samtidig er del av det nasjonale stamveisystemet, fordi dette vil sikre en relativt høy framtidig standard på den delen av vegnettet.

Gode løsninger er derfor et viktig konkurransefortrinn i markedene. Følgende transportkorridorer går gjennom kommunen:

1. Oslo - Grenland - Kristiansand - Stavanger
2. Kristiansand - Stavanger - Bergen - Ålesund - Kristiansund - Trondheim

En bevisst lokaliseringpolitikk kombinert med kollektivtrafikk kan gi et godt kollektivtilbud både for skoler og for byggefelt som grenser opp til gjennomfartsveiene. Kommunen må regne med at folk i fremtiden vil reagere negativt på økt gjennomgangstrafikk.

Det er viktig at en gjennom kommuneplanen har en bevisst holdning til fremtidige trasévalg, for å minske konflikter i tilknytning til gjennomgangstrafikk.

1. Dette må også sees i sammenheng med tiltak i tilknytning til Nordsjøveien som turistveg f.eks rasteplasser, utsiktspunkt, friområder, reiseliv m.m. I nødvendig grad kartfestes dette etter innspill.
2. Strekningen Krossmoen – Eigerøy har en rekke flaskehalsar som må utbedres og nødvendig areal må ev. sikres til dette. I dette ligger også trase for Westlink. Denne kommunedelplanen videreføres.
3. Kommunen vil videreføre at en på sikt legger høyt trafikkerte veistrekninger utenfor tettsteder og byområdene jfr. Årstaddalen. Disse videreføres som i gjeldende plan.
4. Ikke legge inn tiltak som kan redusere muligheten til utvikling av de internasjonale transportkorridorene der Eigersund havn er et knutepunkt.
5. Nye vegtraseer i Transportplan for Dalane vises i kommuneplanen. Ev. vise alternative strekninger.
6. Ny trase for E39 skal legges inn i planen.

- **Hovedleder/bileder**

Hovedledene utgjøre transportvegene til sjøs for både skipstrafikk, fiskeflåten og annen ferdsel. Framkommeligheten langs kysten og inn til havnene er helt nødvendig for sjøtransporten.

1. Kartfeste de viktigste skipsledene i kommuneplanen er viktig når det gjelder annen bruk av sjøarealene.

-
2. Ved etablering av aktivitet i sjøområdene legges vekt på at plassering ikke er i konflikt med merkesystemet til Kystverket.

- **Jernbane**

Jernbanen utgjør en sentral del av kommunikasjonssystemet i kommunen og er viktig både som et miljøvennlig alternativ til frakt av personer og gods, men og som bindeledd med Jærregionen. Det vil i arbeidet med kommuneplanen vurderes hvordan en gjennom kommuneplanen kan bidra til å styrke Jærbanen som viktig kommunikasjonslinje. Mellom 30 og 50% av arbeidsreisene mellom Dalane-Sør Jæren og Nord-Jæren vurderes gjennomført med lokaltog.

Det vil i kommuneplanen være viktig å sikre og utvikle et godt terminaltilbud for tog i Egersund. Et godt jernbanetilbud må også sees i sammenheng med dagpendlingsregion mot Nord-Jæren og muligheten for å bo i Dalane og arbeide på Nord-Jæren.

1. Ved revideringen må en ikke gjøre disponeringer som bidrar til å redusere muligheten for gode overgangsmuligheter ved trafikknutepunkt samt tilstrekkelig terminalareal.
2. Kommuneplanen vil fremdeles vise ny jernbaneforbindelser Egersund-Moi samt andre endringer i forbindelse med Jærbanen.
3. Vurdere muligheten for å vise ny trase for dobbeltspor på Jærbanen dersom slik trase blir klar i løpet av planprosessen. Ev. vise hensynssone i nødvendig omfang.
4. I og rundt Egersund by bør en støtte opp om Jærbanen ved lokalisering av byggeområder i nærheten av stasjonene.
5. Planen vil ikke åpne opp for etableringer som er avhengig av nye eller økt bruk av eksisterende planoverganger i plan.

- **Telekommunikasjon - mobilutbygging**

I den grad det er aktuelt vil en vise areal for nye basestasjoner i kommunen og det må avklares om disse kommer i konflikt med f.eks. krav til estetikk, landskapstilpasning, verne- og kulturminneinteresser.

- **Vann og avløp**

Eigersund kommune har over mange år arbeidet med å sanere vann- og avløpsnett for bl.a. å redusere svinn. En er i ferd med å bygge ny drikkevannskilde som vil bidra til å gi næringslivet sikre rammevilkår når det gjelder tilgang på rent vann. Innen næringsmiddelindustrien er tilgang til store mengder rent vann en nøkkelkomponent og et konkurransefortrinn.

- **Trafikksikkerhet**

Eigersund kommune har utarbeidet trafikksikkerhetsplan der hovedmålsettingene er å redusere antall ulykker og utrygghetsfølelsen ved skoler og langs skoleveger.

Kommuneplanen vil følge opp denne planen ved å innarbeide viktige fysiske tiltak som:

- Fremtidige og eksisterende gang- og sykkelveger
- aktuelle endringer av trase for vegnettet
- bevist holdning til etablering av nye boligområder og trafikksikkerhet
- sentrumsutvikling, miljøgater m.m.
- styrke mulighet for kollektivtilbud i form av knutepunktutvikling, lokalisering m.v.

For å få et velfungerende nett av gang og sykkelveger må en planlegge slike traseer som kombinerer trafikksikkerhet med avveksling og naturopplevelser. Dette må også sees i sammenheng med at gang- og sykkelveger må ha gode knytninger til viktige trafikknutepunkt for kollektivtrafikken.

Tiltak langs skoleveg og ved barneskolene med utgangspunkt i 6-åringenes behov vil være prioritert å få inn i kommuneplanen der dette fremkommer som behov fra skolene.

7.9 Landbruk

Jordbruk

Eigersund er en viktig landbrukskommune, og har eget landbrukskontor som har ansvar for jord- og skogbruk. Kommunen skal bidra til gjennomføre den gjeldende nasjonale landbrukspolitikken som bl.a. er å opprettholde matproduksjonen, sysselsettingen, bosetting i hele landet og sikre en bærekraftig forvaltning av jordbruks- og skogsareal. Videre forvalter kommunen ulike tilskuddsordningene m.m.

Eigersund kommune har et landareal på 387,4 km² (431,7 km² inkl. vatn). Av dette er 15.805 da fulldyrket- og overflatedyrket og 34.355 da innmarksbeite. Jordbruksarealet utgjør altså ca. 13 % av totalarealet (landarealet). 99,8 % av den dyrka jorda i kommunen blir brukt til grasproduksjon, resten til korn, bær, grønn saker og potet. De store beite- og utmarksviddene har lagt grunnlaget for et stort hold av storfe og sau, som er de dominerende dyreslagene i kommunen. Eigersund er en av de store sauekommunen i Norge.

Den totale verdiskapningen fra jordbruket (bruttoprodukt) i Eigersund i 2014 var på totalt 73 millioner. Av dette utgjør verdiskapningen i melkeproduksjonen 39,9 % (29,1 mill. kr) og saueholdet 39,5 % (28,9 mill. kr.); samlet 79,4 %. Tilsvarende tall for Rogaland er 44 % for melk og 15 % for sau. Eigersund er den tredje største sauekommunen i Norge etter antall vinterføra sau. Jordbruket i Eigersund sysselsetter 221 årsverk à 1.845 timer. En regner med at 1 årsverk i jordbruket kan multipliseres med 2,23. For Eigersund tilsier dette totalt 493 årsverk innen foredling, transport, servicenæringer m.m. i regionen inkl. primærleddet.

Eigersunds store beiteressurser, både innmarksbeiter og utmarksbeiter må utnyttes bedre, spesielt utmarksbeiter i form av felles beiting. Det er muligheter for å øke tallet på ammekyr og sau i kommunen. En kan også utnytte dette i felles markedsføring og få høyere priser på produkter fra Eigersund. Annen verdiskapning i Eigersund kommune: Bruttoprodukt tilleggsnæring kr. 5,4 mill., bruttoprodukt landbruksbasert industri 83,4 mill. kr og bruttoprodukt skogbruk 7,0 mill. kr.

Utvikling i dyretall og antall bruk som søker produksjonstilskudd:

	Antall dyr			Antall bruk			Endring
	2005	2015	Endring	2005	2015	Endring	
Mjølkekyr	1 285	898	-30 %	82	34	-59 %	
Ammekyr	278	735	164 %	34	46	35 %	
Anna storfe	2 749	2769	1 %	118	82	-31 %	
Slaktegris	7 448	12 493	68 %	23	13	-43 %	
Vinterføra sau	15503	15 766	2 %	194	153	-21 %	
Slaktekylling	51 595	226 994	340 %	2	2	0 %	
Verpehøns	4 215	7 635	81 %	13	10	-23 %	

Antall dyr pr bruk (gjennomsnitt)

	2005	2015
Mjølkekyr	16	26
Ammekyr	8	16
Anna storfe	23	34
Slaktegris	324	961
Vinterføra sau	80	103
Slaktekylling	25 798	113 497
Verpehøns	324	764

Utviklingen går i retning av færre og større bruk, som samsvarer med utviklingen i Rogaland og resten av landet. I Eigersund går totalt antall melkekyr ned, mens det blir flere ammekyr, annet storfe, sau, slaktekylling, verpehøner og slaktegris.

Utvikling i jordbruksareal, søkere om produksjonstilskudd, leieareal og melkekvoter

Jordbruk	2005	2015	Endring
Jordbruksareal totalt (daa)	49 057	50 160	2,2 %
Full dyrka jord (daa)	16 367	14 947	-8,7 %
Overflate dyrka jord (daa)	901	858	-4,8 %
Innmarksbeite (daa)	31 789	34 355	8,1 %
Søker prod. tilsk.	226	181	-20 %
Areal pr søker	217	277	27,6 %
Prosent leieareal	20 %	34 %	70%
Melkekvoter (mill. l)	7,3	6,3	-13,7%

Det er god aktivitet med nydyrking, veibygging og utvidelse av innmarksbeite. Totalt jordbruksareal har økt. Oppdatering av gårdskart i kommunen pågår kontinuerlig og kjerneområder for jord- og skogbruk vil bli videreført og oppdatert i kommuneplanen. Fra 2005 til 2015 har derfor antall dekar med fulldyrket jord og overflatedyrket jord blitt noe redusert, mens antall dekar med innmarksbeite har økt. Disponibel melkekvote i Eigersund har gått mye ned i perioden 2005-2015. En del kvoter har blitt solgt ut/leid ut av kommunen til Jæren.

Utfordringer i jordbruket

- For at matproduksjonen skal opprettholdes/økes i Eigersund, må en ta vare på jordbruksarealene og utnytte utmarksbeitene. Det er spesielt viktig å ta vare på kjerneområdene for jordbruk i kommunen markert på kommuneplanens arealdel som LNF (H510).
- Det er en utfordring for Eigersund med mye mellomstore kombinasjonsbruk med storfe/sau. Eigersund må utnytte konkurransefordelen med mye beiter.
- Endring av klima med økende nedbør er en utfordring for matproduksjonen.
- Krav til effektivitet og synkende inntekter, påvirker generasjonsskifter og investeringsomfang.
- Det er ofte vanskelig å få avløsere, og det er viktig å rekruttere/ha kurs for nye avløsere.
- Ny husdyrgjødselsforskrift er under arbeid, og en skjerping av bl.a. kravene til antall dekar spredeareal bøndene må ha til sine buskaper, kan få konsekvenser med reduksjon i dyretallet.

Kommuneplanen bør bidra til å sikre rammebetingelsene for næringen ved å:

- Effektiv forvaltning for å sikre bøndene tilskudd; bl.a. produksjonstilskudd, RMP, avløsertilskudd, SMIL-midler og midler fra Innovasjon Norge.
- Jordvern - bidra til at en tar vare på den verdifulle matjorda.
- Bidra positivt og aktivt til at landbruksnæringen fortsatt skal være stor i Eigersund.
- Andelen med leiejord øker, og det er viktig å ha en streng praktisering av kravet til 10 års leieavtale, for å få skjøttet jordbruksarealet best mulig og sikre stabile leieforhold.
- Støtte opp om det gode fagmiljøet i næringen, da et aktivt jordbruk er viktig for å opprettholde matproduksjonen og sysselsettingen, holde kulturlandskapet ved like og sikre bosettingen i hele kommunen.
- Landbruket produserer også fellesgoder som miljø- og kulturverdier f.eks. Turkartprosjekt i samarbeid med Dalane Friluftsråd. Det digitale turstikartet er tilgjengelig gjennom portalen www.godtur.no.

Skogbruk

Den naturlige skogen består i dag hovedsakelig av eik, bjørk, or, osp, selje og rogn. Eigersund var blant de første kommunene som startet med skogreisning, og den dag i dag finnes det 2 velorganiserte selskaper som arbeider for skogsaken. Treplantingsselskapet har flere eiendommer, men den viktigste er nok Vannbassenga som er et viktig friluftsområde.

Gran er det dominerende treslaget som er plantet, men lerk har også vært et populært treslag. Dalane er et område som egner seg godt for bl.a. lerk. I 2012 ble alle plantefelt over 10 daa + lauvskogarealet i de økonomisk drivbare områdene taksert. Totalt ble det registrert 28.393 daa produktiv skog, herav 9936 daa gran, 7115 daa furu/lerk og 11332 daa lauvskog.

De forskjellige treslaga har følgende kubikkmasse og tilvekst:

Grana har stående volum med 212.125 m₃ og en årlig tilvekst på 12.806 m₃.

Furuskogen/lerka har et stående volum på 101.297 m₃ og en årlig tilvekst på 4.344 m₃.

Lauvskogen har et stående volum på 85.237 m₃ og en årlig tilvekst på 4.122 m₃.

Fra 2012 til 2014 var det mye vinterskadet barskog i Eigersund. Avvirkningen i 2015 har derfor vært på over 8.000 m₃. Eigersund havn har en viktig kai for utskiping av tømmer fra hele Dalane. Dette bør utviklers videre, slik at tømmeret fra Sirdal også går via Eigersund havn istedenfor Mandal som i dag.

Det er en stor utfordring at vegsystemet både kommunale og fylkesvegene som benyttes til uttransportering av tømmer har varierende bæreevne. Det er viktig at dette tas hensyn til ved nyplanting av skog, slik at tømmeret faktisk er mulig å få tatt ut på en effektiv måte.

Skogplanting som klimatiltak.

Rogaland fylke ble utpekt til pilotfylke vedrørende planting av klimaskog. Eigersund er valgt ut som pilotkommune for planting av klimaskog har store egnede arealer til dette formål, og en vil satse på å få til planting av klimaskog som en del av klima og energiplanen i kommunen. Barskogen vil kunne binde 5-10 ganger mer CO₂ enn den naturlige krattskogen.

7.10 Klima og miljøutfordringer

Utslipp av klimagasser kan føre til at gjennomsnittstemperaturen ved jordoverflaten øker. Dette vil kunne endre nedbørsmønstre og vindsystemer, forflytte klimasoner og heve havnivået. Slike endringer kan få store konsekvenser både for naturlige økosystemer og for samfunnet. Utfordringen er å stabilisere klimagassene på et nivå som reduserer farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Norge har forpliktet seg til betydelige kutt i utslipp av klimagasser. Klimaendringene

betyr nye utfordringer for kommuner og fylker. Endringene er ulike fra sted til sted, og krever lokale tilpasningsstrategier.

Noen av disse utfordringene er:

- **Havnivå:** Havnivåstigning og økt stormflo kan bety endringer for hvordan og hvor man bør bygge, bl.a. i strandsonen.
- **Avløp:** Mer intens nedbør krever større kapasitet på avløp og at overvann må håndteres på en annen måte enn tidligere.
- **Vegtransport:** I byområdene utgjør vegtransport over halvparten av utslippene og er økende. Dette skyldes byspredning og økt bilbruk.
- **Energi:** 40 prosent av energibruken er knyttet til bygningsmassen. Her ligger det store muligheter til å redusere forbruket.
- **Avfall:** Økende forbruk bidrar til store klimagassutslipp både når det gjelder produksjon, transport og avfallsmengder. Det er behov for grunnleggende endringer i holdninger og vaner.
- **Temperaturavhengige næringer:** Landbruk, fiskeri, fiskeoppdrett og reiseliv er eksempler på næringer som kan få nye og endrede betingelser med et endret klima.
- **Naturområder:** Klimaendringene påvirker det biologiske mangfoldet. Fremmede arter kan lettere komme til, og andre arter vil bli utsatt for økt press.
- **Flomsikring og skredfare:** Økt og mer intens nedbør vil endre flommønsteret og faren for skred øker. Særlig øker risikoen for regnflom. Det blir enda viktigere å ta vare på kantvegetasjon, myrområder, åpne bekker og sideelver.

Miljø- og klimautfordringer i Eigersund – utfordringer og veivalg

- Hvilke konsekvenser har klimautfordringen for hvor og hvordan nye bolig-, nærings- og industriområder skal bygges og utformes?
- Hvordan kan Eigersund kommune legge til rette for mindre bilbruk?
- Hvilke konsekvenser har klimautfordringen for energibruk og nye investeringer i Eigersund kommune?
- Hvilke konsekvenser får klimautfordringene for planlegging og dimensjonering av kommunens infrastruktur?

Kommunen bør derfor vurdere tiltak for å:

- bidra til å utvikle lokale utbyggingsmønstre som reduserer bilbruk og behovet for trafikkarealer
- sikre en ressursforvaltning som både bevarer det biologiske mangfoldet og gir grunnlag for livskraftige lokalsamfunn.
- sikre rent vann gjennom forvaltning av vannressurser, herunder vise nedbørsfelt for drikkevanskildene som hensynssone i kommuneplanen.

7.10.1 Fornybar energiproduksjon

I Eigersund kommune skjer det mye positivt innen fornybar energiproduksjon og en av Norges største vindmølleparker er under etablering i kommunen.

- Vannkraft

I Dalane regionen er det 6 vannkraftverk. Disse er eid av Dalane energi som Eigersund kommunen eier 59,32 % av. I Eigersund kommune ligger det 3 kraftverk og disse er avmerket i gjeldende kommuneplan. Nye kraftverk skal avmerkes på kartet. Det er i liten grad etablert minikraftverk i kommunen, men kommunen stiller seg i utgangspunktet positiv til etablering av slike anlegg såfremt det ikke kommer i konflikt med andre arealbruks- og verneinteresser. Videre utbygging av Hellelandsvassdraget vurderes som svært positivt og nødvendig og en vil videreføre og avmerke nye kraftverk, dammer etc.

- Bioenergi

Det er etablert varmesentral på Lagård som forsyner flere sentrale offentlige bygninger. En ønsker gjennom kommuneplanen å bidra til etablering av flere slike sentraler der det er teknisk og økonomisk mulig. Det er videre ønskelig å knytte flest mulig offentlige bygg til denne type anlegg.

- Bølgekraftverk

Ved Svåheia er det regulert, men ikke etablert, et område for bølgekraft.

- Vindkraft

Det er i Eigersund prosjekt for om lag 2 TWh og det er under utbygging to vindparker i Eigersund, der den ene vil bli blant de største i Norge. Eksisterende vindmølleparker vises med avgrensning i tråd med gitt konsesjon samt at ev. hensynssoner tegnes inn.

- Transport av elektrisk kraft / kraftlinjer

Det er en rekke store og små kraftlinjer og sjøkabler i Eigersund kommune, og disse kraftlinjene/kablene legger beslag på relativt store areal. Langs sentralnett- og regionalnettanleggene er det et byggeforbud på 25-30 meter, men pga. magnetfelt kan dette økes betraktelig for ny bebyggelse.

Føringer for planarbeidet:

1. Kommuneplanen skal videreføre viste utbyggingstiltak av vannkraft i tilknytning til Hellelandsvassdraget herunder lakserenne i Slevelandsåna.
2. Områder for vindkraft skal vises i tråd med gitte konsesjoner.
3. I kommuneplanen vil man vurdere å avmerke sentrale kraftledninger med spenning over 22kV som har betydning for lokalisering av annen arealbruk. Ev. legge disse ved som et eget temakart.
4. Nye byggeområder skal legges med sikker avstand jfr. anbefalingene fra statlig hold.
5. Videreføre at fremføring av strøm til nye byggeområder skal skje ved kabel som i gjeldende kommuneplan.

8 NØDVENDIGE UTREDNINGER

1. Konsekvensutredning – samlet og for de enkelte innspillene
2. Boligbyggeprogram
3. Befolkningsprognose på skolekretsnivå for perioden 2017-2030
4. Oversiktsodokument folkehelse i Eigersund kommune jfr. krav i folkehelseloven
5. Skolebehov – arealregnskap og utvidelsesmuligheter
6. Gjennomgang av kjerneområde for skogbruk og jordbruk

Skal vurderes etter høring av planprogrammet:

7. Strategisk vurdering av næringsareal (ekstern og kommuneplanutvalget)
8. Stedsanalyse for Helleland

I forbindelse med tidligere revideringer ble det foretatt flere utredninger og kartlegginger som fremdeles har relevans. Dette er bl.a:

- Delrapport - Utviklingsretning for Eigersund by
- Delrapport - Havnepromenade og kulturhus i Vågen
- Delrapport - Knutepunktsutvikling Eigersund stasjon

VEDLEGG

Folkehelsebarometer for din kommune

Tilverskjen nedenfor sammenlignes noen nøkkeltall i kommunen og fylket med landstall. I figuren og i tallkolonneen tas det høyde for at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenlignet med landet. For å se på utvikling over tid, se Kommunehelse statuskøkket, khs.fh.no. Her finnes også statuskøkket uten alders- og kjønnsjustering. Forskjellen mellom kommunen og landet er testet for statistisk signifikans, se www.fh.no/folkehelseprofil/.

- Kommunen ligger signifikant bedre enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landsnivået
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjon mellom kommunene i fylket
- De 5 beste kommunene i landet

En «grønne» verdi betyr at kommunen ligger bedre enn landet som helhet, likevel kan det innebære en viktig folkehelseutfordring for kommunen da landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de 5 beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter. For å få en mer helhetlig oversikt over utviklingen i kommunen kan du lage diagrammer i Kommunehelse statuskøkket. Les mer på www.fh.no/folkehelseprofil/ og se Kommunehelse statuskøkket, khs.fh.no.

Temu	Indikator	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (%)	Folkehelsebarometer for Eigersund
Befolkning	1 Befolkningsvekst	0,71	1,3	1,1	prosent	
	2 Pensjonist som bor alene, 40 år +	23,4	22,9	25,6	prosent	
	3 Vålgteferie 2010	56	59	60	prosent	
Levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	82	85	83	prosent	
	5 Lavinntekt (husholdninger, 0-17 år)	7,4	7,6	11	prosent	
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,3	2,8	2,7	-	
	7 Børn av enlige foreldre	91	92	93	prosent	
	8 Arbeidsledige, 16-29 år (ny det.)	2,2	1,8	2,7	prosent	
Miljø	9 Utenryktsdøds, 15-44 år	3,2	2,4	2,5	prosent (a.k*)	
	10 God drikkevannforsyning	100	99	92	prosent	
	11 Forsyningssjød, drikkevann	75	90	89	prosent	
	12 Skatter, betruddet i sykkel	11,8	11,3	12,8	per 1000 (a.k*)	
	13 Ensomhet, ungdom	20	17	16	prosent (a.k*)	
Skole	14 Trosser med lokaltidspunkt, Ungdata	67	72	70	prosent (a.k*)	
	15 Medlem i friluftslivsforening, Ungdata	67	60	63	prosent (a.k*)	
	16 Truss på skolen, 10 klasse	76	83	80	prosent (a.k*)	
Levevaner	17 Laveste mestingsnivå i rusing, 5-11	27	26	25	prosent (a.k*)	
	18 Laveste mestingsnivå i rusing, 5-11	34	28	26	prosent (a.k*)	
	19 Frøttal i videregående skole	23	22	24	prosent (a.k*)	
Helse og sykdom	20 Fysisk aktive, Ungdata	7,8	12	13	prosent (a.k*)	
	21 Overvekt hos ledere, 17 år	34	20	21	prosent (a.k*)	
	22 Alkohol, har vært beruset, Ungdata	12	11	14	prosent (a.k*)	
	23 Røyking, kvinner	16	12	10	prosent (a.k*)	
	24 Forventet levetid, menn	77,5	76,7	76,2	år	
	25 Forventet levetid, kvinner	83,4	83,2	82,8	år	
	26 Utdanningsprosjekt i forventet levetid	5,1	4,7	4,3	år	
	27 Psykiske sympt. det. prosent i, 15-29 år	145	133	142	per 1000 (a.k*)	
	28 Fysiske ledet, legemiddelbrukere	131	129	130	per 1000 (a.k*)	
	29 Muskel og skjelett, primærhelsetjenesten	263	241	262	per 1000 (a.k*)	
30 Hjerte- og karsykdom, betn i sykkel	17,4	17,1	17,3	per 1000 (a.k*)		
31 Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	28	31	30	per 1000 (a.k*)		
32 Lungesmitte, nye tilfeller	80	96	56	per 100 000 (a.k*)		
33 Antibiotika, legemiddelbrukere	269	290	229	per 1000 (a.k*)		
34 Vaksinasjonsdekkning, innsatte, 9 år	96,1	95,2	94,7	prosent		

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 03.01.2017
Arkiv: : FE - 140
Arkivsaksnr.: 16/2548
Journalpostløpenr.: 16/39079

Avdeling: Sentraladministrasjonen
Enhet: Plankontoret
Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim
Stilling: Plansjef
Telefon: 51 46 83 21
E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
003/17	Kommuneplanutvalg	20.01.2017

Forslag til planprogram - revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune 2017 - 2030

Sammendrag:

Forslag til planprogram for revidering av kommuneplanens samfunns- og areadel 2017 – 2030 skal legges ut på offentlig ettersyn. Samtidig skal det varsles oppstart av planarbeidet. Krav om planprogram er hjemlet i plan og bygningsloven (PBL) og skal bl.a. fastsette rammer og premisser for planarbeidet, klargjøre formålet med planarbeidet, beskrive utbyggingsstrategier og alternativer samt opplegg for informasjon og medvirkning.

Formålet med arbeidet er å lage en kommuneplan der samfunnsdelen og arealdelen henger godt sammen og der arealdelen fungerer som et godt verktøy, for å nå målene i kommunens overordnede samfunnsplan. Samtidig skal en gjennom planarbeidet ivareta de nasjonale og regionale føringene. Planarbeidet skal være godt forankret politisk og administrativt og skal sikre en bred medvirkning og mulighet for involvering. Planprogrammet beskriver og peker på utfordringer som må drøftes/utredes i planarbeidet. Nye byggeområder i planen er underlagt krav om konsekvensutredning og planprogrammet sier hvilke temaer konsekvensutredningen av de enkelte fremtidige utbyggingsområdene skal vurderes mot.

De to største utfordringene som Eigersund står ovenfor som samfunn og organisasjon vurderes å være den store arbeidsledigheten med de konsekvensene dette har for den enkelte, familie og samfunn samt omstilling som skal skje i kommunen de neste årene. For Eigersund som samfunn er arbeidsledigheten den helt klart største utfordringen og tilrettelegging for nye arbeidsplasser, aktivitet og utdanning samt sikre eksisterende arbeidsplasser vil være den viktigste oppgaven i årene som kommer. Samtidig skal kommuneorganisasjonen i tett samarbeid med blant annet innbyggere og næringsliv gjennom en svært omfattende og krevende omstilling frem mot 2019, for å tilpasse aktiviteten til de ressursene som en har tilgjengelig.

For å få til dette, må kommunen ha et oppdatert planverk, der det er bedre samsvar mellom målene og strategiene i samfunnsdelen samt tiltakene i arealdelen (og i økonomiplanen).

Rådmannens forslag til vedtak:

1. I henhold til plan- og bygningslovens §11-12 varsles oppstart av revidering av kommuneplanens samfunnsdel- og arealdel.

2. I henhold til plan- og bygningslovens § 11-14 jfr. §11-13 legges forslag til planprogram ut til offentlig ettersyn i seks uker.

Møtebehandling fra Kommuneplanutvalg 20.01.2017

KPU - behandling:

Følgende tilleggsforslag ble foreslått av Odd Stangeland (Arbeiderpartiet)

Det legges inn innspill til videre planarbeid med prioritet til:

- a. Ytre trase E-39.
- b. Veitrasen fra E-39 til Eigersund havn, spesielt Eigerøy bro, regionalt helsesenter (distriktsmedisinsk senter), miljø opp mot gjeldende energi og klimaplan og næringsarealer.

Votering:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Ordførerens forslag punkt a vedtatt med 11 mot 2 stemmer. (SP + SV)

Ordførerens forslag punkt b enstemmig vedtatt.

KPU-003/17 vedtak:

1. *I henhold til plan- og bygningslovens §11-12 varsles oppstart av revidering av kommuneplanens samfunnsdel- og arealdel.*
2. *I henhold til plan- og bygningslovens § 11-14 jfr. §11-13 legges forslag til planprogram ut til offentlig ettersyn i seks uker.*
3. *Det legges inn innspill til videre planarbeid med prioritet til:*
 - a. *Ytre trase E-39.*
 - b. *Veitrasen fra E-39 til Eigersund havn, spesielt Eigerøy bro, regionalt helsesenter (distriktsmedisinsk senter), miljø opp mot gjeldende energi og klimaplan og næringsarealer.*

Vedtaket stemmetall fremgår av voteringen.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider,

www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>

Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Saksgang:

Kommuneplanutvalget fatter vedtak om planprogrammet skal legges ut til offentlig ettersyn.

Eventuell tidligere politisk behandling:

Innledning og bakgrunn

Det følger av plan- og bygningslovens § 11-12 at når planarbeid, herunder revisjon av plan, igangsettes, skal berørte offentlige myndigheter og andre interesserte varsles om formål og viktige problemstillinger for planarbeidet. Det skal alltid kunngjøres melding om dette i minst en avis som er

alminnelig lest på stedet, og gjennom elektroniske medier.

Loven stiller krav om utarbeidelse av planprogram for alle kommuneplaner, også samfunnsdelen. Utarbeidelsen av planprogrammet er første del av planprosessen som skal gjøre rede for formålet med planen, planprosessen og opplegget for medvirkning.

Planprogrammet bør også redegjøre for hvilke alternativer som skal inngå i planarbeidet, og aktuelle utredninger som anses nødvendig for et godt beslutningsgrunnlag. Planprogrammet skal sendes på høring og offentlig ettersyn i 6 uker. Det er kommunestyret som endelig vedtar planprogrammet som skal legges til grunn for planarbeidet.

Utarbeidelse av ny kommuneplan vil kreve betydelig ressursinnsats og aktiv deltagelse fra hele kommuneorganisasjonen, og det er viktig at arbeidet gis prioritet.

Planprosess, medvirkning og fremdriftsplan

En har lagt opp til en planprosess der en legger vekt på medvirkning og samråd jfr. fremdriftsplan. En vil bl.a. bruke kommunens hjemmeside aktivt i hele planprosessen bl.a. at en kan levere innspill elektronisk, høringer m.m. En vil følge bestemmelsene i PBL som gjelder varsling av oppstart, høring m.m. Det vil bli lagt opp til en prosess der en vil søke å komme i kontakt med så mange aktører som mulig:

- kafedialoger
- temamøter knyttet til enkelt tema
- temamøter knyttet til spesielle utfordringer/områder av kommunen
- møter med enkeltbedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner
- møter med statlige og regionale myndigheter og nabokommunene
- befaringer, åpen dag m.m.

Dette må samkjøres med andre strategi- og utviklingsprosesser, både for å optimalisere ressursbruken og skape bedre sammenheng. Se planprogrammet for flere detaljer og fremdriftsplan.

Struktur og oppbygging av planprogrammet

Planprogrammet er delt i åtte deler og der:

Del 1 er en generell del som omhandler bakgrunn, lovgrunnlag og kommunens plansystem.

Del 2 omhandler organisering, planprosess og medvirkning. Del 3 tar for seg en del statlige føringer for planleggingen i form av nasjonale mål og retningslinjer. I Del 4 skisserer en opp struktur og prinsipper som en ønsker å legge til grunn for denne revideringen.

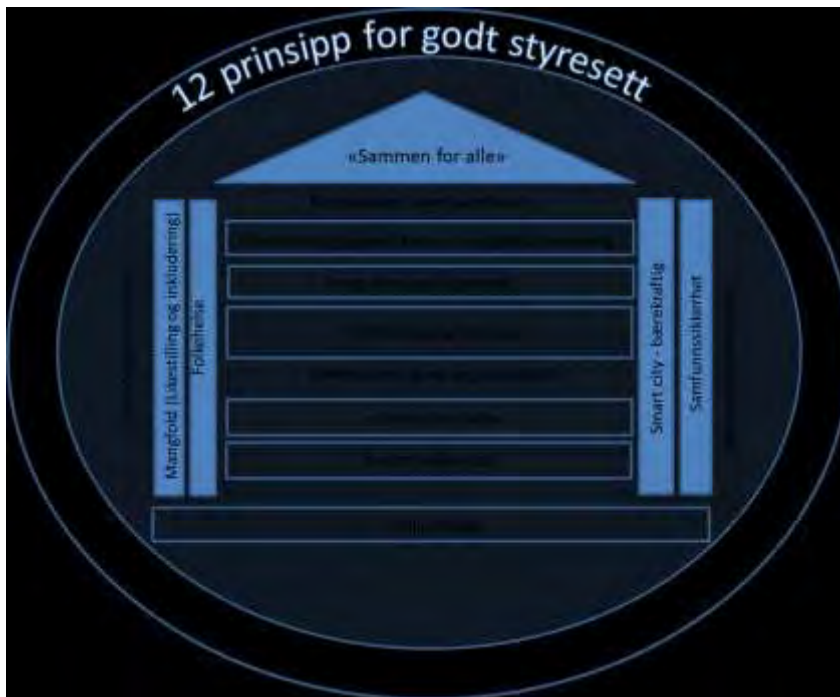
I Del 5 peker en på fokusområder som en ønsker å gå nærmere gjennom i den videre planprosessen.

I Del 6 går en kort gjennom tema som en vurderer skal være gjennomgående for planarbeidet.

I Del 7 går en gjennom en del generelle tema som vil gjelde hele kommunen og hvilke prinsipper/avgrensning av tema som vil bli lagt til grunn for arealbruken i kommuneplanen, samt peke på utfordringer som skal løses ved denne revideringen. I Del 8 er det pekt på nødvendige utredninger som en vurderer bør gjøres i forbindelse med revideringen.

Foreløpige struktur og prinsipper, gjennomgående tema og fokusområder

En har laget en foreløpig skisse for struktur og ulike tema og fokusområder som en i utgangspunktet vurderer kan være aktuelle å arbeide med i den videre planprosessen. Den videre planprosessen vil avklare om og i hvilken grad disse vil temaene vil bli innarbeidet i det endelige forslaget til kommuneplan.

Eigersund kommune har «Sammen for alle» som visjon, og i dette ligger at en ønsker å være en kommune som ivaretar alle sine innbyggere. I dette ligger også at den enkelte har et selvstendig ansvar for seg og sitt liv, og der summen av alle sin innstas bidrar til at vi får en kommune som er god for alle innbyggerne. Kommunen kan ikke gjøre dette alene, vi har alle et ansvar for at vi skal ha en god kommune å leve og bo i. Samarbeid vil være et viktig stikkord.

Lokal tilpasning bidrar til effektiv offentlig tjenesteproduksjon, og måten vi organiserer lokaldemokratiet i egen kommune er her viktig. Her har lokalpolitikere et vesentlig ansvar for å sikre effektiv politisk styring og sørge for at forholdet til innbyggerne ivaretas på en god måte. I forholdet mellom kommunen og innbyggerne er det viktig at det fra kommunens side legges til rette for åpenhet og innsyn. For de fleste av innbyggerne er det kvaliteten på tjenestene og om kommunen forvalter skattebetalernes penger på en effektiv måte det som er viktig. For å få til dette krever det god styring og en har valgt å legge til grunn 12 prinsipp for godt lokalt styresett som et rammeverk rundt arbeidet med kommuneplanen og omstilling. «Tidlig innsats» må ligge som en grunnleggende tanke for de veivalgene kommunen gjør innen alle områder og som skal være styrende for de valgene kommunen gjør. Dette henger igjen sammen med å få til en best mulig utnyttelse av de ressursene og den kompetansen kommunen har til enhver tid.

Kommunenes utøvelse av roller skal være forutsigbar og bygge opp tillitsforhold med aktører vi samhandler med. Vår virksomhet og samhandling med andre skal være gjenkjennbar ut fra våre verdier.

Rådmannens vurdering og anbefaling

Det er administrasjonens vurdering at forslaget til planprogram oppfyller de forventninger som plan- og bygningsloven stiller, samt gir et godt grunnlag for den forestående planprosessen. Samtidig er det administrasjonens vurdering at høringen således blir en reell innspillprosess med god medvirkning til fastsatt planprogram.

Eigersund kommune vil i utgangspunktet gå bredt ut i starten for at flest mulig skal få mulighet til å komme med innspill til planprogrammet. Det samme gjelder berørte sektormyndigheter. Alle innspill vil sammenfattes og presenteres for kommuneplanutvalget med den intensjon at endelig

planprogram skal bli best mulig.

Med bakgrunn i dette anbefaler rådmannen at planarbeidet med rullering av kommuneplanens samfunns- og arealdel varsles offisielt, og at vedlagte forslag til planprogram legges ut til offentlig ettersyn og sendes på høring med seks ukers merknadsfrist jfr. PBL.

Universell utforming:

Ivaretas i planarbeidet.

Økonomiske konsekvenser:

Det er avsatt midler til revidering på budsjett for 2017.

Driftsmessige forhold	Inneværende år	Neste år	År 3
Sum			

Investeringsmessige forhold	Inneværende år	Neste år	År 3
Sum			

Legg inn nye linjer/fjern tomme linjer ved behov. Detaljeringsnivå vil være avhengig av sakstype. Merk at samtlige saker som har økonomiske konsekvenser skal forelegges økonomisjefen før saken leveres til godkjenning/politisk sekretariat. Tabellene kan kun slettes dersom det er påført at det ikke er noen økonomiske konsekvenser.

Alternative løsninger: ..

I henhold til plan- og bygningslovens §11-12 varsles oppstart av revidering av kommuneplanens samfunnsdel- og arealdel.

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-14 jfr. §11-13 legges forslag til planprogram ut til offentlig ettersyn i seks uker med følgende endringer:

Dokumenter vedlagt saken

DokID	Tittel
511312	Forslag til planprogram for revidering av kommuneplanen for Eigersund kommune

**EIGERSUND
KOMMUNE**

OVERSIKT OVER HELSETILSTAND OG PÅVIRKNINGSFAKTORER

Skriftlig oversiktsdokument 2016-2020

Med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer menes oversikt over helse på befolkningsnivå og de positive og negative faktorer som kan virke inn på helsen til befolkningen og grupper i området.

OVERSIKT OVER HELSETILSTAND OG PÅVIRKNINGSFAKTORER, EIGERSUND KOMMUNE

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn for oversiktsarbeid.....	3
1.2 Organisering av folkehelsearbeidet i Eigersund kommune.....	4
1.3 Helseutfordringer i det 21. århundre	5
1.4 Noen hovedtrekk i Eigersund kommune relatert til folkehelse.....	6
2. Tema og kilder; bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet.....	8
3. Oversiktsarbeid Eigersund kommune	8
3.1 Befolkningssammensetning.....	9
3.1.1 Data	9
3.1.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	14
3.2 Oppvekst- og levekårsforhold	14
3.2.1 Data	14
3.2.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	24
3.3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø.....	24
3.3.1 Data (statistikk og trender)	24
3.3.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	30
3.4 Skader og ulykker	30
3.4.1 Data	30
3.4.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	32
3.5 Helserelatert atferd	33
3.5.1 Data	33
3.5.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	38
3.6 Helsetilstand.....	38

3.6.1Data	38
3.6.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer.....	45
4. Oppsummering.....	45
5. Kildehenvisninger	46
Vedlegg	47
Vedlegg 1 Tema og kilder	47
Vedlegg 2 Rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer	47

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for oversiktsarbeid

God folkehelse skapes gjennom god samfunnsutvikling. Samtidig er folkehelsen en viktig faktor for god utvikling. En rekke forhold i samfunnet påvirker folkehelsen, som bolig, utdanning, arbeid og sosiale miljøer.

Folkehelsearbeidet i kommunene må bygge på oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorene som kan påvirke helsetilstanden. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) stiller krav til kommunen om å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorene som kan virke inn på helsetilstanden. Oversikten skal være med i grunnlaget for mål, strategier, planer og tiltak i kommunen, og slik bidra til å gjøre folkehelsearbeidet mer kunnskapsbasert og treffsikkert. Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år og i tillegg gjøre et løpende oversiktsarbeid.

Med *oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer* menes oversikt over helse på befolkningsnivå og de positive og negative faktorer som kan virke inn på helsen til befolkningen og grupper i området. Se figur under (Whitehead og Dahlgren 1991):

Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike indikatorer (eks risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, sykefravær).

Hovedhensikten med oversiktsdokumentet som skal utarbeides hvert fjerde år er å forankre folkehelsearbeidet politisk, på tvers av sektorer og som en langsiktig prosess. Folkehelseloven § 6 og § 21 knytter folkehelsearbeidet opp mot plan- og bygningsloven § 10-1, kommunal planstrategi.

1.2 Organisering av folkehelsearbeidet i Eigersund kommune

Forankring; Politisk og administrativt

- Tverrsektorielt folkehelseforum; bestående av
 - ordfører (leder),
 - folkehelsekoordinator (sekretær)
 - plansjef,
 - leder av frivilligsentral,
 - leder for kommunal fysio - og ergoterapitjeneste,
 - Oppvekstkoordinator (SLT koordinator),
 - helsesøster,
 - sykkelbykoordinator,
 - kommuneoverlege,
 - ansatt på kulturkontoret
 - Rådgiver natur og friluftsliv (avdeling for tekniske tjenester)
 - representant fra Rogaland tannpleie
 - representant fra Dalane Friluftsråd
- Folkehelsekoordinator er ansatt i 50 % stilling. Organisert inn under Kommunalsjef for helse og omsorg.
- Frisklivssentral; organisert inn under folkehelsekoordinator. I tillegg til koordinator er det ansatt en fysioterapeut i 20 % stillingsstørrelse.
- Eigersund kommune er i Partnerskap for folkehelse med Rogaland Fylkeskommune.
- Folkehelseplan (2013-2017). Politisk vedtatt av Kommunestyret (sak 086/13).
- Løpende oversiktsarbeid i henhold til kommunal «Rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

1.3 Helseutfordringer i det 21. århundre

Helsetilstanden i den norske befolkningen er god. Levealderen er høy og vil øke framover. Norge rangeres fremst i internasjonale sammenlikninger av trivsel og velferd. De sosiale forskjellene i helse er fortsatt betydelige, psykiske plager og lidelser er en stor folkehelseutfordring, og sykdommer som delvis henger sammen med livsstil og levevaner, er blant de viktigste årsakene til tapte leveår.

Tall fra det globale sykdomsbyrdeprosjektet viser at to av tre tapte leveår i Norge er forårsaket av kreftsykdommer eller hjerte- og karlidelser. Hjertesykdom, hjerneslag, lungekreft, tykktarmskreft og kols er de fem største årsakene til tapte leveår. Kjente risikofaktorer for disse sykdommene er usunt kosthold, røyking, skadelig alkoholforbruk og fysisk inaktivitet. De fem ledende årsakene til helsetap er korsryggsmerter, alvorlig depresjon, angstlidelser, nakkesmerter og fallulykker.

Forventet levealder er økt mer eller mindre kontinuerlig de siste 170 årene. I 2013 var forventet levealder 83,6 år for kvinner og 79,7 år for menn. Prognoser tyder på at levealderen vil fortsette å øke i de kommende tiårene både blant kvinner og menn. Siden 1960 har Norge gått fra å ha verdens høyeste levealder til å havne et stykke ned på verdensrankingen, særlig for kvinner. Sammenliknet med andre OECD-land har Norge hatt en mindre gunstig utvikling i dødelighet særlig i de yngste og de eldste aldersgruppene.

Sosiale ulikheter i helse: Det er betydelige sosiale ulikheter i helse og levevaner i den norske befolkningen. Ulikhetene i helse representerer et tap for enkeltmennesker, familier og samfunnet. Sosiale ulikheter i helse og levealder innebærer at befolkningens helsepotensial ikke utnyttes fullt ut og at tapte leveår med god helse og høy livskvalitet går tapt.

Psykiske plager og lidelser: Livstidsforekomsten av psykiske lidelser er totalt sett mellom 30 og 50 % for begge kjønn, men det er betydelige kjønnsforskjeller i forekomst av enkeltlidelser. Alvorlig depresjon var i 2010 den nest viktigste årsaken til år levd med helsetap i verden, og angstlidelser den sjuende viktigste årsaken. Forekomst av depresjon og angstlidelser er dobbelt så høy hos kvinner som hos menn. Rusrelaterte lidelser og atferdsforstyrrelser er derimot langt vanligere blant menn.

Barn og unges helse: Norske barn har svært god helse i et globalt perspektiv. Sammen med andre nordiske land er Norge blant de land som har aller lavest spedbarnsdødelighet i verden. Den psykiske helsen er bedre sammenliknet med andre europeiske land. Situasjonen i Norge er også bedre enn andre europeiske land når det gjelder barn og unges helseatferd, med unntak av fysisk aktivitet der Norge er på omtrent samme nivå som resten av Europa.

Selv om Norske barn har god helse, er psykiske plager og lidelser et stort helseproblem. 15-20 % av barn og unge i alderen 3-18 år har nedsatt funksjon på grunn av psykiske plager som angst, depresjon og atferdsproblemer. Omtrent 8 % av barn og unge har så alvorlige problemer at det tilfredsstillende kriteriene til en psykisk lidelse. Ungdata (Nasjonale resultater 2013), viser at vi har en veltilpasset ungdomsgenerasjon: de har tette bånd til sine foreldre, høy skoletrivsel og få har erfaring med rus og kriminalitet. Mange ungdommer opplever skolen som et godt sted å være. Undersøkelsen viser også at mange ungdommer sliter med prestasjonskrav. Andelen unge som rapporterer om psykiske plager er høyere enn forventet. Mest utbredt er stress-symptomer (kilde: Folkehelse rapporten 2014. www.fhi.no).

1.4 Noen hovedtrekk i Eigersund kommune relatert til folkehelse

Uttrekk fra folkehelseprofil 2016, Eigersund kommune (www.fhi.no):

Befolkning:

- Valgdeltakelsen i kommunen var lavere enn i landet som helhet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2015. Valgdeltakelse kan si noe om samfunnsengasjementet i kommunen.

Levekår:

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er lavere enn i landet som helhet. Lav inntekt defineres her som under 60 % av nasjonal medianinntekt.

Miljø:

- Andelen personer som får vann fra vannverk som både har tilfredsstillende resultater mht E.coli og stabil drikkevannsleveranse ser ut til å være høyere enn landsnivået. Når man skal vurdere kommunens drikkevannsforsyning, må det tas hensyn til at statistikken omfatter den delen av befolkningen som får vann fra rapportpliktige vannverk, se indikatornummer 11, forsyningsgrad.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er veldig eller ganske mye plaget av ensomhet, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra UngData-undersøkelsen.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Skole:

- Frafallet i videregående skole er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Frafall i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå. Frafall er en viktig folkehelseutfordring i hele landet.
- Andelen 10. klassinger som trives på skolen er lavere enn i landet som helhet. Tallene er hentet fra Elevundersøkelsen

Levevaner:

Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er fysisk inaktive (andpusten eller svett sjeldnere enn en gang i uka), er lavere enn i landet. Tallene er hentet fra UngData undersøkelsen.

Andelen med overvekt inkludert fedme er ikke entydig forskjellig fra landet som helhet, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter (17 år).

Helse og sykdom:

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole som høyeste utdanning og de som har videregående eller høyere utdanning, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.

Folkehelsebarometer for Eigersund kommune 2016:

I oversikten nedenfor sammenliknes tall fra Eigersund kommune med tall på fylkesnivå og med landstall. Barometeret utgis årlig fra Folkehelseinstituttet, og finnes på www.fhi.no:

Tema	Indikator	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Eigersund
Befolkning	1 Befolkningsvekst	0,71	1,5	1,1	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	23,4	22,6	25,6	prosent	
	3 Valgdeltakelse 2015	56	59	60	prosent	
Levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	82	85	83	prosent	
	5 Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	7,4	7,6	11	prosent	
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,5	2,8	2,7	-	
	7 Barn av enslige forsørgere	11	12	15	prosent	
	8 Arbeidsledige, 15-29 år (ny def.)	2,2	1,9	2,7	prosent	
	9 Uføretrygdede, 18-44 år	3,2	2,4	2,6	prosent (a.k*)	
Miljø	10 God drikkevannsforsyning	100	93	92	prosent	
	11 Forsyningsgrad, drikkevann	75	90	89	prosent	
	12 Skader, behandlet i sykehus	11,8	11,3	12,8	per 1000 (a.k*)	
	13 Ensomhet, Ungdata	20	17	18	prosent (a.k*)	
	14 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungdata	67	72	70	prosent (a.k*)	
15 Medlem i fritidsorganisasjon, Ungdata	67	65	63	prosent (a.k*)		
Skole	16 Trives på skolen, 10. klasse	76	83	85	prosent (k*)	
	17 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	27	26	25	prosent (k*)	
	18 Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	24	24	26	prosent (k*)	
	19 Fratfall i videregående skole	23	22	24	prosent (k*)	
Levevaner	20 Fysisk inaktive, Ungdata	7,8	12	13	prosent (a.k*)	
	21 Overvekt inkl. fedme, 17 år	24	20	21	prosent (k*)	
	22 Alkohol, har vært beruset, Ungdata	12	11	14	prosent (a.k*)	
	23 Røyking, kvinner	10	9,2	10	prosent (a*)	
Helse og sykdom	24 Forventet levealder, menn	77,5	78,7	78,2	år	
	25 Forventet levealder, kvinner	83,4	83,2	82,8	år	
	26 Utdanningsforskjell i forventet levealder	5,3	4,7	4,8	år	
	27 Psykiske sympt./lid, primærh.lj., 15-29 år	145	133	142	per 1000 (a.k*)	
	28 Psykiske lidelser, legemiddelbrukere	131	129	130	per 1000 (a.k*)	
	29 Muskel og skjelett, primærhelsestjenesten	282	241	262	per 1000 (a.k*)	
	30 Hjerter- og karsykdom, beh. i sykehus	17,4	17,1	17,3	per 1000 (a.k*)	
	31 Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	28	31	35	per 1000 (a.k*)	
	32 Lungekreft, nye tilfeller	49	56	55	per 100 000 (a.k*)	
	33 Antibiotika, legemiddelbrukere	269	230	229	per 1000 (a.k*)	
	34 Vaksinasjonsdeknring, meslinger, 3 år	96,1	95,2	94,7	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

1. 2014, 2. 2014, i prosent av befolkningen. 3. Avgitte stemmer i prosent av stemmeberettigede. 4. 2014, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utd.). 5. 2013, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median. 6. 2013, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 7. 2012-2014, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 8. 2014, ledige per januar mnd. (ny def.) i prosent av befolkningen. Def. avviker fra SSBs. 9. 2012-2014, mottakere av varig uførepensjon. 10. 2014, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli (der minst 12 prøver er analysert) og stabil drikkevannsløyperanse. Omfatter rapportpliktige vannverk. 11. 2014, befolkning tilknyttet rapportpliktige vannverk i prosent av totalbefolkningen. 12. 2012-2014, 13. 2012-2014, u.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 14. 2012-2014, u.skole, svært eller litt fornøyd. 15. 2012-2014, u.skole, medlem ved undersøkelsestidspunkt. 16. Skoleåret 2009/10-2014/15. 17/18. Skoleåret 2012/13-2014/15. 19. 2012-2014, omfatter elever bosatt i kommunen. 20. 2012-2014, u.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 21. 2011-2014, KMI som tilsvarer over 25 kg/m², basert på selvrapporert høyde og vekt ved nettbasert sesjon 1. 22. 2012-2014, u.skole, drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset én gang eller mer ilt. siste 12 mnd. 23. 2010-2014, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 24/25. 2000-2014, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 26. 1999-2013, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 27. 2012-2014, brukere av fastlege og legevakt. 28. 2012-2014, 0-74 år, legemidler mot psykiske lidelser, inkl. sovemidler. 29. 2012-2014, 0-74 år, muskel- og skjelettplager og -sykdommer (ekskl. brudd og skader), brukere av fastlege og legevakt. 30. 2012-2014, 31. 2012-2014, 30-74 år, brukere av blodglukosesenkende midler, ekskl. insulin. 32. 2004-2013. 33. 2012-2014, 0-74 år. 34. 2010-2014. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Utdanningsdirektoratet, Norsk pasientregister, Medisinsk fødselsregister, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen som eies av Helsedirektoratet), Krefregisteret, Nasjonalt vaksinasjonsregister (SYSVAK), Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Reseptregisteret og Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved HiOA. For mer informasjon, se khs.fhi.no

Forklaring på fargesymbolene:

- Den loddrette røde streken i barometeret angir landsnivået.
- De vannrette grå søylene viser spennvidden for kommunene i fylket. I bydelsprofilene viser de grå søylene spennvidden mellom bydelene i kommunen.
- Det lille grå symbolet viser fylkesverdien for i folkehelseprofilen for kommunene og kommuneverdien i folkehelseprofilen for bydeler.
- Røde, grønne, gule og hvite symboler angir kommunen eller bydelens nivå i forhold til landet som helhet.

2. Tema og kilder; bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet

Se vedlegg nr 1 for fullstendig oversikt over bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet (tema og kilder) for Eigersund kommune. Det kan nevnes at det for enkelte områder har vært en utfordring å finne kvalitet sikrede data, spesielt gjeldende lokale forhold. Det kan veldig godt tenkes at dokumentet ikke er fullstendig, men danner grunnlag for et videre arbeid på området. Når neste oversiktsdokument skal utarbeides om fire år, kan man med fordel bruke enda mer tid på å inkludere lokale personellressurser i aktuelle tjenesteområder i vurderingen av årsaker og konsekvens.

Eigersund kommune har en egen rutine for overvåking av helsetilstand; «Rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (vedlegg nr 2).

3. Oversiktsarbeid Eigersund kommune

Oppbygging av oversiktsarbeidet

Folkehelseloven med forskrift stiller krav til kommunenes oversiktsarbeid. I § 3 presiseres det at oversikten skal omfatte opplysninger om og vurdering av:

- a) Befolkningssammensetning
- b) Oppvekst- og levekårsforhold
- c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- d) Skader og ulykker
- e) Helserelatert atferd
- f) Helsetilstand

Hvert av de seks områdene har fått sitt eget underkapittel; her presenteres data, i form av statistikk og trender, samt en kort oppsummering av ressurser og utfordringer. Innsamlingene av data har foregått i perioden mai 2015 frem til mars 2016. Arbeidet har blitt koordinert av folkehelsekoordinator i samarbeid med rådgiver i stab til Kommunalsjef helse og omsorg. De ulike data er videre gjennomgått og vurdert av tverretattlig sammensatt gruppe i kommunen (Referanse til kommunal rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, vedlegg 2), samt diskutert med rådgiver i Fylkeskommunen. Mange henvisninger gjøres til UngData undersøkelsen 2013. Ny UngData undersøkelse for 2016 ble presentert i slutfasen av arbeidet med dette dokumentet. Det er blitt gjort oppmerksom på at det er lite forskjeller i resultatene fra 2013 til 2016, og det er med bakgrunn i dette valgt og ikke å oppdatere alle data ut fra de nyeste resultater.

3.1 Befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte antall innbyggere, alders- og kjønnsfordeling, sivilstatus, etnisitet, flyttemønster, årlige fødselsrater osv

3.1.1 Data

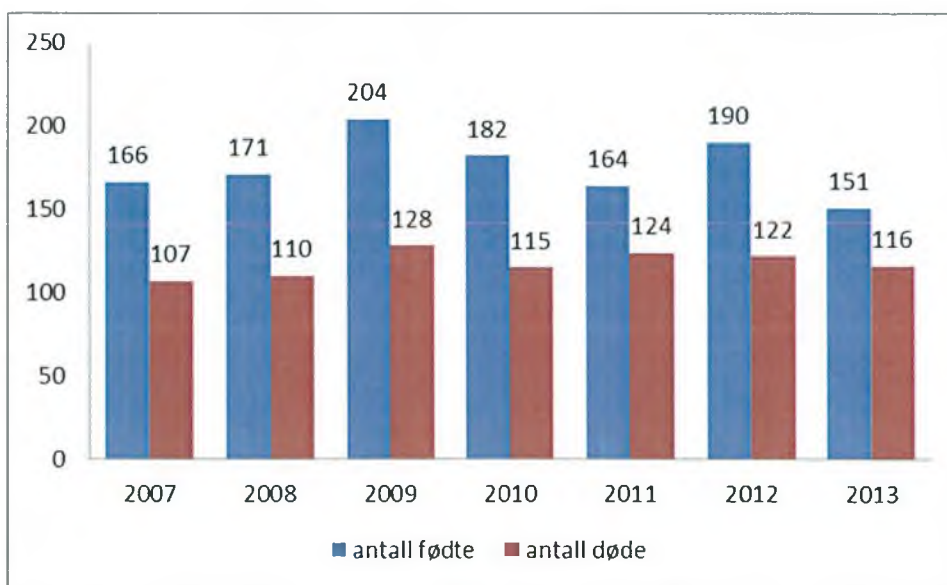
Utvikling i folketall og prognoser:

Tabell 1: Utvikling i folketall basert på forventet boligbygging (hentet fra kommuneplan Eigersund 2015-2027):

ÅR	2010	2015	2020	2025	2027	2030	2035	2040
Folketall	14346	15187	16338	17249	17518	17921	18650	19408

En ser en jevn økning i folketallet i Eigersund fremover mot 2040.

Figur 1: Fødsels- og dødsrater i Eigersund kommune i perioden 2007-13. Tall hentet fra SSB, tabell 08425:

Årlige fødselsrater viser at Eigersund har en stabil fødselsrate. De siste årene er det flere fødsler enn antall døde.

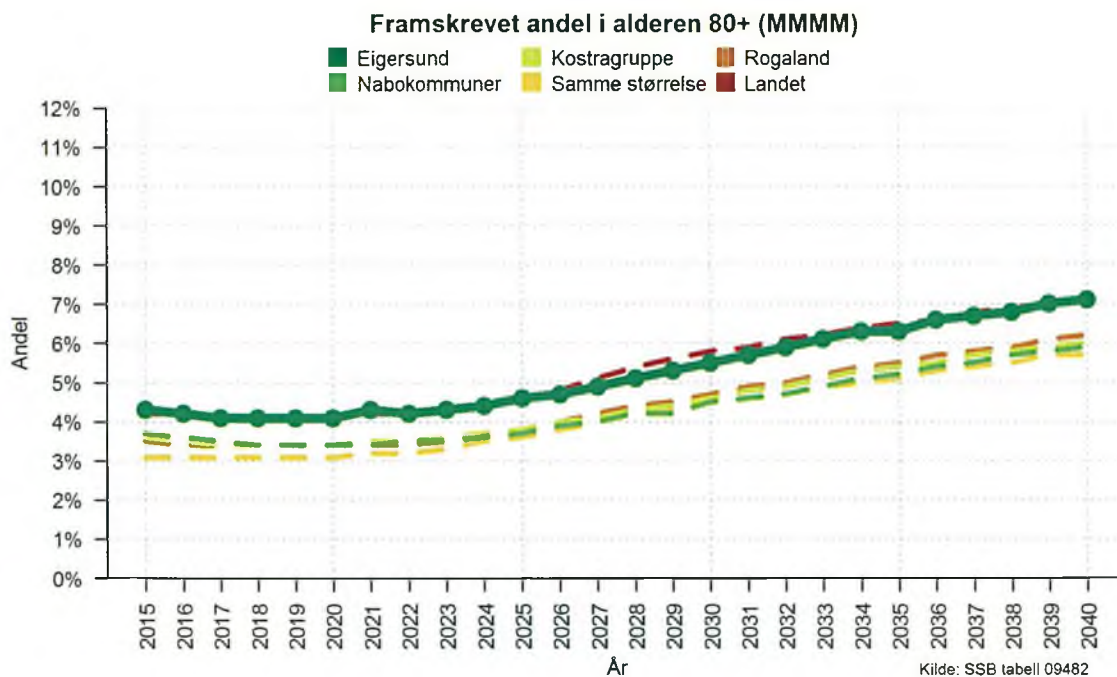
Tabell 2: Kjønnfordeling januar 2015. Tall hentet fra SSB, tabell 07459:

Alder	0	1-5	6-12	13-15	16-19	20-44	45-66	67-79	80-89	90+	Totalt
Menn	75	515	665	319	428	2564	2135	648	194	31	7574
Kvinner	96	467	645	318	429	2284	1984	725	321	73	7342

Kjønnfordelingen viser jevnt over noenlunde lik kjønnfordeling i Eigersund kommune frem til pensjonistalder, da er det flere kvinner enn menn.

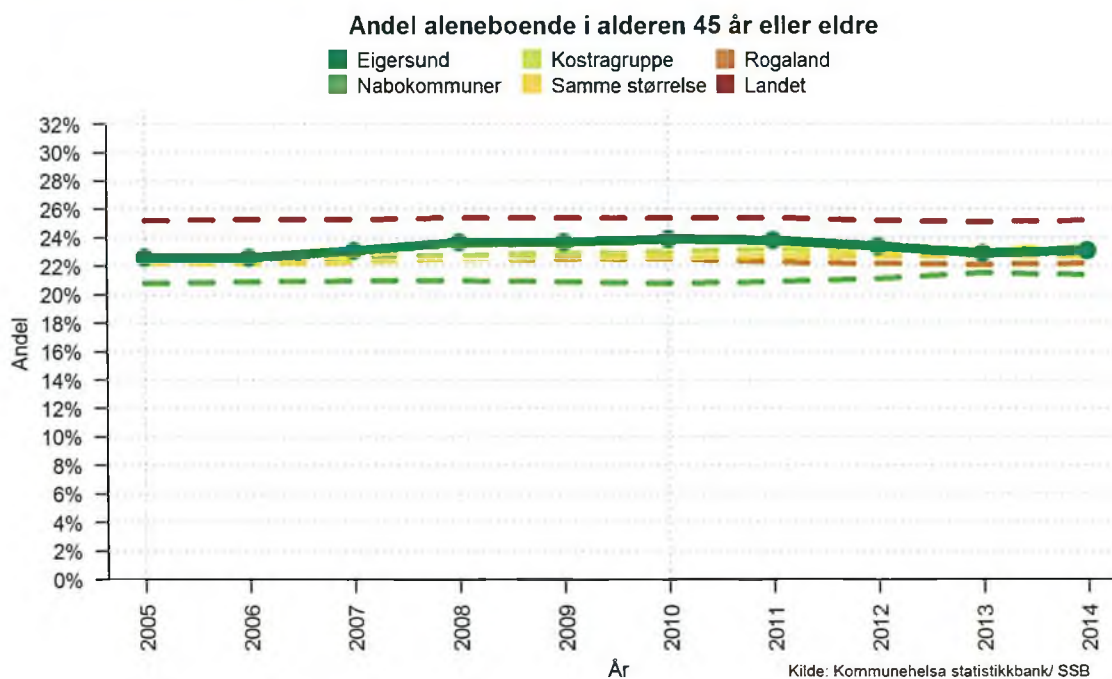
Beregninger viser at antall personer over 67 år, nasjonalt, vil øke fra 614 000 i 2008 til 1,6 millioner i 2060. I 1950 var det mer enn 7 i yrkesaktiv alder per pensjonist. I dag er det om lag 5 yrkesaktive per pensjonist. I 2050 er dette tallet redusert til om lag 2 (Tall hentet fra SSB).

Figur 2; Viser fremskrevet andel i alderen 80+. Tall hentet fra SSB.

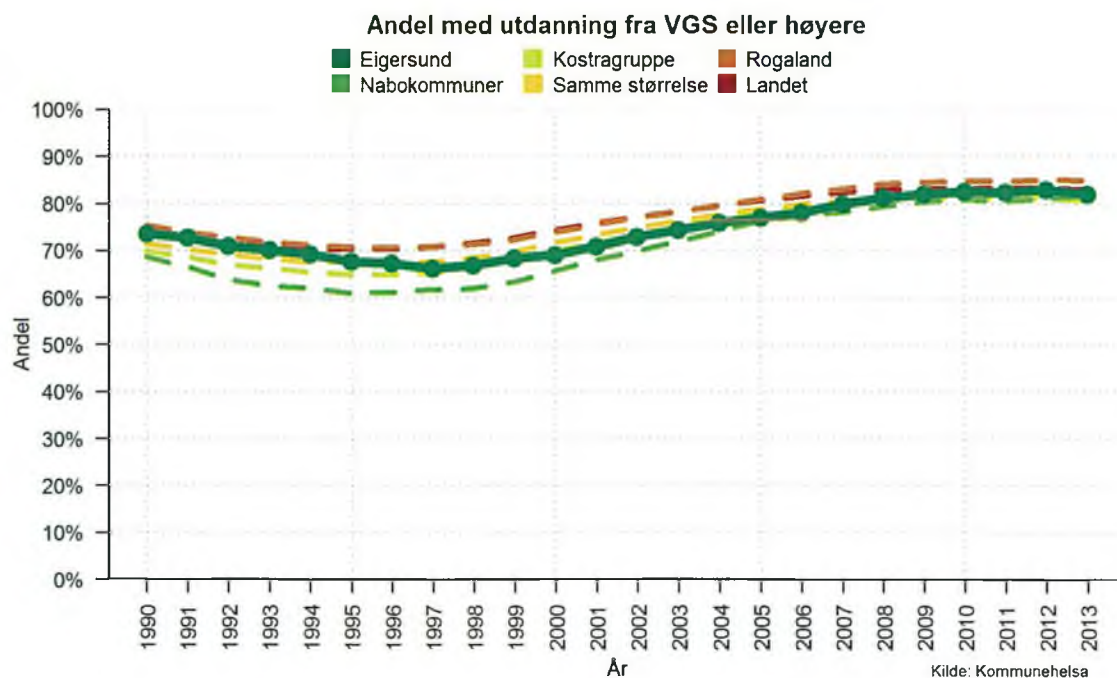
Befolkningsframskrivninger kan tjene mange formål og fungere som et nyttig verktøy for planlegging i kommunene. Det kan for eksempel danne grunnlag for planlegging av framtidige behov i hver enkelt kommune med bakgrunn i framtidig befolkningsstørrelse.

Figur 3 Andel som bor alene. Tall hentet fra kommunehelsa statistikkbank.

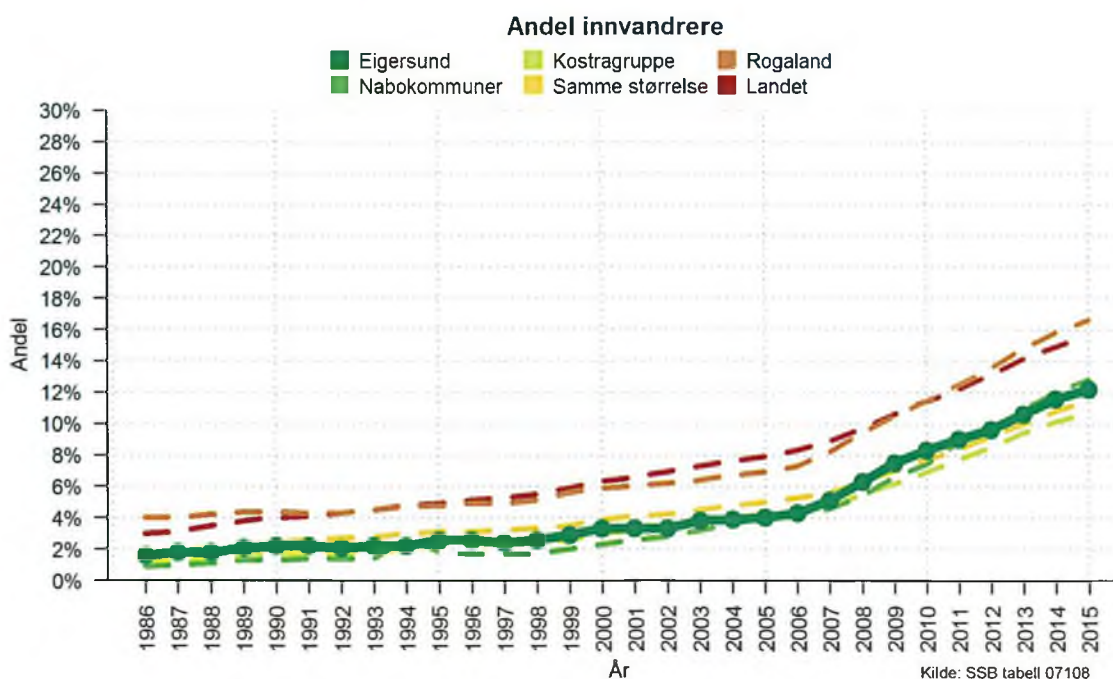
Aleneboende antas å være en potensiell utsatt gruppe- både økonomisk, helsemessig og sosialt. Eigersund har lavere andel som bor alene enn landet som helhet.

Figur 4; Andel i aldersgruppen 30-39 år med fullført videregående utdanning eller høyere

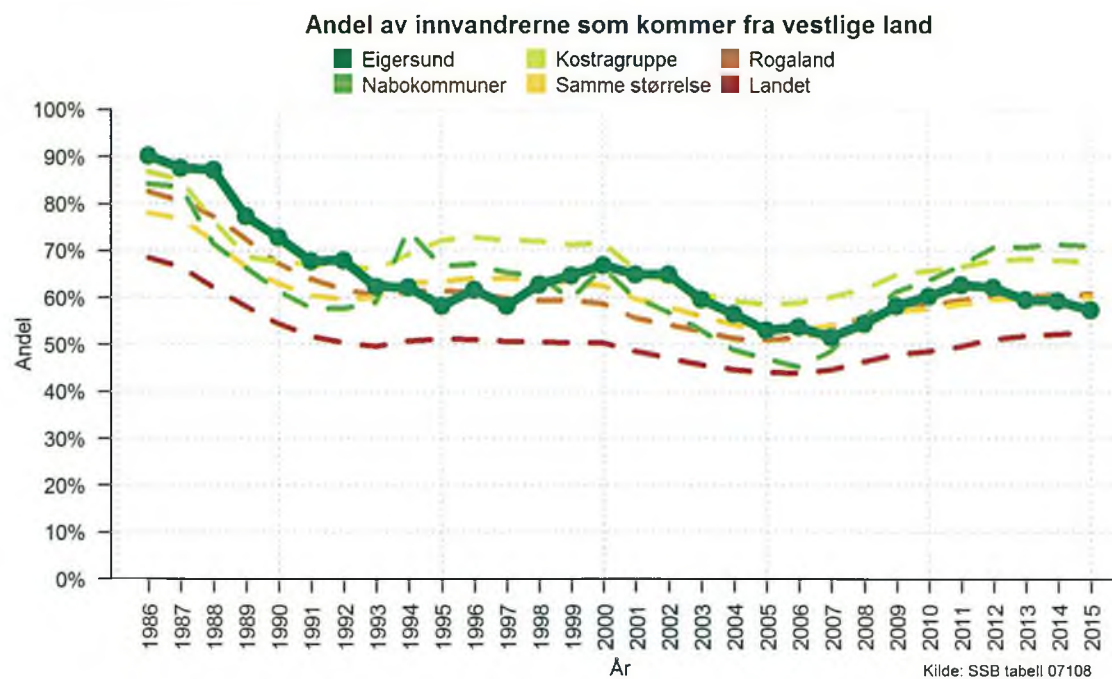

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer med lav utdanning har generelt høyere dødelighet og mer helseproblemer. De har også høyere sannsynlighet for å bli uføretrygdet, har større risiko for å utvikle demens og høyere dødelighet. Samtidig er det en tydelig tendens at utdanningsnivå går i arv, noe som antyder at også helseproblemene er delvis arvelige. For Eigersund kommune er andelen med videregående skole, eller høyere utdanning, litt lavere enn i Rogaland og landet som helhet. Andel med utdanning fra vgs eller høyere utdanning, har økt de siste årene.

Figur 5; Andel innvandrere og norskfødte med innvanderforeldre (1986-2015). Kilde SSB

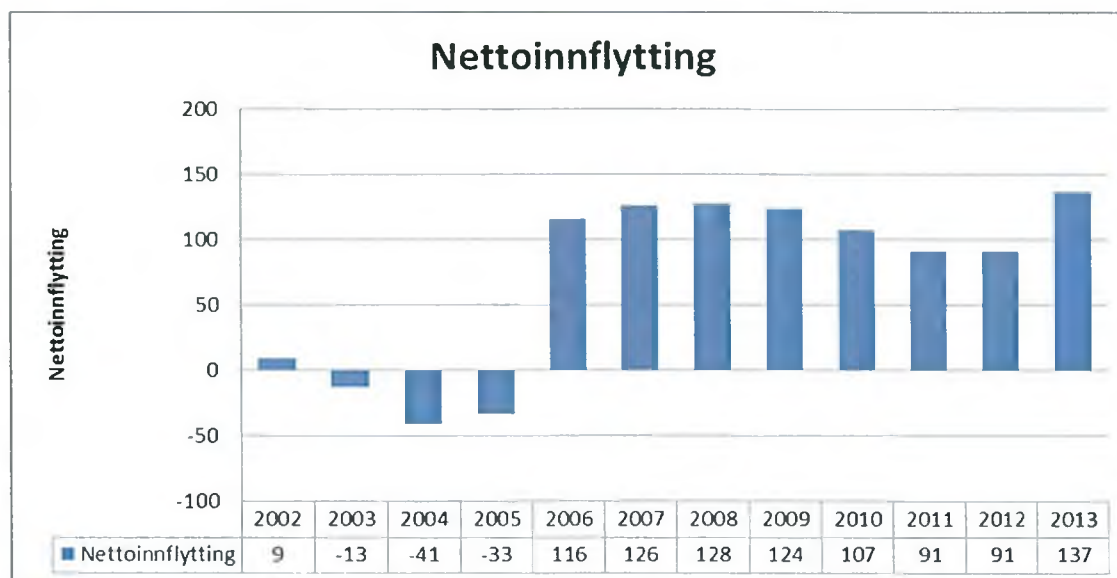

Figur 6: Andel innvandrere som har vestlig opphav (1986-2015). Kilde SSB.

Innvandrere som kommer fra vestlige land antas å ha mindre utfordringer med hensyn til arbeid og integrering enn personer fra andre deler av verden.

Figur 7: Netto innflytting(differansen mellom inn og utflytting). Tall hentet fra kommunehelse statistikkbank:

Årene 2002 til 2005 fremstår som normalår ut fra slik det var årene før dette. Fra 2006 får vi en kraftig økning, som skyldes en økt innflytting fra utlandet . Mye av dette er innvandring av utenlandsk arbeidskraft, spesielt fra Øst Europa (Polen og baltiske stater).

3.1.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

Et av de viktigste trekkene ved Rogalands befolkning i et folkehelseperspektiv er at det er en ung befolkning, noe som gjør den lite utsatt for helseplager som er mer vanlige blant eldre.

Eigersund har en noe eldre befolkning enn fylket, og noe yngre enn landet.

Selv om landet, fylket og de fleste kommunene vil merke at en lavere andel av befolkningen er i yrkesaktiv alder, peker disse estimatene mot en jevn, gradvis utvikling, langt fra noen flodbølge eller flom av eldre. At stadig flere lever lenger og med god helse er et gode for den enkelte og for samfunnet og et resultat av en vellykket samfunnsutvikling.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har økt i perioden fra 2000 til 2014 (flest fra «Europa uten Tyrkia»). Rogaland har en høyere andel vestlige innvandrere enn landet totalt. Dette er også gjeldende for Eigersund. Denne utviklingen skjøt fart i 2006, etter at EU ble utvidet østover i 2004. Dette medførte både at personer fra Øst-Europa lettere kunne innvandre til Norge, og at de fra da av ble regnet som vestlige innvandrere.

Arbeidsinnvandring utgjør en betydelig del av befolkningsveksten i Rogaland (også Eigersund), og tilstand og utvikling i denne befolkningsgruppen er viktig i forhold til den totale folkehelsesituasjonen i Rogaland. Innvandrere kan være sårbare i et folkehelseperspektiv, men det er viktig å skille mellom ulike typer innvandrere – i den grad det er mulig.

3.2 Oppvekst- og levekårsforhold

Med oppvekst- og levekårsforhold menes for eksempel økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold, og utdanningsforhold. Drop out videregående skole, andel arbeidsledige, skolestruktur og tilgjengelighet helsestasjon.

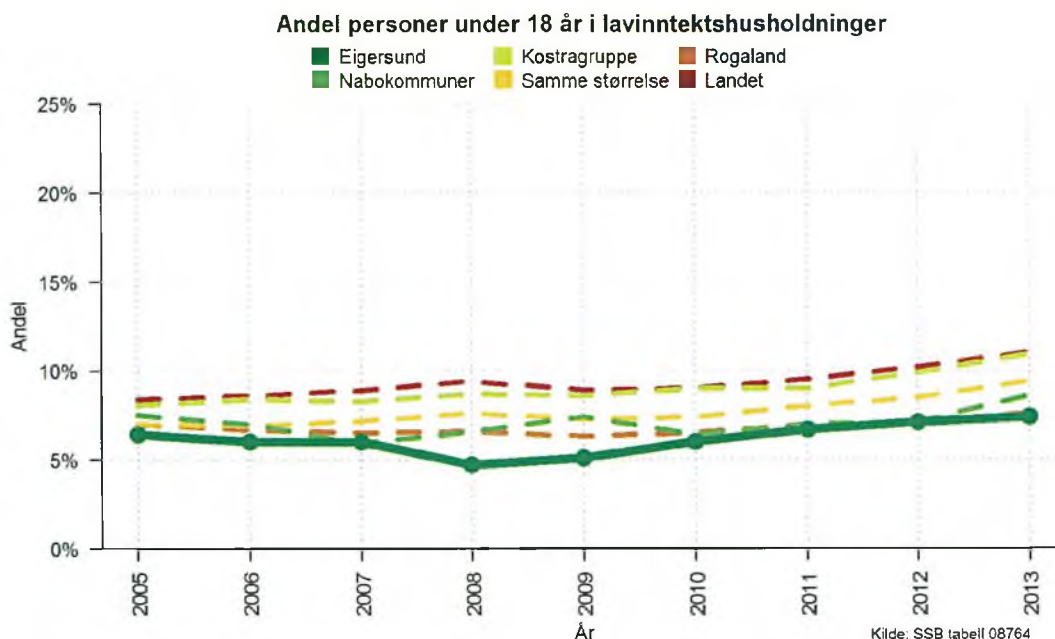
3.2.1 Data

Levekår

Som det fremgår av folkehelseprofilen til Eigersund kommune for 2016, har kommunen lavere andel barn (0-17 år) som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal medianinntekt. Andelen for kommunen er på 7,4, mens for landet som helhet er den på 11.

I følge Ung Data undersøkelsen fra 2013 opplyser elevene noe forskjellig i forhold til familieøkonomi; Det er 82 % på ungdomsskolen og 70 % på videregående som svarer at familien har god råd hele tiden/stort sett. Svaret fra Eigersund på videregående nivå, ligger under landsgjennomsnittet som er på 72 %. Svar på ungdomsskolenivå er over landsgjennomsnittet som er på 79 %.

Figur 8: Andel personer under 18 år i lavinntekstshusholdninger. Kilde: SSB

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse, og forskning har vist at det er en sammenheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død.

Lavinntektsusholdninger er definert som husholdninger med årlig inntekt etter skatt som er lavere enn 60 % av den nasjonale medianinntekten. Studenthusholdninger er utelatt. Eigersund har en lavere andel enn både Rogaland og landet for øvrig.

Kommunal Bolig

Det er etablert et tiltaksteam/tiltaksteamutvalg i kommunen, ledet av helsefaglig ansvarlig, som tildeler sykehjemsopphold og boliger. Saker som behandles:

- søknad og tildeling vedrørende langtidsplass i institusjon (en gang ukentlig)
- søknad og tildeling vedrørende leilighet i bofellesskap (en gang ukentlig)
- søknad og tildeling av serviceleilighet (en gang ukentlig)
- tildeling av kommunal bolig på bakgrunn av helse- og omsorgsbehov (en gang ukentlig)
- Tildeling/ forlengelse av korttidsplasser inkludert avlastning i institusjon (tiltaksteamutvalg to ganger /uke)
- Utmåle lengden på korttidsopphold til pasienter som nylig er utskrevet fra spesialisthelsetjeneste (tiltaksteamutvalg to ganger/uke)

Eigersund kommune er i ferd med å ferdigstille ny boligsosial handlingsplan. Boligsosialt arbeid i kommunene er et sentralt satsingsområde både innen den overordnede nasjonale boligpolitikken og i Husbankens virksomhet mot kommunene. Eigersund kommune samarbeider med Husbanken i forhold til planarbeidet. Kommunen deltar i det «boligsosiale velferdsprogrammet» som Husbanken har etablert. Programmets hovedmål er formulert som «Flere vanskeligstilte skal bo i stabile og varige boforhold». Målet følger opp den statlige visjonen som lyder «alle skal bo trygt og godt».

Forhold ved arbeidsmarkedet og tilknytning til arbeidslivet

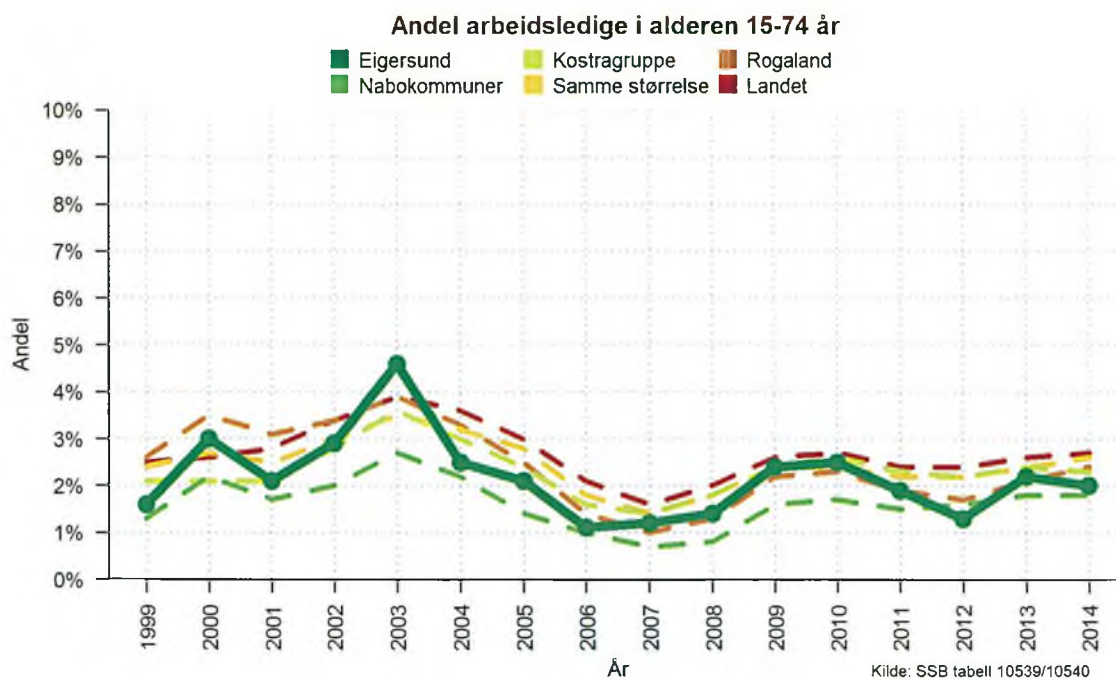
Antall personer i arbeid, mellom 15 og 74 år, var ved utgangen av året 2014; 7877 personer. Disse fordeler seg mellom ulike næringer som følger:

Tabell 3: Sysselsatte (fra 15-74 år) fordelt etter næring. Begge kjønn. Inkluderer antall sysselsatte som bor i kommunen, men jobber i egen kommune eller i en annen kommune. Materialet er utarbeidet av NAV.

	2008	2011	2014
Jordbruk, skogbruk og fiske	610	576	422
Bergverksdrift og utvinning	666	880	1058
Industri	2908	2492	2754
Elektrisitet, vann og renovasjon	174	184	206
Bygge- og anleggsvirksomhet	1244	1292	1400
Varehandel, reparasjon av motorvogner	2004	1946	1890
Transport og lagring	588	596	574
Overnattings- og serveringsvirksomhet	492	484	552
Informasjon og kommunikasjon	266	244	192
Finansiering og forsikring	120	110	82
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	632	598	608
Forretningsmessig tjenesteyting	702	718	842
Offentlig administrasjon, forsvar, sosial forsikring	588	620	632
Undervisning	1060	1124	1208
Helse- og sosialtjenester	2690	2966	2914
Personlig tjenesteyting	320	370	364
Uoppgitt	54	54	56

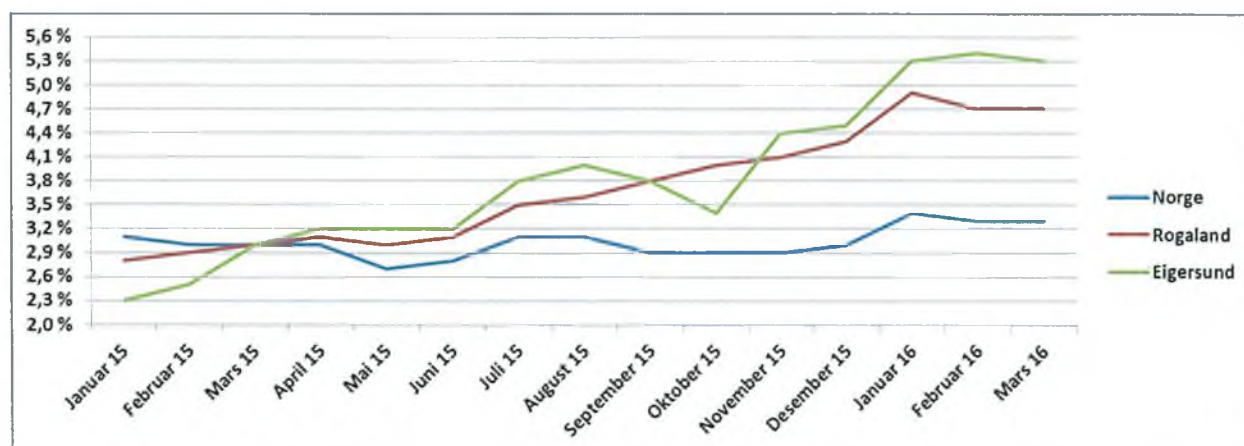
Majoriteten av de sysselsatte arbeider innenfor områdene «helse- og sosialtjenester», «industri» og «varehandel, reparasjon av motorvogner».

Figur 9: Andel (prosent) arbeidsledige. Tall hentet fra Kommunehelsa statistikkbank

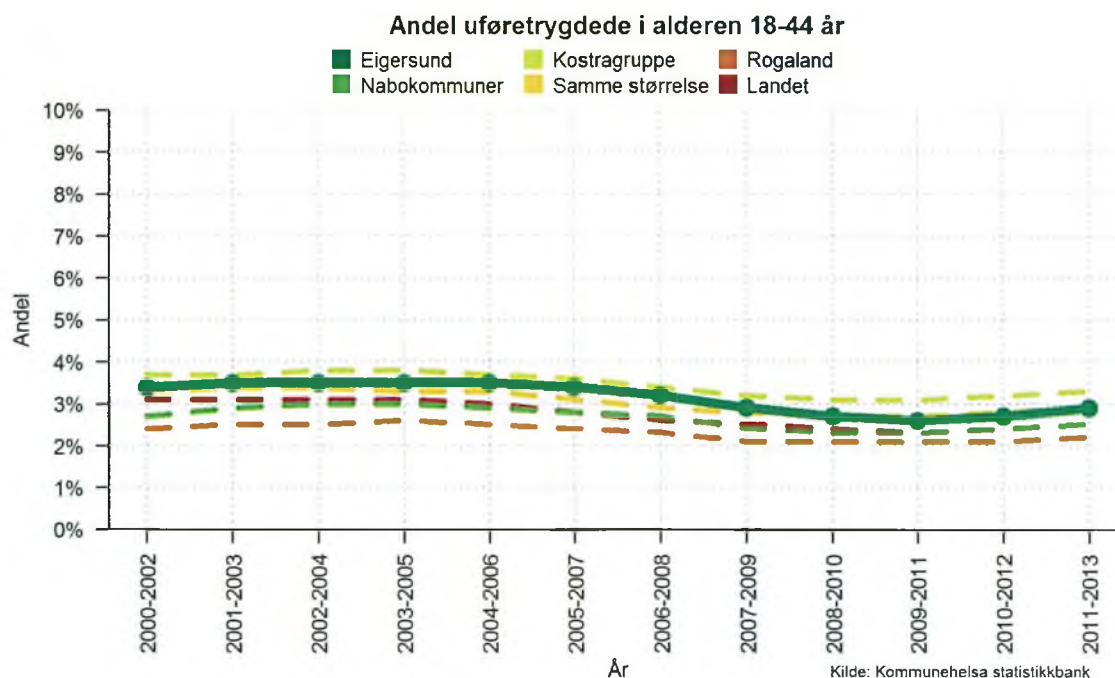

Andel av arbeidsledige i Eigersund ligger under landsgjennomsnittet i angitt periode i figur 9. Andel arbeidsledige under 30 år, er høyere enn for de i gruppen over 30 år. En skal være oppmerksom på utvikling siste året med stigende arbeidsledighet; hvor Eigersund kommune ligger over både landsgjennomsnittet og tall fra Rogaland fylke, se figur 10.

Figur 10: Helt arbeidsledige i Eigersund, Rogaland og Norge i 2015 frem til og med mars 2016 (tall fra NAV)

Figur 11: Andel uføretrygdede i alderen 18-44 år. Tall hentet fra Kommunehelsa statistikkbank:

Eigersund har høyere nivåer andel uføretrygde enn fylket og landet for øvrig, men nivåene er ikke utypiske for verken kostragruppe 10 eller kommuner med 10-20 000 innbyggere.

Gruppen som mottar uføreytelser er en utsatt gruppe helsemessig (fysisk og psykisk) og materielt. Hvor mange som mottar uføreytelser er en indikator på helsetilstand, men må ses i sammenheng med næringslivet, utdanningsnivået og jobbtilbudet i kommunen.

Grupper som står utenfor arbeidsliv og skole har oftere dårligere psykisk helse og mer usunne levevaner enn de som er i arbeid. De siste ti årene har andelen som får sykmelding og uføretrygd vært høyere i Norge enn i andre OECD-land. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Årsakene til sykefravær og uførepensjon er vanskelige å fastslå. Ofte er de sammensatte, og forhold som usikker arbeidssituasjon, nedbemanning og livsstilsfaktorer kan påvirke sykefraværet og andelen som søker om uføreytelser.

Oppvekst/ utdanningsforhold:

Gode oppvekstvilkår for barn og unge er blant de viktigste oppgavene i samfunnet. Det er viktig i seg selv samtidig som det er avgjørende for helsen senere i livet. En god oppvekst og et trygt oppvekstmiljø gir barn ressurser til å utfolde seg og delta i samfunnet. Alle barn skal ha samme mulighet til utvikling uavhengig av foreldrenes sosiale bakgrunn og livssituasjon. En barndom som gir muligheter for livsutfoldelse, læring og mestring har stor betydning for helsen gjennom hele livet.

I Ungdata-undersøkelsen 2013, i Eigersund kommune, kom det fram at en del barn og unge er plaget av angst, depresjon, mobbing og ensomhet. De oppgir at det er lite omfang av narkotika, men at de lett kan få tak i dette. De er også litt mindre fornøyd med lokalmiljøet enn resten av landet. Denne

informasjonen er det viktig å ta tak i, for å kartlegge og vurdere tiltak som kan bedre trivsel og psykisk helse blant barn og unge, samt forebygge rus og kriminalitet. Barn og unge er en prioritert målgruppe innen folkehelsearbeidet og det er viktig å komme tidlig inn og styrke barn og unge sin evne til å mestre sin hverdag og få et godt liv.

Ungdataundersøkelsen 2016:

90 % av ungdommene i ungdomsskolealder og 79 % av ungdommene på vg1 og vg2 besvarte spørsmålene i ungdomsundersøkelsen 2016. Resultatene samsvarer stort sett med nasjonale tall, og er ikke vesentlig endret fra 2013.

Undersøkelsen viser at andelen unge i ungdomsskolealder som vurderes å ha høy grad av depressivt stemningsleie har steget fra 11 % i 2013 til 15 % i 2016. Dette er andelen som i gjennomsnitt har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende siste uka: Følt at alt er et slit hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting. Det er først og fremst jenter som forteller at de sliter, 20 % av jentene på 10. trinn havner i kategorien «høy grad av depressivt stemningsleie».

Jentene rapporterer også om flere fysiske helseplager i løpet av siste måned enn guttene, som hodepine (89 %), magesmerter (82 %), nakke- og skuldersmerter (72 %), kvalme (68 %), ledd og muskelsmerter (51 %) og hjertebank (38 %). 15 % av ungdommene i ungdomsskolealder og 17 % av ungdommene i videregående skole oppgir at de plages av en eller flere daglige helseplager. 88 % av ungdomsskoleelevene og 79 % av elevene i videregående skole trener minst ukentlig, dette er omtrent likt med landsgjennomsnittet.

Når det gjelder bruk av tobakk, alkohol og narkotika viser ungdataundersøkelsen at stadig færre røyker/ bruker snus, og at alkoholkonsumet har gått ned de siste årene, og elever i ungdomsskolealder røyker, snuser og drikker mindre enn landsgjennomsnittet. 2 % av elevene i ungdomsskolen røyker ukentlig, og 4 % snuser ukentlig, mens 10 % oppgir at de har vært beruset minst en gang i løpet av siste 12 mnd.

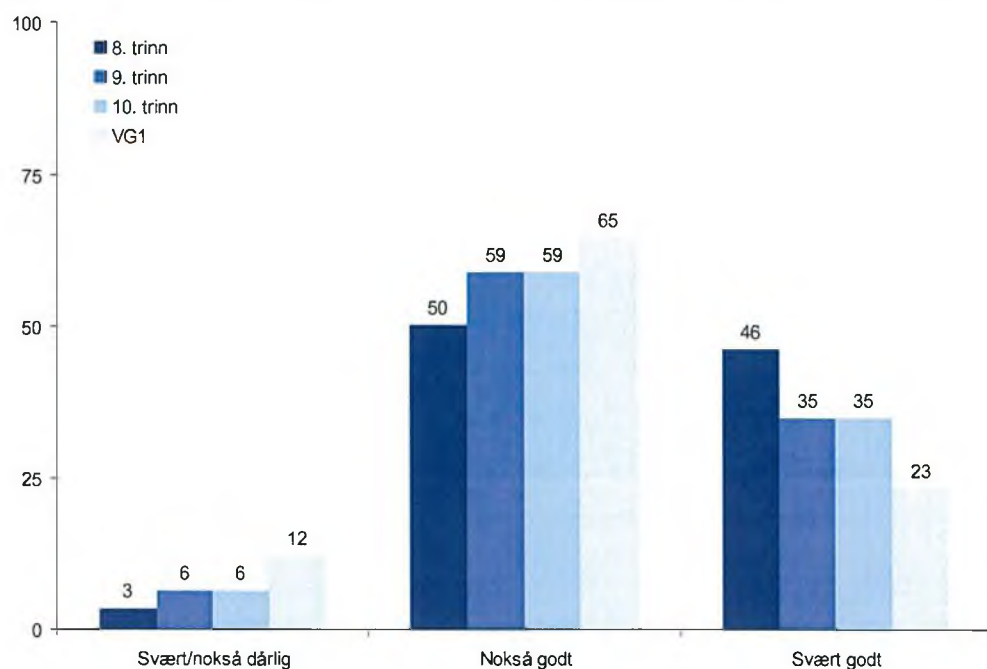
Sjumilssteget:

Eigersund kommune deltar i «Sjumilssteget» i regi av Fylkesmannen i Rogaland. Sjumilssteget er en modell som skal sikre bedre etterlevelse av FNs barnekonvensjon i kommunen. Dette innbefatter blant annet en egenanalyse av kommunens samlede tjenester til barn og unge. Analysen utføres av en tverretattlig gruppe og er en systematisk gjennomgang av kommunens tjenester sett i lys av barnekonvensjonen. Resultatene av analysen skal kommunen bruke til å iverksette tiltak som sikrer bedre etterlevelse av FNs barnekonvensjon. Kartleggingen er med og danner grunnlag til kommunens oversiktsarbeid innenfor folkehelse.

- **Skole**

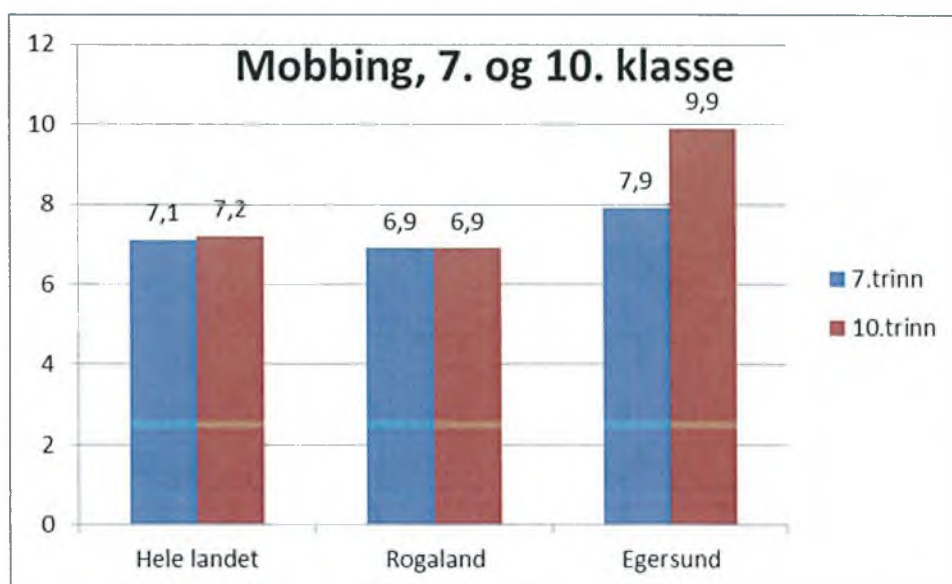
I Eigersund er det fem kommunale barneskoler og 3 kommunale ungdomsskoler. I tillegg er det to private barne- og ungdomsskoler.

Figur 12: Viser trivsel på skolen i prosent (Kilde Ung data 2013). Spørsmål: «Trives du på skolen?»:

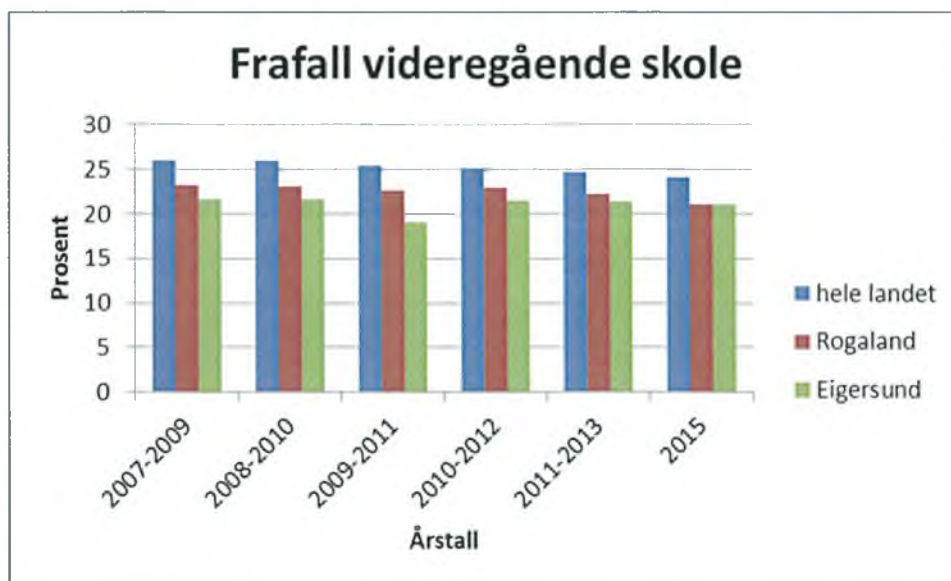
Trivsel på skolen er en av flere faktorer som påvirker elevenes motivasjon for å lære, og trivsel er viktig for å kunne mestre utfordringer i skolehverdagen. Oppevelse av mestring styrker barns selvtillit og psykisk helse. Trivsel kan på lengre sikt ha betydning for frafallet blant elever i den videregående skolen, hvor hull i kunnskapsgrunnlaget fra ungdomsskolen er en viktig medvirkende årsak til frafall. Videre kan skoletrivsel knyttes til livstilfredshet, spesielt for jenter. Ut fra figuren over kan det se ut som at de fleste trives nokså godt på skolen. Det blir færre av de som trives «svært godt» fra 8. trinn til VG1, samtidig blir det flere av de som trives svært/nokså dårlig. Det vil være viktig å følge med på utviklingen.

Figur 13: prosentandel 7. og 10. klassinger som oppgir at de mobbes på skolen (Elevundersøkelsen , 2009/10-2014/15)

Eigersund kommune kommer dårligere ut enn både fylket og landet som helhet. Tallene for mobbing kan skjule stor variasjon mellom ulike skoler i kommunen. I følge folkehelseinstituttet vil mobbing, faglige vansker, negative forhold til lærere og manglende støtte fra elever og voksne gi økt risiko for skolefravær og psykiske helseplager (www.fhi.no) Datagrunnlaget for tabellen over strekker seg over flere skoleår. Ved nærmere ettersyn, der avdeling for kultur og oppvekst ser på hvert enkelt år i perioden, ser man en forbedring de siste årene i perioden.

Figur 14: Frafall videregående skole (kilde: Kommunehelsa statistikkbank):

I følge folkehelseinstituttet er frafall i videregående skole et omfattende problem i hele landet. Figuren over viser andelen som har sluttet/ikke bestått videregående skole innenfor normert tid på 5 år. Dette inkluderer også de som starter en utdanning, men stopper underveis for å gå over på en annen retning. Eigersund kommune ligger under både landsgjennomsnittet og snittet for Rogaland. Kommuneverdien kan skjule sosiale forskjeller mellom ulike grupper. Blant elever fra familier med lavt utdanningsnivå, er andelen som faller fra høyere sammenliknet med elever fra familier med høyt utdanningsnivå. Frafall i videregående skole reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet og øker risikoen for uføretrygd og dårligere levekår og helse (www.fhi.no)

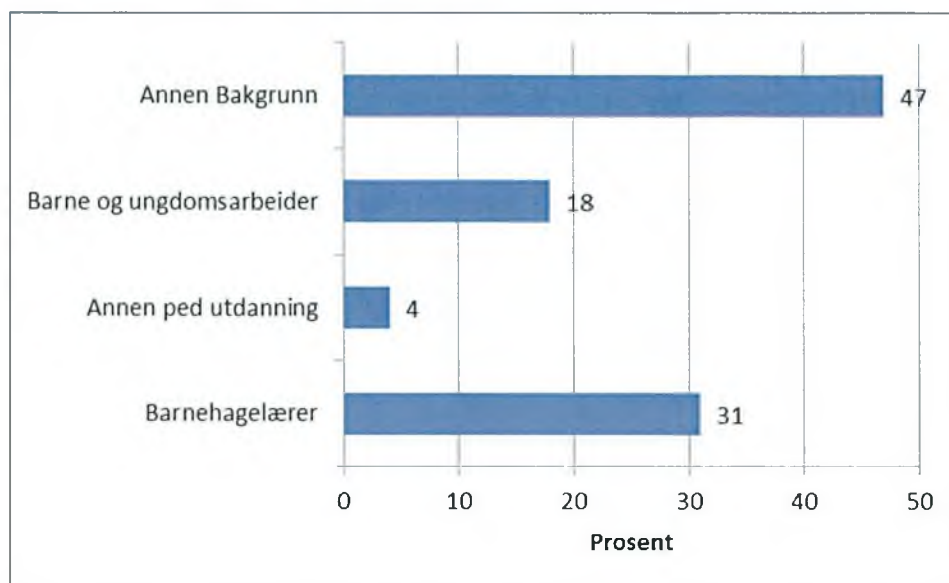
Tiltak som styrker barn og unge som sliter med faglige og sosiale vansker vil være effektive i forebygging av frafall. Det forebyggende arbeidet bør starte tidlig og omfatte alle faser i utdanningsforløpet.

- **Barnehage**

Barnehagen har gunstig effekt på barns språklige og sosiale utvikling. Særlig for barn fra familier med lav sosioøkonomisk status og innvandrerbakgrunn har barnehagen stor betydning. Barnehagen kan derfor være en viktig arena for utjevning av sosiale helseforskjeller. Kvalitet i barnehagen er vesentlig.

Eigersund kommune har full barnehagedekning.

Figur 15: Ansattes utdanning i barnehager i Eigersund kommune (både kommunale og private) i prosent. Data hentet fra www.barnehagefakta.no

Andel ansatte med pedagogisk utdanning på landsbasis er 43,6%. I Eigersund er andel ansatte med pedagogisk utdanning 35,3%.

Med hjemmel i barnehageloven er det fastsatt en norm for pedagogisk bemanning i barnehagen (pedagognormen). Pedagognormen setter en maksimalgrense for antall barn per pedagog i barnehagen. Av de totalt 15 registrerte barnehagene i Eigersund kommune (ikke inkludert Tusenbeinet åpen barnehage), er det i følge Barnehagefakta.no, per 15.12 – 2015, 4 barnehager som oppfyller pedagognormen, 11 som oppfyller pedagognormen med dispensasjon, og ingen barnehager som ikke oppfyller pedagognormen.

Tilgjengelighet til helsestasjon i Eigersund:

- Grønebråden skole: 80 % helsesøster. Man, tirs, tors og fredag kl. 08.30-15.00
- Lagård ungdomsskole: 45 % helsesøster. Ons og fredag kl. 08.30-15.00
- Dalane videregående skole: 40 % helsesøster. Man. 12-15, tirs 08.30-13.50 og tors. 08.30-15.00.
- Helsestasjon for ungdom: 10 % helsesøster. Hver tirsdag kl. 14-17.
- Helleland skole: 10 % helsesøster. Tirsdager 08.30-15. (kombineres med spedbarnskontroller, helsesøster er på skolen hele tirsdagen).
- Hellvik skole: 15 % helsesøster. Mandager kl. 09-14.30.
- Eigerøy skole: 40 % helsesøster. Man-tors kl. 08.30-15.00 (kombineres med spedbarnskontroller, helsesøster er på skolen disse dagene)

- Rundevoll skole: 40 % helsesøster. Man, tirs, ons og fredag kl. 08.30-15.00 (kombineres med spedbarnskontroller, helsesøster er på skolen disse dagene)
- Husabø barne - og ungdomsskole: 100 % helsesøster. Hver dag kl. 08.30-15.00. (Fordeles 30 % på ungdomsskolen og 70 % på barneskolen).
- Samfunnsskolen: 10 % helsesøster. Hver torsdag kl. 10-13.
- Gamleveien skole: 5 % helsesøster. En tirsdag i måneden kl. 08.30-15.00.

Normtallene for skolehelsetjeneste er ikke oppfylt i kommunen. Det jobbes med nyansettelse og vil dermed bli gjort noen justeringer (økning av tilgjengelighet) ved noen skoler. Det er ikke tatt brukerundersøkelser på skolene relatert helsestasjonstjeneste.

Skolehelsetjenesten skal bidra til kommunens oversikt over barn og unges helsetilstand og de faktorer som kan virke inn på denne. I tillegg er forebyggende psykososialt arbeid og samarbeid med skolen og hjemmet viktig.

- **Integrerings- /inkluderings tiltak**

I Eigersund mottar kommunen 45 flyktninger (inkludert 6 mindreårige) i 2015 og 2016 (Politisk vedtak). Hovedmålet for integreringspolitikken til regjeringen er at innvandrere og barna deres skal få bruke ressursene sine og bidra til fellesskapet. Kommunen har egen skole med tilbud om voksenopplæring for denne gruppen. Flyktningetjenesten jobber tett i sammen med personalet på skolen.

Velfungerende integreringstiltak i Eigersund kommune:

- Åpen kafe i regi av Frelsesarmeen.
- Mange barn har vært engasjert blant annet i regi av Folkepulsen.
- Svømmeklubben tilbyr svømmeopplæring.
- Frivillighetssentralen: Deltar med norsk matlaging for introduksjons elever en gang pr. måned.
- Dalane Friluftsråd arrangerer turer i nærmiljøet, i samarbeid med en skole i kommunen, for målgruppen. Målet er å bli kjent med lokalmiljøet og hvordan ferdes i norske turmiljøer.
- Kommunale kulturmidler til integreringsarbeid til ulike lag og foreninger deles ut etter søknad.

Utfordringer som er blitt rapportert kan være at det er vanskelig å få norske venner, å lære dialekten, vanskelig å få jobb etter at introduksjonsprogrammet er ferdig og det er behov for personer som kan hjelpe med lekser, både for barn og voksne.

Usikkerhet knyttet til økte flyktningestrømmer gjennom Europa, kan også gi utfordringer i fremtiden for folkehelsen.

3.2.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse. Likheter i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker antakelig andre samfunnsmessige forhold positivt. Man kan anta at stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet.

Eigersund har en lavere andel personer under 18 år i lavinnteksthusholdninger enn både Rogaland og landet for øvrig.

Den viktigste utfordringen med hensyn til oppvekst og levekårsforhold ser ut til å være innen barn og unges psykiske helse og trivsel. Kommunen tar tak i dette, blant annet ved å ha ansatt en oppvekstkoordinator. Oppvekstkoordinator skal samarbeide tverrfaglig med andre instanser, herunder blant annet folkehelsekoordinator. Kommunen er observant på at man ikke oppfyller normtallene for skolehelsetjeneste og pedagognormen for barnehager.

Statistikk frem til 2014 (figur 9) viser at andelen av arbeidsledige i Eigersund ligger under landsgjennomsnittet. Andelen arbeidsledige under 30 år, er høyere enn for de i gruppen over 30 år. Situasjonen innen oljenæringen er usikker, dette har påvirket arbeidsledigheten i Eigersund som siste måneder har vært økende.

Eigersund har høyere nivåer andel uføretrygde enn fylket og landet for øvrig, men nivåene er ikke utypiske for verken kostragruppe 10 eller kommuner med 10-20 000 innbyggere. Kan årsaken være at mellomstore kommuner har begrenset utvalg i arbeidsmarkedet/differensiert arbeidsmarked? I så fall blir neste spørsmål hva kommuner av denne typen kan gjøre for å få ned uføretallene?

3.3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

En rekke miljøforhold har effekt på helsen. Eksempler er drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett og kvaliteter ved nærmiljøet som tilgang til friområder, friluftsområder osv. Sosialt miljø kan omfatte organisasjonsdeltakelse, valgdeltakelse, kulturtilbud, sosiale møteplasser osv.

3.3.1 Data (statistikk og trender)

A. Fysisk miljø

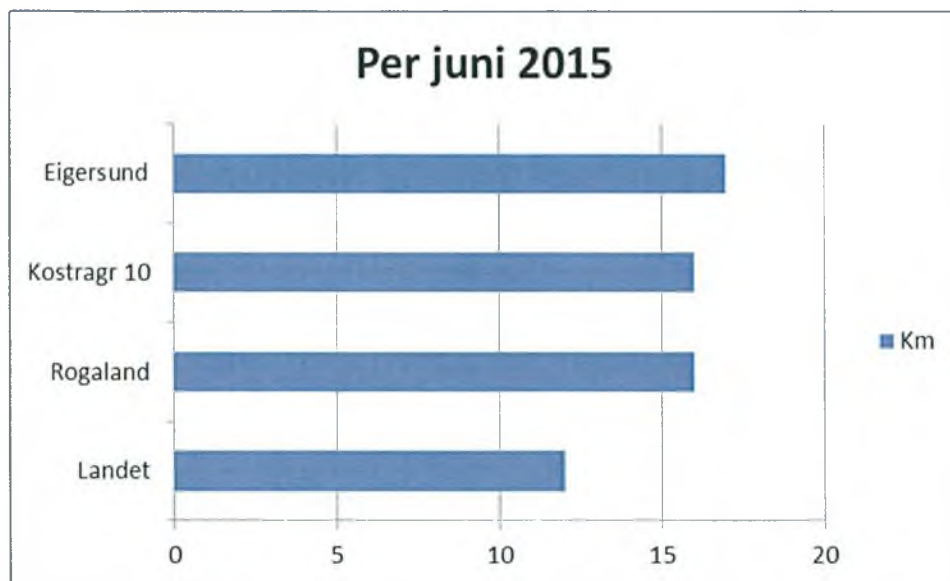
Gang og sykkelstier:

Sykelby: Eigersund kommune deltar i sykkelbyprosjektet i samarbeid med Rogaland Fylkeskommune og Statens Vegvesen. Målsetningen med prosjektet er å øke sykkelbruken på kort sikt (4 år) gjennom å gjøre det trygt, effektivt og attraktivt for alle å sykle blant annet med å overføre reiser fra bil til sykkel. Sykkel skal fremstå som et godt og hensiktsmessig transportmiddel, også vinterstid.

I *Temaplan for hovedsykkelvegnett i Eigersund* er det lagt opp til eget stamvegnett for sykkel mellom tettstedene, sentrale boligområder og store arbeidsplasskonsentrasjoner.

Basert på KOSTRA tall har Eigersund kommune 17 km gang og sykkelveier pr 10 000 innbyggere, noe som er over landsgjennomsnittet på 12 km. Tilsvarende gjennomsnittstall for Rogaland er 16 km.

Figur 16: Gang og sykkelveier i km som er kommunalt ansvar pr 10 000 innbyggere (kilde:KOSTRA/ssb)

Kollektivtransport:

Eigersund omfatter relativt store geografiske områder, men likevel en relativt konsentrert befolkning. Det generelle bildet er at kollektivtilbudet bør forbedres for å kunne redusere bilbruken.

Friluftsliv:

Kommunen har flotte turområder, for eksempel sentrumsnært i Vannbassengene, mange flotte topturer og tursti til Hellvik. Flere av kommunens områder er tilgjengelig for alle. Det er registrert cirka 20, totalt antall statlige og kommunalt eide, friluftsområder.

Kommunen har et nært samarbeid med Dalane Friluftsråd, også for tiltak iverksatt for barn og unge. Av tiltak arrangert av Friluftsrådet tilpasset barn og unge, kan nevnes «Friluftskveld på Låvaberget», «Dalane uken» (sommerleir for barn), friluftsskoler, oppmerking av stier, friluftslivets dag/uke (synliggjøring av alle arrangement i løpet av ei uke), «På topp i Dalane», tilrettelegging for friluftssport i Vannbassengan, egen utstyrsbank hvor skoler, lag, foreninger og enkeltpersoner kan låne/leie utstyr (viktig arbeid for å utjevne sosiale forskjeller og legger til rette for at alle kan delta på for eksempel skidager) og tilbud om «Læring i friluft» til ansatte i barnehage, skole og SFO hvor hensikten er å stimulere til mer og bedre uteaktivitet for barna i barnehage, grunnskole og skolefritidsordning.

B. Biologisk og kjemisk miljø

Drikkevannskvalitet:

Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsen, og E.coli er en av de mest sentrale parametere for kontroll. E. coli er en tarmbakterie som indikerer fersk fekal forurensing.

I Eigersund er ca 75 % av innbyggerne tilknyttet den kommunale vannforsyningen, Folhammeren Vannverk på Helleland, Lunhulen Vannverk på Hellvik og Eigersund Vannverk på Veshovda, som forsyner Eigersund sentrum. I landet for øvrig, samt fylket, er 89 % tilknyttet kommunal vannforsyning. Vannet, som leveres til byens innbyggere og virksomheter, leveres gjennom et kommunalt ledningsnett med bruk av private stikkledninger inn til hver enkelt bygning. Vannforsyningen skal ivareta hensynene til kapasitet (nok vann), kvalitet (godt vann) og pålitelighet (sikkerhet).

Drikkevannsforskriften gir klare krav angående kvalitet på drikkevann som leveres fra kommunalt vannbehandlingsanlegg:

§ 12. Krav til kvalitet

Drikkevann skal, når det leveres til mottakeren, jf. § 5, være hygienisk betryggende, klart og uten framtrædende lukt, smak eller farge. Det skal ikke inneholde fysiske, kjemiske eller biologiske komponenter som kan medføre fare for helseskade i vanlig bruk.

Eigersund kommune leverer drikkevann av god kvalitet. Det tas ukentlige prøver av drikkevannet, som blir analysert ved Eurofins laboratorium. Prøvene blir tatt på råvann, renvann og forskjellige steder rundt i byen. Hovedsakelig på endepunkt på ledningstraseer.

Forekomst av smittsomme sykdommer:

Meldesystem for smittsomme sykdommer (MSIS) er det nasjonale overvåkningssystemet for smittsomme sykdommer. MSIS og Tuberkuloseregisteret skal bidra til overvåkingen av smittsomme sykdommer hos mennesker i Norge.

Tabell 4; Statistikk for Eigersund kommune, fra MSIS, Folkehelseinstituttet (www.msis.no). Tabellen viser antall tilfeller diagnostisert i tidsrommet 2011- 2014:

Sykdom	2011	2012	2013	2014
Campylobacteriose	6	10	11	7
Chlamydiainfeksjon, genital	39	62	53	60
Clostridium difficile	0	0	0	1
Cryptosporidose	0	0	14	0
Denguefeber	0	0	1	0
E. coli-enteritt	0	0	0	1
Giardiasis	0	1	1	0
Gonore	0	1	0	2

Hepatitt B, kronisk	0	0	1	1
Hepatitt C	5	3	4	0
Kikhoste	2	3	7	12
Lyme borreliose	0	1	3	1
MRSA-infeksjon	0	1	1	0
Resistent enterokokk	2	0	0	0
Salmonellose	3	5	3	2
Syst. gr. B streptokokksykdom	0	1	0	1
Syst. H. influenzae-sykdom	0	0	1	0
Syst. pneumokokksykdom	2	1	2	1
Yersiniose	0	0	2	2

Dette er de anmeldte sykdommer. Det er trolig at tallene er høyere. Tuberkulose, aids, hiv infeksjon og Creutzfeldt-Jakobs sykdom er ikke tilgjengelig på kommunenivå.

Spesiell overvåkning blir gjort av asylsøkere og innvandrere fra andre verdensdeler.

Tabell 5; Tallene viser vaksinasjonsdekning i prosent (fullvaksinert) per 31.12.2014 (Kilde: SYSVAK):

Eigersund Kommune	Befolkning	Difteri	Stiv- krampe	Kik- hoste	Polio- myelitt	HIB inf	Meslinger	Kusma	Røde hunder	Pneumo- kokk sykdom
2-åringer	212	97	97	97	97	96	97	97	97	94
9-åringer	185	94	94	94	94		96	96	96	
16-åringer	200	92	93	92	93		95	95	95	

Det er høy vaksinasjonsdekning i Eigersund kommune. SYSVAK er et landsomfattende elektronisk vaksinasjonsregister som holder oversikt over vaksinasjonsstatus hos den enkelte og over vaksinasjonsdekningen i landet. Det er registrert en vaksinasjonsdekning for HPV-vaksinasjon hos jenter 16 år, på 72 %.

- **Luftforurensing/støy/ annen forurensing**

Det har ikke lyktes å finne dokumentert luftforurensing/støy/annen forurensing med helseskadelig effekt i Eigersund i forbindelse med dette arbeidet.

- **Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg**

Det blir regelmessig gjennomført kontroller av barnehager og skoler. Tilsynet foretas av Miljørettet Helsevern Rogaland brann og Redning IKS på vegne av Kommuneoverlegen. I følge bygg og eiendomsavdelingen i kommunen, foreligger det serviceavtale for ventilasjonsanleggene i alle kommunale bygg, service blir foretatt en gang i året. Det pågår for tiden et arbeid for å få en enda bedre og kvalitet sikret oversikt over tilstand relatert miljørettet helsevern i skoler, barnehager og kommunale bygg.

C. Sosialt miljø

▪ Sosiale møteplasser og Kulturtilbud i kommunen:

Det er veldig mange lag og foreninger (mellom 150- 200) registrert i kommunen og disse tilbyr aktiviteter for barn, unge, voksne og eldre. De fleste lag og foreninger har egne hus og eller anlegg som benyttes til aktiviteter. Alle tettstedene (Helleland, Hellvik og Egersund) i kommunen har flotte nærmiljøanlegg og idrettsanlegg som brukes både i organisert virksomhet og ved fri lek/idrett aktiver. Kommunen (samarbeid mellom kulturkontoret, Frivilligsentralen og folkehelsekoordinator) inviterer årlig til et samarbeidsmøte med frivillige lag og foreninger.

Kommunen har kommunal fritidsklubb i sentrum, bibliotek, kino/kulturhus. Det er kinovisninger 7 dager i uken. I tillegg blir det satt opp konserter, teater og andre arrangementer i kulturhuset. Kulturhuset blir også brukt til konferanser og møter. Vi får besøk av Riksteatret 3-4 gang pr halvår.

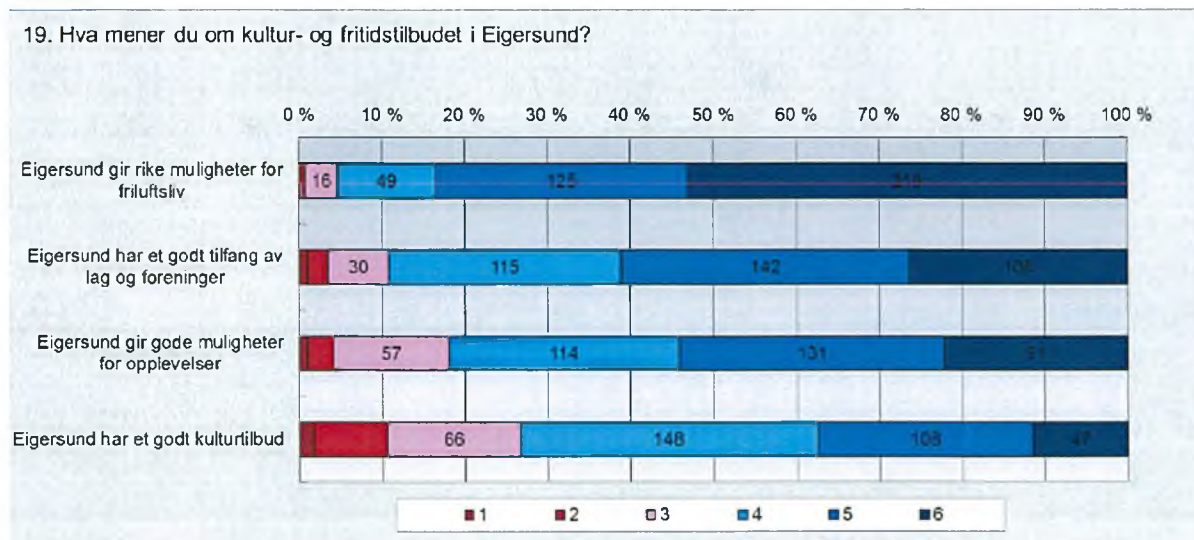
Torget i sentrum blir brukt til torghandel og av og til blir det arrangert større arrangementer som f.eks Fyrfestivalen, Visefestivalen, bluesfestivalen og nyttårsfeiring. Det finnes også en park (i Strandgaten) som av og til benyttes til arrangement slik som konserter.

Kommunen har et variert kulturtilbud og prøver å nå alle målgrupper. For de minste er det kino, bibliotek, kulturskole og forskjellige andre aktiviteter/arrangementer rettet mot denne målgruppen. Riksteatret besøker Egersund minst 2 ganger i året med barneforestilling, i tillegg får vi besøk av frie teatergrupper m/barneforestillinger. For ungdommen er det mye av de samme tilbudene som for barn, i tillegg er det fritidsklubb flere dager i uken. For voksne er det kino, bibliotek, arrangementer/aktiviteter m.m. For de eldre tilbys aktiviteter/arrangementer via Den kulturelle spaserstokken, vi har seniorkino og vi samarbeider med forskjellige lag og foreninger som har arrangementer for eldre.

Kommunen samarbeider med festivaler som Dalane bluesfestival, Egersund visefestival, Fyrfestivalen og Julebyen. Annethvert år arrangerer de fire Dalane-kommunene Dalane kulturfestival hvor vi prøver å ha arrangementer/aktiviteter for alle aldersgrupper og målgrupper.

Figur 17: Innbyggernes inntrykk om kultur og fritidstilbud i kommunen. Informasjon hentet fra innbyggerundersøkelsen gjennomført i tilknytning rullering av Kommuneplanens samfunnsdel 2015. Blått er mer eller mindre tilfreds, mens rødt er mer eller mindre ikke

tilfreds.

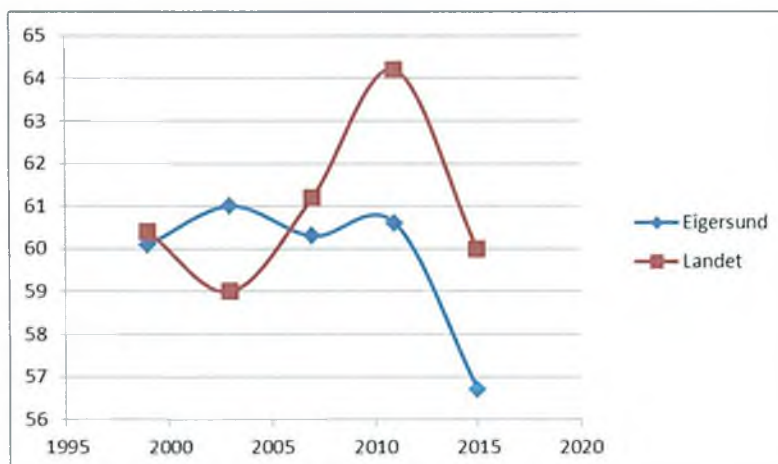
Innbyggerne er stort sett meget fornøyd med kultur og fritidstilbud, spesielt friluftsliv og tilfanget av lag og foreninger. 25 % mener Eigersund kunne hatt et noe bedre kulturtilbud.

Fra Ung data undersøkelsen 2013 (Eigersund) fremkommer det at 66 % av ungdomsskoleelevene er «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» med lokalmiljøet. Dette er under landet som helhet på 69 %. På samme spørsmål svarer 58 % av VG1 elevene svært fornøyd/litt fornøyd på spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?» mot 66 % på landsbasis.

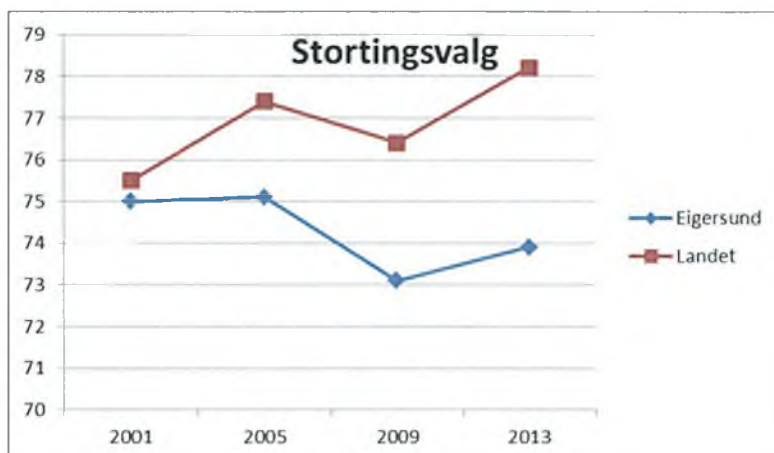
▪ Lokal valgdeltakelse:

Valgdeltakelsen ved Stortingsvalget er høyere enn kommunevalg. Ved kommunevalget i 2011 var det 60,6 % av de stemmeberettigede i Eigersund som avla stemme, mens andelen ved Stortingsvalget i 2013 var 73,9 %. Deltakelsen viser en oppadgående tendens. Allikevel var valgdeltakelsen i kommunen lavere enn landet som helhet ved kommunestyre – og fylkestingsvalget i 2015. Valgdeltakelse kan si noe om samfunnsengasjementet i kommunen.

Figur 18: Valgdeltakelse i prosent. Kommunevalg (tall hentet fra SSB).

Figur 19: Valgdeltakelse i prosent. Stortingsvalg (tall hentet fra SSB).

3.3.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

Det fysiske, biologiske, kjemiske og sosiale miljøet kan stort sett oppsummeres som positivt i Eigersund kommune. Temaplan for hovedsykkelvegnett i Eigersund legger opp til at det skal bli bedre forhold for syklende og gående, slik at flere finner det attraktivt å gå eller sykle mer. Dette vil være bra både for folkehelsen og miljøet. Det er også under planlegging å utvide tilbudet innen kollektivtransport, noe som igjen vil være viktig for miljøet.

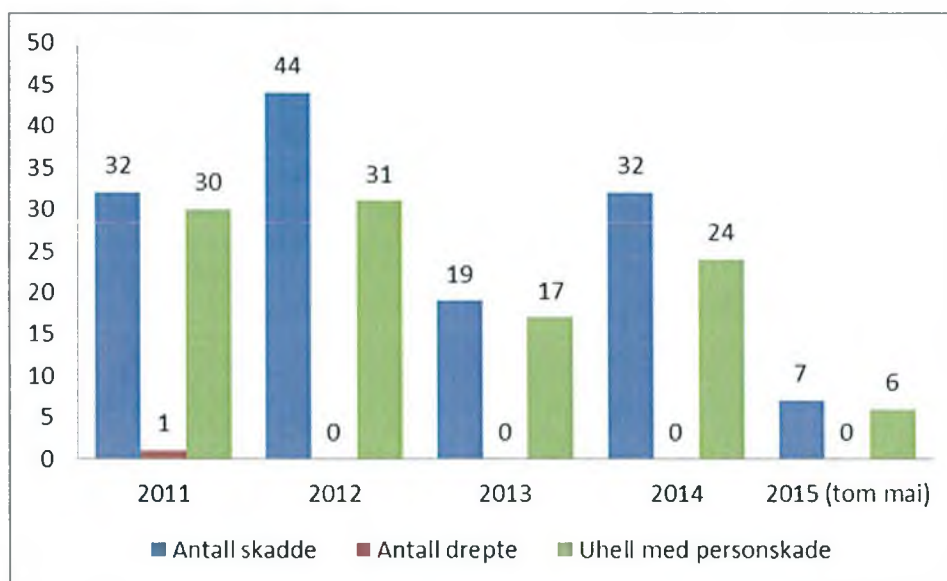
Det sosiale tilbudet er variert og tilsynelatende godt, for alle. Allikevel ser en i undersøkelser at en ikke klarer å tilfredsstille befolkningen godt nok.

3.4 Skader og ulykker

Ulykker som fører til personskade er en stor utfordring for folkehelsen. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer osv kan bidra til økt oppmerksomhet mot forebygging og mer treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

3.4.1 Data

Figur 20: Oversikt over antall skadde, antall drepte og uhell med personskader i trafikken i Eigersund. Tall hentet fra Trygg Trafikk:

Fra 2011 og frem til mai 2015, har det vært en drept i trafikken i Eigersund. Dette er registrert som «et enslig kjøretøy kjørte utfor på høyre side på rett vegstrekning». Antall skadde varierer, likeens antall uhell med personskader.

Det vises for øvrig til Eigersund kommunes vedtatte Trafikksikkerhetsplan 2013-2022 for mer detaljert informasjon om registrerte utrygghetspunkt, herunder også skoleveier. Samme plan oppsummerer med at tendensen i antall alvorlige ulykker i Eigersund kommune er nedadgående. Dette gjelder også antall ulykker med drepte. Imidlertid varierer tallene noe fra år til år. Videre kommer det frem at ulykkestypene varierer fra møteulykker til kryssulykker. Det er mange ulykker knyttet til riks- og europavei, noe som kan skyldes høyere fart enn på øvrige veier.

I nasjonale tall er det en betydelig overvekt av menn som omkommer i trafikkulykker. Man ser imidlertid en tendens til at de omkomne blir eldre. I 1986 var 30 prosent av de omkomne mennene i alderen 18-24 år, mens andelen hadde falt til 15 prosent i 2012. Samtidig har aldersgruppene 25-44 år og 45-64 år økt sine andeler fra henholdsvis 21 og 10 prosent til 36 og 25 prosent.

Antall personskader/hoftebrudd behandlet i sykehus

Befolkningens bruk av sykehustjenester kan gi en viss pekepinn på viktige trekk ved så vel helsetjenester som helsetilstand i kommunene. Sykehusinnleggelser kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen.

Selv om dødeligheten av skader og ulykker har gått nedover siden 1950 tallet, er ulykkeskader fortsatt et helseproblem, spesielt blant barn, unge og eldre. Blant eldre er hoftebrudd spesielt alvorlig fordi det kan medføre redusert funksjonsevne og behov for hjelp, og dermed redusert livskvalitet. Blant ungdom og unge menn forårsaker trafikkulykker både redusert helse og tapte liv. Det er betydelig potensial for forebygging av skader og ulykker. Sykehusbehandlede personskader viser kun omfanget av de alvorligste skadene.

Tabell 6; antall pasienter innlagt (dag og døgnopphold) i somatiske sykehus per 1000 innbyggere per år. Dersom en person legges inn flere ganger i løpet av kalenderåret med samme sykdom/lidelse,

telles vedkommende kun en gang. Statistikken viser en 3 års glidende gjennomsnitt (dvs gjennomsnitt for overlappende 3-års perioder). Tall hentet fra KommuneHelsa statistikkbank:

Eigersund kommune	2008-2010	2009-2011	2010-2012	2011-2013
Personskader	12,3	12,4	12,2	11,8
Hoftebrudd	2	2,3	2,3	2,3

Antall personskader/hofteskader som er blitt behandlet av spesialisthelsetjenesten er noenlunde stabilt.

Tall fra hele Rogaland viser en tendens til flere skader i kommuner med høyere alder. For hvert år økning i snittalder øker gjennomsnittlig antall skader per 1000 innbyggere som behandles i spesialisthelsetjenesten med drøyt 0,43 (Oversiktsdokumentet over folkehelsen i Rogaland - Rogaland Fylkeskommune, juni 2015). Eigersund kommune ligger under landet på gjennomsnittsalder og litt over Rogaland.

Lårbensbrudd forekommer oftest som følge av at eldre personer faller, og personer med benskjørhet er særlig utsatt. Et lårbensbrudd kan være en betydelig helsebelastning for eldre og svekkede personer, og for eldre personer er risikoen for å dø fem til åtte ganger høyere de første tre månedene etter et slikt brudd (P. Haentjens m flere 2010).

Antall fall registrert i sykehjem/institusjoner i Eigersund kommune

I perioden 1. januar 2014 frem til utgang mars 2016 er det registrert 49 fall i sykehjemsavdelinger i Eigersund kommune. Per 2016 rapporterer kommunen for 70 sykehjemsplasser. Det rapporteres ikke på andre fakta utover selve fallet, dermed er det ikke lett tilgjengelig statistikk over eventuelle seinskader som fallet eventuelt medfører.

3.4.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

I følge Oversiktsdokumentet over folkehelsen i Rogaland (Rogaland Fylkeskommune, juni 2015), er Rogaland det fylket hvor færrest skader per innbygger blir behandlet i spesialisthelsetjenesten. Det samme gjelder for lårbensbrudd. I forhold til skadetallene generelt er en usikre på årsakssammenhengen, mens i forhold til lårbensbrudd er lav andel eldre en del av forklaringen.

Antall trafikkskade per innbygger er på vei ned, både i Eigersund, Rogaland og landet totalt sett. Siden 2010 har vi imidlertid sett en økning både i antall drepte og i andelen av trafikkuulykker som medfører dødsfall på landsbasis.

Det har vært en utfordring å finne frem til lokale data, som er kvalitet sikret, til dette avsnittet. Spesielt i forhold til skadeårsaker.

3.5 Helserelatert atferd

Med helsereelatert atferd menes helseatferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall. Dette kan for eksempel være fysisk aktivitet, ernæring og bruk av tobakk og rusmidler. Helsereelatert atferd kan også omfatte seksualatferd og risikoatferd som kan føre til skader og ulykker.

3.5.1 Data

Kosthold og fysisk aktivitet:

Rogalendingene er blant de som spiser mest frukt og grønt i Norge.

Når det gjelder innhold av sukkerholdig drikke ligger Rogaland på nivå med landsgjennomsnittet. Man har de senere år sett et betydelig fall i konsumet i de fleste fylkene, inklusive Rogaland. Manglende fysisk aktivitet ligger til grunn for en rekke sykdommer og helseplager. Her har Rogalendingene et betydelig forbedringspotensial – resultatene fra SSB's levkårsundersøkelse i 2012, plasserer Rogaland som det nest minst aktive fylket. Per dags dato er vi beskyttet av at befolkningen i Rogaland er forholdsvis ung, men om dette vedvarer samtidig som befolkningen blir eldre kan det bidra til en opphopning av sykdomsgrupper som fedme, kreft og hjerte- kar lidelser. Her er det imidlertid en utfordring at vi mangler mye informasjon om hvor aktive folk er, og hva slags aktivitet det er snakk om.

I Eigersund er det gjennomført en undersøkelse på 8. trinn i forhold til kost- og aktivitetsvaner. Undersøkelsen er gjennomført av helsesøster. Alle elever på 8. trinn har vært inne til samtale om kost, aktivitet og vekst i løpet av skoleåret (2014/15).

I den forbindelse ble alle spurt om de deltok på noen form for fysisk aktiviteter sammen med andre på fritiden.

Av 103 elever på 8.trinn, på en av våre ungdomsskoler, svarte 77 av 103 at de deltok på minst en aktivitet. De har da nevnt, fotball, tennis, dans, turn, svømming, håndball, riding, sykling, karate, kampsport, ski. Av de 77 var det bare to som ikke hadde systematisk fysisk aktivitet, men «bare» deltok i kor eller speider.

De samme elevene ble også spurt om de hadde spist frokost den dagen samtalen foregikk. Dagen var ikke avtalt på forhånd og er derfor tilfeldig.

Av 103 elever var der 11 elever som ikke hadde spist frokost den aktuelle dagen.

Elevene ble videre spurt om de hadde med skolemat eller hadde spist skolemat den dagen samtalen foregikk. Av 103 elever var der 6 elever som ikke hadde spist eller ikke hadde med skolemat den aktuelle dagen. Undersøkelsen ble første gang utført skoleåret 2014/15, planlegges å gjennomføres årlig i fortsettelsen.

- Sykkelvaner:

I 2014 gjennomførte Sentio Resesarch, på vegne av Statens vegvesen, en sykkelundersøkelse. Eigersund deltok i sammen med Bergen, Stavanger, Haugesund/Karmøy, Stord og Førde. Inkluderte 7935 respondenter. Totalt 58 prosent hadde syklet en eller flere ganger i løpet av det siste året.

Bergen har lavest sykkelandel (51 prosent), mens andelene ligger rundt 66-68 prosent i Haugesund, Førde og Stavanger. Antall respondenter i Eigersund som svarer ja på om de har syklet en eller flere ganger siste året er 62 %.

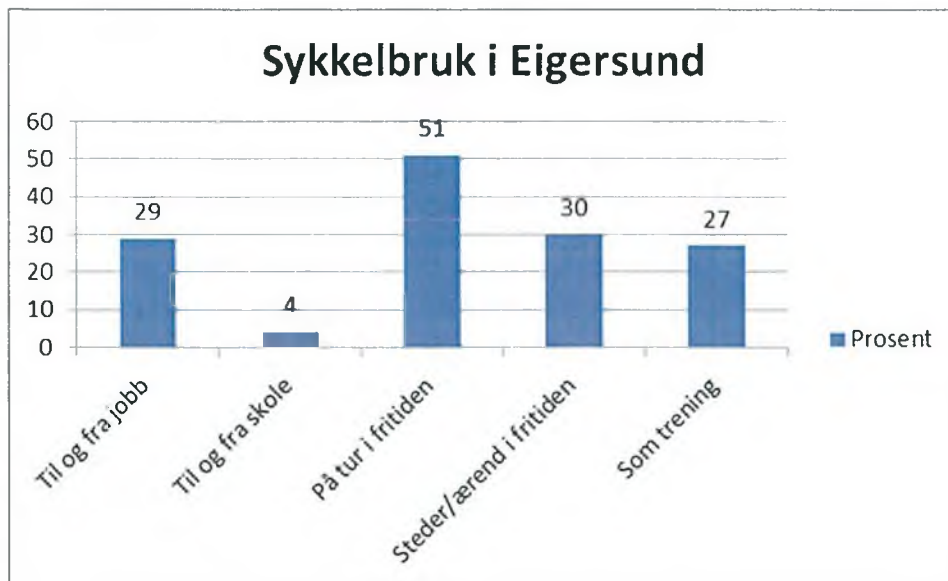
Tabell 7; Kjennetegn på de som sykler mest/minst (kilde: sykkelundersøkelsen 2014):

Kjennetegn på de som sykler mest:	Kjennetegn på de som sykler minst:
Menn (62 %)	Kvinner (53 %)
30-44 år (68 %)	60 år og eldre (31 %)
Skoleelever/Studenter (68 %)	Alderspensjonister (31 %)
Universitet/høyskoleutdanning(67 %)	Utdanningsnivå videregående skole (51 %)

Tendenser:

- De som sykler oftest gjør det til og fra jobb
- De som bruker sykkel daglig er det en større andel som benytter sykkel til ærender i fritiden
- Jobbsykling mest vanlig blant menn i alderen 30-60 år
- Andelen jobbsykling øker med utdanningsnivået
- En større andel menn enn kvinner bruker sykkel til trening, mens kvinner i større grad enn menn bruker sykkelen på tur i fritiden.

Figur 21: Sykkelbruk i Eigersund (kilde: Sykkelundersøkelse 2014, flere svaralternativ):

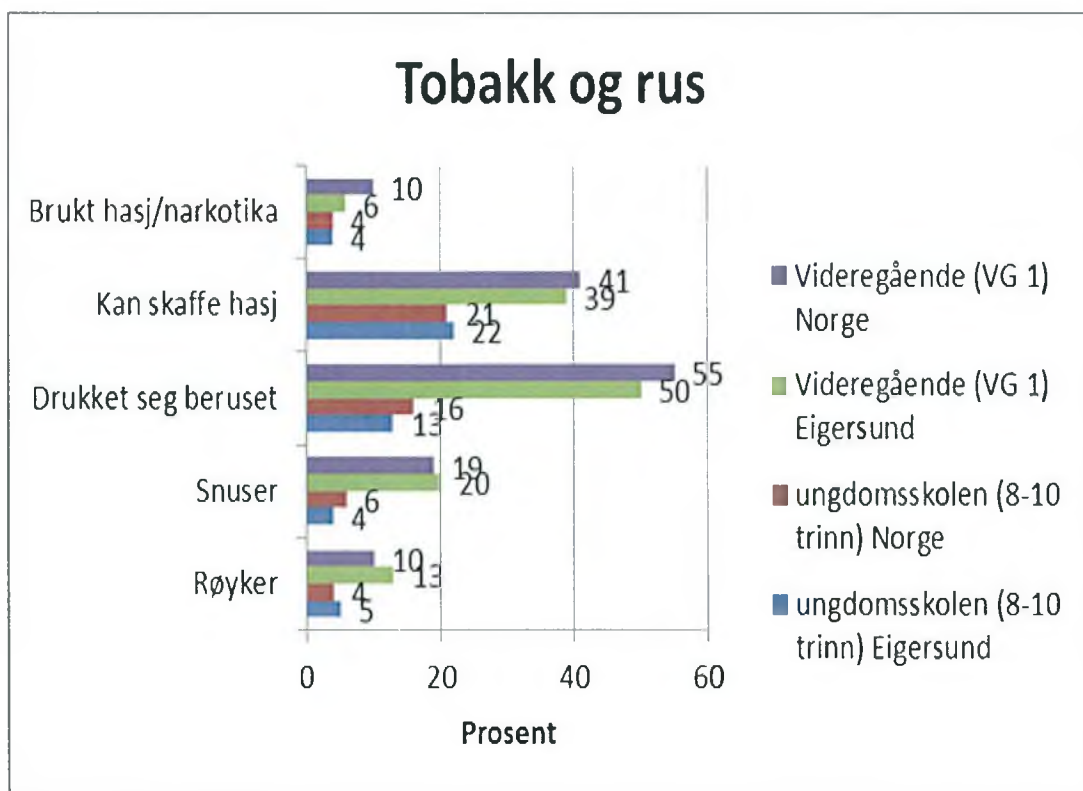
Tobakk og rus:

Andel dagligrøykere har sunket i en årrekke, både i Rogaland og landet som helhet. Nivåene i Rogaland ligger imidlertid over landstotalen, og mens nivåene i resten av landet fortsetter å synke, viser de i Rogaland en bekymringsverdig tendens til å flate ut. Også ungdom i Rogaland ser ut til å røyke mer enn totalverdiene for landet. Og her skiller særlig Dalane seg ut med en høy andel dagligrøykere.

I forhold til snusbruk er Rogaland det fylket som ligger lavest, så det kan tenkes at nivåene av røyking henger sammen med at færre har gått over til snus.

Omfanget av rusproblemer er vanskelig å kartlegge, både pga. at personer med rusproblemer ofte er vanskelige å komme i kontakt med for slik kartlegging, og fordi det er ulike syn på hvor omfattende bruken av rusmidler skal være før det kalles et problem. Ofte er rusproblemer tett knyttet til andre problemer, som oppvekstvansker og psykisk sykdom.

Figur 22: Tobakk og rusbruk i ungdomsskolen og videregående skole (VG 1) i Eigersund (Kilde: Ung data undersøkelsen 2013)

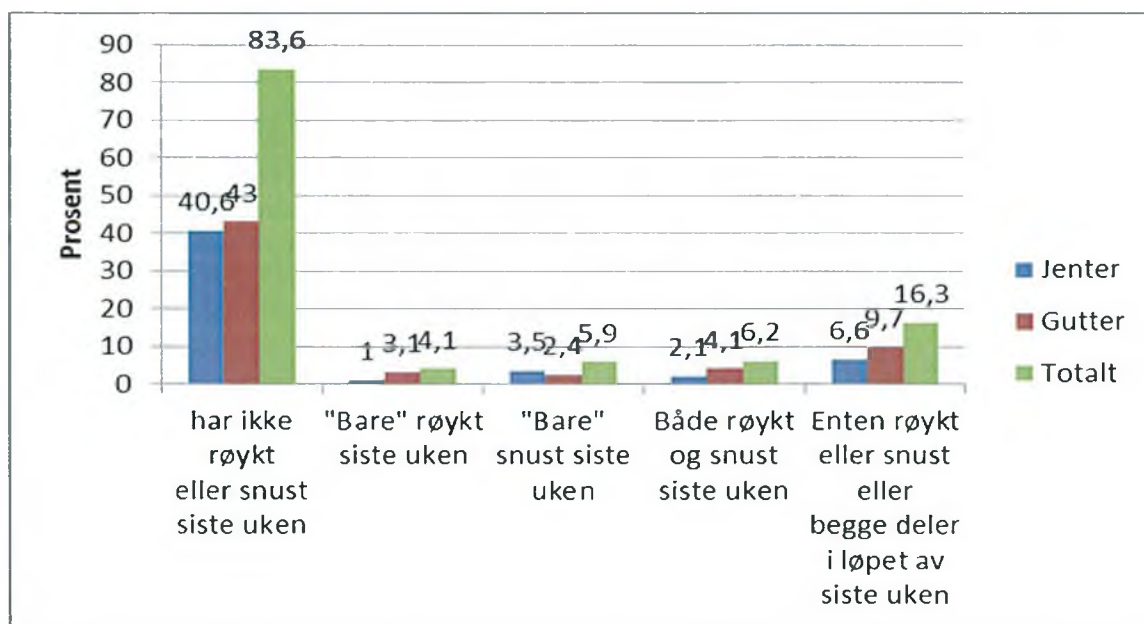

Definisjoner til figur over:

- Røyker; Andel som svarer at de røyker «minst ukentlig» på spørsmålet: «Røyker du?».
- Snuser; Andel som svarer at de bruker snus «minst ukentlig» på spørsmålet «Snuser du?».
- Druknet seg beruset; Andel som svarer at de minst en gang de siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».
- Kan skaffe hasj; Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?
- Brukt hasj/ narkotika; Andel som svarer at de minst en gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».

Ved oppstart av skoleåret 2015-16 besøkte helsesøster alle 1. klasser ved Dalane vgs. I den forbindelse fikk alle elevene som var tilstede i klassene under besøket, to spørsmål som de ble bedt om å svare JA eller NEI på «Har du røykt siste uken?» og «Har du brukt snus siste uken?». Skolen har totalt 309 elever på vg.1, av disse svarte 288 elever på spørsmålene (93,2%).

Figur 23: Tobakk og snusvaner på vg 1 ved skoleoppstart 2015/16 (tall hentet fra undersøkelse gjennomført av helsesøster på skolen):

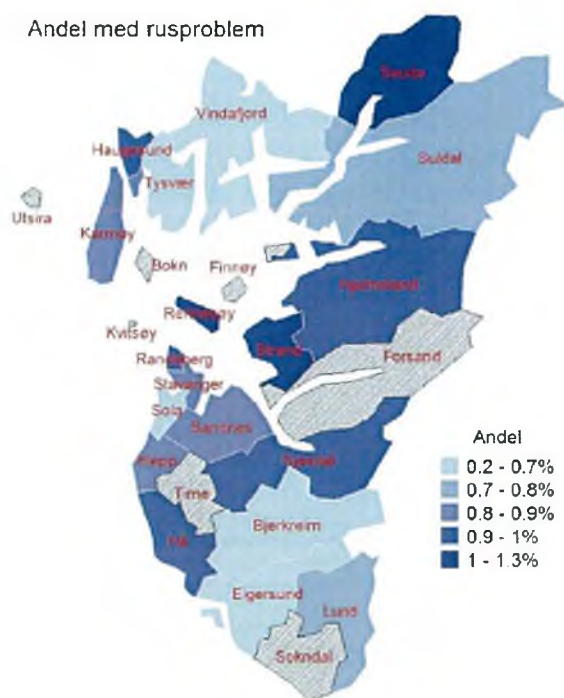

Snus øker risikoen for å bli røyker. Halvparten av de som snuser oppgir at de røyker, røyker av og til. Resultater fra undersøkelsen på vg1 i 2015/16 ser ut som om røyk- og snusvanene til ungdommen er noenlunde det samme som da Ung data undersøkelsen ble gjennomført i 2013.

Rogaland skiller seg ut fra landstotalen med en høy andel som får lov av foreldrene å drikke alkohol. Ungdom i Rogaland får i større grad enn i landet totalt sett lov av foreldrene til å drikke alkohol, og de drikker også mer. For landet totalt sett svarer 86 % av deltakerne i Ungdataundersøkelsen at de ikke har drukket så mye at de har følt seg beruset det siste året. I Rogaland svarer 79 % av deltakerne det samme.

Brukerplan er et kartleggingsverktøy som brukes av kommuner for å kartlegge omfanget av rusproblematikk. Personene som registreres i Brukerplan er registrert med kommunale tjenester, og blir vurdert til å ha et rusproblem av kommunens fagpersoner. 2890 personer i Rogaland har Brukerplan, i Eigersund ble 69 personer registrert i 2015.

Figur 24: Geografisk fordeling over andel med rusproblem (kilde: Oversikt over folkehelsen i Rogaland, Rogaland Fylkeskommune 2015).

Kartfordelingen illustrerer hvordan rusproblematikken varierer betydelig fra kommune til kommune. Av de større byene i Rogaland er det Haugesund som vurderes å ha den største andelen voksne med rusproblemer, snaut én prosent av befolkningen over 18 år.

Nivåene i Dalane framstår noe lavere, men dette er usikkert på grunn av mangelen på informasjon fra Sokndal. Ut over dette er det stor variasjon innad både på Jæren, i Ryfylke og på Haugalandet.

3.5.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

Det er en utfordring at vi mangler mye informasjon om hvor fysisk aktive befolkningen egentlig er. Datamaterialet som forteller om helserelatert atferd, er dessverre mangelfullt, men det vi har av tilgjengelige data tyder på at Rogalendingene er blant de som spiser mest frukt og grønt i Norge, mens vi ligger omtrent på landsgjennomsnittet i forhold til inntak av sukkerholdig drikke. Mindre oppløftende er tallene for fysisk aktivitetsnivå, som plasserer oss nest lavest i landet. Dette i kombinasjon med at Rogalendingene røyker mer enn andre, kan by på betydelige utfordringer etter hvert som befolkningen eldes og de negative helseeffektene for alvor kommer til syne. Ung Data undersøkelsen fra 2013 viser at dette røykemønsteret også er gjeldende for ungdom i Eigersund.

3.6 Helsetilstand

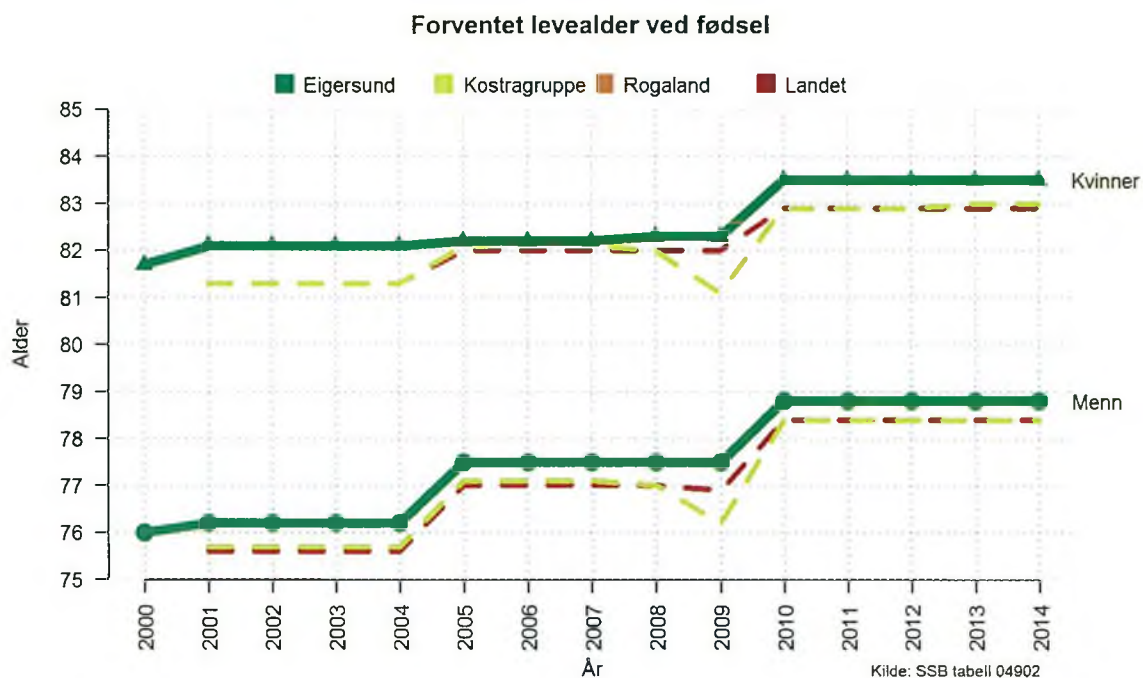
Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike indikatorer (for eksempel risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, sykefravær).

3.6.1 Data

Forventet levealder

Forventet levealder kan gi informasjon om helsetilstanden i befolkningen. På lands- og fylkesnivå er dette en stabil og pålitelig indikator som gir informasjon om endringer over tid og om forskjellen mellom befolkningsgrupper. Indikatoren er informativ også på kommunenivå, forutsatt at det tas hensyn til betydningen av tilfeldige svingninger.

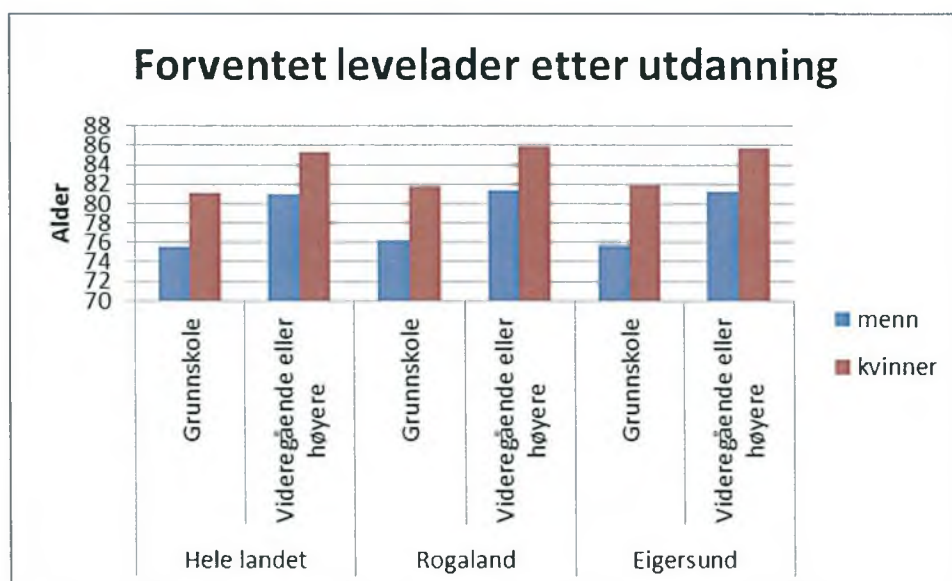
Figur 25: Forventet levealder ved fødsel (Referanse Rogaland Fylkeskommune utvidet folkehelseprofil)

Forventet levealder i Eigersund kommune ligger over landsgjennomsnittet og på nivå med Rogaland.

Forventet levealder etter utdanning:

Figur 26; Forventet levealder etter utdanning, år 1998-2012 (kilde: Kommnehelsa statistikkbank):

Forventet levealder kan gi informasjon om helsetilstanden i befolkningen. De siste 30 årene har alle grupper i landet fått bedre helse, men helsegevinsten er størst for personer med lang utdanning og høy inntekt. Særlig de siste ti årene har helseforskjellene økt, det gjelder både psykisk og fysisk helse, og både barn og voksne. Kvinner lever lengre enn menn. Allikevel ser man at levealderen for kjønnene nærmer seg hverandre. Dette skyldes trolig mer lik yrkesaktivitet og livsstil, særlig når det gjelder røykevaner (www.fhi.no).

Overvekt inkludert fedme:

I forhold til overvekts problematikk har vi bare sesjonsdata tilgjengelig. Her kommer det fram at hver fjerde mann som møtte til sesjon i perioden 2003-09 i Rogaland hadde overvekt eller fedme, tallene for Eigersund er noe høyere. Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, referanse folkehelseprofilen 2016.

Tabell 8; Vektmålinger, i regi av helsestasjon, for 3. og 8. klasse i Eigersund kommune. Presentasjon av andel overvekt og fedme totalt begge kjønn fra 2011 til 2014:

	2011/12	2012/13	2013/14
3. klasse	24,07	12,41	15,21
8.klasse	21,32	15,48	18,25

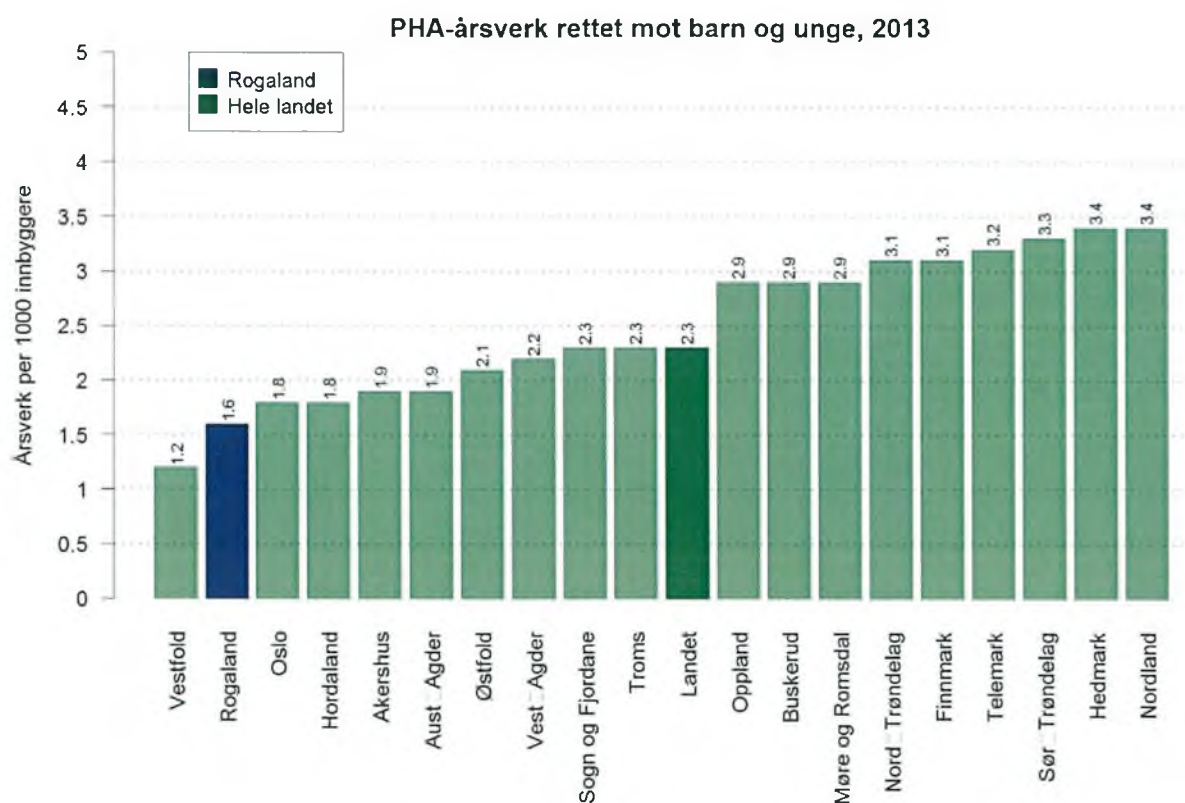
Det er foreløpig ikke sammenlikningsgrunnlag med tall fra øvrige kommuner i Rogaland og landet for øvrig.

Psykisk helse:

Problematikk knyttet til psykisk helse er det som oftest blir nevnt, når folkehelserådgivere i kommunene i Rogaland blir spurt om hva som er de største folkehelseutfordringene i deres kommune. Samtidig rangerer Rogaland tydelig lavere enn landsgjennomsnittet i forhold til pasienter med psykiske symptomer og lidelser i primærhelsetjenesten og brukere av legemidler mot psykiske lidelser. Det er usikkert hva som er årsaken til dette, men en delforklaring kan være at demens klassifiseres som en psykisk lidelse, og den unge befolkningen bidrar til at det er relativt få demente i Rogaland.

Nærmere en av tre ungdommer i ungdomsskole eller videregående skole i Rogaland svarer at de plages med en følelse av at alt er et slit. Problemene er større på videregående enn i ungdomsskolen, og jenter plages betydelig mer enn gutter. Nesten en av ti jenter sliter med depressive symptomer. Rogaland er samtidig det fylket som i forhold til innbyggertallet har nest færrest årsverk innen psykisk helsearbeid rettet mot barn og unge, noe som peker mot at både forebyggingstiltak og kommunalt behandlingstilbud kan være mangelfullt.

Figur 27; Årsverk per 1000 innbyggere til tjenester og tiltak rettet mot personer under 18 år med psykiske vansker/lidelser, 2013. Landstotal og fylker (kilde Sintef):

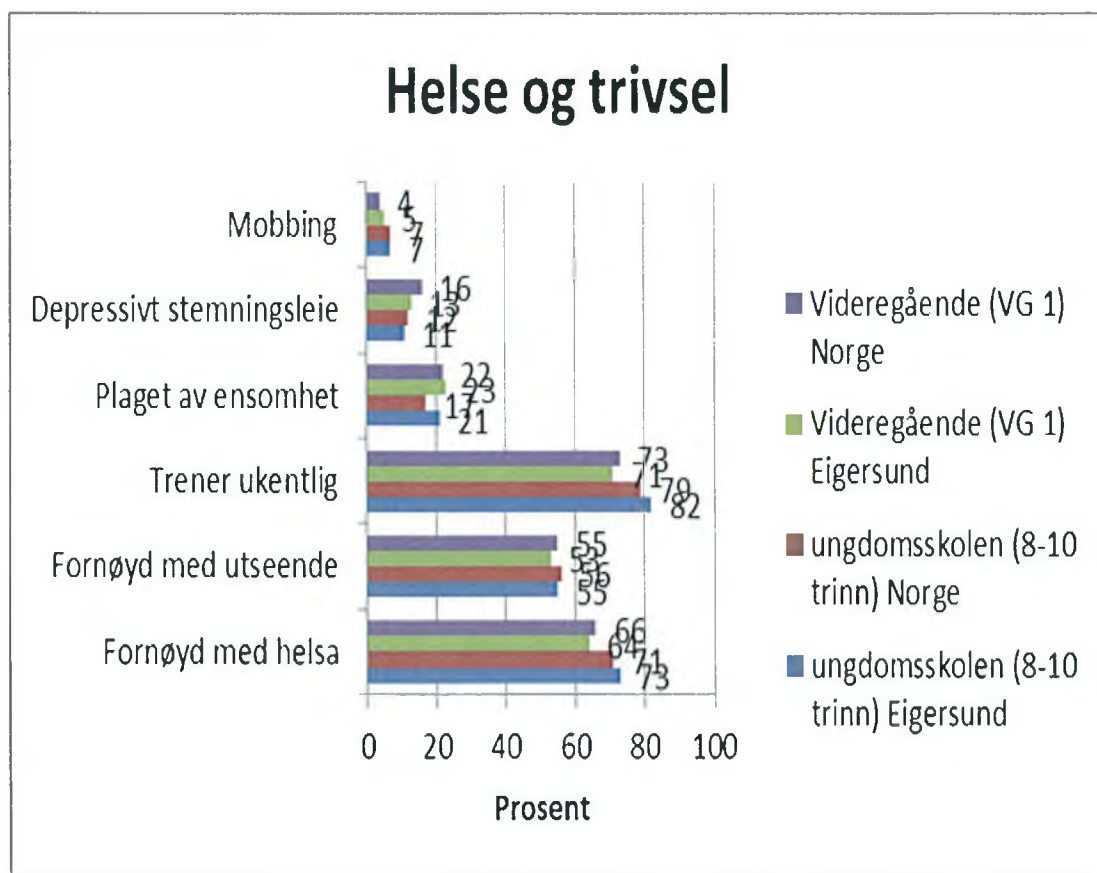

Kilde: Sintef

PHA= psykisk helsearbeid.

Å oppleve seg trygg, oppleve tilhørighet og det å trives i oppvekstmiljøet og lokalsamfunnet er grunnleggende betingelser for god psykisk helse gjennom hele livsløpet. Kommunens arbeid legger premisene for utviklingen av gode lokalsamfunn og kan dermed påvirke barn og unges psykiske helse (www.fhi.no)

Figur 28; Helse og trivsel i ungdomsskolen og videregående skole (VG 1) i Eigersund (Kilde: Ung data undersøkelsen 2013):

Definisjoner:

- Mobbing; Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?
- Depressivt stemningsleie; Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.
- Plaget av ensomhet, Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av den siste uke?
- Trener ukentlig; Andel som minst ukentlig deltar i enten idrett og trening på skolen (utenom skoletida), trener eller konkurrer i et idrettslag, trener på treningsstudio eller helsestudio, trener eller trimmer på egen hånd, danser (som trening) eller er på kampsport eller selvforsvartrening.
- Fornøyd med utseende; Andel som svarer «svært» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med utseendet ditt?
- Fornøyd med helsa; Andel som svarer «svært» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med helsa di?

- **Somatisk helse**

Rogaland har, mye takket være den unge befolkningen, lave nivåer på de fleste indikatorene for somatiske helseproblemer. For muskel- og skjelettlidelser, hjerte- og karsykdommer, diabetes og hoftebrudd er Rogaland lavest eller blant de laveste. Eigersund kommune har imidlertid, noe høyere andel personer med muskel- og skjelettlidelser (referanse folkehelseprofilen 2016) enn fylket og landet.

Også i forhold til kreft rangerer Rogaland lavere enn landsgjennomsnittet, men her er forskjellen mindre tydelig. Kreftratene i Rogaland og Norge totalt sett har steget betydelig (hhv. 27 og 29 prosent) fra perioden 1986-95 til 2002-11. Det samme gjelder den vestlige verden for øvrig. Økt alder er en viktig delforklaring, men det er ikke tilstrekkelig til å forklare alt – ikke minst fordi krefthyppigheten øker i alle aldersgrupper. Livsstil spiller en rolle – anslagsvis hvert tredje kreftilfelle kan forebygges. Folkehelseinstituttet omtaler reduksjon av røyking som det viktigste man kan gjøre for å få ned kreftforekomsten.

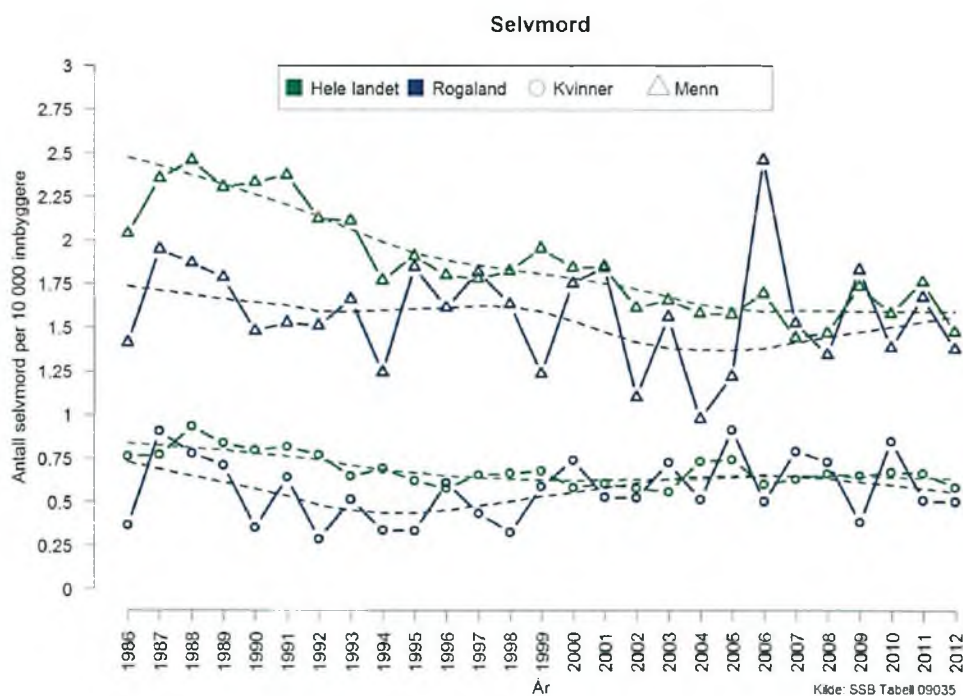
Andelen røykere er på vei nedover i Norge, men ettervirkningene gjør at man fortsatt venter en økning i lungekreft blant kvinner, på grunn av at røyking blant kvinner ble vanlig senere enn det ble blant menn. Dette understreker også det bekymringsfulle ved at nedgangen i antall røykere i Rogaland ser ut til å stagnere.

Alkoholforbruket i Norge stiger, noe som bl.a. bidrar til å øke hyppigheten av kreft i fordøyelsessystemet. Uheldig kosthold, fedme og mangel på fysisk aktivitet bidrar også til økningen i kreftrisiko (referanse til «Oversikt over folkehelsen i Rogaland, kortversjon januar 2016», Rogaland Fylkeskommune).

- **Selv mord**

Rogalands selvmordstall er noe lavere enn landsgjennomsnittet, men her er det fortsatt en lang vei å gå. Blant menn har det vært en viss nedgang i selvmordshyppigheten, de siste tiårene, både i Rogaland og landet totalt sett. Nedgangen er imidlertid tydeligere i landet for øvrig enn i Rogaland, så forspranget Rogaland hadde i starten av perioden er visket ut. For kvinner er nivåene forholdsvis stabile over tid.

Figur 29; Antall selvmord per 10 000 innbyggere, Rogaland og Norge, etter kjønn, 1986-2012 (Kilde SSB):

- **Tannhelsetall:**

Figur 30; Tannhelsetall – nøkkelårskull, Sør Jæren tannhelsedistrikt.

5 år: DMFT=0 %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EGERSUND	84,7	77,2	76,5	75,8	79,3	74,7	79,9	82,5	83,8
SØR-JÆREN	69	81,1	81,7	78,5	82,7	79,5	81,3	83,4	84,2

12 år: DMFT=0 %

EGERSUND	51,4	42,6	43	51,3	52,1	62,1	56,5	65,5	61,6
SØR-JÆREN	38,7	37,5	4,6	45	51,3	53	54,3	60,7	56,6

18 år: DMFT=0 %

EGERSUND	13	15,3	12,78	14,12	20,33	14,8	16,6	17,9	17,2
SØR-JÆREN	9	10,1	10,07	10,1	12,8	13,4	13,3	14,4	18,8

DMFT=0 vil si ingen karies/hull i tennene så langt i livet. Se tall fra 5-, 12- og 18 års kontroll. Sammenlikner Egersund med tall fra Sør Jæren distrikt (inkluderer Sokndal, Egersund, Moi, Varhaug, Nærbø, Bryne og Klepp tannklinikker).

For 5-åringene har Egersund en svak økning i antall med karies, og ligger også noe over tallene for Sør Jæren. Når en ser på oversikten for 12 og 18 åringer, er det motsatt: her sees en positiv trend for

Egersund, i den forstand at det er færre som har hatt karies ved kontroller 12 og 18 år enn Sør Jæren for øvrig.

3.6.2 Oppsummering og analyse; ressurser og utfordringer

78 prosent av Rogalendingene vurderer at helsen deres er god eller meget god, noe som er på samme nivå som landsgjennomsnittet. Ung Data undersøkelsen fra Eigersund 2013, viser at man på 8. trinn er noe mer fornøyd med egen helse enn landet for øvrig, mens på videregående trinn er noenlunde lik besvarelse som resten av landet.

4. Oppsummering

God folkehelse skapes gjennom god samfunnsutvikling. Samtidig er folkehelsen en viktig faktor for god utvikling. En rekke forhold i samfunnet påvirker folkehelsen, som bolig, utdanning, arbeid og sosiale miljøer. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) stiller krav til kommunen om å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorene som kan virke inn på helsetilstanden. Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år og i tillegg gjøre et løpende oversiktsarbeid.

Ansatte knyttet til folkehelsearbeidet i kommunen har samlet inn erfarings basert kunnskap fra de ulike avdelinger internt i kommunen, og fra fylkeskommunale og statlige kilder. Det har for enkelte områder vært en utfordring å finne kvalitet sikrede data, spesielt gjeldende lokale forhold. Det kan tenkes at dokumentet ikke er fullstendig, men danner grunnlag for et videre fremtidig arbeid på området.

Helsetilstanden i den norske befolkningen er god. Dette er også gjeldende for innbyggere i Eigersund. Levealderen er høy og vil øke framover. Norge rangeres fremst i internasjonale sammenlikninger av trivsel og velferd. De sosiale forskjellene i helse er fortsatt betydelige, psykiske plager og lidelser er en stor folkehelseutfordring, og sykdommer som delvis henger sammen med livsstil og levevaner, er blant de viktigste årsakene til tapte leveår. Sett ut fra de innsamlede data for Eigersund kommune, ligger kommunen bedre an enn landsgjennomsnittet på områder som eksempelvis: færre barn av enslige forsørgere, mindre frafall i den videregående skole, mindre røyking blant kvinner, mindre diabetes type 2, god drikkevannsforsyning, mindre personskader behandlet i sykehus, tilgjengelighet til gode friluftsområder og kommunen har et variert kulturtilbud. Når det gjelder helseutfordringer sett ut fra de innsamlede data for Eigersund kommune, registreres stigende arbeidsledighet, noen flere enn landsgjennomsnittet er uføretrygdet i alderen 18-44 år, plager knyttet til muskel og skjelettsystemet er høyere enn landsgjennomsnittet og det er et høyere antibiotikum forbruk, noe høyere andel overvekt blant kvinner, en del barn og unge er plaget av angst, depresjon og ensomhet samt andelen 10. klassinger som trives på skolen er lavere enn i landet som helhet og UngData undersøkelsen både i 2013 - og 16 viser at lokal ungdom ikke er helt tilfreds med tilgjengelige fritidstilbud og ungdomslokaler i kommunen.

5. Kildehenvisninger

- Ung Data undersøkelsen i Eigersund 2013, faglig ansvarlig er NOVA og KoRus Vest.
- Ung Data undersøkelsen i Eigersund 2016, faglig ansvarlig er NOVA og KoRus Vest.
- Meld. St.19 (2014-2015): Folkehelsemeldingen– Mestring og muligheter
- Innbyggerundersøkelsen i Eigersund i forbindelse med rullering av samfunnsdelen til kommuneplan (2015)
- Sykkelundersøkelse 2014, region Vest. Gjennomført av Sentio Research for Statens Vegvesen.
- Sjumilssteget Eigersund (analyse av kommunens oppfølging av FN sin barnevernkonvensjon sommer 2015)
- KOSTRA
- www.ssb.no
- www.msis.no
- Folkehelsebarometer for Eigersund 2016; www.fhi.no
- P. Haentjens, J. Magaziner, C. S. Colón-Emeric, D. Vanderschueren, K. Milisen, B. Velkeniers, and S. Boonen, "Meta-analysis: Excess Mortality After Hip Fracture Among Older Women and Men," *Ann. Intern. Med.*, vol. 152, no. 6, pp. 380–390, Mar. 2010.
- Kommnehelsa statistikkbank
- www.barnehagefakta.no
- Kommuneplan 2015-2027 for Eigersund kommune
- Trafikksikkerhetsplan for Eigersund kommune (2013-2022)
- www.sintef.no
- Oversikt over folkehelsen i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, juni 2015
- Rogaland fylkeskommunes ulike dokumenter relatert folkehelse:
<https://wiki.rogfk.no/groups/folkehelserogaland/>

Vedlegg

Vedlegg 1 Tema og kilder

Vedlegg 2 Rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Vedlegg nr 1 til dokumentet «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for Eigersund kommune 2016-2020».

Tema og kilder; bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet

Tema 	Kilder 	Stat/FK	Lokale fakta
Kap 3.1 Befolknings sammensetning	<ul style="list-style-type: none"> • SSB • folkehelseprofil 	<ul style="list-style-type: none"> • NAV • Kommuneplan 2015-2027 (utvikling i folketall basert på forventet boligbygging). Spørreundersøkelse blant innbyggere. • Informasjon fra skattekontoret 	
Kap 3.2 Oppvekst og levekår	<ul style="list-style-type: none"> • SSB • Elevundersøkelsen • Folkehelseprofil 	<ul style="list-style-type: none"> • NAV • Skolestruktur, elevtall • Barnehagedekning • Sjumilssteganalyse • Tilgjengelig til helsestasjons- og skolehelsetjeneste • Tall fra miljørettet helsevern • www.barnehagefakta.no • Dekningsgrad kommunale boliger 	
Kap 3.3 Miljø		<ul style="list-style-type: none"> • Kultur og sosiale møteplasser. • Drikkevannskvalitet 	

Tema og kilder; bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet

Tema 	Kilder 	Stat/FK	Lokale fakta
		<ul style="list-style-type: none"> • Luftkvalitet • Sykkelvegnett (lokal sykkelplan og trafikksikkerhetsplan) • Inneklima barnehager, skoler og offentlige bygg • Sjumilssteget (trygge skoleveier) • Kollektiv transport • Reisevanekartlegging (sykkelbyen) • Antall frivillige lag/ organisasjoner (Frivilligsentralen) • Omfang av sosiale risikomiljøer som rus og kriminalitet • Integreringstiltak flyktninger 	
Kap 3.4 Skader og ulykker	<ul style="list-style-type: none"> • Helseforetaket • Trygg trafikk • Politiet/ Norsk folkehjelp – ikke fått kvalitet sikret tall, derfor ikke benyttet i fremstilling(drukning) 	<ul style="list-style-type: none"> • Teknisk etat • Sykkelplan (sammenhengende sykkel og gangvei) • Trafikksikkerhetsplan • Cos doc registreringer 	
Kap 3.5 Helseatferd	<ul style="list-style-type: none"> • Ung data undersøkelsen 2013 og 	<ul style="list-style-type: none"> • Helsestasjon (vekt i 3. og 8. klasse) 	

Tema og kilder; bakgrunnsinformasjon til oversiktsarbeidet

Tema 	Kilder 	Stat/FK	Lokale fakta
		2016 <ul style="list-style-type: none"> • Folkehelseprofiler • KoRus Vest 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruspolitisk handlingsplan • Rusteamet/ Uteteamet • Kultur og oppvekst • Sjumilssteget • Undersøkelser via spørreskjema for nye elever på vgs (Røyk/snus/kost/aktivitetsvaner)
Kap 3.6 Helsetilstand		Folkehelseprofil SUS	<ul style="list-style-type: none"> • Innbyggerundersøkelsen • Kommuneoverlege-data • Årlig forum for fastleger. Diskusjon av utfordringsbilde. Ledet av Kommuneoverlege • Rogaland tannklinikk

Rutine for løpende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Forslaget er utarbeidet av intern samordningsgruppe, drøftet av folkehelseforum og kommuneoverlege og godkjent av rådmannens ledergruppe.

Dokumentet inneholder: Innledning, organisasjonskart for løpende oversiktsarbeid, årshjul for oversikten, hvilke faktorer/forhold Eigersund kommune skal følge særlig med på og ansvarsområdene til etatene, rutiner, kontaktpersoner, avvikshåndtering, kilder og referanser.

1. Innledning/ bakgrunn;

Sist revidert: 14.06..2016

Kommunen har ansvar for å ha oversikt over helsetilstanden (folkehelse) og påvirkningsfaktorer på denne, samt forebygge sosiale forskjeller (Folkehelseloven § 5). Dette ansvaret er lagt til kommunen «som sådan», ikke kun til helseetaten. Det vil si at man må forstå folkehelse som samfunnsutvikling, mer enn reparasjon av sykdom. God oversikt – en forutsetning for god folkehelse.

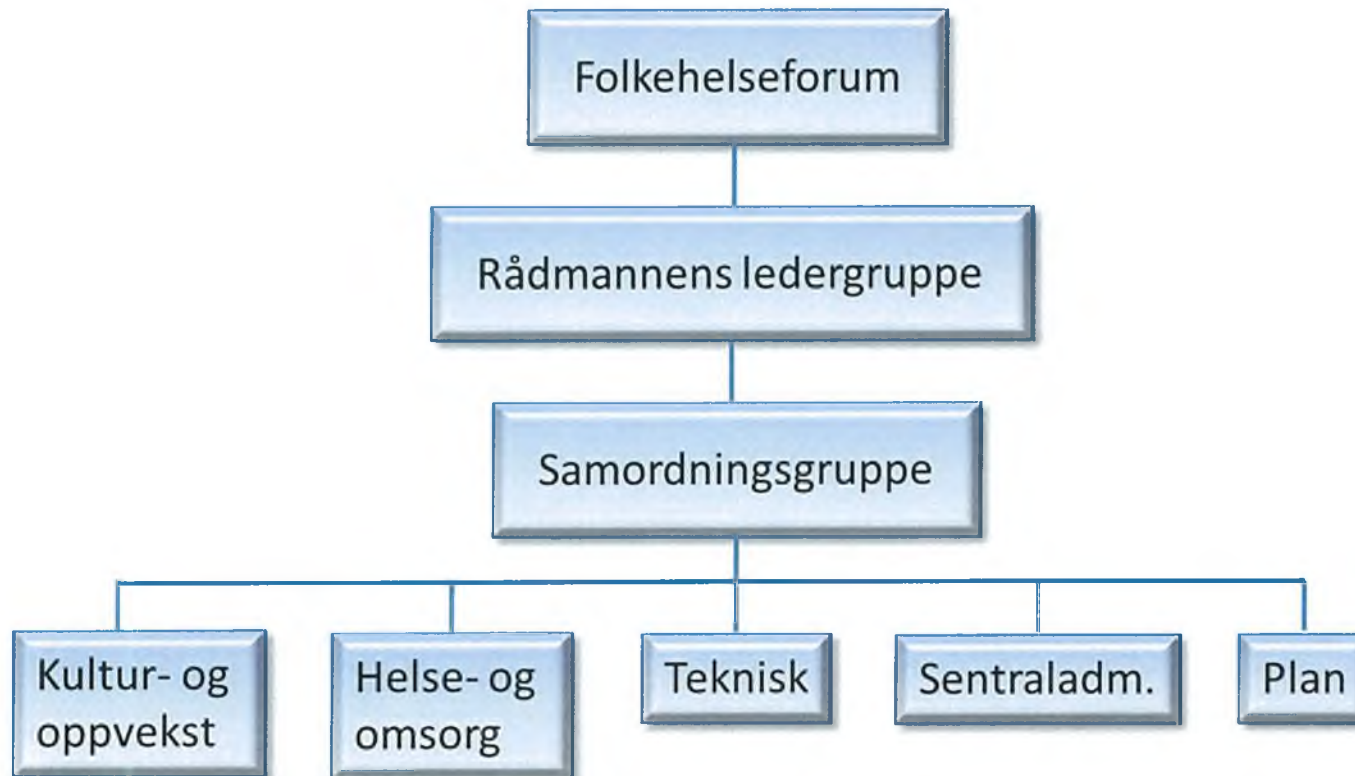
Forskrift om oversikt over folkehelsen presiserer i § 3 at kommunens oversikt skal omfatte opplysninger om og vurderinger av

- a) Befolkningssammensetning
- b) Oppvekst- og levekårsforhold
- c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- d) Skader og ulykker
- e) Helserelatert atferd
- f) Helsetilstand

Hvert 4. år skal det foreligge et skriftlig oversiktsdokument, som skal ligge til grunn for planstrategi og kommuneplan. I mellom disse 4. årene skal det foregå et såkalt løpende oversiktsarbeid, slik at kommunen v/rådmann, kontinuerlig kan følge med på utviklingen i kommunen.

Vedlagt følger rutine for løpende oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer.

2. Organisering av løpende oversiktsarbeid i Eigersund

Folkehelseforum;

Tverrfaglig/etatlig sammensatt gruppe, ledet av Ordfører. Folkehelsekoordinator fungerer som sekretær for gruppen. Rapporterer til Rådmannen. Møtes ca hver 6. uke.

Oppgaver for Folkehelseforumet

Jobbe med/koordinere tiltak som fremmer god helse og utjevne sosiale helseforskjeller i kommunen.

1. Deltakerne skal gi anbefalinger om hva hver etat skal iverksette av tiltak (kortsiktig og langsiktig) knyttet til områder innen folkehelsearbeid. "Helse i alt vi gjør". Utgangspunktet bør være tiltak som imøtekommer folkehelseutfordringene. Nedfelles i årlig Handlingsplan for Folkehelse.
2. Bidra til etablering av gode evalueringsrutiner for det kommunale folkehelsearbeidet.
3. Fungere som referansegruppe for folkehelsekoordinator.
4. Fungere som bindeledd mellom de ulike nivåene i kommunen og det politiske miljøet.
5. Aktiv rolle ovenfor frivillige lag og foreninger.
6. Ved behov; etablere prosjektgrupper som får ansvar for gjennomføring av diverse prosjekter og tiltak som iverksettes, relatert folkehelsearbeid.
7. Delta i den løpende vurderingen av hva som er viktige innsatsområder m.m basert på det løpende oversiktsarbeidet.

Medlemmer:

Folkehelseforumet vil ivareta det tverrsektorielle perspektivet med barnehage, skole, kultur, plan og friluftsliv, frivillighet, helse og eldre/funksjonshemmede. I tillegg er ordføreren med, da tenkningen og arbeidet med folkehelsearbeid er både administrasjon/ledelse og stor grad politikk.

Forumet består av:

- Ordfører - møteleder
- Folkehelsekoordinator – sekretær
- Plansjef
- Kommuneoverlege
- Leder av fysio- ergoterapiavdelingen
- Helsesøster
- SLT og oppvekst koordinator
- Prosjektleder Sykkelby
- Frivilligsentralen
- Rådgiver natur og friluftsliv
- Kultur
- Tannhelse
- Dalane Friluftsråd

Rådmannens ledergruppe

Består av Rådmann med kommunalsjefene samt informasjonssjef og plansjef.

Samordningsgruppe;

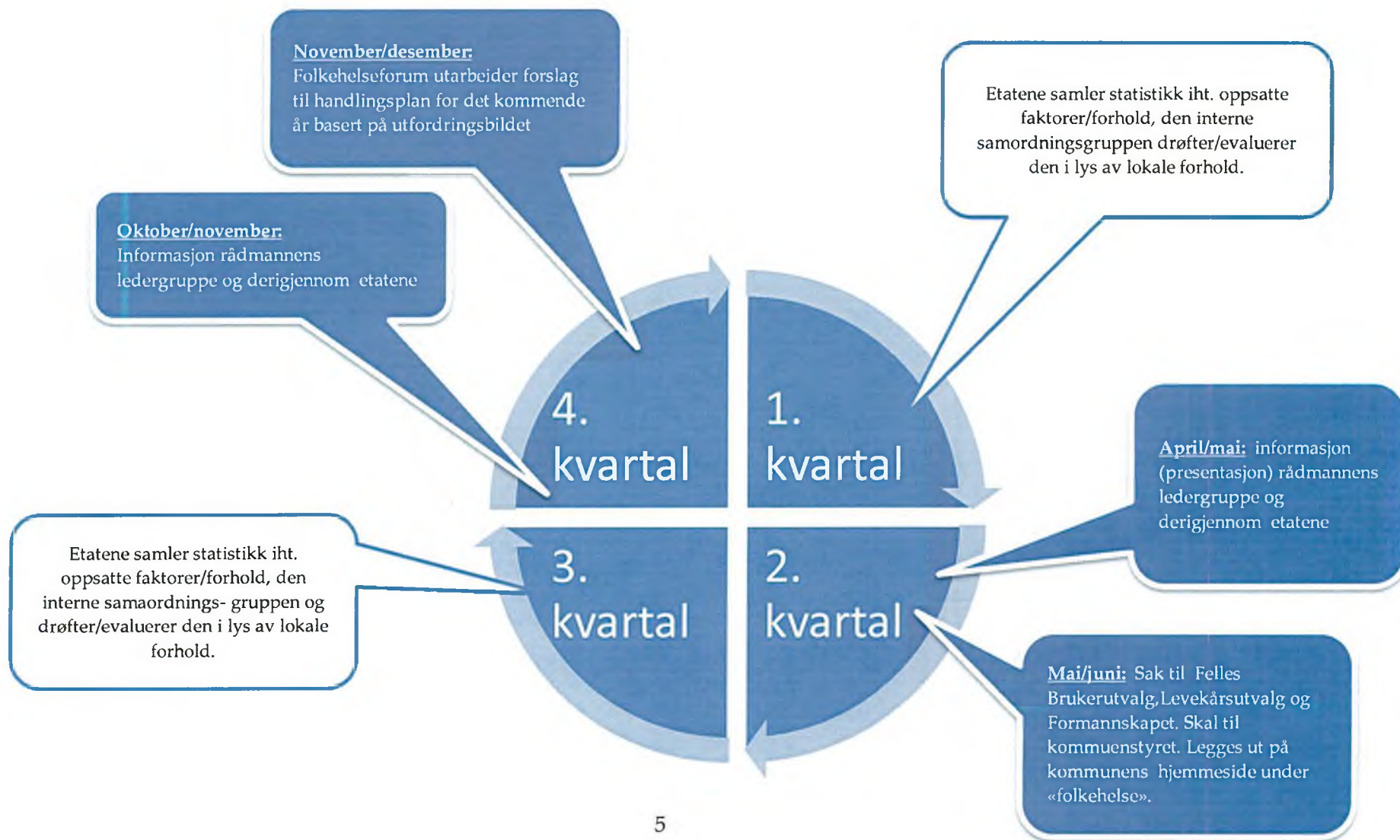
Behandler data og statistikk relatert løpende oversikt for folkehelse. Koordineres og ledes av folkehelsekoordinator. Møtes 2 ganger pr. år eller etter behov. Rapporterer til Rådmannen.

Avdelingene;

Folkehelse er kommunens ansvar i forhold til egne arbeidsoppgaver.

- Hver avdeling har en representant inn i Samordningsgruppen.

8. Årshjul for løpende oversikt over helsetilstanden i Eigersund kommune

2. Hvilke forhold/faktorer skal kommunen følge særlig med på:

Tidspunkt: Årlig		
Etat	Ansvarlig avdeling/ område	Faktorer / forhold
Kultur og Oppvekst	Skole	Elevundersøkelse : mobbing, trivsel, antall enkeltvedtak angående mobbing. Gjennomført videregående skole (Vg1,Vg2,Vg3 - sortert etter ungdomsskole) . Utdanning lærerstilling (kvalifisert personell) Fravær/skolevegning Grunnskolepoeng Foresattes utdanningsnivå
	Barnehage	Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehageutdanning. Andel assistenter med barne- og ungdomsarbeiderutdanning Andel barn 1-5 år med barnehageplass. Andel flyktningbarn som går i barnehage Voksenteitet i barnehage
	Barnevern	Andel/antall barn med tiltak Andel /antall undersøkelser med behandlingstid over tre måneder Andel/ antall barn som akutt plasseres
	Kultur	Andel medlemmer med flyktningebakgrunn i organiserte fritidsaktiviteter
	SLT	Kriminalitetsstatistikk SLT – arbeidsgruppe: hva er samfunnets største utfordring m.h.t dagens barn og unge? Hva kan etatene gjøre av felles tverretattlig innsats?
Teknisk:	Samferdsel, transport, infrastruktur	Oversikt over antall skadde, antall drepte og uhell med personskader i Eigersund. Sykkelveinett.
	Miljø	Drikkevannskvalitet. Tilgang friområder.
Helse og omsorg:	Helse (Kommunalsjef HO med stabsansatte)	Evaluerings av temaområde sykdom og helse i folkehelseprofilen (benytter standardiserte tall) Årsverk/ ressursbruk – forebygging barn og unge kontra andre grupper Vurdering av data fra KOSTRA

Vedlegg 2: Eigersund kommune – rutine for løpende oversikt over helsetilstanden

	Helsestasjonen (Ledende helsesøster)	Resultater veiing 3. og 8. klasse på alle skoler. Vurdering av tilgjengelighet til helsestasjonstjenester Spørreundersøkelse ift kost, røyk/snus, alkohol og fysisk aktivitetsvaner blant elever på 1. trinn videregående skole
	NAV (leder kommunalt NAV)	Andel uføre, spesielt unge uføre. Mottakere av sosialstønad. Andel arbeidsledige
	Folkehelse (folkehelsekoordinator)	Årlig folkehelseprofil (FHI – benytter standardiserte tall). Tannhelse (data hentes fra Tannhelse Rogaland, avd Egersund) Handlingsplan for folkehelse utarbeides – skriftlig sammenfatning av helsetilstanden Levekår: Barn av enslige forsørgere. Personer under 18 år i lavinntektsfamilier.
	Sysselby (sysselbykoordinator)	Kontinuerlig telling av antall syklister (Jernbaneveien vil komme før påske 2016 , deretter fire til innen tre år).
	Rus og psykisk helse (leder Mestringsenheten med rusteamet)	Brukerplan - oversikt over gruppen og sentrale faktorer
	Fastlegene	Årsrapport
Sentral-administrasjonen:	Plan	Befolkningsutvikling. Framskrivning av aldersfordeling.
	Personal (Personalsjef)	Heltid/deltid prosjekt. Uønsket deltid i kommunen.
	Økonomi avd	Andre relevante tall som har betydning for folkehelse og som økonomikontoret har ansvaret for.

Tidspunkt: hvert 3. år /4. år		
Etat	Avdeling/ område	Hva ?
Helse og omsorg:	Folkehelse	Oversiktsdokument folkehelse (2016, 2020, 2024...)
Kultur og Oppvekst	SLT	UNG data undersøkelse – 2016, 2019, 2021

3. Rutiner for løpende oversikt:

- Etatene har ansvar for å fremskaffe statistikken i h.h.t. overforstående liste og årshjul.
- Hver etat har en person som skal koordinere arbeidet med å samle inn statistikken fra sin etat (samordningsgruppe).
- Statistikken skal gjennomgås og drøftes av samordningsgruppen før den legges fram for rådmannens ledergruppe.
- Folkehelsekoordinator kaller inn til møter i Samordningsgruppen.
- Rådmannens ledergruppe skal motta løpende oversikt 2 ganger årlig med kommuneoverlege og andre medlemmer fra samordningsgruppen til stede (nok med en gang?)
- Avvik på disse rutinene skal meldes inn i kommunens avvikssystem Qm+.
- Det løpende oversiktsarbeidet skal årlig evalueres av folkehelseforum, samordnings gruppen og rådmannens ledergruppe.

4. Kontaktpersoner for løpende oversikt (samordningsgruppe):

Etat	Avdeling	Kontaktperson, telefon, epost
Kultur og oppvekst		Utnevnes av kommunalsjef for enhet
Helse og omsorg		Utnevnes av kommunalsjef for enhet
Teknisk		Utnevnes av kommunalsjef for enhet
Sentraladministrasjonen		Utnevnes av kommunalsjef for enhet

5. Avvik:

Avvik på denne rutinen skal registreres og behandles i avvikssystemet Qm +. Det vil si at feil/svikt blir rettet opp, og endringer blir gjort for å sikre at tilsvarende avvik ikke skjer igjen.

6. Videre arbeid med løpende oversikt:

Løpende oversiktsarbeid skal legges til grunn for kommunalt planarbeid.

Løpende oversiktsarbeid skal danne grunnlaget for arbeidet med det 4. årlige oversiktsdokumentet.

Oversiktsdokumentet skal legges til grunn for planstrategien.

7. Kilder:

Vedlegg 2: Eigersund kommune – rutine for løpende oversikt over helsetilstanden

Eksterne kilder	Kommunale kilder
Helsedirektoratet	Helse- og omsorgsetat
Folkehelseinstituttet	Fastlegene/kommuneoverlege
Rogaland fylkeskommune	Lokalt NAV kontor
Statistisk sentralbyrå	Lokal helsesøstertjeneste
Kostra	Mestringsenheten
GSI (elevundersøkelse)	Folkehelsekoordinator
KorusVest	Oppvekst- og kulturetat
Kompass	Lokale skoler
Tannhelse Rogaland	Lokale barnehager
Politi	Lokalt barnevern
Brukerplan	SLT
Veivesenet	Teknisk etat
Basil	Sentraladministrasjonen
Trygg trafikk	Planavdeling
	(informasjonskildene benyttes i varierende grad).

8. Referanser:
Folkehelseloven

Vedlegg 2: Eigersund kommune – rutine for løpende oversikt over helsetilstanden

Forskrift om oversikt over folkehelsen

God oversikt - en forutsetning for god folkehelse. En veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Plan- og bygningslov med forskrifter

PROTOKOLL

Utvalg: ELDRERÅDET
Møtenr: 1/17
Møtedato: 07.02.2017 10:00 **Møte hevet: 13:30**
Møtested: Fylkeshuset, DU-12

Innkalte:

Funksjon	Navn	Parti	Forfall	Møtt for
Leder	Sven Hove	PF		
Nestleder	Oddrun Strand Rangnes	PF		
Medlem	Astrid Rørvig	PF		
Medlem	Gunnstein Emmerhoff	LOP		
Medlem	Kjell Sund	AP		
Medlem	Gunn-Marit Lygre	KRF		
Medlem	Karen Margrethe Mjelde	FRP	FO	

Det var ikke mulig å kalle inn vara for Karen Margrethe Mjelde

Fra administrasjonen møte

Elisabeth Wallace Haaland, folkehelse, regionalplanavdelingen
Jon Inge Zazzera, seksjonssjef, kulturavdelingen
Jostein Kvernes Salvesen, fagkoordinator, kulturavdelingen
Erik Søndena, rådgiver, kulturavdelingen
Trond Bjørknes, rådgiver, kulturavdelingen

Det var **ingen merknader** til innkallingen / sakslisten.

SAKLISTE

Møtesaksnr.	Arkivsaksnr. Tittel	Resultat
ER-sak 1/17	16/21846 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I ELDRERÅDET DEN 22.11.2016	Innstilling enst. vedtatt
ER-sak 2/17	16/25415 TILSKUDD TIL INTERNASJONALE IDRETTSARRANGEMENTER 2017	Enstemmig vedtatt
ER-sak 3/17	17/420 DRIFTS- OG TILTAKSSTØTTE FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER 2017	Enstemmig vedtatt

ER-sak 4/17	17/975	Enstemmig vedtatt ALLMENT KULTURARBEID 2017 - TILSKUDDSRUNDE 1
ER-sak 5/17	17/977	Enstemmig vedtatt TILSKUDD TIL FESTIVALER 2017
ER-sak 6/17	16/16773	Enstemmig vedtatt TILSKUDD TIL BIBLIOTEKUTVIKLING 2017
ER-sak 7/17	17/630	Enstemmig vedtatt DISPONERING AV MILJØTILTAKSMIDLER FOR 2017
ER-sak 8/17	17/519	Enstemmig vedtatt REGIONALT FOLKEHELSEARBEID- BUDSJETT OG TILTAK FOR 2017
ER-sak 9/17	17/1642	Enstemmig vedtatt TRAFIKKSIKKERHET - ULYKKESSTATISTIKK 2016
ER-sak 10/17	17/2943	Innstilling enst. vedtatt ÅRSMELDING 2016 - ELDRERÅDET
ER-sak 11/17	17/3987	Innstilling enst. vedtatt ORIENTERINGSSKRIV 07.02.2017

Notater til orienteringsskriv:

1. Uttalelse fra Storbykonferansen for eldreråd 2016 – Tannhelse og munnpleie for eldre

Eldrerådet støtter uttalelsen og viser til uttalelse fra rådet XXXXX

5. Invitasjon til Landskonferanse 2017

Astrid, Kjell og Oddrun får muligheten for å dra og de tar kontakt til sekretær om påmelding og bestilling av billetter osv.

Lagt frem på møtet

7. Storbykonferanse 2017 skal avholdes i Stavanger 13./14./15. juni.
8. Ny komite for konferanse for kommunale eldreråd blir Gunnstein, Oddrun og Kjell
9. Besøk i kommune på møtet 5.9.2017 – Det tas kontakt til Eigersund

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Sak: ER-1/17
GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I ELDRERÅDET DEN
22.11.2016

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Protokoll fra møte i eldrerådet den 22.11.2016 godkjennes

Sak: ER-2/17
TILSKUDD TIL INTERNASJONALE IDRETTSARRANGEMENTER 2017

Innstilling:
Regional- og kulturutvalget fordeler tilskuddet for internasjonale idrettsarrangement 2017 på følgende måte:

Verdenscup Skøyter	100 000,-
Blinkfestivalen	73 000,-
Tour des Fjords AS	100 000,-
Nordsjøstevnet	50 000,-
ProAktiv ITF junior	20 000,-
<u>ProAktiv Eiendomsmegling TE 14</u>	<u>20 000,-</u>
SUM	363.000,-

Beløpene belastes fra ansvar 426130 prosjekt 52265

Resterende midler på kr. 167.000 lyses ut på ny med søknadsfrist 1. april i år.

Det ble protokollert:
Eldrerådet fremmet følgende:
«Eldrerådet støtter forslag til vedtak»

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt
Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Regional- og kulturutvalget fordeler tilskuddet for internasjonale idrettsarrangement 2017 på følgende måte:

Verdenscup Skøyter	100 000,-
Blinkfestivalen	73 000,-
Tour des Fjords AS	100 000,-
Nordsjøstevnet	50 000,-
ProAktiv ITF junior	20 000,-
ProAktiv Eiendomsmegling TE 14	20 000,-
SUM	363.000,-

Beløpene belastes fra ansvar 426130 prosjekt 52265

Resterende midler på kr. 167.000 lyses ut på ny med søknadsfrist 1. april i år.

Eldrerådet støtter forslag til vedtak

Sak: ER-3/17
DRIFTS- OG TILTAKSSTØTTE FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER
2017

Innstilling:

Rogaland fylkeskommune ved Regional og kulturutvalget fordeler årets drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjonar på **kr 4 400 000** i henhold til vedlagte tabell, vedlegg 1.

Midla vert tatt frå konto 426101 – 14700 – 5150569 Frivillige organisasjoner

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet tar saken til orientering»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Rogaland fylkeskommune ved Regional og kulturutvalget fordeler årets drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjonar på **kr 4 400 000** i henhold til vedlagte tabell, vedlegg 1.

Midla vert tatt frå konto 426101 – 14700 – 5150569 Frivillige organisasjoner

Eldrerådet tar saken til orientering.

Sak: ER-4/17

ALLMENT KULTURARBEID 2017 - TILSKUDDSRUNDE 1

Innstilling:

Regional- og kulturutvalget vedtar fordeling av tilskudd til Allment kulturarbeid for våren 2017 slik det fremgår av fylkesrådmannens vurderinger m/vedlegg.

Dekning skjer fra 426122 14700 5150536 Kulturarbeid.
Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet tar saken til orientering»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Regional- og kulturutvalget vedtar fordeling av tilskudd til Allment kulturarbeid for våren 2017 slik det fremgår av fylkesrådmannens vurderinger m/vedlegg.

Dekning skjer fra 426122 14700 5150536 Kulturarbeid.
Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Eldrerådet tar saken til orientering

Sak: ER-5/17

TILSKUDD TIL FESTIVALER 2017

Innstilling:

Regional- og kulturutvalget slutter seg til fylkesrådmannens vurderinger slik de fremkommer i saksutredningen, og fordeler ettårig tilskudd til festivaler som følger:

Mablisfestivalen	40 000
Ogna Gje Jazz!-Festival	40 000
Podium	15 000
Lyd i havet	50 000
Vangen	50 000
Haugaland Prog og Rock Festival	30 000
NYCMF	50 000
SILK	35 000
bLEST	20 000
Tysvær skrekkfest	20 000

Stavanger på Skeivå	20 000
Stavanger Vise- og Poesifestival	25 000
Finnøy Kulturfest	20 000
UGÅ 2017	60 000
Fjordsteam	50 000
<u>Vikingfestival Landapark</u>	<u>20 000</u>
Sum	545 000

Jf. RKU-sak 7/14 videreføres flerårig støtte til følgende festival (siste år med flerårig støtte i 2017):

4 år

Norsk orgelfestival	75 000
---------------------	--------

Jf. RKU-sak 9/16 videreføres flerårig støtte til følgende festivaler (siste år med flerårig støtte i 2017):

Toårig støtte:

Karmøygeddon Metal Festival	40 000
International Comedy Box Festival	40 000

Total sum **700 000**

Dekning skjer fra konto 426126 14700 510924 Festivaler.

Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Det forutsettes at festivalen gjennomføres i tråd med kriteriene for festivalstøtte.

Det forutsettes også at det i aktuelle sammenhenger gjøres kjent at festivalen er støttet av Rogaland fylkeskommune.

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet støtter forslag til vedtak»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Regional- og kulturutvalget slutter seg til fylkesrådmannens vurderinger slik de fremkommer i saksutredningen, og fordeler ettårig tilskudd til festivaler som følger:

Mablisfestivalen	40 000
------------------	--------

Ogna Gje Jazz!-Festival	40 000
Podium	15 000
Lyd i havet	50 000
Vangen	50 000
Haugaland Prog og Rock Festival	30 000
NYCMF	50 000
SILK	35 000
bLEST	20 000
Tysvær skrekfest	20 000
Stavanger på Skeivå	20 000
Stavanger Vise- og Poesifestival	25 000
Finnøy Kulturfest	20 000
UGÅ 2017	60 000
Fjordsteam	50 000
<u>Vikingfestival Landapark</u>	<u>20 000</u>
Sum	545 000

Jf. RKU-sak 7/14 videreføres flerårig støtte til følgende festival (siste år med flerårig støtte i 2017):

4 år

Norsk orgelfestival	75 000
---------------------	--------

Jf. RKU-sak 9/16 videreføres flerårig støtte til følgende festivaler (siste år med flerårig støtte i 2017):

Toårig støtte:

Karmøygeddon Metal Festival	40 000
International Comedy Box Festival	40 000

Total sum **700 000**

Dekning skjer fra konto 426126 14700 510924 Festivaler.

Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Det forutsettes at festivalen gjennomføres i tråd med kriteriene for festivalstøtte.

Det forutsettes også at det i aktuelle sammenhenger gjøres kjent at festivalen er støttet av Rogaland fylkeskommune.

Eldrerådet støtter forslag til vedtak

**Sak: ER-6/17
TILSKUDD TIL BIBLIOTEKUTVIKLING 2017**

Innstilling:

Regional- og kulturutvalget vedtar følgende fordeling av midlene til Bibliotekutvikling 2017:

Saksnr	Søker	Med-søker	Prosjekttittel	Søknads-sum	Anbefalt tilskudd
16/ 23733	Hå		Folkeverksted i Hå folkebibliotek	107 500*	97 000**
16/ 23464	Karmøy	Haugesund Tysvær	Kriminell turné på Haugalandet	40 000	40 000
16/ 23619	Randaberg		Biblioteket som kulturell møteplass	18 000	18 000
16/ 23525	Sølvberget	Sola Randaberg	Lesersøvis - dataprogram	60 000	60 000
16/ 23727	Time		Samarbeid folkebibliotek og skulebibliotek	50 000	50 000
16/ 23690	Tysvær		Barnebokbad	35 000	35 000
16/ 23539	Vindafjord	Tysvær	To = dobbelt så mykje!	50 000	50 000
16/ 23668	Vindafjord		Høgtlesing: Litteraturformidling i vår digitale tid	50 000	50 000
	Totalt			410 500	400000

*Hå søkte opprinnelig om 145 000,- av en estimert totalcost på 215 000,-. Retningslinjene forutsetter en egenandel på minst 50%. Søknadssummen er justert ned i henhold til dette.

Midlene utbetales fra konto 426140 prosjekt 52290.

Utbetaling skje i henhold til gjeldene retningslinjer.

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet støtter forslag til vedtak»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Regional- og kulturutvalget vedtar følgende fordeling av midlene til Bibliotekutvikling 2017:

Saksnr	Søker	Med-søker	Prosjekttittel	Søknads-sum	Anbefalt tilskudd
16/ 23733	Hå		Folkeverksted i Hå folkebibliotek	107 500*	97 000**
16/ 23464	Karmøy	Haugesund Tysvær	Kriminell turné på Haugalandet	40 000	40 000
16/ 23619	Randaberg		Biblioteket som kulturell møteplass	18 000	18 000
16/ 23525	Sølvberget	Sola Randaberg	Lesersørvis - dataprogram	60 000	60 000
16/ 23727	Time		Samarbeid folkebibliotek og skulebibliotek	50 000	50 000
16/ 23690	Tysvær		Barnebokbad	35 000	35 000
16/ 23539	Vindafjord	Tysvær	To = dobbelt så mykje!	50 000	50 000
16/ 23668	Vindafjord		Høgtlesing: Litteraturformidling i vår digitale tid	50 000	50 000
	Totalt			410 500	400000

*Hå søkte opprinnelig om 145 000,- av en estimert totalkost på 215 000,-. Retningslinjene forutsetter en egenandel på minst 50%. Søknadssummen er justert ned i henhold til dette.

Midlene utbetales fra konto 426140 prosjekt 52290.

Utbetaling skje i henhold til gjeldene retningslinjer.

Eldrerådet støtter forslag til vedtak

**Sak: ER-7/17
DISPONERING AV MILJØTILTAKSMIDLER FOR 2017**

Innstilling:

1.Regional- og kulturutvalget gir sin tilslutning til foreløpig disponering av miljøtiltaksmidler for 2017 slik det framgår av saksforelegget.

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet støtter forslag til vedtak»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

1. Regional- og kulturutvalget gir sin tilslutning til foreløpig disponering av miljøtiltaksmidler for 2017 slik det framgår av saksforelegget.

Eldrerådet støtter forslag til vedtak

**Sak: ER-8/17
REGIONALT FOLKEHELSEARBEID- BUDSJETT OG TILTAK FOR
2017**

Innstilling:

1. Fylkesutvalget tar vedlagte rapporter fra partnerskap for folkehelse og oppfølging av Regionalplan for folkehelse i 2016 til orientering.
2. Fylkesutvalget slutter seg til forslaget om fordeling av budsjettmidler og tiltak for 2017. Dette inkluderer også en fordeling av partnerskapsmidlene i tråd med det vedlagte forslaget.
3. Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere eventuelle ubrukte midler for 2017 til en styrking av øvrige tiltak i Regionalplan for folkehelse. En orientering om bruken av midlene gis til politiske styringsgruppemøter og til fylkesutvalget ved utgangen av året.
4. Fylkesutvalget ber om at det blir gjennomført politikeropplæring med vekt på folkehelse i løpet av 2017.
5. Det legges frem en politisk sak om sunne kantiner for fylkesutvalget og opplæringsutvalget i 2017, i tråd med anbefaling fra politisk styringsgruppe for folkehelse. I denne saken skal det tas stilling til om det skal vurderes å sette av midler i budsjettet for bedre å kunne ivareta en sunn kantinedrift.

Det ble protokollert:

Eldrerådet fremmet følgende:

«Eldrerådet støtter forslag til vedtak»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

1. Fylkesutvalget tar vedlagte rapporter fra partnerskap for folkehelse og oppfølging av Regionalplan for folkehelse i 2016 til orientering.
2. Fylkesutvalget slutter seg til forslaget om fordeling av budsjettmidler og tiltak for 2017. Dette inkluderer også en fordeling av partnerskapsmidlene i tråd med det vedlagte forslaget.

3. Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere eventuelle ubrukte midler for 2017 til en styrking av øvrige tiltak i Regionalplan for folkehelse. En orientering om bruken av midlene gis til politiske styringsgruppemøter og til fylkesutvalget ved utgangen av året.
4. Fylkesutvalget ber om at det blir gjennomført politikeropplæring med vekt på folkehelse i løpet av 2017.
5. Det legges frem en politisk sak om sunne kantiner for fylkesutvalget og opplæringsutvalget i 2017, i tråd med anbefaling fra politisk styringsgruppe for folkehelse. I denne saken skal det tas stilling til om det skal vurderes å sette av midler i budsjettet for bedre å kunne ivareta en sunn kantinedrift.

Eldrerådet støtter forslag til vedtak

Sak: ER-9/17
TRAFIKKSIKKERHET - ULYKKESSTATISTIKK 2016

Innstilling:

Saken tas til orientering.

Det ble protokollert:

Gunnstein Emmerhoff, LOP fremmet følgende forslag:

«Eldrerådet registrerer at ulykker for eldre i trafikken er relativt høy i forhold til andre grupper.

Eldrerådet etterlyser opplæring/tiltak som forebyggende arbeid i trafikksikringen.

Antall eldre er stigende.»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Gunnstein Emmerhoff sitt forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Saken tas til orientering.

Eldrerådet registrerer at ulykker for eldre i trafikken er relativt høy i forhold til andre grupper.

Eldrerådet etterlyser opplæring/tiltak som forebyggende arbeid i trafikksikringen.

Antall eldre er stigende.»

Sak: ER-10/17
ÅRSMELDING 2016 - ELDRERÅDET

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Årsmelding 2016, med eventuelle endringer, godkjennes

Sak: ER-11/17
ORIENTERINGSSKRIV 07.02.2017

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Saken tas til orientering

Neste møte er 21.3.2017

Stavanger, 7.2.2017

Sven Hove
utvalgsleder

Chalotte Rosenberg Davidsen

PROTOKOLL

Utvalg: FYLKESRÅDET FOR FUNKSJONSHEMMEDE
Møtenr: 1/17
Møtedato: 06.02.2017 11:00 **Møte hevet: 13:30**
Møtested: Fylkeshuset, Nye FU-sal

Innkalte:

Funksjon	Navn	Parti	Forfall	Møtt for
Leder	Inghild Vanglo	AP		
Medlem	Lisbeth von Erpecom Vikse	H		
Medlem	Gustav Løge Fosse	KRF		
Medlem	Torunn Haga	FFO	FO	
Medlem	Atle Lunde	FFO		
Medlem	Guri Tysse	FFO		
Medlem	Terje Idsø	FFO		
Medlem	Rolf Østbø	SAFO	FO	
Nestleder	Torbjørn Berge	SAFO	FO	

Det var dessverre ingen vara som kunne møte

Fra administrasjonen møte

Trond Bjørknes, kulturavdelingen
Rune Flage, kulturavdelingen
Paal Kloster, UU, regionalplanavdelingen
Linda Nilsen Ask, UU, regionalplanavdelingen

Det var **ingen merknader** til innkallingen / saklisten.

SAKLISTE

Møtesaksnr.	Arkivsaksnr.	Resultat
	Tittel	
FRF-sak 1/17	16/21847	Innstilling enst. vedtatt GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I FYLKESRÅDET FOR FUNKSJONSHEMMEDE DEN 21.11.2016
FRF-sak 2/17	17/1435	Innstilling enst. vedtatt DYSLEKSIVENNLIG SKOLE
FRF-sak 3/17	17/325	Innstilling enst. vedtatt FELLES SATSINGSOMRÅDER FOR VIDEREGÅENDE OPPLÆRING 2017-2021

FRF-sak 4/17	17/1292	Innstilling vedtatt BRUK AV SAMMENSLÅTTE KLASSER I FELLESFAG - YRKESFAGLIGEPROGRAM
FRF-sak 5/17	16/23964	Innstilling enst. vedtatt NOU 2016:17 - PÅ LIK LINJE - ÅTTE LØFT FOR Å REALISERE GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER FOR PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING
FRF-sak 6/17	16/25415	Innstilling enst. vedtatt TILSKUDD TIL INTERNASJONALE IDRETTSARRANGEMENTER 2017
FRF-sak 7/17	17/420	Innstilling enst. vedtatt DRIFTS- OG TILTAKSSTØTTE FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER 2017
FRF-sak 8/17	17/975	Innstilling enst. vedtatt ALLMENT KULTURARBEID 2017 - TILSKUDDSRUNDE 1
FRF-sak 9/17	17/977	Enstemmig vedtatt TILSKUDD TIL FESTIVALER 2017
FRF-sak 10/17	16/16773	Innstilling enst. vedtatt TILSKUDD TIL BIBLIOTEKUTVIKLING 2017
FRF-sak 11/17	17/519	Innstilling enst. vedtatt REGIONALT FOLKEHELSEARBEID- BUDSJETT OG TILTAK FOR 2017
FRF-sak 12/17	17/1642	Innstilling enst. vedtatt TRAFIKKSIKKERHET - ULYKKESSTATISTIKK 2016
FRF-sak 13/17	17/2942	Annet forslag vedtatt ÅRSMELDING 2016 - FYLKESRÅDET FOR FUNKSJONSHEMMEDE
FRF-sak 14/17	13/7505	Annet forslag vedtatt TILGJENGELIGHETSPRISEN - ENDRING AV TILDELINGSKRITERIERER

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Sak: FRF-1/17
GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I FYLKESRÅDET FOR
FUNKSJONSHEMMEDE DEN 21.11.2016

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Protokoll fra møte i fylkesrådet for funksjonshemmede den 21.11.2016 godkjennes

Sak: FRF-2/17
DYSLEKSIVENNLIG SKOLE

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

1. Fylkesrådmannen foreslår at følgende skoler får praktisk bistand til å starte sertifiseringsarbeidet:
 - Bergeland videregående skole
 - Strand videregående skole
 - Haugaland videregående skole
2. Etter avtale med fylkesrådmannen kan de utvalgte skolene få dekket økte utgifter til dette formålet. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette i revidert budsjett.

**Sak: FRF-3/17
FELLES SATSINGSOMRÅDER FOR VIDEREGÅENDE OPPLÆRING
2017-2021**

Innstilling:

I samsvar med vedtak

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Som satsingsområder for videregåendeopplæring i Rogaland 2017-2021, vedtas.

Satsingsområdene 2017-2021

- **Mål Kapasitet- og profesjonsutvikling:**
Skolene/lærebedriftene skal utvikle den kollektive kapasiteten og bygge et sterkt profesjonelt læringsfellesskap

- **Mål Læringsmiljø:**
Skolen/ lærebedriften skal jobbe for at alle elever/lærlinger/lærekandidater trives, opplever faglig mestring og har gode relasjoner til andre elever/kolleger og lærere/instruktører i et godt læringsmiljø.

- **MÅL Vurdering:**
Videregående opplæring i Rogaland skal ha god praksis for vurdering

- **MÅL Læringsutbytte:**
Videregående opplæring i Rogaland skal fremme læringsutbytte ved at:
 - Skolene og lærebedriftene arbeider for at alle elever og lærlinger/lærekandidater har optimalt sosialt og faglig læringsutbytte.
 - Skolene og lærebedriftene arbeider for at alle elever og lærlinger/lærekandidater skal gjennomføre og bestå.

Sak: FRF-4/17
BRUK AV SAMMENSLÅTTE KLASSER I FELLESFAG -
YRKESFAGLIGEPROGRAM

Innstilling:

Oversikten over sammenslåtte klasser i fellesfag, ved yrkesfaglig utdanningsprogram, tas til orientering.

Det ble protokollert:

Atle Lunde, FFO, fremmet følgende forslag:

«Fylkesrådet for funksjonshemmede ønsker primært ikke at det slås sammen klasser i norsk, matematikk og engelsk.»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Atle Lunde sitt forslag ble vedtatt mod 1 stemme (**Lisbeth Vikse, H**)

Vedtak:

Oversikten over sammenslåtte klasser i fellesfag, ved yrkesfaglig utdanningsprogram, tas til orientering.

Fylkesrådet for funksjonshemmede ønsker primært ikke at det slås sammen klasser i norsk, matematikk og engelsk.

Sak: FRF-5/17
NOU 2016:17 - PÅ LIK LINJE -
ÅTTE LØFT FOR Å REALISERE GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER
FOR PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING

Innstilling:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Rogaland fylkeskommune vil gi ros til Rettighetsutvalget for et grundig og godt arbeid.

Det er viktig, slik Rogaland fylkeskommune ser det, at det iverksettes systematisk og økt forskningsinnsats på dette området. Dette for å skaffe til veie kunnskap om

situasjonen for utviklingshemmede og virkninger av ordninger og tiltak med sikte på å kunne ivareta utviklingshemmedes grunnleggende rettigheter.

Rogaland fylkeskommune tiltrer og støtter derfor opp om Rettighetsutvalgets åtte definerte innsatsområder, i utredningen omtalt som «Løft».

Fylkeskommunen vil likevel i denne sammenheng peke på at det alltid innenfor videregående opplæring vil være elever med spesielle behov knyttet til læring og sosial fungering. Slike elever har behov for en tilrettelegging utover det som tilbys i ordinære klasser. Dette på grunn av at eleven har generelle, sammensatte og spesifikke lærevansker og derfor behov for at opplæringen organiseres i mindre grupper for at han/hun skal kunne få tilfredsstillende læringsutbytte. Rogaland fylkeskommune stiller seg derfor ikke positiv til en eventuell endring av opplæringslovens § 8-2 slik at det skal kunne innføres et mer byråkratisk regime for å kunne opprette atskilte undervisningstilbud.

**Sak: FRF-6/17
TILSKUDD TIL INTERNASJONALE IDRETTSARRANGEMENTER 2017**

Innstilling:

I samsvar med vedtak

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Forslag til vedtak:

Regional- og kulturutvalget fordeler tilskuddet for internasjonale idrettsarrangement 2017 på følgende måte:

Verdenscup Skøyter	100 000,-
Blinkfestivalen	73 000,-
Tour des Fjords AS	100 000,-
Nordsjøstevnet	50 000,-
ProAktiv ITF junior	20 000,-
ProAktiv Eiendomsmegling TE 14	20 000,-
SUM	363.000,-

Beløpene belastes fra ansvar 426130 prosjekt 52265

Resterende midler på kr. 167.000 lyses ut på ny med søknadsfrist 1. april i år.

Sak: FRF-7/17
DRIFTS- OG TILTAKSSTØTTE FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER
2017

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Rogaland fylkeskommune ved Regional og kulturutvalget fordeler årets drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjoner på **kr 4 400 000** i henhold til vedlagte tabell, vedlegg 1.
Midla vert tatt frå konto 426101 – 14700 – 5150569 Frivillige organisasjoner

Sak: FRF-8/17
ALLMENT KULTURARBEID 2017 - TILSKUDDSRUNDE 1

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Regional- og kulturutvalget vedtar fordeling av tilskudd til Allment kulturarbeid for våren 2017 slik det fremgår av fylkesrådmannens vurderinger m/vedlegg.

Dekning skjer fra 426122 14700 5150536 Kulturarbeid.
Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

**Sak: FRF-9/17
TILSKUDD TIL FESTIVALER 2017**

Innstilling:

Regional- og kulturutvalget slutter seg til fylkesrådmannens vurderinger slik de fremkommer i saksutredningen, og fordeler ettårig tilskudd til festivaler som følger:

Mablisfestivalen	40 000
Ogna Gje Jazz!-Festival	40 000
Podium	15 000
Lyd i havet	50 000
Vangen	50 000
Haugaland Prog og Rock Festival	30 000
NYCMF	50 000
SILK	35 000
bLEST	20 000
Tysvær skrekkefest	20 000
Stavanger på Skeivå	20 000
Stavanger Vise- og Poesifestival	25 000
Finnøy Kulturfest	20 000
UGÅ 2017	60 000
Fjordsteam	50 000
<u>Vikingfestival Landapark</u>	<u>20 000</u>
Sum	545 000

Jf. RKU-sak 7/14 videreføres flerårig støtte til følgende festival (siste år med flerårig støtte i 2017):

4 år

Norsk orgelfestival	75 000
---------------------	--------

Jf. RKU-sak 9/16 videreføres flerårig støtte til følgende festivaler (siste år med flerårig støtte i 2017):

Toårig støtte:

Karmøygeddon Metal Festival	40 000
International Comedy Box Festival	40 000

Total sum 700 000

Dekning skjer fra konto 426126 14700 510924 Festivaler.

Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Det forutsettes at festivalen gjennomføres i tråd med kriteriene for festivalstøtte.

Det forutsettes også at det i aktuelle sammenhenger gjøres kjent at festivalen er støttet av Rogaland fylkeskommune.

Det ble protokollert:

Atle Lunde, FFO, fremmet følgende forslag:

«Fylkesrådet for funksjonshemmede gav sterk anbefaling i tilsvarende sak i 2016. Etter rådets oppfatning er ikke dette tilstrekkelig ivaretatt i årets tildeling.

Vi tillater oss derfor nok en gang å gjenta oppfordringen fra i fjor, lydende:

"Fylkesrådet for funksjonshemmede oppfordrer til at det ved neste års tildeling tas større hensyn til arrangement i distriktene. Dette for å ivareta barn, unge og mennesker med funksjonsnedsettelsers behov for å lettere kunne delta i kulturelle aktiviteter."»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Atle Lunde sitt forslag ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Regional- og kulturutvalget slutter seg til fylkesrådmannens vurderinger slik de fremkommer i saksutredningen, og fordeler ettårig tilskudd til festivaler som følger:

Mablisfestivalen	40 000
Ogna Gje Jazz!-Festival	40 000
Podium	15 000
Lyd i havet	50 000
Vangen	50 000
Haugaland Prog og Rock Festival	30 000
NYCMF	50 000
SILK	35 000
bLEST	20 000
Tysvær skrekkefest	20 000
Stavanger på Skeivå	20 000
Stavanger Vise- og Poesifestival	25 000
Finnøy Kulturfest	20 000
UGÅ 2017	60 000
Fjordsteam	50 000
Vikingfestival Landapark	20 000
Sum	545 000

Jf. RKU-sak 7/14 videreføres flerårig støtte til følgende festival (siste år med flerårig støtte i 2017):

4 år

Norsk orgelfestival 75 000

Jf. RKU-sak 9/16 videreføres flerårig støtte til følgende festivaler (siste år med flerårig støtte i 2017):

Toårig støtte:

Arkivsaksnr.:17/2691-3
Reg.dat0: 06.02.2017

Løpenr: 11084/17
Arkivnr:

Karmøygeddon Metal Festival 40 000
International Comedy Box Festival 40 000

Total sum 700 000

Dekning skjer fra konto 426126 14700 510924 Festivaler.

Utbetaling skjer i henhold til retningslinjene.

Det forutsettes at festivalen gjennomføres i tråd med kriteriene for festivalstøtte.

Det forutsettes også at det i aktuelle sammenhenger gjøres kjent at festivalen er støttet av Rogaland fylkeskommune.

Fylkesrådet for funksjonshemmede gav sterk anbefaling i tilsvarende sak i 2016. Etter rådets oppfatning er ikke dette tilstrekkelig ivaretatt i årets tildeling. Vi tillater oss derfor nok en gang å gjenta oppfordringen fra i fjor, lydende: "Fylkesrådet for funksjonshemmede oppfordrer til at det ved neste års tildeling tas større hensyn til arrangement i distriktene. Dette for å ivareta barn, unge og mennesker med funksjonsnedsettelsers behov for å lettere kunne delta i kulturelle aktiviteter."

**Sak: FRF-10/17
TILSKUDD TIL BIBLIOTEKUTVIKLING 2017**

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Regional- og kulturutvalget vedtar følgende fordeling av midlene til Bibliotekutvikling 2017:

Saksnr	Søker	Med-søker	Prosjekttittel	Søknads- sum	Anbefalt tilskudd
16/ 23733	Hå		Folkeverksted i Hå folkebibliotek	107 500*	97 000**
16/ 23464	Karmøy	Haugesund Tysvær	Kriminell turné på Haugalandet	40 000	40 000
16/ 23619	Randaberg		Biblioteket som kulturell møteplass	18 000	18 000
16/ 23525	Sølvberget	Sola Randaberg	Lesersørvis - dataprogram	60 000	60 000
16/ 23727	Time		Samarbeid folkebibliotek og skulebibliotek	50 000	50 000

16/ 23690	Tysvær		Barnebokbad	35 000	35 000
16/ 23539	Vindafjord	Tysvær	To = dobbelt så mykje!	50 000	50 000
16/ 23668	Vindafjord		Høgtlesing: Litteraturformidling i vår digitale tid	50 000	50 000
	Totalt			410 500	400000

*Hå søkte opprinnelig om 145 000,- av en estimert totalkost på 215 000,-. Retningslinjene forutsetter en egenandel på minst 50%. Søknadssummen er justert ned i henhold til dette.

Midlene utbetales fra konto 426140 prosjekt 52290.

Utbetaling skje i henhold til gjeldene retningslinjer.

Sak: FRF-11/17

REGIONALT FOLKEHELSEARBEID- BUDSJETT OG TILTAK FOR 2017

Innstilling:

I samsvar med vedtak

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

1. Fylkesutvalget tar vedlagte rapporter fra partnerskap for folkehelse og oppfølging av Regionalplan for folkehelse i 2016 til orientering.
2. Fylkesutvalget slutter seg til forslaget om fordeling av budsjettmidler og tiltak for 2017. Dette inkluderer også en fordeling av partnerskapsmidlene i tråd med det vedlagte forslaget.
3. Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere eventuelle ubrukte midler for 2017 til en styrking av øvrige tiltak i Regionalplan for folkehelse. En orientering om bruken av midlene gis til politiske styringsgruppemøter og til fylkesutvalget ved utgangen av året.
4. Fylkesutvalget ber om at det blir gjennomført politikeropplæring med vekt på folkehelse i løpet av 2017.
5. Det legges frem en politisk sak om sunne kantiner for fylkesutvalget og opplæringsutvalget i 2017, i tråd med anbefaling fra politisk styringsgruppe for folkehelse. I denne saken skal det tas stilling til om det skal vurderes å sette av midler i budsjettet for bedre å kunne ivareta en sunn kantinedrift.

Sak: FRF-12/17
TRAFIKKSIKKERHET - ULYKKESSTATISTIKK 2016

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Saken tas til orientering.

Sak: FRF-13/17
ÅRSMELDING 2016 - FYLKESRÅDET FOR FUNKSJONSHEMMEDE

Innstilling:
I samsvar med vedtak

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak:
Årsmelding 2016, med eventuelle endringer, godkjennes

Sak: FRF-14/17
TILGJENGELIGHETSPRISEN - ENDRING AV
TILDELINGSKRITERIERER

Innstilling:
Saken legges frem for drøfting

Det ble protokollert:

Det ble vedtatt at det ønskes sak om sammenslåing av Tilgjengelighetsprisen og Innovasjonsprisen.

Vi ønsker en sak fra regionalplanavdelingen med forslag til kriterier for tildeling til behandling i fylkesrådet for funksjonshemmede.

Saken må bli behandlet senest på fylkesrådets møte i mai og fylkestingets møte i juni.

Votering:

Forslag til sak ble enstemmig vedtatt

Vedtak:

Det ble vedtatt at det ønskes sak om sammenslåing av Tilgjengelighetsprisen og Innovasjonsprisen.

Vi ønsker en sak fra regionalplanavdelingen med forslag til kriterier for tildeling til behandling i fylkesrådet for funksjonshemmede.

Saken må bli behandlet senest på fylkesrådets møte i mai og fylkestingets møte i juni.

Neste møte 20.3.2017

Stavanger, 06.02.2017

Inghild Vanglo
utvalgsleder

Chalotte Rosenberg Davidsen
utvalgssekretær

Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

HELSETILSYNET

tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

RAPPORT FRA
HELSETILSYNET 3/2016

DESEMBER
2016

Rapport fra Helsetilsynet 3/2016

Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

Desember 2016

ISSN: 1503-4798 (elektronisk utgave)

ISBN: 978-82-90919-94-3 (elektronisk)

Denne rapporten finnes på Helsetilsynets nettsted
www.helsetilsynet.no

Design: Gazette

Trykt og elektronisk versjon: 07 Media

Forsideillustrasjon: Inger Sandved Anfinsen, Kobolt Design

Statens helsetilsyn

Postboks 8128 Dep, NO-0032 OSLO, Norway

Telefon: 21 52 99 00

E-post: postmottak@helsetilsynet.no

Innhold

1 Sammenheng	3
2 Hvorfor vurdere risiko i tjenestene til mennesker med samtidig psykisk lidelse og ruslidelse?	5
3 Metode	7
3.1 Valg av metode og noen definisjoner.....	7
3.2 Forberedelser	8
3.2.1 Kunnskapssøk.....	8
3.2.2 Rekruttering til fagpanel.....	9
3.3 Fagpanelsamlingen.....	9
4 Resultater	10
4.1 Oversikt over de tretten risikopunktene med vektning og rangering.....	10
4.2 De tretten punktene med størst fare for svikt	11
4.2.1 Manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)	11
4.2.2 Får ikke tilpasset bolig	12
4.2.3 Mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering av somatisk og psykisk helse og rusavhengighet	12
4.2.4 Tilpasset aktivitetstilbud mangler	14
4.2.5 Mangelfull brukermedvirkning på individnivå	14
4.2.6 Pårørende og annet nettverk overses	15
4.2.7 Dobbeltkompetanse mangler i kommunene.....	16
4.2.8 Mangelfull vurdering av overdose-, volds- og selvmordsrisiko	16
4.2.9 Utskrivning som reaksjon.....	17
4.2.10 Svak samhandling i kommunene.....	18
4.2.11 Dobbeltkompetanse mangler i spesialisthelsetjenesten.....	19
4.2.12 Ikke aktivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene	20
4.2.13 Mangelfulle risikovurderinger på systemnivå	20
5 Vurdering av gjennomføring og resultat	21
5.1 Metode og prosess.....	21
5.2 Resultater.....	22

6	Evaluering fra deltakere i fagpanelet.....	23
7	Konklusjon.....	24
8	Vedlegg.....	26
8.1	Vedlegg 1 Deltakere på formøter juni 2015.....	26
8.2	Vedlegg 2 Deltakere i fagpanelet.....	27
8.3	Vedlegg 3 Program – risikovurdering av tjenester til personer med ROP-lidelser 29. og 30. oktober 2015.....	29
8.4	Vedlegg 4 Grunnlagsdokumentet med 51 risikopunkter utarbeidet av Statens helsetilsyn	30
8.4.1	Organisering og styring.....	30
8.4.2	Pasient- og brukerrettigheter	30
8.4.3	Utredning (kartlegging og diagnostisering)	31
8.4.4	Behandling	32
8.4.5	Behandling og oppfølging i kommunene	32
8.4.6	Behandling i spesialisthelsetjenesten	33
8.4.7	Samhandling	33
8.5	Vedlegg 5 Litteraturliste	34
	Čoahkkáigeassu Dearvvašvuodageahču raporttas 3/2016.....	35
	Summary of Report of the Norwegian Board of Health Supervision 3/2016	36

1 Sammendrag

Tilsyn skal være viktig, relevant og kunnskapsbasert. Tilsyn skal føre til at pasienter og brukere får gode tjenester og må derfor føre til endring og forbedring av tjenester når det er nødvendig. Prosessene for å beslutte hva det skal føres tilsyn med og hvilke tilsynsaktiviteter som skal prioriteres er derfor svært viktige.

Statens helsetilsyn besluttet i 2014 at det skal gjennomføres tilsyn i alle landets fylker med tjenestetilbudet til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse (ROP-lidelser) i 2017 og 2018. Tilsynet skal omfatte både spesialisthelsetjenester, kommunale helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester.

Personer med ROP-lidelser er en sårbar gruppe med behov for sammensatte tjenester. Svikt på ett eller flere områder kan gi svært alvorlige konsekvenser.

For å komme nærmere hvilke temaer og problemstillinger som skal undersøkes i tilsynet, ble det gjennomført en risikovurdering av disse tjenestene høsten 2015. Resultatet – risikobildet sett med fagmiljøets øyne – beskrives i denne rapporten.

Fagfeltet er omfattende, i rask utvikling, flere tjenesteområder og -nivåer er involvert, og tjenestemottakerne er en sårbar gruppe. Formålet med en risikovurdering var å få oversikt over utfordringene, identifisere hvor det er størst fare for svikt for uønskede hendelser og hva svikten består i.

Forarbeid og forberedelser ble gjort i Helsetilsynet frem mot en fagpanelsamling over to dager. Fagpanelet besto av representanter for ulike nivå og enheter i helse- og omsorgstjenesten, for sosialtjenesten i Nav og for bruker- og pårørendeorganisasjoner. Etter en konsensusprosess endte fagpanelet opp med tretten punkter. De tretten punktene ble rangert etter hyppighet og konsekvens. De tre områdene som ble rangert som mest risikoutsatte er:

- Manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)
- Bruker/pasient får ikke tilpasset bolig (inkludert ikke tilpasset innholdet av tjenester i boligen)
- Mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering (av somatisk og psykisk helse og rusavhengighet)

Risikovurderingen viste at tilbudet til personer med ROP-lidelser kan svikte innen både spesialisthelsetjenester og kommunale helse- og sosialtjenester.

Helsetilsynet vil benytte resultatet av risikovurderingen som grunnlag for valg av tema for landsomfattende tilsyn i 2017 og 2018.

Vi ønsker også at resultatet og denne rapporten skal være nyttig og bli brukt aktivt av ledere i de ulike tjenestene for å vurdere hvordan deres egen praksis er på de områdene som er pekt på som særlig risikofylte.

Vi ønsker å takke alle som har bidratt i dette arbeidet, og rette en spesiell takk til deltakerne i fagpanelet.

2 Hvorfor vurdere risiko i tjenestene til mennesker med samtidig psykisk lidelse og ruslidelse?

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet) og fylkesmennene utgjør samlet de statlige tilsynsmyndighetene for sosiale tjenester, barnevern-, helse- og omsorgstjenester. Helsetilsynet har det overordnede faglige tilsynsansvaret, mens fylkesmennene gjennomfører de aller fleste tilsynene.

Helsetilsynet skal følge med på hvordan tjenestene og helsepersonell utøver sin virksomhet, og gripe inn overfor virksomheter og helsepersonell som utøver tjenester i strid med lovgivningen, jf. Ot.prp. nr. 105 (2001–2002).

Tilsynsmyndigheten kan ikke være til stede over alt og til enhver tid. Tilsynsressursene skal styres mot områder

- av stor betydning for enkeltmenneskers rettssikkerhet
- der sannsynlighet for svikt er stor
- der konsekvensene av svikt for barn og deres familie og andre tjenestemottakere er alvorlig
- der de som trenger tjenester ikke selv kan forventes å ivareta sine interesser.

Helsetilsynet og fylkesmennene foretar løpende vurderinger og prioriteringer av hvor det er mest hensiktsmessig å bruke tilsynsressursene. For å kunne prioritere, må vi vite hvor det svikter, og hva som svikter og hvilke konsekvenser det har for pasienter, brukere og pårørende.

Statens helsetilsyn har utarbeidet flere rapporter som beskriver og vurderer risiko i helse- og sosialtjenester. De senere år er det gjennomført enkelte risikovurderinger på nasjonalt nivå av ulike fagområder etter en tilpasset/forenklet Norsk Standard (NS 5814:2008). Den første ble gjennomført i 2009, og dreide seg om norsk kreftbehandling.¹ I 2010 ble det gjort risikovurdering av spesialisthelsetjenester til eldre² og i 2012 av medisinsk og helsefaglig forskning³. Risikovurderingene er gjennomført ved at en gruppe bestående av anerkjente fagfolk på et fagområde foretar en kvalifisert drøfting, vurdering og vektning av risikoforhold som fremkommer i tilgjengelig litteratur og andre kilder. Metoden er etter vår erfaring nyttig og effektiv, og den gir Helsetilsynet et solid grunnlag for å beslutte om videre tilsynsaktiviteter. Resultatet kan i tillegg stimulere tjenestenes eget kvalitetsarbeid og risikostyring. Tilbakemeldinger fra de fagpersonene som har deltatt har vært overveiende positive.

1 Risikoanalyse av kreftbehandling i Norge. Rapport fra Helsetilsynet 4/2010. Oslo: Statens helsetilsyn, 2010.

2 Identifisering av risikoområder innen spesialisthelsetjenestetilbudet til eldre – oppsummeringsrapport. Internserien 15/2010. Oslo: Statens helsetilsyn, 2010.

3 Vurdering av sårbarheten i medisinsk og helsefaglig forskning. Internserien 11/2012. Oslo: Statens helsetilsyn, 2012.

I 2017 og 2018 skal det gjennomføres et landsomfattende tilsyn med tjenestetilbudet til mennesker med samtidig psykisk lidelse og ruslidelse. Tilsynsaktivitetene skal omfatte hele tjenestekjeden; kommunale helse- og omsorgstjenester, kommunale sosiale tjenester og spesialisthelsetjenester. Fagfeltet er i utvikling, det er komplekst, og tjenestemottakerne er sårbare. Risikovurderingen vil gi et godt utgangspunkt for å velge temaer og problemstillinger som skal undersøkes i tilsynet.

Risikovurderingen omfatter ikke barn og unge under 18 år og ikke innsatte i fengsel. Denne avgrensningen ble ikke gjort fordi vi mener at disse gruppene ikke er viktige – men det dreier seg om grupper med særegne behov og tjenestetilbud, og derfor behov for egne tilpassede tilsynsaktiviteter. Helsetilsynets erfaring er at det er nødvendig å avgrense tilsynet for å kunne undersøke tilstrekkelig grundig til å kunne treffe troverdige og legitime konklusjoner.

Helsetilsynet presenterer i denne rapporten resultatene av risikovurderingen. Vi oppfordrer eiere, ledere og ansatte i tjenestene til å benytte resultatene til å gå gjennom sine egne tjenester og praksis, og vurdere om det er nødvendig å sette i verk tiltak på noen av områdene som er utpekt som særlig risikofylte.

3 Metode

3.1 Valg av metode og noen definisjoner

Helsetilsynet har anvendt definisjoner og prosessbeskrivelsene i *Norsk Standard 5814: 2008 Krav til risikovurderinger* for gjennomføringen av risikovurderingen. Standardens krav til prosess er tilpasset Helsetilsynets behov. I *Rapport fra Helsetilsynet 4/2010 Risikobildet av norsk kreftbehandling* er det gitt en grundig metodebeskrivelse.

Sentrale begrep i en risikovurdering er definert i Norsk Standard 5814: 2008⁴:

Risiko – uttrykk for kombinasjonen av sannsynligheten for og konsekvensen av en uønsket hendelse.

Risikovurdering – samlet prosess som består av planlegging, risikoanalyse og risikoevaluering.

Risikoanalyse – en systematisk fremgangsmåte for å beskrive og/eller beregne risiko. Risikoanalysen utføres ved kartlegging av uønskede hendelser og årsaker til og konsekvenser av disse.

Risikoevaluering – prosess for å sammenligne beskrevet eller beregnet risiko med gitte risikoakseptkriterier. Prosessen inkluderer også identifisering og dokumentasjon av risikoreduserende tiltak og anbefalinger.

En risikovurdering kan utføres med varierende ressursinnsats, fra enkle til mer omfattende analyser, alt etter behovet. For vårt formål var det ikke behov for å gjennomføre risikovurderingen fullt ut slik den er beskrevet i Norsk Standard 5814: 2008. For tilsyn er det ikke nødvendig å legge stor vekt på en generell kartlegging av årsaker eller for å identifisere konkrete risikoreduserende tiltak. Dette er oppgaver den enkelte virksomhet må gjennomføre for å ivareta sitt ansvar for kontinuerlig kvalitetsforbedring.

Hovedgrepene i denne risikovurderingen var å gjennomføre en kunnskapsinnhenting for deretter å samle fagpersoner som samlet representerer den beste kunnskap på de aktuelle fagområdene til et arbeidsseminar over to dager (fagpanelsamling), og lede dem gjennom en trinnvis konsensusprosess fram mot et risikobilde.

4 Krav til risikovurderinger. Norsk Standard 5814: 2008. Oslo: Standard Norge, 2008.

3.2 Forberedelser

Forarbeidet besto for det ene i litteratursøk og kunnskapsgjennomgang, for det andre i å rekruttere til fagpanelet.

3.2.1 Kunnskapssøk

Det ble gjort litteratursøk nasjonalt og i de nordiske land etter fagbøker, fagartikler og forskning. Aktuelle veiledere, høringsuttalelser og andre offentlige dokumenter ble søkt fram og gjennomgått. En viktig kilde var Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (N-ROP). I tillegg fikk vi muntlige eller skriftlige innspill fra Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Oslo Politidistrikt og Kriminalomsorgen Region Øst.

En særlig viktig kilde var den nasjonale faglige retningslinjen for utredning, behandling og oppfølging av ROP-lidelser.⁵ Retningslinjen omfatter bl.a. 7 sider med referanser og 93 anbefalinger av ulik styrke.

I tillegg ble relevante erfaringer fra tilsyn gjennomgått.

I litteraturlisten, pkt. 8.5., framgår den litteraturen som har vært benyttet.

Brukere og pårørende ble invitert til møter for at vi skulle få kunnskap fra de som kjenner på kroppen hvordan tilbudene fungerer. Seks bruker- og pårørendeorganisasjoner deltok på et halvdagsmøte i Helsetilsynet, og delte sine erfaringer og synspunkter på hvor de mener det er størst fare for at det oppstår svikt og uønskede hendelser.

Det ble også arrangert et møte med representanter for tre ideelle lavterskeltilbud i Oslo. De har mye kontakt med de mest utsatte representantene for gruppen med ROP-lidelser.

Både organisasjonene og de ideelle lavterskeltilbudene bidro med viktig kunnskap og erfaringer om hva som svikter og hva som kan svikte, og denne kunnskapen ble tatt med videre. (Deltakere på møtene fremkommer av avsnitt 8.1.).

På grunnlag av den samlede kunnskapsgjennomgangen, ble det utarbeidet en liste over kjente eller mulige sviktområder/risikopunkter og uønskede hendelser. Tretti av anbefalingene i den faglige retningslinjen for utredning, behandling og oppfølging av ROP-lidelser ble omskrevet til risikopunkter gjennom «speilvending», det vil (noe forenklet) si ved å tilføye eller fjerne nektelsesord som «ikke», «aldri» e.l.⁶

Etter bearbeiding og komprimering av risikomomentene, hadde vi en liste på 51 punkter (se avsnitt 8.4).

Dette materialet dannet utgangspunkt for gjennomgang og drøfting av fagpanelet. Det ble sendt deltakerne omlag syv uker før samlingen, for å gi dem anledning til å respondere før vi utformet en endelig versjon som skulle brukes på samlingen.

5 Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse - ROP-lidelser: Sammensatte tjenester – samtidig behandling. IS-1948. Oslo: Helsedirektoratet, 2011.

6 Eksempel: Anbefalingen «Når en person som er i kontakt med hjelpeapparatet har rusmiddelproblemer, må psykisk helse kartlegges» ble speilvendt til «Psykisk helse kartlegges ikke hos personer med rusmiddelproblemer».

3.2.2 Rekruttering til fagpanel

Fagfeltet er både omfattende og mangfoldig, og inkluderer mange og ulike tjenester både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Fagfeltet preges også av stor grad av tverrfaglighet og av at ulike profesjoner har viktige roller. Vi ønsket å sette sammen et fagpanel som skulle reflektere tjenestemangfoldet og tverrfagligheten. Det ble også lagt vekt på å inkludere forskere. I et fagfelt i stor utvikling har forskningsfeltet en viktig rolle. I tillegg så vi hen til geografi. Som det fremgår av oversikten i vedlegg 8.2, deltok fagfolk fra ulike deler av landet.

Et fagpanel på dette området må ha den kunnskapen og erfaringen brukere og deres pårørende har. Rusmisbrukernes interesseorganisasjon, RIO, og Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse var representert.

En begrensning og utfordring når det gjaldt å sette sammen panelet var antall deltakere. Vi la opp til en veksling mellom plenumsdiskusjoner og gruppearbeid og måtte derfor ha en størrelse på plenum som kunne muliggjøre dialog deltakerne i mellom. Det ble derfor satt et tak på 25 personer.

Vi valgte å rekruttere direkte framfor å gå via helseforetak/profesjonsforeninger o.l. På bakgrunn av Helstilsynets kjennskap til fagfeltene, innspill fra noen fylkesmannsembeter, innspill fra fagfeltet selv og fra andre eksterne aktører, ble det satt sammen et fagpanel som etter vår vurdering representerer tjenestoområdets kompleksitet og helhet på en balansert måte, med personer som har stor faglig og dialogisk kompetanse, og som har legitimitet i egne og samarbeidende fagmiljøer (for deltakerliste se pkt. 8.2).

3.3 Fagpanelsamlingen

Fagpanelet på 25 personer var samlet i to dager på Gardermoen, sammen med 8 deltakere fra Statens helsetilsyn. Samlingen startet med en innledning om risikotekning og tilsyn og om forarbeidet som var gjort i Helsetilsynet. Målet for fagsamlingen var å skaffe konsensus om hvilke av de 51 risikopunktene Helsetilsynet hadde identifisert (vedlegg 4) som var de ti viktigste og å rangere disse ti etter kriteriene hyppighet (sannsynlighet), det vil si hvor ofte skjer denne typen svikt, og alvorlighet av denne svikten (konsekvens) for brukerne.

Deltakerne ble inndelt i fem arbeidsgrupper på tvers av fag, tjenestetype og geografi. Arbeidet i gruppene og i plenum tok utgangspunkt i grunnlagsdokumentet med de 51 risikopunktene. Gjennom en trinnvis prosess, der deltakerne først diskuterte seg frem til enighet i grupper og deretter til enighet i plenum, ble det konsensus om tretten punkter med størst risiko.

Siste del av panelets arbeid bestod i å rangere disse tretten punktene etter hyppighet og alvorlighet. Dette ble gjort ved at det i plenum ble diskutert frem til konsensus for hvert punkt på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er lav og 5 er høy verdi. Hvert punkt ble gitt to verdier, en verdi for hyppighet og en verdi for alvorlighet.

Opprinnelig ordlyd på noen av punktene ble endret og justert etter diskusjoner i gruppene og i fagpanelets plenum, i tillegg ble enkelte punkter slått sammen.

4 Resultater

4.1 Oversikt over de tretten risikopunktene med vektning og rangering

Tabellen under viser resultatet fagpanelet kom fram til.

- Kolonne 1 viser til hvilke punkt i grunnlagsdokumentet (vedlegg 4) punktet springer ut fra.
- Kolonne 2 viser teksten til hvert punkt, hentet fra grunnlagsdokumentet, noe justert.
- Kolonnene 3 og 4 viser hvordan fagpanelet i plenum vektet hyppighet og alvorlighet på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er laveste og 5 høyeste score.

Resultat etter vektning og rangering i plenum

<i>Pkt</i>		<i>Hyppighet</i>	<i>Alvorlighet</i>
4a + 1b	Manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)	4	5
4f	Får ikke tilpasset bolig	4	5
3l	Mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering av somatisk og psykisk helse og rusavhengighet	4	4
4j	Tilpasset aktivitetstilbud mangler	4	4
2b	Mangelfull brukermedvirkning på individnivå	4	4
4i	Pårørende og annet nettverk overses	4	4
5a	Dobbeltkompetanse mangler i kommunene	4	4
3o + 3p	Mangelfull vurdering av overdose-, volds- og selvmordsrisiko	3	5
2e	Utskrivning som reaksjon	3	5
7c	Svak samhandling i kommunene	3	4
4e	Dobbeltkompetanse mangler i spesialisthelsetjenesten	3	4
7a	Ikke aktivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene	3	4
1c	Mangelfulle risikovurderinger på systemnivå	4	3

4.2 De tretten punktene med størst fare for svikt

4.2.1 Manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

1. Manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) <i>Pkt. 1b Behandling av rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser organiseres i separate enheter i spesialisthelsetjenesten</i> <i>Pkt. 4a Behandlingen for rus og psykiske lidelser foregår ikke integrert og samtidig</i>	Hyppighet 4	Alvorlighet 5
---	------------------------	--------------------------

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Det var en felles oppfatning i fagpanelet at en hovedutfordring er mangel på samtidig og integrert behandling av ruslidelse og psykisk lidelse. Det ble påpekt at det er svakt belegg i forskning for at samtidig behandling er viktig, men synspunktene var delte om dette. Denne typen behandlingsforskning er vanskelig, slik at omfanget av forskningsbasert sikker kunnskap er begrenset. Helsedirektoratets retningslinjer anbefaler at behandling skal foregå samtidig og integrert.

Det ble påpekt at hvor alvorlig konsekvensen av manglende samtidig og integrert behandling er, avhenger av hvor alvorlig pasientens lidelse er. Alvorlig syke pasienter rammes særlig hardt av fragmentert og usammenhengende behandling.

Det ble også poengtert at mange av disse pasientene heller ikke får ivaretatt sin somatiske helse godt nok. Hvis alvorlig somatisk sykdom blir oversett, som for eksempel hepatitt C, MRSA-smitte og kreft, er det alvorlig svikt. Det er derfor også nødvendig at somatiske tilstander tas på større alvor i tjenestene til personer med ROP-lidelser. Den mangelen på integrert og samtidig behandling som preger spesialisthelsetjenesten, gjenfinnes også i kommunene.

Mangelfull ivaretagelse av somatisk sykdom gjelder sannsynligvis først og fremst kroniske og mer langvarige somatiske problemer, og både i spesialisthelsetjenesten og i kommunene. Det var panelets inntrykk at akutte somatiske helseproblemer i sin alminnelighet blir tatt hånd om på forsvarlig måte.

Etter fagpanelets vurdering er hovedproblemet at det mangler kompetanse om rus i psykisk helsevern og om psykiske lidelser i TSB. Den samme tverrfaglige kompetanse mangler i stor grad også i kommunale tjenester. I tillegg mangler samhandlingskompetanse som kunne kompensert for en i utgangspunktet hensiktsmessig spesialisering. (Alle) personer med ROP-lidelser har behov for sammensatte tjenester.

Fra fastlegehold ble det påpekt at erfaringen er at det ikke er vanskelig å få lagt inn pasienter på somatiske sykehusavdelinger, men at det er vanskeligere å få lagt inn pasienter til behandling i TSB eller psykisk helsevern.

4.2.2 Får ikke tilpasset bolig

2. Får ikke tilpasset bolig <i>Pkt. 4f Institusjon og kommune sørger ikke for å finne stabil, tilpasset bolig til pasienter som er bostedsløse ved innleggelse</i>	Hyppighet 4	Alvorlighet 5
--	------------------------------	--------------------------------

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Det ble påpekt at det å få tilpasset bolig ikke bare gjelder dem som er bostedsløse ved innleggelse. Brukerne kan ha bolig, men boligen er ikke tilpasset deres behov. Tilpasset bolig gjelder ikke bare selve boligen, men også innholdet i boligen, dvs. de tjenestene brukeren mottar for å mestre hverdagen. Noen av brukerne har nedsatt boevne og må derfor ha tilpassede tjenester for å mestre bosituasjonen. Svikter det, kan det medføre utkastelse. Brukerne går gjennom ulike faser i sykdomsforløpet, og ulike typer boliger og tjenester vil være riktig i ulike faser. Det viktige er hele tiden å ha helhetlige løsninger tilpasset brukerne. Det ble påpekt at også de som er bostedsløse må få behandling og oppfølging.

Flere i fagpanelet hadde erfart at det er lite fokus på behovet for tilpasset bolig for brukere med ROP-lidelser. Noen mente at samhandling i kommunene mellom de som yter tjenester og de som tildeler/fremskaffer boliger ofte er for dårlig. Andre fremhevet at kommunene ofte strekker seg langt for å skaffe boliger. Egnede boliger er ikke nødvendigvis lette å finne, særlig ikke i små kommuner. Erfaringsmessig skjer det at kommunen bosetter brukere i samme hus, som av ulike grunner ikke bør bo sammen. Det kommer ofte naboprotester der kommunen planlegger boliger for personer med ROP-lidelser.

Kommunens økonomi spiller også en rolle for hvilke boliger og tjenester brukerne får. Det ble fortalt om brukere som får bolig og omfattende tjenester, og hvor det er satt av en viss sum i budsjettet per år. Hvis pengene er brukt opp før året er omme, begynner en intern drakamp i kommunen om mer penger. Blir det ikke bevilget mer penger, kan det medføre at tjenestetilbudet som tilbys blir det nest-beste, og det holder som oftest bare noen uker før det går galt.

Det kom frem at det var betydelig uklarhet blant panelets medlemmer når det gjelder hvorvidt det finnes lovkrav som skal sikre brukerne bolig. Noen mente at det ikke var lovkrav ut over midlertidig bolig, og dermed ikke mulighet for å klage. Andre mente at kommunen hadde plikt til å medvirke til å skaffe bolig for dem som ikke kan ivareta egne interesser. Denne typen uklarhet om regelverket blant dette panelets medlemmer er en indikasjon på at det generelt blant de som yter tjenester til denne gruppen kan råde forvirring om hva brukerne kan forvente når det gjelder bolig. Helsetilsynet vil avklare hvilke krav som gjelder når det skal utformes veileder for tilsyn.

4.2.3 Mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering av somatisk og psykisk helse og rusavhengighet

3. Mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering av somatisk og psykisk helse og rusavhengighet <i>Pkt. 3l Diagnoser settes for fort, uten tilstrekkelig observasjon og vurdering</i>	Hyppighet 4	Alvorlighet 4
--	------------------------------	--------------------------------

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Fagpanelet mente at problemet ikke er at diagnoser settes for raskt (punktet het opprinnelig «*For raske diagnoser*»), men at det ofte ikke settes diagnoser, og om de settes, så revurderes de ikke igjen senere. Tjenestene tar seg ikke tid til å utrede, vurdere og diagnostisere.

Det var noe ulike syn på hvor hyppig dette skjer, men enighet om at det skjer oftere enn ønskelig og med alvorlige konsekvenser for pasientene. Det er store ulikheter i praksis, både geografisk og mellom sykehusene. Noen mente at det har vært en positiv utvikling slik at dette ikke skjer så ofte lenger, andre mente at dette fortsatt er et stort problem. Fagpanelet drøftet seg på tross av ulike syn frem til enighet om at manglende eller mangelfulle diagnoser forekommer hyppig og derved at verdien for hyppighet måtte settes til 4. Alvorligheten for pasientene var det ikke ulike syn på.

Det ble fremholdt at det fortsatt finnes enkelte behandlingssteder innen psykisk helsevern som ikke vil behandle rusutløste psykoser, til tross for at det i ROP-veilederen (IS 1948) vises til at psykoser, uavhengig av årsak, er et ansvar for psykisk helsevern. Dette er bekymringsfullt. Mangelfull utredning og vurdering gjelder også pasienter med andre psykiske lidelser enn de som utløser psykose.

Mange var opptatt av at pasienter med psykoser går inn og ut av akuttavdelinger flere ganger. Det gis akuttbehandling, men ikke utredning og behandling for den underliggende lidelsen. Det brukes for lite tid til å undersøke og utrede grundig nok. Hadde det blitt gjort, ville behandlingen også vært bedre. Når pasientene er uten psykotiske symptomer etter kort tid, skrives de ut uten oppfølging. For pasienter som har vært innlagt akutt to ganger med psykose, er det god grunn for å utrede videre. Det ble fortalt om pasienter som har vært innlagt akutt henholdsvis 19 og 12 ganger på to år. Det blir brukt mye ressurser (inkludert politiressurser) ved akuttinnleggelse til tvungen observasjon. I tillegg er tvangsinnleggelse belastende for pasienten og kan medføre tillitsbrudd mellom pasient og behandler, spesielt når pasienten overføres til frivillig opphold eller skrives ut, og får tilbakefall av psykotiske symptomer.

Det fremkom erfaringer med at ROP-pasienter som innlegges til tvungen observasjon etter § 3-2 i psykisk helsevernloven overføres til frivillig opphold dagen etter innleggelse, og at muligheten for tvungen observasjon i 10 dager i liten grad benyttes.

Det ble fremholdt at svikt i utredning, vurdering og diagnostisering oftere skjer i psykisk helsevern enn i TSB. Psykisk helsevern er imidlertid blitt flinkere til å vurdere pasientens forhold til rusmidler. TSB har liten kompetanse og erfaring på å oppdage psykiske lidelser generelt og psykoser spesielt, symptomene blir ofte tilskrevet ruslidelsen. Dette resulterer i at det går for lang tid før pasienten får adekvat behandling for sine lidelser. Det ble også stilt spørsmål ved om somatiske avdelinger har rutiner for å utrede og følge opp rusmiddelavhengighet og/eller psykoser.

Det hender at pasienter legges inn til behandling i TSB etter å ha fått behandling for en psykotisk tilstand i psykisk helsevern. De kan være satt på høye doser antipsykotika fra innleggelsen i psykisk helsevern, og blir stående på denne medikasjonen under behandlingen i TSB. Ved overføring fra psykisk helsevern til TSB hender det at TSB får opplyst at pasienten ikke har hatt psykotiske gjennombrudd under behandlingen. Det ble stilt spørsmål ved fagligheten av en slik konklusjon.

Noen paneldeltakere mente at hjelpeapparatet ikke har tilstrekkelig kompetanse til å ivareta personer med annet opprinnelsesland enn Norge, for eksempel asylsøkere som kan være traumatiserte og som har dårlige norskkunnskaper. En del av disse har også en annen kulturell forståelse av helseproblemer som for eksempel ROP-problematikk. Dette utgjør en risiko for at disse pasientene ikke får forsvarlig helsehjelp.

4.2.4 Tilpasset aktivitetstilbud mangler

<p>4. Tilpasset aktivitetstilbud mangler</p> <p><i>Pkt. 4j Brukere overlates til seg selv etter utskrivning, uten tilbud om arbeid eller aktivitet</i></p>	<p>Hypighet</p> <p>4</p>	<p>Alvorlighet</p> <p>4</p>
---	--	---

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Det ble fremholdt at et tilpasset aktivitetstilbud er særlig viktig for brukere som skrives ut fra døgntilbud i spesialisthelsetjenesten (TSB/psykisk helsevern). Uten tilpassede aktivitetstilbud, inkludert arbeidsaktivitet, vil brukerne forbli isolert og risikoen for tilbakefall og manglende bedring er stor. Samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten, kommunale helse- og omsorgstjenester og NAV er nødvendig ved utskrivelser. Panelet understreker at dette erfaringsmessig svikter, med alvorlige konsekvenser for den enkelte bruker.

Aktiviteten som det legges til rette for må være meningsfull for brukeren for at den skal kunne bidra til å forebygge tilbakefall av rus eller psykoser. Det er vist at for denne gruppen kan aktivitet, inkludert lønnet arbeid, og behandling med hell foregå samtidig. Det vises til IPS (Individual Placement and Support) som er et dokumentert vellykket program for personer med psykiske lidelser. En dokumentert effekt var reduksjon i antall reinnleggelse.

Rusmiddelavhengige som ruser seg aktivt eller har lavt rusmestringsnivå får ikke tilbud om arbeid eller aktivitet som krever «rene urinprøver». Denne gruppen må derfor ha tilgang på andre typer aktiviteter. Det er panelets erfaring at det generelt i kommunene er for få aktivitetstilbud tilpasset personer med samtidig psykisk lidelse og rusavhengighet.

4.2.5 Mangelfull brukermedvirkning på individnivå

<p>5. Mangelfull brukermedvirkning på individnivå</p> <p><i>Pkt. 2b Behandlingsmål og -plan utarbeides uten medvirkning fra brukeren</i></p>	<p>Hypighet</p> <p>4</p>	<p>Alvorlighet</p> <p>4</p>
---	--	---

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Punktet var opprinnelig formulert som *mangelfull brukermedvirkning*. Fagpanelet diskuterte først om punktet gjelder brukermedvirkning på individnivå eller systemnivå. Det var ulike synspunkter på hva som er viktigst. Det ble argumentert med at brukermedvirkning på systemnivå er viktig fordi det finnes mange tjenester til brukerne, men ingen som systematisk følger med på om de får den hjelpen de har behov for. Det er viktig at brukere er med og påvirker på systemnivå, for eksempel i brukerutvalg. Brukerne er viktige for å endre praksis og innhold i tjenestene.

På individnivå ble det argumentert med at brukeren skal påvirke egen behandling og ha individuell plan. Flere hadde sett at det brukes mye ressurser på individuell plan,

men det kommer lite ut av det, kanskje fordi planene ikke er konkrete nok, eller fordi koordinator ikke har kapasitet til å følge opp planarbeidet.

Statens helsetilsyn gjennomførte i 2008 og 2009 et landsomfattende tilsyn med spesialisthelsetjenester ved distriktpsikiatriske sentra (Rapport fra Helsetilsynet 3/2010). Paneldeltakere fremhevet at en sentral lærdom fra dette tilsynet var betydningen av å ivareta brukermedvirkning på individnivå og at dette førte til økt brukermedvirkning på systemnivå.

Fagpanelet konkluderte at det viktigste for brukerne er brukermedvirkning på individnivå, og diskusjonen deretter dreide seg stort sett om det.

Det ble påpekt at det er viktig at brukerne får delta i egen behandling, det er deres liv det dreier seg om. Brukermedvirkning er viktig for brukerens livskvalitet. Fagpanelet understreket likevel at tjenestenes ansvar for å gi forsvarlig behandling setter grenser for brukermedvirkning.

Det er svakt forskningsbasert belegg for at brukermedvirkning påvirker behandlingsresultatet, men brukererfaringer tilsier likevel at det er viktig. Brukere beskriver at livskvalitet, behandlingsallianse og selvfølelse øker når de får medvirke. Tjenestene er i økende grad oppmerksomme på betydningen av brukernes egen medvirkning, noen har styringssystemer hvor manglende brukermedvirkning vurderes som et avvik.

Det skjer mye på dette feltet nå, særlig innen rusfeltet. Brukermedvirkning på individnivå blir ivaretatt på mange plan, ved inntak, poliklinisk behandling og ved døgnopphold. Eksempler på brukermedvirkning på systemnivå er ansettelse av erfaringskonsulenter i TSB/psykisk helsevern, brukerutvalg, lærings- og mestrings-sentra.

TSB har lang tradisjon når det gjelder brukermedvirkning på systemnivå, for eksempel ved bruk av tillitsvalgte. I tillegg har en gitt brukerne økt ansvar for egen behandling. Det er ikke samme tradisjon i kommunen eller i psykisk helsevern. Det svikter oftere i brukermedvirkningen her.

På tross av flere eksempler på vellykket brukermedvirkning på både individ- og systemnivå, konkluderte panelet med at det fortsatt ofte svikter, og at dette får følger for kvaliteten på tilbudet til denne pasientgruppen.

4.2.6 Pårørende og annet nettverk overses

6. Pårørende og annet nettverk overses	Hypighet	Alvorlighet
<i>Pkt. 4i Behandlingen vektlegger ikke involvering og tilknytning til pårørende (inkludert barn) og annet nettverk</i>	4	4

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Mennesker med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse er ofte dårlig i stand til å ivareta kontakt med pårørende og annet nettverk. Det ble påpekt at pårørende og pasientens øvrige nettverk likevel kan være viktige samarbeidsarenaer i et behandlingsforløp. Fagpanelet påpekte at barn må bli husket på som pårørende, og det ble understreket at nettverk består av flere personer enn familie.

Panelets konklusjon er at svikt i samarbeid med, og oppfølging av, pårørende får store konsekvenser for behandling og rehabilitering av pasienter med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse.

4.2.7 Dobbeltkompetanse mangler i kommunene

<p>7. Dobbeltkompetanse mangler i kommunene</p> <p><i>Pkt. 5a Kommunens tjenesteapparat (herunder sosiale tjenester og fastleger) mangler rutiner for å identifisere og følge opp personer med rusmiddelproblemer og psykiske problemer</i></p>	<p>Hyppighet 4</p>	<p>Alvorlighet 4</p>
--	-------------------------------	---------------------------------

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Flere i fagpanelet kommenterte at det finnes verktøy for å kartlegge bruk av rusmidler. Dette er verktøy som er anbefalt for alle nivå. Det skal være kjent for personalet og de skal være i stand til å bruke dem.

Det fremkom ulike meninger om hvor mye dobbeltkompetanse kommunene har. Noen oppfattet at kommunene har mye kompetanse og at samhandlingen fungerer bra, da de ofte har tjenester til rus og psykiatri i samme enhet. Andre mente at dette varierer og at kommunene er organisert forskjellig. Det ble påpekt at det også dreier seg om holdninger, profesjonskamp og ideologi.

Det forventes ulik kompetanse i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Kommunene skal ikke yte spesialisert behandling, men gi behandling og omsorg på førstelinjenivå. Kommunene skal bistå brukerne og tilrettelegge slik at brukerne mestrer sin livssituasjon. Det er i kommunene brukerne bor og lever sitt liv. Kommunene har ofte mye kontakt med spesialisthelsetjenesten, og fra TSB og psykisk helsevern forventes mer spesialisert og spisset kompetanse.

Enkelte av fagpanelets medlemmer hadde erfart at kommunene ikke har vilje til og tør å erkjenne at de har kompetanse innenfor tematikken ROP. Kommunene har langt på vei nok kompetanse til utredning av rusavhengighet og psykiske lidelser, men ansatte kan ofte være engstelige for å gå for dypt inn i problemområdene på egen hånd, fordi de er redde for å forverre brukernes situasjon.

4.2.8 Mangelfull vurdering av overdose-, volds- og selvmordsrisiko

<p>8. Mangelfull vurdering av overdose-, volds- og selvmordsrisiko</p> <p><i>Pkt. 3o Selvmordsrisiko undervurderes – tross schizofreni, bipolar lidelse eller rusmiddelavhengighet</i> <i>Pkt. 3p Voldsrisiko undervurderes – tross risikofaktorer</i></p>	<p>Hyppighet 3</p>	<p>Alvorlighet 5</p>
---	-------------------------------	---------------------------------

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Først ble det diskutert om punktet gjelder risikovurdering på systemnivå eller individnivå. De fleste paneldeltakerne mente at risikovurdering på individnivå er viktigst. Vurdering av risiko for overdose må være med i tillegg til risiko for selvmord og vold. Det er særlig viktig med risikovurdering hvis en pasient skrives raskt ut fra et behandlingssted.

Mangelfulle risikovurderinger skyldes ofte manglende kompetanse og manglende rutiner.

Det ble stilt spørsmål om hvordan risikovurderinger rent praktisk bør gjennomføres. Det er ikke mulig og heller ikke nødvendig å gjøre full risikovurdering av alle pasienter. Videre ble det påpekt at risikovurderinger må følges opp med nødvendige tiltak. Svikt i oppfølgingen skyldes ofte manglende risikovurdering og manglende tilrettelegging av tiltak. Tjenestene må ha prosedyrer for risikovurderinger, og de må bli brukt av personalet. Enkelte paneldeltakere hevdet at det finnes gode og enkle instrumenter for å vurdere risiko for overdose, særlig i TSB.

Det ble av andre paneldeltakere fremholdt at det er knyttet usikkerhet til hvor gode verktøyene som finnes er til å forutse risiko, og at de ikke gir nødvendig retning for hvilke tiltak som skal settes i verk. Dette var det således uenighet om i fagpanelet.

Det ble hevdet at siden verktøyene som finnes ikke har høy prediktiv verdi for enkeltindivider, så kan man «bli tatt» for å ha gjort for dårlige vurderinger i etterkant, for eksempel etter suicid.

Andre mente at selv om verktøyene som finnes i dag kunne vært bedre, er det likevel viktig at det blir gjort en *vurdering* av risiko, og at vurderingen fører til nødvendige tiltak. Blir ikke dette gjort, kan det få alvorlige konsekvenser.

Det ble også problematisert om risikovurderinger bør utføres rutinemessig eller utføres etter vurdert indikasjon, for ikke å gi unødvendig belastning for klinikerne. Men hvis pasientene opplever at det er rutine at risiko blir vurdert og at det gjøres systematisk, kan det bidra til å gjøre det lettere for dem å snakke om temaet.

Spesialisthelsetjenesten har erfaring i og kompetanse til å gjøre risikovurdering av overdose og selvmord, men det ble hevdet at kompetansen til, og erfaring med, å vurdere voldsrisiko ikke er like god.

Kommunene gjør sjeldnere vurderinger av risiko for overdose, selvmord og vold. Forskning (SERAF-UiO) har vist at for brukere som døde av overdose, var sosialtjenesten den siste instansen de hadde vært i kontakt med. Sosialtjenesten har lav kompetanse om risikovurdering, og det samme gjelder andre instanser i kommunene. Hvor ofte det svikter fordi risikovurderinger ikke foretas, avhenger av om man snakker om spesialisthelsetjenesten eller kommunen. Panelet var av den oppfatning at dette oftere svikter i kommunene enn i spesialisthelsetjenestene.

4.2.9 Utskrivning som reaksjon

9. Utskrivning som reaksjon	Hypighet	Alvorlighet
<i>Pkt. 2e Utskrivning fra behandlingsopplegg benyttes som reaksjon ved rusing eller annen uønsket atferd</i>	3	5

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Paneldeltakerne hadde ulike oppfatninger om hvor ofte det forekommer at pasienter blir skrevet ut som reaksjon på rus eller annen uønsket adferd. Flere mente at det skjer i mindre omfang nå enn tidligere. Andre mente at til tross for bedring så hang praksisen mye igjen, særlig i TSB. Det var uenighet om det også skjer i psykisk helsevern.

Det ble hevdet at det på landsbasis skjer forholdsvis ofte, og at hvis vi hadde spurt pasientene ville flere av dem svart at de har opplevd dette. Særlig personer med samtidig ruslidelse og personlighetsforstyrrelser har erfaring med at utskrivning brukes som reaksjon på rus eller annen uønsket adferd. Panelet var enige om at selv om denne typen reaksjon ikke brukes like mye som tidligere, så er det en alvorlig svikt når det skjer.

I psykisk helsevern blir rus eller annen uønsket atferd i en del tilfeller brukt som eksklusjonsgrunn. Pasienter med slik atferd blir ofte omtalt som «behandlingsresistente» og at de ikke vil nyttiggjøre seg behandling. Det ble også pekt på at mange avdelinger ikke er egnet til å ta imot denne typen pasienter. Det kan være manglende kompetanse, eller at de fysiske lokalene ikke er egnet. Det ble påpekt at det må skilles mellom eksklusjonsgrunn og «straffereaksjon».

Det ble fremholdt at å bruke utskrivning som straff blir som å straffe noen for symptomer på den lidelsen de er til behandling for. Innenfor somatiske helsetjenester ville dette ikke blitt akseptert. I panelet mente noen at ruspasienter, på samme måte som andre pasienter, må få vise sine symptomer. Andre pekte på at dette kan komme i konflikt med behovet for rusfrie arenaer. Det ble argumentert for at det på rusinstitusjoner gir best resultat hvis det er et rusfritt miljø. Hvor mye rus skal man da akseptere? Hvis en pasient stadig tar med seg stoff inn i en institusjon, kan utskrivning forsvares. Hvis ikke, vil den ene personen ivaretas på bekostning av de andre. Det bør være rutiner for hvordan slike situasjoner skal håndteres. Det må være et apparat for å takle kriser, og dette bør være en del av avtalen med de regionale helseforetakene.

Det var likevel enighet om at ufaglige og uetiske avvisninger forekommer, og at pasientene blir kasteballer i systemet. Spesialisthelsetjenesten burde ha kunnskap om at brukerne ikke må skrives ut til ingenting, de må gis alternativer når de skrives ut. Ved rask utskrivning må det vurderes om det finnes annet tilbud pasienten kan nyttiggjøre seg, da må man se på hele tiltaks- og behandlingsskjeden.

Det kom også opp en diskusjon om dette punktet heller skulle hete «*Utskrivning mot pasientens vilje*». Begrepet «*Straffereaksjon*» vurderes som et 'gufs fra fortiden'. Mange benytter ikke begrepet «straff», men brukeren mister plassen sin og det blir avbrudd i behandlingen. Det ble fremholdt at pasientene vil oppleve det som straff uansett hvilket begrep som blir brukt. I denne rapporten brukes begrepet *reaksjon*.

4.2.10 Svak samhandling i kommunene

10. Svak samhandling i kommunene	Hyppighet	Alvorlighet
<i>Pkt. 7c Kommunale instanser ivaretar ikke sitt felles ansvar for et samordnet og integrert oppfølgingstilbud for ROP-pasienter</i>	3	4

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Fagpanelet mente at det skjer mye svikt i samhandlingen internt i kommunene. Kommunene har et veldig vidt oppdrag. Brukergruppen er liten, men det er et tjenesteområde der det er behov for at mange jobber sammen. De fleste brukerne (70 %) har oppfølgingen sin i kommunene.

Det er store ulikheter i hvordan kommunene organiserer tjenestene. Der hvor rus og psykiatri er organisert i ulike enheter har brukere med ROP-lidelser lett for å falle

mellom. Det ble hevdet at det kan være like mye oppdeling/spesialisering i kommunene som i spesialisthelsetjenesten.

Panelet pekte på at pasienter med ROP-lidelser kan være særlig utsatt for svikt i små kommuner. I disse kommunene vil brukerne være særlig avhengige av den enkelte ansattes kompetanse og egnethet. Det ble anbefalt at små kommuner bør vurdere interkommunalt samarbeid, det kan gjøre tjenestene til disse pasientene mer robuste. Andre paneldeltakere pekte på at interkommunale tjenester på ett område kan vanskeliggjøre samhandlingen med de øvrige tjenestene i bostedskommunen.

Paneldeltakere beskrev også manglende samarbeid internt i den enkelte kommune. For eksempel er det lite samarbeid mellom pleie- og omsorgstjenestene, NAV og fastlegene. Fastlegene kan oppleve at de er utenfor den ordinære driften i kommunen. Taushetsplikten blir ofte brukt som forklaring på manglende informasjonsdeling, og resultatet blir et dårlig samarbeid. Kommunene kan oppleve at spesialisthelsetjenesten er tydeligere til stede enn fastlegene. Hvis tjenestene i kommunen ikke samordnes, kan det få store konsekvenser for brukerne.

Tjenestene innad i kommunene kjenner ikke alltid til hverandre eller til hvilke tilbud som fins. Bruk av individuell plan kunne bedret på dette. Det henger igjen mye gammel kunnskap om rusproblematikk i kommunene, fra før rusreformen. Brukere med ROP-lidelser får ofte avslag på kommunens vanlige tjenester, inkludert helse- og omsorgstjenester, med begrunnelse i ruslidelsen. De henvises til NAV for oppfølging, mens NAV på sin side har lite kompetanse om psykisk helse. Det hender at kommunene stopper helse- og omsorgstjenester fordi brukeren ruser seg, og begrunner det med HMS (helse, miljø og sikkerhet) for de ansatte. Det ble pekt på at hvis brukerne ikke får nødvendige helse- og omsorgstjenester i kommunen, er det brudd på helse- og omsorgstjenesteloven.

Det ble fremholdt at kommunene ikke takler å følge opp brukere som utagerer og som har svært sammensatte problemer. Kommunene klarer ikke å organisere medikamentutdeling, de er redde for brukerne og møter evt. brukere med politieskorte. Det handler om å få kompetanse, ressurser og forståelse for samfunnsoppdraget på kommunalt nivå.

Noen av problemene i kommunene skyldes økonomi og hvordan vedtak om tjenester utformes. I vedtakene angis ofte hvor lang tid hvert enkelt oppdrag hos brukerne skal ta, i minutter. Det passer dårlig med hva denne brukergruppen trenger for å klare å håndtere dagliglivet sitt. Det kan være fare for at tjenestetilbudet faller fra hverandre på grunn av økonomi eller organisering.

For brukere og pårørende kan det være vanskelig å finne frem i hjelpeapparatet. Pårørendesenteret i Oslo bruker mye tid og ressurser på å hjelpe pårørende med å kartlegge tilbud som finnes og hvilket regelverk som gjelder.

4.2.11 Dobbeltkompetanse mangler i spesialisthelsetjenesten

11. Dobbeltkompetanse mangler i spesialisthelsetjenesten	Hyppighet	Alvorlighet
<i>Pkt. 4e Det gis ikke adekvat behandling pga. manglende dobbeltkompetanse</i>	3	4

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Det er lite kompetanse i psykisk helsevern om rus og vice versa. To ulike fagområder skal sys sammen, og det tar mange år. Det finnes måleinstrumenter som måler dobbeltkompetanse hos personalet, men det er ikke tatt i bruk i Norge.

Behandlere innen psykisk helsevern kvier seg for å ta opp temaet rus med pasientene. Det finnes anbefalt verktøy for å kartlegge bruk av rusmidler hos pasientene. De skal være kjent hos personalet, som skal være i stand til å bruke verktøyet.

Panelet pekte imidlertid også på at det pågår forbedringsarbeid og at det er stadig flere fagpersoner i tjenestene som har dobbeltkompetanse.

4.2.12 Ikke aktivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene

12. Ikke aktivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene	Hyppighet 3	Alvorlighet 4
<i>Pkt. 7a Spesialisthelsetjenesten og kommunen har ikke et aktivt samarbeid om ROP-pasienter før, under og etter behandling i helseforetak, herunder samarbeid ved utskrivning</i>		

Fagpanelets kommentarer og drøftelser:

Fagpanelet mente at det skjer svikt i overgangene, både internt i spesialisthelsetjenesten, internt i kommunene og mellom nivåene. For pasienter som har behov for tjenester både fra spesialisthelsetjenesten og kommunen svikter samhandlingen. Det brukes mye ressurser på samhandling, men det kommer lite ut av det.

Flere pekte på at dette punktet henger nært sammen med pkt. 4k «Mangel på kontinuitet i behandlingen».

4.2.13 Mangelfulle risikovurderinger på systemnivå

13. Mangelfulle risikovurderinger på systemnivå	Hyppighet 4	Alvorlighet 3
<i>Pkt. 1c Ledelsen sørger ikke for systematisk kartlegging av fare for svikt på ROP-området</i>		

Fra diskusjoner i plenum:

Panelet diskuterte hvor alvorlig det er å ikke gjennomføre risikovurderinger på systemnivå. Det ble argumentert for at manglende risikovurderinger ikke får direkte konsekvenser for den enkelte bruker, mens andre mente at det nettopp kunne føre til alvorlige konsekvenser for brukeren.

Risikovurdering på systemnivå er et særlig ansvar for ledere på ulike nivå. For fastlegene er dette litt mer problematisk, de har ikke et ledernivå på samme måte som andre tjenester. Den enkelte fastlege har et selvstendig ansvar.

Noen i fagpanelet mente spesialisthelsetjenesten har en bedre kultur for risikovurderinger enn kommunene. Svikt på systemnivå i kommunene er alvorlig for brukerne fordi kommunene har et bredere felt å ivareta enn spesialisthelsetjenestene. Det ble påpekt at det er viktig å ha med seg at tjenestene kan fungere bra også uten at det er gjort risikovurderinger.

5 Vurdering av gjennomføring og resultat

5.1 Metode og prosess

Som det fremgår av oppsummeringen i kapittel 4, var det uenighet og nyanser i syn på de ulike risikoområdene i fagpanelet. Selv om det var uenighet om både hyppighet og alvorlighet i på noen områder, var det stor grad av enighet om betydningen av tjenestenes kvalitet på de ulike områdene og om rangering.

Helsetilsynet mener at på tross av nyansene så har diskusjonene om hyppighet, alvorlighet og rangering gitt viktig kunnskap om hvor fagmiljøet selv mener det er størst fare for at det skal oppstå svikt og uønskede hendelser. Dette er informasjon som, sammen med annen kunnskap om tjenester til ROP-pasienter, gir Helsetilsynet et godt grunnlag for å bestemme tema for landsomfattende tilsyn i 2017 og 2018.

Ved en såpass omfattende risikovurdering har det stor betydning for resultatet at forarbeidet er gjort grundig. Spesielt er det to deler av forberedelsene som må fremheves som viktig for resultatet denne gang. Den ene er utarbeidelsen av grunnlagsdokumentet med de 51 risikopunktene som ble brukt i arbeidet på fagpanelsamlingen. Den andre er sammensetningen og rekrutteringen til fagpanelet.

Helsetilsynet vurderer at grunnlagsdokumentet som ble utarbeidet fungerte bra som utgangspunkt for diskusjoner i grupper og plenum.

Det ble valgt direkte rekruttering til fagpanelet, noe vi mener fungerte bra ved denne anledningen. Vi fikk en bred sammensetning, noe vi anså som viktig. Deltakerne ga også uttrykk for at sammensetningen var god og representativ. Sammensetningen er ikke minst viktig for at resultatet av fagpanelets arbeid skal ha tillit og tyngde i fagmiljøene innen rusbehandling og psykisk helsevern, både i spesialisthelsetjenesten, i de kommunale tjenestene og hos brukere og pårørende.

Inndelingen av arbeidsgruppene på samlingen var heller ikke tilfeldig. Også her var det vektlagt at hver gruppe skulle representere mangfoldet innen fagfeltet. Deltakerne ga uttrykk for at gruppesammensetningen var viktig for å få gode og helhetlige diskusjoner i gruppa.

En annen forutsetning for at prosessen på en fagpanelsamling skal lykkes, er en strukturert og ryddig møteledelse. Tydelighet i forventninger og klare oppdrag til gruppene og til plenum er nødvendig.

5.2 Resultater

Fagpanelet var samlet to dager, og det ble vekslet mellom gruppearbeid og diskusjoner i plenum. Med et så bredt og sammensatt felt kunne man tenke seg at det gruppene kom fram til ville variere sterkt. Men i all hovedsak var det god samstemmighet mellom gruppene om hvilke områder det var størst fare for svikt. Diskusjonene i plenum utfylte og nyanserte synspunktene som kom fra gruppene. Ved samlingens slutt var det stor grad av enighet om de tretten viktigste risikoområdene fagpanelet hadde kommet frem til, og om hvordan de skulle rangeres.

Helsetilsynet mener at deltakerne gjennom sin faglige bakgrunn, direkte kjennskap til praksis og engasjement for brukerne/pasientene, vurderte og analyserte tilbudet til personer med ROP-lidelser på en måte som ga et godt risikobilde av både spesialisthelsetjenestens og kommunenes tilbud. Resultatet gir oss et godt grunnlag for å beslutte tema for landsomfattende tilsyn i 2017 og 2018.

6 Evaluering fra deltakere i fagpanelet

I etterkant av fagpanelsamlingen ble deltakerne invitert til å gi en anonymisert evaluering. Den foregikk elektronisk, og 20 av 25 deltakere svarte.

Paneldeltakerne mente at denne metoden er godt egnet til å belyse risiko og at opplegget var engasjerende, lærerikt og faglig interessant. De la vekt på betydningen av panelets størrelse og sammensetning. Sammensetningen ivaretok både krav til kompetanse, erfaring, tverrfaglighet og praktisk arbeid nær pasienten hvilket fikk frem bredden i problemstillingene rundt tilbudet til personer med ROP-lidelser.

Denne formen for arbeid forutsetter tydelig forklaring for paneldeltakerne om rolle og forventninger, samt stram regi på plenumsdiskusjoner. Med engasjerte deltakere fra ulike fagfelt er det lett å bli avledet fra diskusjonenes formål.

Paneldeltakerne pekte videre på betydningen av gode og presise skriftlige dokumenter som grunnlag for diskusjonene og av at paneldeltakerne får en felles forståelse av begrepene hyppighet og alvorlighet.

7 Konklusjon

En av begrunnelsene for å gjøre risikovurdering av tjenestetilbudet til personer med ROP-lidelser, var at dette er et bredt og sammensatt tjenesteområde, som involverer ulike nivå i helse- og omsorgstjenestene og sosialtjenesten. I tillegg er det på nivåene ulike enheter som er sentrale for å ivareta brukerens/pasientens ulike behov. Bruker/pasient må forholde seg til mange ulike aktører, noe som utfordrer samhandlingen mellom de involverte.

De tretten punktene med størst fare for svikt som fagpanelet til slutt endte på, viser i klartekst at tjenester til personer med ROP-lidelser er mangslungne og blir ivaretatt av mange ulike aktører. Punktene spenner fra spesialisert behandling i spesialisthelsetjenesten til ivaretagelse av grunnleggende behov som for eksempel et sted å bo i kommunen. For personer med ROP-lidelser handler det om å få bistand til å takle alle deler av livet, ikke bare det som er direkte rettet mot behandling av rus- og psykisk lidelse.

Noen av punktene som er trukket frem involverer bare spesialisthelsetjenesten, andre bare kommunen. Flere av punktene er aktuelle for begge nivåene. Det kommer tydelig frem i de tre høyest rangerte risikopunktene: *manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og TSB* som bare berører spesialisthelsetjenesten, *mangel på tilpasset bolig* (inkludert innholdet i tjenestene i boligen) som er kommunens ansvarsområde, og *mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering* som gjelder begge nivåene i helse- og omsorgstjenestene.

Samhandling mellom nivåene, som ofte ses på som et risikoområde, ble ikke rangert så høyt av fagpanelet. Samhandling innenfor nivåene ble sett på som mer risikofyllt og rangert høyere.

Det er verdt å merke seg at flere av punktene som ble rangert høyt dreier seg om brukerens dagligliv og ikke så mye om helsefaglig behandling. Blant områdene som kom høyt opp, var tilpasset bolig og aktivitets/arbeidstilbud, brukermedvirkning og involvering av pårørende og annet nettverk.

Alt i alt viser risikovurderingen at tilbudet til personer med ROP-lidelse kan svikte på begge nivå og innen alle tjenester. For en sårbar gruppe med behov for sammensatte tjenester som dette er, kan svikt gi svært alvorlige konsekvenser. Dette bekymrer Helsetilsynet, og det bør bekymre dem som har ansvar for tilbudet til brukere/pasienter med ROP-lidelser.

Helsetilsynets konklusjon er at metoden som ble brukt ved denne risikovurderingen fungerte godt for å komme frem til risikobildet av tjenestilbudet til personer med ROP-lidelser. Resultatet blir sett på som så solid at det kan benyttes som grunnlag for valg av tema for landsomfattende tilsyn i 2017 og 2018.

En sentral lederoppgave innen helse- og omsorgstjenestene og sosialtjenesten er å vurdere risiko i egen virksomhet, sette i verk nødvendige tiltak for å eliminere eller forebygge risiko og følge med på om det fungerer etter intensjonen. Helsetilsynet er av den oppfatning at resultatet fra risikovurderingen står godt på egne ben, og bør kunne brukes aktivt av ledere på tjenesteområdet allerede nå for å vurdere hvordan deres egen praksis ivaretar områdene som er pekt på som særlig risikofylte.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1 Deltakere på formøter juni 2015

Deltakere på møtet med brukere- og pårørendeorganisasjoner, 18. juni 2015:

- Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO)
- Foreningen for human narkotikapolitikk
- proLAR, Nasjonalt forbund for folk i LAR
- Barn av rusmisbrukere (BAR)
- Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse (LPP)
- Velferdsalliansen

Deltakere fra ideelle lavterskel/gatenære tilbud i Oslo, 24. juni 2015:

- Feltpleien (Frelsesarmeen)
- Møtestedet (Kirkens Bymisjon)
- 24SJU (Kirkens Bymisjon)

8.2 Vedlegg 2 Deltakere i fagpanelet

Fagpanel – risikovurdering av tjenester til personer med samtidig rus- og psykisk lidelse – 29. og 30. oktober 2015

Navn	Arbeidssted
Lars Lien	Leder Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse, Sykehuset Innlandet HF. Professor II Høgskolen i Hedmark
Ivar Skeie	Overlege TSB, DPS Gjøvik, Sykehuset Innlandet HF. Forsker SERAF, UiO (10 %)
Anna Sabine Soggiu	Bydel Grünerløkka, NAV og bydelsadministrasjon
Linda Wüsthoff	Overlege, medisinsk faglig rådgiver, Oslo kommune, Sentrums- og storbyavdelingen, Velferdsetaten
Arne Johannesen	Fagsjef, Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling, Sykehuset Telemark HF, Stabsfunksjon til klinikksjefen, Sykehuset Telemark HF
Jorunn Lorentsen	Avdelingsleder, Avdeling for psykiatri og rusbehandling. LARiNord, UNN Tromsø
Anders Dalsaune Jansen	Tyrilistiftelsen, nestleder
Alf Georg Opheim Sørensen	Seksjonsleder Kronstad psykosepoliklinikk/FACT-teamene Kronstad DPS, Helse Bergen HF
Jon Ragnar Skotte	Spesialisert poliklinikk, Voksenpsykiatrisk poliklinikk avdeling Vinderen, Diakonhjemmet sykehus
Hege Raastad Basmo	Kommuneoverlege i Hamar. Leder for Samfunnsmedisinsk enhet for Hamar-regionen
Olav Ervik	Fastlege og lege i fengselshelsetjenesten Bergen fengsel
Nina Larsen	Enhetsleder Nav, Bydel Gamle Oslo
Tove H Buseth	24SJU, Kirkens bymisjon Oslo
Kari Lossius	Klinikkdirektør Stiftelsen Bergensklinikkene. Veileder Universitetet i Bergen og konsulent ved Studentsamskipnaden i Bergen (behandler)
Ragnhild Thoner	Nasjonal kompetansetjeneste for rus og psykisk lidelse, leder for implementeringsprosjektet
Anna Rita Spein	SANKS Karasjok, sPUT samisk psykiatrisk ungdomsteam
Rolf Gråwe	FOU-leder, Seksjon for forskning og utvikling, St. Olavs hospital HF, Klinikk for rus- og avhengighetsmedisin. Professor i rusmedisin, Institutt for nevromedisin, Det medisinske fakultet, NTNU.
Ole Lorvik	Klinikksjef, Klinikk for rus- og avhengighetsbehandling, Helse Møre og Romsdal HF
Janne Mustorp Ultvedt	Fagleder for rus- og psykisk helse i Eidsberg kommune
Esther Gilen	NAV-leder på Lillehammer. Konstituert leder av NAV Valdres (6 kommuner)

<i>Navn</i>	<i>Arbeidssted</i>
Unni Borg	Oppfølgingstjenesten Rus og psykiatri, Bodø kommune
Line Eikenes Langsholt	Rusmisbrukernes interesseorganisasjon, RIO
Anne Grete Terjesen	Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse
Mette Nygård	Enhetsleder for rus og psykisk helse, Narvik kommune
Gaute Skirbekk	Seksjonssjef helseavdelingen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Fra Statens helsetilsyn:

Jo Kittelsen	Assisterende direktør
Marianne Noodt	Fagsjef
Richard Knoff	Seniorrådgiver
Wenche Skjær	Seniorrådgiver
Jens Fredrik Selmer	Seniorrådgiver
Ingrid Havnes	Seniorrådgiver
Beate Fisknes	Seniorrådgiver
Sidsel Platou Aarseth	Seniorrådgiver

8.3 Vedlegg 3 Program – risikovurdering av tjenester til personer med ROP-lidelser 29. og 30. oktober 2015

Torsdag 29. oktober

- 9.30 Registrering. Rundstykker, kaffe/te
- 10.00 Åpning av samlingen
- Risikotenkning og tilsyn
 - Bakgrunn, fremgangsmåte mv. for denne risikovurderingen
 - Utarbeidelse av risiko- og sviktpunkter
 - Innledning til første gruppearbeid
- 11.20 Pause, kaffe/te, gruppene finner møterommene
- 11.30 Gruppearbeid 1 - de første 5 risikoområdene
Gruppen legger selv inn pause ved behov
- 13.00 Lunsj
- 14.00 Plenum - gruppene legger frem de 5 første risikoområdene
Plenum enes om de fem viktigste
- 15.00 Pause
- 15.10 Gruppearbeid 2 - neste 5 risikoområder
Gruppen legger selv inn pause ved behov
- 16.30 Pause, kaffe/te
- 16.45 Plenum - gruppene legger frem de neste 5 risikoområdene
Plenum enes om de neste 5 risikoområdene
- 17.45 Kort oppsummering av dagen og innledning til gruppearbeid 3 på dag 2
- 18.00 Slutt for dagen.
- 19.30 Middag

Fredag 30. Oktober

- 8.30 Gruppearbeid 3 – gruppene rangere risikoområdene etter hyppighet og konsekvens
- 9.30 Pause og utsjekk
- 10.00 Plenum - gruppene presenterer sin rangering av alvorlighet og hyppighet
Plenum enes om rangering av risikoområdene
- 11.00 Pause, kaffe/te
- 11.10 Gruppearbeid 4 - Årsaker til de tre viktigste risikoområdene
- 12.00 Plenum – gruppene presenterer årsaker til de tre viktigste risikoområdene
- 12.45 Sluttord ved møteleder
- 13.00 Lunsj
- 14.00 Slutt – vel hjem!

8.4 Vedlegg 4 Grunnlagsdokumentet med 51 risikopunkter utarbeidet av Statens helsetilsyn

Risikopunkter utarbeidet av Statens helsetilsyn i forkant av fagpanelsamlingen.

Ruslidelse og psykisk lidelse: Uønskede hendelser og forhold

<i>Pkt.</i>	<i>Stikkord/etikett</i>	<i>Utdypende tekst fra kilde</i>
-------------	-------------------------	----------------------------------

8.4.1 Organisering og styring

1a	Uklare ansvarsforhold	Uklarhet om ansvar for og nødvendig samhandling om målgruppen
1b	Oppsplittet spesialisthelsetjeneste	Behandling av rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser organiseres i separate enheter i spesialisthelsetjenesten
1c	Mangelfulle risikovurderinger	Ledelsen sørger ikke for systematisk kartlegging av fare for svikt på ROP-området
1d	Svak avvikshåndtering	Uklare ansvarsforhold og flytende rutiner for avvikshåndtering

8.4.2 Pasient- og brukerrettigheter

2a	Svikt i vurdering av henvisninger	Henvisninger til spesialisthelsetjenesten blir ikke håndtert i tråd med regelverket. For eksempel blir henvisninger vurdert for sent, blir avvist pga. mangelfulle opplysninger, kompetanse kan være mangelfull
2b	Mangelfull brukermedvirkning	Behandlingsmål og -plan utarbeides uten medvirkning fra brukeren
2c	Informasjon svikter	Bruker og pårørende får ikke informasjon om tjenestetilbud
2d	Uhjemlet tvang	Uhjemlet tilbakeholdelse, undersøkelse mv.
2e	Utskrivning som reaksjon	Utskrivning fra behandlingsopplegg benyttes som reaksjon ved rusing eller annen uønsket atferd

8.4.3 Utredning (kartlegging og diagnostisering)

3a	Isolert kartlegging	Kartlegging skjer isolert, uten tilknytning til behandlingstiltak eller tilbud om behandling og oppfølging
3b	Kartleggingsverktøy brukes ikke systematisk	Anbefalte kartleggingsverktøy benyttes ikke systematisk i utredningen
3c	Behersker ikke kartleggingsverktøy	Personalet behersker ikke de anbefalte kartleggingsinstrumentene
3d	Rusmiddelbruk overses	Rusmiddelbruk kartlegges ikke hos personer med psykiske problemer
3e	Psykiske lidelser overses	Psykisk helse kartlegges ikke hos personer med rusmiddelproblemer
3f	Somatiske lidelser overses	Somatiske symptomer tas ikke alvorlig
3g	Spesifikke sykdommer overses	Somatisk utredning, inklusiv utredning av tannhelse, innrettes ikke mot de sykdommene som personer med ulike typer rusmiddelbruk er mest utsatt for å få
3h	Kartlegger ikke brukerens livssituasjon	Kartlegger ikke bosituasjon, familie (inkludert barn), annet nettverk, økonomi, ernæring, helse og kriminalitet
3i	Kartlegger ikke brukerens funksjonsnivå og ressurser	Kartlegger ikke funksjonsevne, mestring, ressurser og motivasjon for utdanning og arbeid
3j	Unødvendig gjentatt kartlegging	Kartlegging gjentas unødvendig – resultatet følger ikke personen
3k	Svak diagnostisk kompetanse	Manglende spesialistkompetanse og/eller opplæring i bruk av diagnostiske instrumenter
3l	For raske diagnoser	Diagnoser settes for fort, uten tilstrekkelig observasjon og vurdering
3m	Klinisk vurdering mangler	Bruk av diagnoseverktøy kombineres ikke med en grundig klinisk vurdering
3n	Nevropsykologisk utredning mangler	Nevrokognitive funksjoner vurderes ikke som ledd i utredningen
3o	Selvmondsrisiko undervurderes	Selvmondsrisiko undervurderes – tross schizofreni, bipolar lidelse eller rusmisbruk
3p	Voldsrisiko undervurderes	Voldsrisiko undervurderes – tross risikofaktorer

8.4.4 Behandling

4a	Oppsplittet behandling	Behandlingen for rus og psykiske lidelser foregår ikke integrert og samtidig
4b	Individuell plan mangler	Individuell plan ikke utarbeidet eller ikke iverksatt
4c	Mangelfull avrusning	Avrusningsretningslinjen følges ikke
4d	Ikke tilpasset behandling	Behandling ikke tilpasset ulike psykiske lidelser
4e	Dobbeltkompetanse mangler	Det gis ikke adekvat behandling pga. manglende dobbeltkompetanse
4f	Får ikke tilpasset bolig	Institusjon og kommune sørger ikke for å finne stabil, tilpasset bolig til pasienter som er bostedsløse ved innleggelse
4g	Bostedsløse uten oppfølging	ROP-pasienter som mangler bolig følges ikke opp av oppsøkende behandlingsteam (f.eks. ACT)
4h	Personens ressurser overses	Behandlingen støtter ikke opp om personens egne ressurser slik at livskvalitet bedres
4i	Pårørende og annet nettverk overses	Behandlingen vektlegger ikke involvering og tilknytning til pårørende (inkludert barn) og annet nettverk
4j	Tilpassede aktivitetstilbud mangler	Brukere overlates til seg selv etter utskrivning, uten tilbud om arbeid eller aktivitet
4k	Mangler kontinuitet i behandlingen	Personer med ROP-lidelser får ikke tilfredsstillende oppfølging for å unngå brudd i behandlingen, f.eks. ved gjennomført avrusning og utskrivning fra døgnbehandling
4l	Rusutløst psykose avvises i PH	Psykisk helsevern avviser personer med akutte psykoser fordi lidelsen er rusutløst
4m	Psykiske lidelser avvises i TSB	TSB avviser rusavhengige med psykiske lidelser
4n	Psykiske lidelser ubehandlet	Behandling av psykiske lidelser avsluttes ved rusfrihet, selv om de ikke er vesentlig bedret

8.4.5 Behandling og oppfølging i kommunene

5a	Svak identifisering	Kommunens tjenesteapparat (herunder sosiale tjenester og fastleger) mangler rutiner for å identifisere og følge opp personer med rusmiddelproblemer og psykiske problemer
5b	Henviser ikke riktig	Kommunen sørger ikke for henvisning til rett utrednings- og behandlingsnivå når ROP-lidelser avdekkes
5c	Økonomiske problemer undervurderes	Økonomiske problemer, herunder gjeld, kan være undervurdert

8.4.6 Behandling i spesialisthelsetjenesten

6a	Kompetansesvikt i TSB	TSB mangler kompetanse til å behandle personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse
6b	Kompetansesvikt i PH	PH mangler kompetanse til å behandle personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

8.4.7 Samhandling

7a	Sphtj/komm: Ikke aktivt samarbeid	Spesialisthelsetjenesten og kommunen har ikke et aktivt samarbeid om ROP-pasienter før, under og etter behandling i helseforetak, herunder samarbeid ved utskrivning
7b	Sphtj/komm: Svikt i veiledning	Spesialisthelsetjenesten gir ikke tilstrekkelig veiledning til de kommunale tjenestene, inkludert akutt veiledning ved behov
7c	Komm: Svak samhandling mellom kommunale tjenester	Kommunale instanser ivaretar ikke sitt felles ansvar for et samordnet og integrert oppfølgingstilbud for ROP-pasienter
7d	Sphtj: Svakt samarbeid rus/psykisk helsevern	Mangler rutiner og avtaler for samarbeid mellom rus-institusjon og psykisk helsevern
7e	Ikke rask tilgang til hjelp	Personer med ROP-lidelser får ikke tilgang til rask og riktig hjelp når de trenger det, f.eks. i kriser og når de er motivert for behandling
7f	Fastlege lite involvert	Kommuneansatte og sykehusansatte savner samarbeid med pasientens fastlege
7g	DPS lite involvert	Kommuneansatte opplever DPS-ene som fraværende i samarbeidet rundt pasientene

8.5 Vedlegg 5 Litteraturliste

Bratrud TL, Granerud A. Sammen om gode overganger. Samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten i psykisk helsevern. Tidsskrift for psykisk helsearbeid 2011; 8(3): 206–217.

Evjen R, Kielland KB, Øiern T. Dobbel OPP - om psykiske lidelser og rusmisbruk. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.

Identifisering av risikoområder innen spesialisthelsetjenestetilbudet til eldre. Oppsummeringsrapport. Internserien 15/2010. Oslo: Statens helsetilsyn, 2010.

Krav til risikovurderinger. Norsk Standard 5814:2008. Oslo: Standard Norge, 2008.

Kvam M. Mange med ROP-lidelse får ikke nok hjelp. Intervju med Lars Lien, leder for Nasjonal ROP-tjeneste. Nettartikkel, NHI Norsk helseinformatikk, 1. oktober 2014. <http://nhi.no/livsstil/mange-med-rop-lidelse-far-ikke-nok-hjelp-45308.html> (28.11.2016)

Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse - ROP-lidelser: S sammensatte tjenester - samtidig behandling. IS-1948. Oslo: Helsedirektoratet, 2011.

Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med psykoselidelser. IS-1957. Oslo: Helsedirektoratet, 2013.

Risikobildet av norsk kreftbehandling. Rapport fra Helsetilsynet 4/2010. Oslo: Statens helsetilsyn, 2010.

Vurdering av sårbarheten i medisinsk og helsefaglig forskning. Internserien 11/2012. Oslo: Statens helsetilsyn, 2012

Wüsthoff LE, Waal H, Ruud T, Røislien J, Gråwe RW. Identifying co-occurring substance use disorders in community mental health centres. Tailored approaches are needed. Nordic journal of psychiatry 2011; 65(1): 58–64.

Guorahallan das makkár váilevašvuodát sáhttet leat bálvalusain olbmuid geain leat sihke gárrenmirkogillámušat ja psyhkalaš gillámušat

Čoahkkáigeassu Dearvvašvuodageahču raporttas 3/2016

Olbmot geain leat gillámušat sihke gárrenmirkogeavaheami ja psyhkalaš buozanvuoda geažil (dárogiillii oaniduvvon ROP-gillámušat) leat hearkkes dilis, ja sii dárbbasit mánggabealat bálvalusaid. Jus okta dahje mánga dain bálvalusain lea váilevaččat, de sáhtta dat dagahit duodalaš váikkuhusaid. Stáhta dearvvašvuodageahču lea 2015:s guorahallan riskkaid mat sáhttet čuožžilit bálvalusaid hárrái dáidda olbmuid. Boadus das – riskkat gehččojuvvon fágabirrasa čalmmiiguin – čilgejuvvojit dán raporttas.

Riskaguorahallan čájehii ahte fálaldat olbmuid, geain leat gillámušat sihke gárrenmirkogeavaheami ja psyhkalaš buozanvuoda geažil, sáhtta leat váilevaš sihke spesialistadearvvašvuodabálvalusas ja suohkaniid dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid dáfus.

Dat golbma suorggi gos gávnnahuvvojedje stuorámuš riskkat, leat:

- váilevaš oktanaga ja oktiiheivehuvvon dikšu psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusas ja fágaidrasttideaddji gárrenmirkodivššus (dárogiillii oaniduvvon TSB)
- geavaheaddji/divššohas ii oaččo heivehuvvon orrunsaji (dás maiddái ahte eai leat heivehuvvon bálvalusat orrunsajis)
- váilevaš čielggadeapmi, árvvoštallan ja diagnostiseren (sihke somáhtalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda hárrái, ja gárrenmirkkuide darváneami hárrái)

Dearvvašvuodageahču áigu riskaguorahallama bohtosiid atnit vuoddu go vällje guđiid surggiid riikkaviidosasgeahču galgá guorahallat 2017:s ja 2018:s. Mii dáhttu dál ahte iešgudetge bálvalusaid jodiheaddjit árvvoštallat iežaset geavada dain surggiin mat leat gávnnahuvvon erenoamáš riskavuložin ja ahte dasa atnet riskaguorahallama bohtosiid ja dán raportta aktiivvalaččat.

Risk assessment of services for people with concurrent drug dependence and mental health disorders

Summary of Report of the Norwegian Board of Health Supervision 3/2016

People with concurrent drug dependence and mental health disorders are a vulnerable group of people who need a range of different services. Deficiencies in one or several areas can have very serious consequences. In 2015, the Norwegian Board of Health Supervision carried out a risk assessment of services for these people. The results – the risk situation seen from the point of view of the professionals – are described in this report.

The risk assessment showed that both hospital services and municipal health and social services for people with concurrent drug dependence and mental health disorders can be inadequate.

The three most serious problems in relation to risk are:

- Lack of co-ordination of treatment provided by mental health services, and interdisciplinary specialized treatment for drug dependence.
- The accommodation that clients receive and the services that are provided in their home, are not always adapted to their needs.
- Inadequate examination, assessment and diagnosis (including somatic disorders, mental health disorders and drug dependence).

The Norwegian Board of Health Supervision will use the results of the risk assessment as the basis for choosing the theme for countrywide supervision in 2017 and 2018. We also wish leaders in the different services to use this report, and the results that are presented in the report, actively to assess their own practice in the areas that have been identified as particularly leading to risk.

Rapport fra Helsetilsynet

Utgivelser 2016

1/2016 Informasjonen var mangelfull og kom ofte for sent. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 med samhandling om utskrivning av pasienter fra spesialisthelsetjenesten til kommunen

2/2016 Oppfølging av varsler om alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten – et relevant bidrag i pasientsikkerhetsarbeid? Status og erfaringer 2015 fra Undersøkelsenheten i Statens helsetilsyn

3/2016 Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

Utgivelser 2015

1/2015 «–Bare en ekstra tallerken på bordet?» Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med kommunenes arbeid med oppfølging av barn som bor i fosterhjem

2/2015 Kvalifisert til kvalifisering? Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med kommunenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet i Nav

3/2015 Mye å forbedre – vilje til å gjøre det. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med spesialisthelsetjenesten: psykisk helsevern for barn og unge, barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker

4/2015 Med blick for bedre folkehelse. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2014 med arbeidet i kommunane med løpende oversikt over helsetilstanden til befolkninga og påverknadsfaktorar etter folkehelseleva

5/2015 Med tilsynsblick på alvorlige og uventede hendelser i spesialisthelsetjenesten. Status og erfaringer 2014 fra Undersøkelsenheten i Statens helsetilsyn

Tilsynsmeldinger

Tilsynsmelding er en årlig publikasjon fra Statens helsetilsyn. Den benyttes til å orientere omverdenen om saker som er sentrale for sosiale tjenester, barnevern-, helse- og omsorgstjenester og for offentlig debatt om tjenestene.

Tilsynsmeldinger fra og med 1997 finnes i fulltekst på www.helsetilsynet.no. De nyeste kan også bestilles i trykt utgave.

I serien Rapport fra Helsetilsynet formidles funn og erfaring fra klagebehandling og tilsyn med sosiale tjenester, barnevern- og helse- og omsorgstjenestene.

Serien utgis av Statens helsetilsyn.
Alle utgivelser i serien finnes i fulltekst på www.helsetilsynet.no

HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

OPPSUMMERING

Rapport fra Helsetilsynet 3/2016

Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

Personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse (ROP-lidelser) er en sårbar gruppe med behov for sammensatte tjenester. Svikt på ett eller flere områder kan gi svært alvorlige konsekvenser. Statens helsetilsyn gjorde i 2015 en risikovurdering av tjenestene til denne gruppen. Resultatet – risikobildet sett med fagmiljøets øyne – beskrives i denne rapporten.

Risikovurderingen viste at tilbudet til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse kan svikte innen både spesialisthelsetjeneste og kommunale helse- og sosialtjenester.

De tre områdene som ble rangert som mest risikoutsatte er:

- manglende samtidig og integrert behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)
- bruker/pasient får ikke tilpasset bolig (inkludert ikke tilpasset innholdet av tjenester i boligen)
- mangelfull utredning, vurdering og diagnostisering (både somatisk og psykisk helse samt rusavhengighet)

Helsetilsynet vil benytte resultatet av risikovurderingen som grunnlag for valg av tema for landsomfattende tilsyn i 2017 og 2018. Vi ønsker også at resultatet og denne rapporten skal bli brukt aktivt av ledere i de ulike tjenestene for å vurdere hvordan deres egen praksis er på de områdene som er pekt på som særlig risikofylte.

Kari Anne Bergøy
Oppvekstkoordinator

Vår ref.: 17/6719 / 16/2036 / PL - 19990002, FA - L12, GBR - 7/196
Saksbehandler: Magne Eikanger
E-post: magne.eikanger@eigersund.kommune.no

Dato: 22.02.2017
Direkte telefon: 51 46 83 24 /
Deres ref.: /

Reguleringsendring for Svanavågen industriområde gnr. 7 bnr. 196 m.fl. - Merknader til oppstartvarsel

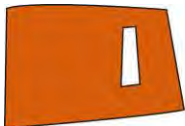
Vi har mottatt varsel om oppstart av reguleringsendring for Svanavågen industriområde. Se vedlegg.

Dersom dere har merknader i forbindelse med oppstartvarselet, kan de gjerne sendes til plankontoret, så samordner vi merknadene og sender dem til reguleringsarkitekten.

Fristen for å sende inn merknader er den 22.03.17. Dersom merknadene sendes via plankontoret, ber vi om at vi mottar dem seinest en uke før angitt frist.

Med vennlig hilsen

Magne Eikanger
Planrådgiver
Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Offentlige instanser
Interesseorganisasjoner
Grunneiere

Sendes iht. adresseliste

Vår ref.: 2724/rkt

Dato: 15.02.17

Varsel om oppstart av planarbeid Reguleringsendring og forhandling av utbyggingsavtale

I medhold av plan- og bygningslovens §§ 12-8, 12-14 og 17-4 blir det med dette varsel om igangsettelse av planarbeid for:

REGULERINGSENDRING – SVANAVÅGEN INDUSTRIOMRÅDE GNR 7 BNR 196 MFL. EIGERSUND KOMMUNE PLANID 19990002-01

Planområdet

Planområdet ligger i Svanavågen på Søre Eigerøy, i Eigersund kommune. Planområdet er innenfor svart stiplet linje i kartutsnitt under.

Figur 1: Oversiktskart. Planområdet er innenfor svart stiplet linje (kartet er ikke i målestokk).

Kartkilde: www.eigersund.kommune.no

Flekkefjord

Avd. Lyngdal

Avd. Egersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Org.nr.: NO 968 392 131

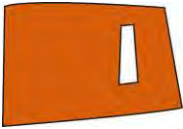
Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

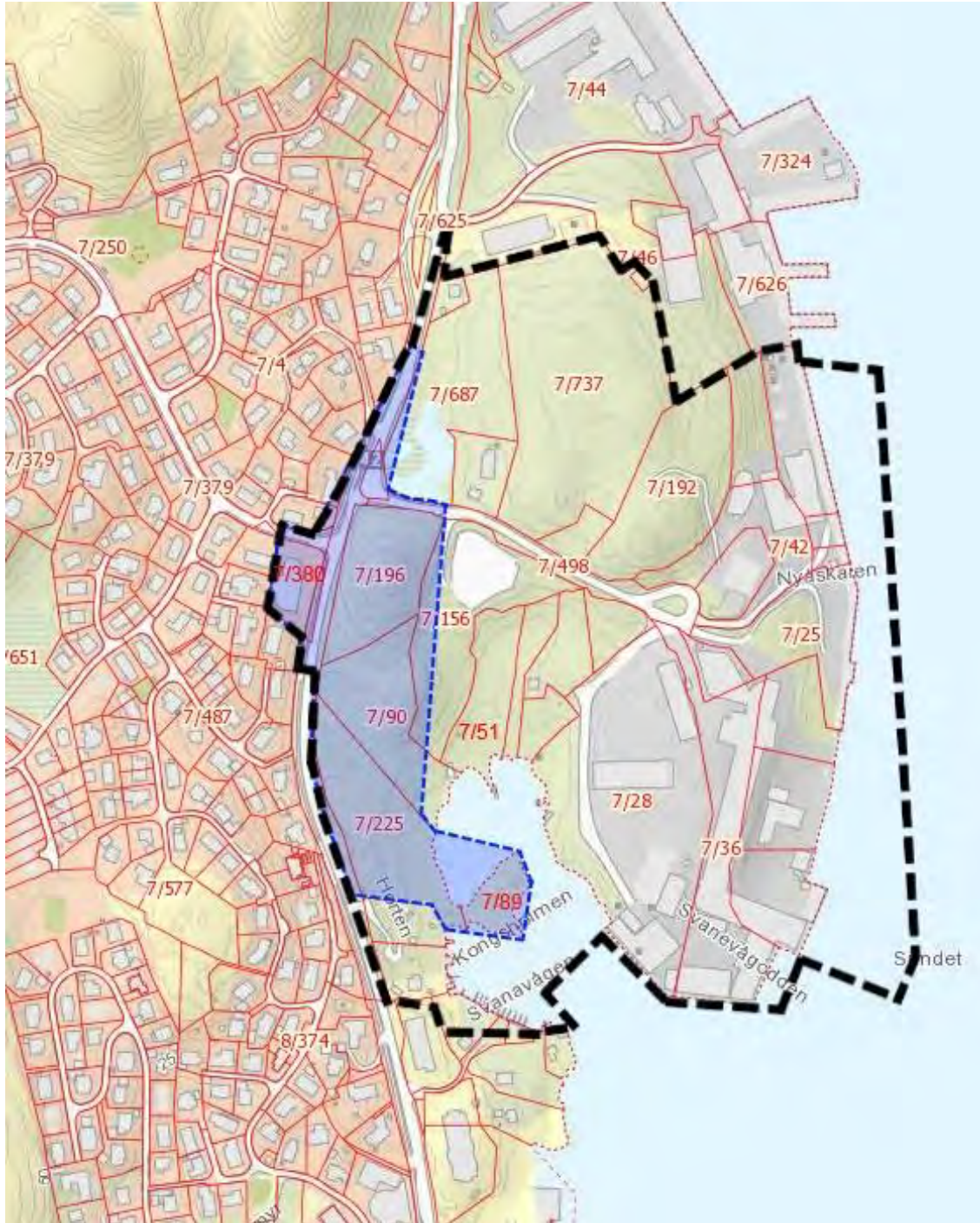
Elvegaten 2
4370 Egersund

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

MVA
Bankgiro: 3030 05 48845

Det totale planområdet utgjør et areal på ca. 216 daa (vist med svart stiplet linje i fig. 2), mens området det søkes reguleringsendring for utgjør ca. 34 daa (vist med blå stiplet linje i fig. 2). Det kan bli mindre justeringer av område for reguleringsendring med hensyn på tilpasninger til planlagte tiltak herunder atkomst, utfylling, utforming av kryss i Hovlandsveien mv.

Figur 2: Planens begrensning. Svart stiplet linje viser hele planområdet, mens blått området omfatter reguleringsendringen.

Flekkefjord

Avd. Lyngdal

Avd. Egersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Org.nr.: NO 968 392 131

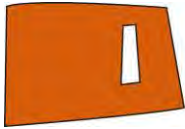
Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

Elvegaten 2
4370 Egersund

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

MVA
Bankgiro: 3030 05 48845

Hovedhensikten med planarbeidet er å tilrettelegge for etablering av ny dagligvareforretning på østsiden av Hovlandsveien. Dagens butikk er liten, gammel og slitt og det er ikke mulighet for utvidelse på nåværende tomt. Ny dagligvare planlegges på eiendom 7/196 og dels 7/90. Hovedatkomst blir fra Svanavågeveien, men det vil ses på mulighet for å åpne for gjennomkjøring med innkjøring fra Hovlandsveien for trafikk sørfra og utkjøring i Svanavågeveien. Parkering for ny dagligvare løses på egen tomt.

På samme tomt 7/90 sør for ny dagligvare, ønskes det å åpne for et nytt bygg med kombinert formål; forretning, tjenesteyting, næring, kontor og lager.

Det vil også bli sett på muligheter for etablering av en mini-bensinstasjon (selvbetjente bensinpumper) i nærhet til den nye dagligvareforretningen.

Eiendommene 7/225 og 7/89 medtas også i endringen for å sikre atkomst til disse eiendommer over 7/196 og 7/90. Eiendommene reguleres til kombinert formål kontor og næring i tråd med gjeldende reguleringsplan.

Dagens butikk på eiendom 7/380 medtas også i endringen og reguleres til kombinert formål bolig, kontor og næring.

I tillegg vil det i planarbeidet bli sett på utforming av kryss med Hovlandsveien, gangforbindelser, forskyvning av tidligere regulert busslomme mv.

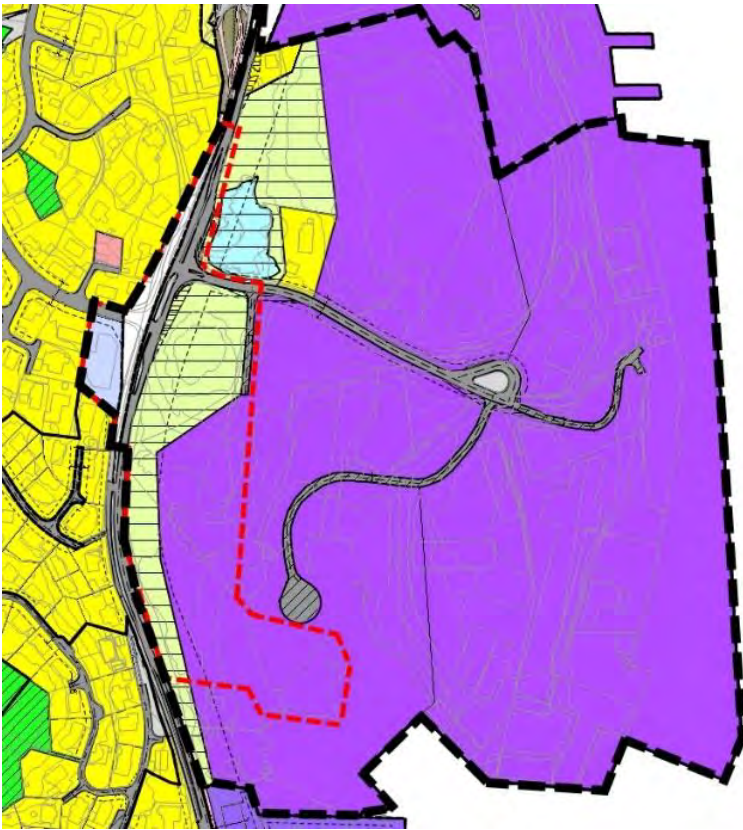
Reguleringsendringen omfatter eiendommene gnr 7 bnr 196, 90, 156, 225, 80, 380 mfl.

Forhåndskonferanse

Det er avholdt formelt oppstartsmøte med plankontoret den 23. september 2016.

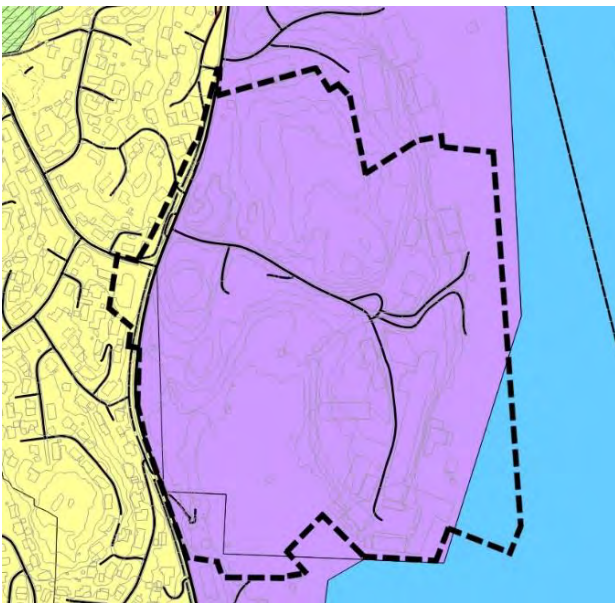
Gjeldende planer

Planområdet omfattes av hele reguleringsplan 19990002 – Svanavågen industriområde (7-12) og deler av reguleringsplan 19690001 – Boligområde vest for Hovlandsveien (16-1). Reguleringsendringen omfatter arealer innenfor rød stiplet linje i fig. 3. Øvrige arealer innenfor varslet plangrense reguleres til samme formål som i gjeldende planer.

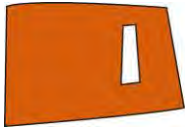

Figur 3: Gjeldende reguleringsplaner i området. Reguleringsendringen omfatter arealer innenfor rød stiplet linje.

I kommuneplanens arealdel for Eigersund kommune er planområdet vist som område for nåværende næringsvirksomhet. Dagens dagligvare er vist som boligformål.

Figur 4: Utsnitt av kommuneplanens arealdel. Plangrense er vist med svart stiplet linje.

Krav til konsekvensutredning

Planlagte tiltak er vurdert i forhold til forskrift om konsekvensutredninger § 2-4.

Forskriftens § 2d) fastsetter at detaljreguleringer på mer enn 15 daa som omfatter nye områder til utbyggingsformål alltid skal konsekvensutredes. Av området som omreguleres er ca. 18 daa allerede avsatt til utbyggingsformål, mens ca. 10 daa omdisponeres fra LNF-formål til utbyggingsformål. KU-plikt utløses dermed ikke.

Forskriftens § 2f) fastsetter at reguleringsplaner for tiltak i vedlegg I alltid skal konsekvensutredes. I følge vedlegg I, pkt. 24 utløses KU-plikten ved endringer som medfører over 15 000 m² nytt bruksareal til næring/tjenesteyting. Planforslaget vil legge opp til mindre enn 15 000 m² nytt bruksareal. KU-plikten utløses dermed ikke.

Forskriftens § 3b) omfatter detaljregulering på mer enn 15 daa som innebærer endring av kommuneplan, og reguleringsplaner for tiltak i vedlegg II. Kommuneplanen viser hele planområdet sør for Hovlandsveien som nåværende næringsområde. Planlagt tiltak omfattes ikke av tiltak i vedlegg II. KU-plikten utløses dermed ikke.

Ønsket arealbruksendring vurderes å ikke medføre vesentlige virkninger eller komme i konflikt med særskilt viktige miljø og samfunnsinteresser, herunder verdifulle naturtyper, naturområder for utøvelse av friluftsliv, verdifullt landskap/naturområde eller berøre arealer som har stor betydning for landbruksvirksomhet.

Da omsøkt arealbruksendring i liten grad berører viktige LNFR-områder eller anses som konfliktfullt i forhold til overordnede føringer og gjeldende reguleringsplan, er planarbeidet vurdert å ikke omfattes av forskriftens oppfangskriterier i §§ 2-4 (forskriftens vedlegg III) og utløser dermed ikke krav om konsekvensutredning.

Utbyggingsavtale

Med dette kunngjøres også oppstart av arbeid med utbyggingsavtale mellom Eigersund kommune og tiltakshaver.

Aktuelle reguleringsformål

Forretning, kontor, lager, annen offentlig eller privat tjenesteyting, parkering, kjøreveg, annen vegg grunn, fortau, grønnstruktur mv. I tillegg kommer gjeldende planers reguleringsformål for de områder som ikke omfattes av endringen.

Tiltakshaver og utførende konsulent

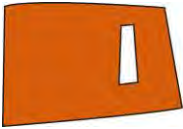
Tiltakshaver er Ekberg Eiendom AS.

Utførende konsulent for planleggingen er arkitektkontoret Kristiansen & Selmer-Olsen AS.

Merknader til oppstartsmeldingen

Eventuelle kommentarer eller merknader til planarbeidet kan rettes skriftlig til:

Kristiansen & Selmer-Olsen AS Sivilarkitekter, Strandgaten 32, 4400 Flekkefjord, eller på e-post: flekkefjord@arkkso.no.

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

medlem av

arkitektbedriftene

Kopi av innspill sendes *Eigersund kommune, Postboks 580, 4379 Egersund*, eller e-post: post@eigersund.kommune.no.

Frist for merknader er satt til 22.03.17.

Annet

Varsalet kan også ses på kommunens hjemmeside www.eigersund.kommune.no.

Aktuelle offentlige myndigheter, kommunens avdelinger/utvalg, energiverk, interesseorganisasjoner, berørte grunneiere og naboer m.fl. varsles i likelydende brev/e-post. Grunneiere bes underrette ev. leieboere/rettighetshavere.

Det gjøres oppmerksom på at det ikke vil bli sendt eget foreløpig svar til mottatte merknader/innspill. Innkomne merknader vil bli referert og kommentert i planforslaget. Det blir anledning til å uttale seg til planforslaget under offentlig ettersyn etter førstegangs politisk behandling, før planen vedtas i kommunestyret.

Med hilsen
Kristiansen & Selmer-Olsen Sivilarkitekter AS

Ragnhild Kaggestad Tamburstuen
Arealplanlegger – Landskapsarkitekt MNLA

Vedlegg:

Kopi av adresseliste for varslede naboer og offentlige instanser.

Flekkefjord

Strandgaten 32
4400 Flekkefjord
flekkefjord@arkkso.no

Avd. Lyngdal

c/o Lister Nyskaping
Stasjonsgt. 26
4580 Lyngdal

Avd. Egersund

Elvegaten 2
4370 Egersund

Telefon: 38 32 76 00 (hovednummer)

Mailadr.: flekkefjord@arkkso.no (felles)
Hjemmeside: www.arkkso.no

Org.nr.: NO 968 392 131

MVA

Bankgiro: 3030 05 48845

Vår ref.: 17/7542 / 16/74 / PL - 19730003, FA - L12, GBR - 47/14

Saksbehandler: Randi Haugstad

E-post: randi.haugstad@eigersund.kommune.no

Dato: 28.02.2017

Direkte telefon: 51 46 80 24 /

Mottakere:

Dag Kjetil Tonheim

Plansjef

SPK/SEN

Høringsuttalelse fra Felles brukerutvalgs arbeidsutvalg vedr .detaljregulering for boliger gnr. 47 bnr. 14 m.fl. Lagård - Hestholan m.m

Arbeidsutvalget har pr. epost behandlet sak vedr. høring og offentlig ettersyn - *detaljregulering for boliger gnr. 47 bnr. 14 m.fl. Lagård - Hestholan m.m* - epost fra Plansjefen, datert 24.01.17.

Arbeidsutvalgets vedtak den 28.02.17:

Felles brukerutvalg ber om at universell utforming får et særskilt fokus ved utforming av den offentlige lekeplassen som skal oppgraderes.

Vedtaket er enstemmig.

Med vennlig hilsen

Randi Haugstad

Politisk sekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Kopi til:

Åshild Bakken

Prosjektleder

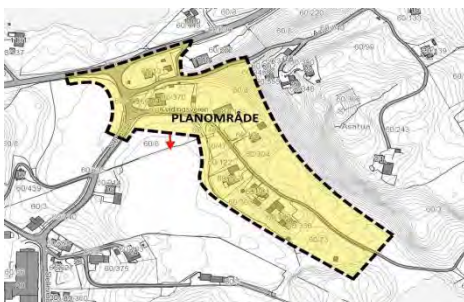
Vår ref.: 17/7911 / 15/586 / FA - L12, GBR - 60/8
Saksbehandler: Magne Eikanger
E-post: magne.eikanger@eigersund.kommune.no

Dato: 03.03.2017
Direkte telefon: 51 46 83 24 /

Annbjørg Elve Skofteland
Astrid Elisabeth Jørgensborg
Åshild Bakken
Eli Sævareid
Eivind Galtvik
Hans Olav Østebrød
Espen Hyggen
Ingeborg Havsvø
Jarle Valle
Jone Christer Omdal
Kari Anne Bergøy
Trond Åsmund Karlsen
Johnny Monsen
Mats Nergård
Steinar Nordvoll
Randi Haugstad
Roger Tengsareid
Bjarne Rosenblad
Thor Einar Langeland
Anne-Grethe Woie

Høring og offentlig ettersyn. Detaljregulering for boliger gnr. 60 bnr. 8 - Kvidingsveien, Hellvik

Planteknisk utvalg har i møte den 25.10.16, sak 244/16, vedtatt å legge forslag til detaljreguleringsplan for boliger gnr. 60, bnr. 8 m.fl. i Kvidingsveien på Hellvik med tilhørende bestemmelser sist revidert den 12.12.16, plankart datert den 16.09.16 (revidert etter vedtak i Planteknisk utvalg) og planbeskrivelse datert den 12.12.16, ut til offentlig ettersyn.

Forslaget til reguleringsplan med bestemmelser og tilhørende dokumenter er lagt ut til offentlig ettersyn på plankontoret, Lerviksgården, Egersund, og på Hovedbiblioteket på Amfi Eikunda. Se også www.eigersund.kommune.no under «reguleringsplaner» og «høringer» for fullstendig utlysningstekst, der sakens dokumenter også er lagt ut og kan lastes ned. Dokumentene legges ved dette brevet.

Høringsperioden er fra 06.03.17 til 24.04.17.

Uttalelser / merknader til planforslaget sendes til Eigersund kommune, Plankontoret, Postboks 580, 4379 Egersund, innen den 24.04.17. Merk gjerne uttalelsen med nummer 15/586. Dersom det er spørsmål eller lignende kan man ta kontakt med plankontoret på telefon 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Magne Eikanger
Planrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Dok.nr.:	Tittel på vedlegg:
490854	Detaljregulering for boliger gnr. 60 bnr. 8 - Kvidingveien, Hellvik, Første gangs behandling
516250	PLAN 20150004 - detaljregulering for boliger Kvidingsveien gnr 60 bnr 8 mfl - planbeskrivelse revidert 12.12.16
516251	PLAN 20150004 Vedlegg 1 plankart - revidert 12.12.16
516252	PLAN 20150004 Vedlegg 2 - bestemmelser 12.12.16

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 28.09.2016
Arkiv: : FA - L12, GBR - 60/8
Arkivsaksnr.: 15/586
Journalpostløpenr.: 16/29110

Avdeling: Sentraladministrasjonen
Enhet: Plankontoret
Saksbehandler: Magne Eikanger
Stilling: Planrådgiver
Telefon: 51 46 83 24
E-post: magne.eikanger@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
244/16	Planteknisk utvalg	25.10.2016

Detaljregulering for boliger gnr. 60 bnr. 8 - Kvidingveien, Hellvik, Første gangs behandling

Sammendrag:

En har mottatt forslag til reguleringsplan for boliger gnr. 60 bnr. 8 m.fl. - Kvidingsveien, Hellvik. Det legges opp til inntil 28 nye boliger i planområdet. En har hatt et godt samarbeid med tiltakshaver og en vurderer at planen i hovedsak ivaretar de hensynene som er sentrale når det gjelder denne type reguleringsplaner. En vurderer det slik at man i planen har funnet en hensiktsmessig avveining mellom fordeler og ulemper og der utbyggingen ivaretar hensynet til omgivelsene og nærmiljøet på en tilfredsstillende måte. Det er fremkommet en del merknader i forbindelse med planprosessen. De fleste av disse er innarbeidet i planforslaget.

Rådmannen anbefaler at Planteknisk utvalg vedtar å legge reguleringsplanen ut til offentlig ettersyn etter at det er gjort følgende endringer på reguleringsplankartet og i reguleringsbestemmelsene:

Reguleringsplanen:

- Byggegrense 4 m tegnes på sør for lekeplassen.

Reguleringsbestemmelsene:

- § 2.6. Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i område BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).
- § 3.5. Tilføyelse på slutten av paragrafen: «..., med unntak av på sørsiden av lekeplassen, der byggegrensen er 4 m mot lekeplassen.»

Rådmannens forslag til vedtak:

Forslag til reguleringsplan for gnr. 60, bnr. 8 m.fl. Kvidingsveien med bestemmelser datert den 16.09.16, plankart datert den 16.09.16 og planbeskrivelse datert den 16.09.16 legges ut til offentlig ettersyn etter at følgende endringer er gjennomført på plankartet og i bestemmelsene:

Reguleringsplanen:

- Byggegrense 4 m tegnes på sør for lekeplassen.

Reguleringsbestemmelsene:

- § 2.6. Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i område BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).
- § 3.5. Tilføyelse på slutten av paragrafen: «..., med unntak av på sørsiden av lekeplassen, der byggegrensen er 4 m mot lekeplassen.»

Vedtaket fattes med hjemmel i plan og bygningsloven § 12-10, jf. § 12-11.

Møtebehandling fra Planteknisk utvalg 25.10.2016

PTU - behandling:

Forslag fra Roald Eie (Fremskrittspartiet)

«Følgende, punkt 1 under reguleringsbestemmelsene i rådmannens innstilling tas bort:

- § 2.6. Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i område BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).»

Forslag fra Lilly Remme Brunel (Høyre)

"Forslag til reguleringsplan for gnr. 60, bnr. 8 m.fl. Kvidingsveien med bestemmelser datert den 16.09.16, plankart datert den 16.09.16 og planbeskrivelse datert den 16.09.16 legges ut til offentlig ettersyn med følgende tilleggs endring:

Kart:

- Samlevei med fortau forlenges i hele planens lengde med 6 meters bredde.

Vedtaket fattes med hjemmel i plan og bygningsloven § 12-10, jf. § 12-11."

---- 0 ----

DAG RUNE SKÅR (FRP) erklærte seg inhabil i saken i det han eier bolig i området som skal reguleres, jf. Fvl § 6.a, og trådte ut. Planteknisk utvalg hadde ingen merknader, og Roald Eie (FRP) tok sete.

---- 0 ----

Det ble foretatt befarings i saken.

---- 0 ----

Votering:

Eies forslag til at punkt 1 under bestemmelsene strykes falt med 8 stemmer mot 3 stemmer for (FRP+SP).

Brunells forslag vedtatt med 8 stemmer mot 3 stemmer (Tove H.Løyning,AP+FRP)

Rådmannens øvrige innstilling enstemmig vedtatt.

PTU-244/16 vedtak:

Forslag til reguleringsplan for gnr. 60, bnr. 8 m.fl. Kvidingsveien med bestemmelser datert den 16.09.16, plankart datert den 16.09.16 og planbeskrivelse datert den 16.09.16 legges ut til offentlig ettersyn etter at følgende endringer er gjennomført på plankartet og i bestemmelsene:

Reguleringsplanen:

- *Byggegrense 4 m tegnes på sør for lekeplassen.*

Reguleringsbestemmelsene:

- *§ 2.6. Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i område BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).*
- *§ 3.5. Tilføyelse på slutten av paragrafen: «..., med unntak av på sørsiden av lekeplassen, der byggegrensen er 4 m mot lekeplassen.»*

Kart:

- *Samleveien med fortau forlenges i hele planens lengde med 6 meters bredde.*

Vedtaket fattes med hjemmel i plan og bygningsloven § 12-10, jf. § 12-11.

Vedtaket stemmetall fremgår av voteringen.

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1IywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Saksgang:

Planteknisk utvalg avgjør om planen skal legges ut til offentlig ettersyn eller ikke.

Eventuell tidligere politisk behandling:

Ingen.

Detaljreguleringsplan for boliger mv. på gnr. 60 bnr. 8 m.fl. - Kvidingsveien, Hellvik, 1. gangsbehandling

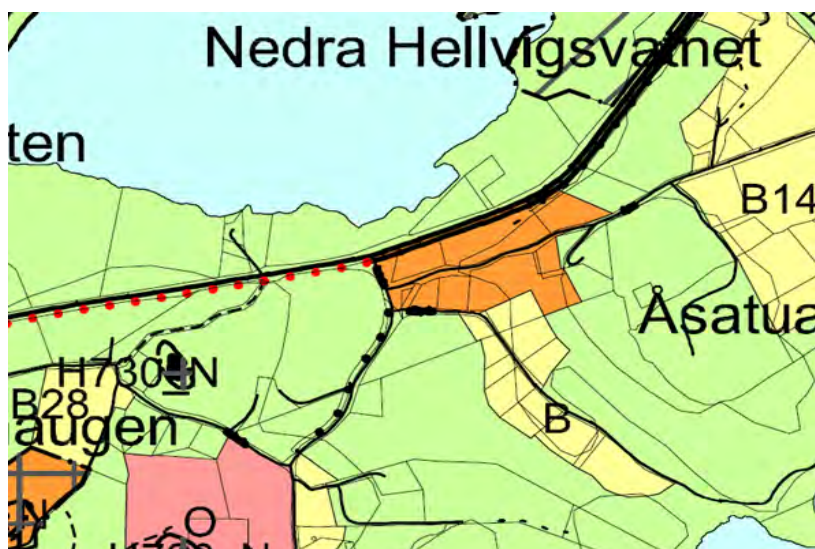
Plankontoret har mottatt forslag til detaljregulering for boliger mv. på gnr. 60 bnr. 8 m.fl. - Kvidingsveien, Hellvik, hvor tiltakshaver ønsker å etablere boliger med tilhørende funksjoner. Planområdet ligger innenfor rektangelet vist på kartet:

2. Planstatus for området

2.1 Kommuneplan/kommunedelplan

Søndre del av planområdet er vist som eksisterende boligområde og LNF-område, og nordre del som nåværende Andre typer bebyggelse og anlegg, i gjeldende kommuneplan for Eigersund, vedtatt i 2011.

2.2 Reguleringsplan

Det er en gjeldende reguleringsplan som dekker området der Sletteveien, Kvidingsveien og Åsatua møtes: Reguleringsplan for Gnr. 60, bnr. 466 m.fl., Deler av Sletteveien Del 2, vedtatt av Kommunestyret den 28.02.05. I området ved vegen Åsatua grenser planområdet for den planen som nå er til behandling inn mot reguleringsplanen for Åsatua, boligområde B 14 (gnr. 60, bnr. 45 m.fl.).

3. Varsel om regulering

Det er sendt ut varsel om oppstart til grunneiere, naboer, statlige og regionale myndigheter og oppstart er kunngjort i Dalane Tidende. Dette er så langt en kan se gjort i samsvar med plan- og bygningslovens bestemmelser.

V.nr	Fra	Innhold/tema	J/N/O/D
Offentlige merknader			
	Statens vegvesen	Avkjørslar, kryss, byggegrense, annen veggrunn og støy	O
	Rogaland fylkeskommune, regionalplan	Utnyttelsesgrad, uteoppholds-arealer, turvegen, landskaps-tilpasning, biologisk mangfold	E / J
	Rogaland fylkeskommune, kultur	Automatisk fredede kulturminner, plikt til å varsle ved funn	E / J
	Jernbaneverket	Positivt med fortetting nær jernbanestasjonen	O
	Landbrukskontoret	Jordbruksareal, ny vei til Tuå	E
Private merknader			
	Hellvik bedehus	Høyde på boliger nær bedehuset, avstand mellom ny veg og bedehuset	O / N / J
	Advokatfirmaet Stangeland, pva. Ole Tom Dirdal	Vei til Tuå, bredde på Kvidings-veien, utvidelse i kryss, bygge-grenser	E / N / J
	Roger Rasmussen	Jordbruksjord	J

INNSENDETE MERKNADER

Fra	Innhold/tema		Saksbehandlers vurdering
Offentlige uttaler			
Statens Vegvesen	Krav til avkjørsel og kryss Krav til byggegrenser Krav om annen veggrunn langs Fv. 44 Krav til at støyretningslinjene følges.	O	Innspillet er ivaretatt i plan-dokumentene som er innsendt
Rogaland fylkeskommune,	Utnyttelsen i området bør være	E	Byggeområdene for boliger (både nye og eksisterende) utgjør til

<p>regionalplan</p> <p>Rogaland fylkeskommune, kulturavdelingen</p>	<p>relativt høy</p> <p>Viktig å sikre tilgang til gode uteoppholdsarealer for varierte brukergrupper.</p> <p>Viktig å opprettholde turveien gjennom planområdet</p> <p>Jordsmonn bør ved utbygging flyttes og utnyttes til jordforbedring i andre områder.</p> <p>Bebyggelsen bør tilpasses det landskapselementet som skogen langs Åsatua utgjør.</p> <p>Det er potensiale for å finne småsalamander i våtmarksområdet. Må forsøke å unngå påvirkning av dette området.</p> <p>De vurderer det slik at det ikke er potensiale for funn av automatisk fredede kulturminner i planområdet.</p> <p>Krav om at eventuelle funn blir varslet strak og at arbeidet blir stanset</p>	<p>J</p> <p>J</p> <p>E</p> <p>J</p> <p>E</p> <p>E</p> <p>J</p>	<p>sammen 15 daa. Med inntil 28 nye boliger og 4 eksisterende som videreføres, synes ikke rådmannen at utnyttelsen er for lav.</p> <p>Forholdet synes ivaretatt. Følges opp ved søknad om tillatelse til tiltak</p> <p>Ivaretatt i planforslaget</p> <p>Planforslaget medfører ikke bygging på dyrket mark</p> <p>Ivaretatt i planforslaget</p> <p>Det er ikke funnet småsalamander, jf. naturbasen. Våtmarksområdet berøres i liten grad av utbyggingen som er foreslått</p> <p>Tatt til etterretning</p> <p>Tatt inn i reguleringsbestemmelsene § 3.4</p>
<p>Jernbaneverket</p> <p>Jordbrukssjefen</p>	<p>De ser det som positivt at det legges opp til ny bolig-bebyggelse kun 300 m gangavstand fra jernbane-stasjonen</p> <p>Planen berører jordbruks-areal</p> <p>Ny vei til Tuå er planlagt over dyrket mark</p> <p>Anbefaler at ny vei til Tuå legges et annet sted</p>	<p>O</p> <p>E</p> <p>E</p> <p>E</p>	<p>Tas til orientering</p> <p>Innlevert plan berører jordbruksjord i meget liten grad.</p> <p>Denne vegen er tatt ut av planforslaget</p> <p>Se ovenstående merknad</p>
<p>Private merknader</p>			
<p>Hellvik bedehus</p>	<p>Plan for utbygging av bede-huset i østlig retning er lagt på is, men kan bli tatt opp igjen seinere.</p> <p>Ønsker at det ikke plan-legges annet enn lave eneboliger nær grensen mot bedehuset.</p>	<p>O</p> <p>N</p>	<p>Planforslaget åpner for at bedehuset kan utvides mot øst og nord.</p> <p>Planforslaget viser bygning med maksimal mønehøyde 12 m minst 4 m fra eiendomsgrensen. Avstanden fra bedehuset til eiendomsgrensen i øst er om lag 31 m.</p>

		Ved eventuell omlegging eller opparbeidelse av ny vei forbi bedehuset, ber de om at den kommer med en viss avstand fra husveggen.	J	Kjørebanelinjen på Kvidingsveien er lagt 5 m fra bedehusveggen.
Advokatfirmaet Stangeland, pva. Ole Tom Dirdal		Startpunkt for vei til Tuå må flyttes. Det må avsettes tilstrekkelig med vegareal i Kvidingsveien for eventuell framtidig kommunal veg til Tuå. Avviser alle planer som reduserer dyrket mark på bnr. 8, herunder utvidelse av kryss på dette bruket. Alle byggegrenser må være minst 4 m fra bnr. 8	E N N	Atkomsten til Tuå er tatt ut av planforslaget. Det er ikke tatt med framtidig utvidelse av Kvidingsveien sør for nr. 15. De er planlagt en utvidelse av Kvidingsveien med tilhørende fortau og annen vegggrunn som berører gnr. 60, bnr. 8 en del. Byggegrensen mot bnr. 8 er vist med 4 m, med unntak av mellom BBB1 og landbruksformål
Roger Rasmussen		Han har tillatt at gnr. 60, bnr. 73 og 304 blir regulert, men reagerer på at bnr. 3 er med i planen. Dette er dyrket jord som ikke skal benyttes til boligbygging.	J	Planforslaget viser landbruksformål på denne eiendommen.

Rådmannen vil etter en samlet gjennomgang og vurdering av de innsendte merknadene innstille på at planen legges ut til offentlig ettersyn etter at følgende endringer er gjennomført:

Reguleringsplanen:

- Byggegrense 4 m tegnes på sør for lekeplassen.

Reguleringsbestemmelsene:

- § 2.6. Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i område BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).
- § 3.5. Tilføyelse på slutten av paragrafen: «..., med unntak av på sørsiden av lekeplassen, der byggegrensen er 4 m mot lekeplassen.»

4. Presentasjon av planområdet

Planområdet er lokalisert sørøst for Fv.44 i østre del av tettstedet Hellvik. Planområdet består av boligformål, annet byggeområde og LNF-område i kommuneplanen. I nord grenser planområdet mot Fv. 44, i nordøst mot skråningen opp mot Åsatua, der det er regulert boligområde, i sør og vest mot landbruksområde.

Planområdet er ikke utsatt for flomfare.

I planområdet er det i dag 5 bolighus, hvorav det ene forutsettes revet ved bygging av område BKS 1.

5. Presentasjon av forslag til reguleringsplan

Det 32,4 daa store området på Hellvik foreslås i hovedsak regulert til boligformål med tilhørende anlegg. Det legges opp til inntil 6 nye eneboliger (på 3 eiendommer), inntil 6 boliger i konsentrert småhusbebyggelse og inntil 12 boenheter i blokkbebyggelse. I tillegg kan det bygges noen sekundærleiligheter i eneboliger. Landbruksformål utgjør 10,5 daa.

5.1 Eksisterende bebyggelse BFS 2 og BFS 4

Eksisterende veger reguleres inn. Det er 5 eneboliger i området i dag, hvorav den ene forutsettes revet ved bygging i område BKS 1.

5.2 Ny boligbebyggelse BFS 1, BFS 3, BKS 1 og BBB 1

Formålet med planen er å legge til rette for fortetting av eiendommene gnr. 60, bnr. 8, 121, 165, samt bygging av eneboliger på bnr. 122/471, 301 og 302. Det tillates inntil 2 boliger per tomt i BFS 1 og BFS 3. Det kan tillates sekundærleilighet i områdene BFS 1-4, men ikke i tomannsboliger. Den eksisterende eneboligen på bnr. 121 forutsettes revet ved utbygging av BKS 1.

Bebyggelsens mønehøyde fra gjennomsnittlig ferdig planert terreng skal for BFS 1, BFS 2, BFS 3 og BFS 4 ikke overstige 9,0 meter. I BKS 1 kan mønehøyden være inntil 9 m og i BBB1 maksimalt 12,5 meter. Utnyttelsesgrad for områdene BFS 1 – BFS 4 skal ikke overstige 30 % BYA. Tilsvarende for BKS 1 er 40 % BYA og 45 % BYA i område BBB1. Dette inkluderer parkering på egen eiendom.

6. Tematisk konsekvensvurdering og risiko- og sårbarhetsvurdering

Gjennomgang for å synliggjøre tematiske vurderinger og dermed bedre kunne synliggjøre vurderinger knyttet til sannsynlighet for en hendelse og konsekvens av denne og/eller av planen. Dette vil på en bedre måte synliggjøre fare/risiko og alvorlighet knyttet til en rekke tema. Denne gjennomgangen er basert på ulike temakart, gjennomgang utført av tiltakshaver, lokalkunnskap, innspill i forbindelse med varsel om oppstart mv.

Plankontoret har foretatt vurdering i tilknytning til det enkelte tema om det skal legges inn rekkefølgekrav eller at arealet justeres slik at risikoen fjernes, eventuelt vurderer en at det er for konfliktfylt og det ikke blir lagt inn i planen. Tiltak som reduserer sannsynlighet vurderes først. Hvis dette ikke gir tilstrekkelig effekt eller er mulig, vurderes tiltak som begrenser konsekvensene eventuelt at det ikke legges inn i planen.

Verdisetting av risiko som funksjon av sannsynlighet og konsekvens er gitt i tabell nedenfor.

Konsekvens:	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig	3. Alvorlig	4. Svært alvorlig
Sannsynlighet:				
4. Svært sannsynlig				
3. Sannsynlig				
2. Lite sannsynlig				
1. Usannsynlig				

- Hendelser som kommer i rødt felt: Tiltak er nødvendig eller så er konfliktnivået for høyt til at tiltaket kan anbefales.
- Hendelser som kommer i gult felt: Tiltak vurderes ut fra forventet kostnad i forhold til nytte, eventuelt er ytterligere utredninger påkrevd.
- Hendelser som kommer i grønt felt: Rimelige tiltak gjennomføres, eventuelt at konfliktnivået vurderes som akseptabelt eller at det ikke er konflikt i særlig grad.

Selv om man i stor grad benytter samme terminologi som i risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-

analyser), er ikke denne gjennomgangen en ROS-analyse i tråd med forskriften.

6.1 Teknisk infrastruktur

6.1.1 Parkering, adkomst, kryss og frisikt

Parkeringsløsningene i området blir parkering på egen tomt for alle boliger i områdene BFS 1 – BFS 4 med krav om minimum 2 parkeringsplasser på egen grunn per boenhet, samt minst 1 parkeringsplass på egen grunn for sekundærleiligheter. Disse kan plasseres i garasje eller carport, eventuelt bygges inn i boligen. I område BKS 1 er kravet minst 1,5 parkeringsplass på egen tomt eller i fellesareal. For lavblokken i BBB 1 blir kravet 1,5 bil per boenhet på fellesareal.

Frisiktsoner er i nødvendig grad vist i planen.

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Parkeringsdekning	X				Grønn	
Adkomst til alle aktuelle deler av planområdet	X				Grønn	
Frisikt	X				Grønn	
Kryssutforming i samsvar med normaler	X				Grønn	

6.1.2 Trafikksikkerhet

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Ulykke i av-/påkjørsler		X	1	1	Grønn	
Ulykke med gående/syklende	X		2	3	Gul	Kryssing av Sletteveien vil ha høyest risiko. Se under tabellen
Andre ulykkespunkter		X	1	1	Grønn	

Det har i forbindelse med varsel om oppstart ikke fremkommet forhold som tilsier at reguleringsplanen vil ha vesentlige negative konsekvenser for trafikksikkerheten, forutsatt at alle rekkefølgebestemmelser som er foreslått gjennomføres, inklusiv opparbeidelse av kryss mellom Fv. 44 og Sletteveien og fortau SF 2 og SF 3.

Følgende momenter taler for rekkefølgekravet som rådmannen anbefaler:

- med inntil 28 nye boenheter i planområdet, vil det medføre en betydelig økning i trafikken i Sletteveien og krysset Fv. 44 / Sletteveien. Det vil bli anslagsvis inntil 150 flere kjøretøybevegelser per døgn. Det er av den grunn viktig at krysset får en utforming i

samsvar med reguleringsplanforslaget og at dette sikres gjennom reguleringsbestemmelsene.

- nåværende kryss mellom Fv. 44 og Sletteveien er temmelig «utflytende» sammenlignet med den kryssutformingen reguleringsplanforslaget viser, og det er ikke trafikkøy i Sletteveien inn mot Fv. 44.
- busser kjører inn i kryssområdet mellom Sletteveien / Åsatua og Kvidingsveien og snur og slipper av / tar på passasjerer.
- det kommer et stort nytt boligområde på Åsatua, med inntil 70 nye boliger. Disse får skoleveg gjennom kryssområdet Åsatua, Sletteveien / Kvidingsveien. De skal bl.a. etablere gang- og sykkelveg fram til krysset, som rekkefølgetiltak for den planen.
- det må påregnes at det blir mange barnefamilier som flytter inn i de nye boligene.
- når man skal mellom disse boligene og skolen eller barnehagen, må man krysse Sletteveien. At det blir tilrettelagt med fortau på de aktuelle kryssingsstedene vil være en stor fordel for trafikksikkerheten

Det er ikke mulighet for gjennomkjøring i området med unntak av i Sletteveien, kun kjøring til eiendommene.

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Byggelinje mot veg	X				Grønn	
Kollektivtilbud	X				Grønn	

Fra krysset Sletteveien / Kvidingsveien er det om lag 200 – 300 m til busslommene på Fv. 44 og om lag 600 m til jernbanestasjonen.

6.1.3 Vann og avløp

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Vann	X				Grønn	
Avløp	X				Grønn	

Området skal kobles til offentlig vann- og avløpsanlegg.

6.1.4 Fremføring av strøm m.m.

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Fremføring av strøm mv.		X			Grønn	Avklares før innsending av søknad om

						tillatelse til bygging
--	--	--	--	--	--	------------------------

Kabler og lignende skal legges i bakken.

6.1.5 Avfallshåndtering

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Avfallsbehandling	X				Grønn	

6.2 Universell utforming:

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Kan hensyn til tilgjengelighet/ universell utforming ivaretas	X				Grønn	
--	---	--	--	--	-------	--

Plan- og bygningsloven 2008 og TEK10 gir bestemmelser som angår universell utforming.

6.3 Barn og unge / ute- og oppholdsareal

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Tilfredsstiller planen krav i forbindelse med barn og unge – lek mv.	X				Grønn	
Område for ute- og oppholds-areal	X				Grønn	

Situasjonen for barn i området vil ikke bli dårligere. Ny bebyggelse vil føre til en økning i antallet beboere, og bør ikke medføre et spesielt stort press på det eksisterende tilbudet. Det er vist lekeplass i planområdet. Det er foreslått rekkefølgebestemmelse i tilknytning til denne lekeplassen.

6.4. Sikkerhet og beredskap

6.4.1 Flom

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Elveflom / stormflo / høy vannstand / bølgeslag		X	1	1	Grønn	

6.4.2 Støv og støy

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Støv og støy		X	1	1	Grønn	

Sinus AS har utarbeidet en vurdering av vegtrafikkstøy på utendørs oppholdsplasser i planområdet. Vurderingen konkluderer med at det ikke vil være nødvendig med skjermingstiltak på grunn av vegtrafikkstøy. Andre forhold enn vegtrafikkstøy kan imidlertid medføre behov for fasadetiltak. Dette skal vurderes i forbindelse med søknad om tillatelse til tiltak.

6.4.3 Ras

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Masseras/-skred	X		1	1	Grønn	
Snø-/isras		X	1	1	Grønn	
Flomras		X	1	1	Grønn	

Multiconsult AS har utarbeidet en rapport om skredfare. Rapporten inneholder forslag til tiltak. Krav er innarbeidet i forslag til reguleringsbestemmelser.

6.4.4 Vær og vind

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Vindutsatte områder		X	1	1	Grønn	
Nedbøruitsatte områder		X	1	1	Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.4.5 Radon

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Radongass		X	1	1	Grønn	Ikke kjent.

Ikke kjent med spesielle forhold. Det er entydige krav til *Radon for boligbebyggelse* i byggeforskrift TEK10, vedtatt i 2010 som ivaretar dette..

6.4.6 Høyspent, elektromagnetiske felt og elektromagnetisk stråling

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Høyspent / elektromagnetisk felt		X	1	1	Grønn	
Elektromagnetisk stråling (antenner mv.)		X	1	1	Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.4.7 Brann- og eksplosjonsfare

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Risikofylt industri mv.		X	1	1	Grønn	
Lager av eksplosjonsfarlig vare		X	1	1	Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.4.8 Strategiske områder

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Vei, bru, knutepunkt		X	1	1	Grønn	
Havn, kaianlegg		X	1	1	Grønn	
Sykehus/-hjem, kirke / brann / politi / Sivilforsvar		X	1	1	Grønn	
Forsyning kraft, vann		X	1	1	Grønn	
Forsvarsområde / Tilfluktsrom		X	1	1	Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.4.9 Grunnforhold

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Grunnforhold	X		1	1	Grønn	

Grunnforhold inngår i rapport fra Multiconsult AS. Anbefalingene er innarbeidet i forslag til reguleringsbestemmelser.

6.5 Forurensning

Hendelse/Situasjon	Fare til stede?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
--------------------	-----------------	--	--------------------	--	--------------------	----------------------

	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Industri		X	1	1	Grønn	
Bolig		X	1	1	Grønn	
Landbruk		X	1	1	Grønn	
Akutt forurensning		X	1	1	Grønn	
Forurenset grunn		X	1	1	Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6 Viktige hensyn og arealinteresser

6.6.1 Sjø og vassdrag

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
100 – meters beltet fra sjø/50-m beltet fra sjø og vassdrag		X			Grønn	
Vassdragsområder inkl. drikkevannskilder / restriksjonsområder		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.2 Naturverdier og rødlistart

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Sårbar flora		X			Grønn	
Sårbar fauna / fisk / leveområde for rødlistart		X			Grønn	
Inngrepssvake områder		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.3 Viltområde

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Viltområde		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.4 Kulturminner/kulturmiljø

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Kulturminne/-miljø/ SEFRAK		X			Grønn	
----------------------------	--	---	--	--	-------	--

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.5 Friluftsliv

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Friluftsliv og rekreasjon (friluftsområder, LNF-F/N, friområder mv.)		X			Grønn	
--	--	---	--	--	-------	--

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.6 Forhold knyttet til landbruksdriften i nærområdet

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Landbruk / kjerneområde for jordbruk / skogbruk		X			Grønn	
---	--	---	--	--	-------	--

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.7 Landskapsvern og estetikk

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Landskapsvern / estetikk		X			Grønn	
--------------------------	--	---	--	--	-------	--

Vakre landskap		X			Grønn	
----------------	--	---	--	--	-------	--

Det er lagt vekt på å få til en god tilpasning av den nye bebyggelsen.

6.6.8 Terreng og terrengtilpasning

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		

Terrengtilpassede tiltak?	X				Grønn	
---------------------------	---	--	--	--	-------	--

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.9 Vegetasjon og markslag

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Vegetasjon og markslag		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.10 Lokalklima

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Lokalklima		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.11 Miljøkonsekvenser

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Miljøkonsekvenser		X			Grønn	

Ikke kjent med spesielle forhold.

6.6.12 Forhold til naboer / tilpasning til omgivelser

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Konsekvenser for naboer	X				Grønn	
Tilpasning til eksisterende omgivelser	X				Grønn	

Det er ikke fremkommet momenter som er av en slik karakter at en vurderer at planen vil ha urimelige eller vesentlige konsekvenser for naboer når det gjelder endring av utsikt og lignende.

6.6.13 Sol og skygge

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Sol og skygge	X				Grønn	

Terrenget i den delen av området som foreslås avsatt til boliger gir til dels gode solforhold for bebyggelsen. For å gi tilfredsstillende solforhold på lekeplassen, må planen endres i samsvar med forslaget til vedtak.

6.6.14 Sosial infrastruktur

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Skole	X				Grønn	
Barnehage	X				Grønn	

Hellvik skole ligger om lag 200 m fra krysset Sletteveien / Kvidingsveien. Det er om lag 400 m til nærmeste barnehage. Skolen har god kapasitet til flere elever.

6.6.15 Folkehelse

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Folkehelse	X				Grønn	

6.7 Vurdering om planen har vesentlig konsekvens for miljø og samfunn / utbyggingsavtale

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Vesentlige konsekvenser for miljø og samfunn		X			Grønn	

Kommunen er pålagt å vurdere behovet for konsekvensutredninger etter § 4 i "Forskrift om konsekvensutredninger". Dette gjelder også ved en omdisponering av arealer i strid med kommuneplanen. Rådmannen vurderer at den foreslåtte reguleringsplanen holder seg innenfor rammene i kommuneplanen.

Rådmannen vurderer at denne planen ikke har vesentlige virkninger for miljø og samfunn og heller ikke at eventuelle avvik fra kommuneplanen er av en slik karakter at det medfører behov for konsekvensutredning jfr. § 4 i "Forskrift om konsekvensutredninger".

Det er varslet utbyggingsavtale i forbindelse med varsel om oppstart.

6.8 Naturmangfold

Hendelse/Situasjon	I konflikt med?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Naturmangfold		X			Grønn	

Viser til saksutredningen ovenfor samt innlevert materiale og en vurderer ikke at planen vil komme i konflikt med kjente forhold som berøres av loven. Det er heller ikke fremkommet uttaler eller andre vurderinger som skulle tilsi dette.

6.9 REKKEFØLGEKRAV I PLANEN

Hendelse/Situasjon	Ivare-tatt?		Grov vurdering av:		Risiko/alvorlighet	Kommentar/ Tiltak
	Ja	Nei	Sannsynlighet?	Konsekvens		
Rekkefølgekrav for å sikre utbygging	X				Grønn	

Det er stilt krav om:

- opparbeidet lekeplass før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse i område BKS 1 og BBB1
- opparbeidet vei SV 1 med tilhørende fortau og vendhammer før midlertidig brukstillatelse for ny bebyggelse i område BKS 1 og BBB1
- sikringstiltak for ras skal være gjennomført før det gis igangsettingstillatelse for byggearbeider i områdene BKS 1 eller BBB 1
- nye boliger skal være tilknyttet offentlig VA-anlegg
- geotekniske grunnundersøkelser for å sikre lokalstabilitet og byggegrunn skal være gjennomført før det gis tillatelse til tiltak i planområdet

I forslaget til vedtak er det tatt med ytterligere ett rekkefølgekrav:

- krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, og fortauene SF 2 og SF 3 skal være opparbeidet før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest til nye boliger i områdene BKS 1 eller BBB 1.

7. Oppsummering og konklusjon

Rådmannen vurderer at den fremlagte reguleringsplanen i hovedsak ivaretar de hensynene som er sentrale når det gjelder denne type reguleringsplaner. En vurderer at en i planen har funnet en hensiktsmessig avveining mellom fordeler og ulemper og der utbyggingen ivaretar hensynet til omgivelsene og nærmiljøet på en tilfredsstillende måte.

Det er i utgangspunktet positivt at en fortetter i dette området jfr. at det ligger med kort avstand til Hellvik sentrum og viktige samfunnsfunksjoner. En har her funnet en fornuftig avveining mellom hensynet til eksisterende bebyggelsen og ønsket om ny bebyggelse.

Rådmannen anbefaler at planen blir lagt ut til offentlig ettersyn som fremlagt, dog med noen endringer som tiltakshaver ikke har vært villig til å gjøre på oppfordring fra administrasjonen.

1. Rekkefølgebestemmelse når det gjelder opparbeidelse av kryss mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3.

Rådmannen foreslår at det skal legges inn en rekkefølgebestemmelse om at før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boliger i områdene BKS 1 eller BBB 1, skal krysset mellom Fv. 44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet etter planer som er godkjent av Statens vegvesen / Eigersund kommune. Begrunnelsen for dette er:

- med inntil 28 nye boenheter i planområdet, vil det medføre en betydelig økning i trafikken i Sletteveien og krysset Fv. 44 / Sletteveien. Det vil bli anslagsvis inntil 150 flere kjøretøybevegelser per døgn. Det er av den grunn viktig at krysset får en utforming i samsvar med reguleringsplanforslaget og at dette sikres gjennom reguleringsbestemmelsene.
- nåværende kryss mellom Fv. 44 og Sletteveien er temmelig «utflytende» sammenlignet

med den kryssutformingen reguleringsplanforslaget viser, og det er ikke trafikkøy i Sletteveien inn mot Fv. 44.

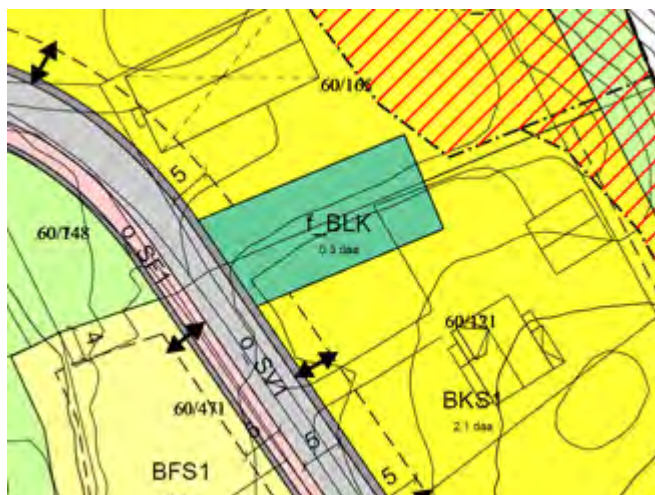
- busser kjører inn i kryssområdet mellom Sletteveien / Åsatua og Kvidingsveien og snur og slipper av / tar på passasjerer.
- det kommer et stort nytt boligområde på Åsatua, med inntil 70 nye boliger. Disse får skoleveg gjennom kryssområdet Åsatua, Sletteveien / Kvidingsveien. De skal bl.a. etablere gang- og sykkelveg fram til krysset, som rekkefølgetiltak for den planen.
- det må påregnes at det blir mange barnefamilier som flytter inn i de nye boligene.
- når man skal mellom disse boligene og skolen eller barnehagen, må man krysse Sletteveien. At det blir tilrettelagt med fortau på de aktuelle kryssingsstedene vil være en stor fordel for trafikksikkerheten

Når det gjelder omfanget av de tiltakene som er lagt inn i forslaget til ny rekkefølge-bestemmelse, så medfører forslaget enten oppmerking med striper på asfalten, der kjørebanelikanten og trafikkøya kommer, eventuelt kantstein på disse partiene. I størrelsesorden 70 – 80 lengdemeter maling eller kantstein. Dette er etter rådmannens vurdering ikke et urimelig krav og noe som må kunne påregnes når det skal bygges ut inntil 28 boenheter. Tiltakshaver har selv foreslått at de skal bygge fortau SF 1 som er om lag 140 m langt, før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse i BBB 1 eller BKS 1.

2. Byggegrense sør for lekeplassen.

Rådmannen foreslår at det skal legges en byggegrense på 4 m på sørsiden av lekeplassen, mens tiltakshaver foreslår en 1 m byggegrense både på sør-, øst- og nordsiden av lekeplassen. Rådmannens begrunnelse er at en bygning som plasseres 1 m fra formålsgrensen på sørsiden av lekeplassen vil gi for dårlige solforhold på lekeplassen til langt ut på ettermiddagen. Lekeplassen er vist med en bredde på 11-12 meter. Selv en garasje med mønehøyde og gesimshøyde 4,5 m plassert 1 meter fra sørsiden av lekeplassen, vil kaste mye mer skygge på lekeplassen enn det en bygning som ligger 4 m fra lekeplassen vil gjøre.

Økonomiske konsekvenser:

Ingen kjente.

Universell utforming:

Ivaretatt i planforslaget.

Økonomiske konsekvenser:

Ingen som har betydning for rettsanvendelsen.

Legg inn nye linjer/fjern tomme linjer ved behov. Detaljeringsnivå vil være avhengig av sakstype. Merk at samtlige saker som har økonomiske konsekvenser skal forelegges økonomisjefen før saken leveres til godkjenning/politisk sekretariat. Tabellene kan kun slettes dersom det er påført at det ikke er noen økonomiske konsekvenser.

Alternative løsninger:

Forslag til reguleringsplan for gnr. 60, bnr. 8 m.fl. Kvidingsveien med bestemmelser datert den 16.09.16, plankart datert den 16.09.16 og planbeskrivelse datert den 16.09.16 legges ut til offentlig ettersyn slik de er innsendt.

Vedtaket fattes med hjemmel i plan og bygningsloven § 12-10, jf. § 12-11.

Dokumenter vedlagt saken

DokID	Tittel
492285	PLAN 20150004 VEDLEGG 1 - Plankart160916
492286	PLAN 20150004 VEDLEGG 2 - BESTEMMELSER 16.09.16
492283	PLAN 20150004 - Detaljregulering for boliger Kvidingsveien gnr 60 bnr 8 mfl - PLANBESKRIVELSE 160916
401700	Uttalelse til oppstartsmelding for Kvidingsveien gnr. 60 bnr. 8 m.fl.
398221	Uttalelse vedr. detaljregulering for boliger - varsel om oppstart gnr. 60 bnr. 8 - Kvidingsveien

438797	Uttalelse etter befaring - detaljregulering Kvidingsveien gnr. 60 bnr. 8 m.fl.
400674	Uttalelse til detaljregulering boliger i Kvidingsveien, Hellvik
399123	Innspill til oppstart av planarbeid - detaljregulering for boliger Kvidingsveien - gnr.60 bnr. 8 m. fl.
400880	Regulering for boliger Kvidingsveien. Hellvik
399921	Merknader til varsel om oppstart av planarbeid ved Kvidingsveien på Hellvik gnr. 60 bnr. 8
397745	Innspill til detaljregulering for boliger Kvidingsveien - referanse 2416

Kristiansen & Selmer-Olsen
Sivilarkitekter

medlem av

arkitektbedriftene

Planbeskrivelse for PLAN 20150004
Detaljregulering for boliger
KVIDINGSVEIEN – GNR 60 BNR 8 MFL. – HELLVIK
Eigersund kommune

Forside foto: www.eigersund.kommune.no

	12.12.16	Justert etter PTU-vedtak sak 244/16	RKT	
	16.09.16	Tilføyelse vedr. innspill til forhåndsvarsling, mindre justeringer etter tilbakemelding fra saksbehandler.	RKT	
	26.08.16	Planforslag til 1. gangsbehandling	RKT	
Rev.	Dato:	Beskrivelse	Utarb.	Kontroll

Innhold

1	Bakgrunn	3
1.1	Hensikten med planen	3
1.2	Forslagsstiller, plankonsulent og eiendommer	3
1.3	Tidligere vedtak i saken	3
1.4	Utbyggingsavtale	3
1.5	Krav om konsekvensutredning	3
2	Planstatus og rammebetingelser	3
2.1	Overordnede føringer	3
2.2	Gjeldende planer	4
3	Planprosess og medvirkning.....	7
3.1	Forhåndsvarsling	7
3.2	Innkommne uttalelser til forhåndsvarslingen	7
3.3	Avklaring med offentlige myndigheter	11
4	Beskrivelse av planområdet.....	11
4.1	Dagens situasjon	11
4.2	Risiko og sårbarhetsanalyse.....	17
5	Beskrivelse av planforslaget	22
5.1	Hovedgrep	22
5.2	Byggeformål.....	24
5.3	Trafikkareal	26
5.4	Tekniske løsninger.....	26
5.5	Landbruksformål	27
5.6	Rekkefølgekrav	27
5.7	Risiko og sårbarhet.....	28
6	Virkninger av planen	28
6.1	Forholdet til rammer og retningslinjer	28
6.2	Forholdet til naturmangfoldloven	29
6.3	Forholdet til trafiksikkerhet.....	30
6.4	Forholdet til kulturminner og kulturmiljø.....	30
7	Vedlegg.....	31
	Vedlegg 1 – Plankart	31
	Vedlegg 2 – Reguleringsbestemmelser.....	31
	Vedlegg 3 – Forhåndsvarsling	31
	Vedlegg 4 – Innspill til forhåndsvarsling	31
	Vedlegg 5 – Støyrapport.....	31
	Vedlegg 6 – Rasfarevurdering.....	31

1 Bakgrunn

1.1 Hensikten med planen

Hensikten med planarbeidet er å regulere ny boligbebyggelse i sentralt område på Hellvik. Det legges opp til en kombinasjon av eneboliger, leiligheter og rekkehus. Området fortettes med inntil 21 nye boliger. Eksisterende bedehus videreføres i planen. Trafikksituasjonen ryddes det opp i, hvor krysset mellom Sletteveien, Kvidingsveien og Åsatua strammes opp. Det samme gjøres med eksisterende kryss mellom Sletteveien og FV44.

I varsel om oppstart av planarbeid ble det åpnet for å se på muligheten for en fremtidig veiforbindelse fra Jærveien til regulert boligområde i Tuå. Kommunen ønsker se på denne veiforbindelsen i en egen sak, og den er derfor ikke medtatt i planforslaget.

1.2 Forslagsstiller, plankonsulent og eiendommer

Tiltakshaver for planarbeidet er Hellvik Hus Hellvik Eiendomsutvikling AS. Planarbeidet utføres av Kristiansen & Selmer-Olsen AS Sivilarkitekter.

Planområdet omfatter flere grunneiendommer, gnr 60 bnr 3, 8, 73, 74, 121, 122, 131, 132, 148, 165, 222, 266, 301, 302, 303, 304, 336, 369, 370, 471, 630, 635 og 740.

1.3 Tidligere vedtak i saken

Ingen tidligere vedtak med unntak av behandlingen av gjeldende reguleringsplan for Sletteveien Hellvik, plan 1101-20050001 (17-6B) fra 2005.

1.4 Utbyggingsavtale

Ja, i den grad kommunen skal overta teknisk anlegg og vei i planområdet. Forholdet avklares nærmere med teknisk avdeling i kommunen i forbindelse med byggesaken. Det kan være aktuelt med utbyggingsavtale i forbindelse med oppgradering av Kvidingsveien, samt etablering av VA-anlegg til nye boliger.

1.5 Krav om konsekvensutredning

Krav om konsekvensutredning gjelder bare for de deler av planen som fastsetter rammer for fremtidig utbygging og som innebærer endringer i forhold til gjeldende planer. Planforslaget er i tråd med kommuneplanens arealformål, samt formål i gjeldende reguleringsplaner i området. Planlagt tiltak er vurdert etter forskriftens §§ 2-4, og er vurdert å ikke komme inn under tiltak nevnt i vedlegg I, II eller III.

En fortetting av området med boliger, vurderes ikke å medføre vesentlige virkninger for miljø og samfunn, og tiltaket synes ut fra dette å ikke omfattes av forskriftens krav til konsekvensutredning.

2 Planstatus og rammebetingelser

2.1 Overordnede føringer

Rikspolitiske retningslinjer for samordna areal- og transportplanlegging

RPR for areal- og transportplanlegging har bl.a. som mål å sikre at arealplanleggingen legger til rette for en arealdisponering som bygger opp rundt kollektivnettet, som bidrar til reduksjon i

bruken av privatbil, og som bidrar til at hverdagen kan organiseres slik at de daglige gjøremål nås med minst mulig bruk av privatbil.

Planområdet har nærhet til jernbanestasjon og bussholdeplasser, samt til skole og barnehage. I området er det etablert samt overordnede planer (tilliggende reguleringsplaner) som viser gode gangforbindelser til kollektivknutepunkt og skole.

Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge T-2/08

RPR for barn og unge skal bidra til å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Det skal opparbeides gode utearealer for variert bruk. Det stilles krav om erstatning for nedbygging av areal som er i bruk for lek.

Nye boliger får utearealer på egen tomt og fellesarealer. Planen åpner for felles lekeplass for boligene i Kvidingsveien. I tillegg har området nærhet til badeplass og store friluftsområder med gode turmuligheter.

Den europeiske landskapskonvensjonen

Målene med konvensjonen er å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap. Konvensjonen ønsker å fremme livskvalitet og helse, det lokale selvstyret og mulighetene for aktiv medvirkning, bærekraftige lokalsamfunn og attraktive steder som stimulerer folks skaperevne og tiltakslust.

Store deler av planområdet er allerede utbygd med bl.a. boliger, lager og bedehus. Området grenser til eksisterende og planlagte boligområder, samt nærhet til skole og barnehage. Nordøst for området er jernbanestasjon med forbindelser mot Stavanger og Egersund/Kristiansand.

Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging T-1442 (Miljøverndepartementet)

Retningslinjen skal legges til grunn av kommunene, regionale myndigheter og berørte statlige etater ved planlegging og behandling av enkeltsaker etter plan- og bygningsloven. Retningslinjene anbefaler at det beregnes to støysoner rundt viktige støykilder, rød og gul sone. I rød sone er hovedregelen at støyfølsom bebyggelse skal unngås, mens det i gul sone kan vurderes hvor ny bebyggelse kan oppføres dersom det kan dokumenteres at avbøtende tiltak gir tilfredsstillende støyforhold.

Det er i planprosessen utført en støykartlegging fra jernbane og fylkesveien. Resultat av kartleggingen viser at planområdet i Kvidingsveien i liten grad er utsatt for vei- og jernbanestøy.

2.2 Gjeldende planer

Kommuneplanens arealdel

Omsøkte område er i kommuneplanen 2011-2022 angitt som område for boliger, LNF-område og andre typer bebyggelse og anlegg. En samlet vurdering tilsier at planlagte reguleringsformål er i tråd med overordnet plan.

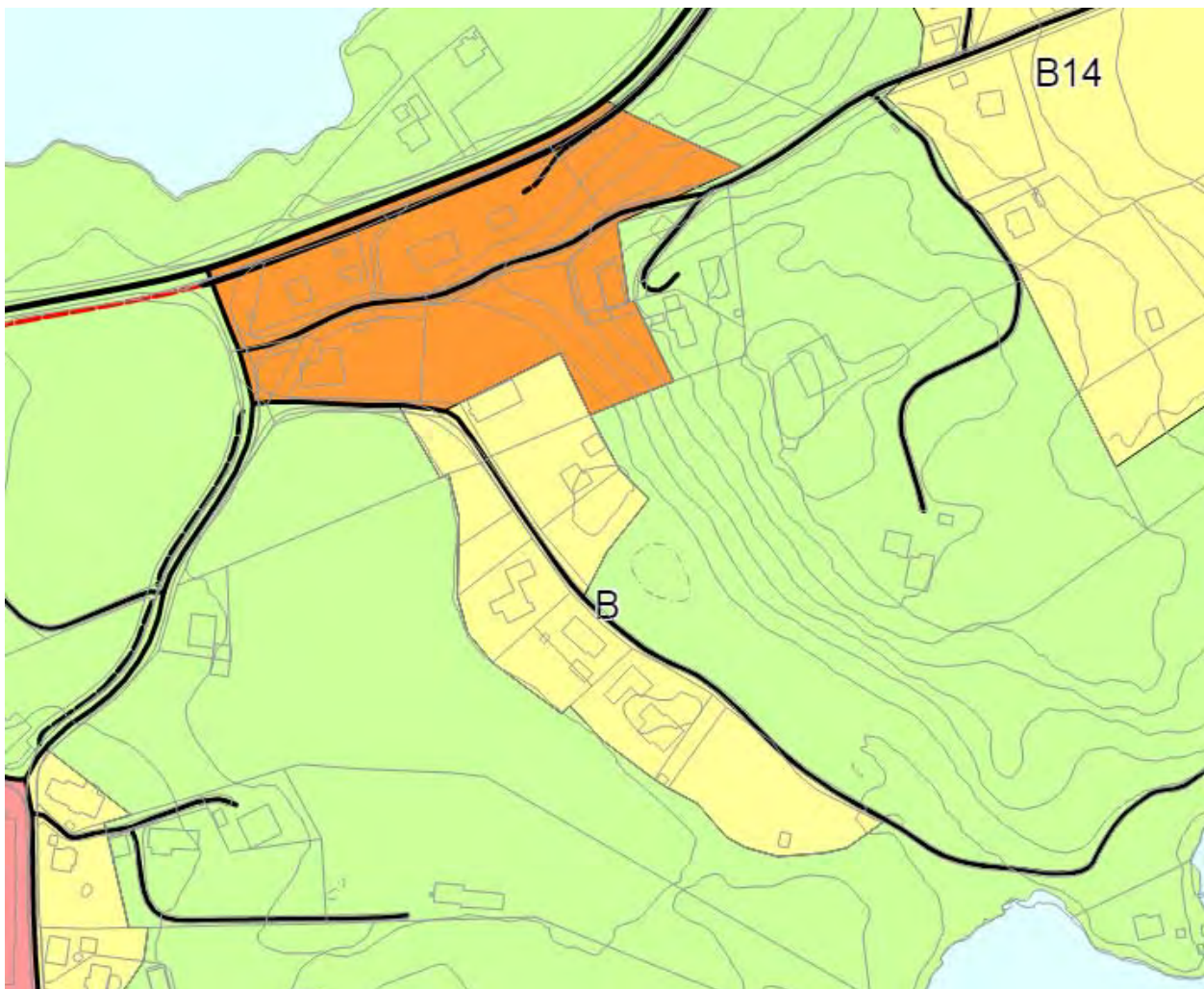
Følgende bestemmelser er vurdert som viktige med hensyn på planlagte tiltak:

- § 1.7 Barns interesser, herunder trafikksikre snarveier, gang- og sykkelveier m.m.
- § 1.11 Uteoppholdsareal. Kommuneplanen for Eigersund kommune angir at det skal sikres et oppvekstmiljø der fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter samsvarer med tilgjengelig kunnskap om barn og unges behov. Det skal tas hensyn til trafikksikre

snarveger, gang- og sykkelforbindelser og gode og varierte aktivitetsområder. Utenfor sentrum skal det påvises eller avsettes uteareal på min. 150 m² pr. boenhet, tilgjengelig og egnet for lek, utfoldelse og opphold utendørs. Det er muligheter for å lempe kravene etter en totalvurdering.

- § 1.14 Parkeringskrav. For boliger skal det avsettes 1 parkeringsplass på egen tomt i garasje samt en bil pr. bruksenhet til gjesteparkering. Likeledes skal det avsettes areal for 2 sykler pr. bruksenhet, og minst halvparten av dette arealet skal være overbygd.

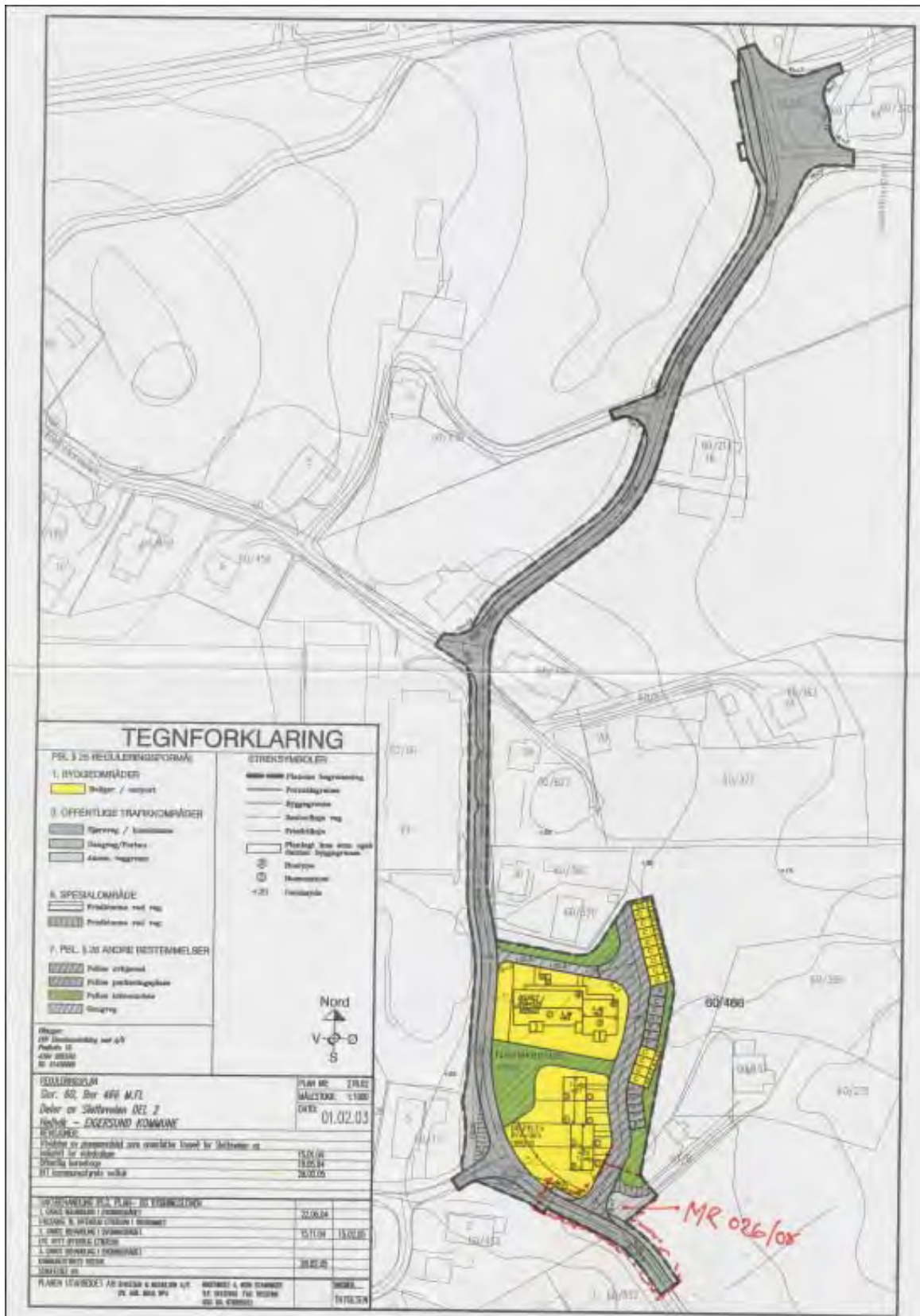

Figur 1: Utsnitt av gjeldende kommunedelplan. Planområdet omfatter område B (gul farge) og annet byggeområde (orange farge). Kilde: Eigersund kommune

Gjeldende reguleringsplaner

Det gjeldende reguleringsplaner innenfor planområdet, disse er listet opp i tabellen nedenfor. Reguleringsplanen for Kvidingsveien vil erstatte deler av denne planen.

Plan-ID	Navn	Ikrafttredelsesdato
1101-20050001	Sletteveien Hellvik (17-6B)	28.02.2005

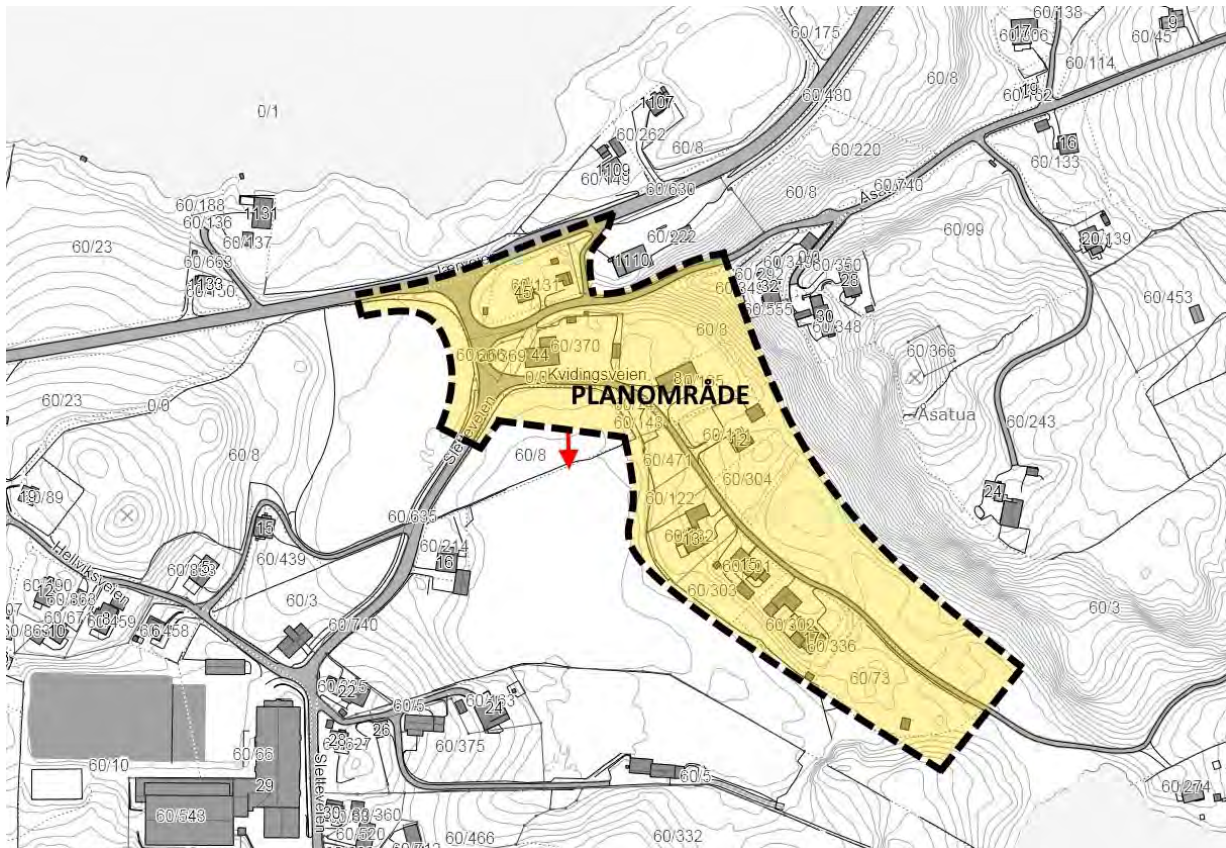
Figur 2: Gjeldende reguleringsplan for Sletteveien Hellvik. Planforslaget overlapper gjeldende plan i nordlige deler, krysset Kvidingsveien. Kartkilde: Eigersund kommune

3 Planprosess og medvirkning

3.1 Forhåndsvarsling

Oppstart av planarbeid ble varslet offentlige instanser, samt berørte og tilstøtende eiendommer i brev av 27.03.15, samt annonsert i Dalane Tidende. Høringsfrist ble satt til den 01.05.15. Naboer, grunneiere og offentlige instanser ble varslet i henhold til lister fra kommunen.

Figur 3: Kart som viser varslet plangrense i utsendt oppstartsvarsel. Kartet er ikke i målestokk. Kartkilde: www.eigersund.kommune.no

En mulig fremtidig vei til Tuå er i løpet av planprosessen tatt ut av planforslaget. Kommunen har foretatt en vurdering ønsker med dette at veilinjen må prosjekteres og reguleres som en egen sak.

3.2 Innkomne uttalelser til forhåndsvarslingen

Innen høringsfristens utløp er det kommet inn 8 innspill til varsel om planoppstart:

Nr.	Avsender/Innspill	Kommentar
1	Rogaland Fylkeskommune, regionalplanavdelingen Nærhet til kollektivtransport og sentrale målepunkt på Hellvik, tilsier at utnyttelsen i området bør være relativt høy. Varslet legger opp til i underkant av 1 bolig pr. daa, noe som vurderes som lavt.	Planforslaget legger til rette for at området kan fortettes med inntil 21 nye boliger. I tillegg åpner planen for at det til eksisterende og nye eneboliger kan etableres sekundærleilighet så fremt krav

<p>Det forutsettes at det legges til rette for gode uteoppholdsarealer for varierte brukergrupper.</p>	<p>til parkering kan ivaretas. Planen viser en variert bebyggelse med eneboliger, rekkehus/fleremansboliger og lavblokk. Det legges opp til eneboliger på sørsiden av Kvidingsveien og mer konsentrert bebyggelse på nordsiden av veien.</p>
<p>Veien som går gjennom området brukes i dag som turvei, og som tilkomst til hytter ved Kvidingsvatnet. Denne bruken bør videreføres i planen.</p>	<p>Planforslaget legger opp til at det kan etableres en felles lekeplass for boligene i Kvidingsveien. Lekeplassen er plassert sentralt i forhold til områder hvor det åpnes for mer konsentrert bebyggelse.</p>
<p>I planområdet er en del arealer i dag dyrket mark. Jordsmonn bør ved utbygging flyttes og utnyttes til jordforbedring i andre områder.</p>	<p>Frem til og med BKS1 reguleres Kvidingsveien som offentlig vei med veibredde 5 meter med tilliggende fortau. Videre er Kvidingsveien privat vei slik den er i dag. Muligheter for bruk av veien som turvei videreføres.</p>
<p>Planområdet grenser til høydedraget Åsatua, som består av rik eikeskog. Bebyggelse bør tilpasses landskaps-elementet som skogen langs høydedraget utgjør. Videre grenser planområdet til våtmarksområder hvor det er potensiale for å finne småsalamander. Utbygging må søke å unngå påvirkning på dette området.</p>	<p>Planen regulerer boliger på arealer som i kommuneplanen er avsatt til boligformål og bebyggelsesformål. Dette medfører at utbygging av området ikke vil beslaglegge dyrket mark.</p>
<p>2 Rogaland Fylkeskommune, kulturavdelingen Synfaring er utført i området 02.12.15. Det er ikke gjort funn i området eller vurdert potensiale for funn av automatisk fredet kulturminne.</p>	<p>Høydedraget beholdes i stor grad slik det er og inngrep i dette området vil begrenses til å være ev. sikringstiltak for ras. Innenfor planområdet er det ikke påvist funn av småsalamander jf. naturbasen. Utbygging i området er tilknyttet eksisterende bebyggelse i Kvidingsveien.</p>
<p>Det må legges til bestemmelse som sikrer ev. fremtidige funn.</p>	<p>Tatt til etterretning.</p>
<p>3 Statens vegvesen Region vest Avkjørsler og kryss i tilknytning fylkesvei skal gis en teknisk utforming iht. krav stilt i gjeldende håndbøker (N100 og V121).</p>	<p>Ev. fremtidige funn er sikret i bestemmelsens § 3.4</p>
	<p>Kryss mellom Sletteveien og FV44 er justert i tråd med krav i håndbok N100 og V121.</p>

Krysset skal målsettes med frisikt og svingradius. Frisikt i krysset Sletteveien/FV44 skal være 10 x 105 meter, med følgende bestemmelse: *I områdene regulert til frisiktsoner skal det være fri sikt i en høyde fra 0,5 til 3,0 meter over tilstøtende veibaner.*

Byggegrense mot FV44 skal være 15 meter fra senterlinje i fylkesveien. Inntrukne byggegrenser på 40 x 40 m i krysset Sletteveien/FV44.

Sikres i bestemmelsene at regulerte atkomstveier, avkjørsler eller krysset mot fylkesvei skal oversendes Statens vegvesen for gjennomsyn.

Det må reguleres 3 meter bredt belte til annen veggrunn langs FV44. Arealet skal sikre mulighet for drift og vedlikehold, og ev. framtidig veiutbedring.

Gjeldende forskrift T-1442 må legges til grunn for planleggingen.

Frisikt og svingradier i krysset er målsatt i plankartet. Frisikt er også sikret i bestemmelsens § 7.1.

Byggegrense langs FV44 er vist i plankartet som 15 meter fra senterlinje vei. I krysset Sletteveien/FV44 er det i tillegg regulert inntrukket byggegrense på 40 x 40 m.

Bestemmelsens § 3.10 ivaretar dette.

Langs FV44 er det regulert belte til annen veggrunn på 3 meter.

Det er utført en støyvurdering til planforslaget. Støysoner fra fylkesveien er vist i plankartet med hensynssone H210 (rød sone) og H220 (gul sone) med tilhørende bestemmelser. I tillegg er det i § 3.3 stilt generelt krav til at nye boliger skal tilfredsstille krav i T-1442. Kravene skal dokumenteres ivare tatt i forbindelse med byggesøknaden.

4 Hellvik Bedehus

Ønsker å holdes underrettet om planene. Påbygg av bedehuset i østlig retning, dvs. oppgradering til kirke, er lagt på is, men kan tas opp på et senere tidspunkt.

Ønsker lave eneboliger nærme grensa til bedehuset.

Planen åpner for at bedehuset kan utvides. Areal mot krysset Sletteveien/Kvidingsveien reguleres til annen veggrunn, da arealet benyttes som snuplass for busser herunder skolebussen.

Grunnet nærhet til jernbane o.l. planlegges tomta nærmest bedehuset høyere utnyttet med lavblokk. Planen regulerer byggegrense på 4 meter fra eiendomsgrensen til bedehuset.

5	Jernbaneverket Ser det som positivt at det legges opp til boligbebyggelse i gangavstand til stasjonen. Ingen vesentlige merknader.	Tatt til etterretning.
6	Advokatfirmaet Stangeland, på vegne av grunneier gbn 60/5, 60/8 mv. Ole Tom Dirdal. Start (angrepspunkt) av vei til Tuå byggefelt må endres. Det må i stedet avsettes tilstrekkelig veiareal langs Kvidingsveien for ev. fremtidig kommunal vei til Tuå. Viser til tidligere planlagte veitrasé over vestre enden av bnr. 5 (fresiden av Bentes frisørsalong) eller ved fortsettelse av Kvidingsveien. Avviser alle planer som reduserer dyrket mark på bnr. 8, herunder utvidelse av kryss. Alle byggegrensener mot bnr 8 skal være min. 4 meter.	En mulig fremtidig vei til Tuå er i løpet av planprosessen tatt ut av planforslaget. Denne veilinjen må prosjekteres og reguleres som en egen sak. Endelig plassering av vei-traseen avgjøres av kommunen. Tiltak som berører eiendom gbn. 60/8 er offentlige formål så som vei, fortau og annen veggrunn. Dette gjelder ny fremtidig vei SV2, fortau i Sletteveien fra krysset med Kvidingsveien og ned til Åsatua, samt annen veggrunn til Kvidingsveien og FV44. Byggegrenser mot bnr. 8 er i planen vist som 4 meter.
7	Grunneier Roger Rasmussen, gnr 60 bnr 304, 73, 3 mfl. Har vært i kontakt med Hellvik Hus Hellvik AS og gitt sin aksept for regulering av gnr 60 bnr 304 og 73. Reagerer på at eiendom 60/3 er medtatt i planen. Dette arealet er dyrket mark og grunneier ønsker ikke dette regulert til boliger. Viser også til at kommuneplan ikke definerer dette området som boligområde.	Planens begrensning er fastsatt av kommunen i oppstartsmøte. Planforslaget forholder seg til kommuneplanen som definerer dette området som LNF-formål. De deler av 60/3 som inngår i planområdet reguleres med dette lik dagens situasjon til landbruksformål. Planforslaget legger ikke opp til nye tiltak i dette området.
8	Eigersund kommune v/jordbrukssjefen Planen vil berøre jordbruksareal på landbrukseiendommene gbn 60/8, 60/5 og 60/3 som er LNF områder i dag. Gbn 60/8 og 60/3 inngår som en del av driftsenheten til gbn 60/8, 60/5, 60/375 og 60/163. Planlagt vei til Tua vil medføre tap av jordbruksareal, samt at jordbruksteig deles. Bygging av vei kan medføre større problemer med overvann på jordene. For å minst mulig berøre landbruksjord anbefales det at vei til Tua legges en	Viser til kommentar til innspill nr. 6. En mulig fremtidig vei til Tuå er i løpet av planprosessen tatt ut av planforslaget. Denne veilinjen må prosjekteres og reguleres som en egen sak. Endelig plassering av vei-traseen avgjøres av kommunen.

annen plass. En mulighet er i sørøstenden av gbn 60/73 over 60/3 og videre over 60/5.

3.3 Avklaring med offentlige myndigheter

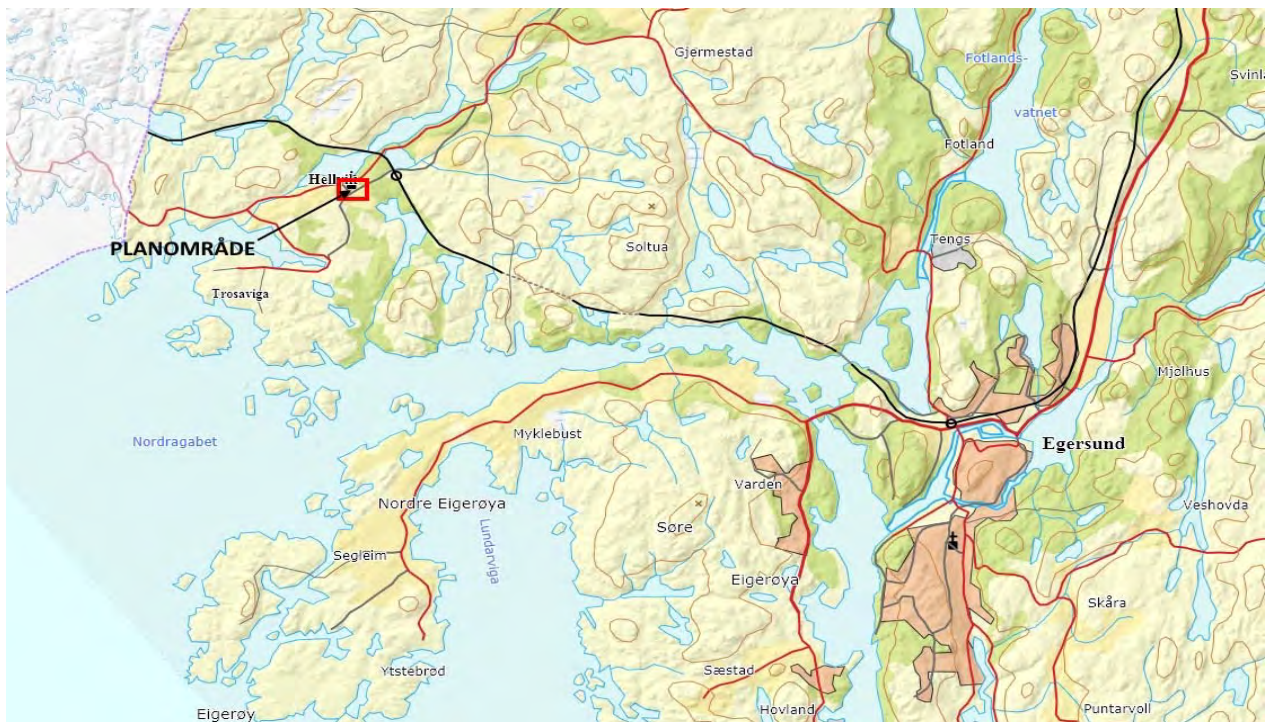
Det er ikke ansett behov for avklaringer med øvrige regionale myndigheter utover de merknader som er innkommet til forhåndsvarslingen.

4 Beskrivelse av planområdet

4.1 Dagens situasjon

Beliggenhet

Planområdet ligger sentralt på Hellvik i Kvidingsveien. Området ligger om lag 7,5 km nordvest for Egersund. Kvidingsveien ligger i gangavstand til både skole, barnehage og jernbanestasjonen på Hellvik.

Figur 4: Planområdets beliggenhet er vist med rød figur. Kartet er ikke i målestokk. Kartkilde: www.eigersund.kommune.no

Eiendomsgrenser

Samlet er det ca. 23 berørte eiendommer innenfor planområdet. Tabellen under viser hjemmelshavere til de ulike eiendommene pr. 23.03.15.

Gnr/Bnr	Hjemmelshaver
60/3	Rasmussen, Roger Rasmussen, Solfrid Irene
60/8	Dirdal, Ole Tom Helland, Ragnhild
60/73 60/304	Rasmussen, Rasmus (død)
60/74	Helland, Anna Konstanse
60/148	Henriksen, Harald
60/165	Henriksen, Kjell Olav
60/121	Helland, Anna Konstanse
60/122	Henriksen, Harald Henriksen, Kjell Olav
60/131	Lee, Daniel Robert Lee, Tone Ingeborg
60/132	Olsen, Brit Helen Skår, Dag Rune
60/222	Bjørkeland, Lars (død)
60/266 60/635 60/740	Eigersund kommune
60/301	Skåra, Mads Hugo
60/303	Skåra, Torunn Løvbrekke
60/302 60/336	Johannesen, Rolf Kåre
60/369	Hellvik, Ingvald M.
60/370	Hellvik Bedehus
60/471	Helland, Anna Konstanse
60/630	Rogaland Fylkeskommune v/ Statens vegvesen

Eksisterende bebyggelse

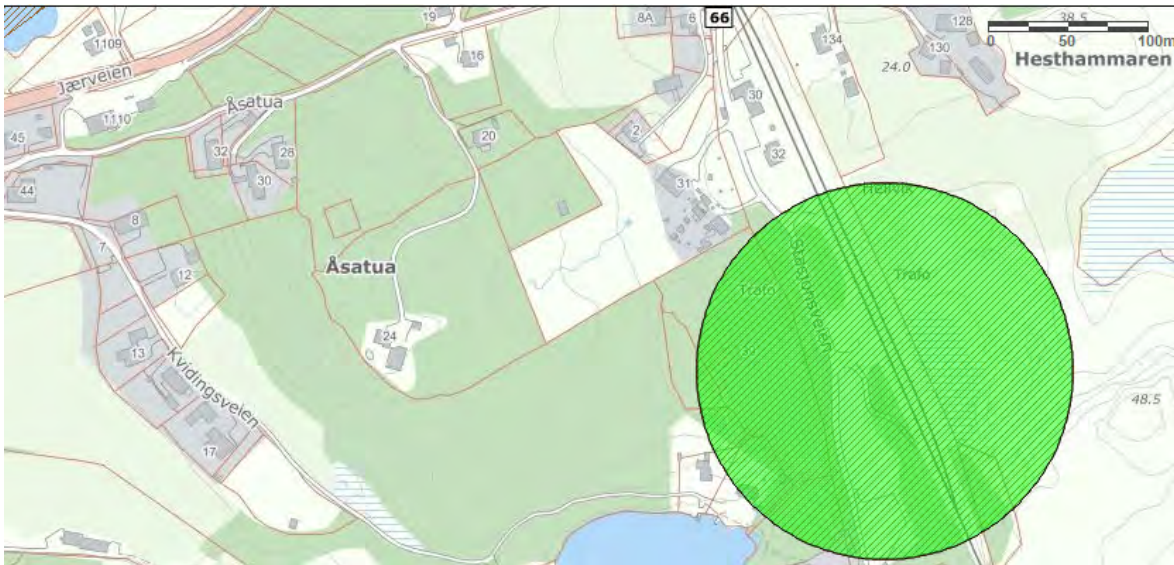
Det er 5 boliger, et større garasje/lagerbygg og et bedehus innenfor området i dag. I forbindelse med planarbeidet er det vurdert hvilke av disse byggene som vil bli revet for å gi plass til ny bebyggelse, og i hvilke områder det vil legges opp til fortetting. Eksisterende lagerbygg/garasje på eiendom 60/165 forutsettes revet.

Eksisterende bebyggelse på eiendom 60/121 er enebolig med tilhørende garasje. Bebyggelsen kan denne rives dersom dette er hensiktsmessig mtp. utnyttelse av området.

Eksisterende bygninger på sørsiden av Kvidingsveien videreføres i planen.

Landskap, naturverdi og biologisk mangfold

Dalane-regionen er preget av den sure og næringsfattige bergarten anortositt som ligger nakent frem i dagen. Sterk oppsprekking gir terrenget et småknudrete preg. Høydedraget Åsatua består av rik eikeskog. Øst for planområdet, sør for Hellvik Stasjon ligger et våtmarksområde *Hesthamaren* hvor det er gjort funn av småsalamander. Det er ikke kjennskap til funn av småsalamander innenfor planområdet.

Figur 5: Figur som viser område hvor det er påvist småsalamander (grønt område). Kilde: naturbasen.no

Arealer på nordøstre side av Kvidingsveien er i dag benyttet som fulldyrket jord og innmarksbeite. Totalt utgjør dette 3,4 daa. Arealet er i kommuneplanen regulert som LNF-område og er av landbrukssjefen i kommunen vurdert som viktig for landbruksdriften i området.

Grunnforhold og rasfare

Det er utført en rasfarevurdering av Multiconsult for området nordøst for Kvidingsveien. Registreringer fra rasfarerapporten er gjengitt under: Høydedraget består av en 25-30 meter høy skråning. Det er en rekke bergblotninger i den øvre del av skråningen. Skråningen har en helning på ca. 20-35 grader med enkelte brattere skrenter, særlig i den sørøstlige delen av skråningen. Grunnfjell i området består i hovedsak av anortostitt. Løsmasser kan tyde på breelvavsetning i nordre deler og morenemasser i sørlige deler av området, jf. løsmassekart fra NGU. Over disse massene er matjord, samt enkelte urblokker fra fjellskråningen. Skråningen er dekket av løvskog. Det er ikke utført grunnundersøkelser i området. Der det ikke er bergblotninger er dybdene til fjell derfor ukjent. Følgelig er ikke mektigheten av løsmasser kjent. I det meste av skråningen er løsmassedekket tynt. Det er løse blokker i hele skråningen.

Vannsiget i skråningen er imidlertid lite, med begrenset nedbørsfelt i og ovenfor skråningen. Det er ikke registrert tegn til tidligere jordskred i området. Sannsynlighet for jord- og flomskred vurderes som mindre sannsynlig, og tiltak mot slike skred vurderes som ikke nødvendig.

Det er ikke kjennskap til at det er gått snøskred i nærheten av Hellvik. Skråningen ligger opp til 58 moh. De klimatiske forholdene vurderes som mindre sannsynlig, og tiltak mot snøskred vurderes som ikke nødvendig.

Bergmassen er svært oppsprukket og det ble på befaring av Multiconsult tatt ut flere tunge steiner fra bergveggen. I hele skråningslengden ligger slike steiner og mindre blokker løst i skråningen. Enkelte av disse steinene/blokkene ble på befaringen trillet ned skråningen. Disse stoppet i nedre del av skråningen. Til rapporten ligger kart og foto som viser eksempel på blokker og bergpartier som må sikres. Det anbefales at det utføres en fullstendig befaring av alle lokalitetene for å kunne vurdere stabilitet og detaljere sikringstiltakene. For de registrerte lokalitetene i rapporten vil eventuelle steinsprang kunne nå planområdet. Sannsynligheten for at steinsprang treffer planlagte tiltak i BBB1 og BKS1 vurderes å være større enn kravene i PBL

og TEK10. Dersom det skal bygges i disse områdene, må det utføres avbøtende tiltak. Det anbefales bergsikring i skråningen med rensk og sikring av løse og ustabile bergpartier og blokker/steiner. Det bør oppføres steinsprangnett og utføres boltesikring.

Det anbefales å utføre geotekniske grunnundersøkelser for å kartlegge dybdene til berg og løsmassenes geotekniske egenskaper med tanke på stabilitetsforhold i og mot skråningen samt fundamenteringsløsninger generelt.

Kulturminner og kulturmiljø

Det er ikke kjent at det er registrert kulturminner eller verneverdige bygninger (SEFRAK registrert) innenfor planområdet jf. temakart-rogaland.

Trafikkforhold

Kjøreatkomst

Kvidingsveien er atkomstvei for både eksisterende og nye boliger i Kvidingsveien. Det er ikke gjennomgangstrafikk i Kvidingsveien. Kvidingsveien er også brukt som turvei rundt Kvidingsvatnet samt atkomst til et fåtall fritidsboliger rundt vatnet.

Jærveien er en fylkesvei. Sletteveien, Åsatua er kommunale veier. Kvidingsveien er en privat vei.

Trafikkmengde

Statens vegvesens nasjonale vegdatabank (NVDB) inneholder trafikk tall for riks- og fylkesveier. Tallene i NVDB baserer seg på registreringer fra 2012. Trafikkbelastningen på fylkesveien er 2900 ÅDT jf. vegdatabanken.

Fartsgrenser

Jærveien (fylkesveien) har skiltet fartsgrense 60 km/t og er en fylkesvei. Sletteveien har skiltet 30 Sone fra krysset med Kvidingsveien og opp til skolen. Øvrige veier i planområdet har fartsgrense 50 km/t.

Ulykkessituasjon

Det er kjennskap til at det er skjedd noen trafikkulykker på fylkesveien de siste 10 år, jf. vegdatabanken.

- I krysset Jærveien (fylkesveien) og Sletteveien var det senest i april 2015 en mindre bilulykke hvor årsak var påkjøring bakfra. Alvorligste skadegrad i ulykken var lettere skadet.
- Utforkjørsel på rett strekning. Alvorligste skadegrad i ulykken var alvorlig skadet.

Trafikksikkerhet for myke trafikanter

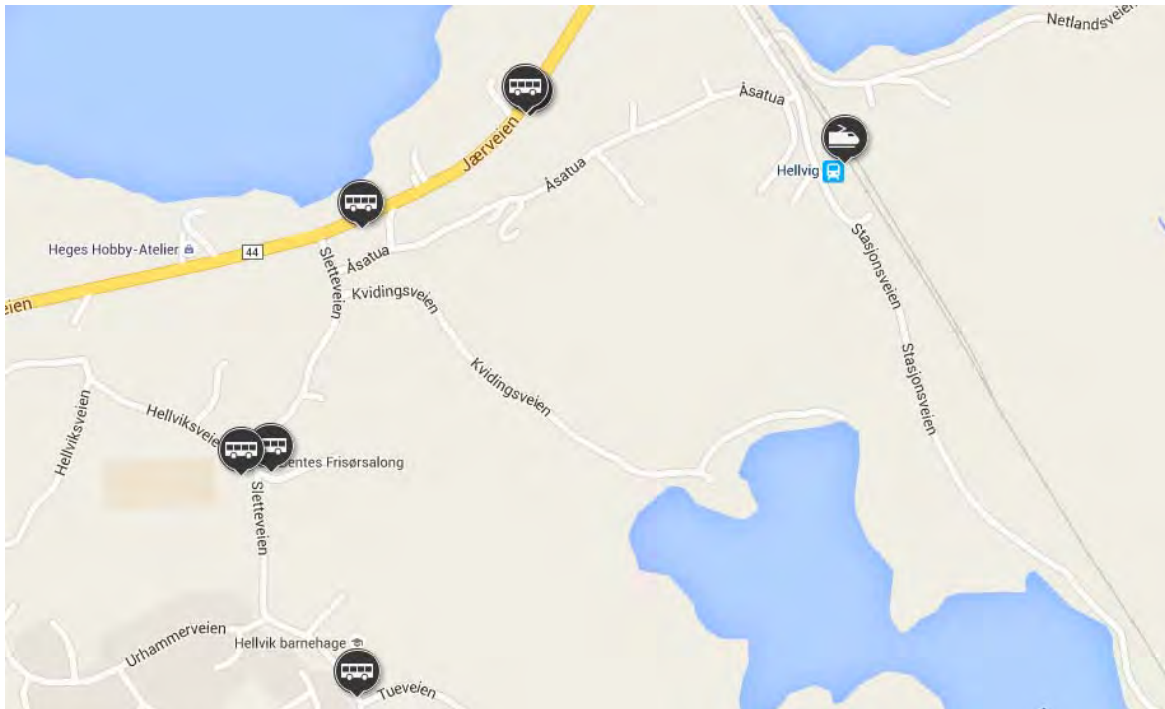
Det er etablert fortau langs Sletteveien fra avkjørslen til Åsatua og opp til skolen.

Kollektivtilbud

Hellvik betjenes av rute 87 som trafikkerer mellom Egersund og Sannarnes. Hellvik Jernbanestasjon ligger øst for planområdet, med gang/ og sykkelavstand fra planområdet.

Atkomst til stasjonen er via Åsatua, som er planlagt utvidet med fortau Figuren under viser holdeplasser for buss og jernbanestasjonen.

Figur 6: Kartutsnitt som viser dagens bussholdeplasser og jernbanestasjon i området. Kilde: www.kolumbus.no

Barn og unges interesser

Det er ikke etablert arealer for lek innenfor planområdet i dag. Planområdet grenser til friluftsområder som innbyr til rekreasjon og utelek i det fri.

Skole og barnehage ligger i gangavstand fra planområdet. Hellvik Barnehage ligger i Tueveien 2 som er ca. 450 meter fra planområdet. Nærmeste barne- og ungdomsskole er Hellvik skole som ligger i Sletteveien 29, og er ca. 300 meter fra planområdet. I tilknytning til skolen er også idrettshall og idrettsbaner. Dalane Videregående skole ligger i Egersund (på Lagård), og det er ca. 11-12 km kjørevei fra planområdet.

Teknisk infrastruktur

Renovasjon

Renovasjonsordning for Dalane er henteordning, hvor hver bolig setter ut avfallssekker etter avtale med DIM på hentedagen.

Vann- og avløp

Figuren nedenfor viser eksisterende VA-system i og rundt planområdet. I Sletteveien ligger vannledning fra 1996. Tvers over landbruksmark går også vann- og spillvannsledning fra eiendom på andre siden av Kvidingsvatnet påkoblet ledningsnett i Sletteveien. Internt i planområdet er det eksisterende vannledning fra 2010. Ledningene ligger i veggrunnen.

Avhengig av løsning internt på området må trolig ledningsnett oppdimensjoneres.

Figur 7: Vann og avløpsnett i og rundt planområdet. Kartkilde: www.eigersund.kommune.no

Strøm

Det går ingen kraftlinjer direkte gjennom området. Det er uklart om eksisterende nettstasjoner vil ha kapasitet for den nye utbyggingen. Forholdet avklares før det sendes søknad om byggetillatelse.

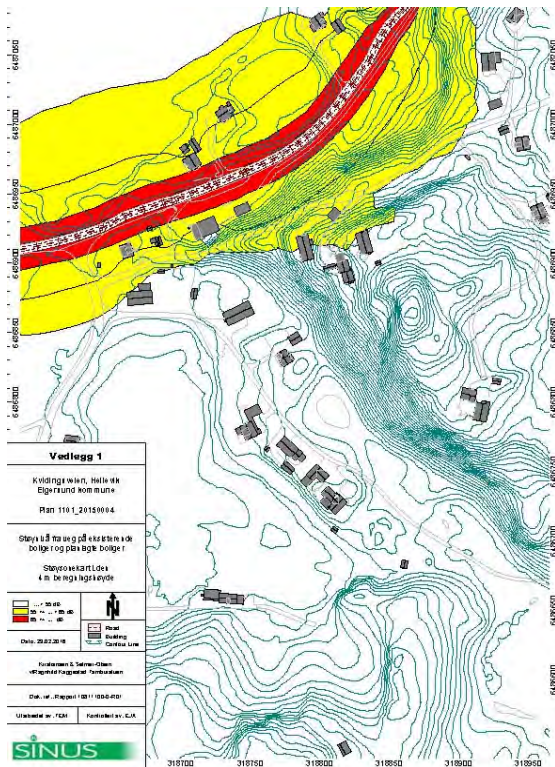
Håndtering av overflatevann

Hoveddelen av planområdet har avrenning sørøstover mot Kvidingsvatnet. Arealer ut mot fylkesveien har avrenning nordover mot Nedra Hellvigsvatnet. Overflatevann har i dag drenering til naturterreng.

Forurensning

Støy

Området grenser til fylkesveien i nord og med bakgrunn i dette er det utført en støyfaglig utredning for trafikkstøy fra denne veien på området. Støyrapporten er vedlagt planen i sin helhet. Beregnede støynivåer fra fylkesveien er godt under nedre grense for gul støysone for boliger i Kvidingsveien. Boligen langs fylkesveien ligger innenfor gul støysone, mens bedehuset ligger helt i grensen av gul støysone. Nødvendig skjerming av uteoppholdsarealer er et viktig premiss i planarbeidet.

Figur 8: Støybelastning fra FV44. Kartet viser støybelastning uten tiltak eller ny bebyggelse i området. Kilde: Sinus AS, rapport 10811100-0-R01

Når det gjelder støy fra jernbanen vurderes denne som liten for området. Begrunnes med at planområdet ligger på nedsiden av en terrengform. I forbindelse med reguleringsarbeidet for nytt boligområde i Åsatua er det utført en støyvurdering fra vei og jernbane. Denne rapporten konkluderer med at de sørligste boliger i denne planen (områdene nærmest planområdet for Kvidingsveien) ligger utenfor gul støysone og er dermed ikke påvirket av støy fra jernbanen.

Lufforurensning

Det er ikke kjennskap til forurensningskilder innenfor planområdet.

4.2 Risiko og sårbarhetsanalyse

Metode

Analysen er gjennomført med utgangspunkt i sjekklister basert på rundskriv fra DSB (veileder for kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser). I risikovurderingene er det tatt utgangspunkt i relevante kravdokumenter. Mulige uønskede hendelser er ut fra en generell og teoretisk vurdering sortert i hendelser som kan påvirke planområdets funksjon, men også hendelser som direkte kan påvirke omgivelsene.

Vurdering av **sannsynlighet** for uønsket hendelse er delt i:

- Svært sannsynlig (4) – kan skje regelmessig, forholdet er kontinuerlig tilstede
- Sannsynlig (3) – kan skje av og til, periodisk hendelse
- Mindre sannsynlig (2) – kan skje (ikke usannsynlig)
- Lite sannsynlig (1) – hendelsen er ikke kjent fra tilsvarende situasjoner/forhold, men det er en teoretisk sjanse

Vurdering av **konsekvenser** av uønsket hendelse er delt i:

- Ubetydelig (1) – ingen person eller miljøskade, systembrudd er uvesentlig
- Mindre alvorlig (2) – Få/små person eller miljøskader, systembrudd kan føre til skade dersom reservesystem ikke finnes
- Alvorlig (3) – alvorlig (behandlingskrevende) person eller miljøskader, system settes ut av drift over lengre tid
- Svært alvorlig (4) – personskade som medfører død eller varig mén, mange skadde, langvarige miljøskader, system settes varig ut av drift

Samlet vurdering av risiko er vist i følgende riskomatrise:

SANNSYNLIGHET	KONSEKVENSER			
	1 Ubetydelig	2 Mindre alvorlig	3 Alvorlig	4 Svært alvorlig
4 Svært sannsynlig	4	8	12	16
3 Sannsynlig	3 Grønn	6 Gul	9 Rød	12
2 Mindre sannsynlig	2	4	6	8
1 Lite sannsynlig	1	2	3	4

- Hendelser i røde felt indikerer uakseptabel risiko. Tiltak er nødvendig.
- Hendelser i gule felt indikerer tiltak med hensyn til tiltak som reduserer risiko.
- Hendelser i grønne felt indikerer akseptabel risiko.

ROS sjekkliste med forslag til risikoreduserende tiltak

Uønskede hendelser, konsekvenser og risikoreduserende tiltak er sammenfattet i tabellen under.

(S = sannsynlighet, K = konsekvens, R = risiko)

Nr.	Uønsket hendelse	Aktuelt		S	K	R	Kommentar	Forslag til risikoreduserende tiltak
		JA	NEI					
1 NATURGITTE FORHOLD								
1.1	Er området utsatt for snø- eller steinskred?	x		3	3	9	- Planområdet avgrenses i sørøst-øst av et høydedrag med stedvis bratte partier. Det er partier med potensiell rasfare, herunder steinsprang. Bergmassen i området er svært oppsprukket. I skråningen ligger en rekke løse steinblokker. Flere av disse blokkene er registrert ustabile. Eventuelle steinsprang vil kunne nå planområdet. Bergsikring må utføres før området kan bebygges. Bergsikringstiltak er å fjerne og sikre løse blokker og bergpartier, bolting og ev. stein-sprangnett. Alternativt kan det oppsettes fangvoll langs	- Avbøtende tiltak må utføres før området kan bebygges. - Krav til sikring settes i reguleringsbestemmelserne til utbyggingsområder med rassoner.

							skrånings-foten. Dette er arealkrevende og steinsprang kan utvikles nær boligene. Fysisk bergsikring anbefales.	
1.2	Er det fare for utglidning (er området geoteknisk ustabil)?	x		2	3	6	Området består av bart fjell og områder med løsemasser. Løsemassene består av morenemasse og breelvavsetning. Steinsprang kan forekomme. Det er ikke utført grunnundersøkelser i området. Der det ikke er bergblotninger, er dybdene til berg ukjent. Følgelig er mektigheten av løsmassene heller ikke kjent. Det er ikke kjennskap til at utglidning har forekommet i området. Graving og sprengning i skråningen kan endre stabilitetsforholdene. Dersom det skal graves i foten av skråning, anbefales utført geoteknisk grunnundersøkelse for å kartlegge dybdene til berg og løsmassenes geotekniske egenskaper.	- Stille krav til geoteknisk grunnundersøkelse før graving/sprengning i området.
1.3	Er området utsatt for springflo/flo i sjø/vann?		x				Området er ikke utsatt for flo/flo/springflo.	-
1.4	Er området utsatt for flo i elv/bekk, herunder lukket bekk?		x				Ingen bekker/elver i eller i nærhet til området.	
1.5	Er det radon i grunnen?	x		1	1	1	Det er utført en kartlegging av radonutsatte områder i Norge. Datasettet viser hvilke områder som er mer utsatt for radon enn andre. Kartleggingen er basert på geologi og innelufts-målinger av radon. Planområdet er klassifisert som «Moderat til lav». I disse områder er det beregnet at opptil 20% av boligene har radonkonsentrasjoner over 200Bq/m ³ , med 70 % statistisk sikkerhet.	- Bygningmessige tiltak mot radon utføres iht. lokal vurdering, PBL og tekniske forskrifter.
1.6	Ekstremvær/klima-utfordringer	x		3	2	6	Forventede klimaendringer kan gi mer intense regnskyll som jordsmonnet ikke klarer	- Bygningmessige tiltak skal være tilstrekkelig og iht.

							absorbere. Store vannmengder kan samle seg på overflaten og finne nye vannveier. Det forventes en økning på 20 % nedbør de neste 50-100 årene. I planområdet legges det opp til at overvann, herunder drensvann, i størst mulig grad skal infiltreres i naturterreng i og rundt planområdet.	gjeldende krav for å møte en ekstremsituasjon.
1.7	Sårbar flora, fauna, fisk i området		x				Ingen påviste sårbare arter innenfor planområdet.	
2 MILJØ								
2.1	Forurensninger i grunnen		x				Ingen påvist forurensning i grunnen. Ingen tidligere aktivitet i området skulle tilsi at grunnen er forurenset.	-
2.2	Støy	x		1	1	1	Planområdet er i liten grad påvirket av veitrafikkstøy, jf. støyvurdering utført av Sinus (rapport 10811100-0-R01). Eksisterende bolig langs fylkesveien ligger innenfor gul støysone, bedehuset ligger like utenfor samt at nye og eksisterende boliger i Kvidingsveien ikke ligger innenfor støysonene. Området har nærhet til jernbanen, men støy fra denne vurderes som lite/ingen grunnet topografi. Mellom jernbanen og Kvidingsveien ligger en terrenghøyde som danner en støydempende buffersone for støy fra jernbanen.	- Nye boliger bygges iht. Retningslinje T-1442/2012 mhp. støy. Sikres i bestemmelsene.
3 INFRASTRUKTUR								
3.1	Vil utilsiktede/ukontrollerte hendelser som kan inntreffe på nærliggende transportårer, utgjøre en risiko for området?							
3.1.1	- hendelser på veg		x				Ingen.	-
3.1.2	- hendelser på jernbane		x				Jernbane i nærheten, men ev. hendelser vil ikke påvirke planområdet.	-
3.1.3	- hendelser på sjø/vann/elv		x				Ingen. Planområdet grenser ikke direkte til sjø.	-
3.1.4	- hendelser i luften		x				Ingen.	-

3.2	Vil utilsiktede/ukontrollerte hendelser som kan inntreffe i nærliggende virksomheter (industriforetak etc.), utgjøre en risiko for området?							
3.2.1	-utslipp av giftige gasser/væsker eller eksplosjonsfarlige / brennbare gasser/ væsker		x				Ingen industribebyggelse i nærhet til området.	-
3.3	Medfører bortfall av tilgang på følgende tjenester spesielle ulemper for området:							
	-elektrisitet (kraftlinjer)		x				Ingen.	-
	-teletjenester		x				Ingen.	-
	-vannforsyning		x				Boligområdet tilkobles offentlig vannforsyning. Vanlig tidsavbrudd i vannforsyningen er ikke kritisk for boliger.	-
	-renovasjon/spillvann		x				Boligområdet tilkobles offentlig avløp. Offentlig renovasjonsordning (DIM).	-
3.4	Påvirkes området av magnetiske felt fra el.linjer?		x				Ingen høyspent luftspenn i planområdet.	-
3.5	Er det spesielle farer forbundet med bruk av transportnett for gående, syklende og kjørende innenfor området:							
3.5.1	-til skole/ barnehage og nærmiljøanlegg?		x				Etablert fortau i Sletteveien fra Kvidingsveien og opp til skolen. Fortauet ligger på vestsiden av veien. Barnehagen ligger i etablert boligområde. Langs Tueveien er etablert fortau på barnehagesiden av veien. Kvidingsveien har begrenset trafikk mens trafikkmengden i Sletteveien er noe større. Det vurderes å være trafiksikker atkomst til skolen fra Kvidingsveien, med unntak av krysning av Sletteveien.	- Regulere fortau i Kvidingsveien og krysningspunkt i Sletteveien.
3.5.2	-til busstopp/ kollektive forbindelser?		x				Interne gangforbindelser og fortau etablert langs hovedveiene i boligområdet. Langs Åsatua er det regulert fortau fra Sletteveien til Stasjonsveien.	-
3.6	Brannberedskap							
3.6.1	-spesielt farlige anlegg i området?		x				Ingen	-
3.6.2	-har området utilstrekkelig brannvannforsyning (mengde og trykk)?		x				Tilkobles offentlig vannforsyning med tilfredsstillende trykk.	-

3.6.3	-har området bare en mulig atkomststrute for brannbil?		x				Boliger i Kvidingsveien har atkomst fra FV44 via Sletteveien. Sletteveien har alternative ruter via Hellviksveien eller Stasjonsveien/Åsatua.	-
4 TIDLIGERE BRUK								
4.1	Er området påvirket/ forurenset fra tidligere virksomheter? F.eks gruver, militære anlegg, industri		x				Ingen.	-
5 OMGIVELSER								
5.1	Er det regulerte vannmagasiner i nærheten, med spesiell fare for usikker is?		x				Ingen.	-
5.2	Finnes det naturlige terrengformasjoner som utgjør spesiell fare (stup etc.)		x				Området avgrensers i sørøst-øst av bratt skråning. Det er ingen stup eller skrenter i dette området som utgjør fare.	-
6 ULOVLIGE VIRKSOMHETER								
6.1	Sabotasje og terrorhandlinger		x				Ikke aktuelt.	-

Utover det som er kommentert i tabellen over, er det innenfor planområdet ikke registrert faremomenter i kommuneplanens arealdel eller i offentlige kartdatabaser, som for eksempel naturbasen, skrednett m.m.

5 Beskrivelse av planforslaget

5.1 Hovedgrep

Hovedgrepet i planen er å skape boliger med gode lokale kvaliteter og en boligstruktur som legger til rette for et godt fysisk og sosialt boligmiljø. Det er foreslått en boligtypologi som harmonerer med områdets plassering sentralt på Hellvik med nærhet til skole, barnehage og jernbane. Ved at det legges opp til en variasjon i typer boliger åpnes det for et sosialt mangfold i området.

Mot øst avgrensers området av et høydedrag, som fungerer som en positiv buffersone mot eksisterende og planlagte boliger på Åsatua.

Innenfor planområdet er det i dag 5 eneboliger, hvorav en bolig ligger ut mot fylkesveien og de 4 andre i Kvidingsveien. Planforslaget viser en fortetting i området langs Kvidingsveien med 3 eneboliger, inntil 6 leiligheter i fleremansboliger og inntil 12 leiligheter i lavblokk. All ny bebyggelse planlegges med atkomst fra Kvidingsveien. Eksisterende bedehus i krysset mellom Sletteveien – Kvidingsveien – Åsatua videreføres i planen. Kvidingsveien reguleres med fortau til snuhank.

I planprosessen ble det sett på muligheter for bebyggelse også innenfor landbruksområde LL2. Dette forslag ble forelagt plankontoret og jordbrukssjefen for uttalelse. Jordbrukssjefen uttaler følgende: «Arealet på gnr./bnr. 60/3 som søkes innlemmet som boligområde er viktig for bruket (gnr./bnr. 59/4) til Marianne Netland Skåra.» Plansjefen har på bakgrunn av dette konkludert med følgende: «Med bakgrunn i dette vil vi ikke kunne anbefale at området innlemmes i planen og begrunner dette med at det ikke er vist i kommuneplanens som byggeområde for bolig og hensynet til landbruksdriften jfr. uttalen fra landbrukssjefen».

Figur 9: Illustrasjon av planforslaget. Kilde: KSO

Arealregnskap

Planforslaget dekker et område på ca. 32,5 daa og har følgende arealformål:

Sosikode	Formål (sosikode)	Område signatur	Eierform	Areal
1111	Frittliggende småhusbebyggelse	BFS 1-4	annen	9,32 daa
1112	Konsentrert småhusbebyggelse	BKS 1	annen	2,06 daa
1113	Blokkbebyggelse	BBB 1	annen	3,03 daa
1164	Kirke / annen religionsutøvelse	BR 1	annen	1,36 daa

1540	Vann- og avløpsanlegg	BVA	offentlig	0,06 daa
1610	Lekeplass	BLK	felles	0,29 daa
2010	Veg	SV 1-4	offentlig	3,47 daa
2012	Fortau	SF 1-4	offentlig	1,03 daa
2025	Holdeplass/plattform	SH	offentlig	0,08 daa
2026	Leskur/plattformtak	SP	offentlig	0,01 daa
2018	Annen veggrunn – tekniske anlegg	SVT 1-6	offentlig	1,90 daa
5110	Landbruksformål	LL 1-2	annen	9,89 daa
Sum planområdet				32,48 daa

Og følgende hensynssoner:

Hensynssone	Sone signatur	Areal
a.1) Sikringssoner <u>Frisiktzone</u>	H140	0,67 daa
a.2) Støysoner <u>Rød sone iht. T-1442</u>	H210	1,69 daa
a.2) Støysoner <u>Gul sone iht. T-1442</u>	H220	2,62 daa
a.3) Faresoner <u>Ras- og skredfare</u>	H310	3,68 daa
Sum planområdet		8,65 daa

5.2 Byggeformål

Boliger

Det er i planarbeidet jobbet med ulike typer bebyggelse og utnyttelsesgrader. Planforslaget viser en kombinert utnyttelse av området med både lavblokk, rekkehus/ kjedehus/ fleremansboliger og eneboliger. Langs sørsiden av Kvidingsveien legges det opp til eneboliger, mens det på nordsiden av veien legges opp til en mer konsentrert bebyggelse.

Byggehøyder

Eneboligene i BFS-områdene og rekkehusene i BKS-området kan oppføres med en maks tillatt mønehøyde på 9 meter og en gesimshøyde på 7 meter. Bebyggelse med flatt tak kan oppføres med maks byggehøyde 7 meter, mens bebyggelse med pult tak kan oppføres med maks byggehøyde 8,5 meter.

Lavblokken i BBB1 kan oppføres med maks byggehøyde på 12,5 meter.

Høyder på bebyggelsen måles fra planert terreng.

Antall boliger

Planforslaget åpner for at det kan etableres 3 nye eneboliger i områdene BFS1 og BFS3.

Eneboligene kan etableres med sekundærleilighet så fremt parkeringskrav innfris på egen tomt.

I område BKS1 kan det etableres inntil 6 boliger som rekkehus, kjedehus eller fleremansbolig.

Lavblokken i BBB1 kan etableres med inntil 12 leiligheter.

Byggegrenser

Byggegrenser fremgår av plankartet. Der det ikke er angitt byggegrense er denne sammenfallende med formålsgrensen. Bebyggelsen skal plasseres innenfor angitte byggegrenser. Byggegrense mot kommunal vei er 5 meter fra regulert veikant. Unntak er

dersom frittliggende garasje plasseres parallelt med veien, som da kan oppføres inntil 1,5 meter fra veikant. Garasje, carport, uthus og bod tillates også plassert inntil 1 meter fra nabogrense så fremt takutstikk, taknedløp er på egen tomt.

Det er i plankartet ikke tegnet inn byggegrense rundt lekeplassen BLK. Dette begrunnes med at planen åpner for justering av lekeplassens utforming og plassering ved detaljprosjektering av BKS1 og BBB1. Bestemmelsene stiller imidlertid krav til at bebyggelse i BKS1 og BBB1 tillates oppført inntil 1 meter fra nabogrense/formålsgrense til lekeplass BLK, unntak er på sørsiden av lekeplassen der byggegrensen er satt til 4 meter fra lekeplassen.

Terrangmurer tillates oppført i nabogrense/formålsgrense.

Regulert tomtegrense

Nye tomtegrenser for eneboligtomtene er vist i planen med juridisk linje *regulert tomtegrense*. Regulert grense er retningsgivende og det tillates mindre justeringer på +/- 1,5 meter for å tilpasse terreng, eksisterende grenser og lignende. Ved justering av eiendomsgrenser og fradeling av eiendom skal tomteavgrensning og formålsgrense for boliger følges, som vist på plankartet.

Utnyttelsesgrad

Byggegrenser på plankartet bestemmer bygningenes maksimale utstrekning og maksimal utnyttelse er oppgitt i prosent bebygd areal, %-BYA. Bebygd areal omfatter alle konstruksjoner med tak, samt nødvendig parkeringsareal, jf. TEK10.

Det er angitt ulik utnyttelsesgrad for de ulike formålskategorier. Det er valgt å ikke legge noen begrensning i form av maks BYA pr. bolig, slik at planen nå åpner for muligheten til å også kunne bygge boliger som har alle hovedfunksjoner på et plan.

For eneboligene er BYA satt til maks 30 %. For konsentrert bebyggelse i BKS1 er BYA 40 %, mens det for lavblokka i BBB1 er utnyttelsesgraden satt til 45 %.

Uteoppholdsareal

Nye boliger får uteoppholdsareal på dels egen tomt og på fellesarealer. Kommuneplanen stiller krav til at hver bolig utenfor sentrum skal ha min. 150 m² uteoppholdsareal pr. boenhet.

Eneboligene ivaretar krav til uteoppholdsareal med privat uteareal i egen hage på over 150 m² pr. boligtomt.

Krav til uteoppholdsareal på 150 m² pr. boenhet kan være vanskelig å oppfylle spesielt for lavblokka i BBB1, men også for rekkehusene i BKS1. Det er muligheter for fellesarealer til boligene. Bestemmelsene stiller krav til at det for bebyggelsen i BKS1 skal avsettes min. 100 m² uteoppholdsareal pr. boligenhet, mens det for boligene i BBB1 skal avsettes min. 30 m² pr. boligenhet. Minste uteoppholdsareal (MUA) skal være både privat og felles areal.

Rekkehusene vil ha privat uteareal på terrasser/veranda, samt egen hage for de boliger med utgang til bakkeplan. Når det gjelder leilighetene i lavblokken vil disse ha privat uteareal på egne terrasser/balkonger, samt på felles uteareal rundt bygningen.

I tillegg til privat og felles uteareal har nye og eksisterende boliger i Kvidingsveien tilgang til ny felles lekeplass (BLK) på om lag 300 m². Lekeplassen har en sentral beliggenhet mellom BKS1 og BBB1. Området er tilstrekkelig stort til å gi plass til forskjellige lekefunksjoner.

Alle nye boliger i området har svært gode muligheter for utendørs lek- og uteopphold i umiddelbar nærhet til boligen. Det er nærhet til attraktivt turterreng rundt Kvidingsvatnet, kort avstand til friområde i Maurholen, samt nærhet til idrettsanlegg og skole.

Sol- og skygge

Planområdet har generelt gode solforhold. Ny felles lekeplass er sørvendt og har relativt gode solforhold på dag og ettermiddag/kveld. Grunnet stigende terreng og vegetasjon mot øst vil det være reduserte solforhold på morgen.

Nye boliger både nord og sør for Kvidingsveien vil i liten/ingen grad påvirke solforholdene på eksisterende boligers utearealer.

Universell utforming

Prinsippene for universell tilrettelegging skal legges til grunn ved planlegging, utforming og anleggelse av nye bygg og anlegg jf. bygningsteknisk forskrift. Planen stiller ikke ytterligere krav til universell utforming utover forskriften.

Parkering

Parkeringsløsningen i området blir i hovedsak parkering på egen tomt.

For eneboliger skal det avsettes min. 2 parkeringsplasser pr. boenhet. Ved ev. sekundærleilighet skal det avsettes ytterligere 1 parkeringsplass.

For konsentrert bebyggelse, herunder rekkehus skal det avsettes min. 1,5 parkeringsplasser pr. boenhet.

For lavblokken skal det avsettes min. 1,5 parkeringsplasser pr. boenhet.

Parkering for konsentrert bebyggelse (rekkehus og lavblokk) kan være i fellesanlegg.

5.3 Trafikkareal

Sletteveien blir uforandret dagens situasjon. Planen viser imidlertid en oppstramming av krysset ved Bedehuset. Gjeldende reguleringsplan for Sletteveien viser imidlertid samme løsning.

Tidligere regulert busshodeplass og leskur i Sletteveien videreføres i planforslaget. Bedehuset gis en avkjørsel fra Kvidingsveien, øst for huset. Plassering av avkjørselen er vist med pil i plankartet.

Arealet vest for bedehuset benyttes som manøvreringsareal og oppstillingsplass for skolebuss i dag. Dette arealet er i planen vist som annen veggrunn og regulerer dagens bruk. Det stilles krav til at kantavgrensning mot Sletteveien/Kvidingsveien/Åsatua skal være skrå eller nedsenket kantstein.

Kvidingsveien reguleres som offentlig samlevei med veibredde regulert til 6 meter. På sørsiden av Kvidingsveien reguleres fortau, med bredde 2,3 m (inkl. kantstein). Fortauet sikrer trafikksikkerheten for gående og syklende i Kvidingsveien. Fortau skal opparbeides før det kan gis midlertidig brukstillatelse for nye boliger i BBB1 og BKS1.

Atkomst til alle nye boliger i planområdet er fra Kvidingsveien. Der avkjørsel krysser fortau skal kantstein senkes til 5 cm. Ytre kant av fortau skal imidlertid ha gjennomgående høyde. Avkjørsel er illustrert i plankart med reguleringssymbol avkjørsels-pil. Nøyaktig plassering av avkjørsel skal fremkomme av situasjonsplan til byggesøknad.

Frisikt i veikryss er målsatt og vist i plankartet. Frisiktsonene er i tråd med vegnorm for Jæren og innspill fra Statens vegvesen.

5.4 Tekniske løsninger

Vann- og avløpsanlegg

Planer for vann- og avløpsanlegg skal være opparbeidet og godkjent av kommunen før brukstillatelse kan gis nye boliger. Nye boliger tilkobles eksisterende vann- og avløpsnett.

Mindre bygg for tekniske anlegg

Mindre bebyggelse for tekniske anlegg som trafokiosker og pumpestasjoner tillates oppført innenfor grøntområder og byggeområder.

Avfallshåndtering/renovasjon

Alle boliger har individuelle avfallsbeholdere som DIM (Dalane Miljøverk) henter etter avtale på hentedagen. Normal praksis er at avfallssekker settes ut til kommunal vei på hentedagen, eller etter annen avtale med DIM. Regulert vendehammer i Kvidingsveien er dimensjonert for manøvrering av søppelbil.

5.5 Landbruksformål

Arealer regulert til landbruksformål viderefører dagens bruk av arealet til landbruksvirksomhet. Det tillates etablert ev. sikringstiltak for ras innenfor område LL2.

5.6 Rekkefølgekrav

Det er stilt rekkefølgekrav til følgende:

- Vann- og avløp
Nye boliger skal tilknyttes offentlig VA-anlegg. Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest skal vann og avløp være opparbeidet etter planer godkjent av Eigersund kommune.
- Atkomst
Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse i BBB1, BKS1 skal vei SV1 med tilhørende fortau og vendehammer være opparbeidet etter planer godkjent av Eigersund kommune.
- Felles arealer
Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse innenfor felt BBB1, BKS1 skal felles lekeplass BLK være ferdig opparbeidet.
- Rasfare
Før igangsettelse av byggearbeider i BBB1, BKS1 skal sikringstiltak for ras være gjennomført, dokumentert og kontrollert av fagkyndig med erklært ansvarsrett jf. rasfarerapport 218005-RIGberg-NOT-001.
- Grunnundersøkelser
Før det gis tillatelse til tiltak i planområdet, skal det dokumenteres at det er foretatt geotekniske grunnundersøkelser for å sikre lokalstabilitet og byggegrunn. Sikringstiltak skal være godkjent av geoteknisk fagpersonell med erklært ansvarsrett. Før bygging kan settes i gang skal ev. sikringstiltak være gjennomført.
- Opparbeidelse av kryss og fortau
Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i området BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom FV44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).

5.7 Risiko og sårbarhet

Det har blitt foretatt en risiko- og sårbarhetsvurdering av planområdet. Risikovurderingen viser at det er relativt lav risiko knyttet til planen. Det er likevel et par forhold som er vurdert nærmere, ras- og skredfare og støy. I den forbindelse er det utført en rasfarevurdering og en støyvurdering.

Rasfare

Det er til reguleringsplanarbeidet utført en rasvurdering (rapport 218005-RIGberg-NOT-001) for skråningen nordøst for planområdet. Rapporten viser til flere lokaliteter i skråningen som kan utgjøre en fare for planlagte byggeområder (BBB1 og BKS1). Planforslaget viser faresoner for ras i aktuelle områder med tilhørende bestemmelser, jf. §§ 7.4 og 2.3, som bl.a. stiller krav til utførelse av sikringstiltak før områdene kan bebygges. Det skal også utføres geoteknisk grunnundersøkelse av alle byggeområder for å sikre lokalstabilitet og byggegrunn før igangsettelse av byggearbeider, jf. § 2.5.

Forholdet til rasfare er sikret og ivaretatt i planforslaget.

Støy

Det er også utført en støyvurdering av trafikkstøy (rapport 10811100-0-R01) fra fylkesveien på planlagte byggeområder. Beregnede nivåer fra fylkesveien er godt under nedre grense for gul støysone, og det er dermed ikke nødvendig med sikringstiltak for nye boliger i BBB1, BKS1 og BFS1-3. Eksisterende bolig BFS4 (nærmest fylkesveien) ligger innenfor gul støysone må dokumentere tilfredsstillende støyforhold ved nye tiltak jf. § 3.3 og § 7.3. Se figur 8.

Gul og rød støysone for fylkesveien er vist i plankartet som hensynssone H210 og H220 med tilhørende bestemmelser, henholdsvis § 7.3 (gul sone) og § 7.2 (rød sone).

Forholdet til støy er sikret og ivaretatt i planforslaget.

6 Virkninger av planen

6.1 Forholdet til rammer og retningslinjer

Kommuneplanen

Planlagte tiltak er i tråd med overordnet plan. Det planlegges ikke boligbebyggelse på arealer som ikke er avsatt til dette formål i kommuneplanen.

Grenseverdier for støy T-1442

Jf. Miljøverndepartementets retningslinjer til støy skal nye boliger tilfredsstillende angitte krav til støy. Områder for ny bebyggelse ligger ikke innenfor gul eller rød støysone fra fylkesvei, jernbane eller annen støyende virksomhet i området.

For boliger i Kvidingsveien vil det ikke være nødvendig med skjermingstiltak grunnet vegtrafikkstøy. For eksisterende bolig mot fylkesveien kan det bli nødvendig med tiltak for å tilfredsstillende krav til fasadeisolasjon og innendørs lydnivå. Dette vurderes i byggesøknad ved ev. nye tiltak for denne boligen.

Forholdet til støy er sikret og ivaretatt i planforslaget.

Forholdet til barn og unge T2/08

Planlagte boliger ligger til rette for barnefamilier som ønsker nær tilgang til skole, idrettsanlegg og friluftsområder. Innenfor planområdet reguleres også felles lekeplass for de minste barna.

Forholdet til barn og unge er ivaretatt i planforslaget.

Universell utforming T 5/99B

Nye boligers planløsning må utføres i tråd med krav gitt i gjeldende bygningstekniske forskrift (TEK10). Utover bygningstekniske forskrift stilles det ikke ytterligere krav til universell utforming.

6.2 Forholdet til naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldlovens § 7 er tiltaket vurdert ut ifra prinsippene i lovens §§ 8-12:

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfold.

Planområdet er på ca. 32,5 daa. Området er vurdert ut fra kjent kunnskap hvor naturbase og artsdatabanken er lagt til grunn. Det vurderes at kunnskapen om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand er god innenfor planområdet. I artsdatabanken er det en livskraftig art (treklyver) som er observert og registrert i området. Vegetasjonen i planområdet representerer en vanlig vegetasjonstype i området på Hellvik. Høydedraget mot Åsatua består av rik eikeskog. Arealer rundt eksisterende bebyggelse er brukt som dyrket mark og innmarksbeite.

Vurdert i forhold til § 8 vises det til at planområdet i hovedsak er å oppfatte som et landbruksområde. Med bakgrunn i dette er det utført en utsjekk mot naturbasen og artsdatabanken. I disse fremkommer det at det innenfor planområdet ikke er registrert prioriterte, kritisk truet eller sterkt truede arter på Norsk rødliste for arter. Det er ikke fremkommet opplysninger som kan tyde på at det skulle finnes andre arter eller naturtyper innenfor planområdet som ikke fremkommer av nevnte registreringer. Ut fra dette vurderes det at planlagte tiltak ikke vil ha effekter på naturmangfold. Kravet i § 8 om at saken skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap er dermed oppfylt.

§ 9. (føre-var prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller runnlate å treffe forvaltningstiltak.

Basert på kunnskapsgrunnlaget samt at deler av planområdet allerede er utbygd vurderes planlagte tiltak å ikke forårsake en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfold i området.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Det er ingenting som tyder på at tiltaket vil volde skade på eller påvirke økosystem i eller i nærhet av planområdet vesentlig negativt.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Det er ingenting som tyder på at tiltakene vil volde skade på naturmangfoldet. Det vil det være fordelaktig å benytte seg av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å hindre og/eller begrense skader på naturmangfold.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som ut fra en samlet vurdering tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Det skal i forbindelse med utbygging av tiltaket benyttes teknikker og driftsmetoder som for dette tiltaket er best mulig egnet og miljøforsvarlig. Siden dette er tiltak på bestemte eiendommer, vil en alternativ lokalisering ikke være aktuelt.

De miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven anses å være fulgt opp i planen. Det vurderes ikke som nødvendig med restriksjoner eller særskilte tiltak i forhold til naturlig mangfold i området.

6.3 Forholdet til trafiksikkerhet

Planforslaget angir en økning på maksimalt 28 nye boenheter (inkludert sekundærleiligheter og ev. tomannsbliger i området. Det er lagt til grunn 5 trafikkbevegelser med bil pr. boenhet pr. døgn. Dette gir en økning i ÅDT fra den nye boligbebyggelsen i området på 140 bilbevegelser pr. døgn. Utbyggingen representerer med dette en økning i trafikken på eksisterende vegnett i området.

Trygg skolevei

Første del av Kvidingsveien oppgraderes med utvidelse av veibredden til 6 meter samt at det etableres fortau på sørsiden av veien. Det er likevel en risiko for påkjørsel av myke trafikanter i gangfelt som krysser Sletteveien, avkjørsler som krysser fortau, samt myke trafikanter som kommer ut i kjørebane. Det er avsatt hensynssone for friskt i forbindelse med kryss for å bøte på disse forholdene. Det legges også opp til merket krysningspunkt i Sletteveien sør for krysset med Kvidingsveien. Tidligere regulerte bussholdeplass og fortau på vestsiden av Sletteveien videreføres i planforslaget.

6.4 Forholdet til kulturminner og kulturmiljø

Tiltaket får ingen konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø.

7 Vedlegg

Vedlegg 1 – Plankart

Vedlegg 2 – Reguleringsbestemmelser

Vedlegg 3 – Forhåndsvarsling

Vedlegg 4 – Innspill til forhåndsvarsling

Vedlegg 5 – Støyrapport

Vedlegg 6 – Rasfarevurdering

Tegnforklaring

Reguleringsplan PBL 2008

§12-5. Nr. 1 - Bebyggelse og anlegg

- BFS 1-4 Boligbebyggelse-frittliggende småhusbebyggelse
- BKS Boligbebyggelse-konsentrert småhusbebyggelse
- BBB Boligbebyggelse-blokkbebyggelse
- BR Kirke/annen religionsutøvelse
- BVA Vann- og avløpsanlegg
- BLK Lekeplass

§12-5. Nr. 2 - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

- SV 1-4 Veg
- SF 1-4 Fortau
- SVT 1-6 Annen vegggrunn - tekniske anlegg
- SH Holdleplass/plattform
- SP Leskur/plattformtak

§12-5. Nr. 5 - Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift

- LL 1-2 Landbruksformål

§12-6 - Hensynsoner

- H140 Frisikt
- H210 Rad sone iht. T-1442
- H220 Gul sone iht. T-1442
- Ras- og skredfare

Linjesymbol

- RpGrense
- RpFormålGrense
- Regulert tomtegrense
- RpSikringGrense
- RpStayGrense
- RpFareGrense
- Byggegrense
- Bebyggelse som inngår i planen
- Bebyggelse som forutsettes fjernet
- Frakktlinje
- Regulert fotgjengertfelt

Punktsymboler

- Avkjørsel

Kartopplysninger
 Kilde for basiskart: Infoland
 Kilde for basiskart: 27.08.2015
 Koordinatsystem: UTM sone 32 basert på EUREF89/WGS84
 Høydegrunnlag: NN1954
 Ekvivalens: 1 m
 Kartmålestokk: 1:500 m

Detailregulering for boliger
Kvidingsveien - gnr 60 bnr 8 mfl. - Hellvik

Eier: Olf Ulf og gfr g'g vgt lpi idgøgo o gøgt
 Kommunestyret

Arbeidsplan-ID: 1001_20150004
 Forlagsløyser: Helvik Hus Hellvik AS
 Eierdomsutvikling

SAKSBEHANDLING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

SAKS-NR.	DATE	SIGN.
12.12.2016	Revisjon	Ener PTU 244/16: Utvidet og forlenger SV1, lagt til byggegrense-BLK
12.12.2016	Revisjon	
12.12.2016	Revisjon	

Kommunestyrets vedtak

Ny 2. gangs behandling

Offentlig ettersyn fra

2. gangs behandling

Offentlig ettersyn fra

1. gangs behandling PTU

Kommisjonering av rapport av planarbeidet

Oppstartsmøte

PLANEN ER UTARBEIDET AV:

TEGNENR.	DATE	SIGN.
244/16	25.10.2016	ME
20/03.2015		RKT
15/586	09.03.2015	DKT
2416	16.09.2016	DKT

Det befestes i planen et i samsvar med kommunestyrets vedtak av

Eigersund kommune

REGULERINGSBESTEMMELSER

for

DETALJREGULERING FOR BOLIGER KVIDINGSVEIEN - GNR 60 BNR 8 MFL. - HELLVIK PLAN 20150004

Bestemmelser er datert:	16.09.16
Dato for siste revisjon av bestemmelsene:	12.12.16
Kommunestyrets vedtak:	dato -, saksnr. --/--

Reguleringsplanen inneholder følgende formål og hensynssoner:

§ 1 Generelt

1.1 Virkeområde

Reguleringsbestemmelsene gjelder for det regulerte området som er vist med reguleringsgrense på plankart datert 16.09.16, sist revidert 12.12.16.

1.2 Reguleringsformål

Området reguleres til følgende formål:

Bebyggelse og anlegg (PBL § 12-5, nr. 1):

- *Frittliggende småhusbebyggelse*
- *Konsentrert småhusbebyggelse*
- *Blokkbebyggelse*
- *Kirke/annen religionsutøvelse*
- *Vann- og avløpsanlegg*
- *Lekeplass*

Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (PBL § 12-5, nr. 2):

- *Veg*
- *Fortau*
- *Holdeplass/plattform*
- *Leskur/plattformtak*
- *Annen veggrunn – tekniske anlegg*

Landbruks-, natur- og friluftsmål (PBL § 12-5, nr. 5)

- *Landbruksformål*

Hensynssoner (PBL § 12-6)

- a.1) Sikringssoner Frisiktsone
- a.2) Støysoner Rød sone iht. T-1442
- a.2) Støysoner Gul sone iht. T-1442
- a.3) Faresoner Ras- og skredfare

1.3 Hensikten med reguleringsplanen

Hensikten med reguleringsplanen er foretting med boliger i Kvidingsveien. Det vil bli lagt til rette for variert boligbebyggelse.

§ 2 Rekkefølgebestemmelser

- 2.1 Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse innenfor felt BBB1, BKS1 skal felles lekeplass BLK være ferdig opparbeidet.
- 2.2 Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for ny bebyggelse i BBB1, BKS1 skal vei SV1 med tilhørende fortau og vendehammer være opparbeidet etter planer godkjent av Eigersund kommune.
- 2.3 Før igangsettelse av byggearbeider i BBB1, BKS1 skal sikringstiltak for ras være gjennomført, dokumentert og kontrollert av fagkyndig med erklært ansvarsrett jf. rasfarerapport 218005-RIGberg-NOT-001.
- 2.4 Nye boliger skal tilknyttes offentlig VA-anlegg. Før det gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest skal vann og avløp være opparbeidet etter planer godkjent av Eigersund kommune.
- 2.5 Før det gis tillatelse til tiltak i planområdet, skal det dokumenteres at det er foretatt geotekniske grunnundersøkelser for å sikre lokalstabilitet og byggegrunn. Sikringstiltak skal være godkjent av geoteknisk fagpersonell med erklært ansvarsrett. Før bygging kan settes i gang skal ev. sikringstiltak være gjennomført.
- 2.6 Før det kan gis midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest for nye boenheter i området BKS 1 eller BBB 1 skal krysset mellom FV44 og Sletteveien, samt fortau SF 2 og SF 3 være opparbeidet i samsvar med planer godkjent av Statens vegvesen (krysset) og Eigersund kommune (fortauene).

§ 3 Felles bestemmelser

Fellesbestemmelser gjelder for hele planområdet dersom ikke annet er spesifisert.

3.1 I forbindelse med byggesøknad

I forbindelse med byggesøknader innenfor planområdet, skal det legges ved situasjonsplan i målestokk 1:500. For områdene BBB1 og BKS skal det fremlegges en samlet plan for hvert delområde.

Situasjonsplanen skal vise følgende:

- Plassering av eksisterende og ny bebyggelse
- Høydeangivelser - eksisterende og planlagte koter og aktuelle punkthøyder for bygninger.
- Ev. fyllinger/skjæringer og murer.
- Interne trafikkareal, adkomster, leke- og uteoppholdsareal, parkering og sykkelparkering
- Renovasjonsløsning (gjelder for BB1, BKS1)
- Felles regulert lekeplass (gjelder for BBB1, BKS1).

3.2 Teknisk infrastruktur

Planområdet skal tilknyttes offentlig vann og avløp.

Mindre bygg for tekniske installasjoner som trafokiosker og pumpestasjoner kan etableres innenfor grøntområder og byggeområder.

Alle kabler skal føres fram som jordkabler.

3.3 Støyforhold

Nye boliger skal tilfredsstille kravene til grenseverdier for støy i henhold til Klima- og miljødepartementets retningslinje T-1442/2012. Disse kravene skal dokumenteres ivaretatt i byggesøknaden.

3.4 Kulturminner

Dersom det i forbindelse med tiltak oppdages automatisk freda kulturminner skal arbeidet stanses i den utstrekning det berører kulturminnene eller deres sikringssone på 5 meter. Det er viktig at også de som utfører arbeidet gjøres kjent med denne bestemmelsen. Melding om funn skal straks sendes overordnet kulturminnemyndighet, jf. lov om kulturminner § 8, annet ledd.

3.5 Byggegrense

Byggegrense fremgår av plankartet. Bebyggelsen skal plasseres innenfor angitte byggegrenser. Unntak er frittliggende garasje, carport, uthus, bod. Frittliggende garasje kan plasseres inntil 5 meter fra vegkant langs veg når den er plassert med utkjøring vinkelrett på vegbanen. Når utkjøring er plassert parallelt med vegbanen kan frittliggende garasje plasseres inntil 1,5 m fra vegkant/fortauskant.

Frittliggende garasje, carport, uthus, bod på inntil 50 m² kan plasseres 1 meter fra nabogrense. Takutstikk og taknedløp skal holdes innenfor nabogrensen.

Bebyggelse i BKS1 og BBB1 tillates oppført inntil 1 meter fra nabogrense/formålsgrense til lekeplass BLK, med unntak av på sørsiden av lekeplassen, der byggegrensen er 4 m mot lekeplassen.

3.6 Parkering

Eneboliger skal ha oppstillingsplass for bil på egen tomt for 2,0 bil pr. boenhet.

Sekundærleilighet skal ha oppstillingsplass for bil på egen tomt for min. 1 bil pr. boenhet.

Fleremannsboliger i BKS1 skal ha oppstillingsplass for bil på egen tomt eller fellesarealer for 1,5 bil pr. boenhet.

Lavblokk i BBB1 skal ha oppstillingsplass for bil på fellesarealer for 1,5 bil pr. boenhet.

Kirke/bedehus skal ha oppstillingsplass for bil på egen tomt for 1 bil pr. 5. sitteplass.

Garasje/carport regnes som oppstillingsplass for bil.

3.7 Avkjørsler

Avkjørsler er vist i plankart med avkjørselspil. Mindre justering av avkjørselens plassering kan tillates. Nøyaktig plassering av avkjørsel skal framkomme på situasjonsplan jf. § 3.1. Ved kryssing av fortau må kantstein senkes til 5 cm. Ytre kant av fortau skal ha gjennomgående høyde.

3.8 Eiendomsgrenser

Justering av eiendomsgrense og fradeling av eiendom skal følge tomteavgrensning og formålsgrense for boliger som vist på plankartet. Regulert tomtegrense på plankartet er retningsgivende og det tillates mindre justeringer, inntil +/- 1,5 meter for å tilpasse terreng, eksisterende grenser og lignende.

3.9 Murer

Terrengmurer tillates oppført i nabogrense/formålsgrense.

3.10 FV44

Planer for tiltak som berører FV44, herunder atkomstveier, avkjørsler eller kryss skal oversendes Statens vegvesen for gjennomsyn.

§ 4 Bebyggelse og anlegg

4.1 Frittliggende småhusbebyggelse

- a) Innenfor områdene BFS1 – BFS4 tillates oppført 1 bolighus med tilhørende anlegg. Sekundærleilighet kan tillates etter søknad. I BFS1, BFS3 tillates inntil 2 bolighus pr. tomt. For tomannsboliger tillates ikke sekundærleiligheter.
- b) Eksisterende boligbebyggelse inngår i planen, vist med linjen *Bebyggelse som inngår i planen*. Tilbygg/påbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse.
- c) Bebyggelsen skal plasseres og tilpasses eksisterende terreng slik at unødige terrenginngrep unngås.
- d) Maks tillatt bebygd areal er 30 % BYA.
- e) Takform: Pulttak eller saltak.
Mindre takoppbygg, takopplett, arker og lignende kan tillates. Takopplett kan tillates i inntil 1/3 av husets lengde. Maks. gesimshøyde gjelder ikke for takopplett.
Bebyggelse i samme rekke/felt skal ha helhetlig takform.
- f) Byggehøyder: Ved saltak: mønehøyde 9 m, gesimshøyde 7 m.
Ved pulttak er øverste tillatte gesimshøyde 8,5 meter.
- g) Frittliggende garasje/carport kan oppføres i inntil 50 m².
Byggehøyde for garasje/carport: Ved saltak: mønehøyde inntil 5,5 m, gesimshøyde inntil 3 m.
Ved pulttak: øverste tillatte gesimshøyde 4,5 m.

4.2 Konsentrert småhusbebyggelse

- a) Innenfor området BKS1 tillates oppført konsentrert småhusbebyggelse.
- b) Eksisterende bebyggelse kan rives.
- c) Innenfor området tillates inntil 6 boenheter. Hver boenhet med tilhørende uteplass/hage tillates seksjonert/fradelt.
- d) Maks tillatt bebygd areal er 40 % BYA.
- e) Minste uteoppholdsareal (MUA) til felles og privat bruk skal være 100 m² pr. boenhet. Areal brattere enn 1:3 tas ikke med i beregningen av uteoppholdsareal.
- f) Takform: Flatt tak, pulttak eller saltak.
Bebyggelsen skal ha et enhetlig preg med hensyn på takform.
- g) Byggehøyder: Ved saltak: mønehøyde 9 m, gesimshøyde 7 m.
Ved pulttak er øverste tillatte gesimshøyde 8,5 meter.
Ved flatt tak er øverste tillatte gesimshøyde 7 m.
- h) Garasje/carport tillates oppført frittstående eller i rekke på fellesareal.
Byggehøyde for garasje/carport: Ved saltak: mønehøyde 4,5 meter, gesimshøyde 3,0 m.
Ved pulttak: øverste tillatte gesimshøyde 4,5 m.
Ved flatt tak: øverste tillatte gesimshøyde 4,0 m.
- i) Bebyggelsen skal plasseres og tilpasses eksisterende terreng slik at unødige terrenginngrep unngås.

4.3 Blokkbebyggelse

- a) Innenfor område BBB1 tillates oppført blokkbebyggelse - lavblokk med inntil 12 boenheter.
- b) Bebyggelsen skal plasseres og tilpasses eksisterende terreng slik at unødige terrenginngrep unngås.
- c) Maks tillatt utnyttelsesgrad er 45 % BYA.
- d) Minste uteoppholdsareal (MUA) til felles og privat bruk skal være min. 30 m² pr. boenhet. Av dette skal min. 5 m² være privat areal og min. 25 m² fellesareal. Areal brattere enn 1:3 tas ikke med i beregningen av uteoppholdsareal.

- e) Takform: Flatt tak, pulttak eller saltak.
- f) Byggehøyde: maks møne-/gesimshøyde på 12,5 meter. Heis-oppbygg tillates over denne høyden.
- g) Parkering etableres i fellesanlegg under bebyggelsen eller på bakkeplan i garasje/carport. Garasje/carport skal gis en arkitektonisk utforming tilpasset øvrig bebyggelse på tomte. Byggehøyde for garasje/carport: Ved saltak: mønehøyde 4,5 m, gesimshøyde 3,0 m
Ved pulttak: øverste tillatte gesimshøyde 4,0 m
Ved flatt tak: øverste tillatte gesimshøyde 4,0 m

4.4 Kirke/annen religionsutøvelse

- a) I område BR1 tillates bedehus eller annen aktivitet forbundet med religionsutøvelse.
- b) Bebyggelsen skal plasseres innenfor byggegrense som vist på plankartet, unntak er lager/garasje/bod som kan plasseres 1 meter fra eiendomsgrense mot øst. Byggegrense mot vei gjelder for all bebyggelse.
- c) Maks tillatt utnyttelsesgrad er 30 % BYA.
- d) Utearealer og bygninger skal være universelt utformet.

4.5 Lekeplass

Lekeplass BLK er felles for boligene i BFS1, BFS2, BFS3, BFS4, BKS1 og BBB1. Lekeplassen skal etableres med min. 5 ulike typer utstyr eller andre elementer som ivaretar funksjoner for lek og aktivitet. Noen lekefunksjoner kan løses i kombinasjonsanlegg. I tillegg skal området ha benk og bord. Området skal gjerdes inn. Det tillates mindre justeringer av plassering og utforming. Arealet skal være min. 300 m². Nøyaktig plassering og utforming skal framkomme på situasjonsplan, iht. § 3.1.

§ 5 Samferdselsanlegg

5.1 Veg

SV1, SV4 omfatter areal for offentlig vei *Kvidingsveien*. Veien reguleres med 6 meters bredde.

SV2 omfatter areal for eksisterende offentlige veier *Sletteveien*, *Kvidingsveien* og *Åsatua*.

SV3 omfatter areal for eksisterende veigrunn for FV44 *Jærveien*.

5.2 Fortau

Områdene SF1, SF2, SF3, SF4 skal nyttes til offentlig fortau. Fortau skal opparbeides som vist i planen iht. kommunal norm.

5.3 Holdeplass/plattform

Arealet skal nyttes til bussholdeplass som vist i plankartet.

5.4 Leskur/plattformtak

Arealet skal nyttes til oppføring av leskur i forbindelse med bussholdeplassen SH.

5.5 Annen veggrunn – tekniske anlegg

Det er ikke tillatt med parkering i formålet. Skjæringer og fyllinger skal kunne legges på tilstøtende formål, tomter eller eiendommer.

Annen veggrunn SVT1 vest for Bedehuset i krysset *Sletteveien/Kvidingsveien* tillates benyttet som manøvreringsareal og oppstillingsplass for skolebuss. Kantavgrensning mot kjøreveg SV1, SV2 skal være skrå eller nedsenket kantstein.

§ 6 Landbruks- natur og friluftsområder samt reindrift

6.1 Landbruksformål

Dagens drift av arealene opprettholdes. Vegetasjon i randsonene skal i størst mulig grad beholdes. Undervegetasjon og krattvegetasjon kan tynnes. Ev. sikringstiltak for ras tillates utført innenfor området.

§ 7 Hensynssoner

7.1 Frisiktsone

I områdene regulert til frisiktsoner H140 skal det være fri sikt i en høyde fra 0,5 til 3,0 meter over tilstøtende veibaner.

7.2 Støysone – Rød sone

Rød støysone fra vegtrafikk er vist med hensynssone H210 på plankart med skravur. Ved etablering av støyfølsom bebyggelse innenfor sonen skal hensyn til støy dokumenteres ivaretatt ved beregning iht. § 3.3 ved søknad om tillatelse til tiltak.

7.3 Støysone – Gul sone

Gul støysone fra vegtrafikk er vist med hensynssone H220 på plankart med skravur. Ved etablering av støyfølsom bebyggelse innenfor sonen skal hensyn til støy dokumenteres ivaretatt ved beregning iht. § 3.3 ved søknad om tillatelse til tiltak.

7.4 Rasfaresone

Innenfor hensynssone H310_1, H310_2 er det risiko for steinsprang. Før igangsettelse av byggearbeider innenfor rassonene skal områdene være sikret mot steinsprang jf. rasfarevurderingsrapport 218005-RIGberg-NOT-001. Sikringsarbeider skal prosjekteres og utføres av firma med bergteknisk kompetanse med erklært ansvarsrett.

Vår ref.: 17/5965 / 13/445 / FA - L12, GBR - 60/104, GBR - 60/199, GBR - 60/383

Dato: 16.02.2017

Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim

Direkte telefon: 51 46 83 21 /

E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Annbjørg Elve Skofteland	Vann- og avløpssjef	TVA/TEK
Anne-Grethe Woie	Kommunalsjef tekniske tjenester	Stab/TEK
Astrid Elisabeth Jørgensborg	Prosjektleder sykkelbyen	
Bjarne Rosenblad	Kommuneoverlege	
Eivind Galtvik	Kommunalsjef kultur og oppvekst	Stab/KO
Eli Sævareid	Fagkonsulent	
Espen Hyggen	Rådgiver vei- og trafikksikkerhet	
Hans Olav Østebrød	Folkehelsekoordinator/leder frisklivssentral	
Ingeborg Havsø	Kommunalsjef helse og omsorg	Stab/HO
Jarle Valle	Byggesaksjef	TBY/TEK
Johnny Monsen	Oppmålingssjef / Seksjon kart og oppmåling	
Jone Christer Omdal	Vei og utemiljøsjef	TEK/TVU
Kari Anne Bergøy	Oppvekstkoordinator	
Mats Nergård	Prosjektleder - vei og utemiljøprosjekter	
Randi Haugstad	Politisk sekretær	SPO/INT/SEN
Steinar Nordvoll	Jordbruksjef	TLA/TEK
Thor Einar Langeland	Prosjektleder	
Trond Åsmund Karlsen	Overingeniør	
Åshild Bakken	Prosjektleder	

Kunngjøring - reguleringsendring for småhusbebyggelse Trosavikveien 71, 73 og 75 - Hellvik

Det gjøres herved kjent med at kommunestyret i møte 23.01.2017 sak 006/17 har vedtatt forslag til detaljregulering for småhusbebyggelse Trosavikveien 71, 73 og 75, Hellvik med tilhørende kart, bestemmelser og planbeskrivelse. Planen omfatter følgende område:

Vedtatt reguleringsplaner er straks bindende for alle arbeider og tiltak som krever dele-/eller byggetillatelse eller er byggemeldingspliktig. Eventuelle krav om krav om innløsning etter § 15-2 eller erstatning etter plan- og bygningslovens § 15-3 må være framsatt skriftlig til Eigersund kommune senest 3 år etter denne kunngjøringen.

Kommunestyrets vedtak kan påklages til Fylkesmannen i Rogaland innen 3 uker fra kunngjøring i Dalane Tidende, jf. plan- og bygningslovens §§ 1-9 og 12-12, samt forvaltningslovens kap. VI. Nærmere opplysninger om

klageadgang kan fås ved henvendelse til Eigersund kommune, plankontoret, Lerviksgården, hvor også sakens dokumenter kan gjennomgås, de er også lagt ut på biblioteket samt på kommunens nettsider: www.eigersund.kommune.no under reguleringsplaner/kunngjøringer. Eventuelle klager framsettes skriftlig og sendes Eigersund kommune, plankontoret, pb. 580, 4379 Egersund.

Dersom en har spørsmål eller lignende kan en ta kontakt med plankontoret på 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Dag Kjetil Tonheim

Plansjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Vår ref.: 17/2651 / 16/788 / FA - L12, GBR - 45/286

Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim

E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Dato: 22.02.2017

Direkte telefon: 51 46 83 21 /

Annbjørg Elve Skofteland
Anne-Grethe Woie
Astrid Elisabeth Jørgensborg
Bjarne Rosenblad
Eivind Galtvik
Eli Sævareid
Espen Hyggen
Hans Olav Østebjørn
Ingeborg Havsvø
Jarle Valle
Johnny Monsen
Jone Christer Omdal
Kari Anne Bergøy
Mats Nergård
Randi Haugstad
Steinar Nordvoll
Thor Einar Langeland
Trond Åsmund Karlsen
Åshild Bakken

Vann- og avløpsjef
Kommunalsjef tekniske tjenester
Prosjektleder sykkelbyen
Kommuneoverlege
Kommunalsjef kultur og oppvekst
Fagkonsulent
Rådgiver vei- og trafiksikkerhet
Folkehelsekoordinator/leder frisklivssentral
Kommunalsjef helse og omsorg
Byggesaksjef
Oppmålingsjef / Seksjon kart og oppmåling
Vei og utemiljøsjef
Oppvekstkoordinator
Prosjektleder - vei og utemiljøprosjekter
Politisk sekretær
Jordbruksjef
Prosjektleder
Overingeniør
Prosjektleder

TVA/TEK
Stab/TEK

Stab/KO

Stab/HO
TBY/TEK

TEK/TVU

SPO/INT/SEN
TLA/TEK

Kunngjøring - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286

Det gjøres herved kjent med at kommunestyret i møte 19.12.2016 sak 140/16 har vedtatt forslag til detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286 med tilhørende kart, bestemmelser og planbeskrivelse. Planen omfatter følgende område:

Vedtatt reguleringsplaner er straks bindende for alle arbeider og tiltak som krever dele-/eller byggetillatelse eller er byggemeldingspliktig. Eventuelle krav om innløsning etter § 15-2 eller erstatning etter plan- og bygningslovens § 15-3 må være framsatt skriftlig til Eigersund kommune senest 3 år etter denne kunngjøringen.

Kommunestyrets vedtak kan påklages til Fylkesmannen i Rogaland innen 3 uker fra kunngjøring i Dalane Tidende, jf. plan- og bygningslovens §§ 1-9 og 12-12, samt forvaltningslovens kap. VI. Nærmere opplysninger om klageadgang kan fås ved henvendelse til Eigersund kommune, plankontoret, Lerviksgården, hvor også sakens dokumenter kan gjennomgås, de er også lagt ut på biblioteket samt på kommunens nettsider: www.eigersund.kommune.no under reguleringsplaner/kunngjøring. Eventuelle klager framsettes skriftlig og sendes Eigersund kommune, plankontoret, pb. 580, 4379 Egersund.

Dersom en har spørsmål eller lignende kan en ta kontakt med plankontoret på 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Dag Kjetil Tonheim

Plansjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Dok.nr.:	Tittel på vedlegg:
515745	Bestemmelser - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286
515746	Planbeskrivelse - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286
515747	Plankart - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286
515748	Saksutredning - detaljregulering for boliger Sølvhagen 19 gnr. 45 bnr. 286

Vår ref.: 17/1057 / 15/3342 / FA - L12, GBR - 7/625

Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim

E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Dato: 11.01.2017

Direkte telefon: 51 46 83 21 /

Deres ref.: /

Kunngjøring - Reguleringsendring for del av gang- og sykkelvei Fv 65 Leidlandsfeltet - Leidlandshagen

Det gjøres herved kjent med at kommunestyret i møte 19.12.2016 sak 139/16 har vedtatt forslag til detaljregulering for gang- og sykkelvei Fv 65 på strekningen Leidlandsfeltet-Leidlandshagen med tilhørende kart, bestemmelser og planbeskrivelse. Planen omfatter følgende område:

Vedtatt reguleringsplan er straks bindende for alle arbeider og tiltak som krever dele-/eller byggetillatelse eller er byggemeldingspliktig. Eventuelle krav om innløsning etter § 15-2 eller erstatning etter plan- og bygningslovens § 15-3 må være framsatt skriftlig til Eigersund kommune senest 3 år etter denne kunngjøringen.

Kommunestyrets vedtak kan påklages til Fylkesmannen i Rogaland innen 3 uker fra kunngjøring i Dalane Tidende, jf. plan- og bygningslovens §§ 1-9 og 12-12, samt forvaltningslovens kap. VI.

Nærmere opplysninger om klageadgang kan fås ved henvendelse til Eigersund kommune, plankontoret, Lerviksgården, hvor også sakens dokumenter kan gjennomgås, de er også lagt ut på biblioteket samt kommunens nettsider: www.eigersund.kommune.no under reguleringsplaner/kunngjøringer. Eventuelle klager framsettes skriftlig og sendes Eigersund kommune, plankontoret, pb. 580, 4379 Egersund.

Dersom en har spørsmål eller lignende kan en ta kontakt med plankontoret på 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Dag Kjetil Tonheim
Plansjef

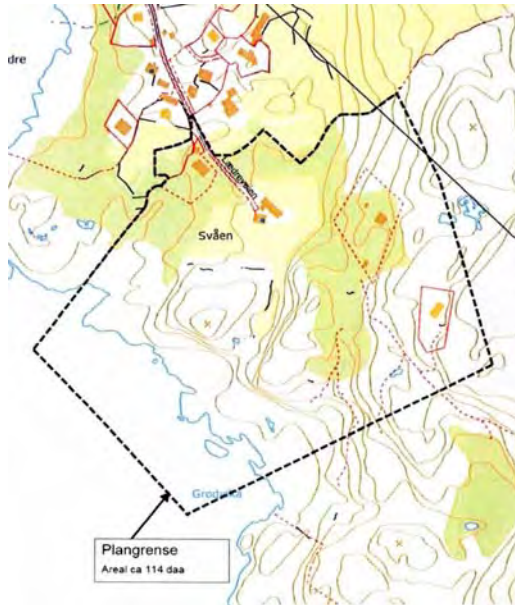

Vår ref.: 17/1131 / 12/819 / FA - L12, GBR - 24/5
Saksbehandler: Dag Kjetil Tonheim
E-post: dag.kjetil.tonheim@eigersund.kommune.no

Dato: 11.01.2017
Direkte telefon: 51 46 83 21 /
Deres ref.: /

Kunngjøring - detaljregulering og utbyggingsavtale for BI Lædre gnr. 24 bnr. 5 m.fl.

Det gjøres herved kjent med at kommunestyret i møte 19.12.2016 sak 141/16 har vedtatt forslag til detaljregulering for boligområde BI Lædre gnr. 24 bnr. 5 m.fl med tilhørende kart, bestemmelser og planbeskrivelse. Planen omfatter følgende område:

Vedtatt reguleringsplaner er straks bindende for alle arbeider og tiltak som krever dele-/eller byggetillatelse eller er byggemeldingspliktig. Eventuelle krav om innløsning etter § 15-2 eller erstatning etter plan- og bygningslovens § 15-3 må være framsatt skriftlig til Eigersund kommune senest 3 år etter denne kunngjøringen.

Kommunestyrets vedtak kan påklages til Fylkesmannen i Rogaland innen 3 uker fra kunngjøring i Dalane Tidende, jf. plan- og bygningslovens §§ 1-9 og 12-12, samt forvaltningslovens kap. VI. Nærmere opplysninger om klageadgang kan fås ved henvendelse til Eigersund kommune, plankontoret, Lerviksgården, hvor også sakens dokumenter kan gjennomgås, de er også lagt ut på biblioteket samt på kommunens nettsider: www.eigersund.kommune.no under reguleringsplaner/kunngjøringer. Eventuelle klager framsettes skriftlig og sendes Eigersund kommune, plankontoret, pb. 580, 4379 Egersund.

Dersom en har spørsmål eller lignende kan en ta kontakt med plankontoret på 51 46 80 00 eller mobil 958 84 976.

Med vennlig hilsen

Dag Kjetil Tonheim
Plansjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Eigersund kommune – Saksframlegg politisk sak

Dato: 21.02.2017
Arkiv: : FE - 033
Arkivsaksnr.: 17/414
Journalpostløpenr.: 17/6580

Avdeling: Sentraladministrasjonen
Enhet: Politisk sekretariat
Saksbehandler: Randi Haugstad
Stilling: Politisk sekretær
Telefon: 51 46 80 24
E-post: randi.haugstad@eigersund.kommune.no

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
018/17	Felles brukerutvalg	15.03.2017

Spørsmål og orienteringer i Felles brukerutvalgs møte 15.03.17

Spørsmål og orienteringer:

Du finner oversikt over alle dokumenter i saken på kommunens nettsider, www.eigersund.kommune.no - Politiske saksdokumenter: <http://bit.ly/1lywnuF>
Velg møtedato, finn saken, velg Gå til arkivsaken.

Oversikt over faste medlemmer i felles brukerutvalg 2015 - 2019

Felles brukerutvalg 9 representanter				Telefon	E-post
Leder:					
Åshild Bakken	Berggaten 1	4370	EGERSUND	976 94 114	aashild.bakken@eigersund.kommune.no
Nestleder:					
Edmund Iversen	Hafsøyveien 51 A	4370	EGERSUND	900 86 545	edmundi@hotmail.no
Seniorer	3 representanter				
Marit Arnesen Mong	Mortensknutveien 13	4372	EGERSUND	EGERSUND	marit.arnesen.mong@dabb.no
May Rita Sleveland	Gamle Prestegårdsvei 6	4371	EGERSUND	994 23 676	may_ritapantera@hotmail.com
Arild Johnsen	Gamleveien 74	4370	EGERSUND	995 37 949	arildjohnsen@lyse.net
Funksjonshemmede	3 representanter				
Beate Kydland	Hyvingeveien 7	4371	EGERSUND	920 65 889	beate.kydland@dabb.no
Edmund Iversen	Hafsøyveien 51 A	4370	EGERSUND	900 86 545	edmundi@hotmail.no
Politiske representanter	2 representanter				
Åshild Bakken	Berggaten 1	4370	EGERSUND	976 94 114	aashild.bakken@eigersund.kommune.no
Hanne Chtistine Berg	Mosbekkgaten 16	4370	EGERSUND	948 86 261	hannechr.berg@gmail.com
Innvandrere/flyktninger	2 representanter				
Yasin, Mohammed Jamil	Nonsfjellveien 28 B	4371	EGERSUND	463 76 409	abomomY1969@yahoo.com
Bujar Shehi	Lyngveien 12	4371	EGERSUND	474 46 411	bujarshehi_1@hotmail.com

19.10.2016

Politisk sekretariat

Sekretariatet har bl.a ansvaret for å yte service til kommunens folkevalgte, og har også sekretariatsfunksjonene for kommunestyret, formannskapet, planteknisk utvalg, administrasjonsutvalget, felles brukerutvalg og særskilt klagenemnd.

Det er politisk sekretariat som har den praktiske oppgaven med oppsett av sakslister, utsendelse av saksdokumenter, publisering, protokoll m.m. Utvalgslederen har imidlertid ansvaret for å godkjenne sakslisten før utsendelse.

Ønsker du kopi av saksdokumenter til noen av sakene i kommunestyret, formannskap eller noen av utvalgene, evt at du har andre spørsmål angående politiske utvalg, kan du kontakte oss i sekretariatet. Du finner også saksdokumenter til det enkelte møte på kommunens nettsider www.eigersund.kommune.no/politisk

Faglige spørsmål om enkelte saker bør rettes til den enkelte saksbehandler. Dersom du ikke vet hvem som er saksbehandler, vil vi hjelpe deg frem til rette vedkommende.

Organisatorisk ligger politisk sekretariat i Seksjon interne tjenester i Sentraladministrasjonen. Seksjonen ledes av informasjonssjefen.

Adresse / telefonnr. m.m.

Postadresse:

Politiske sekretariat, Eigersund kommune

Besøksadresse:

Postboks 580, 4379 Eigersund

Rådhusets 4 etasje, Bøckmans gate 2, 4270 Eigersund.

Telefaks: 51 46 80 97

Følg kommunen på Facebook: www.facebook.com/eigersund og Twitter: @EigersundK

Navn	Direkte telefon	E-post	Sekretær for utvalg
Informasjonssjef Leif E Broch	51 46 80 23 / Mob.:908 81 568	leif.broch@eigersund.kommune.no	Kommunestyre, formannskap, særskilt klagenemnd.
Politisk sekretær Randi Haugstad	51 46 80 24 Mob.:993 96 623	randi.haugstad@eigersund.kommune.no	Planteknisk utvalg, felles brukerutvalg, Hovedarbeidsmiljøutvalget, Eigersund næring og havn KF,
Politisk sekretær Målfrid Espeland	51 46 80 25 Mob.:901 33 107	maalfrid.espeland@eigersund.kommune.no	Trykking, publisering, oppsett/oppfølging, samt kontaktperson for forfall til kommunestyre og formannskap.
Politisk sekretær Irene Randen	51 46 80 45 Mob.:489 98 285	irene.randen@eigersund.kommune.no	Administrasjonsutvalget, avlønning og økonomi.

Kontrollutvalget

Fordi kontrollutvalget har en kontrollfunksjon av både administrasjonen og revisjonen, kan ikke politisk sekretariat ha sekretariatsfunksjonen til kontrollutvalget. Kontrollutvalget har derfor sin sekretariatsfunksjon hos Deloitte Advokatfirma AS – Stavanger.

Bjørn Martin Øvrebø 454 52 460 kontrollutvalget@eigersund.kommune.no Kontrollutvalget.